Ölümsüz bir aşkın ve İstanbul'un romanı

Erguvan Güzeli

WILLIAM STEARNS DAVIS

Çeviren
Solmaz Kâmuran

İNKILÂP

Ölümsüz bir aşkın ve İstanbul'un romanı

Erguvan Güzeli

WILLIAM STEARNS DAVIS

"Erguvan Güzeli", İsauiralı bir çobanken Bizans İmparatorluğu'na kadar yükselen Leon ile büyük aşkı Antuza'nın romanı.

III. Leon olarak 717 yılında tahta çıktığında Bizans'ı ele geçirmek için gelen Arap orduları ve donanmasını güçlü kişiliği ve zekâsıyla bozguna uğratan imparator, tarihe geçecek bir zafer kazanmıştı.

Bu zaferde en büyük pay, kuşkusuz, 'rum ateşi'ni icat edip ilk kez bu savaşta kullanılmasını sağlayan Kallinikos'tu. Ama Kallinikos'un kızı Antuza'ya duyduğu derin aşk olmasa, Leon için ne zaferin anlamı vardı, ne de yaşamanın...

Kitapseverler "Erguvan Güzeli"nde ölümsüz bir aşka tanık olurlarken, dönemin İstanbul'unu sokak sokak gezecek ve bugünkü İstanbul'u yeniden keşfedecekler!..

© 1924, The MacMillan Company
© 2001, İnkılâp Kitabevi

Bu kitabın her türlü yayın hakları
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince
İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir.

Kapak resmi
800'lü yıllara ait bir parşömenden ayrıntı.

Dizgi
M. Pamukçuoğlu

Kapak Tasarım
Ömer Küçük

Baskı
ANKA BASIM A.Ş.
Matbaacılar Sitesi, No. 38
Bağcılar-İSTANBUL

ISBN
975-10-1745-9
01-34-Y-0051-0160

01 02 03 04 05 06 8 7 6 5 4 3 2 1

İNKILÂP
Ankara Caddesi, No: 95
Sirkeci 34410 İSTANBUL
Tel: (0212) 514 06 10 - 11 (Pbx)
Fax: (0212) 514 06 12
Web sayfası: http://www.inkilap.com
e-posta: posta@inkilap.com

WILLIAM STEARNS DAVIS

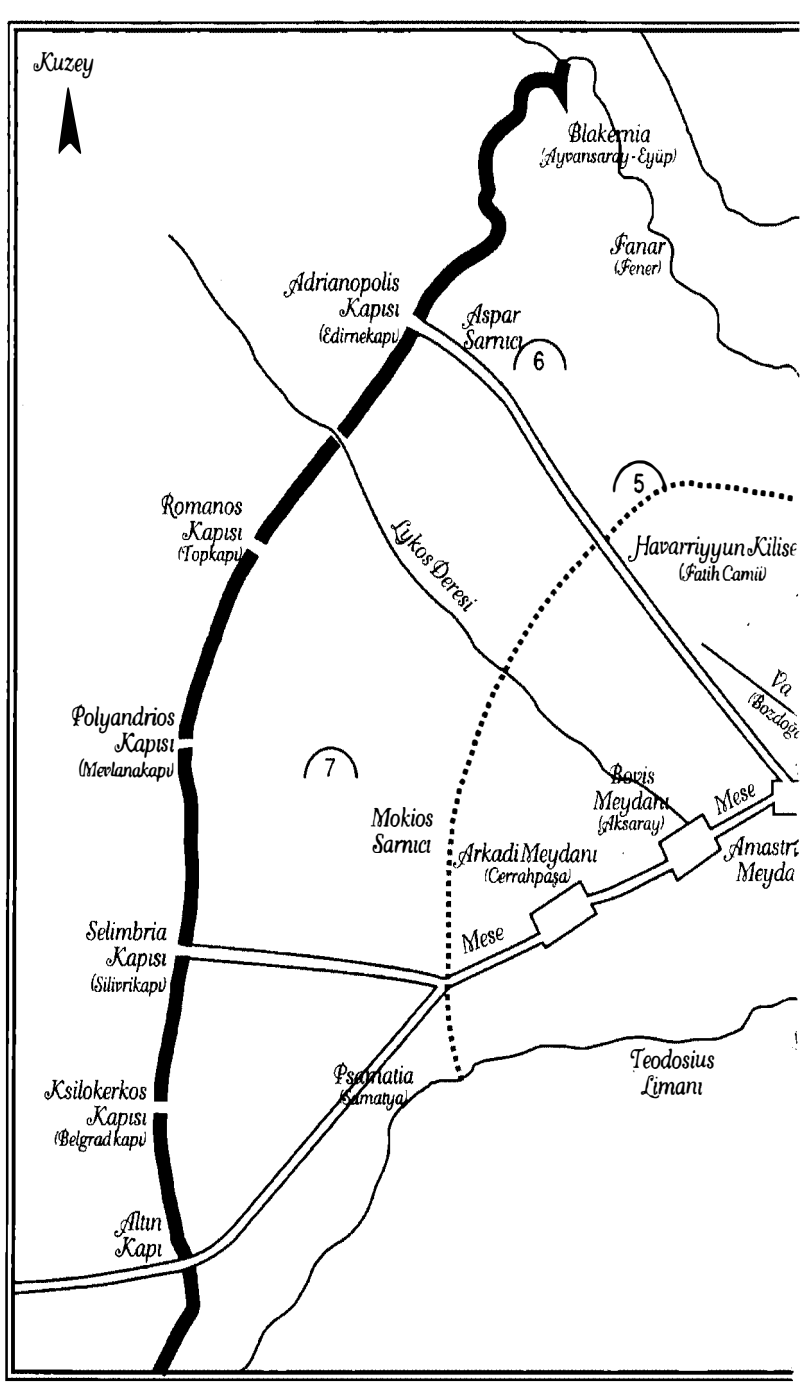

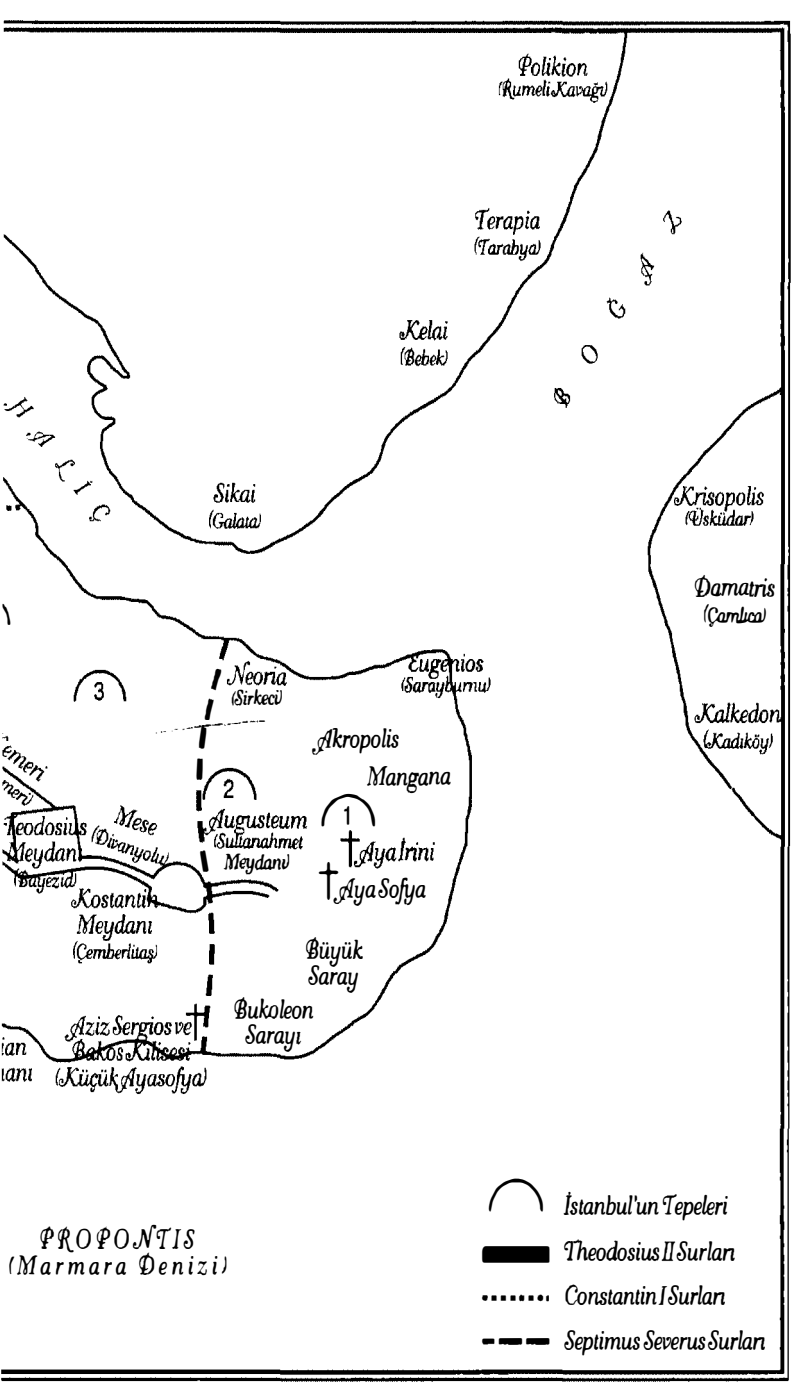

Antuza

"The Beauty of the Purple"

Çeviren:
Solmaz Kâmuran

İNKILÂP

Kuzey
Blakernia
(Ayvansaray - Eyüp)
Fanar
(Fener)
Adrianopolis
Kapısı
(Edirnekapı)
Aspar
Sarnıcı
6
5
Romanos
Kapısı
(Topkapı)
Lykos Deresi
Havarriyyun Kilise
(Fatih Camii)
Va
(Bozdoğ
Polyandrios
Kapısı
(Mevlanakapı)
7
Bovis
Meydanı
(Aksaray)
Mese
Mokios
Sarnıcı
Arkadi Meydanı
(Cerrahpaşa)
Amastri
Meyda
Selimbria
Kapısı
(Silivrikapı)
Mese
Teodosius
Limanı
Ksilokerkos
Kapısı
(Belgrad kapı)
Altın
Kapı

PROPONTIS
(Marmara Denizi)

Giriş

Aziz Teodor'un Meşeleri Altında

705 yılının yaz ortası... Aziz Teodor köyü, sıradan ve dingin bir gününü daha yaşıyor... Üç-beş beyaz badanalı, kırmızı kiremitli ev; birkaç yıkık dökük ahır; kubbesi gri sıvalı küçük mü küçük bir kilise ve onun önündeki ufacık pazar yeri... İşte hepsi, hepsi buydu köyün. Ah, evet, bir de meydancığın kenarında, Trakyalı çiftçilerin ürünlerini satmaya gelince hayvanlarını bağladıkları bir düzine kadar meşe ağacı vardı.

Bugün köyün pazarı değildi ve kilisenin bitişiğindeki hanla meyhane karışımı basık binadan yükselen sesler de olmasa sanki hayat durmuş gibi görünecekti insana. Gelip geçen yolcular burada zaman zaman at değiştirirlerdi. Çünkü Aziz Teodor, Konstantinopolis ile Adrianopolis'i* birbirine bağlayan anayolun üzerindeydi. Ayrıca başkente uğramadan, Kallipolis** üzerinden Asya'da daha güneye inmek isteyenlerin kullandığı ara yol da buradan geçiyordu.

Öğleden sonranın bu ilk saatlerinde köy uyuşuk bir mahmurluk içindeydi. Kilisenin koca sakallı papazı, neredeyse boş bir salonda dini görevlerini yerine getirdikten sonra meyhanenin önündeki asmanın gölgesine oturmuş, kırmızı yanaklı, tombul karısıyla şarap içiyordu. Yanlarındaki masada iki çiftçi üç bakır metelik için zar atıyor, bir diğer masadaysa üzerinde koyun derisinden pasaklı bir ceket

* Edirne.
** Gelibolu.

olan domuz tüccarı elindeki tahta sopaya dayanmış, han sahibi Simmias'a böbürlenerek bir şeyler anlatıyordu:

"Kutsal Bakire'ye şükürler olsun, gerçekten de domuzları iyi bir fiyata sattım ve Konstantinopolis'teki kıtlık ve kargaşa söylentilerine karşın cebimdeki dolu keseyi kimselere kaptırmadan buraya kadar gelebildim." Gururla sağ yumruğunu göğsüne asılı keseye vuruyordu adam. "Burayı görünce de kendi kendime dedim ki: Nasıl olsa eve az kaldı, haydi şurada biraz oturup boğazını ıslat, soluklan..."

Lekeli önlüğüyle yüzünü silen Simmias, "Demek Burunsuz Justinian sonunda saraya geri dönmüş ha?" dedi.

"Evet, dönmüş ve onun ayağını kaydırmak isteyenler de öbür dünyaya dönmüş. Belki de daha kötü yerlere... Tanrı korusun insanı böyle belalardan. Bilsen dostum, neler neler oluyor başkentte? Domuzları sattığım tüccar hipodromda bana bir yer ayarlamıştı. Biraz tepelerdeydi yerim gerçi, ama yine de her şeyi rahatlıkla görebildim. Hipodromu biliyor musun?"

"Dört yıl kadar önce Maviler'in zaferini seyretmiştim orada," diye cevap verdi hancı. "Tabii bu II. Justinian'ın sürgünde olduğu yıllardaydı. O günlerde sarayın sahipleri öylesine sık değişiyordu ki, işin doğrusu o sırada kimin asayı elinde tuttuğunu anımsamak çok zor. Galiba Tiberius Aspimar'ın zamanıydı. Eğer hafızam beni yanıltmıyorsa sanırım Leontios, Justinian'ın burnunu kestirip Skitya'ya* postalayalı on yıl kadar oldu. Ama dünya ona mı kaldı sanki? O olaydan üç yıl sonra değil miydi Tiberius'un da Leontios'u haklayıp bir manastıra kapatması?"

Simmias sözünü ettiği bu kişilerin iktidar kavgalarına şaşan bir edayla başını sallayıp derin bir nefes aldı.

Onun bir anlık suskunluğunu fırsat bilen domuz tüccarı hemen lafı kaptı: "Evet, haklısın, üç yıl sonraydı. Ve işte ondan yedi yıl sonra, bugün, Justinian Bulgarlar'ın yardı-

* Karadeniz'in kuzeyindeki topraklar.

mıyla sürgünden kurtulup geri geldi ve tekrar Konstantinopolis'i ele geçirdi."

Hancı yine salladı başını. "İyi de bunları hepimiz biliyoruz dostum, neresi yeni bu haberlerin?"

"Canım, biraz sabırlı ol. Evet, bunları herkes gibi sen de biliyorsun, ama tam da ben oradayken olanları bilebilmenin mümkünü yok. Tiberius Aspimar tahttan indirilince onun manastıra kapattığı Leontios'u da dışarı çıkarttılar. Justinian her ikisini de zincirlere vurdurup sokaklarda dolaştırdı. Halk onların aleyhinde nasıl tezahürat yapıyordu bir bilsen... Saatlerce öyle perişan sürüklendi iki eski imparator ortalarda. Sonra hepimiz hipodroma doluştuk. İğne atsan yere düşmezdi, nasıl bir kalabalık... Herkes bir ağızdan bağırıp alkış tutuyordu. Derken Justinian, altın işlemeli, erguvan rengi pelerinini savurarak meydana girdi. Güneş ışıklarının altında öylesine pırıl pırıl yanıyordu ki zırhı, hipodromun en uzak köşelerindekinin bile gözleri kamaştı. Çevresindeki özel muhafızları da baştan ayağa gümüş zırhlara bürünmüşlerdi. Katizma'da yerini aldığında, biliyorsun imparatorun hipodromdaki kürsüsüne öyle deniliyor, inanılmaz bir ses yükseldi, tıpkı gök gürültüsü gibiydi dostum, tıpkı gök gürültüsü gibi... Sonra askerler, Leontios ve Tiberius Aspimar'ı yakapaça ortaya getirdiler. Ne zavallılık, ne sefalet... Yarı yarıya ölmüş gibiydi her ikisi de. Kendi gözlerimle gördüm onların tahtın merdivenlerine yüz sürdüğünü. Justinian bir ayağını birinin, diğerini öbürünün kafasına koymuştu. O sırada Katizma'nın çevresindeki bütün saray erkânı, özel muhafızlar, Mavi ve Yeşiller'in liderleri hep bir ağızdan Kutsal Kitap'tan bir duayı okumaya başladılar. Yanlış hatırlamıyorsam şöyleydi: 'Sen, aslanın da, yılanın da hakkından geleceksin, ikisi de ayağının altında inleyecek.' Biliyorsun, Leon aslan, Asp da yılan demektir Latincede. Her neyse, arabalar yarışırken ve biz delice bir coşkuyla onları izlerken, o iki sefil yaratık yüzleri yere yapışmış, acı için-

de inlediler dostum. Ahh, ne korkunçtu... Sonradan duydum ki Justinian gösteri bitince her ikisinin de kafasını vurdurmuş, eski patriğin de gözlerini dağlatmış... Yani diyeceğim, Konstantinopolis çok karışık günler yaşadı, çok..."

Simmias bilgiç bir tavırla arkasına yaslandı. "Bu gece bütün azizlere dua edeceğim," dedi. "Küçük bir köyde huzur içinde şarap sattığım ve imparator, ya da patrik olmadığım için şükredeceğim hepsine. Büyük ünvanlara sahip olmak iyi hoş, ama insanın başının gövdesinin üzerinde durması ve gözlerinin görmesi çok daha iyi ve hoş bana sorarsan. Öyle değil mi?" Belli ki sözlerine devam edip durumunun tadını çıkarmak istiyordu, ama birden sustu, gözlerini ileri doğru çevirmişti. "Bu da nesi?" diye mırıldandı.

Kilisenin az ilerisinde, iki yolun birleştiği kavşakta büyük bir toz bulutu belirmişti. Kent tarafından iki ya da üç araba geliyordu, kuzeyden de çok kalabalık bir koyun sürüsü. Arabalar sarsıla sarsıla yaklaşıp hanın önünde durdu, Simmias telaşla yerinden fırladı.

"Kiroslar* ne emrederler?"

Kiros, göze çarpacak kadar kocaman sakallı, boylu poslu bir adamdı. Onun uzun siyah pelerinini gören papaz hemen masasından doğrulmuştu. Yabancının önemli bir din adamı olabileceğini düşünmüştü ilk anda. Ama arabadan inen adam kesinlikle öyle biri değildi. Parmakları yüzüklerle doluydu ve boynunda da ucunda büyük bir madalyon sallanan kalın altın zincirler vardı, başındaysa bir din adamı şapkası değil, bir çeşit siyah sarık taşıyordu. Papaz, onun sandığı gibi biri olmadığını anlayınca tekrar yerine çöktü. "Bir Yahudi..." dedi yavaşça.

"Bence daha çok bir Suriyeli'ye benziyor," diye mırıldandı karısı. "İkinci arabadaki kızın boynundaki haçı görmüyor musun?"

Aslında arabada bir değil, iki kız vardı. Yaşları on bir

* **Kiros:** beyefendi, **Kira:** hanımefendi.

ve dokuzdu. Şimdi ikisi de yere inmişlerdi. Parlak gözlü, zeki bakışlı çocukların büyüğü esmerce, küçüğü kumraldı. Ama her ikisi de kırmızı yanaklı, pembe dudaklıydı, çok sağlıklı görünüyorlardı. Onlara göz kulak olan orta yaşlı bir dadıları vardı ve kadın, kızların meraklı bakışlarla çevreyi süzmelerinin doğru olmadığını söylüyordu yavaşça. Uzun yolculuğun verdiği hareketsizlikten sıkılmış iki çocuksa ona pek aldırmıyordu. Bu arada Suriyeli adamın yanına iki kişi daha gelmişti. Onlar da dikkat çekici tiplerdi, ama daha ağırbaşlı görünüyorlardı. Birlikte yolculuk ediyorlardı besbelli. Eşyalarla yüklü üçüncü araba da durduğunda hizmetkârlar hemen atları çözüp, hayvanlara su ve yem verme telaşına düştü.

Bu arada Simmias kibar bir ses tonuyla imparatorun emri gereği bütün yolcuların adlarını almak zorunda olduğunu hatırlatıyordu zengin görünüşlü Suriyeli'ye. Adam anlayışlı bir tavırla başını salladı ve "Yaz dostum," dedi. "Ben Heliopolisli* Kallinikos'um. Bir öğretmenim. Zamanında Konstantinopolis İmparatorluk Üniversitesi'nde de ders verdim. Ama şu anda Salonika'ya** gidiyorum. Oranın okullarındakilerle Plato'yu tartışmak üzere... Bunlar, kızlarım Sofya ve Antuza Maria. Yanımdaki iki dosta gelince... Bana eşlik eden değerli hemşerilerim Barses ve Kioba'dır onlar da. Ama ne yazık ki, burada benden ayrılıp, yaya olarak Kallipolis'e gidecekler. Orada, kutsal bilgi ateşimizi Batılı barbarların arasında da yayabilmek umuduyla çıktıkları yolculuğu tamamlayabilmek için kendilerine bir gemi arayacaklar."

Bu son süslü sözler, canla başla isli bir balmumu tablete yolcuların adlarını yazmaya uğraşan hancı tarafından duyulmamıştı bile. "Bunlar da hizmetkârlarınız herhalde," dedi eliyle atların yanındaki adamları gösterirken. Sonra tekrar saygılı bir tavra bürünüp "Ve karınız," diye ekledi.

* Baalbek - Lübnan.
** Selânik.

Suriyeli kederli bir sesle yavaşça "Ben dulum," dedi.

Ellerini ovuşturan hancı telaşla, "Çok, çok özür dilerim kiros," dedi. "Kabalık etmek istemezdim. Ben, ben... Ben sadece görevimi yapmaya çalışıyordum. Ve işte bitti. Sanırım artık siz ve dostlarınız bizim ünlü Trakya şarabımızdan tatmak istersiniz." Şarap getirmek üzere fırladıysa da yerinde kalakaldı. "Ey yüce Tanrım! Bu da nedir?"

Onun bu haykırışını keskin bir çığlık izledi. Bu sesleri duyan tüm köy halkı merak içinde küçük meydanı doldurmuştu. Ve gördükleri karşısında hepsinin de nutku tutuldu. Adrianopolis yolundan gelen kalabalık koyun sürüsü, gürültüyle ve birbirini ezercesine bir telaş içinde kilisenin arkasındaki küçük dereye doğru koşturuyordu. Ortalık toz duman olmuştu. Çıngırak sesleri, melemeler, bağırışlar birbirine karışıyordu. Sürünün en başında koskocaman, kıvrım kıvrım boynuzlu bir koç vardı ve Antuza Maria şimdi bu canavar gibi koçun tam önünde korku içinde kalakalmıştı. Tir tir titriyordu yavrucak. Koç, gözleri ona dikili gerilmişti. Her an bir felaket olabilirdi.

Meyhanedekiler yardım için çoktan ayağa fırlamışlardı, ama onlar gidene kadar koç, Antuza'nın hakkından gelebilirdi. Uzaktaydı hepsi de... Sonra, birden toz bulutunun içinden beklenmedik bir şekilde bir insan gövdesi beliriverdi. Ve uçarcasına ilerleyip koçu sıkıca boynuzlarından yakaladı, sonra da olağanüstü bir ustalık ve güçle çırpınan hayvanı sırtüstü yere vurmayı başardı.

Tozun içinden çıkan bu kahraman bir anda herkesin övgü odağı olmuştu. Kallinikos'tan papazın karısına, hancıdan hizmetkârlara herkes onu kutluyordu şimdi, hem de en güzel sözlerle: "Ah ne kurtarıştı o! Eğer koç toslasaydı, zavallı Antuza ölmüş olabilirdi. En azından birkaç kemiği kırılırdı, çok şükür, çok şükür..." Sürünün diğer çobanları hayvanları dere kenarına götürürken, onlar da kahramanlarıyla birlikte güle oynaya meyhaneye geri döndüler.

Şurası açıktı ki, eğer Antuza biraz daha büyük olsaydı kurtarıcısına teşekkürlerini gösterirken mutlaka çok daha utangaç davranırdı. Kurtarıcı dimdik ayakta duruyordu. Hatları sadece düzgün kelimesiyle anlatılamazdı, mükemmeldi. Kısa kesilmiş kızıl saçları ve sakalı, keskin ama dostça bir gülüşe sahip ağzı ve yüksek alnıyla insanda güven ve hayranlık duyguları uyandırıyordu. Üzerindeki giysi basit ama özenliydi ve sıradan çobanlarınkinden oldukça farklıydı, onlardan daha varlıklı bir aileden geldiğini belli ediyordu bu. Ayağındaki sandaletler yeşil deridendi, belinde fildişi bir hançer taşıyordu. İlk bakışta dikkati çeken güçlü ve geniş omuzları vardı. Gözlerine bakınca onun aynı zamanda ne kadar zeki olduğunu hemen anlıyordu insan...

Teşekkürlerden sonra sıra kibar sorulara gelmişti. Genç adam samimiyetle biraz uzaktaki bir sahil kentinden, Mesembria'dan* geldiğini hemen söylemişti. Hatta bu kadarla kalmayıp ailesi hakkında da bilgi vermişti. Kurtarıcının anne ve babası varlıklı çiftçilerdi, yanındaki sadık hizmetkârı Peter ve diğer çobanlarla beş yüz kadar koyununu Konstantinopolis pazarlarına götürüyordu. Bulgar saldırganlara karşı uyarıldıkları halde buraya kadar başlarına bir dert çıkmadan gelmişlerdi. Bunları anlatırken küçük hanımı korkutan koç için sık sık yürekten özür diliyordu genç adam. "Bu gerçekten de başımıza gelen ilk tatsızlık," diyordu. Adı Konon olarak konulmuştu vaftiz edildiğinde, ama herkes ona –asker olmak istediği için ve asla dövüş fırsatlarını kaçırmadığından– uzun süredir Leo, yani aslan, diyordu.

Suriyeliler'den biri ona dikkatle bakarak, "Mesembrialı olduğunu söylüyorsun delikanlı," dedi. "Ama yine de konuşmanda bir Doğulu aksanı hissediliyor."

"Hiç kuşkusuz haklısınız, saygıdeğer Kiros. Ailem gerçekte Kilikya sınırındaki İsauria** dağlarındandır. Oradan

* Trakya'da bir kasaba.
** Doğu Toroslar.

imparatorluk emriyle göçe zorlanan İsaurialılar'danız, ben henüz bebekken ayrılmış ailem o topraklardan. Evde hâlâ Asya gelenek ve göreneklerine uygun yaşarız, anadilimiz de Asya dilidir. Gerçi ben iyi Yunanca konuşabilmek için manastırda pek çok kitap devirdim ama, demek ki yine de..."

"Senin sıradan bir Trakyalı olamayacağını biliyordum," derken Kallinikos gülümsedi. "İsaurialılar hem iyi savaşçı, hem de akıllı olurlar. Olaya anında müdahale etmen de bunun açık bir kanıtı. Genç dostum, artık bizim tekrar yola koyulma zamanımız geldi. Kim bilir bir daha ne zaman karşılaşırız? Bunu ancak Tanrı ve melekleri bilebilir. Bakışların bana senin yaptığının karşılığında para kabul etmeyeceğini söylüyor. Antuza, hayatım..."

"Evet baba," diyen kız uzun eteklerini tutarak koşturdu.

"Efendi Leo'nun yanına git, cesareti ve gücü için ona teşekkür et. Onu bir öpücükle ödüllendirecek kadar gençsin henüz."

Ödül yüz kızararak verildi, doğrusu ödüllendirilenin de daha az utanmadığını söylemek gerekiyordu. Bu tören bittiğinde Leo mutlu görünüyordu. Atlar ve arabalar hazır olunca Kallinikos hancının parasını ödedi, iki Suriyeli'yle sıcak bir biçimde vedalaştı. Kızlar arabaya bindiler ve uzaklaşırken Leo'ya sevgiyle el salladılar. Arabalar Adrianopolis yolunda gözden kaybolana dek genç köylü arkalarından baktı. Sonra başka bir emri olup olmadığını soran hancı Simmias'a teşekkür edip kilisenin arkasındaki çayırlığa doğru gitti. Dere şırıl şırıl akıyordu. Diğer çobanlar, karınlarını doyurup, sularını içen hayvanları köpeklerin yardımıyla her zamanki düzene sokmuşlardı. Baş hizmetkâr Peter de çoktan Leo için rahat bir köşe hazırlamıştı. Ve herkes huzur içinde öğle uykusuna hazırlandı.

* * *

Leo açlığını yatıştırdıktan sonra üzerindeki abayı çıkarıp yere bıraktı. Sıcak ve boğucu bir hava vardı. Bir saat kestirmek yolculuğu fazlaca uzatacak değildi. Ama o sırada gözü az ötede kurutulmuş balık ve ekmek yiyen Suriyeliler'e takıldı. Onlar da ona bakıyorlardı ve delikanlıyı yanlarına çağırdılar. Buna hayır, diyemedi, yerinden kalkıp oraya gitti. Adamlar neredeyse birbirinin aynı giysiler içindeydiler. Hatta bu benzerlik sadece giysilerde değildi; yüzleri, bedenleri, tavırları da benziyordu. İki kardeş gibiydiler. Ona daha önce içtiklerinden çok daha lezzetli olduğunu söyledikleri şaraptan bir bardak ikram ettiler. Leo şimdi dikkatle baktığında adamların giysilerinin tüm yalın görünüşlerine karşın ne denli değerli olduğunu görebiliyordu. Kumaşlar çok kaliteliydi ve her ikisinin de kemerlerinin üzerinde mücevherle süslü altın plakalar vardı. Bu plakalardaki işaretler zodyak işaretleriydi. Tavırları öylesine güven vericiydi ki, kendini tutamayıp içini dışını açtı onlara. Küçük bir çiftlik sahibi olan ailesinin ona nasıl iyi bir eğitim verdiğini de anlattı, kendi özlemlerini de... O, okuyup yazmayı çok seviyordu, ama bir din adamı olmayı aklından hiç mi hiç geçirmemişti, gönlünde yatan iyi bir asker olabilmekti.

"O halde neden olmuyorsun yürekli genç adam?" diye sordu Barses. Bu daha yaşlıca olan Suriyeli'ydi. "Neden imparatorluğun süvarilerinden biri olmak için başvurmadın şimdiye kadar? Geniş omuzların sana bu konuda büyük şans veriyor."

Leo muzip muzip güldü. "Değerli büyüklerim, size açıklamakta bir sakınca görmüyorum, benim öyle bir annem var ki... Onu çiğneyerek hiçbir iş yapamam ben. Sözünden çıkmam, ona karşı gelmem olanaksızdır. Yaşadığı sürece de bu böyle olacaktır, Tanrı ona upuzun bir ömür versin." Hemen bir haç çıkardı göğsünde. "Evet, onun büyük bir tutkusu var bu konuda, der ki: 'Benim oğlum, olursa ancak imparatorluk özel muhafızı olur, sıradan bir asker

olmasına asla rıza göstermem.' Görüyorsunuz işte..."

"Çok büyük bir tutku bu Barses," dedi Kioba. Gözlerini dikkatle arkadaşına dikmişti. "İmparatorluk muhafızları genç soylulardan seçilir. Zor bir görevdir bu. Onların arasında bilmem bugüne kadar Mesembrialı bir köylüye hiç rastlandı mı?"

"Bunu güzel anneme ben de binlerce kez söyledim," diye ona katıldı Leo. "Ama yine de onu ikna edemedim, hâlâ aynı şeyleri tekrarlayıp duruyor: 'Benim oğlum sıradan bir asker gibi gidip de kemiklerini toprağa bırakamaz; ya imparatorluk muhafızı ol, ya da sürünü güt!'" Leo kahkahalarla gülüyordu. "Çok sevdiğin birine - hele de bu annense- karşı çıkmak güç oluyor efendiler, anlıyorsunuz değil mi?" Delikanlı sözlerinde ve gülüşünde çok samimiydi, konu kapanmalıydı aslında, ama Kioba ciddi bir ses tonuyla konuşmaya devam ediyordu.

"Annen şunu bilmeli ki bazen bir okçu, ya da sıradan bir kürekçi bile Tanrı'nın gözünde, yaşamı boyunca dizleri üstünde dua etmiş bir din adamından daha değerli olabilir."

Genç adam iki Suriyeli'ye kuşkuyla baktı. "Neden efendiler?" dedi. "Neden bugüne kadar hiçbir din adamı benimle böyle konuşmadı? Daha geçen hafta bizim köyün papazına dedim ki: 'Tanrı din adamlarını daha çok sever biliyorum, ama yine de ben onun bu sevgisini reddedip bir asker olmayı yeğliyorum.' Bu benim vicdanımı rahatsız ediyor, ama yine de böyle dedim."

"Bu çok derin bir konu, bunu tartışmayacağız şu anda," diye sözünü kesti Barses, Leo'nun. "Ama yine de şu eski sözü tekrarlayabiliriz: 'Her şeyin bir zamanı ve nedeni vardır.' Benim söyleyeceklerime gelince... Unutma ki dostum, bir gün imparatorluğun tüm rahipleri aynı duayı edeceklerdir: 'Tanrı tüm Romalı askerleri muzaffer kılsın.' İmparatorluk ve onun düşmanları hakkında ne biliyorsun genç dostum?"

"Herkesin söylediklerinden daha fazlasını değil. Sarazenler* doğudan, Bulgarlar batıdan sıkıştırıyorlar. Orduda bir başkaldırı, bir isyan var, hazine tüm vergi artışlarına karşın giderek zayıflıyor ve her imparator değişikliğinde bir yığın Hıristiyan kanı akıyor. Mesembria'da bile bunları duyuyoruz. Ama eskiler her defasında şöyle diyor bunlar ayyuka çıktığında: 'Zaten ne zaman kötülük ve düşman olmadı ki? Roma İmparatorluğu Tanrı'ya adanmıştır ve daima Tanrı'nın koruması altında kalacaktır.'"

Barses bu sözler üzerine elini dostça Leo'nun omzuna koydu.

"Genç adam şimdi bana kulak ver. Hiçbir imparatorluk sonsuza kadar Tanrı'nın koruması altında kalamaz. Ve her imparatorluk oğulları onun için savaşırken yok olup silinebilir. Biz Suriyeliler, Sarezenler'in gücünün ne olup ne olmadığını iyi biliyoruz. Damaskus'taki** Halife her gün yeni bir zaferin daha haberini alıyor. Öte yandan imparatorluk içindeki rakipler birbirini kırmaktan başka bir şey yapmıyor. Onlar hipodromda eğlenirken, Halife Divan toplayıp Hıristiyanlar'ı nasıl yok edebiliriz, nasıl Konstantinopolis'i ele geçirebiliriz, diye planlar yapıyor. Her geçen gün onları amaçlarına daha da yaklaştırıyor, sen de bu gerçeği kendi gözlerinle göreceksin."

Leo şaşırmış ve ürkmüştü. Suriyeli'nin sözleri biter bitmez, "Tanrı korusun," dedi.

"Tanrı korumaz," diye ısrar etti Barses. "Yasasızlık, burnu büyüklük ve entrika bir imparatorlukta artarsa, o imparatorluk yok olmaya da adım adım yaklaşır, hatta koşar... Kırk yıl kadar önce, IV. Konstantin döneminde Konstantinopolis'i kuşattılar. Bu uğurda kendilerini gözü kapalı nasıl ölüme attıklarını herkes biliyor. Şimdi çok daha büyük bir hırs ve öfkeyle dolular, bu defaki eskisinin yanında kasırga-

* Bizanslılar'ın Müslüman halklara verdikleri ad.
** Şam.

ya benzeyecek. O sadece bir yağmurdu. Onca yıldır Roma ordularında isyanları çözümlemek için ne yapıldı? Sarayın zulmü azaltıldı mı? Ya o akıl almaz israf... Bir ket konuldu mu bunun önüne? Sağduyu ve irfan sahibi din ve bilim adamlarının yok edilişi... Kimin umurunda? Babil büyüktü, ama günahları sonunu getirdi. Eski Roma da büyüktü ve o da günahları yüzünden yok oldu. Yeni Roma, yani Konstantinopolis'e de büyük deniliyor, Ama Tanrı'nın ona, Roma ve Babil'e olduğundan daha affedici davranacağını hiç sanma delikanlı."

Adamların ikisi de gözlerini genç çobana dikmişti. Leo, bu kılıç gibi keskin bakışlar karşısında ister istemez kendini geriye doğru attı.

"Neden değerli efendiler?" diye sordu. " Neden bana bunları söylüyorsunuz? Ben imparatorluğun güvenliğini ve geleceğini tartışabileceğiniz bir patriçi* miyim? Neden bu kadar katı ve acımasızca konuşuyorsunuz benimle?"

Kioba büyülenmiş gibi kendisini seyreden genç adama doğru ağır ağır, "Şimdi söyleyeceklerime kulak ver delikanlı," dedi. "Bunlar senin için bir cevap olabilir. Biz Doğulu bilicileriz. Biz, ulusların geleceğini yıldızlardan görebiliriz. On iki yıl boyunca Araplar'ın şiddeti giderek artacak ve neredeyse önüne çıkan herkese boyun eğdirecek. Ama on üçüncü yılda yüce Tanrı bundan kurtuluş için bir kapı açacak. Ve bu kurtuluşu halktan bir adam getirecek..."

"Ne adamı, neler söylüyorsunuz?" diye mırıldanan Leo'nun tüyleri ürpermişti birden.

Sanki artık iki adam onunla değil, kendi aralarında gizemli bir konuşma yapıyorlardı.

"Biz şunu da biliyoruz. Bu adamı biz tanıyacağız." Bunları söyleyen Barses'ti.

"Bu o," diye cevap verdi Kioba.

"Asya'dan çıkma, ama Avrupa'da büyümüş; soyu köy-

* Soylu.

den gelme, ama okur yazar... Kırların temiz havasında yetişmiş, kentlerin pisliğine bulaşmamış; gücü kuvveti yerinde, sağduyu sahibi, cesur ve mantıklı... Bu o."

Konuşmayı tekrar Kioba aldı. "Onları püskürtecek. Ülkeyi kötülerden, ahlaksızlardan temizleyecek. Kiliseyi yeniden düzenleyecek. Tam dört yüz yıl boyunca onun soyu Hıristiyan âlemini yönetecek."

Barses birden delikanlıya döndü ve saygı dolu bir ses tonuyla, "Efendi Leo," dedi. "Özel muhafız, Protektor olmak istemiyor musun?"

"Tabii ki istiyorum."

"Ya bir Spatarios?"

"Yani İmparator yaveri? Neden istemeyeyim?" Leo tekrar gülümsemeye başlamıştı. Suriyeliler'in onunla eğlenmeye çalıştıklarından emindi.

"Ya bir patriçi?"

"Tabii ki isterim, eğer benden bir patriçi yapabilirseniz..."

"İmparator?"

"Meryem aşkına efendiler, neden bana çakıl taşlarından altın yapmayı isteyip istemediğimi de sormuyorsunuz. İmparator olmayı kim istemez?"

"Pek çok imparator başlangıçta böyle sözler söylemiştir. Ama sonra felaketlerle karşılaşırlar ve yok olurlar... İmparator olmak o kadar hoş bir durum değildir."

"Tamam o zaman," dedi Leo. "Bu isteğimi geri aldım. Herhalde geri almam gereken başka dileklerim de olacak."

Kioba onun bu sözlerini hiç duymamış gibi yaptı ve kararlılıkla ona bakmayı sürdürdü. Leo dayanamayıp bağırdı: "Efendiler neden bana böyle bakıyorsunuz? İkiniz de canımı sıkmaya başladınız. Ben sade ve sıradan bir Hıristiyan çocuğuyum, sizin gibi Suriyeli bilicilerle ne işim olabilir benim?"

Kioba onun neredeyse koluna dokunabilecek kadar

yakınındaydı ve hâlâ dikkatle bakıyordu yüzüne. Barses bir kez daha konuştu, yine arkadaşına hitap ediyor gibiydi, ses tonu daha yüksekti:

"Büyük görevleri olacak onun. Milyonlarca insanın kaderini o belirleyecek. Kederi de, öfkeyi de, merhameti de tanıyacak. Pek çok acıdan geçecek, karakışı olacak yaşamının. Kötü bir karakış, ama tüm bunların ardından kuşların cıvıldadığı baharı görecek. Fırtına ve boradan sonra tertemiz günler geçirecek o. Düşmanları yenip imparatorluğa güzellik, zenginlik ve sevgi getirecek. Barış onun eliyle büyüyecek. Herkes onun önünde eğilecek, hem de herkes. Başka uluslar bile... Binlerce yıl sonra da ondan söz edilecek. Ona İsaurialı Leo, Leo Augustus, Yüce Kurtarıcı, Büyük İmparator denilecek."

Çoban öfkeyle ayağa fırladı, gözleri çakmak çakmaktı.

"Genç bir çobanla bu kadar eğlendiğiniz yeter efendiler," dedi. "Sizi benimle böyle konuşmaktan men ederim!"

Kioba anlayışlı bir gülümsemeyle ona baktı, gözleri ve yüzüne yayılan gülüş hoşgörüyle doluydu. "Bunlar son sözlerim," dedi. "İster inan, ister inanma, sen Tanrı tarafından görevlendirilmiş birisin. Ve şunu da asla unutma, senin hayatın, imparatorluk tehlikeden kurtulana dek sana ait olmayacak."

"Siz çıldırmışsınız!" Leo öfkeyle titriyordu.

Kioba sakin bir sesle, "Bize inanmak zorunda değilsin," dedi. "Yalnız söylediklerimizi hatırla. Şurada, Aziz Teodor'un meşelerinin altında duyduklarını hatırla. Haydi Barses yolumuz uzun, kalk gidelim. Batı dünyasını da bu yaklaşan büyük tehlikeye karşı bilgilendirmemiz gerek."

Ayağa kalkıp eşyalarını toparladılar. Barses gitmeden önce genç çobana "Efendi Leo," dedi. "Az önce bir Protektor, özel muhafız olmayı çok istediğini söylemiştin. Bu oldukça zor, ama yine de gerçekleşmesi olanaksız bir dilek değil. Hâlâ istiyor musun bunu?"

"Evet, ama tabii hayırlısıysa..."

Suriyeli elindeki uzun sopayı yukarı doğru kaldırdı. Sanki bununla gökyüzüne görünmez birtakım şekiller çiziyor gibiydi. "O halde şu sözlerimi aklına yaz. Güneş ufka yaklaşmaya başladığında sen bir Protektor olacaksın. Bərses ve Kioba'nın sana söylediklerini aklından çıkarma."

Leo'nun yüzü yumuşak çimenlerin üzerindeydi. Küçük derenin çakıllar üzerinden şırıl şırıl aktığını duydu ve meşelerden süzülen hoş kokulu rüzgârı hissetti. Suriyeliler ortada yoktu. Peter ona doğru koşturuyordu. "Amma da derin uyuyorsun küçük beyim, kaç kez seslendim hiç duymadın. Artık sürüyü toparlamamızın zamanı geldi de geçiyor bile."

"Yabancılar nerede?" Leo gözlerini ovuşturuyordu.

"Tam zamanını bilemiyorum, ama sanırım onlar eşyalarını toparlayıp Kallipoli'nin yolunu tutalı çok oldu."

"Cehennemin dibine kadar yolları var," diye mırıldandı Leo. "Eğer rüya görmediysem bütün o söyledikleri saçmalıklar da neydi? O yılan gibi gözler, o garip kılıklar..." Başını kaldırıp giderek alçalmakta olan güneşe doğru baktı. "Demek az sonra özel muhafız olacağım. Zaten imparatorun kuvvetlerine hep buradan, bu şekilde katılınır. Güleyim bari..."

Çobanlar, köpeklerin yardımıyla sürüyü tekrar toparlayıp küçük meydana doğru getirmeye başladılar. Leo meleyen hayvanların başında güçlü adımlarla ilerlerken çobandan çok bir ordu komutanına benziyordu. Onlar ayrıldıktan sonra köy tekrar eski sessizliğine bürünecekti. Ama o öğleden sonra diğerlerinden çok farklıydı. Aziz Teodor'un başka ziyaretçileri vardı. Konstantinopolis yönünden büyük toz bulutları çıkararak gelenler...

Simmias, "Atlılar," dedi. "Bir yığın atlı, hızla yaklaşı-

yor." Leo, Peter'e hemen sürüyü tekrar dere kenarına götürmesini söyledi, çünkü silahlı adamların acıkınca birkaç hayvana el koymaları çok da sıradışı bir olay değildi. Leo malına sahip çıkmanın telaşına düşüvermişti birden.

O sırada dört öncü atlı meydana ulaşmıştı bile. Adamların atları her görenin etkileneceği cinsten pırıl pırıl kısraklardı. Üçünün sadece eğerleri değil, miğferleri ve üzerlerindeki zırhları da gümüştendi. Upuzun mızraklar ve mavi bayraklar taşıyorlardı. Sırtlarında birer amblem vardı bu atlıların, kanatlarını açmış kızıl renkte kartallar. Pelerinleri mavi ipektendi ve çok süslüydü. Kılıçlarının kabzaları inciler ve başka değerli taşlarla donatılmıştı. Üçü de yakışıklı, kendinden emin, vakur bakışlıydı. Silahlarını gururla taşıyorlardı. Üçünün de tüm dikkati dördüncünün üzerinde toplanmıştı. Dördüncü onların başıydı.

Adamlar atlarıyla ortada dönerken Leo adeta askeri bir dikkatle hiç korkmadan ve hiç kımıldamadan onlara bakıyordu ve onun da tüm dikkati dördüncünün üzerinde yoğunlaşmıştı.

Dördüncü de diğerlerine benzer süslü giysiler içindeydi, onun silahları da gösterişliydi. Tek fark onun üzerindeki kısa tüniğin renginin koyu kırmızı olmasıydı. Miğferinin kenarında da bir sıra büyük inci diziliydi. Ayağındaki çizmeler erguvan rengiydi ve bileklerinde birer altın kartal vardı. Leo bunlara bakarken dörtlü meydanın ortasına gelmişti bile. Lider olan atının dizginlerini gerip durdu. Onun emriyle diğerleri hemen atlarından indiler.

Atının üzerinde etrafı süzen dördüncü, "Soğuk şarap," dedi. Meyhanenin önünde saygı ve korku içinde kendisini izleyenlere dönmüştü. İlk gördüğü dizlerinin üzerine çökmüş Simmias oldu. Diğerleri de aynı şekilde kımıldamadan duruyorlardı. İncili miğferin altındaki yüz yaşlıca görünüyordu ve kuşkulu bir bakış vardı gözlerinde. Bu yüzde en göze çarpan şey burun delikleriydi. İkisi de tiksindirici bir

biçimde kesilmişti. Artık bu yeni gelenin kim olduğuyla ilgili hiçbir kuşkuya yer kalmamıştı.

"Merhamet yüce imparatorum," diye inledi Simmias. "Bizim gibi zavallı, sizin ayağınızın tozu bile olamayacak köylüleri affedin efendimiz."

"Ne için merhamet istiyorsun?" diye gürledi Justinian. "Eğer bir suç işlediysen seni affedeceğimi mi sanıyorsun? Sefil fareler, insanı doğru dürüst selamlamayı bile bilmiyorsunuz. Haydi yalvarmayı, sızlanmayı bırak da yerinden fırla, sana emredileni yap derhal. Eğer derinin yüzülmesini istemiyorsan çabuk ol."

İmparator gözlerini meydanda gezdirdi ve bir kenara toparlanmış sürüyü gördü. Bakışları karşılaştığında Leo kolunu havaya kaldırıp bir asker gibi selamladı onu, diz çökmemişti.

Justinian bir an şaşkınlıkla baktı, sonra bir kahkaha attı.

"Bu da nesi? Bir savaşçı gibi beni selamlayan bir çoban... Peki bu büyük sürü de nedir? Demetrios, git de sor bakalım kimmiş bu çoban, sürü kiminmiş?"

Yaver hemen koşup imparatorun sorularının cevabını öğrendi.

"Yüce Basileus*, delikanlı sürünün babasına ait olduğunu söylüyor. Mesembrialı varlıklı bir köylüymüş. Sürüyü Konstantinopolis'e götüreceklermiş satmak için."

"Söyle ona, şişko kentlilerin daha fazla et yemeye ihtiyaçları yok. Filipoppolis'i** Slavlar'dan korumaya gidiyoruz biz. Yol boyunca ordumuzun beslenmeye onlardan daha fazla ihtiyacı olacak. Bu beş yüz koyun bize meleklerden bir armağan. Hazineciye emir ver de ona gereken ödeme yapılsın. Babası da ona kızmaz bu durumda. Söyle yanıma gelsin çoban."

* Bizans imparatorlarına verilen bir ad.
** Filibe.

Muhafız Leo'ya, "İmparator seni yanına emrediyor," dedi.

Genç çoban biraz şaşkın, ama yine de kendinden emin adımlarla imparatorun atının yanına doğru ilerledi. İmparator ürkütücü bakışlarını ona çevirmişti.

"Söyle bakalım sen neden diğerleri gibi diz çöküp yalvarmadın, benden merhamet dilenmedin, haydi cevap ver."

"Ben bir gün asker olacağım Kutsal Merhamet. Askerler efendilerinin karşısında dizlerinin üstüne çökmezler. Onlar komutanlarını selamlarlar; bu, onun uğrunda ölümü göze alacaklarının işaretidir."

"Çok asil bir anlatım. Duydun mu Demetrios? Umarım bütün muhafızlarım beni selamlarken bunu geçiriyorlardır içlerinden. Ama sen neden bana Kutsal Merhamet diye hitap ediyorsun?"

"Bunun bir imparatoru selamlamak için en uygun hitap biçimi olduğunu duymuştum."

"Ve benim daima merhametli olduğumu sanıyorsun ha?" Şekilsiz yüzünde yeniden bir gülüş belirmişti.

"Ben sadece Mesembrialı bir köylüyüm efendimiz. İnsanlar konuşup duruyorlar tabii ki. Ama ben imparatorumuzla ilgili olarak yalnızca iyi olan sözlere inanırım."

"Çok, çok iyi çoban. Eğer herkes böyle düşünüp, buna uygun davransa ben de daha az belayla uğraşırdım. Demek bir asker olmak istiyorsun, bunun için hiç mi fırsatın olmadı? Adamlarım gençleri askere almak için dolaşıp duruyorlar her yerde."

"Onları ben de gördüm Kutsal Merhamet, hem de pek çok kez. Ama ne var ki annem benim sıradan bir asker olmamı yasakladı. Buna tek bir koşulla izin verebileceğini söyler durur o."

"Annen mi? Kulaklarıma inanamıyorum. Yüce İsa aşkına, annesine böylesine bağlı biri, hem de bugünlerde... Bu iş giderek daha ilginç olmaya başladı Demetrius. Söyle

bakalım çoban, annenin koşulu da neymiş, öğrenelim."

"Kutsal Merhamet, eğer bunu söylersem, korkarım bana kızarsınız."

"Haydi, haydi söyle. Sen Leontios, ya da Tiberius değilsin ki kafanı uçurayım. Korkma konuş."

"Annem, efendimiz, benim asker olmama sadece ve sadece Özel Muhafız, yani Protektor olmam koşuluyla izin vereceğini söylüyor."

Üç yaver kahkahayla bir ağızdan güldüler, ama gülüşleri kısa sürdü, çünkü imparator sert sert onlara bakmıştı.

"Neden gülüyorsunuz çakallar? Geçmişte Protektorlar bana hizmet etmişti, bu doğru. Ben size gümüş zırhlı dönekler diyorum, neden? Çünkü sizler daha sonra Leontios'a ve daha sonra da Tiberius'a hizmet etmediniz mi? Şimdi de yeniden Justinian'a... Yarın kime hizmet edeceğinizi doğrusu merak ediyorum. Belki de muhafızları soyağaçlarına değil, cesaret ve dürüstlüklerine göre seçmek çok daha doğru olur, kim bilir... Cesur çoban söyle bakalım senin adın nedir?"

"Leo, Kutsal Merhamet."

"Leo, yani aslan... Ama sen silahlardan anlar mısın? Eline bir değnekten daha fazlasını hiç aldın mı?"

"Pek çok silah konusunda cahilim efendimiz, ama arkadaşlarım keskin gözlü ve atik olduğumu söylerler. Arada bir cirit attığım olmuştur."

Justinian ikinci yaverine döndü. "Genesios ona mızrağını ver. Bu çok ağır bir silahtır, ama dene bakalım. Şu arkandaki meşedeki büyük iz var ya, mızrağı oraya doğru atmanı istiyorum, bakalım ne kadar yaklaşabilceksin hedefe."

"Sadece deneyebilirim Kutsal Merhamet." Leo'nun kalbi başlangıçta hızlı hızlı atmışsa da artık sakinleşmişti. İçinden bir ses karşısındaki adamın onun gerçek efendisi olduğunu söylüyordu. Mızrağı alıp savurdu. Mızrak havada ıslık çalarak ilerledi ve meşedeki izin tam ortasına tok bir

sesle saplandı. İmparator, "Oooo!" diye bağırdı. Muhafızlar da birbirlerine hayret ve hayranlık dolu bakışlarla baktılar.

"Başka neler yapabilirsin? Örneğin güreşebilir misin?"

"Sadece arkadaşlarımın arasında iyiyimdir efendimiz," derken Leo siyah saçlarını geriye doğru attı.

"İyi o zaman, şimdi onu da deneyelim. Eustasios!" Üçüncü Muhafız bir adım öne çıktı hemen. "Onunla sen güreşeceksin. Üzerindekileri çıkar ve bu güçlü çobanı yık yere, haydi!"

Eustasios bunu imparator söylemese asla yapmazdı. Soylu ellerini bir çobana sürmek... Bunu asla ve asla yapmak istemiyordu, ama Justinian'a karşı çıkması olanaksızdı. Gönülsüz emre uydu. İki adam da soyunmuştu. Bu sırada diğer atlılar da köye ulaşmış ve meydanın etrafında sıralanmaya başlamışlardı. Subaylar Justinian'ın yanında yerlerini almış olanları anlamaya çalışıyordu. Çok merak ettikleri halde hiçbirinin bu konuda imparatora soru soracak cesareti yoktu.

Eustasios yüzünde buruk bir gülümsemeyle Leo'ya yaklaştı. "Şimdi fazla böbürlenmemen gerektiğini öğreteceğim sana çoban." Birbirlerine sarıldılar ve Protektor ne olduğunu tam olarak anlayamadan kendini sırtüstü yerde buldu. Kemiklerinin çıtırtısını herkes duymuştu.

Askerler daha birbirlerine mırıltıyla, "Basileus'un son eğlencesi de neymiş?" derken olan olmuştu. Şimdi hepsi içinden, "Soylu Eustasios... Babası bir senatör, amcası logotet*, büyük amcası patrik olan soylu Eustasios şimdi Teodor köyünün tozlu meydanında sırtüstü yerde ha?... Köylü Leo da onun tepesinde..." diye geçiriyordu.

Leo kollarına, bacaklarına bulaşmış toprağı temizliyordu elleriyle, rakibinin yerden kalkmasına yardım ettikten sonra saygıyla imparatora bakmaya başladı. Justinian arka-

* Bakan

sına dönüp seslendi: "Makrinos..." Bu onun göğsü altın madalyalarla dolu bir generaliydi. "Özel Muhafız kıtasında kaç kişilik boş yer var?"

"On, Kutsal Merhamet."

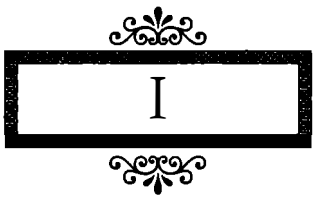
"Zannederim dokuz, şanlı Strategos. Sadakatsizliğin böylesine yaygın olduğu günlerde belki de soyluluk üzerinde fazla durmamalıyız. Bu Mesembrialı delikanlının bana özel hizmet vermesi çobanlık yapmasından da, sıradan bir asker olmasından da daha yararlı olacaktır. Ayrıca herkes şunları söyleyecektir bu durumda: 'Justinian düşmanlarına karşı çok acımasız, ama cesareti soyluluğa tercih ediyor.' Leo'yu Özel Muhafızlar arasına al. Uygun giysi ve silahlar verilsin ona ve tabii bir de güzel at." Hafiften bir mırıltı yükseliyordu ki, imparator daha sert ve yüksek bir sesle sözlerine devam etti: "Ve Makrinos herkes şunu bilsin, kimse ona soylu bir aileden gelmediği için saygıda kusur etmeye kalkışmasın, bu benim emrimdir."

Zaten kim ne diyebilirdi? İmparator tozun arasından birini tutup kaldırırsa ve onu Protektor yaparsa kim ne diyebilirdi? Leo birden kendini soyluların arasında buldu. Herkes onu kutluyor, güzel sözler söylüyordu.

Bütün bunlara tanık olan köy papazı şaşkınlık içinde dualar mırıldanıyordu.

Leo genç bir kısrağa bindirildi, sonra bir boru öttü ve tüm atlılar ileri doğru harekete geçtiler. Geride kalan bazı askerler sürüyü toplayıp yolun başında bekleyen piyade birliklerine doğru götürüyordu.

Aziz Teodor köyü yine eski sessizliğine bürünmüştü ve artık güneş batıyordu.

I

Yeni Roma'ya Yaklaşan Köle Gemisi

712 yılının sıcak bir eylül sabahıydı. II. Justinian öleli yaklaşık iki yıl geçmişti ve şimdi Kutsal Saray'ın sahibi Filippikus'du. Boğaz'ın Marmara'ya bakan ağzının doğusundaki küçük Proti* adasından bir tekne daha şafak sökmeden Konstantinopolis'e doğru yola çıkmıştı.

"Kutsal Elias" –tepesinde üçgen biçiminde büyük bir yelkeni olan geminin adı buydu– gri sularda, yoğun bir sis içinde ağır ağır ilerliyordu: Kara bir yana, insan burnunun ucunu bile görmekte zorluk çekiyordu. Keskin bakışlı kaptan Plato, Ege adalarındandı. Beline kıpkırmızı bir kuşak sarmıştı, sık sık gür sesiyle kürekçilere ve yelkenden sorumlu yarı çıplak delikanlılara bağırıyordu. Bir ara sisin içinden aniden çıkıveren bir askeri gemiyle, bir dromondla az kaldı çarpışıyorlardı. Kaptan anında basmıştı küfürü tehlikeyi savuştururken. İşte bu olaydan sonra sis biraz biraz azalır gibi olmuştu ve şimdi sakinleşen kaptan yolcularının en önemlisiyle sohbet ediyordu.

"Eğer bir daha güneş doğmadan Proti'den ayrılırsam Tanrı belamı versin. En azından seninle dün gece yaptığımız pazarlıktan çok daha fazlasını almadan yapmam bu işi sevgili Hormisdas..."

İranlı bir Hıristiyan gibi görünmek isteyen Hormisdas'ın Arap kökenli olduğu yine de belli oluyordu. Sıkıca sarındığı soluk renkli pelerinin arasından gaga burnunu ileri uzatıp yumuşak bir sesle cevap verdi kaptana:

---

* Kınalıada.

"Ah! Sevgili dostum Plato, benim yükümü daha neredeyse sabah olmadan limana indireceksin, sonra da bir yığın iş alabilmek için bol bol zamanın olacak. Bu senin için çok güzel bir anlaşma..."

Yanlarından geçen bir balıkçı teknesine el sallarken kaptan, "Belki..." dedi. "Belki haklısın, ama şunu da unutmamak gerek, yanlarındaki birkaç parça eski eşyayla Kalkedon'a* geçmek isteyen iki ihtiyar kadından başka bir müşteri de çıkmayabilir karşıma. Yine de ne yapalım, ne gelirse göklerden gelir, kısmet işte..." Başını salladı ve Hormisdas'ın mallarına şöyle bir göz attıktan sonra birden aklına gelivermiş gibi sordu:

"Neden onları önce Proti'ye indiriyorsun da, doğrudan kente getirmiyorsun? Zincirlerin çok sağlam."

Hormisdas'ın kopkoyu gözlerinden sinsi bir pırıltı gelip geçti.

"Neden mi? Ey yüce Tanrım! Bunu anlamayacak ne var? Günahkâr Hıristiyanlar'ın âleminde nezaket, minnet gibi şeylerin yeri yoktur. Bir serserinin zincirlerinden kurtulup kaybolabileceği bir yığın karanlık sokakla doludur Konstantinopolis. Üç yıl önce başıma gelenleri düşündüğümde hâlâ hırsımdan kahrolurum. Öküz gibi güçlü, iki genç Lombardialı vardı elimde, onları Galata'da güvenli bir yere kapatmıştım, daha doğrusu öyle sanıyordum. Her biri en azından elli solidi** ederdi. Ama ben onları satamadan onlar tüyüp gittiler. Neden mi? Benim iyiliğim yüzünden. Onlara acıyıp zincirlerini biraz gevşetmiştim. Sonuçta kaybeden ben oldum. Merhametten maraz hasıl olur, diye boşuna mı söylenmiş? Artık akıllandım, Proti çok daha güvenli benim için. Oradan kaçmayı kıvırabilenin kurtulmak için ayrıca bir de koca denizi yüzerek aşması gerekir ki, bu pek

* Kadıköy.

** İmparator I. Justinian ve İmparatoriçe Teodosius döneminde bastırılmış 4,48 gr. ağırlığında altın para.

olası değil. Esirlerimi pazarda satışa çıkaracağım anda getiririm ben bu belalı kente."

Köle tüccarı göğsüne elini sokup boynunda taşıdığı bir kemik parçasını saygıyla öptü. Bu bir şehide aitti. Hormisdas belli ki şükrediyordu göklere durumu için.

Plato omuz silkti:

"Benim teknem senin yükünü taşıyor ve ben de bunun karşılığında para kazanıyorum, ama yine de şunu itiraf edeyim ki bu bana gönül huzuru vermiyor. Geçen yıl Rodos'a gidiyorduk ve yolculuk sırasında az kaldı bir Sarazen gemisine esir düşecektik. Prangaları neredeyse bileklerimde hissetmiştim. Beyrut pazarında köle olarak satılacağımı hayal edip nasıl da titremiştim korkuyla."

Hormisdas sırıttı, "Doğrusu o Suriyeli tüccarlar ellerindeki kölelere çok iyi davranırlar, özellikle de kâfirlere..."

"Onların iyiliğiyle tanışmadığım için çok mutluyum." Başını salladı. "Seni suçlamıyorum yaptığın işten dolayı, öylesine konuştum işte. Bu arada gerçekten merak ediyorum bu adamlar nasıl oldu da senin eline düştüler?"

Hormisdas yavaş, ama kendinden emin bir sesle cevap verdi: "Onları Naksos'tan, adalardan aldım. Amalfili* bir tüccar verdi üçünü de bana. Onun bu adamları nasıl ele geçirdiği benim üzerime vazife değil, onlar imparatorluk malı değiller nasıl olsa ve ben de bunun karşılığında iyi bir para ödedim doğrusu."

"Bugünkü malın arasında kadın yok mu?" diye ısrarlı sorularına devam etti Plato.

"Bugün yok. Ama yarın Magripliler'in** yakaladığı üç güzel İspanyol kız getireceğim."

"Her yerde korkutucu bir biçimde kaçırma olayları oluyor. Batıda sürekli olarak düşman saldırılarına açık olarak yaşayanlara çok acıyorum doğrusu."

---

* İtalya'nın güneyinde bir kent.

** Faslılar.

"Bu durum, pazardaki fiyatları da çok etkiliyor. Eskiden olsa elimdeki adamların her biri için en az kırk solidi isterdim, ama şu anda en fazla yirmi solidi isteyebilirim. Konstantinopolis köle kaynıyor."

Plato az ötede, güvertenin üst kısmında birbirine zincirlenmiş dört adama baktı. "Şu zenci mutlaka bir soylunun evinde işe yarayacaktır. Yanındakine gelince, herhalde o bir Sardunyalı ve mutlaka kafasız tembelin tekidir. Diğer ikisinden yaşlıca olanı tipik bir Yunanlı. Ama dördüncüsü... Şu boy pos, şu güçlü kaslar, keskin bakışlar, pırıltılı saçlar... Bu adamı nereden aldın, nereli bu köle?"

"Amalfili tüccar onun bir Frank olduğunu söyledi. Ama bence onda barbar kanı var, bundan eminim. Adam tıpkı siz denizciler gibi hızlı hızlı Yunanca konuşabiliyor. Onun bir Armorikalı* olduğunu öğrendim. Karanlık denizlerin kıyısında bir yerden geliyormuş. Yani bir Kelt, adı Fergal'miş ve babası da bir çeşit kralmış, yarı vahşi adamların kralı..."

"Bütün kölelerin böyle bir kral, prens hikâyesi vardır zaten," dedi Plato.

"Tabii. Ama yine de ben bununkinin doğru olabileceğini düşünüyorum. Anlattığına göre ailesi bir iktidar kavgası sonucu yok edilmiş, bu da köle olarak satılmış, elden ele gezerken Rialto'ya, yani Venedik'e kadar gelmiş, orada da Suriyeli bir emir almış onu. Birkaç yıl Damaskus'taki kâfirlerin arasında yaşamış, ama içten içe bizim dinimize sadık kalmış ve sonunda kendisi gibi birkaç köleyle birlikte kaçmayı başarmış. Ama gökler onun kendi kendisinin efendisi olmasını istemiyor olmalı. Bindikleri uyduruk tekne Girit kıyılarında kayalara çarpmış ve canını kurtarmaya çalışırken köle tüccarları tarafından görülmüş ve işte sana söylediğim gibi Amalfili tüccarın malı olmuş, sonra da benim... Şimdi de Konstantinopolis'e gidiyor."

* Fransa'nın kuzeybatı kıyıları, Breton.

"Herhalde bunun için sana teşekkür edecektir," diyen kaptan yan gözle tüccara bakıyordu.

"En az elli solidi eder, bu da onun için yeterince gurur verici bir durum," diyen Hormisdas önündeki balmumu levhaya bir şeyler çiziktirmeye başladı, belli ki bugün pazarda ne kadar kazanabileceğinin hesaplarını yapıyordu.

Plato dikkatini kölelere yöneltmişti. Sessiz ve kımıldamadan duran dört köle yavaş yavaş hareketleniyordu. Dikkatle etrafa bakmaya başlamışlardı. Hıristiyan dillerinden hiçbirini bilmeyen zenci yanındaki Sardunyalı'ya işaret ve mimiklerle bir şeyler anlatmaya çalışıyordu. Doğrusu Sardunyalı bu ilişkiden pek hoşnuta benzemiyordu. Ama kısa bir zincirle bileklerinden birbirlerine bağlı olan Armorikalı ve yaşlıca Yunanlı çok daha iyi bir iletişim kurmuşlardı. Genç Kelt elini gözlerinin üzerine siper etmiş çevreyi inceliyordu.

"Hey yüce Tanrım," dedi kederli bir sesle. "İşte yine bir domuz gibi, bir koyun gibi satılacağım. Ama neyse ki bu kez babamın rahiplerinin ve hatta Damaskus'taki emirlerin gıptayla sözünü ettikleri bir kentte olacak bu. Konstantinopolis'in kendi de şöhreti kadar büyük müdür acaba?"

Yanıbaşındaki Yunan köle, hüzünle süzdü ufukları. "Meraklanma, nasılsa bunu az sonra kendi gözlerinle tespit edeceksin. Hormisdas bizi orada satacak. Evet, satacak... Lanet olsun! Korint'te mutlu bir şişko aşçıydım zamanında. Bana köle deniliyordu, ama ne eksiğim vardı özgürlükten yana? Sonra, sonra o lanet olası, uğursuz gümüş kupalar... Onları çalanın kim olduğunu bilmekten başka ne suçum vardı benim? On yıl önce evden belki de bir senatör olmayı umarak ayrılmıştım, ama şimdi..."

Suya tiksinirmiş gibi baktı.

"Kendini hırpalama Neokles," dedi Armorikalı. "Ne yapalım kader bu. En azından bu kez bir Hıristiyan efendim olacağı için kendimi şanslı hissediyorum. Bu senin için

de geçerli. Evet durumumuzu değiştiremiyoruz, ama en azından kötünün iyisini yaşamaya çabalayalım. Efendinle Korint'e gitmeden önce Konstantinopolis'te çok yaşadın mı?"

"Hem de çok uzun zaman." Adamın sesindeki keder bir parça azalmış gibiydi.

"Haydi gel, şimdi başımıza gelenleri yok sayalım bir süre için." Fergal ayak bileklerindeki zincirlere baktı ve sonra tekrar sürdürdü sözlerini: "Bir oyun oynayalım seninle. Diyelim ki ben köle değil de tüccarmışım, Konstantinopolis'e ilk kez gelen zengin bir tüccar. Ve sen de benim rehberim." Genç adam hayallerinin etkisiyle şöyle bir doğrulup ufuklara baktı, tekrar Neokles'e döndüğünde gülümsüyordu:

"Bana her şeyi anlat ve öğret dostum, bu kenti tanımak, bilmek istiyorum."

"Bu çok saçma bir oyun," diye aksilendi Yunan köle.

"Evet, ama ne sakıncası var? En azından bir süre için gerçeği unutur, mutlu oluruz. Haydi kaldır başını da çevrene bir bak."

Neokles isteksiz kımıldandı. Gerçekten de kasvetli bir ruh halindeydi, içi sıkışıyordu. Fergal'e baktı, nasıl da kıvrak bir zekâsı, sağlam bir ruhu vardı bu adamın. Ona karşı koyamayacağını hissederek oyuna katılmaya karar verdi. Bakışlarını sisli denize çevirdi.

"Hâlâ sis var. Sonbaharda Marmara'da bu çok sık olur."

"Ufkun hafiften aydınlanmaya yüz tuttuğu yerde, doğuda, şöyle böyle bir şeyler görebiliyorum. Ağaçlar ve birkaç bina. Orası neresi?"

Neokles'in yüzü de aydınlanıvermişti. "Krisopolis* orası. Tahmin ettiğimden çok daha yakındaymışız. Yarım saat içinde Altın Boynuz'da, Haliç'te oluruz."

* Üsküdar.

"Sis kalkıyor!" diye bağırdı o sırada kaptan. "Haydi kımıldatın şu tekneyi veletler! Rüzgârın yardımıyla kolayca girebiliriz limana, haydi."

Fergal parmaklarının ucunda, Yunan'ın üzerine abanıp kalmıştı. Sis ince, gizemli bir tütsü dumanı gibi dağılıyordu ortalığa, ama bu dumanın arasından yer yer karadaki kubbeler ve süslü kuleler birer hayalet gibi görünmeye başlamıştı.

Kutsal Elias'ın küreklerinin tam önünde o sırada zarif bir gezi teknesi beliriverdi, on altı çift beyaz kürek sanki tek vücutmuş gibi ortak bir tempoyla inip kalkıyordu. Tekne olağanüstü süslüydü ve güvertesinde yine çok süslü bir kanapede üç kadın oturuyordu.

"Patriçilerden birinin karısı Boğaz'daki manastırlardan birine gidiyor olmalı," dedi Neokles. Etrafı seyrederken kendi derdini unutmuşa benziyordu.

Fergal, birden Plato'nun pasaklı gemisinin çevresinde bir yığın başka teknenin daha olduğunu fark etti. Büyük bir ticaret gemisi muhtemelen Sicilya'ya gitmek üzere yelken açmış, Marmara'nın ortalarına doğru süzülerek ilerliyordu. İpleri çeken gemicilerin şarkıları duyuluyordu. Yelkenler rüzgârla sallanırken dev kuşların kanat çırpışına benzer sesler çıkarıyordu. Hayli yüklü bir başkası daha gelip geçti yanlarından. Yavaşlığına şaşmamak gerekti, çünkü tepeleme beyaz mermerle doluydu. "Prokonnesus'tan* yeni sütunlar alınmış, saraya ek bölümler yapılacak, iddiaya girerim," diyen Neokles gerçekten de tamamen uzaklaşmıştı az önceki sıkıntılarından. Mermer yüklü gemiyle aralarından bir balıkçı teknesi geçti o sırada. Yelkenleri kahverengiydi ve güvertesinde turuncu giysilere bürünmüş balıkçılar keskin bıçaklarıyla avlarını pazara hazırlıyorlardı. Sisin arasında pek çok başka tekne daha vardı, mavnalar, gezi kayıkları. Bunlar diğerlerinden daha zariftiler ve çoğunlukla kayın

* Marmara adası.

ağacından yapılmışlardı. Uçları yukarı doğru kalkık, oturma yerleri minderliydi. Kayıkçılar küreklerine asılmış, küçük tekneler beyaz köpükler çıkararak tıpkı kırlangıçlar gibi ine kalka ilerliyordu sularda.

Tam arkalarında bunlardan birini gördü Fergal. Öylesine yakındı ki, sanki elini uzatsa içindekilere dokunabilecekti. Teknede yolcu olarak genç bir adam ve genç bir kadın vardı. Süslü giysilerinden yayılan güzel kokular burnuna kadar geliyordu Fergal'in, söyledikleri neşeli şarkıyı duyabiliyordu. Sonra birden bir sis kümesinin içinde kayboldular. Kölelik ve özgürlük, bir an için karşılaşmış ve sonra da olması gerektiği gibi tekrar kendi dünyalarına geri dönmüştü. Ama yine de bu Fergal'in moralini bozmadı. Böylesine refah, neşe ve mutluluk işaretleri yollayan bir kent neden onun için 'Acı' anlamına gelsindi?

"Ne kadar da mutlu görünen bir çiftti," dedi. "Konstantinopolis şenliğine her zaman bu kadar erken mi başlar?"

"Kartalimen'de* sabaha kadar sürmüş bir cümbüşten dönüyor onlar. Orada küçük paralar karşılığında hoş eğlenceler bulabilir insan. Boşver, bize ne? Karaya çıkınca kim bilir ne belalarla karşılacağız?"

"Bak Neokles, bak. Ne kadar güzel, ne harika!"

Güneş, Krisopolis'in koyu çizgili ufkundan bir anda yükselivermişti. Ve sanki ani bir rüzgâr tüm sisi Marmara'nın uzaklarına savurup atmıştı bu yükselişle. Batıya doğru kenti tamamen sarmış gibi görünen o sihirli tül de eriyip gitmişti. Armorikalı'nın merak dolu gözlerinin önünde uzanıp gidiyordu Konstantinopolis, yani Yeni Roma. Günün bu en genç ışıklarının altında bütün renkleri ve detaylarıyla karşısındaydı büyülü kent genç kölenin.

Fergal pek çok yer görmüştü oradan oraya bir köle olarak savrulup dururken ve buradan söz edildiğini de çok

* Kartal limanı.

duymuştu. Ama yine de gördükleri, duyduklarıyla kıyaslanamayacak ölçeklerdeydi. Konstantinopolis, ününden daha büyük bir kentti belli ki.

Kutsal Elias, mavi bir ırmağa benzeyen Boğaz'da ilerliyordu. Marmara'nın dalgalarıyla yıkanan sol tarafta irili ufaklı kubbelerin taçlandırdığı çatılar, süslü kuleler ve sütunlarla dolu, çevresi kalın surlarla sarılmış bir bölüm vardı. Surların sonunu insan kolaylıkla göremiyordu. Sağda, Asya tarafında da yemyeşil çam ormanlarının arasında beyaz manastırlar ve sarı boyalı evlerden oluşmuş köyleriyle Krisopolis belirginleşmişti. Arkada ise mutsuz Proti'nin tepeleri görünüyordu Marmara'da. Onun da arkasında daha yüksek Panormos*, Halkitis**, Pityusa*** ve onların kızkardeşleri... Prens Adaları'ydı bunlar. Tam önlerindeydi Boğaz'ın ağzı. Teraslanmış bağ ve bahçelerin, köylerin yer aldığı bir yığın tepe... Sanki bunların her biri birer kuş yuvasıydı.

Fergal dikkatle çevreyi gözlerken, Neokles bir zamanlar çok iyi bildiği bu görüntünün önünde dizlerinin üzerine çökmeden duramamıştı, dua ediyordu:

"Şu ölümsüz kenti kutsamış olan tüm azizler, size yakılmış mumlar asla sönmeyecektir. Acıyın benim zavallı ruhuma." Yüzünde ruhani bir ifadeyle elini ileriye doğru uzattı bunları mırıldandıktan sonra. Gri duvarlar üzerinde yükselen dev bir kubbeyi işaret ediyordu.

"Aya Sofya," dedi. "Hiçbir şeyle kıyaslanamayacak olan yüce Aya Sofya." Fergal de ayakta duramayacak haldeydi aslında, şaşkınlık içindeydi, gördüklerine inanamayan merak dolu bakışlarını Neokles'e dikmişti. Ama arkadaşının tekrar ayağa kalkıp onun merakını yatıştırması bayağı bir zaman aldı.

---

* Burgazada.
** Heybeliada.
*** Büyükada.

"Tam önümüzdeki yapı imparatorluk sarayıdır. Çok büyük ve görkemli bir bahçesi vardır, bu bahçe Boğaz'a kadar uzanır, çok geniştir. Denizden nasıl kat kat yükseldiğini görüyorsun. Kıyıdaki, tepeleri yuvarlak pencereli uzun, iki katlı bina Bukoleon sarayıdır. Orası çok özel bir mekânı imparatorun ve aynı zamanda da teknelerinin durduğu yer. Bir saltanat gemisi daima limanda hazır bekler onun için. Sallanan tropikal ağaçları görüyorsun, bahçelerde onlardan yüzlerce, binlerce vardır. Çevredeki yüksek yapıların tümü de imparatorluk yönetimine ait dairelerdir. Ve tabii bunların arkasında kentin kendisi uzanır. Yedi tepeyi buradan kolayca sayabilirsin. Aya Sofya en yakınımızdakindedir ve diğerlerinin de tepesinde ya bir büyük yapı, ya da bir kule bulunur. Hipodrom sarayın arkasında olduğu için buradan görünmez. Şu kiliselerin gümüşlerle, altınlarla süslenmiş kubbelerini saymayı bir dene, bakalım sayabilecek misin? Aya Sofya'nın* yanındaki, daha alçak olanın adı Aya İrini'dir**. Biraz güneydekinin adı ise Aya Anastasia***. Az daha uzaktaki tepenin üzerindekine gelince, o en soylusudur bu yapıların içinde. Oraya Kutsal Apostol**** denir, bütün imparatorların mezarları oradadır. Şu yüksek sütunun adı Konstantin sütunu*****, bulunduğu meydana da aynı ad verilmiştir." Neokles süslü sözlerini sürdüremedi, çok duygulanmıştı, sustu. Fergal gözünün önündeki bu zenginliği tek başına algılamaya çalışıyordu.

Plato dümeni kırmış ve gemisini saray duvarlarına iyice yaklaştırmıştı. Artık saray surlarındaki askerler net olarak görülüyordu. Bunlar imparatorun gümüş zırhlar içindeki özel muhafızlarıydı. Burayı geçer geçmez yepyeni bir manzara gözler önüne seriliverdi. Deniz tıpkı Boğaz gibi in-

* Kutsal Bilgi.
** Kutsal Barış.
*** Kutsal Diriliş.
**** Havariyyun Kilisesi. Şimdi üzerinde Fatih Camii vardır.
***** Çemberlitaş.

celip karanın içine kadar sokulmuştu, sonu görünmüyordu bu girintinin. Sol tarafta artık surlar yoktu. Parlak renkli tahta evler ve mermer saraylar iç içeydi. Bunların arasında değişik bitkilerle dolu çiçek bahçeleri vardı. Kiliseler, sütunlar, evler, saraylar, anıtlar, heykeller çarpıcı bir biçimde adeta üst üste yığılmıştı.

Bunlar limanın güney tarafındaydı. Kuzey bölümde ise sayısız karanlık yüzlü yapı ve labirente benzer sokakla bir başka kent yükseliyordu. Bu bölümün de üstlerinde, daha yüksek tepelerde yine çamlarla, selvilerle dolu bahçeler vardı. Ve bu yeşilliklerin arasında da büyüklü küçüklü beyaz boyalı evler göze çarpıyordu.

"Altın Boynuz mu?" diye sordu Fergal ve Neokles bu soruyla tekrar kendini toparlayıp başını salladı, "Şu tarafa, kuzey bölüme Galata denir. Onun üstüne, tepelere ise Pera. Kara bahtım, kör talihim... Ne yazık ki yolculuğumuz az sonra bitecek, kaderimiz bakalım bize neler gösterecek?"

Plato'nun teknesi giderek yavaşlıyordu. Altın Boynuz'un girişinde, Haliç'te bir yığın gemi vardı. Karadeniz ve Kırım'dan gelen tepeleme mısır yüklü tekneler, Salonika ve Smirna'dan* gelen daha hafif mal taşıyanlarla takasın peşindeydiler. Birbirine neredeyse çarpacak kadar yakın geçen teknelerdeki gemicilerin savurduğu küfürlerin haddi hesabı yoktu. Büyük gemilerin arasında dolaşan bir yığın da küçük kayık vardı ve herkes birbirine bağırıyor, kızıyor, alay ediyordu. Tüm bunların tepesinde masmavi bir gökyüzü uzanıp gidiyordu. Deniz ise ondan daha maviydi. Armorikalı'nın gözleri bütün bunlara adeta kilitlenmişti, ayaklarındaki zincinleri sanki tümden unutmuşa benziyordu.

Keltçe yüksek sesle mırıldanmaya başladı: "Azizlere şükrediyorum bana böyle bir mucizeyi gösterdikleri için. Şimdi Konstantinopolis'ten neden bu kadar çok söz edildiğini çok iyi anlıyorum. Bu kent cennetin ta kendisi olmalı."

* İzmir.

"Hormisdas tam arkamızda," diye arkadaşının koluna vurdu Neokles. "Cehennem zebanisi kılıklı herif... İşte bela başlıyor."

O konuşurken Plato bir sandalla gidip kıyıdaki bronz halkalardan birine teknenin halatını çoktan bağlatmıştı. Halat çatırtılarla gerildi. Hormisdas pis pis gülüyordu.

"Hey siz dördünüz," diye bağırdı. "Zincirlerinize sahip çıkın, yoksa ikişer ikişer boğulursunuz. Güneş yükseliyor ve pazar yeri açılmıştır. Kim bilir belki de iyi bir müşteriyi çoktan kaçırdık. Haydi kımıldanın."

... Ve Armorikalı Fergal, Vannes Kralı'nın ikinci oğlu, böylece Yeni Roma'ya ayak bastı.

II

Altın Boynuz'da Bir Rıhtım

Haliç'te, Kalkedon'a gidip gelen teknelerin yanaştığı rıhtım ya da diğer deyişle Kalkedon basamakları (rıhtımlar basamaklar halindeydi), imparatorluk deniz kuvvetlerinin bulunduğu Neoria'ya* çok yakındı. Bunun bir parça batısında Galata'dan gelen yolcu teknelerinin yanaştığı rıhtım ve onun hemen yanında da balık pazarı vardı. Burada her sabah kaldırımlara yayılmış tezgâhlarda iştah açıcı, taptaze tekirler, sardalyalar, kalkanlar, orkinoslar ve hatta kılıçlar sergilenirdi. Alıcılar ve satıcılar bağıra çağıra pazarlık ederken, etraflarına bir parça balık çalabilmenin peşinde, bir yığın uyuz kedi, köpek toplanırdı. Rıhtımların hemen arkasındaki meydanda tunçtan bir öküz heykeli vardı ve burada

* Sirkeci.

da daima kadınlı erkekli bir kalabalık görülürdü. Bunlar, otuz ayak yüksekliğinde, dört ayak çapındaki taş sütunun tepesinde yaşayan meczup keşiş Marinos'un anlattıklarını dinlemeye gelenlerdi.

Buralarda dolanan herhangi bir aylağa bile sorsanız, Marinos'un tıpkı daha önceki bazı azizler gibi; yağmura, rüzgâra, soğuğa ve sıcağa rağmen, hiç aşağı inmeden yaşadığını hemen öğrenebilirdiniz. Anlatılanlara göre, bu adam üstelik ayakta uyurdu ve aşağı düşmesini engelleyen, herkesin göremediği kutsal bir hale tarafından korunurdu. Böyle bir yaşam biçimine nasıl olup da zavallı bedeninin dayanabildiği gerçekten de çok gizemliydi ve sıradan insanların anlayıp açıklayabileceği bir durum değildi. Gün boyunca bir yığın insan, onun sütunun tepesinde hiç durmadan dizlerinin üzerinde Tanrı'ya yakarışını izlerdi. Marinos genellikle Baba, Oğul ve Kutsal Ruh için dua ederdi. Ama sık sık da, özellikle bit ve pireler tarafından ısırıldığında –bunu bazı alaycılar söylüyordu– Kutsal Kent'in günahlarından söz edip onun geleceğine dair kehânetlerde bulunurdu öfkeyle. Bu sabah Marinos yine son derece öfkeli ve gergindi. Tiz bir sesle bağıra bağıra söyledikleri aşağıda birikip onu dinleyen Slavlar'ın, Trakyalılar'ın, Yunanlar'ın, Ermeniler'in ve Kafkasyalılar'ın adeta kanını donduruyor, tümünün de sırtını buz gibi ürpertiyordu.

"Kırk gün sonra tıpkı Ninova gibi Konstantinopolis de bitecek. Evet, o da günahlarının bedelini ödeyecek. Acı ve dehşet içinde kalacak. Güzel kokuların yerini leş kokuları alacak. Paramparça olacak tüm süsü. Yok olacak..." Tam bunları söylerken gözlerini kalabalığın bir kenarında durup merakla ona bakan kadınlara çevirdi. "Sizi şehvet düşkünü, riyakâr kadınlar, tüm lanet üzerinize olsun. Günahkârlar sizi, göreceksiniz gününüzü." Sesi inanılmaz bir hiddetle doluvermişti: "Yüce Tanrı hepinizin, hepinizin başını koparıp atacak. Tekiniz bile kurtulamayacaksınız bu Kutsal Öfke'

den... Yok olacaksınız!"

Seyyar fırınında et kızartıp satan biri tezgâhını toplarken, "Sarazenlerin çok yakında burayı alacaklarını söylemek istiyor bence," dedi.

Bir Ermeni hamal devasa yükünü tekrar omuzlanıp uzaklaşırken "Kötü Kader," diye mırıldandı. "İnançsızların günden güne güçlendikleri söyleniyor zaten."

O sırada Marinos eğilmiş, yakınlardaki bir kilisenin rahipleri tarafından her gün ona getirilen çıkını açıyordu. Bu, her zamanki gibi bir parça haşlanmış fasulyeydi, başka bir şeyi kabul etmiyordu yarı deli keşiş. Sütunun dibindeki kalabalık dağılırken, rıhtımlardaki kalabalık tam tersine giderek artıyordu. Saçı başı birbirine karışmış, sıska Marinos ise bunlara aldırmadan hırsla yemeğini yiyordu.

Bol pantolonlu Bulgarlar, soluk yüzlü Macarlar, başlarında sivri külahlarıyla uzun boylu İranlılar, hamallık ya da gemicilik yapan esmer Yunanlar'dan oluşan kalabalık oraya buraya gidip geliyordu günlük telaşları içinde. Bunların hepsi de olağandı. Sonra birden "Açılın," diye bir ses duyuldu ve rıhtımın havası değişiverdi. Bu son derece süslü, zenginlere özgü, ahşap bölümleri dini resimlerle kaplı bir arabaydı. Arabayı çeken iki aygırın koşumları tamamen gümüştendi. Perdelerine Adem ve Havva'nın hikâyesi işlenmişti. Arabacı çok koyu tenli bir Kıpti'ydi. Kırbacını şaklatıp atları Marinos'un sütununa doğru sürdükten sonra dizginleri çekip arabayı durdurdu. Bu ziyaretçileri beklediği belli olan Hormisdas yüzünde geniş bir tebessümle koşup yerlere kadar eğildi.

Perdeler açıldı ve gayet gösterişli bir adamla bir kadın göründü. Otuzlu yaşlarda, simsiyah sakallı adamın, uzun beyaz tüniği, beyaz tül peçesi ve tepesi düz şapkasından bir diyakoz* olduğu belli oluyordu. Kadının vücudu çok zarifti, o da kendini dine adamış bakirelerin giysilerine bürün-

* Temel ruhban rütbelerinden biri. Yönetici sınıfından.

müştü. Gri manto, siyah kukuletalı pelerin ve yine siyah ayakkabılar. Bunlar rahibe giysileriydi, ama yine de kadın daha farklıydı. Başındaki incecik tülün altından görünen yüzü aşırı boyalıydı. Parmaklarında bir yığın değerli yüzük vardı ve etrafa yoğun bir parfüm yayılıyordu her kımıldayışında.

"Değerli diyakoz Evagrios'u saygıyla selamlarım," diyen Hormisdas öylesine eğilmişti ki neredeyse karga burnu toprağa değecekti. "Ve kutsal bayanı da..."

Papaz, "Kendisi benim pek sevgili 'Kutsal Kızkardeşim' Nikosia'dır," dedi.

"Onun yüce varlığıyla karşılaşmaktan büyük onur duydum efendimiz. Gerçi ruhani varlıklarınıza uygun bir konu değil, ama ben yine de söyleyeyim. Size sözünü verdiğim köleler hazır."

"Bir görelim," dedi kadın. Hormisdas eliyle onlara kölelerin beklediği kenardaki taşlığı işaret etti. Adamların yüzlerinde kaygılı bir ifade vardı, hiç konuşmuyorlardı, arada bir kımıldadıkça ayaklarındaki zincirlerin şakırtısı duyuluyordu sadece.

"Bunlar size özel olarak tavsiye edeceğim iki köle. Bir aşçı ve... Ve ona da hamal diyelim. Bu kızıl saçlının gücü inanılmazdır. Kutsal mekânınızda ondan pek çok işte yararlanabilirsiniz." Hormisdas ağdalı sözlerle bu iki kölenin zekâ, güç ve bilgilerini övmeye başlamıştı. Birden Evagrios'un gözü yanıbaşındaki Neokles'in koluna takıldı:

"Ne kadar da gevşek bir kol bu! Çok yaşlı!" Diyakoz'un sesi oldukça keskin çıkmıştı. "Demek bu adam bir zengin evinde aşçıymış, öyle mi?... Ve sonra da hırsızlık yaptığı için satılmış. En fazla beş solidi veririm onun için ben."

"Otuz efendim. Onun için otuz solidi istemek, onu hediye etmeye yakın bir iştir, inanınız."

"Neyse, biz şimdi diğeriyle ilgilenelim." Evagrios, Fergal'in bileğinden şöyle bir tutup baktı. Diyakoz'un yağlı eli-

nin temasıyla adamın yüzü kızarmıştı. Dişlerini sıkıyordu. "Daha adaleli olmalıydı," diye mırıldandı diyakoz. "Çok daha adaleli. Ama onun elinden gelen bir şey değil bu. Neyse bu da işimizi görür, en sonunda hamallık yapacak. Arabaya aygır aramıyoruz ya... Sen ne diyorsun Nikosia?"

Kadın peçesini kaldırdı. Çok genç olmasa da hatları düzgündü ve tavırları da oldukça işveli.

"Bence uygun," dedi. "Kızıl saçlarıyla çok ilgi çekecektir. İhtiyar Pogon'un ölümünden sonra bunun gibi bir adama gerçekten de ihtiyacım vardı."

Fergal dişlerini daha da sıktı. Ayağındaki zincir çekilince Neokles de kımıldandı.

"Kaç para istiyorsun onun için söyle bakalım."

"Altmış solidi efendimiz, sadece altmış."

"Altmış mı? Kulaklarıma inanamıyorum." Evagrios tombul ellerini göğe doğru açmıştı, yüzünde samimi olmayan bir şaşkınlık ifadesi vardı. "Başlangıçta bana otuz demiştin. Neden benim zamanımı heba ettin? Buna adam kazıklama denir."

"Ah sayın efendim, lütfen dinleyin. Böyle bir şey yok. Bakın bu adam genç ve akıllı biridir. En az kırk yıl size hizmet edebilir. Hasta değil, sapasağlam. Sarası bile yok. Sağlıklı ve güçlü olduğunu siz de gözlerinizle görüyorsunuz. En az kırk yıl sizin için çalışacak bir köleye..."

Fergal dişlerinin arasından sıkıntıyla tıslad ı. Pazarlık kimbilir daha ne kadar devam edecekti, ama o sırada bir çan sesi işitildi. Nikosia peçesini indirip göğsünde telaşla haç çıkardıktan sonra, "Kiliseye gitmeliyim," dedi. "Bir yığın işim var. Onları hallettikten sonra düşünüp bu delikanlı ve aşçı için uygun bir fiyat önerebiliriz sanırım."

"Benim de işim çok, haklısın gidelim," diyen Evagrios başını salladı ve kadını kolundan tutup ilerledi.

Onlar sesini duyamayacak kadar uzaklaşınca Hormisdas, "Cehennemin dibine!" diye bağırdı. "Hiçbir işleri yok

biliyorum, tek dertleri beni zorlamak ve malı ucuza kapatmak."

Fergal derin bir nefes aldı. Bu çeşit din adamlarının ne kadar günahkâr olabildiklerini iyi biliyordu. İçinden Tanrı'nın onu böyle efendilerden koruması için dua etti. Şimdi Hormisdas da, Fergal de önlerinden gelip geçen insan kalabalığına bakıyordu. Kimbilir belki her ikisinin de isteklerine uygun bir köle alıcısı vardı onların içinde.

Zaman akıp geçti, ama durumda bir değişiklik olmadı. Fergal artık umutlarını yitirmiş, asık bir yüzle Evagrios'la Nikosia'nın geri gelmesini bekliyordu. Birden imparatorluk donanmasının kapısından doğru parlak bir ışık gözünü aldı. Bu, gümüş silahların pırıltısıydı. Onlara doğru iki üst düzey asker yaklaşıyordu. Biri denizciydi, diğeriyse ondan daha üst rütbeli bir karacı. Fergal bile yürüyüşlerinden rütbelerini anlayabilmişti adamların. Dromond* kaptanı olan kısa boylu, neşeli yüzlü biriydi. Uzun kahverengi bıyıkları vardı. Devamlı gülüyor, bir yandan da omzuna asılı uzun çantasına vuruyordu. Giysisi kırmızıydı, altın yaldızlı dantellerle süslü yine kırmızı bir şapkası vardı. Pelerininin ve kılıcının kordonununun gümüş püsküllerı o yürüdükçe şıkırdayarak sallanıyordu.

Yanındaki adam daha boyluydu ve çok güçlü kuvvetliydi. Uzun kolları bacakları, etkileyici yüz hatları vardı. Zeki zeki bakıyordu gözleri. Sakalı kızılımsıydı. Yüksek yeşil çizmeleri kızıl şeritlerle süslüydü. Üzeri yaldızlı plakalarla donatılmış deri göğüslüğünün üzerine hafif bir mavi pelerin atmıştı. Kalın lüleli saçlarının üzerinde küçük, gümüş bir miğfer parlıyordu ve bunun da tepesinde uzun gösterişli bir kuş tüyü sallanıyordu. Hareketleri sakin ve kendinden emindi, yanındaki denizciden daha ağırbaşlı bir hali vardı. Ama susup da onu dinlerken yüzünde çocuksu bir gülüş beliriyordu, dişleri bembeyazdı. Her iki askerin göğsündeki

* Bizans'ta önemli bir askeri gemi tipi.

sayısız madalyayı görenlerin saygıyla bir kenara çekildiğini Fergal hemen fark etmişti. Bu adamlar önemli adamlardı.

O sırada Nikosia'nın arabasından daha süslü ve gösterişli bir başkası rıhtımdaki pazara yanaştı. Arabayı dört harikulâde at çekiyordu ve çevresinde özel üniformalı atlı ve yaya hizmetkârlar telaşla koşturuyordu.

"Dukaslar'dan biri bu," diye bir fısıltı hemen dolaşıverdi kalabalığın arasında. İki asker hafifçe kenara çekilip bu görkemli arabanın yaklaşmasını seyretmeye başladılar. Telaşlı koşturma arabanın titreyen kölelerin yakınında bir yerde durması ve köse bir hadımın aşağı inmesiyle son buldu. Adam aşağı indikten sonra basamaklara koşup o sırada kıyıya yanaşmış bir saltanat teknesinin önünde durdu ve saygıyla elini uzattı. Tekneden, çevresi hizmetkârlarla sarılı, yaldızlı dantellerle süslü, mavi ipek giysili bir genç kadın iniyordu. Fergal, üst rütbeli askerin "Bu patriçi Dukas'ın kızı Teofano," diye mırıldandığını duydu. İkili saygıyla ilerleyip onu selamladı. Genç kadın denizciye karşı nazikti, ama diğerine karşı çok daha ilgili davranıyordu. Fergal bunu da hemen fark etti.

"Saygıdeğer Leo ve Basil, sizleri selamlıyorum. Sizleri gördükten sonra Kelai'ye* yaptığım gezinin yorgunluğunu unutarak döneceğim evime. Eşiniz nasıllar Kaptan Basil? Size gelince Spatarios Leo, ne yazık ki sizin hatırını sorabileceğim bir eşiniz yok. Babam sizin Kafkaslar'daki kahramanlıklarınızı hayranlıkla izledi ve sizi mutlaka bir akşam ağırlamak istiyor. Böylece her şeyi bizzat sizin ağzınızdan dinleme zevkine kavuşuruz. Azizlerin şefkati her ikinizin de daima üstünde olsun."

Genç kadın mücevherlerle süslü elini zerafetle uzattı. Basil kibarca öptü bu eli. Leo öptükten sonra nedense hemen geri çekilmemişti el. İki subay Teofano'ya arabasına kadar eşlik etti ve o gözden kaybolana kadar da bekledi.

* Bebek.

Atlar uzaklaşınca Basil hemen bir kahkaha attı.

"Sevgili dostum Leo. Şu şansa bak. Buraya anneni karşılamak için geliyorsun, birden ortaya muhteşem Teofano çıkıveriyor ve her şey karmakarışık oluyor. Rıhtım da, kafalar da... Doğrusu Konstantinopolis'e geldiğinden bu yana şansın iyi gidiyor. Herkes senin çok daha yukarılara tırmanacağından emin. Kentin tüm patriçilerinin kızları da peşinde. Kont Moris Dukas'ın damadı olmaktan daha iyi bir şey olamaz!"

"Daha kötü belki de..."

"Neden? Bitinia'da* hiç kimsenin ondan daha fazla gücü, parası, malı mülkü ve etkisi yoktur."

"Ama Mesembrialı bir köylüye eş olacak daha iyi bir kızdan söz etmiyorsun..."

Basil dostunun sırtına koca bir şaplak indirdi gülerek.

"Çok yakında dostların senin o mutlu gününü kutlayacaklar, bundan eminim."

"Sevgili Basil, emin ol şu anda aklımda o kadar çok şey var ki, evliliği hiç düşünmüyorum dersem yalan olmaz."

"Nasıl şeyler bunlar?"

"Hoşuma gitmeyen bir yığın şey... Karadeniz'deki görevimden buraya dönünce gördüklerim örneğin. Saraydakileri eskisinden daha korkak, daha lüks düşkünü ve daha yetersiz buldum bu defa."

Leo bunları söylerken sesini bir parça alçaltmıştı. Basil eliyle bacağına vurdu.

"Doğrusu bütün donanma adına da konuşuyorsun. Filippikus, Burunsuz Justinian'dan daha kötü çıktı. Her işi şu hadım Paul götürüyor. Peki o kim? Cinsiyetsiz, kafasız bir kedi... Emevi Halifesi'ni, giderek güçlenen Hagarinler'i** o mu durduracak?"

Leo kaygıyla başını salladı.

---

* İzmit, Adapazarı bölgesi.

** Sarazenler'e, Bizanslılar'ın verdiği aşağılayıcı bir ad.

"Böyle konuları rıhtımda açmamalıydım, kabahat bende..."

Fergal tabii ki bu konuşmaları duyamamıştı, ama durduğu yerden her ikisini de dikkatle izlemişti. Rıhtımdaki köle pazarı onların ilgisini çekecek en son şeydi belli ki. Artık müşteri bulamayacağı için kaygılanan Hormisdas dualar mırıldanmaya başlamıştı. İki de bir göğsünde taşıdığı kemiği çıkarıp öpüyordu. O sırada rıhtımda yeni bir gariplik daha oldu. Daha doğrusu garip birileri daha göründü.

Başlarında sarıklarıyla Suriyeli iki delikanlı iki eşeği çekerek geliyordu. Eşeklerden birinin eğeri boştu, diğerindeyse sıkıca örtünmüş olduğu halde çok genç olduğu belli olan bir kadın vardı. Giysileri yeşil ipekten, ama oldukça sadeydi. Yanıbaşında herkesin dikkatini çeken ölçeklerde ciddi görünüşlü bir erkek yürüyordu. Gözleri pırıl pırıldı, ama pek ortalığı görüyor, daha doğrusu dikkat ediyor gibi değildi. Göğsündeki değerli taşlarla süslü madalyonda zodyak işaretleri vardı. Sarığı safran rengi has ipektendi. Onun da yanında daha yaşlıca bir başka Suriyeli erkek daha vardı. Bu adam güvenilir bir hizmetkâra benziyordu daha çok. Efendisinin uzun mantosunun kenarına yapışmıştı. Belli ki onu her hangi bir terslikte uyaracaktı. Küçük kafile rıhtımın ortasına kadar ilerledi ve durdu. Sanki ortalığı daha kalabalık bulmayı beklerken hayal kırıklığına uğramış gibi bakındılar.

Hormisdas'ın hizmetkârı kendisine sorulan, "Galata' dan henüz gemi gelmedi mi?" sorusuna omzunu silkerek, "Gözün yok mu?" demekle yetindi. Suriyeli bunun üzerine yüksek rütbeli subaylara döndü, her halde onların çok daha dürüst ve doğru cevaplar vereceğini düşünmüş olmalıydı.

"Yüce efendiler, acaba bana Galata gemisinin gelip gelmediğini söylerler mi?"

Askerler adamı, adam da onları selamladı.

"Doğrusu gecikti," dedi Basil. "Ama bu işler böyledir, çok yavaştır o tekne."

Adam genç kadına dönüp "O halde bekleyeceğiz Sofya," dedi. O da peçesini kaldırıp etrafına bakındı. Fergal onun ne kadar doğal biri olduğunu hemen fark etti. Güzel yüzünde tek bir süs bile yoktu. O sırada yakınlardaki kiliseden çıkan Evagrios ve Nikosia da göründü. Diyakoz gözlerini Neokles'e dikti ve "On iki solidi," dedi. "Bir solidi bile fazla vermem, işte bu kadar."

"On iki mi?" diye bağıran Hormisdas kollarını göğe açmış sallayıp duruyordu. "Böylesine bir aşçı için sadece on iki şolidi! Ben sekiz çocuklu bir adamım, üstelik yedisi kız, benim de para kazanmaya ihtiyacım var, hem de çok, insaf edin..."

"Yeter. Hepsi bu. Ya on iki, ya da hiç. Sen bana kalırsa işten hiç mi hiç anlamıyorsun. Arabamız nerede Nikosia?"

"Tamam saygıdeğer efendim, tamam. On iki, aşçı için. Ama ya bu hamal? Onun gibisini asla bulamazsınız."

"Eh, onun için de bir on iki daha veririm."

İşte bu sözle Hormisdas çileden çıkmış gibi konuşmaya başladı. Olağanüstü bir hızla Fergal'in özelliklerini abarta abarta anlatıyordu. Evagrios bile etkilenmişti. "On beş," dedi.

O ana kadar Fergal, diyakozun Hormisdas'la anlaşamadan gidebileceğini düşünüp umutlanmıştı, ama şimdi görüyordu ki umutları boşa çıkıyordu. Köle satıcısının gözlerindeki pırıltıdan anlamıştı bunu. Hormisdas "Biraz daha pazarlık edelim," dedi.

Ve bu sözün üzerine Fergal adeta hiç düşünmeden yerinden doğrulup yüksek sesle konuşmaya başladı. "Saygıdeğer ve değerli efendiler!" İki subay ona dönüp dikkatle baktı. Fergal zincirlerini toplayıp diz çökmüştü. "Sizler yüce yürekli ve şerefli kişilersiniz. Beni dinleyin lütfen. Şimdiki durumuma bakmayın. Ben özgürlüğün ne olduğunu bilen bir kavmin onurlu bir liderinin oğluyum. Bana pranga değil, kılıç ve kalkan öğretildi çocukken. Hikâyeme kulak

verin. Beni bu cehennemden kurtarın. Size sonsuza kadar hizmet ederim."

Hormisdas onu susturmak için havaya kaldırdığı sopasını gözleri Leo'nunkilerle karşılaşınca hemen aşağı indirdi.

"Neymiş anlat bakalım hikâyeni," diyen Spatarios'un sesi şaşkınsa da alaycı değildi.

Fergal aksanlı, ama anlaşılır bir Yunancayla anlattı. Armorika'da esir oluşu, Venedik, Suriye, oralarda geçen uzun yıllar, kaçışı, birazcık solunan özgürlük havası, sonra yeniden zincirleniş ve Konstantinopolis'e geliş... Tutku ve coşku içinde sürdürdüğü konuşmasını bitirdiğinde hiç kımıldamadan olduğu yerde kaldı.

"Böylesine özellikleri olan biri için kötü bir kader," dedi Leo. "Eğer Arapça biliyorsan ve şu Sarazenler hakkında da bir fikrin varsa, seni bir hamal olarak satışa çıkarmak pek de akıl kârı değil."

Bir anda yeni bir müşteri bulduğunu düşünen Hormisdas hemen ortaya atıldı ve bu kez onlara Fergal'in ne kadar zeki, akıllı ve bilgili olduğunu anlatmaya başladı. "Hem Hıristiyan, hem de öteki dilleri su gibi konuşur o, öylesine akıllıdır..."

Evagrios olan biteni yüzünü tiksintiyle buruşturarak dinlemişti. "Bundan bir iş çıkmayacak," dedi. "Şu aşçıyı alalım ve gidelim."

"Benim aklım hâlâ şu kızıl kafalıda ama," dedi Nikosia. "Al şu yirmi solidiyi."

"Bu genç adam için ne istiyorsun?" diye bu kez Leo sordu. Kölenin olağanüstü güçlü bedenine gerçekten hayran kalmıştı.

"Otuz beş solidi, saygıdeğer efendilere de daha önce söylediğim gibi, bu bir hediye olarak kabul edilebilir."

"Yumuşak kalplilik etme," diye arkadaşını uyardı Basil. "Büyük bir olasılıkla köle ve tüccar bu sahneyi bizleri etkilemek için önceden planlamışlardır."

"Yirmi dört solidi," diyen Nikosia muzaffer bakışlarla Evagrios'a bakıyordu.

"Zincirini çöz," dedi Leo, "Koluna bacağına tam olarak bakmak istiyorum."

Hormisdas hemen bir anahtar çıkardı. "Emriniz başım üstüne yüce efendim. Tabii, tabii. Nasıl isterseniz."

Anahtar döndü ve kilit açıldı. Fergal şöyle bir silkelenip zincirini kenara attı. Sonra derin bir nefes çekti içine. "Değerli efendim," dedi. "Sizin rütbenizi ve adınızı bilmiyorum. Mutlaka çok güçlü birisiniz, ama yine de, benim de sizin için yapabileceğim bir şeyler vardır. Size hizmette kusur etmem, ülkem ve halkım artık benim için yok oldu. Beni alın ve ömrümün sonuna kadar size ait olayım, seve seve çalışırım sizin için."

Bu konuşmalar çok çekiciydi, ama Leo tereddüt ediyordu. "Dürüst Frank," dedi. "Hazin hikâyen çok etkileyiciydi, sana inanıyorum. Ama ben seninle oyun oynayamam. Açık olmalıyım. Zengin değilim, evim de çok büyük değil. Bu Hıristiyan seni benden daha hoş tutacaktır sanırım. Kalkedon basamaklarında satılan her iyi köleyi kurtarmayı başaramam."

"Yirmi altı solidi," diye Nikosia bastırıyordu. Leo tam başını çevirmişti ki, birden herkes Marinos'un sesiyle yerinden uğradı. Tepeden avazı çıktığı kadar bağırıyordu yarı deli keşiş:

"Dikkat edin. Yüce Tanrı'nın gözü her an üzerinizde. Sizi şehvet düşkünü, ahlaksızlar sizi! Ölümü öğreneceksiniz. Bakın onun kutsal kılıcı tepenizde sallanıyor. O gün geldi. Hepiniz gebereceksiniz, hepiniz. Tıpkı bunlar gibi. İşte, işte!"

Aşağıdakilerin tümü de başını onun kemikli eliyle limanda gösterdiği yöne çevirmişti bu sözler üzerine. Ve birden her şey karmakarışık oluverdi. Herkes koşturmaya başladı. Haliç'te, limanın ağzında çok büyük ve ciddi bir kaza olmuştu.

III

Fergal'in Yeni Efendisi

Haliç'in iki yakası arasında çalışan eski gemi, Galata'dan karşı kıyıya ulaşabilmek için uğraşıp duruyordu. Çalışanlar çok beceriksizdi, uzun kürekleriyle tekneyi ilerletmekte zorlanıyorlardı. Üstelik bugün normalin çok üzerinde yolcu ve yük almışlardı. Pera'daki bir manastırdan birkaç rahibe Teodosius Meydanı'ndaki kardeş kiliselerine bazı kutsal emanetleri götürmek istemişti ve hayli ağır bir balya daha yüklenmişti tekneye. Son anda Kapadokyalı bir yağ tüccarı ortaya çıkıvermiş ve o da üç hizmetkârı ve üç devesiyle karşıya geçmek için ısrar etmişti. Onları da almışlardı bu ısrar karşısında. Bunu protesto eden bazı yolcular olduysa da sonuç değişmemişti. Kaptan hayli aç gözlü biriydi. Tekne gerçekten de tepeleme dolmuştu. Korkan develer garip sesler çıkarıp duruyordu. Galata'dan ayrıldıktan çok sonra bile sesleri hâlâ kesilmemişti hayvanların.

Yine de bütün bu zorluklara rağmen, hiç kimseye bir şey olmadan güvenlik içinde yaklaşık yolun yarısını gelebilmişlerdi ve rahibeler yaklaşan rıhtımı umutla seyrediyorlardı. Tam o sırada Trebizond'dan* gelen buğday yüklü bir gemi dümenini toparlayamamış ve onlara doğru hızla gelmeye başlamıştı. Çarpışmayı engellemek için uğraşırken kaptanın büyük küreği çatırtılarla paralanıp, kendisi de sırtüstü yere yuvarlanmıştı. Küfürler, bağırışlar, dualar birbirine karışmıştı. Ama bela henüz bitmemişti. Tekne kontrolü kaybedip güneye doğru sürüklenirken, işte tam bu kritik

* Trabzon.

anda, Haliç rıhtımlarını yükseltmek için gereken kereste-leri taşıyan bir mavna beklenmedik bir şekilde gelip onlara çarpmıştı. Ve tabii inanılmaz bir panik çıkmıştı bu kazadan sonra. Her yanı sular kaplamıştı, kadınlar bağırıyor, develer böğürüyordu. Artık iş tamamen çığırından çıkmıştı ve olan olmuştu: Teknenin tüm yükü ve yolcuları limanın sularına dökülmüştü. Bu felaketi ilk gören sütunun tepesinde etrafı gözleyen Marinos'tu. Onun dehşet verici narasından sonra, denizdeki ve karadaki herkes bağırıp çağırmaya başlamıştı korkuyla.

Pek çok kayık olayın olduğu yere doğru kürek çekiyordu, ama rıhtımdan onları izleyenler için gidilecek daha çok mesafe vardı. Zavallı yolcular suda çırpınıp duruyor, kıyıdakiler çaresizlik içinde bunu izliyorlardı. Geminin müretta-batı yolcuları unutmuş, canlarını kurtarmak için mavnaya doğru yüzüyorlardı. Karadakiler onlara küfredip duruyordu. Sonra bu karmaşadan bir lider çıktı ortaya. Herkesin gözü önünde Spatarios Leo rıhtımın kenarına gitti, silahlarını ve giysilerini çıkardı. Başkalarının da onu izlemesini istiyordu. Sesi rıhtımın her noktasından duyulabilecek kadar gür çıkıyordu.

"Basil, burada oyalanma, git de deniz kuvvetlerinden yardım getir hemen. Bu arada yüzme bilen her kim; annesini, kızkardeşini, kızını seven her kim varsa hemen benimle suya atlasın."

Göğsünde zodyak işaretli madalyon taşıyan adam onun kolunu tuttu, yaşlı gözlerini kocaman kocaman açmıştı:

"Küçük kızım," dedi. "Sanıyorum onu dalgaların arasında seçebiliyorum."

Sakin bir sesle Leo, "Ben de annemi," dedi. Sonra Haliç'in sularına atladı.

O henüz birkaç kulaç atmıştı ki, arkasından bir şapırtı duydu, sonra da bir yığın başka şapırtı. Gerçekten de yüz-

me bilenlerin hepsi atlamıştı Leo'nun arkasından denize. Fergal ise bunların arasında sanki bir balık gibi yüzüyordu.

Rıhtımın kenarından bunu gören Hormisdas avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

"Buraya gel, buraya gel. Aptal kafam, onu yeniden zincirlemeliydim. Boğulacak, kesinlikle boğulacak. Ne talihsizlik! Paracıklarım, en değerli malım uçup gidiyor. Ey yüce azizler..."

Ama hiç kimse ona aldırmadı. Hatta duymadılar bile. Herkes heyecan içinde yüzen adamları izliyordu. Leo uzun kulaçlar atıyordu, ama Kelt onu geçiverdi. Komutan ve köle... Şimdi köle komutandan daha güçlüydü.

Leo'nun yanından geçerken Fergal, "Anneniz hangisi?" diye sordu.

"Az ötede. Yeşil mantolu olan. Yaşlı bir kadın. Küçük ve şişko." Şimdi, böyle bir anda kibar kelimeler bulma çabası içinde olacak hali yoktu Leo'nun. "İşte yine batıyor."

"Hiç korkmayın, şimdi onun yanına ulaşacağım."

Kelt gerçekten de hızla ileri doğru atıldı yeniden. Leo da elinden gelenin en fazlası için çaba gösteriyordu. Annesinin bir köle tarafından kurtarılışını izlemek onu rahatsız etmesine etmişti, ama elden gelen bir şey yoktu. Fergal tek eliyle kadını tutup havaya kaldırmıştı ve şimdi en yakın tekneye götürüyordu çeke çeke.

Subay tekrar gayret etti ileriye doğru. Yanıbaşında "Yüce Tanrım, yüce Tanrım, imdat, imdat!" diye bağıran bir rahibe gördü. Ama atik bir gemici ondan önce kadını eteğinden yakaladı ve güvenli bir yere çekmeye başladı. Leo biraz daha uzaktaki rahibelere doğru gitmeye hazırlanırken bir kızıllık gördü suda. Bu kahverengi saçlı solgun yüzlü bir genç kızdı. Ellerini çırparak suyun üzerinde durmaya çalışıyordu. Ama üzerindeki ağır, kırmızı pelerin onu adeta hapsetmişti, giderek batıyordu. Ve sanki bu, son kez olacağa benziyordu. Leo derhal onun saçlarına yapıştı.

Kibar olunacak zaman değildi. Her an değerliydi, her an... Fergal kadar olmasa da Leo da iyi bir yüzücüydü ve kısa zamanda tüm zekâsını kullanarak duruma hâkim olmayı başardı. Hemen kızın pelerinini omzundan koparıp attı. Yardım alır almaz kızın sanki tüm direnci de tükenmişti, bayıldı. Böyle kımıltısız bir kitleyi taşımak Leo için çok daha kolay oldu. Kızın narin bedenini sürükleyerek kıyıya yüzmeye başladı. Artık rıhtımdakilerin seslerini net olarak duyabiliyordu: "İşte, işte geliyorlar!" Basil de en yakın askeri gemiyi almış, denizdekileri toplaya toplaya yaklaşıyordu.

Leo başını yukarı kaldırıp avazı çıktığı kadar bağırarak onları yanlarına çağırdı. Biraz sonra Basil ve adamları gelmişlerdi, güçlü kollar Spatarios'u da, canlı yükünü de hemen gemiye çekti. "Annen mi?" diye soran Basil, onun Fergal tarafından kurtarılmış olduğunu öğrendikten sonra yerde yatan kıza baktı. "Küçük güzel şey... Zavallı... Kanı görüyor musun? Alnına bir kütük çarpmış. Herhalde sen yetişmesen çoktan ölürdü."

Ve sonra neşeli bağırışlar, alkışlar, gözyaşları arasında rıhtıma çıkıldı. Yaşanan trajedi sona ermişti. Üç deve bile kurtarılmıştı. Rıhtımda görevli biri hemen suçlu kaptanı tutuklayıp götürdü. Çünkü o, imparatorluğun yükleme kurallarını çiğnemişti. Leo'nun etrafını saran askerler bir ağızdan bağırıyorlardı şimdi:

"Spatarios Leo! Yaşasın Spatarios Leo! Ordunun gurur kaynağı Leo!"

Ama Leo bunları hiç duymamış gibi koşarak kıyıya yaklaşmakta olan bir kayığa doğru gitti kollarını açarak. Kayıktan inen kısa boylu, şişman, gri saçları omuzlarına kadar inmiş yaşlı kadın onun annesiydi. Onu öpücüklere boğdu. Annesi gülerek,

"İhtiyar anan Kasia yüzme bilmiyor, ama işte yine de kurtuldu," dedi.

* * *

Rahibeler de güvendeydi onun gibi. Tümünün de giysileri ıslaktı, heyecan içinde dualar edip duruyorlardı. Kısa bir süre için Leo'nun kurtardığı genç kızın kim olduğu meçhul kaldıysa da göğsü madalyonlu yaşlı adamın, "Antuza, kızım," diyerek öne atılmasıyla açıklığa kavuştu. Kızkardeşi Sofya, onun hareketsiz yattığını görünce çok korktu ve ne yazık ki rahibeler de kendi durumlarının şokunda olduklarından ona pek yardımcı olamadılar. Savaş ve savaş alanları dışında bir şey bilmeze benzeyen askerleri aralayarak kızın yanına giden ve ıslak giysilerini gevşetip, koluna bacağına masaj yaparak kendine gelmesini sağlayan Kasia oldu. Leo ve Basil hayretle onu izliyorlardı. Kasia'nın yardımıyla Antuza'nın yanakları tekrar kızardı ve koyu kahverengi gözleri açıldı. Şaşkınlıkla bakındı etrafına. Alnındaki sıyrıktan hâlâ sızan kanı Kasia bir bezle temizledi. Genç kızı bu kadar sarsan şey büyük bir olasılıkla zaten denize düşmek değil, başına çarpan o kütük olmuştu. Hafifçe gülümseyerek toparlanmaya çalıştı ve üzerine yatırıldığı taştan doğrulup oturdu.

"Ah benim güzel çocuğum, aferin sana," diyerek cesaretlendirdi onu Kasia, kollarını boynuna dolamıştı. "Her şey yolunda. Bu bir felaketti, ama madem ki iyi bitti, o halde olanların yarısı da çoktan unutulmuştur. İşte baban da, kardeşin de burada." Sonra Leo'ya döndü:

"Sevgili oğlum, sen ve diğer askerler neden hâlâ hiçbir şey yapmadan durup bizi seyrediyorsunuz? Görmüyor musunuz ki ben de, şu genç kız da, bu kutsal rahibeler de, hepimiz tir tir titriyoruz. Neden gidip bize kuru giysiler bulmuyorsunuz?"

Eğer biri ilham verirse gerçekten de iyi şeyler olabiliyordu. O sırada bir kekeme eskici belirdi sırtına yüklediği çuvalıyla. Herkes için mükemmel giysileri vardı tabii ki. Ve bu da Tanrı'nın o an için en güzel armağanı oldu titreyen kadınlara. Az ötede bir şarap evi işleten iki Ermeni kadın

hemen onları dükkânlarına davet ettiler. Ve hepsi, Antuza, Kasia, rahibeler iyice kuruyup ısınana kadar orada kaldılar.

Leo'nun kurtardığı genç kız daha iyice olmasına rağmen hâlâ arada bir başını ovalıyordu. Şaraphaneden dışarı çıkıldığında üzerinde bir zamanlar zengin bir tüccarın karısına, daha sonra da onun hizmetkârına ait olan ve en sonunda da bitpazarını boylayan solmuş erguvan renginde bir pelerin vardı. Pelerinin sırtına bir çoban resmi işlenmişti. Bir zamanlar gerçekten de değerli bir giysi olduğundan kuşku yoktu bu pelerinin. Antuza'nın tek süsü boynunda hâlâ duran ince altın zincirdi. Bunun da ucunda Mısır işi çok güzel bir akik sallanıyordu. Kasia onun saçlarını tepesinde toplamıştı ve bu, zaten yüksek alnına daha da yüksekmiş gibi hoş bir hava vermişti. Antuza'nın hatları kızkardeşinden daha zarifti ve daha duygusal bir görüntüsü vardı titreyen dudaklarıyla. Onları dostça ağırlayan Ermeni kadınların yanından ayrıldıktan sonra dışarı çıktığında bekleyen yabancıları görünce utanıp kızardı, ama neyse ki hemen kendini babasının kollarında bularak rahatladı.

"Yüce Tanrım ve tüm azizler adına bu kahraman askere sonsuz minnet borçluyuz. O senin hayatını kurtardı. Ah bütün kabahat bende, senin Pera'ya, yeğeninin yanına tek başına gitmene izin vermemeliydim, Efraim seni bir kayıkla götürmeliydi oraya. Ah, ah..."

"Ama onlar beni iskeleye kadar getirdiler. Ve sizin de beni burada beklediğinizi biliyordum. Böyle bir şeyi kim..."

"Neyse artık kendini yorma sevgili kızım, sus. Yola çıkabilecek kadar iyileştin mi yavrum? Bir tahtırevan mı çağırsak dersin? Bu mutsuzluk yuvası rıhtımda yeterince kaldık. Bunca üzüntü ve şaşkınlıktan sonra bilmem gidip de yeniden deneylerimi yapacak, çalışacak gücü kendimde bulabilecek miyim?"

"Eşeğe binebilirim," dedi Antuza. Başını geriye doğru attı ve solgun, titrek dudaklarıyla konuşmaya devam etti,

"Tabii eğer Efraim bana yakın yürürse daha iyi olur. Hâlâ beynim zonkluyor. Ama, ama şimdi bir an önce yapmam gereken şey, beni kurtaran kahraman subaya teşekkür etmek."

Babası göğsünü şişirerek Leo'ya dönüp saygıyla eğildi: "Değerli Kiros..." Son derecede güzel bir Yunancayla konuşuyordu şimdi, mükemmel bir telaffuz ve kelime zenginliğiyle... "Zavallı bir babanın kendi kaygılarının kuyusunda kaybolmuş olmasını lütfen maruz görünüz. Size ne kadar minnettarım ve bunu gösterebilmekten de ne kadar aciz... Siz ustaca ve kahramanca o sularla boğuşurken ben bir zavallı gibi burada durup endişeyle olanları seyretmekten başka hiçbir işe yaramadım. Bana ne Aristo'nun fiziği, ne Arşimet'in mekaniği, ne de Eratostenes'in matematiği yardım etti bu aczimde. Şu dünyada bana armağan ve emanet edilmiş o değerli canı korumak için çaresiz kaldım. Siz olmasaydınız... Efendim size maddi bir şey önererek kabalık etmek istemem, sadece şunu söyleyebilirim: Kallinikos, üniversite hocası, size minnetle teşekkür eder."

Leo yüzünde saygılı bir ifadeyle bu süslü tiradı dinledikten sonra eğilip adamın pelerinin kenarını tutup dudaklarına götürdü. "Bu benim için büyük bir onur oldu saygıdeğer hocam. Ünü Konstantinopolis'in her yanına yayılmış bir bilgine hizmet edebildiğim için kendimi şanslı addediyorum. Ve tabii ki böyle değerli bir genç hanıma da..." Gözlerini Antuza'ya çevirmişti bu sözleri söylerken.

Bir süre birbirlerine baktılar. Antuza'nun dudaklarında hafif bir gülümseme belirmişti, ama bu gülümseme minnettten çok meraklı bir bakışa eşlik ediyordu.

"Değerli Spatarios." dedi. "Adınızı ve rütbenizi bana henüz söylediler. Başarılarınızın ünü bizim sessiz evimize kadar ulaşmıştı. Size daha nice nicesini diliyoruz. Talihiniz daima açık olsun. Acaba yedi yıl önce, Teodor köyünde olanları hatırlayabiliyor musunuz? Oradaki küçük bir kızı,

bir koçu ve sonra nasıl..." Sustu, sanki kendi ses tonundan ve söylediklerinden utanmış gibiydi.

Leo başını şöyle bir salladı ve dostça bağırdı:

"Ah nasıl unuturum? Muhafız olduğum gündü o gün. Ama değerli Kira, o kurtardığım kız siz olabilir misiniz? Yani ben şimdi bunu ikinci kez yapma şansına mı kavuştum?"

Tam burada Sofya gülerek söze karıştı: "Oh, ama ne yazık ki efendimiz, kardeşim size borcunu o günkü gibi ödeyemeyecek kadar büyüdü." Leo da, Antuza da kulaklarına kadar kıpkırmızı oldular bu sözlerle. Bu arada Sofya, Kasia'ya dönüp durumu açıklamaya başlamıştı:

"Değerli hanımefendi, kahraman oğlunuz gerçek bir Perseus gibi davranarak tıpkı Andromeda durumunda kalan kızkardeşimi ikinci kez kurtardı. Belki de yüce gönüllü oğlunuz bunu size anlatmamıştır. Babam ve kendim adıma size minnetlerimi belirtmeme lütfen izin veriniz. Ve yine izninizle, bu minnetimizi bu rıhtımdan daha iyi bir yerde yapmayı tercih ederiz."

Kasia'nın ne Perseus'dan, ne de Andromeda'dan haberi vardı, ama hiç bozuntuya vermeden soylu bir tavır içinde bu sözleri dinledi. Bu sözlerin övgü dolu olduğunu anlamıştı. Hâlâ solgun duran Antuza eşeğe bindirilmişti. Leo ona doğru bir adım attı ve "Saygıdeğer Kira," dedi mırıltılı bir sesle. Antuza gözleri hafif kapalı, elini çekingen bir şekilde ileri uzattı. Leo bu ince parmaklı eli öptü, kız hemen elini geri çekip erguvan rengi pelerinin içine soktu. Bir yanında Kallinikos, diğer yanında Efraim, kızkardeşinin arkasından ilerlemeye başladı. Rahibeler çoktan toparlanıp ayrılmışlardı zaten. Geride sadece Kasia, oğlu ve Basil kalmıştı.

Yaşlı kadın hâlâ heyecan içinde soluklanıp duruyordu. "Şimdi nereye gidiyoruz oğlum?" diye sordu.

"Ben bir tahtırevan çağıracağım ve seni eve götüreceğim anne," dedi Leo. "Bir Spatariosun annesinin bir manavın karısı gibi Konstantinopolis'te gezmemesi gerektiğini

ikimiz de öğrendik sanırım. Sen de kendine bir kayık tutmalıydın."

O konuşurken birden yaşlı kadın küçük gözlerinden adeta ateş fışkırarak yerinden fırladı ve öfkeyle bağırmaya başladı:

"Yüce İsa adına! Bu da ne? Beni kurtaran delikanlı bir haydut gibi zincire vuruluyor. Gözlerime inanamıyorum." Fergal'in prangasını kilitlemek için yere eğilmiş Hormisdas'ın kulağına sıkı bir yumruk attı.

Köle satıcısı, Fergal Kasia'yı kurtarıp da tekrar rıhtıma dönene kadar bir yeryüzü cehenneminde yaşamıştı. Kölenin kaçmaması içine su serpmişti, ama uzun bekleyiş onu kahretmişti. Bütün bu olaylar her şeyi tabii ki alt üst etmişti. Kaza sırasında rahibeler kurtarılırken Evagrios dualar etmiş, Nikosia ise güya içinde Maria Magdelena'nın gözyaşlarının saklı olduğu küçük bir kristal şişecik çıkarmış ve öpüp durmuştu onu. Kriz sona erdiğindeyse diyakoz bu dünyevi alışverişin şimdilik sona ermesi gerektiğini söylemişti. Yarın yine gelip bakabilirlerdi pazara. O gün için satış umudunu yitiren Hormisdas da malını tekrar güvence altına almaya karar vererek Fergal'in zincirini takmaya başlamıştı.

İşte Kasia'nın öfkeli saldırısından sonra Hormisdas ona binbir özürle bu durumu anlatmaya çalışıyordu. "Sonuçta ben de hayatını kazanmaya çalışan bir adamım..." Ama yine de Fergal'in prangalarını kilitlemekten vazgeçmek zorunda kalmıştı. Nikosia, Evagrios gibi düşünmüyordu. Kızıl saçlı köleye dikkatle baktıktan sonra pazarlığını bıraktığı yerden sürdürmeye başladı. "Yirmi altı solidi!" Hormisdas otuz beşin altındaki hiçbir fiyatı kabul etmeyeceğini söylerken gözlerini yine Leo'ya çevirmekten alıkoyamamıştı kendini. Ne de olsa Fergal onun annesini kurtarmıştı. Leo aldırmazmış gibi durmaya çalışırken birden yaşlı annesi kendini bu pazarlığın tam ortasına atıverdi:

"Yirmi yedi!"

Nikosia alaycı bir gülüşle ve hafiften de sinirlendiğini belli eden bir ses tonuyla, "Bırakın bu gereksiz gayretkeşliği yaşlı bayan," dedi. "Oğlunuz çoktan böyle bir adam için verecek parası ve yeterince geniş bir evi olmadığını söyledi. Ona ihtiyacım yok, dedi."

"Beni kurtaran delikanlıya ihtiyaç mı yokmuş? Ama senin var demek ki kedi yüzlü ruhani kızkardeş..." O sırada Leo annesinin kolunu çekiştirerek onu yatıştırmaya çalıştı:

"Sakin ol anne. Burası bizim köy değil. Benim durumumu düşün lütfen..."

Basil ise gözlerini bir Evagrios'a, bir Hormisdas'a çeviriyordu. Aklından bir şeyler geçtiği belliydi.

"Saygıdeğer diyakoz," dedi. "Herhalde imparatorluğun en değerli Spatarioslarından birinin canını sıkmak pahasına bir hamal edinmeyi düşünmezsiniz. Buna değmeyeceğini siz çok daha iyi bilirsiniz. Sana gelince köle tüccarı. Bunca zamandır sana bakıp duruyorum, seni bir yerlerden gözüm ısırıyordu. Ve şimdi çıkardım nereden tanıdığımı. Sen dört yıl kadar önce Salonika'daydın, öyle değil mi?"

Hormisdas telaş ve korkuyla:

"Hayır efendim, hayır, asla!" dedi.

"Ben öyle düşünmüyorum. Kent valisinden durumu hemen öğrenip netleştirebilirim. Şu köleyi on beş solidiye yüce Leo'ya ver, ya da Salonika'ya dönmeye hazır ol."

"Oh despotes!*" diye kendini Basil'in ayaklarına atan Hormisdas gözyaşları içinde ona yalvarmaya başlamıştı.

Basil, "Tamam, kes" dedi.

Nikosia, "Bunlar zorba kabadayılar," diyerek yüzünü buruşturdu. "Haydi biz gidelim Evagrios. Aşçıyı yarın eve getirsin ve parasını alsın bu sersem adam. Nasıl olsa kendimize başka bir hamal bulabiliriz. Sıkıldım artık bu iğrenç yerden."

* Despotes ve despoina, o dönemde halkın alt tabakalarının üst tabakalardakilerle konuşurken kullandıkları bir hitap biçimi.

İkili arabalarına binip hemen uzaklaştı. Hormisdas omuzlarını silkti ve içinde mürekkep olan bir boynuzla kirli bir parşömen çıkarttı. Sonra satış karşılığı aldığı para için bir makbuz yazdı. Leo da ona parasını verdi. O sırada bir asker atların ve tahtırevanın hazır olduğunu söyledi.

Fergal sanki bir rüyada gibi olan biteni ses çıkarmadan izliyordu. Neokles içini çekerek ona el sallıyordu:

"Beni unutma Fergal."

Kasia küçük eliyle sırtına vuruyordu:

"Haydi bakalım kızıl kafa, gidiyoruz."

"Değerli hanımım," diyen Kelt onun ayaklarına kapandı. "Beni yaşayan bir ölü olmaktan kurtardınız. Ben de hayatım boyunca size bağlı kalacağım. Şu değersiz hayatım bundan böyle size aittir."

"Haydi yeter artık," diyerek sözünü kesti Kasia. "Ben kimsenin hayatını istemiyorum. Tek istediğim doğru dürüst bir hizmettir. Peter al bakalım kızıl kafayı yanına da gidelim artık."

Leo atına atladı. Arkasında dört okçu vardı. İki hamal Kasia'nın tahtırevanını omuzladı. Emektar Peter ve Fergal de onların peşine düştüler.

Basil arkadaşına şöyle bir baktı ayrılmadan önce.

"Söyle bakalım dostum," dedi. "Bir günde iki güzel, iki zarif genç hanımın elini öpebilmek az bir şans değildir. Hangisi daha lezzetliydi?"

"Sen bir denizcisin dostum ve ben biliyorum ki denizcilerin şaka yapmaya hakları vardır." Basil onun bu konuyu uzatmak istemediğini anlamıştı, sustu. Az sonra Spatariosun küçük kafilesi gözden kaybolmuştu.

IV

Kasia ve Leo

Fergal hiç düşünmeden Peter'i izliyordu. Yaşlı adamın tavırlarından onun Leo'ya yıllardır hizmet ettiği ve çok güvenilir bir hizmetkâr olduğu belli oluyordu. Genç Kelt'e hiçbir meraklı soru yöneltmemişti ve şimdi ona adeta gözleriyle hükmediyordu. Ama Fergal'in gözleri Haliç'ten güneye, kentin kalbine doğru ilerlerken öylesine meşguldü ki, başka bir şeyle o da ilgilenmiyordu.

Belki gittikleri mesafe azdı, ama gördüğü tuhaf ve yeni manzara ona bunun çok daha uzun olduğu izlenimini veriyordu. Çok kısa bir sürede deniz kıyısından uzaklaşmışlardı. Güneş ışığını neredeyse tamamen kesen balkonlu ahşap evlerin iki yanına sıralandığı daracık, eğri büğrü sokaklardan geçtiler. Şimdi, Hazar'ın ötesinden gelen ablak yüzlü, çekik gözlü, tıkız Türkmen tüccarların mallarını sergiledikleri bir yerden geçiyorlardı. Bir sonraki sokakta bir yığın Ermeni bakırcı vardı. Bunlar ibrikler, mangallar yapıyorlardı. Kapısı açık başka dükkânların içindeyse Yunanî profilli kadınlar becerikli parmaklarıyla incecik danteller örüyorlardı.

Bir süre sonra tahtırevanı taşıyanlar bir çınar ağacının altında kısa bir mola verdiler. Burada çevresi yunuslar ve deniz kızlarıyla süslenmiş mermer bir çeşme vardı. Çeşmenin kenarında neşeli Slav kızları kahkahalarla gülerek testilerini dolduruyordu. Tek öküzün çektiği arabasını orada durduran biri susuzluğunu gidermeye çalışıyordu. Meydanın bir köşesindeyse yaklaşık bir düzine uyuz köpek ve birkaç dilenci bir arada yatmış uyukluyordu. Burası alçak kub-

beli bir kilisenin hemen yanındaydı ve açık kapıdan ilahi söyleyenlerin sesleri taşıyordu. Fergal gözünün önünde her an değişen bu görüntülere büyülenmiş gibi bakıyordu.

Yukarı tırmandılar ve sonra da aşağı indiler. Kör kedilerin dolaştığı çöplüklerden geçtiler. Etraflarındaki tiksinti verici kimi insanlar ona doğru eğildi, ama hiçbiri dokunmadı. Daha sonra sokaklar genişledi, hava temizleşti, iç bulandırıcı kokular yok oldu, süslü dükkânlar, şık insanlar çıktı ortaya. Artık tahtırevanın çevresinde başka tahtırevanlar, arabalar daha vardı. Sonra Leo'nun emriyle çok daha yoğun bir kalabalığın olduğu büyük bir caddeye çıktılar.

Sağda, solda sütunların arasında gezinti yolları ve dükkânlar vardı. Hatta taş merdivenlerle çıkılan üst katlarda da başka dükkânlar. Bunların arkasında sütunlarla süslenmiş başka yapılar yükseliyordu, her yer heykellerle donatılmıştı, duvarlar gözalıcı mozaiklerle kaplıydı. Geniş kapılardan hamallar ve zenciler girip çıkıyordu ve bu açıklıklardan iç bahçeler görünüyordu. Bir yığın tropikal bitki, bronz ya da mermer heykel, çeşme...

"Patriçi sarayları mı?" diye sordu Fergal, Peter'e.

"Patriçi mi?" derken Peter'in sesi onu aşağılar gibi çıkmıştı. "Bu da ne saçma bir soru? Sadece zengin tüccarların evleri bunlar. Konstantinopolis'le ilgili hiçbir fikrin yok senin galiba."

Artık Leo'nun küçük korteji menziline varıyor gibiydi. Adamların davranışları bunu gösteriyordu. Genişçe bir alandan geçtiler, burada askere yeni alınmış acemilere talim yaptırılıyordu. Peter eliyle az ötedeki gri barakaları ve çok pencereli büyük binaları gösterip, "Burası garnizon, şu bina da Savaş Bakanlığı," dedi. Yarı çıplak talim yapan askerler Leo'yu saygıyla selamlıyorlardı. Birden "Kaçılın, kaçılın!" diye bir ses duyuldu ve son derece süslü, altı atın çektiği bir araba belirdi. Arabanın çevresinde çok sayıda başka atlı vardı. Bu üzeri açık arabada, kenarları erguvan rengi

bantlarla süslü beyaz giysilere bürünmüş soylu bir adam oturuyordu. Başındaki tepesi düz şapka da aynı renkteydi ve benzer biçimde süslenmişti. Araba geçerken Leo eğilip saygıyla selam verdi. Adam elini kaldırdı ve herkes durdu. Adam da Leo'yu selamladı, Leo tekrar başını eğerek ona karşılık verdikten sonra atını arabanın yanına sürdü.

"Psidian kalesiyle ilgili raporu aldık. Bunu tartışacak konseye dahil olman emrini verdim. Sarayım her zaman sana açıktır. İyi günler..." Ve adam çekip gitti.

"Bu logotet Libanis'dir," dedi Peter. "Gördün değil mi, küçük beyimize nasıl da kardeşi gibi yakın davranıyordu. Her geçen gün şansımız daha da artıyor."

Tahtırevan talim sahasının yanındaki küçük bir sokağa doğru saptı. Küçükçe fakat yeni ve temiz bir evin kapıları açıldı. Fergal kendini gri damarlı mermerden yapılmış sütunlarla çevrelenmiş bir girişte buldu, ön tarafa renkli bayraklar, flamalar asılmıştı. Burası da küçüktü, ama zevkliydi. Tam ortada, içinde nilüferlerin arasında kahverenkli balıkların yüzdüğü bir havuz vardı. Fresklerle süslü tavan ışıl ışıldı. Bir duvarda renkli mozaikler vardı. Onun karşısındaki duvardaysa bronz bir Nike heykeli.

Leo elindekileri Peter'e verip annesiyle birlikte içeri girdiğinde oldukça yaşlı bir hizmetkâr göründü. Spatarios şaşkın ve yorgun Fergal'i göstererek,

"Bu delikanlı despoinanın hayatını kurtardı, o da onu satın aldı. Ona iyi davran. Hikâyesini daha sonra tam olarak dinleyeceğim," dedi. Bunları söyledikten sonra da Kasia'nın arkasından yürüyerek iç odalara doğru ilerledi. Kesinlikle temizlenip giysi değiştirmeye ihtiyacı vardı.

* * *

Evin orta bölümündeki bahçede, tam göbekte bir güneş saati vardı. Dev saksılardaki palmiyeler geniş gölgeler oluşturuyordu. Ama avluya asıl serinlik veren büyük asmaydı. Bunun altına bir masa kurulmuştu. Kasia banklardan birinde oturuyordu, karşısında da siyah giysi ve şapkalı bir adam. Boynundaki altın haçtan onun en azından bir rahip olduğu belliydi. Grileşmiş saçları omuzlarına düşüyordu. Pek de düzgün olmayan sakalı yüzünü yarı yarıya kapatmıştı. Gözlerinde bilge bir bakış vardı, sesi son derece huzur verici ve sakindi. Leo onun önünde tek dizinin üzerine çöktü saygıyla.

"Peder Mikael," dedi. "Bugün yüce Tanrı'nın bize bağışladığı büyük mucizeyi duydunuz mu?"

Papaz elini öne uzatıp üç parmağıyla onu kutsayıp bir dua mırıldandıktan sonra cevap verdi bu cümleye. "Evet, duydum. Annenin az önce sözünü ettiği o kızıl saçlı barbara da çok şey borçluyuz. Öyle değil mi Kira?" Şimdi Kasia'ya dönmüştü:

"Yaptığınız sayısız iyilikten sonra melekler buna zaten izin veremezlerdi. Samson hastanesinde sizin himayeniz altında yatan onca hasta, karnını doyurduğunuz onca yoksul... Tanrı sizden razı olsun. Size iyi haberler getirdim. Trofios çok daha iyi. On güne kadar taburcu olabileceğini söylüyorlar. Yaşlı Hermina'ya gelince, en azından daha kötü değil. Bunlar için dua etmeliyiz. Az önce Fanar mahallesindeydim. Gemici Yakop karısını bırakıp kaçmış, üstelik kadın yedinci çocuğuna gebeyken... Aziz Dorkas'taki rahibe kardeşlerime henüz uğrayamadım..."

"Para..." diyen Kasia oğluna döndü.

Leo gülümseyerek, "Dün de bundan söz etmemiş miydik?" dedi.

"Peder Mikael bunları anlattıkça kuşkusuz yarın da paradan söz edeceğiz oğlum. Başkaları acı çekerken, aç dolaşırken ben burada rahat oturamam, bilirim sen de öylesin. Elimizden geldiğince..."

Leo ellerini çırptı ve Peter hemen göründü.

"Kasayı hemen aç," dedi. "Aç ve yirmi kerati getir buraya." Mikael'e döndü, "Görüyorsunuz peder, ben iyi bir askerim ve bir askerin en önemli görevi emirlere uymaktır."

"Kötü emirlerle de karşılaşabilirdiniz," diyen rahip gülümseyerek teşekkür etti ve bir süre sonra da evden ayrıldı.

Kasia onun arkasından, "Tam bir din adamı," dedi. "Kendini Tanrı'ya adamış."

Leo da, "Tam bir din adamı," diye annesinin sözlerini tekrarladı. "Tek amacı iyilik ve görev. Bazı şeyleri hiç anlayamıyorum. Bir şu Mikael'a bak, bir de Marinos'a... İkisi de Tanrı'nın adamı..."

Leo birden annesinin önünde diz çöktü. "Sevgili anacığım. Ne büyük bir acı çektim bilemezsin. Başarı, para, yükseliş... Eğer sen yanımda olmazsan bunların benim için ne anlamı olabilir? Sen benim tüm mutluluğumsun. Şu Konstantinopolis'in Mesembria olmadığını bir anlasan. Evet, belki çok zengin değilim, ama yine de sana bir araba alabilirim. Dün karargâhtan gelip de bana bıraktığın notu gördüğümde böyle şeyler tabii ki asla aklıma gelmemişti, ama yine de rahatsız olmuştum. Daha tedbirli olmalıyız."

Kasia başını ve şişman bedenini bir ileri bir geri salladı. "Doğru söylüyorsun oğlum, yalnız şunu unutma. Annen çok yaşlanmış olabilir, yine de kendi yolunu bulmaktan aciz değildir. Ben köylü doğdum, köylü olarak öleceğim. Evet sen, benim oğlum büyük başarılar kazandın. Bununla gurur duyuyorum. Ama ben kendime, bak işte bir zamanlar köylüydü şimdi parayı görünce nasıl da değişti, dedirtmem. Tanrı beni pahalı kumaşlara bürünüp, her tarafımı mücevherlerle donatmaktan korusun. Ben öyle biri değilim ve asla da olmak istemem. Şu üç beş hizmetkârımızın bana 'Despoina' demesinden bile rahatsızım. Onlar bizim kırk yıllık yardımcılarımız. İçimden bana böyle hitap ettiklerinde kahkahayla gülmek geliyor. Despoinalık kim, ben kim? Ben sa-

dece senin anan olmak istiyorum, kendi ellerimle senin yemeğini yapmak beni her şeyden daha fazla mutlu ediyor."

"Anne, anne!" diye bağırdı Leo. Bir yandan gülüyor, bir yandan da saçlarını karıştırıyordu. "Ah bir anlayabilsen... Burada olmamızdan, oğlunun çobanlıktan yüksek bir mertebeye ulaşmasından mutlu değil misin yoksa? Hâlâ Mesembria'da olmayı mı tercih ederdin?"

"Hoppala," dedi Kasia. "Bu da nasıl bir lakırdı?" Gözleri gururla parlıyordu şimdi. " Kasia gibi dul bir köylünün oğlunu böyle tepelerde, başarılar içinde yüzerken görmesinden daha büyük bir mucize olabilir mi? Ben her gün defalarca bana bunları gösterdiği için Tanrı'ya dua ediyorum. Senin iyiliğin için, başarılarının daha da artması için..." Sesi yumuşayıvermişti, elini oğlunun yanağına götürdü. "O Barses'le Kioba'nın kehânetinin tam olarak gerçekleşmesi için..."

Leo telaşla, "Ne dilediğinin farkında mısın anacığım?" diye sordu.

"Pek tabii farkındayım. Eğer bir çoban bir Spatarios olabildiyse..." Oğluna sarıldı. Ana ve oğul arasındaki büyük sevgi ve güven apaçıktı. "Ne günlerden geçtik değil mi oğlum? Ne zorluklar yaşadık, özellikle de sen... Bunları unutmamalıyız ve daima hatırlamalıyız. Bu, bize gelecek için daha büyük bir güç ve umut verir."

"Benim için en zor dönem, Protektor olmamdan sonraki yıldı. Bilmediğim pek çok şeyi öğrendim, doğrusu çok yabancısıydım bu yeni hayat biçiminin. İmparatorun emirlerine rağmen çevremdekiler benimle uğraşıp, aşağılamaya çalıştılar durmadan. Ve biliyorsun ben de düelloda onlardan birini öldürmek zorunda kaldım. Ancak ondan sonra beni ciddiye aldılar ve hatta korktular. Daha sonra Burunsuz Justinian emrime askerler verdi ve beni Kilikya sınırında göreve yolladı. Emir Murtaz'ın kuvvetlerinin hakkından geldim ve İkonium* halkı beni "Kurtarıcı" diye adlandırdı.

* Konya.

İşte bunlar bana Konstantinopolis'te saygınlık kazandırdı. İmparator bu başarılarımdan sonra bana Trakya Güçleri Protostratorluğu'nu verdi. Justinian'ın kanlı emirlerine alet olmadan, onunla ilişkimi de bozmadan görevlerimi yaptım. Sonunda Kafkaslar için –ki çok tehlikeli bir görevdi– beni seçti. Beni Spatarios yaptı. Bunun üzerine kıskanç çevremin yaptıklarını biliyorsun. O gece..."

"Evet, o geceyi çok iyi hatırlıyorum," dedi Kasia başını sallayarak.

"Evet, o gece... O gece beni Numera'nın* en altında bir yere götürdüler. Herkes, yarın kellesi Amostrian meydanında yere düşer, diye fısıldaşıyordu. Ama senin dualaların ve Tanrı benimleydi. Çok şükür o karanlık fısıltılar gerçekleşmedi. Justinian çok sert ve gaddar biriydi, ama yine de çok az haksızlık yapardı. İyi dostlar Basil, Prefekt** Daniel ve pek çok kişi öne çıkıp gerçeği söylediler. İftiralar kanıtlanamadı. Beni serbest bıraktılar. Bundan sonra da imparator beni Kafkasya'ya yolladı. Ordudan daha çok bir öncü güce benzeyen kuvvetle gidip o barbar Alanların ve Abasgilerin hakkından gelecektim. Azizler nasıl da bana yardımcı oldular. O kabile adamlarını nasıl yola getirdim ve onları Roma'nın önünde nasıl dize getirdim. O buz tutmuş Kafkas dağlarında başımıza gelenler... Sonra sağ salim Trebizond'a gelişimiz...

"Konstantinopolis'e döndüğümüzde Justinian artık yoktu. O kılıçla yaşamış biriydi ve kılıçla da öldü. Ama onun ölümü ve Filippikus'un başa geçişi beni o kadar da bağlamıyordu. Artık başarılarımla sarayda büyük bir ün yapıp saygınlık kazanmıştım. Ordunun yeni liderlere ihtiyacı vardı ve benim de kim olduğum artık iyi biliniyordu. Ve gerisi de malûm..." Leo ayağa kalkıp annesinin yanağını öptü. "İşte karşındayım sevgili anneciğim."

* Saray zindanı.
** Vali.

Tekrar Kasia'nın yanına oturup elini tuttu. İkisi birlikte palmiyelerin gövdesinde dolanan kahverengi bir kertenkeleyi izlemeye başladılar. Sonra Kasia,

"Sence Sarazenler hâlâ amaçlarının peşindeler mi?" diye sordu.

"Hem de nasıl. Filippikus zevk ve sefa düşkünü biri. Ordu tarafından da hiç sevilmiyor, hatta ondan nefret ediliyor. İmparatorluk patriçilerin ve hadımların elinde. Bunların bazısı iyi niyetli, bazısı ise sadece kendi çıkarını düşünüp ona göre davranıyor. Askerlerin morali çok bozuk. Basil bana donanmanın elindeki dromondlardan yirmi tanesinin bile gerçekte işe yaramayacağını söylüyor. Donanma dökülüyormuş. Ege'den sürekli Sarazen saldırılarının haberi geliyor. Sicilya ve Apulia'daki valilerin bağlılıkları tartışılır. Surlarımız bile tamir edilmiyor, harap durumda. Ve bu arada Halife Velid'le vezirleri bizim hakkımızdan gelmenin peşindeler. Bizi, dokununca yere düşecek bir elma gibi görüyorlar. İspanya çoktan pes etti. Kordoba ve Toledo'da camiler yapılıyormuş. Yüce İsa'nın kutsal kilisesi Aya Sofya'daki soylu rahiplere gelince..." Leo yerinden doğruldu ve sinirli sinirli birkaç adım attı avluda, " Eğer, eğer... Eğer düşündüğüm olmazsa onlar da yakında Hagarinler'in emri altına girerler."

"Hangi düşündüğün, eğer diyerek ne kasdediyorsun oğlum?" Kasia'nın yüzü de karışmıştı.

"Eğer bize saldırdıklarında Tanrı gökten ateş yağdırmazsa..."

Kasia başını salladı. "Beni korkutuyorsun evladım. Konstantinopolis'e Tanrı'nın koruduğu kent denir biliyorsun."

"Sanırım bunun doğruluğunun sınanma zamanı geldi anacığım. Seni korkutmak istemem. Sarazenler bugün ya da yarın buraya gelecekler demiyorum ben sana. Belki bu arada saraydaki aymazlar da kendilerini toplarlar. Gerçi bu ko-

nuda bir ümidim yok ama... Bir süre için Konstantinopolis'te ticaret devam eder, hipodromdaki yarışlar da, eğlenceli gösteriler de. Mese'deki turlamalar, Boğaz'daki kutlamalar da... Saray ve kilisenin anlamsız harcamaları da... Ondan sonra ne olacağına da yalnızca gökler karar verir, ben değil."

"Barses ve Kioba'nın dediklerini unutma," dedi Kasia.

"Onların dediklerini, ya da rüyamda gördüklerimi çok iyi hatırlıyorum anacığım. Ama artık bu konuyu kapatalım. Sarayı yeterince biliyorum, o mor giysili adamlardan biri olmak çok da cazip bir şey değil benim için doğrusu. Zaten önümüzdeki yıllarda, şu Sarazen tehdidi altında imparator olacak olanın Tanrı yardımcısı olsun."

Oğlunun yüzündeki karamsar ifadeyi gören Kasia yumuşak bir sesle konuyu değiştirmeye çalıştı:

"Sevgili oğlum, benim kafamı kurcalayan başka bir konu daha var."

Leo güldü. "Haydi söyle bakalım onu da," dedi. "Bu ses tonuyla, sevgili oğlum, diye konuştuğunda konunun nereye gideceğini galiba artık iyi biliyorum."

"Basil'den rıhtımda beklerken Teofano'yu gördüğünü öğrendim."

"Evet, seni beklerken geldi rıhtıma. Ona karşı çok kibar davrandım."

"Babası senden çok büyük bir övgüyle söz etmiyor muydu onun?"

"Evet, öyle."

"Şu demin rastladığımız Logotet Libanios'un da bekâr bir kızı var, öyle değil mi?"

"Onu birkaç kez annesiyle birlikte saraydaki davetlerde gördüm."

"Öyle mi? Herhalde evde kalmasın diye uğraşıyor annesi."

Leo elini alnına vurup gülmeye başladı. "Ah anacığım, sana göre en yakışıklı benim galiba şu kentte."

"Yakışıklı mı? Şenliklerde ortada dolaştırılan büyük goril kadar çirkin bile olsan fark etmezdi. Sen bu kentin en başarılı askerisin ve ne yazık ki hâlâ bekârsın."

Leo yine başını salladı ve alaycı bir sesle, "Ah, ah," dedi. "Benim derdim bitmez. Bir yandan saray entrikalarını düşün, bir yandan Sarazen belasını... Ve bunlardan öte, daha da beteri Konstantinopolis'in bekâr kızları ve onları evlendirmek isteyen anneleriyle uğraş."

Kasia, oğlunun başına sağlam bir şaplak indirdi. Doğrusu şaka yollu da olsa bunun Hormisdas'ın kulağına inen yumruktan fazlaca bir farkı yoktu. "Sen dalga geç," dedi. "Ama bütün kent tabii ki senin başarılarını biliyor ve gelecekte bunların katlanarak artacağını da... Herkes senin kimin kızını alacağın konusunda fısıldaşıp duruyor. Eminim bundan, kesinlikle eminim. Tümü de kızını sana vermek için can atıyor."

"Anne, Tanrı aşkına komik olma."

"Komik mi? Bir köylü olabilirim, ama böyle konuları bilmek için ille de kentli olmak gerekmez. Gerçek her yerde aynıdır. Senin artık evlenmen şart."

"Ah benim güzel annem. Benim zaten iki komutanım var, biri orduda, biri de evde, yani sen... Şimdi benim gibi bir zavallı, nasıl üçüncü bir komutanı göze alabilir?"

"Yaşın artık kemale erdi. Tam evlilik çağındasın. Benim neden bir gelinim, bir torunum olmasın? Bu benim hakkım değil mi?" Ellerini yukarı kaldırdı:

"Ey yüce Tanrım bazılarına akıl veriyorsun, cesaret veriyorsun. Gidip kahramanlıklar yapıyorlar, büyük başarılar kazanıyorlar. Ama bunun yanında en basit bir gerçeği algılayamıyorlar. Hayatın en basit ve en önemli gerçeğini..."

"Tamam anne, tamam anne. Ben senin dediklerine ne zaman uymadım. Şimdi de uyarım, ne istersen yaparım. Şimdi söyle emrini, söyle hemen yerine getireyim."

Kasia oğlunun iyice yakınına geldi ve küçük gözlerini

onunkilere dikti. Bir süre dikkatle baktıktan sonra konuşmaya başladı: "Oğlum, eğer beni seviyorsan, bana uygun bir kız bulup getirirsin. İpeklere bürünmüş, altın tabaklardan yemek yiyen bir gösteriş budalası istemiyorum ben bu evde. Unutma biz köylüyüz ve hâlâ içimizde o ruh var. Bana zehirli dilini uzatacak bir sersem istemem."

"O halde sözünü ettiğin tüm adayları sil at aklından. Teofano'yu da, diğerlerini de..."

"Sanırım ben istediğim gibi birini tanıyorum." Kasia gözlerini iyice kısmıştı. "Evet, olabilir, neden olmasın? Şu senin yıllar önce sürünün önünden kurtardığın kızın adı neydi, hani şu denizde boğulmaktan da kurtardığın?"

"Antuza anne, Kallinikos'un kızı. Ama ben orada seni kurtarmanın peşindeydim, eğer Fergal'in seni kurtardığını görmesem böyle bir şey asla olmayacaktı."

"Tamam anladık. O kız iyi kalpli birine benziyor, yüzü ne kadar da masum ve dürüst. Sanırım benim gibi Mesembrialı bir köylü kadına kötü davranmaz o. Ah oğlum ah. Bilirim ne desem boş. Ama sözlerimi yabana atma. Haydi bakalım artık acıktık, bir şeyler yiyelim."

Ellerini çırptı ve bir hizmetkâr bol baharatla pişirilmiş kuzu etiyle yumuşak ekmekler getirip masanın üzerine koydu. Ana oğul tam yemeğe başlamışlardı ki Peter, "Saraydan bir haberci geldi," diyerek içeri girdi.

"Hemen içeri al onu."

Az sonra kenarları kırmızı saçaklarla süslü siyah uzun pelerinli iri yarı bir adam içeri girdi ve avlunun ortasında durdu. Habercinin elinde bir kâğıt vardı. Tek dizinin üzerine çöküp kâğıdı saygıyla Leo'ya uzattı.

Leo yüksek sesle yazılanları okumaya başladı:

"Saray Efendisi Paul değerli kahraman Leo'yu saygıyla selamlar,

Yarın sabah sarayda yapılacak olan toplantıda bulunmanız yüce Basileus tarafından istenmiştir. Kendileri bazı

konularda konseye danışmayı düşünmüştür. Katılmanız bildirilir."

Leo bu satırları okuduktan sonra başıyla haberciye tamam, diye işaret etti ve adam geldiği gibi hızla kayboldu.

"Koca bir sabah boşa geçip gidecek. Oysa yapmam gereken ne çok işim vardı. Şu Anadolu ordularının yeniden düzenlenmesi bunlardan kat be kat önemliydi. Ama şimdi bununla uğraşmak yerine saçma bir törende yerlere kadar eğilip kalkacağım. Ama ne yapalım, çaresiz gideceğim."

Kasia yüksek sesle Peter'e seslendi:

"Peter her şeyi duydun, dinleyip durduğunu biliyorum. İnkâr etme. Haydi koş da bana oğlumun tören giysilerini getir, çabuk ol, her şeyi kendim kontrol etmek istiyorum. Bakalım saraya uygunlar mı? Çabuk ol!"

Ve ana oğul tekrar yemeklerinin başına geçtiler.

V

Kutsal Saray

Avludaki su saati gümüş tablanın üzerine üç top daha düşürdüğünde, yani sabahın üçüncü saatinde Leo saraya gitmek üzere yola koyuldu. Başına alınlığı birkaç opalle süslü yeni bir yaldızlı miğfer takmıştı. Yeşil brokardan pelerini oldukça kısaydı. Rütbesini belirten uzun kırmızı mızrağın alt ucunda altından bir nar, tepesinde ise mor saçaklar vardı. Ona eşlik eden dört okçuyla birlikte sert adımlarla ilerliyordu. Kafileyi arkadan gelen Peter ve üç hizmetkâr tamamlıyordu. Karnı doyurulmuş, tertemiz giydirilmiş olmanın mutluluğu içindeki Fergal de onlardan biriydi.

Efendisi ve yanındakiler çok da hızlı hareket etmediği için yine etrafı gözleme olanağı bulmuştu genç Kelt. Haliç'ten ordugâha gelirken kentin daha alt tabakalarının yaşadığı sıradan mahalleleri görmüştü. Ama şimdi saraya giderken, Yeni Roma'yı dünyanın en görkemli kenti yapan yerlerden geçiyorlardı. Hadrian zamanındaki Eski Roma bile bu gösterişli ve zengin kentle yarışamazdı. Öylesine engin bir güzellikler deniziydi burası.

Bulundukları bölge yüksek ve çok büyük yapılarla doluydu. Tümünün de önünde mermer sütunlar vardı. Oraya buraya koşturan çeşitli yaş ve ırktan şık üniformalı hizmetkârlar göze çarpıyordu. Bunlar senatör* evleriydi. Süslü kapılarda muhafızlar bekliyordu. Çevreleri hizmetkâr kaynayan senatörlerin giysileri olağanüstü bir zenginlik ve süs içindeydi. Çizmeleri, kemerleri, başlarındaki özel şapkaları mücevherlerle donatılmıştı. Sakalları ve saçları özenle taranmıştı. Bunların yanında mutlaka elinde şemsiye taşıyan bir köle bulunuyordu. Pek çok kadın da vardı caddelerde. Bunlar da süslü püslüydü, bir kısmı ince tüllere bürünmüştü, bir kısmı ise daha ağırbaşlı pelerinlere. Siyah mantolu rahibelerin sayısı da az değildi.

Sonra yine siyah pelerinli rahipler vardı. Kırmızı giysili avukatlar, mavili doktorlar da... Hatta Kallinikos'un üniversitesinden safran rengi giysililer de. Her tarafta büyüklü küçüklü tahtırevanlar, gümüş işlemeli arabalar görülüyordu. Arabaları çeken atlar, belli ki cinslerinin en iyileriydi. Sık sık, "Soyluya yol açın," bağırışları duyuluyordu ve bir de süslü sözlerle selamlaşmalar. Fergal yine büyülenmiş gibiydi.

Şimdi bu gösterişli caddelerin en ünlüsü olan Mese'ye gelmişlerdi. Bu yol Propontis'teki** Altın Kapı'dan başlayıp

* Neredeyse tüm üst düzey Bizanslılar'a senatör, bunların da tepesindeki daha zengin ve güçlülere ise patriçi denilirdi.
** Marmara denizi.

imparatorluk sarayının girişindeki Tunç Kapı'ya kadar uzanan ve aşağı yukarı tüm Konstantinopolis'i geçen, dört milden biraz uzun bir yoldu. Şimdi Spatarios Leo, Konstantin Meydanı'na* doğru ilerliyordu. Burası en iyi cins mermerle döşeliydi, çevresine eski Yunan ve Roma'dan getirilmiş sayısız heykel dikilmişti. Tam ortada yüz yirmi ayak boyunda porfir bir sütun dikilmişti ve bunun da üzerinde Büyük Konstantin'in altın bir heykeli vardı. Meydanı geçtikten sonra Mese, doğuya doğru dönüyordu. İki yanına yayalar için kaldırımlar yapılmış yolun ortasından hızla arabalar geçiyordu. Kaldırımların kenarında bir yığın süslü dükkân vardı. Bunlar servetlerine tüm barbarların ve İslâm halifelerinin bile özendiği kuyumculara aitti. Sağda hipodromun büyük kemerleri görünüyordu. Solda ise kapılarının önünde şimdiden bir yığın insanın birikip beklediği büyük Adalet Sarayı.

Önlerinde yeni bir meydan belirmişti. Buranın adı Augusteum'du. Solda büyük kubbesiyle Aya Sofya kilisesi yükseliyordu, meydan sağa doğru genişlemişti ve çevresinde her biri diğerinden daha görkemli inşa edilmiş, dünyaca ünlü yapılar vardı. Büyük bir zafer takının altında altın milyontaşı**, olağanüstü güzellikteki Zeugzippos hamamları, Patrikhane ve Senato binası bunların sadece birkaçıydı. Her tarafta bronz, mermer heykeller vardı. Dört atlı arabalarını süren savaşçıları, yarı tanrı gibi görünen imparatorları, kanatlı kahramanları betimleyen sayısız heykel... Güneşin ışıkları duvarlardaki mücevhere benzeyen mozaiklerin üzerinde altınımsı şıkırtılarla dolaşıyordu. Yunanca konuşan "Romalılar" bu görkemin içinde, uygarlığın göbeğinde olmanın tadını çıkararak işlerini yapıyorlardı. Onlar bu uygarlığı yaratanlar ve yaşatanlardı, oysa Eski Roma çoktan

* Çemberlitaş,

** Bu taş, imparatorluğun çeşitli bölgelerinin Konstantinopolis'e uzaklığını gösterirdi. Bugün de kalıntısı Yerebatan Sarayı'nın yanındadır.

bir yıkıntıya dönmüştü; Paris ve Londra ise Thames ve Seine nehrinin kıyılarında adeta birer küçük ve ilkel köy görünümündeydiler.

Çevreyi selamlayan Leo küçük kafilesini Augusteum'un doğu kenarına doğru yöneltti. Şimdi önlerinde çok güçlü duvarlar yükseliyordu. Bu duvarların ortasında bir yerde, büyük bakır bir kubbe vardı ve bu kubbe sekiz yüksek kemer üzerinde yükseliyordu. Kemerlerin arasında dev bronz kapılar vardı ve bu kapıların üzerleri çeşitli kabartmalarla donatılmıştı. Kubbenin iç kısmı olduğu gibi mozaik panolarla doluydu. Bol bol kullanılmış mermerler çok ender bulunan incecik damarlı cinstendi. Buraya "Kalke" deniliyordu ve burası kutsal sarayın giriş kapısıydı.

Leo durdu. Altın zırhları şıkır şıkır parlayan bir dizi muhafız arasından biri ona doğru ilerledi. Beyaz dar pantolonlu, ağır altın göğüslüklü, üzeri kırmızı işli mavi bir tünik giymiş biriydi bu. Bu, majestelerinin özel muhafızlarındandı.

"Yüce Leo," dedi. "Seni bekliyorduk." Büyük bir saygı vardı sesinde ve tavırlarında.

"Ben sadece bir askerim," diye soylu bir tevazu içinde cevap verdi Leo.

Protektor elini salladı. "Sizi Saray Efendisi'ne* götüreceğim."

Leo, atını Peter'e bırakıp muhafızı izlemeye başladı. Kalke'yi geride bırakıp muhteşem saray avlusuna doğru ilerlediler. Leo'nun adamları onun dönüşünü beklerken bir süre aylaklık edebilirlerdi artık.

* * *

* Bizans saray yönetiminde imparatordan sonra en etkin kişi.

Büyük Dafne'nin* üst katlarında olağanüstü büyüklükte salonlar ve daireler vardı. Ve bunlardan birinde üç kişi yoğun konuşmalara dalmıştı.

Önlerindeki pencerelerden harika bir manzara görünüyordu. Sarayın dillere destan güzellikteki bahçesi ayaklarının dibindeydi. Mermer sütunlu bir yığın kameriye göze çarpıyordu. Kutsal Bakire manastırının kubbe ve duvarları ışıl ışıldı. Rengârenk açmış binlerce çiçek göz alıyordu. Deniz kıyısındaki Bukoleon sarayı da. Bunların ötesinde güzeller güzeli Boğaz uzanıyordu. Bir yığın sandal ve yelkenli süzülüyordu mavi sularda. Daha arkada Krisopolis'in beyaz evleri görünüyordu.

Üçlü bunlara göz ucuyla bile bakmıyordu. Üzerinde bir yığın tablet ve kağıt olan oymalı kakmalı bir masanın çevresindeki kabarık yastıklı koltuklarına gömülmüş hararetle bir şeyler tartışıyorlardı. Hepsi de patriçiydi bu adamların. Bu; dizlerine kadar uzanan, üzerinde büyük mor kareler olan beyaz ipek giysilerinden, kırmızı saten kuşaklarından ve siyah deri çizmelerinden hemen belli oluyordu. Üçü de elliyi aşkındı. İkisinin sakalı oldukça uzundu, ama üçüncünün suratı pırıl pırıldı. Bu adam bayağı şişmandı ve gözleri balık gözüne benziyordu. Sesi genç bir çocuk gibi çıkıyordu, oysa sıkıca pudralayıp alnına yapıştırdığı saçları griye dönmüştü. Belinde bir yığın altın anahtar asılıydı. Bu adam Saray Efendisi, imparatorluğun en önemli adamı Hadım Paul'dü.

Yanındakilerden İçişleri Logoteti Niketas konuşuyordu şimdi: "Durumun iyi olmadığını biliyorum, ama yine de bir alarma gerek olmadığını düşünüyorum. Sarazenler'in kırk yıl önce, IV. Konstantin döneminde buralara geldiklerinden daha iyi durumda olmaları mümkün değil. Surlarımıza saldırdılar, Kizikus'u** alıp, Trakya'ya hâkim olmayı

* Saray kompleksinin en önemli bölümüne verilen ad.
** Erdek civarı.

denediler ama sonuçta ısırdıkları olgun elma değil, bir demirdi. Bunu gördüler ve geri döndüler hüsranla. Bunu iyi biliyorlar, biz kolay lokma değiliz. Damaskus ahmak değil. O vahşi fanatikleri cennete daha kolay gidebilirler İspanya'da. Neden buraya bulaşsınlar?"

Başsekreter Teokistos, "Yanlış," diye itiraz etti. "Hagarinler işlerini iyi bilirler. Seksen yıl kadar önce onları basit çöl adamları olarak görüp önem vermediğimiz için Mısır ve Suriye'yi kaybettik. Halife'nin Konstantinopolis'te bir yığın casusu olduğunu biliyoruz. Senin ve benim emrimdekilerin bile mutlaka içine sızmıştır bu adamlar. Ben bundan eminim. Tiberius Aspimar'ın düşüşünden sonra nasıl birbirimizin gırtlağına yapıştığımızı unutmayalım; Slav ve Macarlar'ın Makedonya'yı nasıl işgal ettiklerini de... Ve ordu..."

Tombul parmaklarını ovalayan Paul adamın sözünü kesti:

"Bırak bu eski defterleri. Niketas kendi kendine umutlanabilir, ama o bile Damaskus'a köle olup - Tanrı korusundin değiştirmektense kendimize dikkat edip toparlanmamız gerektiğini bilir." Hemen göğsünde haç çıkardı.

"Anlaştık," dedi Teokistos. "Ordunun tek bir yetkili tarafından düzene sokulması gerekiyor. Majesteleri kendini yemek ve hipodrom eğlencelerine öylesine vermiş durumda ki, bu konuştuklarımızı dinlemez bile. Soylu ailelerden gelen birine, böyle bir görev ve yetki vermekse kesinlikle bir yığın kuşkuya ve endişeye yol açar. Bir an önce bu üzücü ve tehlikeli duruma bir son verilmeli. Dedikodular bitmeli..."

"Bizim hakkımızdakilere de..." dedi Hadım Paul sinirli bir sesle.

Teokistos kelimelerin üzerine basa basa "O halde," dedi. "O halde öyle birini bulmalıyız ki, askeri bilgi ve deneyime sahip olsun, ordu ona güvensin, ama asla tahta talip olmasın. Ayrıca bize de bağlı olsun, saygı duysun, isteklerimize uygun davransın."

Saray Efendisi tekrar söze girdi:

"Açıkça söylemek gerekirse sanırım böyle biri var, onun adını biliyoruz: İsaurialı Leo, Spatarios Leo. Onu Strategos yapıp savaş bakanlığının başına geçireceğiz."

Niketas sakalını sıvazladı. "Bunu bekliyordum," dedi yavaşça. "Ve bence uygundur. Yine de dikkatli olalım, sözünü ettiğiniz adam son derecede zekidir. O mutevazı, alçakgönüllü ve sevimli sadeliğinin altında başka şeyler de gizli olabilir. Şu eski, ünlü sözü unutmayın: Eski kral kötü biriydi, ama yeni kral onu mumla arattı."

"Sen de bizim ahmak olmadığımızı unutma." Paul masaya yanaşıp mühür için hazır duran yumuşak balmumuna uzandı. "Korkma. Onu böyle ezerim ben." Balmumunu parmaklarının arasında ezdi. "Onun nereden geldiğini ve kim olduğunu biliyoruz. Justinian'ın deliliklerinden birinin sonucunda Protektor oldu. Doğru dürüst bir ailesi bile yok. Herkesten saklaması gereken ihtiyar köylü anası dışında... İşine öylesine bağlı ki, evlenmeyi aklından bile geçirmedi bugüne kadar. Ama şimdi belki de bunu yapmalı. Ona savaş bakanlığında gerekli desteği verirsek sanırım onu daha iyi kontrol edebiliriz."

"Tabii başka biri ona tutku ve hırsı tanıtmazsa..." Niketas'ın sesi kaygılı çıkıyordu.

Teokistos, "Bunu düşmanlarımız yapmaya kalkışabilirler," diye ona katıldı.

"Sevgili logotet sanırım ben insan ruhundan anlayabilen biriyim." Paul gözlerini onlara dikmişti. "Bu Leo'nun kişiliğini gayet iyi biliyorum. O bir kadın tarafından parmakta oynatılabilecek biridir. Emin olun. Bu nedenle de ilk yapmamız gereken ona kendi kafamıza uygun bir kız bulmaktır. Ondan sonra korkacak hiçbir şey kalmayacak bizim için."

"O halde anlaştık," dedi Niketas. "Onu bu göreve getirelim. İmparator büyük salonda düzenlenecek şenlikle öylesine meşgul ki, önüne ne götürürsek götürelim hiç bak-

madan imzalayacak durumda. Yetki belgesini hemen hazırlayalım."

"Ben şimdi konuşacağım onunla," diyen Paul tekrar masaya eğilip bir küçük çan aldı eline.

Niketas ve Teokistos küçük bir kapıya yönelip gözden kayboldular bu sözlerden sonra. Hadım çanı çaldı ve içeri giren yakışıklı delikanlıya "Spatarios'u içeri alın," dedi.

Leo girince odanın ortasında durup hadımı saygıyla selamladı ve hazırol konumunda ayakta durmayı sürdürdü.

"Bugünkü toplantıya neden çağrıldığınızı merak ediyor olmalısınız," dedi Paul.

"Bunun çok beklenen bir durum olmadığını itiraf etmeliyim efendim."

Hadım gülümseyerek baktı ona:

"Resmi açıklamaları önceden bilemem, ama yine de şunu söyleyebilirim: İmparator hazretleri sizin hakkınızda çok iyi şeyler düşünüyor. Öyle ki bu ilgi ve beğenisi sizin omuzlarınıza yeni görevler yükleyecek sanırım. Ve tabii ki yeni onurlar da sizi bekliyor."

Leo'nun yüzü bir an için şaşkınlıkla karıştı, sonra toparlanıp birkaç teşekkür sözü etti.

"Ben burada yeni görevlerinizi tartışmak üzere bulunmuyorum," dedi hadım. "Ben sadece yüce Augustus Basileus'un sizin liyakatınıza dair sözlerini ileten mütevazı bir görevliyim. Size nasıl davranmanız gerektiğini öğretecek değilim. Siz zaten bilinen ve takdirle karşılanan itaatkârlığınızla efendilerinize nasıl hizmet etmeniz gerektiğini biliyorsunuz. İnsanı yücelten eller pek tabii ki, onu yerin dibine de sokabilecek güçtedir. Tutkunun ayakları daima sağlam zemine basmalıdır. Yoksa her şey bir anda tersine dönebilir. Siz bunları herkesten daha iyi bilen bir askersiniz."

"Sizi asla hayal kırıklığına uğratmayacağımı bilmenizi isterim efendim."

"O halde durumu iyi anladınız dostum." Hadım bir

adım daha yaklaştı Leo'ya, sesinde güçlü bir özgüvenin titreşimi vardı. "Justinian'ın düşüşünden bu yana imparatorluk hükümeti bir biçimde Batı Frankları'nın usullerini uyguluyor burada. Yani kral pek tabii ki her türlü yetkiye haiz ve en şerefli konumda, ama hareket ve yönetimdeki yetkileri ona sadık bazı kişi ve kurumlar arasında paylaştırılmış durumda. Onların en tepesindekine de ne deniliyor biliyorsunuz: Saray Efendisi. Bunun ne demek olduğunu anlıyorsunuz değil mi?"

Leo tekrar saygıyla eğildi. Paul daha da yaklaştı ve tombul elini genç adamın omzuna dostça koydu:

"Şu ana kadarki konuşmalar resmi konuşmalardı. Şimdi de daha içten, daha yakın konulara girelim. Alacağınız ücret kat be kat yükseltilecek. Ve bir de nasihat... Bir anneniz olduğunu biliyorum, Tanrı ona uzun ömürler versin: Değerli, iyi yürekli ve cömert bir anneniz var." Adamın sesinde garip alaycı bir ton belirmişti. "Ama saray salonlarına uyamayan bir anne. Perintos'ta* ya da başka bir uzak yerde ona konforlu bir ev yaptırın ve ona çok iyi bakın orada bana sorarsanız. Sonra evlenin, iyi bir beraberlik sizi daha da güçlendirir. Örneğin Kont Moris Dukas'ın Mese'de harika bir malikhanesi var ve harika da bir kızı... Devam etmeme gerek yok sanırım. Kont bana karşı daima sadık olmuştur. İstediğiniz zaman ona bu konuyu açabilirim."

Leo'nun yüzü kıpkırmızı oluvermişti. Paul bunu keyifle izledi. "Sözlerinizin ne kadar değerli olduğunun bilincindeyim efendim," dedi Leo. "Ama şu anda bunlara bir cevap vermem için beni zorlamayacaksınız umarım."

"Tabii," diye cevap verdi Paul. "Yalnız çok iyi düşünün bunları, çok iyi."

Sarayın koridorlarında bir boru sesi yankılandı bu sırada. Hadım uzun elbisesinin eteklerini topladı. "Kardinaller bir saat içinde toplanacak. Yapmam gereken bir yığın iş var."

* Marmara Ereğlisi.

Dışarı çıkarken Leo onu tekrar selamladı ve bir süre kendi düşünceleriyle başbaşa olduğu yerde kaldı.

"Mor Salon", Dafne ve Kalke'nin çevresindeki bir yığın büyük yapıdan birindeydi. Önden görünüşü diğerleri gibi çok süslüydü. Sütunlar, çıkmalar ve duvarlar renkli mermerlerden yapılmıştı ve mozaiklerle kaplıydı. Bunların hepsinde de hâkim olan renk mordu. Leo içeri girdiğinde iki yanda uzanıp giden beyaz mermer banklardaki yüksek rütbeli devlet adamlarını gördü. Tümü de merasim giysileri içindeydi ve madalyalarını göğüslerine takmışlardı. "Moru Öpme" törenini bekliyorlardı. Bu tören önemli bir göreve başlarken, o görevden emekli olurken, ya da imparatora özel bir saygı ve bağlılık yemini edilirken yapılıyordu. Leo'nun önünde başkaları vardı ve uzun bir süre bekleyecekti anlaşılan. Yanında eskiden tanıdığı biri oturuyordu, bu adam Adrianopolis'deki* su kemerleri hakkında rapor vermek üzere gelmişti saraya. Leo'nun başına bir gün önce rıhtımda gelenleri duymuştu.

"Şu kurtardığınız genç kız... Onun yaşlı Kallinikos'un müzisyen kızı olduğu söyleniyor."

"Müzisyen mi? Bu konuda hiçbir şey duymadım."

"Ah, evet o bir müzisyendir. Teodosius meydanında oturan bir kız kardeşim var. Kallinikos'un evi ona çok yakındır. O kızın pencere kenarında oturup çaldığı orgu dinlerken kendimi cennette hissettiğim günlerin sayısı hiç de az değildir. Kardeşim onun hâlâ bekâr olduğunu söylüyor. Ama o benim için bir azizeyle eşdeğer, bir kutsal kızkardeş, başka bir şey düşünemem."

"Ya babası?"

"Ah, yaşlı Kallinikos... O Konstantinopolis'in en bilgili adamıdır ve bilgileri ne yazık ki onun hiçbir işine yara-

* Edirne.

maz. Bir bakarsın Pagan felsefesini anlatıyor, bir bakarsın soyut fizik, bir bakarsın Homer, bir bakarsın geometri. Karanlık odalarda bir yığın deneyler yaptığının dedikoduları dolaşır ortalıkta. Güya insanı görünmez kılan Giges yüzüğünü bulmaya çalışıyormuş. Onun ders verdiği salonlar hıncahınç dolar genç öğrencilerle. Hepsi de onun anlattıklarıyla büyülenir. Onun bu engin bilgisini kıskanan pek çok meslekdaşı varmış ve daha da fazlası... Bazı yobaz rahipler onu büyücülükle itham etmenin peşindelermiş. Bu çok tehlikeli bir itham. Ama ben onun son derecede zararsız biri olduğundan eminim."

"Bence de..." diyen Leo eliyle az ilerdekileri gösterdi. "Bakın Lombardia elçileri geliyor."

Karmakarışık sakallı, biçimsiz mavi giysili, boyunlarında ağır altın kolyeler olan üç uzun boylu sarışın adam refakatçiler ve tercümanlar eşliğinde taht odasının gümüş kapısına doğru getiriliyordu. Şaşkınlıkları yüzlerinden akıyordu. O sırada kapıda biri görününce içlerinden biri hemen yerlere kadar eğilmeye başladı.

Tüccar gülmeye başlamıştı. "Zavallılar," dedi. Sıradan bir Protostrator'u* böyle selamlıyorsa bakalım Basileus'u görünce ne yapacak? Bunlar efendilerinin yoksul ülkesinin yarısını verirler herhalde imparatora."

"Böylesi bir zenginlik ve tören pek çok kişinin aklını başından alabilir. Kılıç ve kalkanlarımızı kullanmamıza gerek kalmadan bazı barbarlar bunu yapabilirler. Keşke Sarazenlerde de böyle bir etki yaratabilsek."

Lombardialı elçiler hemen içeri alınmamışlardı. Kapının yanında törene uygun bir şekilde ayakta bekletiliyorlardı.

Gümüş kapılar tekrar açıldı, içeri biri girdi. Bu, omuzlarında sarı haç işareti olan beyaz ve kırmızı kumaştan yapılmış tüniğiyle bir silentiyerdi**. Gür bir sesle,

* Albay.

** Devlet sırlarını saklamak üzere yemin etmiş bir görevli.

"Flavius Leo!" diye bağırdı.

"Ama daha benim sıram gelmiş olamaz," diye mırıldandı genç komutan.

"Flavius Leo!" Bu kez görevli daha yüksek bir sesle bağırmıştı.

Leo yerinden kalktı ve kapıya gidip içeri girdi. Katı tören kurallarına uygun olarak girer girmez dizlerinin üzerine çöktü, neredeyse yüzü yere değecek kadar eğildi ve biraz doğrulup sanki tahtın ışıltısından gözleri kamaşmış gibi elini alnına götürüp durdu.

Aslında bu dairesel salon dışardaki bekleme salonunun tam tersine az ışıklı bir yerdi. Buranın kubbesi de mozaiklerle kaplıydı ve yüksekteki küçük pencerelerden hafif bir ışık sızıyordu o kadar. Leo şöyle bir çevresine bakındı başını hiç çevirmeden. Yirmi kadar beyaz giysili patriçi fildişi koltuklarında birer heykel gibi kımıldamadan oturuyorlardı. Onların arkasındaysa yeşil, mavi ve mor tören giysileri içinde oturanların en az iki katı daha alt seviyedeki soylular duruyordu.

Her iki tarafta da altın zırhlı, ellerinde mücevherlerle donatılmış kılıçlarıyla Protektorlar vardı.

Daha fazlasına bakmaya hiçbir ziyaretçi cesaret edemezdi. Tam karşısında gümüş bir siborium* yükseliyordu. Bunun üzerinde bir kubbecik vardı. Kubbeyi dört sütun taşıyordu. Ve bunun içinde neredeyse hareketsiz bir şekilde fildişi, mücevher ve altından yapılmış tahtta oturan biri vardı. Loş ışıkta hatları belli olmuyordu bu yüzün. Ama kesinlikle mor giysilerle görkemli tacın arasında bir yüz vardı. Her iki kulağından ikişer tane devasa inci omuzlarına doğru sarkmıştı. Çizmeleri de mordu, kemeri de. Kemerin üzerinde altın işlemeler vardı. Bu hareketsiz bedenin sol elinde bir haç üzerine tutturulmuş yine altın ve mücevherden yapılmış elma büyüklüğünde bir top bulunuyordu.

* Tahtın bulunduğu özel bölüm.

İşte imparator bu adamdı.

Teşrifatçı tekrar, "Flavius Leo," dedi.

Leo tekrar yere eğildi ve o figürden belli belirsiz bir mırıltı işitilene kadar da öyle kaldı.

Teşrifatçı, "Ayağa kalkın Flavius Leo," dedi.

Genç asker kalktı ve hiç kımıldamadan, adeta nefes bile almadan olduğu yerde durdu.

Birden oturan patriçilerden biri ayağa kalktı ve mor mürekkeple yazılmış bir parşömeni açıp yüksek sesle okumaya başladı:

> "Aleksios, Bardanes Filippikus, Sezar, Augustus ve Roma halkının İsa aşkıyla yanan Basileus'u emri altındaki herkese duyurur ki, evrensel başarılarımızın devamı için yetenekli, değerli ve sadık birini Trakya ordularının başına getirmiş bulunuyor. Flavius Leo, eski Spatarios, Strategos* rütbesine yükseltilmiştir. Kendisine bundan böyle yıllık dört yüz altın ödenecektir. Soyluluk ünvanları çocuklarına da kalacaktır..."

Ve bir yığın başka şey...

Parşömende yazılı olanların okunması bitince yeni Strategos tekrar yere kapaklandı ve sanki yeni görevinin ağırlığıyla başını kaldıramıyormuş gibi durdu. Sonra derinden bir ses duyuldu, "Buraya gelin."

Leo, siboriuma giden üç mermer basamağı çıktı. O bunu yaparken oturan figür de öne doğru eğildi ve Leo'ya mor giysisinin ucunu tutup uzattı. Leo bu kumaşı öptükten sonra ağır ağır geri çekildi. Sonra iki yanına iki teşrifatçı yanaştı ve üzerindeki yeşil merasim pelerinini çıkarıp onun yerine parlak kırmızı bir pelerin giydirdiler. O sırada bir boru sesi ortalığı kapladı. Herkes bir ağızdan "Yaşasın yeni Trakya Strategonos'u," diye bağırdı. İki teşrifatçı onu yeni yerine doğru götürdü. Burası tahtın sağ tarafındaydı ve Saray Efendisi'nin koltuğuna çok yakın bir yerdi.

* General.

Sonra huzura kabul törenine devam edildi. Kapılar tekrar açıldı, bir başka devlet görevlisinin daha rütbesi yükseltildi, o da mor kumaşı öpüp yerini aldı. Ve son olarak da Lombardia elçileri kabul edildi.

Saray Efendisi yerinden kalkıp da yukarı kaldırdığı elindeki altın anahtarları salladığında herkes dizlerinin üzerine çöküp yere baktı. O sırada görünmez ellerin çektiği bir perde tahtın önüne indi. Sonra tekrar bir hışırtı duyuldu, perde yine açıldı. Taht da, Basileus da artık ortada yoktu.

Tören bitmişti, herkes Leo'nun etrafını aldı. "Strategos çok yaşa, çok yaşa," diye bağırıyordu tümü de. Ama en içten kutlamaları yapan Kont Moris Dukas oldu.

Leo, eve coşkuyla getirildi. Hem sivil, hem de askeri görevliler onu yine alkışlayarak ve bağırarak geçirdiler Mese'den. Sonra Savaş Dairesi'nin yanındaki küçük evin kapıları açıldı, yeni general içeri girdi. Kasia'nın boynuna sarıldı, yanaklarından öptü ve "Dünyanın en değerli, en saygıdeğer anası," dedi. "Beni ben yapan sevgili annem..."

O sırada Paul ve Teokistas da sarayda ondan söz ediyorlardı.

"Evet, görev yerine getirildi planladığımız gibi. Sen onunla konuştun. Ne dersin sadakatini ve minnetini gösterecek mi?"

"Tabii ki yapacak," diye bağırdı hadım. "Kesinlikle. Çok az konuştu, ama ne demek istediğimi tam olarak anladı. Ona Dukas'ın kızıyla evlenmesini söylediğimde kıpkırmızı oldu yüzü. Bir de evlendi mi Teofan ile..." Hadım gevrek bir kahkaha attı. "İşte o zaman ondan daha bağlısı olamaz bize..."

VI

Barış Evi

Böylece "Köylü Leo", Trakya Orduları Komutanı ve Savaş Bakanı oldu. Ama ulaştığı bu büyük rütbeye ve kentte hakkında dolaşan bir yığın dedikoduya rağmen Savaş Dairesi'nin yanındaki küçük evinden taşınmadı. Tek değişiklik kiliselere, hastanelere, yoksullara yardımlarına hızla devam eden Kasia'ya alınan araba olmuştu. Saygıdeğer oğlu ise, Konstantinopolis'te ona yakıştırılan pek çok kıza rağmen hâlâ bekârdı.

Ama o sadece işini düşünüyordu ve gerçekten de çok işi vardı. Yaklaşık yirmi yıldır zulüm ve ve iç savaş içinde tüm moralini, hatta etkinliğini yitirmiş bir orduyla uğraşıp onu yeniden çekip çevirmek, düzenlemek hiç de kolay bir iş değildi. Bunu yaparken askerleri ne korkutmaktan, ne de rüşvetlerle kandırmaktan yanaydı. İnancını yitirmiş, kendini haksızlığa uğramış hissedenleri bu duygularından kurtarıp onlara hâlâ gereksinim olduğunu gösterdi. Avantacıları uzaklaştırdı. Kısa zamanda herkes onun katı, ama adil disiplinine alıştı ve hoşnut kaldı. Leo orduda gerçekten seviliyordu. Kış bitip de ilkbahara girildiğinde o da kendini daha mutlu hissediyordu, çünkü amaçlarına yavaş yavaş ulaşıyordu artık.

O çalışırken Fergal de kendine yeni bir hayat kurmanın hoşluğunu yaşıyordu. Kasia hayatını kurtaran birine köle muamelesi yapamayacağını söyledikten sonra her şey çok değişmişti onun için. Fergal sahibesinin bir çeşit koruyuculuğunu üstlenmişti. Üniformasını giyip yeni edinilen tahtırevanın önünde elinde bir sopayla dolaşıyordu sokaklarda.

Ve hatta diğerleri gibi, "Yüce hanımefendiye yol açın," diye bağırmayı bile öğrenmişti. Kasia'nın hastane, kilise ve yoksulları dolaşmadığı zamanlarda bol bol boş zamanı oluyordu ve o da bunu Konstantinopolis'i öğrenmeye çalışarak değerlendiriyordu.

Kenti gezdikçe onun hakkında ne kadar az şey bildiğini görüyordu Fergal. Yeni Roma, en iyi ile en kötünün bir arada olduğu tuhaf bir yerdi. Mese'nin mermerlerinden birkaç adım ötede inanılmaz bir pislik ve yoksulluğun kol gezdiği mahalleler vardı. Oysa Konstantinopolis'te en az dört yüz kilise, sayısız manastır ve bir o kadar da yoksullara yardım eden yer vardı. Ayrıca bir yığın da papaz, rahibe ve kendini dine adamış kişi... Halk Yunanca konuşuyor, ama gururla Romalı olduğunu söylüyordu. Konuşurken bir yığın Latince söz karıştırıyorlardı araya. Yerli halkın dışında burada yaşayan pek çok din, dil ve ırktan insan daha vardı. Gepidler, Gotlar, Lombardialılar, Slavlar, Hunlar, Bulgarlar, Suriyeliler ve Türkmenler. Çok sayıda İtalyan'a da rastlanıyordu, küçük bir Frank kolonisi bile vardı. Ve hatta Armorikalılar... Fergal onların kendi Kelt dilini konuştuklarına rastlıyordu zaman zaman sokaklarda ve eski yurdunu düşünüyordu, çok gerilerde kalmış, kaybettiği o vahşi yurdunu.

Zaman zaman tanıklık ettiği aşırı lüks, sefahat içini bulandıracak ölçeklere varıyordu ve başını çeviriyordu bunlara. Ama az sonra tam tersine bir tabloyla karşılaşıyordu, olağanüstü bir iyilik, cömertlik ve yüce yüreklilik... Düzenli ve adil bir kent çıkıveriyordu birden önüne. Zarif, güzel binalar, iyi giyimli insanlar... Kiliselerden yükselen ilahileri dinliyordu, imparatorluk sarayının görkemiyle büyüleniyordu. Kadınlı erkekli paylaşılan bu uygarlık onun ağzını açık bırakıyordu hayranlıkla.

Bir süredir Teodosius meydanındaki bir eve sık sık gider olmuştu. Bu ziyaretleri şöyle başlamıştı:

Gemi felaketinden ve Leo'nun ordu komutanlığına yükselişinden birkaç gün sonra Kallinikos ve kızları Kasia'yı ziyarete gelmişlerdi. Kızlar ona yeni ünvanıyla, Strategissa* diye hitap ettiğinde Kasia kahkahalarla gülmüştü. Leo tabii ki işi nedeniyle evde yoktu. Kızlar son derece ölçülüydüler; ne aşırı bir saygı gösterisi, ne de laubalilik vardı tavırlarında. Çok iyi bir eğitimden geçmişlerdi ve mükemmel bir Yunanca'yla konuşuyorlardı. Onlar kesinlikle unvan ve paradan daha değerli olan şeyler olduğunu öğrenerek yetişmişlerdi.

Kallinikos her zamanki uslubuyla onunla konuşmaya başlayınca herkes çok eğlenmişti. Çünkü Kasia onun söylediklerinin tekini bile bilmiyordu. Kallinikos Plato'nun Apoloji'sinden söz açtığında yaşlı kadında bu, Apollo adlı bir gemiciden başka çağrışım yapmıyordu. Kızlar kendilerini tutamayıp kıkırdadığında o da kendini bırakıp kahkahaları koyvermişti. O gün iki ailenin arasında hoş bir dostluk kuruldu. Kasia da onları ziyaret edeceğini söyledi uğurlarken.

Ve dediğini de hemen yaptı. Birkaç günün ardından Fergal'le birlikte yola koyulup üçüncü tepedeki sakin ve sessiz sokaktaki evi kolaylıkla buldular. Ev, üniversitenin ve halk kayıtlarının tutulduğu arşiv dairesinin olduğu Teodosius meydanına çok yakındı. Yüksek ve üzerleri fildişi kaplı Valens kemerleri** evin çok yakınından geçiyordu. Evin üst kat pencereleriyse nefis bir Marmara manzarasına açılıyordu. Prens adaları ve hatta Bitinia'nın puslu sahilleri bile görülebiliyordu buradan. Mese'den uzaktaki pek çok yapı gibi bu da ahşaptı ve koyu kırmızıya boyanmıştı. Üç katlıydı, balkon ve pencereleri demir parmaklıklıydı.

İçeri girince Kasia evin ne kadar derli toplu olduğunu görüp içinden kızlara tam not verdi. Kallinikos belki de çok zengin biri değildi, ama yine de her şey yeterince hoştu. Suriyeli sessiz hizmetkârlar belli ki bıkıp usanmadan toz alıp,

* General (strategos) eşi ya da anası.
** Su kemerleri.

köşe bucakta tek bir örümcek ağı bile bırakmamak için hiç durmadan çalışıyorlardı. Avlu, Arap diyarlarından ve Hindistan'dan getirilmiş nadide bitkilerle doluydu. Sofya bunun nedeninin babasının çalışmaları ve deneyleri olduğunu söyledi. Fıkırdayan çeşmenin yanındaki mermer Artemis heykeli Lisippos'dan getirilmişti. Büyük bir kafeste parlak renkli tüyleriyle göz alıcı üç tropikal kuş hiç durmadan ötüyordu. İki de çok güzel kedi vardı ortalıkta dolanan. Bunların adlarının da Lete ve Tobias olduğunu söyledi Antuza. Kediler hemen Kasia'nın geniş kucağına atlayıp mırlamaya başladılar.

Ama ziyaretçileri en çok etkileyen şey kesinlikle evdeki kitapların çokluğu oldu. Çoğu patriçi sarayında bile bu kadar çok kitap olamayacağı konusunda ikisi de hemfikirdi. Her yer el yazmalarıyla doluydu. Eski zamanlardan kalma, deri kılıflar içinde papirüs ruloları ve yeni parşömen kitaplar biraradaydı. Bu yeni yazmalar mor, ya da kırmızı kapaklıydılar. Onların şaşkın bakışlarını gören Kallinikos övünerek değerli birkaç parçayı da gösterdi. Üzerinde ünlü eleştirmen Didimos'un notlarının olduğu bir Homer kopyası, Konstantinopolis'teki en eski Herodot tarihi ve Aziz Sermon'un özgün vaazlarından biri... Daha da sürdürecekti bu gösterisini, ama Antuza babasını kibarca uyardı ve konuklara yeni saatini göstermesini rica etti. Bu henüz tam olarak bitirilmiş bir çalışma değildi, çok yakında Kallinikos bunu başaracağını söylüyordu. Su ve güneş saatlerinden çok daha hassas bir saat olacaktı bu. Bir çember, bir ağırlık ve bir kasnaktan oluşuyordu mekanizma. Dairesel gösterge üzerindeki okla çok daha dakik bir saat yapmayı umuyordu Kallinikos.

Kasia gerçekten çok etkilenmişti evden ve ev halkının tavırlarından. Kallinikos bilgisiyle kızlarının üzerinde baskı yapmıyordu, kızlar da onunla saygılı, ama çok esprili bir biçimde konuşuyorlardı. Bu ilişkileri Kasia'ya da büyük bir

rahatlık vermişti. O doğrudan konuşmayı seven biriydi, merak ettiği şeyleri evirip çevirip sormaktan hoşlanmazdı. Burada bunu rahatlıkla yaptı. Kısa zamanda ailenin hikâyesini öğrendi. Kuzey Suriyeli'ydiler. Sofya doğmadan önce, Sarazenlerden kaçarak buraya gelmişlerdi. Antuza henüz küçücükken annesi bir veba salgınında ölmüştü. Baba bir süre Salonika'da ders vermişti, ama daha sonra üniversitedeki kürsüsüne dönmeyi tercih etmişti. Kızların Pera'da bir halaları varsa da, onlara bakıp yetiştiren babaları olmuştu, bu konuda dadıları Marsa da ona canı gönülden yardımcı olmuştu yıllar boyunca.

Kallinikos kızlarıyla ilgili olarak son olarak süslü cümleleriyle şöyle dedi:

"Üzülerek söyleyeyim ki tüm çabama karşın Sofya'ya belki de çok fazla bir şey veremedim, çünkü o bir azize gibi büyük fedakârlıklarla bize hizmet etmeyi seçti. Antuza ise bunun tam tersini... Yani işin daha zevkli bölümünü... O yalnız epik, lirik ve trajik şiirleri değil, pek çok şeyi daha öğrendi. Plato'nun teorilerini, Aristo ve Kleantes'i ezbere bilir küçük kızım."

"Ey yüce Tanrım!" diye bağırdı Kasia. "İnanamıyorum, o güzel saçlarının altında neler neler taşıyormuşsun sen!"

"Değerli hanımefendi doğrusu bunlar için çok fazla çalışmam gerekmedi. Nasıl olsa başka yapacak bir işim yoktu, zamanım boldu. Sevgili Sofya bana kitaplarla uğraşmaktan başka bir iş bırakmadı evimizde. Öylesine çalışkandır o."

Kasia bu ziyaretinden çok mutlu olmuştu. Kendi avlusuna dikmek üzere aldığı birkaç bitki ile yola koyulduklarında gülümsüyordu. Eve döndüğünde Fergal ve Peter'e, "Parşömen kokup da midemi bulandırmayan ilk insanlar bunlar," dedi.

Bu ziyareti pek çok ziyaret daha izledi. Bu anasız kızlar alışılmışın dışında rahatlıkla tek başlarına kentte dolaşa-

biliyorlardı. Ama komşularından tek bir kötü söz, ya da dedikodu bile gelmiyordu. Herkes Kasia'ya onların ne kadar sağlam karakterli kızlar olduğunu söylüyordu. Papaz Mikael de onların kiliselere yaptıkları yardımların haberini getirdi. Oysa kızların babaları çok ender olarak kiliseye uğruyordu ve onun daha çok bir Nasturi* olduğu söyleniyordu. Yine de çocukları kiliseye bağlıydı. Kasia onları sık sık ziyaret etti ve bu ziyaretlerinde yanında daima Fergal oldu. Kızlara onun kendi ülkesinde soylu bir ailesi olduğunu ve bu kızıl saçlının asla ve asla bir köle olmadığını anlattı.

Bu nedenle Fergal kısa zaman sonra kendi başına da ünlü hocayı ziyaret eder duruma gelmişti. Antuza neredeyse sürekli olarak babasıyla birlikte oluyordu ve ona yeni araştırmalarında, çalışmalarında yardım ediyordu. Marsa ile mahçup konuşmalar yaptığı da oluyordu Fergal'in, ama asıl sohbeti Sofya ileydi. Uzun esaret yılları sırasında başından pek çok olay geçmişti genç Kelt'in, bunları çok çekici bir biçimde anlatabiliyordu. Bu şekilde Fergal kısa zamanda Kallinikos'un evinin bir ferdi halini aldı. Bundan o da, diğerleri de çok memnundular.

Her şey Leo'nun alışılmamış bir biçimde Savaş Dairesi'nden asık bir yüzle döndüğü akşama kadar böyle sürdü. Annesiyle açık açık konuşup, olan biteni anlatırdı genç general. O akşam da bunu yaptı. Yeni bir mancınık üzerinde çalışan mühendislerden birine çok bel bağlamıştı, ama ne yazık ki bugün adamın çalışmaları başarısızlıkla sonlanmıştı. Üstelik bu çalışma için akıl almaz bir masraf da yapılmıştı. Strategos'un canının sıkkınlığı bir ölçüde azalınca konuşmayı sessizce bir köşeden dinleyen Fergal, kendini dizlerinin üzerinde onun önüne attı:

"Despotes acaba konuşmama izin verir mi?"

"Konuşabilirsin tabii," dedi Leo. "Yoksa Sarazenlerin arasında yeni bir mancınık yapmayı mı öğrenmiştin?"

* Süryaniliğin kaynağı sayılabilecek bir mezhep.

"Hayır efendim. Benim bu konuda bilgim yok, ama bunu yapabilecek birini tanıyorum. Kallinikos'un evinde çok nefis mancınık modelleri gördüm."

"Kallinikos? O bu dünyanın en barışsever insanlarından biri değil midir?"

"Öyledir kesinlikle. Bana kızlarının anlattığına göre çok eskiden ölmüş bir bilginin, adı galiba Arşimet'ti, teorilerine uygun olarak yeni birtakım makineler yapmak istiyormuş Kallinikos. Bunun için bir marangoz ve demirci bile kiralamış."

"Arşimet? Sanırım onun adını askeri kitaplarda gördüm. Anlat bakalım bildiklerini. Belki de bizim ihtiyar alim yararlı bir şey bulmuş olabilir sonunda."

Fergal öylesine ballandırarak anlattı ki Kallinikos'un çalışmalarını, ertesi gün Leo eve ilk defa erkenden geldi. Üzerine tanınmamak için sıradan bir pelerin aldı ve annesiyle birlikte tahtırevana binip Teodosius meydanının yolunu tuttu. Fergal ve Peter de onlarla birlikteydi.

Kasia'nın dost gülümsemesi bile Suriyeliler'in Savaş Bakanı'nı karşılarında görünce şaşkınlık içinde kalmalarını engelleyemedi.

Yaşlı hizmetkâr Efraim, "Strategos Leo bilge Kallinikos'la görüşmek ister," sözlerini içeri iletmek için geri geri giderken, az kaldı düşüp bir yerini kıracaktı.

Ama içeride çok kalmadı, birkaç dakika içinde döndüğünde yanında efendisi değil, onun kızı Antuza vardı. Kızın yüzü kıpkırmızıydı.

"Yüce general," dedi. "Babam çok önemli bir deneyin tam ortasında olduğunu söylüyor. En can alıcı noktasında... Şu anda işinin başından ayrılmasına olanak yok. Onu affetmenizi rica ediyor."

"Ona söyleyin değerli Kira," dedi Leo. "Bu kez alışılmadık bir biçimde bol zamanım var. Rahatlıkla kendisinin işini bitirmesini bekleyebilirim."

Kasia hemen Antuza'ya döndü:

"Haydi kızım, oğluma babanın kitaplarını göster. Bizim konuşmalarımızdan çok daha çekici gelecektir bu ona, eminim."

Antuza babasının değerli hazinelerini bir bir ortaya çıkarmaya başladı. Konuştukça normale döndü ve karşısındakinin bir Savaş Bakanı olduğunu bile unutarak, her zamanki rahatlığı içinde konuşmaya başladı. İkisinin de konuşması son derecede güzel ve üst düzey olduğu için bir anlaşma zorluğu çekmiyorlardı. Hatta pek çok patriçinin özeneceği kadar güzeldi kullandıkları dil. Zaman her halde Antuza için oldukça zor geçiyordu, oysa Leo için tam tersiydi. Bir kuş gibi uçmuştu saatler ona göre. Sonunda Efraim tekrar eğilerek kapıda belirdi ve efendisinin işinin bittiğini, kendisiyle görüşebileceğini müjdeledi. Ve o sözlerini tamamlar tamamlamaz arkasında Kallinikos belirdi. Üzerinde son derecede kirli, bazı yerleri yanmış bir giysi vardı. Elleri is ve kömür lekeleriyle kaplıydı. Sakalının ucu bile alazlanmıştı. Leo yan gözle Antuza ve Sofya'nın birbirlerine telaşlı bir utançla baktıklarını gördüğünde doğrusu için için çok eğlendi. Kallinikos önemli konuğuna boş bakışlarını dikmişti, bir süre öylece durdu, sonra kendi tuhaf çalışmalarının iş güç sahibi insanların ilgisini çekmiş olmasına çok şaştığına dair birkaç cümle mırıldandı.

Strategos bir askere yakışır açıklıkla doğrudan Fergal'den duyduklarını ve mancınık konusunda karargahta uğramış olduğu hayal kırıklığını anlattı. Kallinikos başını gururla şöyle bir arkaya attıktan sonra konuşmaya başladı:

"Ah onun nerede yanılmış olduğunu gayet iyi biliyorum. Mutlaka Zenodotos'un teorilerine göre yapılmıştır taslaklar. Evet, o büyük bir matematikçiydi, çok büyük... Ama iş mekaniğe gelince... Bu aynı şey değil, bu konuda bir çocuktu o, bir çocuk. Eğer mühendisiniz oturup da işini Arşimet'e göre..."

Kallinikos öylesine karışık ve uzun bir konuşma yapmaya başlamıştı ki, bu noktadan sonra, herkesin ağzı bir karış açık kalmıştı. Neler neler anlattı yaşlı bilgin. Oktagon kütüphanesinde rastlantı sonucu bulduğu el yazması, Arşimet'in planlarının matematiksel üstünlükleri, bunların bazılarının askeri amaçlar için yapılmış olduğu... Bütün bunları bir yığın teknik terimle anlatıyordu. İşte bu planların küçük modellerini hazırlıyordu şimdi de. Bundaki amacının askeri başarılara imza atan biri olmak değil, bilimin doğruluğunu kanıtlamak olduğunu söylüyordu heyecanla. "Ben son derece barışsever biriyimdir," diyordu sık sık. Bu elyazmasındaki bilgilerin doğruluğunu ortaya koymak istiyordu, tek amacı buydu. Böylelikle Siraküzalı bu bilimciye burun kıvıran bazı meslektaşlarının da ağzını kapatmış olacaktı. Arşimet ona göre çok değerli bir mekanikçi, statikçi, hidrostatikçi ve aynı zamanda tartışılmaz bir matematikçiydi. Tam onun matematikte bulduklarını anlatmaya başlamıştı ki, bir an nefes almak için durdu.

İşte bu noktada Leo söz alabildi, "Sizden çok rica ediyorum yüce alim, benim asla ve asla Arşimet'in büyüklüğü konusunda bir kuşkum yok, ama sizin anlattıklarınızı tam olarak kavrayabilecek ölçüde bir bilgim de... İşte bu yüzden diyorum ki, bana modelleri gösterseniz, böylece çok daha kolay anlayabilirim belki de."

"Beni izleyin," dedi Kallinikos. Avluyu geçip ağır bir kapıyı açtı. Leo daha önce görmediği cinsten bir yerde olmanın şaşkınlığı içindeydi, ama kendini hemen toplayıp etrafını incelemeye başladı. Ortadaki masanın üzeri parşömenler, hesap cetvelleri, pergeller ve başka matematik aletleri ile doluydu. Bir de büyük bronz küre vardı bunların arasında. Odanın her duvarı raflarla kaplıydı. Ve bunlardan bir kısmında tuhaf taş, kuş ve dört ayaklı hayvanlardan oluşan bir koleksiyon duruyordu. Bunlar gerçekten de son derece başarılı bir biçimde korunmuşlardı, canlı gibiydiler.

Yana döndüğünde tam karşısında kendisine doğru pençelerini kaldırmış leoparı görünce, doğrusu Leo bir an için korktu, ama Antuza'nın gülüşünden bunun da doldurulmuş bir hayvan olduğunu hemen anladı. Diğer tarafta uzun bir ayak üzerinde bakır bir levha vardı. Kallinikos bunun Strabo tarafından yapılmış bir dünya haritası olduğunu anlatıyordu. Her ne yana baksa tahta, ya da metalden yapılmış garip mekanizmalar görüyordu genç general. Bunların bazılarının askeri amaçlı olduğunu anlayabiliyordu, ama büyük bir bölümü ona anlaşılmaz ölçüde garip ve şaşırtıcı gelmişti. Bir köşedeki ocakta, ateşin üzerindeki bakır kazanda bir şeyler kaynıyordu ve odada az önceki deneyden kalma geniz yakan bir koku vardı.

Kibar ama kararlı bir sesle Leo bilgine ona çok teknik bilgiler vermeden yeni modelleri göstermesini rica etti. Bunlar da diğerleri gibi küçüktü, tamamen el yazmasındaki esaslara sadık kalınarak yapılmışlardı. Bunlardan biri pek çok aynadan oluşuyordu, bundaki amaç ise bu aynalar yardımıyla güneş ışığını düşman gemileri üzerine uzaktan tutarak onları tutuşturmaktı. Bu Leo'yu doğrusu biraz hayal kırıklığına düşürmüştü. Ama tam o sırada mancınığı gösterdi Kallinikos. Model gerçekten de mükemmel bir mancınığa benziyordu, hatta karargâhtaki en iyi mancınıktan bile daha mükemmel görünüyordu.

Neredeyse çocuksu bir heyecan ve hevesle uzun bir süre bununla oynadı Leo. Yaşlı bilgin de kollarını göğsünde kavuşturarak onu zevkle izledi.

Neden sonra Leo modeli yerine bıraktı ve "Değerli Kiros," dedi. "Şu gördüğüm mancınık modeli elimizdekilerden çok daha uzaklara isabetli atışlar yapabilecek bir mekanizmaya sahip gerçekten de. Çok etkilendim. Böyle bir silah, bin askerden daha değerlidir askeri alanda. Bunu lütfen Fergal'in almasına izin verin, yarın hazine dairesinden size bu büyük buluş ve iyiliğinizin karşılığının yollanacağından

da emin olabilirsiniz. Size olan minnettarlığımız kesinlikle kanıtlanacaktır."

Kallinikos başını salladı:

"Onu alabilirsiniz. Saf bir bilim aşkıyla ortaya çıkarılmış bir çalışmanın böyle faydalı bir sonuca ulaşmasına sevindim. Ama ben bunun karşılığında hazineden bir şey istemiyorum. Servetimin, öldürülenler Hagarin bile olsa kanla artmasını istemem. Savaş ve adam öldürme bana göre işler değil. Kaldı ki bu buluşun fikri de, projesi de bana ait değil, tamamen Arşimet'indir. Benim isteklerim son derecede basittir. Kızlarıma gelince, onlar da yoksul değiller. Gereğinden fazla tek bir solidi bile beni rahatsız eder."

Leo çok şaşırmıştı. Azizlerin dışında hiç kimsenin parayı elinin tersiyle iteceğine inanmazdı o. Ama sesini çıkarmadı.

Kallinikos bu konuşmadan sonra daha başka ilginç şeyler gösterdi. Kurutulmuş bitkilerden bir küçük tepecik... Babası Antuza'nın bunun tepesine tırmandığını söylemeyi de ihmal etmedi. Sonra, tavandaki bir kafesten insana adeta göz kırpan büyük ve çirkin bir Afrika yarasası... Ve bir yığın ip ve makaradan oluşan bir düzenek... Bununla küçücük bir çocuğun bile mermer blokları kolaylıkla yerinden kaldırabileceğinden emindi üniversite hocası. Ayrıca bir de bronz silindir vardı, bu da bir eksene tuturulmuştu ve orasından burasından arada bir borular çıkıp iniyordu.

Kallinikos, Efraim'e işaret ederken, Strategos da ilgiyle bu tuhaf silindire bakıyordu. Adam silindirin altındaki kazana bir parça su döktü sessizce ve ateşe de biraz daha kömür attı. Sonra tekrar konuşmaya başladı Kallinikos. Tam Parian, Pentelik ve Prokones mermerlerinin neden farklı damarlara sahip olduklarından söz ediyordu ki, bir tıslama sesi duyuldu. Sanki odayı yüzlerce yılan birden basmıştı.

Ve birden hiç kimse elini bile sürmediği halde, herke-

sin gözü önünde bronz silindir fırıl fırıl dönmeye başladı, üzerindeki borulardan ıslık gibi sesler çıkartarak basınçlı buhar yükseliyordu.

"Bu sihir!" diye bağırdı Kasia. Ellerini kulaklarının üzerine kapamıştı. "Bunun içine şeytan girdi mutlaka."

"Bu sadece Hero'nun aerofil'i," dedi Kallinikos ciddi ciddi. Kimsenin göremediği gücün şeytan, ya da büyücülerden değil, kazanın içinde ısınan sudan geldiğini açıkladı. Isınan su buharlaşıyor ve büyük bir enerji üretiyordu, işte kazanı olduğu yerde döndüren de bu enerjiydi.

"Ama bunun kime faydası var?" diye bağırdı Kasia.

"Tanrının yarattığı her gücün, her maddenin mutlak bir yararı vardır," dedi Kallinikos. "Bizim yapmamız gereken sadece sabırla olanları gözlemek. O nasılsa bize bunun nedenini de gösterecektir."

Leo ise başını sallayarak, "Keşke bunun somut bir yararını sağlayabilsek," diye mırıldandı. "İnsanların, hayvanların ve hatta buharlaşıp uçan suyun bile gücünün boşa gittiğini görmek beni irkiltiyor."

"Güç orada olduğuna göre," dedi Kallinikos. "Bir gün, hiç kuşkunuz olmasın bir gün Tanrı insanlara o gücü ne için ve nasıl kullanması gerektiğini gösterecektir. Ama belki de bunun için bin yıl geçmesi gerekir, bu bilinemez."

Artık bütün kitaplara bakılmış, tüm ilginç alet ve nesneler gözden geçirilmişti. Leo bulabildiği en kibar sözlerle teşekkürler ediyor, oradan ayrılmaya hazırlanıyordu annesiyle birlikte. Ama Kallinikos onun koluna dokundu ve dostça,

"Değerli genç adam," dedi. "Benim gibi yaşlı bir adama bir iyilik yapar mısınız?"

"Ne isterseniz, hem de memnuniyetle."

"Sizlere yürekten borçluyuz biz. Bunu ödememize olanak yok. Ama minnetimizin bir küçük karşılığı olarak siz ve değerli anneniz acaba bizimle yemeğe kalmaz mısınız?"

İki kız kardeşin şaşkın bakışlarıyla bir an tereddüde düşse de Leo, "Bu gece tamamen kendime aittir, davetinizi zevk ve onurla kabul ediyorum," dedi.

Babasının arkasında umutsuz bir yüz ifadesiyle duran Sofya birden ortadan kayboldu. Suriyeli hizmetkârlar arasında da alışılmadık bir koşturma başlamıştı. Antuza da sıvışıvermişti. Bu arada Kallinikos generale Poseidonios'un med ve cezirle ilgili teorilerini anlatmaya başlamıştı. Sonra kızlar tekrar ortaya çıktılar. İkisi de her zamankinden çok daha hoş ve çekiciydiler. En şık giysilerini giyip, hatta saçlarının arasına çiçekler taktıklarını Kasia hemen farketti. Ve Efraim yemeğin hazır olduğunu haber verdi.

Kallinikos konuklarını mütevazı bir yemek odasına götürdü. Duvarlarda deniz kızlarını anlatan mozaik panolar vardı. Yuvarlak bir masanın üzerine çeşitli yemekler dizilmişti. Ev sahibi sağına Leo'yu, soluna da annesini oturttu. Yemekler sade, ama çok lezzetliydi. Bir ara Antuza sebze ve yumurtaların Terapia'daki* çiftliklerinden olduğunu söyledi. Bir süre sonra Leo karargâhı da, yaşadığı zorlukları da unutmuş kahkahalar atıyordu. Çok rahatlamıştı, bol bol konuşuyor, gülüyordu. Ama bir süre sonra artık yemeğin bittiğini ve gitmeleri gerektiğini anlayarak içi burkuldu.

O sırada Kallinikos kızlarına baktı ve "Konuklarımız bizim âdetimizi yadırgamayacaklardır eminim. Biz sade insanlarız ve her gece de aynı şeyleri yaparız," dedi.

Bu sözler üzerine üçü birden ayağa kalktılar, hep birlikte, Leo'nun şükran günlerinde yemekten sonra söylendiğini bildiği ilahiyi söylemeye başladılar.

Şarkı sona erince Kallinikos tekrar Antuza'ya döndü:

"Ve tabii ki sıra sende, senin orgunda."

Antuza dudaklarını büzdü:

"Bu gece değil baba, konuklarımızın canını sıkmayalım."

* Tarabya.

"Kira!" diye bağırdı Leo. "Ben dünyanın en canı sıkılmayan adamıyım."

Antuza sevimli sevimli gülümsedi, yüzü kızarmıştı. Hizmetkârlar içeri gidip onun önüne orgunu kurdular. Orgun üç bronz borusu ve onların üzerinde de gümüş anahtarları vardı. Sofya kardeşinin orgu akort etmesine yardım ediyordu. Sonra Antuza birkaç yumuşak ezgi çaldı ve sakin gözlerini uzaklara çevirerek şarkısına başladı. Leo büyülenmişti adeta, kendini bir yaz denizinde gibi hissediyordu. Antuza adeta müziğin içinde eriyip gitmişti. Sanki yepyeni bir dünyaydı bu. Güzel sesler, masum ruhlar... Sonsuz bir büyü, akılcı ve katı bir askerin önünde görünüvermişti birden. O da kendini hafifleyip havalanmış gibi hissetmeye başlamıştı ve hayatın tüm zorluklarını, acılarını unutup gitmişti. Antuza bulutlarla ilgili bir şarkıyı söylerken, o da sanki bulutların üzerinde uçuyordu.

Sonunda şarkılar bitti. Antuza ellerini orgundan çekti ve babasına baktı.

"Haydi kızım, şimdi de bize bir akşam ilahisi oku," dedi adam.

Leo bu ilahiyi çok sık duymuştu daha önce, ama böyle söylendiğine ilk kez tanık oluyordu.

"Gün geçti ve bitti
Sana minnettarız yüce Tanrım..."

Kallinikos'a veda ederken Leo çok nazik bir şekilde eğildi önünde. Pek az kelime söyledi, ama tüm tavrından, beklenmedik bu mutluluk yağmurundan ne kadar etkilendiği belli oluyordu. Başka modelleri de gelip görmek için sabırsızlanacağını söyledi yaşlı adama sadece. Karanlık sokaklarda ilerlerlerken Kasia ona doğru eğilip: "Fergal mancınık ile ilgili olarak sana anlattıklarında haklıymış değil mi?" dedi.

"Mancınık mı?" Leo sanki daldığı düşlerden uyanıyordu. "Mancınığı tamamen unutmuşum. Diğer makineleri de, savaşları da... Biz galiba bu gece... Nasıl söylesem, barışın evine gittik, savaşın değil."

VII

İmparatoriçe Göründüğünde

İlkbahar ilerledikçe Savaş Dairesi'ndeki her rütbeden asker, genç Strategos'taki değişikliklerin farkına varmıştı. Daha bir yumuşaklaşmıştı huyu suyu sanki komutanın. Sık sık Mese'nin şık dükkânlarla dolu olan "Işıklar Caddesi"nde görüldüğü söyleniyordu. Mese'nin bu bölümü geceleri bile aydınlatıldığı için bu adı taşıyordu. Leo'nun buradaki pahalı dükkânlardan alışveriş ettiği kulaktan kulağa dolaşmaya başlamıştı. Hatta onun ünlü mücevherci Ermeni İbas'da yüzük baktığı bile söyleniyordu. Çok uzun bir süredir evlenmesini herkes bekliyordu gerçi, ama hiçbir hareket olmamıştı bugüne kadar. Teofano Dukas öylece bekâr olarak duruyordu ve savaş bakanı onun babasının en değerli konuklarındandı, ama bu, durumu değiştirmemişti beklenenlerin aksine.

Bir gün Leo, Paul'a bazı belgeleri imzalatmak için Daf-ne'ye gitti. Onu gören hadım hemen bir el hareketiyle çevresindekileri uzaklaştırdı. Adamlar çekildikten sonra yüzünde çok daha samimi, resmiyetten uzak bir ifadeyle baktı genç adama ve gülümseyerek,

"Sizi uzun zamandır gözlüyorum Strategos," dedi.

"O halde tüm kusurlarımı ve hatalarımı da öğrenmiş olmalısınız. Ve umarım bunları düzeltmek için nasıl bir gayret içinde olduğumu da."

"Hiçbir görev kusuru, ya da hatasına rastlamadık dostum sizinle ilgili olarak. Söz verdiğiniz gibi her şeyi başardınız. Yetenek ve çalışmalarınız için hiç kimse bir itirazda bulunamaz. Ama ne var ki, yine de bir hayal kırıklığı içinde olduğumuzu itiraf etmeliyim."

"Tam olarak anlayamadım efendim."

"Kendine karşı ödevlerini tam olarak yerine getiremeyen birinin belki de toplumsal görev ve sorumluluklarında da aynı zaafı gösterebileceğini düşününce..."

"Hâlâ konuyu anlayabilmiş değilim degerli büyüğüm."

Paul, yarı aralık gözleriyle karşısında duran komutanı süzdü:

"Belki de benim ve arkadaşlarımın tam olarak ne olduğunu kavrayamadığı gizli bir planınınız var. Ama yine de iyi düşünün. Size olanaklar sağlamış olanlardan gizli yapılan her iş, onlara karşı bir başkaldırı olarak da değerlendirilebilir. İsaurialı bir köylü bunları düşünüp değerlendirmek zorundadır. Sizi daha önce ikaz etmiştim, ama siz hâlâ bekâr olarak kalmayı inatla sürdürüyorsunuz."

Birden Strategos dikildi. "Amirlerimin emirlerinden asla çıkmam ve onlara başkaldırmayı bir an için bile düşünmem efendim. Onlara yürükten bağlıyım, ama özel hayatımının bununla bir ilgisi olduğunu düşünmüyorum. O benimdir."

Hadım düşük omuzlarını titreterek tuhaf bir kahkaha attı:

"Püf! Haydi bunun için tartışmayalım." Yüzünde zoraki bir tebessüm vardı. "Benim elimden daha fazlası gelmez zaten. Haydi şu belgeleri verin de imzalayayım."

Leo işini bitirip dışarı çıkar çıkmaz adam hemen masasının üzerinde duran küçük çanı salladı ve içeri giren hiz-

metkâra derhal gidip Niketas ve Teokistos'u yanına çağırmasını emretti.

Sarayı yöneten, hatta parmağında çeviren üçlünün diğer iki elemanı hemen koşarak geldi. Paul, Leo ile ilgili durumu ve kaygılarını anlattı onlara.

"Onun bu karşı koyuşu sanırım dindar olmayışıyla çok yakından ilgili. Bu yüzden verdiği sözleri, ettiği yeminleri tutmayabilir. Eğer bizim kontrolümüzden çıkarsa bu adam bizim için çok büyük bir tehlike olur, bundan adım gibi eminim."

"Haklısın Niketas," dedi Paul. "Ama şunu da unutmamalıyız. Leo Savaş Bakanı ve Trakya Strategos'u olarak olağanüstü başarılı oldu. Gerçekten her türlü aksaklığı kısa zamanda giderdi. Hem de hiç düşman kazanmadan. Şimdi yeni bir mancınık yaptırıyormuş. Onu yerinden etmeye çalışmak büyük bir isyana neden olabilir. Asker de, halk da onu çok sevip sayıyor. Dikkatli olmalıyız."

"O çalçene anası her ne kadar hâlâ kentteyse de bizim için büyük bir tehlike yaratmıyor. Hangi akla hizmetle bu adam Teofano gibi güzel, zengin ve güçlü biriyle evlenmeyi reddediyor? Hangi aklı başında adam böyle davranır?"

Teokistos düşünceli düşünceli başını salladı. "Belki de bu Leo'nun Teofano ile evlenmeye yanaşmamasının arkasında başka bir neden vardır. Şu patriçi Soganes mesela... Evet bir komplo kurabilmek için çok yaşlı biri, ama yine de unutmayalım onun damarlarında Heraklius sülalesinin kanı dolaşır ve evlilik çağında da bir kızı var. Böyle bir şey olamaz mı? Leo, ihtiyar Soganes ile imparatorluğu ele geçirebilmenin peşinde belki de."

Paul "Hayır sanmam," dedi. "Bunu ben de düşündüm ve küçük bir araştırma yaptım. Soganes'in baş kâhyası onların yakından tanışmadıkları konusunda yüzde yüz garanti verdi bana."

Söylenenlere bakılırsa ve görünen o ki..." diye lafa gir-

di Niketas. "Leo neredeyse bir manastır keşişi kadar sade bir hayat sürdürüyor. Çok ender olarak tiyatroda, yarışlarda görülüyor. Tek derdi işi. Bütün gün karargâhta raporlarıyla uğraşıp duruyor. Yeni silahlar, yeni stratejiler... Daha çok araştırma yapmalıyız onunla ilgili olarak derim ben."

Hadımın yüzünde yine sinsi bir ifade belirmişti. "Dostum," dedi. "Daha fazla araştırma yapmadan bildiğim bir şey var benim. Ben burada sarayda günlerimi kadın ve erkekleri seyrederek geçirmiyorum. Helen Truva'yı yok etmiştir. Kleopatra da Antonius'un hakkından gelmiştir. Leo'nun durumu da bence böyle bir şey. Şöyle diyeyim basit bir biçimde: Onun bir metresi var."

Teokistos "İyi ama," dedi. "Bunun ne zararı olabilir? Bir metres sahibi olmak son derecede zararsız ve sıradan bir davranıştır. Kimin yok ki?"

"Pek tabii değerli başsekreter, kimin yok? Ama bu onların zararsız oldukları anlamına gelmez. Çünkü metresler yumuşaklıkları, çekicilikleriyle vazgeçilmez olabilirler ve kolaylıkla bir erkeği etkileyip parmaklarında çevirebilirler. Tabii ki bu kadın Leo'nun Dukas'ın kızıyla evlenmesini engelliyordur. Çünkü o zaman ilişkisinin biteceğini biliyor. Belki de Nikeforos Skleros için çalışıyor bile olabilir bu kadın. Ki buna benim aklım çok yatıyor, böylelikle orduyu kontrolü düşünüyordur mutlaka Skleros. Eğer böyleyse durumu kavramak çok kolaylaşır bizler için."

Teokistos hadımın önünde yere kadar eğilerek onu selamladı: "Sizin dahiyane zekânız karşısında daha önce de pek çok kez hayranlık duydum efendim. Çok haklısınız, derhal bu kadını bulmalıyız, derhal."

Paul'ün önündeki çan tekrar çınladı. "Bana derhal Petronaks'ı çağırın." Birkaç dakika sonra pırıl pırıl üniformalı genç bir adam içeri girmişti. Gözleri bir kedi gibi parlıyordu, hemen dizlerinin üzerine çöküp patriçileri selamladı.

"Petronaks" dedi hadım. "Geçmişte pek çok gizli ve önemli görevi başardın. Şimdi sana bir başkasını veriyorum. Git araştır bakalım, genç Strategos Leo'nun bir metresi var mı? Ve eğer var ise kimdir, nerede oturur? Onunla ilgili her şeyi öğren. Tabii ki çok dikkatli ol. Hiç kimse böyle bir araştırma yaptığını anlamasın. Ama en küçük bir detayı bile atlama. Bu çok önemli bir görev."

Alnını yere koymuş bekleyen adam, "Baş üstüne efendim," dedi ve kalktı yerinden.

Onu bir el hareketiyle dışarı yollayan Paul, "Çok yararlı biridir," diyordu. "Çok da güvenilir. Üç gün içinde her şeyi öğreniriz, bundan emin olabilirsiniz."

Leo yepyeni bir hayat deneyinin içindeydi. Yeryüzünde pek az insan kötülüğe bulaşmadan onun kadar yükseklere tırmanabilirdi. O da manastırda yaşayan çilekeş bir keşiş, ya da inzivaya çekilmiş bir aziz değildi tabii ki. Vicdanını rahatsız eden büyük günahları yoktu ama, verdiği karar ve emirlerin yine de ne kadar acılı olaylara yol açmış olabileceğini de düşünmüyor değildi kendisiyle başbaşa kalabildiği ender zamanlarda. Evet bir manastırda yaşamıyordu. Bir yığın gösterişin yaşandığı zarif sarayları da, küfür ve dövüşün yatağı olan karargâhları da biliyordu. Kanlı savaşları da, tensel zevkleri de... Bütün bunların yıkıcı etkilerinden kendini koruyabilmiş ve bu yaşam biçimlerine kendini kaptırmamış olmasının nedeni basitti. Leo, insanlık dışı olan yapaylıkların hiçbir türünden hoşlanmıyordu. Ve büyük bir olasılıkla annesinin de etkisiyle her türlü etkiye rağmen kendisi gibi kalabilmişti bu karmakarışık dünyada.

Oğluna sahip olduğu sevgi ve şefkatin tümünü büyük bir arzuyla veren Kasia ise dünyaya hâlâ bir köylünün penceresinden bakıyor olmakla övünüyordu. Bu da onun bozulmamışlığına kendince getirdiği açıklamaydı. Evdeki bazı

zarif eşyaların nedeni o değildi, bunları oğlu istemişti. Leo diğer meslekdaşları gibi zevk ve sefa peşinde gezmenin yerine kitaplarıyla başbaşa kalmayı tercih ettiğinde, mesela oturup saatlerce Polybios ya da Prokopios okuduğunda* annesi bunu anlayamaz, ama sessiz bir şaşkınlıkla susardı. Şimdiye kadar bir asker olarak bilim ve sanat dünyasının kapısından girmeyi düşünmeden onu dışarıdan izlemekle yetinmişti, ama artık galiba o kapıdan girmenin zamanı gelmişti.

Fergal'e gelince, onun artık Sofya ile konuşabilmek için mazaretler yaratmasına gerek kalmamıştı. Efendisinin istekleri ona bu konuda sınırsız kolaylık sağlamıştı zaten. Strategosun yeni mancınık konusundaki merak ve isteğiydi bunu sağlayan temel olarak. Yeni mancınık mükemmel çalışıyordu, ama Leo yine de Kallinikos'a danışılması gereken yeni şeyler bulmakta hiç zorlanmıyordu. Kimi zaman bunu kendisi yapıyor, kimi zaman da bir mektupla yöneltiyordu sorularını ihtiyar bilim adamına. Daha sonra komutan kendine yeni bir uğraş daha buldu. Kente su sağlayan Valens kemerlerinin onarımıyla uğraşmaya başladı. Fergal efendisinin sık sık baş ustayla onarım alanında gezdiğini görüyordu. Ve arada bir de kemerlerin yakınındaki sakin sessiz bir sokaktaki, pencereleri dantelli perdelerle süslü bir eve uzun uzun baktığını da...

Kallinikos'la sohbetler işin doğrusu herkesin olduğu gibi Leo'nun da daima içini açacak, eğlendirecek sohbetler olmuyordu. Ama o yine de için için kendine itiraf ediyordu o eve yaptığı sık ziyaretlerin nedenini: O ev, Leo'ya huzur ve mutluluk veriyordu. O evin müziği, huzuru, sade konukseverliği onu büyülüyordu. O ev, süsten uzak, insanın doğrudan ruhuna hitap edilen bir yerdi. Leo orada mutlu olduğunu kendine itiraf etmekten utanmıyordu.

* Leo'nun kitaba ve özellikle mektuplara olan düşkünlüğü, Kafkasya ve Sarazenler'e karşı çıktığı Anadolu seferlerinde kendi tuttuğu günlüklerden de bilinmektedir.

Yanında annesi olmadan eve gelmeye başladığında Sofya ve Antuza başlangıçta çekingen davrandılar, ama babaları deneylerde onların yardımına ihtiyaç duyduğundan yine de yanında kalıyorlardı. Bir süre sonra çekingenliklerini üzerlerinden atmışlardı. Ve artık ona "Ekselansları," yerine daha dostça bir hitap biçimi olan "Kiros" demeye başlamışlardı.

Fergal efendisinin bu eve yaptığı ziyaretleri sayamaz olmuştu. Birkaç defasında Kallinikos'un anlattıkları uzayınca Leo akşam yemeğine de kalmakta bir sakınca görmemişti. Bu zorunlu olarak uzayan ziyaretler artık Sofya'yı da teleşlandırmaz olmuştu. Ve böyle geceler mutlaka ve mutlaka Antuza'nın küçük orguyla verdiği bir konserle sona eriyordu.

Bütün bu olaylar sürüp giderken Kasia ve Fergal sadece arada bir bakışmakla yetiniyorlardı. Fergal memnuniyetle Leo'nun kızkardeşlerden Antuza ile daha fazla ilgilendiğini fark ediyordu. Ve genç komutan kendi kendine şarkılar mırıldanır olmuştu, bu şarkılar da Antuza'nın söylediği şarkılardı daima.

Uzun Perhiz ve Paskalya sırasında olaylar daha da gelişti. Güzel bir öğleden sonra Leo yine kemer onarımlarını teftiş ettikten sonra sessiz sokaktaki kırmızı eve gitmişti. Bunu yaparken artık atını yönlendirmesine bile gerek yoktu. Hayvan kendiliğinden evin yolunu tutabiliyordu. Leo kapıyı çalıp Kallinikos'la görüşmek istediğini söyledikten hemen sonra Sofya koşarak babasına bunun haberini verdi, ama daha onlar gelmeden sokakta bağırışlar duyuldu. Antuza dantelli perdeyi çekip dışarı baktı.

Sessiz sokakta bir çığırtkan avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Göğüslerinde kartal motifi işli imparatorluk üniformaları içinde saray hizmetkârları sağa sola koşturarak sayısız sokak köpeğini kovalayarak ortalığı bir düzene sokmaya çalışıyordu. Her yere telaşla menekşeler yerleştiriliyor, defne yaprakları serpiliyordu. Fildişi sandıklardan çıkarılan

tütsüler yakılıyordu. Kısa zamanda öylesine çok tütsü yakıldı ki, sokağı mavi bir duman bürüyüverdi. Bu seslere koşturarak gelen Sofya ellerini sevinçle çırparak,

"Bunun ne olduğunu biliyorum!" diye bağırdı. "Bugün Azize Flora manastırında ayin var ve burası da saraydan oraya gitmenin en kısa yolu. İmparatoriçe geliyor, imparatoriçe geliyor!"

Leo içinden kendisinin bu törende olması gerekmediği için şükretti. Bu törenler onun için iç sıkıcıydı, ama iki kardeş için çok daha farklı bir anlam taşıyordu. Böyle törenleri çok sık izlememişlerdi ve şimdi ikisinin de yanakları heyecandan kızarmıştı. Antuza'yı daha önce hiç bu kadar güzel ve çekici görmediğini düşündü bir an için. Kallinikos bile çok önemli deneylerini bırakıp gelmişti ve sessiz sokaklarına gelen bu ani hareketi pencereden izlemeye çalışıyordu.

Birden borular, timballer, flütler ve obualar duyuldu. Daha sonra da papaz ve rahiplerin ilahileri. Hangi ilahi söylenirse söylensin sonunda hep aynı sözler tekrarlanıyordu:

"Sen ey Tanrının taçlandırdığı
*Sen ey İsa'nın en sevdiği, Basilissa**
Sen ey Erguvan Güzeli
Gel de hizmetkârlarının gönlünü parlat
Gel de onları mutlu et"

"Erguvan Güzeli?" diye sordu Antuza. Pencereden iyice dışarı sarkmıştı. "Gerçekten de yüce imparatoriçeye böyle mi deniliyor?"

"Bekle de gör," diye cevap verdi Leo. Kızın yüzünün pembeliğine takılmıştı gözleri yine.

Şimdi alayı izleyen halk hep bir ağızdan bağırmaya başlamıştı:

"İsa'nın en sevdiği Basilissa çok yaşa!
Çok yaşa Erguvan Güzeli!"

* Basileus'un karısı.

Leo, Filippikus'un karısı Vania'nın, bu lüks düşkünü paytak yürüyüşlü şişman Ermeni kadının, yanında çalışanlara bile doğru dürüst emir veremeyecek kadar aptal olduğunu bu genç kızlara söyleyip söyleyemeyeceğini düşündü içinden. Pencereden uzakta duruyordu ve aşağıdaki çılgın kalabalığı değil, Antuza'yı seyretmeyi tercih ediyordu.

Şarkılar ve ritmik bağırışlar giderek artmıştı. Şimdi müzisyenler geçiyordu, onların arkasından da siyah giysili papazlar görünmüştü, beyaz peçeli uzun şapkalarını sallayarak yürürken ellerindeki büyük ikonaları havaya kaldırıyorlardı. İri yarı bir diyakozun elinde gümüş bir aziz heykeli vardı. Dindar seyirciler bunu görünce, hemen dizlerinin üzerine çöküp göğüslerinde haç çıkarmaya başlamışlardı. Bir yandan da dua ediyorlardı yüksek sesle.

Dini görevlilerin arkasından sarayın sivil görevlileri geliyordu. Mağrur suratlı bu adamlar beyaz kısraklara binmişlerdi, çevreleri renkli giysili bir yığın hizmetkârla doluydu. Bu logotetler, kontlar, konsüller geçtikten sonra patriçilerin, yine beyaz kısrakların üzerindeki karıları göründü. Onlar da imparatoriçeye bu dini ziyarette eşlik ediyorlardı. Tümü de şıkır şıkır mavi ipek giysilere bürünmüştü. Başlarına "proplam"lar*takmışlardı.

"Çok yaşa Erguvan Güzeli!
Çok yaşa Erguvan Güzeli!"

"Erguvan Güzeli" dört tekerlekli üzeri açık, altından, kar gibi bembeyaz dört at tarafından çekilen bir arabadaydı. Hayvanların koşumları erguvan rengiydi ve sırma kartallar işlenmişti üzerlerindeki örtülere. Arabanın çevresinde çepeçevre yirmi sakalsız hadım yürüyordu, bunların da giysileri mücevherlerle süslenmişti. Ve bütün bu alayın içinde, diğerlerinden üstünlüğünü vurgulayan giysi ve tavırlarıyla Saray Efendisi Paul geliyordu. O gerçekten de sarayın efendisiydi, imparatorluğun en önemli yöneticisiydi.

* Beyaz tülleri kasnaklarla tutturulmuş yüksek şapkalar. Resmi başlıklar.

İmparatorluk arabası yavaş yavaş ilerliyordu. Pırıl pırıl gün ışığının altında tüm bu gösterişin ve tezahüratın nedeni olan imparatoriçe duruyordu. Genç kızlar baktıklarında bunun inanılmaz şişmanlıkta bir kadın olduğunu kendi gözleriyle gördüler. İmparatoriçenin üzerinde erguvan rengi, kenarları altın ipliklerle işli büyük bir pelerin vardı. Ayakkabıları altındandı ve tabii ki başındaki taç da. Ama tacın altını, üzerindeki değerli taşlardan ötürü pek az görünüyordu. Evden bile bunun tepesindeki zümrütlerin, yakutların büyüklüğü belli oluyordu. Tacın en tepesinde incilerin süslediği bir haç vardı ve imparatoriçenin boynu ve omuzları da bu inci dizileriyle doluydu.

Hiç kımıldamadan ve neredeyse duyguları yokmuşçasına bir donukluk içinde oturuyordu Basilissa. Sanki kendisi için bağıran, onu alkışlayan bu insanları hiç görmüyor gibiydi. Ama halk için de, o tacın altındakinin duygularının bir önemi yoktu. Herhangi bir kuklaya da aynı coşkulu tezahürat rahatlıkla yapılabilirdi, yeter ki başında bir taç olsun. İmparatoriçenin arabasının arkasından muhafızlar geliyordu. Her şey olması gerektiği gibiydi, ama birden beklenmedik bir olay oldu.

Kimbilir hangi nedenle ürkmüş, belki de küçük bir çocuk tarafından kovalanmış bir şanssız köpek beyaz atların önüne çıkıverdi. Ve daha da şaşırtıcı bir şekilde doğrudan dizginini Paul'ün tuttuğu atın önüne atlayıverdi. At birden ürküp şaha kalktı. Bir an için araba sarsıldı. Hadım kendini çiftelenmekten son anda kurtardı, az daha yere yuvarlanacaktı. Beyaz elbisesi çamur içinde kalmıştı. Devasa tacın altındaki gözler korku içindeydi. Antuza ve Sofya bunu hemen gördüler. Köpek kovalanırken Protektorlardan biri bunun majestelerine yapılmış bir hakaret olduğunu düşünerek intikam peşine düştü ve elindeki uzun mızrağı fırlatıverdi. Zavallı hayvan arka bacaklarından birinden vurulmuştu, üç bacağıyla sekerek, kanlar içinde, acı acı inleyerek

kaçtı. Ulumaları ve havlamaları koronun dini ilahilerini bastırmıştı bir süre için. Sonra her şey tekrar eski haline döndü ve imparatoriçenin alayı tekrar yola koyuldu. Paul kendine çekidüzen verip atın dizginini tutmuştu. Az sonra da bağırış ve alkış sesleri bir sonraki sokakta devam etmek üzere köşebaşında kayboldu.

Leo imparatoriçenin geçişinin tamamını seyretmemişti. Bunun yerine kızlara bakmayı tercih etmişti. Ve şimdi bambaşka bir hayal canlamıştı zihninde: Bu, incilerle süslü tacın altında, erguvan rengi giysiler içinde bir Antuza'ydı. Bu onda hiçbir rahatsızlık uyandırmamıştı. Kalabalık tamamen çekip gidince kızlara dönüp,

"Değerli Kiralar," dedi. "İçinizden birinin imparatoriçe olmasına ne dersiniz?"

Sofya'nın gözleri şaşkınlıkla açılmıştı.

"Ah değerli Kiros, lütfen böyle sorular sormayın. Hangi erkek imparator olmak istemez ki?"

"Ama taç çok ağırdır ve hava da çok sıcaktı."

Sofya omuz silkerek " Sanki o bunu düşünüyor," dedi.

"Ya senin fikrin nedir Antuza?"

Kızın alnı birden sıkıntıyla kırışıvermişti.

"Sofya ile aynı fikirde değilim. Bir Basilissa'nın köleliği korkunç olmalı. Kendi gücünün kölesi olmak... Erguvan rengi giysiler içinde de olsa, altınlarla da donatılsa bence buna değmez. Buna asla katlanamazdım, tabii eğer kocamı deliler gibi seviyorsam o başka."

"O halde şunu rahatlıkla söyleyebilirim sevgili Kira: Dafne'yi iyi biliyorum, orayı son derecede can sıkıcı bulursun."

Öğleden sonra böyle gelip geçiyordu, ama bir başka beklenmedik olay daha oldu: Az kaldı Paul'ün bütün fiyakasını bozacak olan köpek tiril tiril titreyerek kapıya geldi. Mızrak zavallı sıska hayvanın bacağını sıyırıp geçmişti. Yırtık kulakları ve ucu kopuk kuyruğu onun bir yığın sokak sa-

vaşından geçtiğinin göstergesiydi. Kallinikos hemen düşmanları tarafından zehirlendiğinde acısız bir şekilde intihar edebilmek için Kleopatra tarafından yaptırılmış özel formüllerden söz etmeye başladı. Bu hayvanın, daha fazla acı çekmemesi için bir an önce ölmesi gerektiğini söylüyordu ki, Antuza ona hiç yüz vermeden köpeği kollarına aldı. Leo bunları şaşkınlıkla izliyordu. Antuza köpeğin yarasını temizleyip ilaçladı ve sardı, sonra da onu besledi ve avluda dinlenip uyuması için bir yer hazırladı. Köpek minnetle yattığı yerden ona bakıyor ve ucu kopuk kuyruğunu hafif hafif sallıyordu.

Bunlar bitince Strategos ona bir ad verilmesi gerektiğini söyledi. Kallinikos, Odisseus'un ünlü köpeğinin adı olan "Argos"u önerdi. Ama kızlar buna kulak asmadılar. Leo, "Dorkon" adının verilmesini söyledi bu kez. Bu, Heraklius'un Persler'i yenerken üzerine bindiği atın adıydı. "Bizim Dorkon gerçi barbarları hezimete uğratmadı, ama en azından bir Saray Efendisi'yle bir imparatoriçeyi yeterince korkuttu. Bunu pek az kişi göze alabilir... Bu yüzden derim ki adı Dorkon olsun."

O gece her zamankinden daha farklı bir sıcaklık içinde geçti. Hatta havaların çok iyi gittiği konuşuldu ve Altın Boynuz'da yapılacak bir gezinin planları yapıldı. Leo ayrılırken Antuza'nın elini öpüp eğildiğinde kız hemen geri çekmedi elini. Eve dönerken Strategos'un kendi kendine ıslık çalıp, mırıl mırıl şarkılar söylemesini, okçuları Kallinikos'un yeni askeri projeleriyle açıkladılar kendi kendilerine.

Döndüklerinde Fergal efendisine özel bir şeyler söylemek istedi: "Despotes, sanırım size söylemem gerekiyor. Siz meşgulken..." Burada biraz öksürdü Armorikalı. "Siz meşgulken Efraim bana dedi ki... Onun canını sıkan bazı şeyler olmuş. Birkaç günden beri Kallinikos'un evinin çevresinde garip kişiler dolaşıyormuş. Bir dilenci kadın gelip genç hanımlarla ilgili özel sorular sormuş. Ben de eve dönerken ar-

kamızdan birinin geldiğini düşünüyorum, bizi izlediler yani. Ve ben, bizi izleyen adamı bir keresinde siz beni bir iş için saraya yolladığınızda gördüğümden eminim."

Leo öfkeyle bıyıklarını ısırdı.

"Bu derhal incelenecek. Eğer herhangi bir sersem buna cesaret etmişse..." Eliyle oturduğu koltuğa öylesine vurdu ki, az kaldı koltuk kırılacaktı. Konuşmasını sürdüremedi, çünkü o sırada telaşla Peter içeri girdi.

"Savaş bakanlığından bir haberci geldi efendim. Asya yakasındaki Damatris* dağının tepesinde ateş yandığını haber vermiş gözcüler."

Leo ayağa fırladı. "Bu ateş Toroslar'da yakıldı ve bütün Anadolu'yu geçerek buraya kadar geldi. Demek Sarazenler Kilikya'ya saldırdılar. Belki de bu, büyük saldırının başladığı anlamına geliyor." Küçük bir kahkaha attı ve sonra omuzlarını silkti:

"Demek artık bir süre için Kallinikos'un evine ziyaret yapılmayacak. Erkenden Asya tarafına geçmeliyim yarın. Hemen hazırlıkları yap Peter, her zamanki gibi. Ve sen Fergal, anneme iyi bak, tabii o sana izin verdiği ölçüde. Bir de bu çok önemli: Şu Efraim'in anlattıklarını araştır. Eğer o eve karşı bir fesat, kötülük planlanıyorsa, Halife ile bile savaşıyor olsam bırakır buraya dönerim, o sefilin cezasını ellerimle vermek için."

Ve ertesi sabah daha gün doğmadan Strategos'un bindiği tekne onu Krisopolis kıyılarına bıraktı.

* Çamlıca.

VIII

Aya Sofya Diyakozu

Değerli Evagrios, Aya Sofya'nın diyakozu, Julian rıhtımının* yakınında büyük bir binanın ikinci katında küçük, ama hoş bir yer kiraladı. Ana avludan merdivenle çıkılan dairenin pencereleri Aziz Sergios ve Bakos kilisesinin** kubbeleri üzerinden görünen inanılmaz güzellikte bir Marmara manzarasına açılıyordu. Çevre yapıların tümünde daha alt sınıf saray memurlarının aileleri oturuyordu ve burası Hipodrom'un alt kapısının hemen dibindeydi. Böylece yarış kaçırmak, diye bir sorun da söz konusu değildi. Kısacası mahalle ruhban sınıfından biri için yeterince hoş ve rahattı.

Diyakozun evi güzel bir şekilde döşenmişti. Ama yine bazı dedikodular yapılıyordu bu konuda. Bu dedikoduların ilki mobilyalarının aşırı yaldızlı olduğu, ikincisi raflardaki mor ciltli, dizi dizi kutsal kitabın içinde aslında başka şeyler saklandığı, üçüncüsü de yemek odasındaki mermer Priapos heykelinin dini kisveli biri için oldukça tuhaf bir zevki yansıttığıydı. Yine de hiç kimse bu evde sunulan yemeklerin lezzetini inkâr edemezdi. Bunun nedeni ise diyakozun yeni satın aldığı Neokles adlı aşçıydı. Üst düzey sınıftan olanların sıkça konuştuğu bir başka konu da Evagrios'un sevgili Nikosia'sıydı. Tüm bekâr ruhban sınıfı mensupları bu cilveli, hayat dolu "Kızkardeşi" bir genç kız gibi şımartıyordu.

Evagrios sadece bir diyakoz değildi, o Aya Sofya'nın diyakozuydu ve emrinde beş yüzden fazla çalışanı vardı. Oldukça geniş yetki ve serveti olan dini bir vakfın başındaydı.

* Kadırga civarında bir liman.
** Küçük Ayasofya Camii.

Geniş araziler, binalar, pek çok hastane, yoksulevi, yetim yurdu... Bunların hepsi de onun sorumluluk ve yetkisi altındaydı. Yaklaşık yedi yüz kadar dükkânı vardı vakfın ve bunlardan toplanan kiralar da büyük bir miktar oluşturuyordu. Evagrios sık sık bizzat Patrik'le görüşmek durumundaydı, bu mallar ve onlardan gelen paralar nedeniyle. Öylesine büyük bir mal varlığıydı ki bu, bir ara Hazine Dairesi Başkanı'nın ondan sıkışıklık nedeniyle borç altın istediği bile söylenirdi. Tüm küçük kilise rahiplerinin ve igumelosların* efendisiydi Evagrios. Ülkedeki küçük rütbeli dini görevlilerin tamamının özendiği bu adamın dostu da, düşmanı da çoktu. Ama o her ne olursa olsun kendinden hoşnut ve rahatı yerinde biriydi.

Leo'nun Asya yakasına geçtiği günün hemen ertesiydi. Diyakoz alışılmadık bir şekilde erkenden geldi yeni kiraladığı daireye. Yarıyolda caymıştı gideceği yerden ve arabacısına eve gitmesi emrini vermişti. Salona girer girmez ellerini çırptı ve üzerinde köylülerin giydiği cinsten mavi uzun bir yelek olan hoş bir kız içeri girdi.

"Nikosia nerede?" diye sordu diyakoz.

"Bir arkadaşıyla yemek yemeye gitti efendim." Sözcükleri ağzında gevelemişti kız. "Sonra da galiba dansçıları seyretmeye tiyatroya gidecekti, sanırım 'Neşeli Fındıkçılar'a.."

"Mutlaka bir ara durup, Augusteum'daki parfüm dükkânlarında paralarımı harcamıştır," diye homurdandı adam. Sonra birden yarı aralık gözlerini açıp kıza baktı, yüzündeki kasvetli ifade yok olmuş gibiydi.

"Saloma, tatlım," dedi.

Kız bakışlarını yere indirdi, yüzü kızarmıştı, dudaklarını ısırdı.

"Ortalarda kimse yok, yalnız sayılırız, neden gelip bana bir öpücük vermiyorsun?"

Saloma'nın dudakları titriyordu:

* Manastır yöneticisi din adamı.

"Oh, despotes, bu olamaz. Size Yüce Anamız'ın önünde söylüyorum ki bu olamaz. Ben babamın çiftliğinde namuslu bir kızdım. Sonra size hizmet etmek için kente getirildim ve siz bana karşı çok iyi, çok kibar..."

"Ah evet, kibar. Sence kibar olmadım mı?" derken diyakoz gülüyordu. Kız kenara kaçmak isteyince onu kolundan yakalayıp çekti. Kızın gözleri yaşlarla doluydu.

"Evet, çok kibardınız. Ama ben şimdi... Şimdi ben anamın babamın evine nasıl geri dönebilirim? Nasıl gidip de günah çıkarabilirim? Papaz bana soracak..."

"Öf yeter artık. Dert yaratma. Ben sana günah çıkarabileceğin birini kolayca bulurum, tek üzüntün bu olsun. Bak burada ne var, Mese'den alınmış ve tam da senin seveceğin bir çift küpe. Haydi gel de o kırmızı dudaklarınla bir öp beni."

Saloma öylece ne yapacağını bilemeden duruyordu. Evagrios'a uymak ya da odadan dışarı çıkmak arasında bocalıyordu. O sırada sokak kapısı gürültüyle çarpıldı. Bu ses diyakozun kendini toparlaması için yeterince önemli bir işaretti. O kendine çeki düzen verirken Nikosia içeri daldı.

Pembe giysisini saklayan, dini kişilerin giydiği pelerinini bir kenara fırlattı hırsla. Kulaklarında ağır küpeler vardı ve bir yığın da broş takmıştı göğsüne. Bol bol allık sürdüğü yanakları öfkeyle daha da kızarmıştı ve gözleri de çakmak çakmak parlıyordu hırsla.

"Ee söyle bakalım küçük güvercinim, seni böyle öfkeyle eve ne attı? Efesli akrobatlar yeterince eğlenceli değil miydi?"

"Meryem aşkına! O herifi Aya Sofya'da kırbaçlatabilirim."

"Kırbaç mı? Demek çok önemli bir şey oldu, haydi anlat bakalım."

Nikosia giysisinin önünü biraz açtı, siyah eldivenlerini Saloma'ya verdi ve bir koltuğa çöktü.

"Kısacası tiyatroya gittim. İp cambazları çok iyiydi,

kuklacı mükemmeldi, pandomimciler eğlendiriciydi, ama anlarsın hepsi de bildik gösterilerdi."

"Sana kendini tam olarak beğendirmenin zorluğunu iyi bilirim."

"Neyse oradan çıktıktan sonra arkadaşlarla düşündük ve Aya Anastasia'nın dış bahçesine gidip Malkos'un tezgâhından* biraz kurdele alalım dedik. Alışverişten sonra da –ne de olsa dindar kişileriz tabii– haydi, dedik içeri girelim de başlayacak olan vaazı dinleyelim."

"İyi bir karar, doğrusu çok dindarsındır," diyen Evagrios alaycı alaycı gülümsedi.

"Şu sevgili rahibimiz Kedranos'u dinlemeyi umuyordum. Bu mukaddes adam her ne zaman konuşsa insanı adeta göğün yedinci katına çıkarır. Öylesine rahatlatıcıdır o yumuşak cümleleri. Tam kürsünün karşısında güzel bir yer de bulduk içerde. Ama ondan sonra, ondan sonra..." Nikosia yerinden fırlayıp bir iki adım attıktan sonra tekrar oturup konuşmaya başladı:

"Bir de ne göreyim Kedranos'un yerine karşımda şu müsibet köylü papaz Mikael durmuyor mu? Onu görünce beynimden vurulmuşa döndüm. Pislik herif, onu pek çok kilise kapısından içeri bile sokmaz, bütün hastanelerde, imaretlerde yoksulları zehirlemekten başka ne işe yarıyor acaba? Onun vaazı benim için gerçek bir cehennem azabı oldu, gerçek bir işkence."

"Zavallı minik güvercinim benim... Peki ama ne dedi seni bu kadar öfkelendirecek, haydi anlat."

"Başta şöyle genelinden günahlarla ilgili kısa bir konuşma yaptı. Kendini beğenmişlik, ki ben öyle değilim; kumar, ki arada bir zar atsam da asla kumarbaz sayılmam ben. Her neyse böyle genel şeyler işte. Ben de için için o kadar da kötü değilmiş, diye düşünmeye başlamıştım. Ama birden adamın ses tonu değişti ve konuyu değiştirdi. 'Görüyorum

* O dönemde seyyar satıcıların kiliselerin çevresinde tezgâh kurmasına izin verilirdi.

izleyicilerimin çoğunluğu kadın,' dedi. 'O halde ben de onların günahlarından söz edeyim bari bugün.' Ve başladı bir yığın kötü söz sıralamaya.

"Sevgili Eualia hıçkırıklarla ağlamaya başladı onun hakaretleri karşısında. Diyakoz Kodroks'un 'Kızkardeşi' Plotina ise gidip de onu sırtından bıçaklamamak için kendini zor tuttu. 'Neden Tanrı'nın size verdiği masum yüzleri boyalarla kirletiyorsunuz?' diye avazı çıktığı kadar bağırıyordu iblis. 'İyi bir Hıristiyan'ın yüzünde ne işi olabilir böyle iğrençliklerin?' Düşün, böyle diyordu. Hatta arada bir parmağını bana doğru uzatıp konuştu... 'Bu kutsal yere rahibelerin kutsal giysilerine bürünüp de gelenler var,' diyordu. 'Ve bunlar, dinen şiddetle yasaklanmış günahkâr giysilerini bunlarla saklıyorlar, boyanıyorlar, günah içinde yaşıyorlar.' Sinirden titredim, tiril tiril titredim o bana dönmüş haykırırken. Ama en korkuncu sözlerini bitirdiğinde neredeyse tüm izleyicilerin gök gürültüsü gibi bir sesle bağırarak onu alkışlamaları oldu. Hemen pelerinime sarındım ve eve geldim. Ve şimdi..."

Bir parça sakinleşmişe benziyordu. Katı bir sesle,

"Aya Anastasia'ya git ve oranın papazıyla konuş," dedi. "Bir daha bu pisliği orada konuşturmasın. Yoksa..."

"Haydi yeter, büyütme bu işi. Çok canın sıkılıyorsa git de 'Neşeli Fındıkçılar' tiyatrosunun sahibine söyle sana bir rol ayarlasın orada. Sen de neşelenirsin. Hem unutma Teodora da bir oyuncuydu, sonra imparatoriçe oldu." Evagrios bir kahkaha attı kendini tutamayıp.

"Kahretsin!" diye bağırdı Nikosia. Yüzü öfkeden yine kıpkırmızı olmuştu. "Ben eve ne için geliyorum ve ne ile karşılaşıyorum?" Birden Saloma'ya döndü.

"Sen de defol git buradan, defol!"

Köylü kız hemen dışarı çıktı. Nikosia o çıktıktan sonra gidip arkasından kapıyı kontrol etti ve gelip Evagrios'un tam karşısında kımıldamadan bir süre durdu. "Benim bu

kadarına hakkım yok mu bu evde? Daha önce asla böylesine bir hakarete uğramadım ben. Ama görüyorum işte demek sen böylesin. Her neyse... Söylemek istediğim başka şeyler de var. Öncelikle bana doğruca cevap ver, şu Saloma ile arandaki ilişki nedir? Gerçekten masum bir ilişki mi bu?"

Evagrios hemen ellerini yukarı kaldırdı ve hızla, "Tabii güvercinim, tabii," dedi. "Sana bunun doğruluğu için yemin edebilirim. Kutsal Anamız adına..."

"Sana tamamen inanamıyorum, ama dediğinin doğru olduğunu kabul edeceğim şimdilik. Daha önemli şeyler var şu anda söylemek istediğim. Cevap ver ne zaman evleneceğiz?"

Diyakozun ağzı bir karış açık kalmıştı bu duydukları üzerine. "Evlenmek mi?" diye kekeledi. "Biz?... Ciddi misin Nikosia?"

"Neden olmayayım? Sen bir diyakozsun. Diyakozlar evlenebilir. O zaman ben de rahatlıkla başımı dik tutabilirim. Kim cesaret edebilir Aya Sofya diyakozunun karısına kötü laf etmeye, parmağıyla onu hedef göstermeye, aşağılamaya?"

Evagrios iki elini çaresizce iki yana açmıştı. "Sevgili Nikosía," dedi. " Lütfen mantıklı ol. Yeni bir yüzük iste, yeni bir şal iste, yeni bir hizmetkâr iste. Hemen dediğini yapayım. Ama mantık sınırlarını zorlama. Sana bunun olamayacağını kaç defa söyledim, nedenlerini de anlattım ve sen de her zaman anladın beni. Şimdi niye bana aynı şeyleri tekrarlattırıyorsun? Evet bir diyakoz evlenebilir, hatta evlendikten sonra rahiplik de yapabilir. Ama hiçbir din görevlisi hem evli, hem de piskopos olamaz. İkisinden birini seçmek zorundadır. Benim de mesleki hedeflerim var. Bakarsın bir gün Paul, Saray Efendisi benim yeteneklerimi daha yakından izler ve takdir eder. Patrik'in tacı da her an boşalabilir..."

"Ya öyle mi?" dedi Nikosia alay ederek. "Kendini kandırmakta bir numarasın doğrusu. Demek Patrik olacaksın. Güleyim bari."

"Seni temin ederim ki hayal değil bu söylediklerim. Şu anda John çok sağlıksız, her an bu dünyadan göçebilir. Patrik'in bir aziz olması gerekmiyor, işini başarıyla yapabilen, vakıfları iyi yönetecek bir idareci olması yeterli."

"Yani senin Aya Sofya Vakfı'nı yönettiğin gibi öyle mi? Banker Elpidos meselesini unutmayalım. Kıbrıs'a giden o gemi için ona verdiğin para nereden gelmişti acaba?"

Diyakozun yüzü bembeyaz oluvermişti, "Sus," dedi. "O para hemen yerine konuldu biliyorsun. Haydi başka şeylerden söz edelim."

"Olur, evliliğimizden söz edelim o zaman."

Evagrios'un tepesi atıyordu belli ki. "Yeter be kadın," diye bağırdı. "Aklını başına toparla. Eğer ben bir gün piskopos olursam senin başına neler gelir bunu bilmiyor musun? O zaman seni bir manastıra yollamam gerekir, hem de ebediyen. Saçlarını kesecekler ve bir daha da dışarı adımını atamayacaksın. Bunu mu istiyorsun?"

"Bunu göze alabilirim. Nasılsa henüz piskopos değilsin," diyen Nikosia omuzlarını silkti.

Diyakoz ona cevap vermek için yeniden ağzını açmıştı ki, bir hizmetkâr çocuk kapı ağzında göründü ve "Kiros Petronaks ve bir başka yabancı Kiros sizi görmek istiyorlar efendim," dedi.

"Hemen içeri al onları," diye emreden Evagrios, Nikosia ile yaptığı konuşmanın yarım kalmış olmasından hiç de mutsuz olmuşa benzemiyordu. Tam tersine rahatlamıştı. Nikosia hiç konuşmadan pelerinini toplayıp yan odaya geçti.

Petronaks içeri girince diyakozu eğilerek selamladı. Arkasında koyu kahverengi pelerininin büyük kapüşonunu gözlerinin üzerine kadar indirmiş tuhaf bir adam daha vardı.

Sarayın sadık adamı şöyle bir etrafı süzdü. "Konuklarınız yok değil mi?"

"Hayır, hayır sevgili Petronaks, rahat olun."

"O halde ekselansları üzerindekileri çıkarabilirler."

Evagrios'un gözleri gördükleri karşısında yerinden uğramıştı. O garip kılıklı adam küçük gözlü, kel hadım Paul'den başkası değildi. Diyakoz hemen dizlerinin üzerine çöktü adamın karşısında. "Çok onurlandım," dedi. "Mütevazı evime böylesine büyük bir şerefin bahşedilmesiyle gurur duyuyorum efendimiz."

Paul bir koltuğa doğru yürüdü ve Evagrios'a da yanına gelmesini işaret etti. "Bana adımla hitap etme," dedi. "Böylece hizmetkârlarının dedikodu etmelerini engelleriz. Buraya beni övmen için gelmedim. O sözleri nasılsa sarayda bol bol duyuyorum." Eve şöyle bir baktı. "Güzel bir ev, kentin en pahalı yerlerinden biri burası, öyle değil mi? Güzel bir 'Kızkardeşin' de var, hah ha... Onu burada tutabilmek için epey para harcıyor olmalısın."

"Evet, evet," diye acemice mırıldandı Evagrios. Aklını başına toparlamaya çalışıyor gibiydi.

"Sanırım Aya Sofya'dan fazlaca bir ödeneğin yok. Belki bunu artırabiliriz."

"Sağolun efendim, sağ olun."

"Belki sen de benim bu iyiliğimin karşılığını ödersin."

"Ben sizin kölenizim efendim, ben kendini size adamış biriyim. Siz emredin yeter ki..."

"Tamam, anladım," derken Paul elini bunlara aldırmadığını belirten bir biçimde salladı. "Şimdi beni dinle diyakoz, Petronaks'ı tanıyorsun. Bana çok özel bazı bilgiler getirdi. Ama bu bilgilerin ışığında harekete geçebilmem için bir din adamına ihtiyacım var. Sana bu yüzden geldim."

"Elimden gelen her konuda emrinizdeyim efendim."

"Sus ve sonuna kadar dinle. Neden seni saraya çağırmayıp da kendim buraya geldim, bunu hiç düşündün mü?

Sanmam, o halde ben söyleyeyim. Konu, Trakya Strategos'u ile ilgili ve büyük bir dikkat istiyor, benim bu işle olan ilgimi asla ve asla öğrenmemeli. Onun sarayda dostu çok ve derler ki duvarların da kulağı vardır. Burası daha güvenli. Şimdi sana yapılacak işleri anlatacağım."

Daha sonra Paul, Strategos'u etkileyen bir kadından söz etti ve bu ilişkiyi bitirmek istediğini belirtti. Petronaks onun kim olduğunu araştırıp bulmuştu. Leo sık sık üniversite hocası Kallinikos'un evine gidiyordu. Belki başlangıçta bu ziyaretlerin nedeni sadece bazı askeri silahlar için fikir almak olabilirdi. Ama daha sonra iş değişmişti. Kallinikos'un iki kızı vardı ve bunlardan biri Leo'nun aklını başından almıştı.

"İki kız," diye mırıldandı Evagrios. "Acaba bunu beceren hangisi?"

"Yapılan araştırmaya göre generalin gözünün evin küçük kızında olduğunu düşünüyoruz."

Evagrios sanki bundan hoşnut olmuş gibi sevinçle ellerini ovuşturuyordu:

"Ben o kızı biliyorum. Sık sık kiliselere gelir. Mütevazı, mahçup bir kız gibi durur. Ama belki de Savaş Bakanı'nın peşinde olduğu oyunun bir parçasıdır bu duruş da. Güzel bir kızdır, tabii bunun da ne kadarının boya ile sağlandığını bilemem. Bir parça da şarkı söyleyebilir. Eh eğer zengin koca tavlayamazsa tiyatrolarda rahatlıkla iş bulur bu özellikleriyle. Duyduğumuza göre Leo kadınlardan pek anlamıyor, bu konuda deneyimsiz. Bu kıza tutulmuş olmasında bir gariplik yok bence. Tencere kapak meselesi ve bir de arayan her şeyi bulur, belayı da, sefayı da..."

"Bravo Evagrios. Konuyu ne kadar da güzel özetledin. Senin çok daha önemli mevkilere getirilmen gerekiyor. Kesinlikle..."

Diyakoz hadımın önünde iki büklüm olmuştu bu sözler üzerine.

"Efendimiz, kızın adı yanlış hatırlamıyorsam Antuza. Şimdi bu Antuza konusunda benden ne yapmamı istiyorsunuz acaba? Dini bir görevli olduğum için sanırım benden bu alanı zorlayacak bir şey istemezsiniz. En azından uygun yollar tıkanmadıkça."

"Oh, tabii. Zaten ben de katı ve şiddet içeren işlerden hoşlanmam. Tabii gerekmedikçe... Evagrios, kilise dışı yöntem kullanılmayacak. Senden istediğim bu konuyu bir şeytanla işbirliği sorunu olarak akıllıca Patrik'in önüne getirmen."

Evagrios'un yüzü birden aydınlanıvermişti. "Oh ekselansları bu ne büyük bir deha! Şu Kallinikos'u bununla suçlamamız gerektiğini söylüyorsunuz, değil mi efendim?"

"Çok kıvrak ve çabuk bir algılaman var dostum. Petronaks bu durumu destekleyecek bütün kanıtları topladı, sana bunları anlatacak. Bütün detayları... Kesinlikle bazı kıskanç meslekdaşları da onun aleyhinde şahitlik yapacaklardır. Nasturiler'le yakınlığı da rahatlıkla ayrı bir itham konusu olabilir. Onun bu kâfirlerle işbirliği içinde olduğunu ileri sürebilirsin."

Evagrios hemen göğsünde bir haç çıkardı.

"Hem belki de bu doğrudur. Mutlaka buna kanıt olarak bir yığın kitap bulabilirsin onun evinde. Büyü kitapları da... Eminim... Çok uzun zaman önce Aziz Paul'ün yasaklayıp Efes'te yaktırdığı cinsten kitaplar. O günden bu yana o tip kitaplar, biliyorsun Hıristiyan âleminde bütün dindar imparatorlar tarafından da kesinlikle yasaklanmıştır. Ama belki de en kolay yol onu üzerinde çalıştığı garip alet ile suçlamak. Bu, garip bir bronz silindirmiş duyduğumuza göre. Silindirin üzerinde bir yığın boru varmış ve acayip sesler çıkararak dönüyormuş silindir. Görenler var."

"Mutlaka onun içinde bir şeytan saklı olmalı," diyen diyakoz tekrar bir haç çıkardı.

"Demek ki bu adamın içinde bir kötü ruh var. Tüm

Hıristiyan âlemini tehdit eden bir kötü ruh. Cezalandırılması gereken ve hatta kurtulunması şart olan bir kötülük..."

Diyakoz ayağa kalktı, gözleri parlıyordu:

"Bir din görevlisi olarak benim bu konuda yapmam gerekenler çok açık efendim. Bu suçlamalar Patrik'e götürülecektir kesinlikle ve sıkı sıkı araştırma yapılacaktır. Sanık derhal üniversitedeki görevinden alınacak ve tabii suçu sabit görülürse..." Bir an sustu, gözlerini hadıma dikmişti, sanki bir şeyler anlamaya çalışıyordu onun bakışlarından. "Efendimiz, anladığım kadarıyla asıl başının derde girmesini istediğimiz Antuza, doğru mu?"

Hadım yüzünü buruşturdu:

"Biraz daha düşün dostum, biraz daha. Ben burada farelere mi savaş açıyorum? Sıradan bir yargılamanın peşinde olmadığımı iyi bil. Patrik'in yapacağı bir yanlışlığın bedelini ödemeyi düşünmüyorum. Kesin sonuç isterim. Kesin...Şimdi bana kulak ver. Bu Tanrı'nın belası kız Trakya Strategos'unun sevgilisi. Dün gece Sarazenler'i kışkırtarak küçük bir hareket başlattım ve bu şekilde onun Asya tarafına geçmesini sağladım. Orada en azından bir hafta geçirmek zorunda işin doğrusunu anlayana kadar. Sonra boşa zaman kaybettiğini anlayıp derhal geri dönecektir. Bundan eminim. Ve eğer o Konstantinopolis'e geldiğinde Kallinikos ve kızlarının işi hâlâ bitirilmemişse... Buraya dikkat et diyakoz, o zaman bu adamın suçlayacağı adamlardan biri olmayı istemiyorum."

"Sizin, sayın büyüğümüzün bu durumda koruması altında olmam gerekecek."

"Tam tersi. Sen aptal mısın? Ne yapacaksan elini tutup bir an önce yapacaksın. Leo'nun etkisi inanılmaz derecede büyüyor. Onunla dövüşü göze alamam. O sersem şırfıntının bir an önce hakkından gelinmesini istememin nedeni de zaten bu. Ondan hemen kurtulmalıyız, sonra ben onun yerine bir kadın koyarım. Tabii ki bizim isteklerimize uygun bi-

rini. Ama hiçbir şeyi açıklıkla yapmam mümkün değil. Eğer bu işi beceremezsen sana sahip çıkacağımı düşünme, sen o zaman bitersin. Tek başına. Benden asla destek bekleme. Şimdi söyleyeceklerimi sıkıca dinle ve harfiyen bunlara uy, o zaman tehlikeyi azaltırsın. Bir an önce üç beş fanatik manastır keşişini ayaklandır ve tümünün sokaklara dökülmesini sağla. Sonra da dava açılması için Patrik'e baskı yap. Sana bunun için gereken delilleri hemen vereceğiz. Yasal işlemler için avukat Sallustios sana yardımcı olacaktır. Derhal Kallinikos ve kızlarını tutuklattır. Keşişleri meydanlarda 'Büyücüyle kızlarına ölüm,' diye bağırttır. Mavilerin komutan yardımcısı Attalos çok becerikli biridir. Böyle bir durumda gidip Patrik'e ortalığın kan gölüne dönmesini istemiyorsa bir an önce dava açması gerektiğini söyleyip baskı yapabilir. Ve ondan sonra da tek celsede bu işi sonuçlanır. Leo, Konstantinopolis'e dönmeden Kallinikos'la kızlarının işini bitir."

"Suçlananların öldürülmelerini mi istiyorsunuz yani?"

"Neden olmasın?" Paul tuhaf bir şekilde sırıtıyordu şimdi. "Gerçek Hıristiyanlar olarak düşmanlarımızdan nefret etmemizi ne engelleyebilir? Ama yine de cezalandırma faslında bazı yasal gecikmelerle karşılaşabiliriz. Bu durumda tek yapacağın iş, Kallinikos tutuklanır tutuklanmaz onun gözlerine derhal mil çektirtmek olmalı. Kızlara gelince onların da saçlarını kazıt ve hemen Aziz Gastria manastırına yollat. Orası en affedilmez günahkârların yollandığı yerdir biliyorsun. Böylece Leo erken gelse bile onları oradan çıkarmaya kalkışamaz. Ondan sonrasını da zaten biz halledeririz. Yeter ki onu çaresiz bırakalım."

Evagrios bu konuşma sırasında devamlı gülümseyip durmuştu, ama şimdi gülümsemiyordu ve yüzünde ciddi ve hatta kaygılı bir ifade belirmişti:

"Bu söylediklerin efendim, sizin olağanüstü zekânızın tartışılmaz kanıtıdır. Ama yine de şunu unutmamalıyız,

zamanımız çok kısıtlı. Eğer bir terslik olursa onun nefreti doğrudan benim kellemin üzerine düşecektir. Lütfen bu çekimserliğimi hoşgörün."

Paul gizemli bir tavırla gözlerini kapadı. "Pekâlâ değerli diyakoz," dedi. "Bu işi başarabildiğiniz takdirde sizden hiçbir şeyi esirgemeyeceğimi herhalde biliyorsunuz, ama yine de tabii siz bilirsiniz. Kabul edip etmemekte özgürsünüz." Birden dişlerini sıkarak konuşmaya başlamıştı:

"Ve tabii ben de özgürüm. Katedralin malllarının Pera'da nasıl kiralandığını biliyorum ve bu konuda hemen bir soruşturma açtırabilirim."

"Efendimiz, bütün bunlar iblisler tarafından çıkarılmış dedikodulardır. Size kutsal haç üzerine yemin ederim. Oh, ne diyordum? Evet, evet tamamen sizin emrinizdeyim. Güneş batmadan gidip Aziz Abraham kilisesinin igumelosunu göreceğim ve yarın her şeyi ateşleyeceğim. Ve ondan sonraki gün de amacımıza ulaşacağız."

"Doğrusu bunlar çok aklıbaşında sözler," diyen Paul şöyle bir kımıldandı oturduğu yerde. "Biz de bu arada en azından Leo'nun senin başına bela olmasını bir ölçüde engellemeye çalışacağız. Al bakalım bunlar yapacağın masraflar için bir ön ödeme." Oldukça ağır bir keseyi yere fırlattı. "Haydi Petronaks gel artık gidelim. Şu Antuza belasından kurtulunca bana hatırlat da bu adamın hizmetlerinin karşılığını tam olarak ödeyelim."

Saray Efendisi pelerinine sıkıca sarındı ve dışarı çıktı. Yardımcısı da peşi sıra geliyordu. Diyakoz onları kapıya kadar uğurladı, sonra keseyi yerden alıp eliyle şöyle bir tarttıktan sonra yavaş yavaş şıkırdatarak kucağına döktü.

"İki yüz solidi," diye bağırdı. "Tam iki yüz solidi. Masraflar olsa olsa bunun yarısı kadar eder. Böylesi bir servet için kim tehlikeyi göze almaktan kaçınır? Leo da kimmiş, kalın kafalı bir asker işte bu kadar..."

IX

"Barış Evi"nde Şiddet

Fergal, Kallinikos'a gidip efendisinin ani ayrılışı nedeniyle özür dilediğini iletmiş, sonra da Efraim'le birlikte ortalıkta başka fitne kişilerin dolaşıp dolaşmadığını kontrole çıkmıştı. İlk araştırmalar sonucunda kuşku uyandırıcı bulgulara rastlamadılar. Ertesi gün de durum da bir değişiklik olmadı. Bu arada genç Kelt'i Sofya ile yaptığı uzun bir konuşma oldukça heyecanlandırıp mutlu etti. Fergal oradan ayrılırken ertesi gün gelip tekrar etrafı kolaçan edeceğini söylemeyi ihmal etmedi. Üçüncü günün sabahı Kasia ona kendi elleriyle işlediği bir sunak örtüsünü verip Azize Anna kilisesine götürmesini söyledi. Oranın rahibi, Kasia'nın dostu rahip Mikael'in çok yakınıydı. Fergal bu emri memnuniyetle yerine getirdi, çünkü bu şekilde surların dışına çıkabilecekti. Konstantinopolis'te çok gezmişti o güne kadar, ama sur dışını pek az biliyordu. Kasia ona siyah bir kısrak verdi, atın üzerinde parlak kırmızı kadife bir eyer vardı ve dizginleri de gümüştendi. Armorikalı, Mese boyunca giderken kendi kendine ne kadar gösterişli olduğunu düşünüp durdu ve içten içe, bir rastlantıyla Sofya'nın onu böyle görmesini çok istedi.

Fergal büyük cadde boyunca ilerledi, önce Teodosius Meydanı'ndan* geçti, sonra yol güneye doğru kıvrıldı, buralar plep mahalleleriydi. Amestrian Meydanı'ndan** geçerken herkesle birlikte durup iki kabadayının idam edilişini izledi. Sonra yoluna devam etti. Oks Meydanı'nı***, Ar-

* Beyazıt Meydanı.
** Amasyalı bir tüccara ait konağın bulunduğu küçük meydan.
*** Aksaray.

kadius Meydanı* ve Sütunu'nu da geride bıraktı ve atını "Geniş Kapı"dan ileri sürdü. Burası I. Konstantin tarafından kurulmuş ilk kentin sınırlarının bittiği yerdi. Bundan sonra yayaların sayısı giderek azaldı. Ortalıkta ne fazla satıcı, ne de ev görünüyordu artık. Arada bir yamaçlara yayılmış geniş ve güzel bahçeli villara rastlıyordu Fergal ve sıkça da çevresinde yükselen kırmızı kiremitli binalarla kuşatılmış kubbeli kiliselerle manastırlara.

Sonra II. Teodosius tarafından yapılmış dev kuleli ve mazgallı dış surlar göründü. Fergal bu noktada zafer ve taç giyme törenlerinde çok önemli bir giriş olan "Altın Kapı"ya doğru giden Mese'den ayrıldı ve iki yanı bahçe duvarlarıyla uzanan ağaçlıklı yollardan geçerek daha az kullanılan "Selimbriya Kapısı"na** yöneldi. Bunun hemen yanındaydı Azize Anna kilisesi. Getirdiği emaneti, kocasının kutsal su kabını pınardan dolduran rahibin karısına teslim ettikten sonra atını gerisingeri çevirip tekrar kentin yolunu tuttu. Mese'ye doğru ilerlerken bu defa daha farklı bir yol seçerek büyük Aziz Diomed Manastırı'nın önünden geçmeyi tercih etti.

Manastırın kapısı açıktı; siyah giysili ve yüksek siyah şapkalı bir kalabalık sağa sola doğru hareket ediyordu. Herkes bağırıp çağırıyordu. Uzun saçlı bir igumelos elindeki haçı sallayarak kalabalığa birtakım emirler veriyordu:

"Haydi kalkın inanç sahipleri. Gidip Tanrı'nın dinsizlerin, kötülerin hakkından nasıl geldiğini görelim. Kâfirler ve şeytanla işbirliği yapanlar cezalarını bulacaklar. Acele edip bunu görelim, haydi..."

"Amma da tuhaf bir ayin," diye içinden mırıldandı Fergal. Atını kalabalığın geçip gitmesi için kenara çekti. "Ne bir bayrak, ne bir kutsal emanet..." Sonra birden gözü bu din tutkunu fanatik adamların peşisıra giden işsiz güçsüz görünüşlü birine takıldı.

* Cerrahpaşa sütununun altı. Hâlâ duruyor.
** Silivrikapı.

"Neokles benim eski dostum," diye bağırdı ve atın dizginini bırakıp yere atladı. Onu gören aşçı sevinçle boynuna sarıldı. Adam bu karşılaşmadan çok mutlu olmuşa benziyordu. Hemen başından geçenleri anlatmaya koyuldu. Yeni efendileri ona kötü bakmıyorlardı, çalışma saatleri uygundu ve onu dövmüyorlardı olur olmaz zamanlarda. Bu kadarı da bir köle için yeterince iyi bir ortamdı doğrusu. Tam Fergal de ona kendi hikâyesini anlatacaktı ki Neokles gitmek için sabırsazlandığını belli eden bazı hareketler yaptı.

"Memnuniyetle durup senin başına gelenleri dinlerdim dostum, ama bunun bedelini ağır ödemem gerekebilir. Şu keşişlerle birlikte gidip olan biteni efendime anlatmam gerekiyor. Bak neredeyse onlar Mese'ye ulaştılar bile. Onlara göz kulak olmam gerekiyor."

"Göz kulak olmak mı?" Fergal'in sesinden bu sözlere ne kadar şaştığı açıkça belli oluyordu. "Bu tuhaf fanatiklerle senin ne işin olabilir dostum? Herhalde efendin seni bir keşiş olman için zorlamıyor."

"Yok Tanrı korusun. Ama Evagrios bana bir mektup verip buradaki igumelosa yolladı. Bütün bu adamları toplayıp bir büyücünün cezalandırılmasını sağlamak için kente götürmesini istiyordu onun. Ben de bu adamları alıp o iblisin Teodosius meydanı yakınındaki evine götüreceğim. İş bu."

"Teodosius Meydanı yakınındaki ev mi?" Fergal pür dikkat kesilmişti. "Peki o iblis dediğin de kimmiş?"

"Galiba Kallinikos adında biri, üniversitede ders veriyormuş. Aman Tanrım, dur dostum, neden gırtlağıma sarılıyorsun, ben sana ne yaptım?"

Fergal birkaç dakika sonra Neokles'den bildiği her şeyi öğrenip atına atlamış ve onu gören herkesin nefesini kesecek bir süratle dört nala kente doğru gidiyordu. Aziz Diomed manastırından yola çıkanlar geride kalmıştı. Ama başkaları da olabileceğini biliyordu Fergal ve bu endişeyle

içi sıkışıyordu. Umutsuzlukla yapışmıştı atının dizginlerine. Hayvan kesinlikle bundan daha hızlı koşamazdı. Yolda az kaldı soylu bir kadının tahtırevanını ve bir satıcının tezgâhını deviriyordu. Etrafındakilerin kim olduğuna hiç aldırmadan koşturdu durdu siyah kısrağı, çevresine çamur saçarak. Arkadius Meydanı'ndan geçerken bir senatörü atının ayakları altına almasına ramak kaldı.

Ama yine bütün bu hız ve gayret çok işe yaramayacağa benziyordu. Teodosius Meydanı'na geldiğinde herkesin avaz avaz bağırıp çağırdığını gördü. Bu çılgın insanlar bir yandan da Valens kemerlerine doğru koşuyorlardı. Birileri "Yangın var," diye bağırdı. Ellerinde eğri sırıklar ve baltalarla kenarda duranları gördü Fergal, ama onu esas korkutan küçüklü büyüklü gruplar halinde oraya toplanmaya başlayan siyahlara bürünmüş keşişler oldu. Son bir gayretle atını tekrar mahmuzladı ve kalabalığı yararak Aziz Mary kilisesine doğru gitti. Burada hayvanı bir ağaca bağladı ve koşarak o bildiği sokağa daldı. Kollegati'den* bir bölük tam bu sırada keşişleri, satıcıları, işsiz güçsüzleri kenara iterek Kallinikos'un kapısını çalıyordu. Bir amir yanındakilere emir veriyor ve tutuklamanın yasal bir biçimde olması için gereken koşulları sağlamaya uğraşıyordu.

Her yer kalabalıktan ötürü toz içindeydi. Ve her yerden bağırışlar yükseliyordu. Havada sallanan yumrukların arasındaki sopaların sayısı da hiç az değildi.

"Büyücü! Onu yakalım! Onu aslanlara atalım! O genç cadıları da, onları da parçalayalım!"

"Haydi Hıristiyanlar, haydi! Şeytanla işbirliği yapanların kaçmasına izin vermeyelim!"

"Evi yıkalım! Bu mahalleyi kirletti onlar. Çocuklarımız vebadan ölecek bu lanetle!"

Ve bir yığın hakaret, küfür... Kallinikos yıllardan beri bu kentte kimseye bir kötülük etmeden ve kimseden kötü-

* Kent polisi.

lük görmeden kendi halinde yaşamış bir bilim adamıydı. Ama şu anda her şey ve herkes ona karşı en düşmanca duygularla ayağa kalkmışa benziyordu. Fergal kalabalık içinde siyah pelerinli bazı karanlık kişilerin dolaşıp birtakım fısıltılarla daha büyük kötülüklerin peşinde olduğunu görebiliyordu. Onlar dolaştıkça kalabalığın azgınlığı iki katına çıkmıştı.

Efraim ve diğer hizmetkârlar olaylar başlayınca ellerinden geldiği kadar evi bu saldırganlara karşı korumaya çalışmışlardı, ama şimdi yasal işlemlere girişen kent polisine karşı yapacak bir şeyleri yoktu. Fergal bazı polislerin içeriye kılıçlarını çekerek girdiklerini görebiliyordu. Bunları kimi keşişler izlemek istediyse de görevliler buna izin vermediler ve adamları uzaklaştırmaya çalıştılar. Tam bu sırada genç Kelt dayanamayıp yerinden fırladı ve etrafındakileri ite kaka eve ulaştı. Büyük bir şans eseri keşişleri uzaklaştırmaya çalışan görevliyi hemen tanıdı, bu Savaş Dairesi'nde rastladığı biriydi.

"Besas," diye bağırdı. "Bu işten sen mi sorumlusun?"

"Kızıl kafa, senin ne işin var bu kargaşada? Evet bizim görevimiz bu iş, elimizde emir var, bizzat Patrik tarafından imzalanmış bir emir hem de."

"O halde canını seviyorsan bu insanlara iyi bak. Bu işte büyük bir hata var. Yaşlı Kallinikos, Strategos'un çok yakın dostudur, kızları da günahsız meleklerdir. O senin çok hayran olduğun mancınığın mucidi bu adamdır. Leo, Asya'ya geçerken onları bana emanet etti ve ben de ona söz verdim."

O sırada yükselen yeni naralar Fergal'in sesini bastırdı. İki görevlinin koluna girdiği Kallinikos belirmişti kapı ağzında. Çaresiz bir haldeydi ve olanları anlayamadığı her halinden belliydi. Onun da arkasından bilekleri bağlanmış olarak şaşkın ve korku içindeki iki genç kız göründü. Uğradıkları bu ani saldırı karşısında sanki dilleri tutulmuştu, öy-

lece sessizce yürüyorlardı ve yüzleri bembeyazdı. Birden yeniden yükselen çığlıklarla çatıdaki güvercinler havalanıverdi.

"Büyücü! Cadılar! Skopis'in kızı dün bunların yüzünden öldü mutlaka! Bu mahalle lanetlendi! Parçalayın şeytanın ortağını! Parçalayın!"

Tepesinde bir satır sallayan kasabın karısı birden öne atıldı ama Besas onu derhal tekme tokat uzaklaştırdı. Fergal avazı çıktığı kadar adamın kulağına doğru bağırıyordu:

"Bu yaşlı adamla kızlarını korumaya bak ve tabii evi de. Sana yemin ediyorum Strategos bunu kimsenin yanına bırakmayacaktır, yemin ederim."

"Görevimi yapacağım," dedi Besas sıkıntıyla. "Bu işten zerre kadar hoşlanmıyorum." Sonra adamlarına döndü:

"Kapının önünü koruyun ve bu kalabalığı dağıtın. Eğer gerekirse kılıçla dürtün onları." Sinirli bir tavırla kırmızı avukat giysileri içinde kenarda duran bir başka adama döndü:

"Sallustios, bu emirler nereye kadar gidecek? Kallinikos tutuklanacak, kızları da... Hizmetkârlar tanıklık yapmak üzere merkeze alınacak. Evdeki bütün kitaplar, parşömenler ve deney belgeleri toparlanıp taşınacak. Ve özellikle de bronz silindir... Hem de bütün bölümleriyle birlikte, eksiksiz olarak. Üstelik doğrudan doğruya Patrikhane'ye. Çünkü bu şeytanla ilişkinin olasılıkla en büyük kanıtı. Başka?"

"Evet buraya kadar her şey tamam. Şimdi yapılacak olan bu büyücünün hemen Patrik'in özel zindanına atılmasıdır. Kızlara gelince onlar da doğrudan Aziz Gastria manastırına yollanacaklar, oradaki rahibeler onların ruhlarını derhal temizlemeyi herkesten daha iyi bilirler."

Fergal gözlerini Besas'dan bir an bile ayırmıyordu. Adam bu bakışlardan etkilenerek,

"Hayır, hepsi birlikte Pretorium'a* gidecekler," dedi. "Limandaki genel hapishaneye. Bu adam bir mancınık icat

* Kent hapishanesi.

etti diye onun büyücülüğünü hoşgörecek değilim. Herkes gibi o da hapse atılacak. Hem niçin bu adam yargılanmak için Patrik'e gidiyor? O bir din görevlisi değil ki. Kızlar da öyle. Şimdi size söylüyorum bir kapalı tahtırevan ayarlayın, bu kızların yürüyecek halleri yok. O bronz aleti de getirin. O kadar korkmayın. İçinde saklı olan şey sizi ısırmaz. Ve sen kenardaki, şu kara cübbelileri ve bağırıp çağıran kalabalığı dağıt. Eğer karşı koyan olursa her şeyi yapabilirsin. Bu sokağı tertemiz istiyorum, anlaşıldı mı?"

Bazı polisler bronz buhar makinesini taşımaya çalışırken Fergal de kızlara bir parça sokulmayı başarabildi. Sofya neredeyse bayılmak üzereydi. Antuza ise için için dua ediyordu, bu titreyen dudaklarından belli oluyordu.

"Babanızın gizli bir düşmanının marifeti bunlar mutlaka," dedi Fergal. "Her şey düzelecek. Kalbinizi ferah tutun. Ben gidip Kasia ve Mikael'e durumu anlatacağım. Eğer onlardan bir yarar çıkmazsa Asya'ya geçeceğim ve komutana bizzat kendim haber vereceğim olanları."

Kallinikos ve kızlarını o korkutucu düşman kalabalığının ortasında bırakmak Fergal'e gerçekten zor geliyordu. Tek dost, zavallı köpek Dorkon'du. Antuza'nın çevresinde ağlamaklı sesler çıkararak dolaşıp duruyordu hayvancık. Ama Fergal'in şu an için elinden gelen bir şey yoktu ve Besas görevlerini doğru düzgün yapmakta ısrarlı görünüyordu. O sırada Aziz Diomed manastırından yola çıkan grup da kalabalığa katıldı.

Keşişler birbirlerine,

"İşte üçü de burada," diye haykırıyordu. "Büyücü ve lanetli kızları. Yarın Patrik onlara günlerini gösterecek, cezalarını çekecekler. Yarın bütün manastır o mahkemeye katılacak. Tüm keşişler..."

Fergal zorlukla kendine bir yol açarak kalabalıktan uzaklaştı ve atının yanına gitti. Sonra da inanılmaz bir hızla tekrar yola koyuldu. Eve geldiğinde at neredeyse çatlayacak

haldeydi yorgunluktan. Birkaç dakika sonra Kasia bütün olanları kahrolarak öğrendi.

Mikael bir çözüm umuduyla derhal Pretorium'a gitti, Sonra da Patrikhane'ye. İki saat sonra geri geldiğinde yüzü çok solgun ve asıktı. Hapishanede çok da kötü durumda değildi Kallinikos ve kızları, ama Patrikhane'de konuşulanlar hiç de iç açıcı değildi. Mikael salonun bir yığın piskopos, igumelos ve üst düzey din görevlisiyle dolu olduğunu anlattı. Bunların tümü de olayın korkunç bir rezalet olduğunu ve üniversite kürsüsüne kadar sızmış böylesi bir iblisin mutlaka derhal cezalandırılması gerektiğini söylüyorlardı. Özellikle de şeytanla işbirliğinin somut kanıtı olan o bronz silindir hepsini çılgına çevirmişti. Böyle bir baskı karşısında Patrik de, Kallinikos ve kızlarını yarın öğle saatlerinde bizzat yargılamaya karar vermek zorunda kalmıştı. Birkaç üniversite hocası bunu erteletmek için yalvardılarsa da hiçbir yararı olmamıştı sözlerinin. Bazılarıysa bu davanın Kent Valisi tarafından görülmesi gerektiğini ileri sürmüştü. Ama Patrik dava konusunun onun alanı dışında olduğunu, zaten şu sırada Nikepolis* yakınındaki villasında olduğu için onu beklemenin işi uzatacağını ve esas olarak da bu davanın kendi yetki ve sorumluluk alanına girdiğini söyleyerek bu konuyu kestirip atmıştı. Mikael de itiraz etmeyi denemişti. Ama onun hiçbir etkisi olmamıştı. Patrik onu alaycı bir gülüşle dinlemişti. Ve büyük igumelos Hijenios avazı çıktığı kadar, "Eğer bu şeytanın yardakçısı yarın yargılanmazsa keşişlerim o hapishaneyi taş taş sökecektir, bundan herkes emin olsun!" diye bağırmıştı. Gerçekten de Mikael'in anlattığına göre Patrikhane salonunda olağanüstü kışkırtıcı bir ortam vardı ve buna hiç kimsenin karşı çıkmasına olanak yoktu.

* Nigbolu.

Mikael son derecede üzgündü bir çare bulamadığı için. Onun sözlerini dinleyen Kasia, Fergal'e döndü:

"Kırmızı kafa," dedi. "Artık oğluma burada, Konstantinopolis'te, Asya'dakinden daha çok ihtiyaç olduğunu Tanrı bize gösterdi. Git onu bul."

"Strategos şu anda Nikomedia'da. Buraya ne kadar uzak orası?"

Mikael, "Kalkedon'dan altmış mil kadar uzakta," dedi.

"Ve dava da yarın öğle saatlerinde görülecek." Kelt'in içi kararmıştı birden, ama sonra yüzü tekrar aydınlandı:

"Ama," dedi. "Ama tekne..."

Az sonra Fergal, Timasios basamaklarındaydı. Burası Haliç'in ağzına çok yakın bir yerdi ve Kalkedon'a buradan bir kayık bulmak son derecede kolaydı. Ama şaşırtıcı bir şekilde ortada tek bir kayık bile yoktu. Liman neredeyse hareketsizdi ve Boğaz'da bile tekne görünmüyordu.

"Bugün hiç kimseye kayık yok," dedi liman görevlisi. "Üç saat kadar önce saraydan bu konuda emir geldi. Basileus'a bir komplo ihbarı alınmış. Asya'ya ve hatta Galata'ya bile geçiş izni yok. Kuşkulu şahıslar yakalanana kadar bu böyle olacak. Ya da saraydan özel izin gerekir."

Fergal gözleriyle parıldayan mavi sulara şöyle bir baktı. Yaklaşık bir mil kadar ötede Krisopolis ve Kalkedon'un küçük beyaz, sarı, kırmızı boyalı evleri görülüyordu. Ve onların da arkasında kiliseler. Sonra da büyük çam ormanları uzanıp gidiyordu. Eğer Basil burada olsaydı kesinlikle ona bir tekne ayarlayabilirdi. Ama dromond kaptanı da Nikomedia'daydı arkadaşıyla birlikte. Hiç sesini çıkarmadan liman görevlisine arkasını dönüp yavaşça ıslık çalarak uzaklaştı.

* * *

O öğleden sonra gölgeler uzadığında Fergal, Haliç'in ağzının güney tarafında, surların en görkemli kulelerinden biri olan Eujenios'un dibinde kimselere görünmeden dolaşıp duruyordu. Hava hâlâ çok sıcaktı ve hemen herkes kendini bir gölgeye atmış uyukluyordu. Mazgallardaki nöbetçilerse sıkı sıkı denizi kontrol etmeleri konusunda uyarılmışlardı. Ama koca Marmara'da tek bir hareket olmadığı için onlar da bir süre sonra ufukları gözleriyle taramanın anlamsız olduğunu düşünerek kendi aralarında zar atarak oyalanmayı tercih etmişlerdi.

Fergal sessizce kuytu bir noktadan denize girdi ve yavaş yavaş dalabileceği derinliğe kadar yürüdü. Üzerindekileri çıkarıp bir taşın altına saklamıştı, tek taşıdığı beline bir iple bağladığı küçük para kesesiydi. Bunu Kasia tutuşturmuştu eline evden ayrılmadan önce. Mavi, serin sulara dalmadan önce son bir kez arkasını dönüp surlara baktı. Hiç kimse görünmüyordu. Kendini derinliklere bırakıverdi.

Mümkün olduğunca dipten gidiyordu, sadece nefeslenmek için başını çıkarıyordu dışarı. Boğazın güneye doğru olan akıntısı ona yardım ediyordu. Az sonra surları geride bırakıp Marmara'nın ortalarına doğru ilerlemeye başlamıştı. Denizde hiç tekne olmadığı için daha da güvende hissediyordu kendini. Sonunda hiç kimsenin onu göremeyeceği bir noktaya geldiğinden emin olarak durdu ve çevresini gözden geçirdi. Konstantinopolis kubbeleri ve surlarıyla, bütün haşmetiyle karşısındaydı. Akıntı onu gerçekten de güneye doğru atmıştı ve şimdi Asya kıyısı bir hayli uzakta kalmıştı.

Kente tekrar baktı. "Hey," diye bağırdı. "Majesteleri, ekselans, ya da yüce efendi her kimsen dilediğin kadar emret, denize kimse girmeyecek, diye. Senin emrin balıklara da, Armorikalı'ya da vız gelir."

Sonra o güçlü kulaçlarıyla Kalkedon'a doğru inanılmaz bir hızla suları köpürterek yüzmeye başladı.

* * *

Nikomedia'da komutanın çadırının çevresine kurulmuş askeri karargâhta yeni bir nöbet devir işlemi yapılıyordu. Henüz sabah olmamıştı, ama geceyarısı çoktan geçmişti. Leo küçük bir sarsılmayla derhal yerinden fırladı. Yılların verdiği alışkanlıkla zaten en küçük bir ses, ya da hareketle uyanırdı. Gözlerini açtığında emektar Peter'in karşısında durduğunu gördü.

"Fergal burada despotes."

Strategos hemen yerinden fırladı ve "Annem?" diye endişeyle sordu.

"Hayır efendim, despoina çok iyiymiş. Ama ne yazık ki Kallinikos ve ailesi ciddi tehlikedeymiş."

"Tanrım! Çabuk onu içeri al."

Genç Kelt içeri girdiğinde Peter'in elindeki kandilin loş ışığında bile çok kötü bir halde olduğu görülebiliyordu. Yarı çıplaktı. Tüm bedeni ter ve kir içindeydi.

Leo hemen "Konstantinopolis'ten ne zaman ayrıldın?" diye sordu.

"Akşam olmadan biraz önce. Teknelerin limandan ayrılmaları yasaklanmıştı. Güvenlik içinde olabilmek için denize girmeden önce biraz bekledim."

"Ne?" diye bağırdı Peter. "Buraya kadar yüzerek mi geldin?"

"Evet öyledir," diye onun sözünü kesti Leo. "Onun nasıl bir yüzücü olduğunu kendi gözlerimle gördüm ben. Haydi devam et Fergal. Anlat."

"Akıntı beni Prens Adaları'na doğru sürükledi. Anakaraya dönebilmek için bayağı uğraştım. Krisopolis'e ulaştığımda çarşı pazar her yer kapanmıştı. Oysa benim bir ata ve bazı giysilere ihtiyacım vardı. Bunları temin etmem de oldukça zamanımı aldı. Ama halledebildim. Atım ne yazık ki Pantikion'u* geçtikten bir süre sonra çatladı. Yeni bir tane

* Pendik

daha bulup Karta'ya ulaştım. Sonra iki kere daha at değiştirdim yolda. Nikomedia'ya yaklaştığımda iki karanlık kişi yolumu kesmeye kalktı. Neyse burayı geçelim. Nasılsa bundan böyle hiçbir yolcuyu rahatsız edemeyecekler. Ama gecikmeme neden oldular yine de. Ve buraya ulaştım. Tabii ki kapılar kapalıydı. İçeri girmek için ısrar edince nöbetçi bana doğru bir mızrak savurdu. Doğrusu niyeti iyi değildi, ama benim henüz bu dünyadan ayrılmaya niyetim yoktu."

"Omzundan kan akıyor!" diye bağırdı Peter.

"Küçük bir sıyrık," dedi Fergal. "Önemi yok. Neyse ben pes etmedim ve ona annenizin bana verdiği para kesesinde kalanları vermeyi teklif ettim. Böylece içeri girebildim. Bir delikanlı bana bu karanlık ve tuhaf kasabada yol gösterdi. Size ulaşmam çok kolay olmadı, ama işte geldim."

Leo onu sözünü kesmeden dinlemişti. Yatağının ucuna oturmuş düşünceli bir yüzle bakıyordu genç adama. "Biraz rahatla," dedi. "Peter git de ona bir parça şarap ve yemek getir. Sen de bana neden buraya gelmek zorunda kaldığını anlat."

Fergal komutana Neokles'e rastladığından itibaren olanları bir bir anlattı. O sözlerini bitirdiğinde Leo'nun çeneleri sanki sinirden kilitlenmiş gibiydi. "Yani," dedi. "Şu Neokles'in, o keşişleri Kallinikos'a saldırmak üzere özel olarak Teodosius'a götürme emrini aldığını söylüyorsun, öyle mi?"

"Evet despotes."

"Ve şu denize tekne çıkmaması emri. Bu da tam Kallinikos tutuklandığında verildi, öyle mi? İmparatora karşı bir suikast olabileceğine dair herhangi bir belirti var mıydı peki sence?"

"Böyle bir şey duymadım efendim."

"Peter, senin kulağın deliktir, sence Evagrios, Kallinikos'u bu şekilde yok etmek isteyebilir mi? Ve neden?"

"Yeteri kadar para, ya da yüksek bir mevki sözü verilirse onun yapamayacağı hiçbir kötülük yoktur."

"Ama bunu ona kim yaptırır? Evet Kallinikos'un onu kıskanan, hatta kızan meslekdaşları mutlaka vardır. Ama bu adamlar onun başına böylesi bir felaketin gelmesini istemezler. Ya da bunun onlara somut bir yararı olmaz. Kim, kim?..." Birden yerinden fırladı. Ve "Olamaz," diye bağırdı. "O hadım, o hadım..."

"Ne demek istediğinizi anlayamıyorum despotes," diye mırıldandı Fergal.

"Tamam, tamam," diyen Strategos başka bir açıklama yapmadı. Sadece "Hava nasıl?" diye sordu.

Kelt ona doğudan hafif bir rüzgâr estiğini ve havanın oldukça yumuşak olduğunu söyledi. Leo hemen Peter'e, Basil'i uyandırıp yanına getirmesini söyledi. O çıktığında Fergal'e döndü:

"Senin ataların ya yunus, ya da ördek olmalı Armorikalı. Ama doğrusu buna şükrediyorum. Beni buraya getiren ateşin ciddi bir nedeni olmadığını anlamıştım ve hemen dönecektim geriye aslında. Ama Protostrator Helios beni Sofon* gölünde üç günlük bir ava davet ettiği için hemen bunu yapamadım. Ve doğrusu bütün bunların beni Konstantinopolis'ten uzak tutmak için bir komplo olduğu aklıma asla gelmedi." Tekrar öfkeyle dişlerini sıktı. "Ama görecekler günlerini. Onların cezalarını vereceğim. Benim adım 'Aslan'dır."

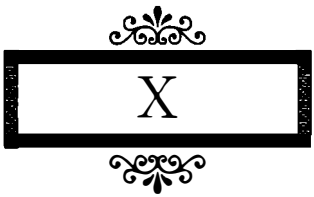
Gün ışıyordu artık ve karargâh canlanıyordu hızla. Basil gözlerini ovuşturarak Leo'nun çadırına girdi o sırada. Arkadaşı konuyu anlatınca o da hemen hareketlendi.

"Bir barka ve mürettebat?" Yüzü karmakarışıktı. "Ve yarın öğleden önce Konstantinopolis'te olman gerekiyor... Doğu rüzgârı ve birkaç fazla kürekçi bu işi becerebilir sanırım. Yarın Patrikhane salonunda o kara öküzler böğürürken benim denizcilerimi hatırlamayı unutma dostum."

* Sapanca.

* * *

Fergal at sırtında Nikomedia'ya ulaştıktan tam iki saat sonra Basil'in ayarladığı uzun bir barkayla geldiği yöne doğru, ama bu kez denizden tekrar yola çıkmıştı. Leo ve denizci dostu derin derin durumu tartışıyorlardı. Kelt yorgun ve yaralıydı. Hâlâ kanıyordu omzu. Ama mutluydu. Önlerinde gölgeli sularıyla Marmara uzanıyordu ve tam otuz kürekçi tekneyi bu puslu denizde adeta bir kuş gibi uçuruyordu.

X

Patrikhane'de Duruşma

Büyük Augusteum Meydanı'nda, imparatorluk sarayının görkemli girişi Kalke'ye yakın bir yerdeydi Patrikhane. Patrik, Hıristiyan âleminin en tepedeki kişisiydi. Oturduğu yer de neredeyse saray kadar büyük ve görkemliydi. Çok sayıda dini görevlinin çalıştığı daireler inanılmaz büyüklükteydi, Patrik'e ve onun hizmetindekilere ayrılmış bölümler ise olağanüstü lüks. Kilise meclisinin toplandığı ve dini sorunlarla ilgili davaların halka açık olarak görüldüğü mozaiklerlerle kaplı salon her göreni şaşırtacak ölçülerde bir zenginlik ve gösteriş içindeydi. Binanın çevresindeki Patrik ve diğer görevlilerin hava alıp dinlendiği bahçe ise bitki çeşitliliği ve düzeniyle neredeyse imparatorunkiyle boy ölçüşebilecek güzellikteydi.

Patrikhane daima kalabalık ve hareketli olurdu. Buraya başvuran davacıların ve onların avukatlarının sayısı; Mese'nin girişindeki Yüksek Sivil Mahkeme Sarayı ve kentin

günlük sorunlarına bakılan Valilik Mahkemesi'ndekilerden hiç de daha az değildi. Bir ziyaretçi, aklına estiği herhangi bir günde bile buraya gelip de, büyük merkezi salona, yani Triklin'e giden üç büyük merdivenden birinde dursa; telaşla gidip gelen çok sayıda rahip, piskopos, igumelos ve diğer önemli, önemsiz din görevlisiyle; toplumun en tepesindekinden en alt tabakasına kadar değişik kesimden gelmiş şikâyetçilerin ve hatta bir yığın aylağın oluşturduğu kalabalığı saatlerce izleyebilirdi.

Ama bugün yine de her zamankinden çok daha büyük bir kalabalık oluşmuştu binada ve bu kalabalık giderek artıyordu. Bu nedenle henüz öğle bile olmadan Kestor*, Augusteum'a çok sayıda polis yerleştirilmesi emrini vermek zorunda kaldı. Sarayın girişine yakın bankerler de bu yoğunluktan ürkerek dükkânlarının kepenklerini indirip kapılarının önüne eli sopalı nöbetçiler diktiler.

Daha önce en önemli yortularda bile böylesine çok sayıda keşiş Augusteum'da görülmemişti. Meydandaki kalabalık yalnızca onlardan oluşmuyordu. Bir yığın değişik tarikat mensubu, koyu dindar ve bir de kentte her ne olursa olsun burnunu sokmaktan hoşlanan münasebetsiz meraklı vardı. Prens adalarındaki manastırların keşişleri bile görülüyordu gruplar halinde, bu fanatikler tekneler kiralayarak inmişlerdi kente. Boğaz'ın en önemli manastırı olan Aziz Mikael'in üyeleri eksiksiz Augusteum'daydı. Kalkedon'daki sofu rahibeler de... Herkes, kent dışında sürekli inzivada yaşayan, kendini dine adamış bu kadın ve erkek kalabalığını ilgi ve merakla izliyordu. Son derece kirli ve eski harmanileriyle yalın ayak ortada dolanan, el ve ayak bileklerine zincirler dolamış, karmakarışık saç ve sakallı keşişler gerçekten de başka bir dünyadan gelmişçesine tuhaftılar.

Kimi zaman bir ağızdan, ama genellikle ayrı ayrı gruplar halinde hiç durmadan ilahiler söylüyor, dualar ediyor,

* Kentin güvenlik güçlerinin komutanı.

dünyevi zevklerin peşinde koşanları lanetliyorlardı. Arada bir ani bir sessizlik oluyordu ve bu kısa sessizlik anları bile insanın tüylerini ürpertiyordu. Zaten hemen içlerinden biri bağırarak yeni bir ilahiye başlıyor, bunun ardından da tümü göğüslerini şişirerek, daha da bir coşkuyla, avazları çıktığı kadar bağırarak ona katılıyordu.

Yine de uzun bir süre kalabalık düzgün davrandı, ama kent dışındaki Kora kilisesinin keşişleri ortaya çıkınca ve ünlü çilekeşler ellerinde Kutsal Bakire'nin ikonalarıyla birbiri ardına yürümeye başlayınca gerilim bir anda arttı. Artık herkes neredeyse çıldırmış gibi bağırmaya başlamıştı:

"Büyücülere ölüm."

"Kâfirleri yakalım."

"Bu bir kutsal işaret, kurtuluş için. Öldürün onları."

Bütün meydan bir isteri krizine tutulmuş gibi, neredeyse ağzından köpükler saçarak çığlık çığlığaydı. Evagrios ve avukat Sallustios Patrikhane'nin balkonuna çıktığında Augusteum'da toplananların öfkesi zaptedilemeyecek boyutlara ulaşmıştı. İki adam bu durumdan hoşnut gülümseyerek birbirine baktı.

"Galiba bir başka büyücü daha var," derken pis pis sırıtıyordu avukat. "Şu azgın kalabalığa bir baksana. Kan istiyor bunlar, kan. Kestor yeni bir polis birliği daha getirmiş düzeni sağlamak için, ama nafile. Hiç kimse onlarla başa çıkamaz. Gürültüden başım ağrımaya başladı. Bunu nasıl becerdin dostum?"

"Çok da kolay olmadı," diye cevap verdi diyakoz. Yüzünde yaptıklarıyla gurur duyan bir böbürlenmenin izleri vardı. "En önemli iş, doğru igumeloslara ulaşabilmekti. Ve sevgili Nikosia yakın arkadaşı olan rahibelerle ilişki kurup bu konuda bana çok yardımcı oldu. Doğrusu bu gayretiyle de yeni inci küpeleri çoktan haketti. Yalnız şunu itiraf etmeliyim sana, bu iş için elimden gelen her şeyi yaptım, yine de bu kadarını ben de beklemiyordum. Çok şükür başardım."

Meydandakiler şimdi diz çökmüş, yumruk yaptıkları elleriyle göğüslerini dövüyor, gözyaşları içinde haç çıkarıp göklerden af dileyerek yalvarıyorlardı. Bazıları kriz geçirir gibi yerlerde debeleniyordu.

Meczup Marinos bile ilk defa yıllardır tepesinde durduğu sütundan aşağı inmiş ve kemikli elini ileri uzatarak hafiften topallaya topallaya kalabalığa karışmıştı.

Evagrios avukatın kulağına eğilip, "Hiç de yürüme pratiğini kaybetmişe benzemiyor," diye bağırdı.

Kalabalık yine o geçici sessiz anlarından birini yaşıyordu. Marinos üzerindeki paçavralarına sarındı ve tiz sesiyle bağırmaya başladı:

"Göklerin sahibinin gazabını üzerinize yağdırma günü işte geldi. Ay ortadan kaybolacak, güneş ışığını sizden esirgeyecek. Konstantinopolis'in günahkârları cezanızı çekeceksiniz. Kutsal ses ne dedi: 'O büyücülerin ellerini keseceğim. Kadın ya da erkek her kim büyüye kalkışırsa ölümü hak eder.'"

Onun bu sözleriyle kalabalık daha da azgın bir şekilde çığlıklar atmaya başlamıştı.

Sallustios bundan bir parça rahatsız olmuşa benziyordu, diyakoza eğilip, "Sanki kana susamış kurtlar..." dedi. "Bu leş kokulu adam onları daha da coşturabilir. Patrik'in bu işle ilgilenmesi iyi olmasına iyi ama, ya bu kalabalık kontrolden çıkarsa? Ya kanlı bir isyana dönüşürse bu hareket? Umarım her şey bir an önce yoluna girer ve bu iş de biter."

Açılış formaliteleri her nedense fazla uzatılmadan dava başladı. Linç tehlikesine karşı mahkûmlar Patrikhane ile Saray arasındaki özel bir yoldan getirilmişlerdi buraya. Kallinikos sanki başka bir dünyadaymışçasına dalgındı, elleri kelepçelenmişti. Yine de kalabalıkta şöyle bir fısıltı dolaşıyordu:

"Ellerini kaldırıp şeytanlarını çağırmış?"

İki kız kardeş ise zincirlenmedikleri halde sıkıca birbirlerine sarılmışlardı ve hiç konuşmuyorlardı. Kimsenin ulaşması mümkün olmayan yoldan geçerken bile korkuları azalmamıştı, çünkü kalabalığın çığlıkları oraya kadar ulaşıyordu ve onları korumakla görevli olan polisler bile çok tedirgin olmuştu.

Yine de Kallinikos tam anlamıyla yalnız kalmış sayılmazdı. Bazı meslekdaşları Mikael'e iyi bir avukat bulması için yardımcı olmuşlardı. Savunmayı yapacak olan bu ünlü hukukçunun adı Proterios'tu. Bütün bilgi ve deneyimine rağmen o da bir hayli heyecanlı ve tedirgindi. Davanın Patrik'ten alınıp sivil mahkemeye gönderilmesiyle ilgili talebi, bunun büyük bir isyana neden olacağı gerekçesiyle reddedilmişti. Su saatlerinde altı top ortaya çıktığında Patrik John ve yardımcıları Triklin'deki yerlerini aldılar. Patrik onlardan daha yukarda bir yerde oturuyordu. Salonda bulunan herkes, mübaşirlerden hâkimlere kadar saygıyla eğilip onları selamladı.

Patrik pek de hayatından memnuna benzemiyordu. Bu azgın keşişlerin ters tepkilerinin onun elinden her şeyini alabileceğinin bilincindeydi. Kallinikos'a karşı dava açılmasında gösterilen acelecilik onu tedirgin ediyordu. Gerek kilise, gerekse Roma kanunları herkesin eşit ve adilce yargılanmasından yanaydı. Ama bunlar şu anda tam olarak uygulanabilecek gibi görünmüyordu. Dışarıdan gelen sesler giderek artıyordu. Triklin'e alınan ve çok daha kaliteli olan izleyiciler bile homurdanıp tuhaf mimikler yapıyorlardı. Ne olacaksa olacaktı. Paul, Sallustios'a döndü: "Davacı öne çıksın."

Roma kanunlarına hâkim olan avukatın kırmızı cübbesi düzgün katlar halinde aşağı doğru iniyordu, parmaklarında bir yığın değerli yüzük vardı. Sesini mükemmel idare ediyor, konuşurken bol bol Latince deyim kullanıyordu ve

geçmişi çok eskilere dayanan, benzer durumlarda emsal olarak hâlâ kullanılan dava sonuçlarından söz ediyordu. II. Tiberius ve IV. Konstantin döneminde verilmiş bazı kararları mahkeme heyetine sundu. Bunlarda kara büyü ve şeytanlarla işbirliği içinde olmanın cezasının kesinlikle ölüm olduğu yazılıydı. Böyle bir dava ciddiyeti nedeniyle bir an önce sonuçlandırılmalıydı. Sallustios eliyle bronz silindiri gösterip de, "Böyle şeytan işi bir şeyi yapabilen zihniyetin, cezalandırılmazsa hiç kuşkusuz kendine kısa zamanda pek çok yandaş bulacağı kesindir. Bu da burada ve dışarda toplanmış muhterem dindarlara karşı yapılmış en büyük alçaklıktır," dediğinde bütün izleyiciler alkışlayarak ona destek verdiler.

Sallustios giderek suçlamalarını detaylandırdı, neredeyse mahkemeye Hıristiyanlık dersi vermeye başlamıştı artık. Bir ara bu çeşit şeytan işlerinin verdiği zararın Sarazen tehlikesiyle bile karşılaştırılabileceğini söyledi. Bu sözler üzerine izleyiciler yüce bir mahkemede olduklarını unutarak bağırıp çağırmaya başladılar. Patrik onları düzene sokabilmek için elindeki asayı kuvvetle birkaç kez kürsüsüne vurmak zorunda kaldı.

Sallustios'un konuşmasını suçlananlara oldukça yakın bir yerden izleyen Mikael onun sesinin gürlüğünden bir şey yitirmediğini, ama uslubunun giderek değişmekte olduğunu artan bir endişeyle izliyordu. Adamın suçlamaları artıyordu: Kallinikos'un evindeki bitkiler ve madenler acaba sadece masum deneyler için mi bulunuyordu? Kütüphanesindeki tuhaf kitaplar mutlaka karabüyüyle ilgiliydi. Onun şeytanla işbirliği yaptığı konusunda pek çok meslekdaşı tanıklık etmeye zaten hazırdı. Hizmetkârları da bu konuda bilgi verebilirdi. Kızlarına gelince, genç olmasına gençtiler tabii, ama bu onların babalarının suç ortağı olmasını engellemiyordu.

Sonunda avukat sözü tekrar bronz silindire getirdi. Bu defa doğrudan sanıkların avukatına dönmüştü. "Acaba,"

diyordu, "Acaba değerli meslekdaşım Proterios yüce mahkemeyi bu şeytan işi aletin masumiyeti konusunda nasıl ikna edecek?"

O sözlerini bitirdiğinde yine herkes çılgınca alkışlıyordu. Proterios savunmasına başladığında Patrik'in yüzünde bile sıkıntılı bir ifade belirmişti.

Savunma avukatının sesi diğeri kadar etkileyici değildi, ama çok önemli noktalara temas ediyordu ve bu yaklaşımı üç hâkimin derhal dikkatini çekmişti. Sallustios'un suçlamaları teknik olarak yetersizdi. Kutsal keşişler bile onun öne sürdüğü şeyleri delil olarak kabul etmezlerdi, kaldı ki Patrik herhalde onlardan çok daha titiz davranacaktı. Büyücülük pek tabii ki çok büyük bir suçtu, bu nedenle de suçlamaların kesin delillerle ortaya konulması gerekiyordu. Davacının sözünü ettiği tanıkların ifadeleri de böyle belirgin olmayan suçlamaları destekleyemezdi.

Proterios sözlerini bitirdiğinde alkış yerine ıslıklar ve yuhalamalarla karşılaştı. Hâkimler kurulu onları zorlukla sakinleştirebildi. Şimdi Kallinikos'un genç meslekdaşlarından biri kürsünün önündeydi. Adam yemin ettikten sonra Başpiskopos Nikolas tarafından sorgulanmaya başladı. Onun sözlerine göre yaşlı bilgin tamamen bilimsel çalışmalar yapan biriydi ve tüm kitapları da bu konuyla ilgiliydi. Asla ve asla şeytan işleriyle, büyüyle uğraşmamış ve hatta hiç ilgilenmemişti. Derslerinin temel dayanağı Plato ve Aristo'nun öğretileriydi ve hiçbir zaman Hıristiyan dinine karşı bir tecavüzde bulunmamıştı. Genç adam son olarak ortada duran bronz silindiri daha önce görmediğini, bunun Kallinikos'un son çalışmalarından biri olması gerektiğini söyledi.

O sözlerini bitirip yerine geçtiğinde Sallustios'un yüzündeki gülüş eskisi kadar belirgin değildi. İkinci tanık, Kallinikos'un bir başka meslekdaşı Saborios, konuşmaya başladığında Patrik bile oturduğu yerde dikildi dikkatle.

Adam önce yaşlı bilginle Euklid'in bir teorisi üzerinde şiddetle tartıştığını anlattı. Ondan sonra da adamın şeytanlarla ilişkisi olduğu konusunda sadece dedikodular duyduğunu; bu konuda bir fikri olmadığını, ama Nasturiliğe çok yakınlık duyduğunu kendi ağzıyla açıkladığını söyledi.

Mahkeme salonundan sanki bir kasırga geçmiş gibiydi. O sırada Proterios şu anda burada bu konunun görüşülmediğini ileri sürerek itiraz etti. Ama sorguyu yapan yargıç buna hiç kulak asmayarak tam tersine tanığa yeni sorular yöneltti.

"Kallinikos size kesin olarak İsa'nın insani ve tanrısal özelliklerinin birbirinden ayrı olduğunu söyledi mi?"

"Evet."

"Peki Kutsal Bakire'ye Tanrı'nın Anası mı, İsa'nın Anası mı diyordu?"

"İsa'nın Anası diyordu."

"Yüce Efendim," diyen Sallustios, Patrik'e dönmüştü. "Başka tanığa gerek mi kaldı? Böyle bir kâfirin şeytanlarla da işbirliği içinde olduğundan artık kim kuşku duyabilir?"

Patrik yine kürsüye vurarak herkesi susturdu ve davaya devam edildi, ama artık ok yaydan çıkmışa benziyordu. Proterios fazlaca bir şansı kalmadığını düşünüyordu. Salondakilere hâkim olabilmek giderek zorlaşıyordu. Sorgu hakimi ve tanığın sesi kimi zaman bağırışlardan duyulamaz hale geliyordu.

Bu koşullar içinde de olsa sonunda Saborios'un sorgulanması sona erdi ve tam o sırada Maviler'in komutanı Attalos telaşla salona girdi. Pelerinini savurarak doğrudan mahkeme heyetine gitti ve dizlerinin üzerine çökerek nefes nefese konuşmaya başladı:

"Affediniz yüce Efendim, ama bu çok önemli bir durum. Kestor artık dışardaki keşişleri ve sofuları zaptedemez hale geldiğini bildirmemi istedi. Elimizdeki güçler yetersiz kalıyor onları zaptetmekte. Davanın neden hâlâ sonuçlan-

madığı merak ediliyor, toplumun huzurunu sağlamamız giderek olanaksızlaşıyor efendim."

Bu sözlerin mahkeme heyetinde yarattığı hareketlilik sırasında içeriye yüzleri sıkıca kapatılmış cübbeli üç kişinin girdiğini kimse farketmedi. Adamlar hâkimlere çok yakın bir yere kadar sessizce ilerlediler.

O sırada yardımcı piskoposlardan biri Patrik'in kulağına eğilip, "Bu dava..." dedi. "Çok önemli ve değişik. Burada yasaya uygunluktan daha çok, dine uygunluk önem kazanıyor. Bir an önce sanığı sorgulayıp bu işi bitirelim."

Ve Kallinikos durgun ve dalgın gözlerle bakarak ileriye doğru çıkıp sorgu hâkiminin karşısındaki yerini aldı. Bütün araştırmalarında sadece ve sadece bilimsel doğruların peşinde olduğunu söyledi. "Bugün değişik kitaplıklarda bulunan eski bilginlerin çalışmalarını değerlendirmekten başka bir amacım asla olmadı; Eski Mısırlı Bilge Kosmos'un sözleri benim için daima en önemli düstur olmuştur," dedi: "Gerçek bilim adamı olan biten hiçbir şeyle alay etmez, küfretmez ve gerçekleri saptırmaya çalışmaz." Nasturiliğe gelince, bu konuda da farklı düşünüyordu. Pek çok Suriyeli tanımıştı bu mezhepten ve bu insanlar onda olumsuz bir izlenim uyandırmamıştı, onların Hıristiyan olmadıklarını asla düşünmemişti. Kaldı ki onların fikirlerini tam olarak incelemeden bu konuda bir yargıda bulunmayı kendi bilimsel ahlakına uygun bulmamıştı. Yani onlara şu anda karşı değildi.

Patrik oturduğu yerde ileriye doğru eğilmişti ve dikkatle bu sözleri dinliyordu. Şimdi sorgu hâkimi konuyu bronz silindire getirmişti:

"Evet bu aleti ben yaptım," dedi Kallinikos. "Ama bu tasarım bana değil, bilim adamı Hero'ya aittir. Onun çizimlerinden yararlandım bunu gerçekleştirirken. Son derece basit bir alettir, neredeyse bir mancınık kadar basit hem de."

"Yani bu tuhaf nesnenin sadece ve sadece su buharı ile hareket ettiğini mi söylüyorsunuz?"

"Evet kesinlikle."

Piskopos, "Sanırım artık bu davayı sonlandırabiliriz," dedi. "Bu sözler bizlere, mahkeme heyetine bir hakarettir. Şimdi oturup eski kitapları araştıramayız, kaldı ki onların dine uygun oldukları da kesin değil. Şeytanla işbirliği yapmadan böyle bir bronz silindirin kendi kendine, su buharıyla dönmesi olanaksızdır. Bu kesinlikle şeytan işi, karabüyü."

Diğer hâkim de arkadaşına destek vererek başını salladı. Proterios nafile bir çabada bulundu. Ama ona kimse aldırmadı. John uzun sakalını sıvazladı ve "Kutsal keşişlerimizi daha fazla bekletmenin bir anlamı yok," diye sözlerine başladı. "Yine de usul, böyle bir durumda daha kesin kanıtlarımız olmasını gerektiriyor. Şu ana kadar hiçbir tanık sanığın şeytanlarla işbirliği yaptığını görmüş olduğunu söylemedi. Zaten o da bunu itiraf etmedi. Kitaplıkların araştırılmasına gelince, bu da mutlaka çok uzun bir süre alacaktır. Bu durumda konuyu çabucak halletmek için tek bir yol kalıyor. Kallinikos'a işkence edilecek ve bu yöntemle itiraf etmesi sağlanacak." Yardımcı piskopos, "Kızlardan birini de işkenceye alırsak o zaman daha da çabuk sonuca varabiliriz, " diye söze karıştı. "Bu inatçı adam çok direnebilir. Kızlar hemen konuşur nasılsa..."

John kürsünün az ötesinde elinde kırbacıyla duran korkutucu yüzlü bir görevliye dönmüştü.

"Şu kızı alın hemen."

Evagrios derin bir nefes aldı, rahatlamıştı. "Artık bitiyor," diye fısıldadı Sallustios'un kulağına. İşkenceci kocaman elleriyle zavallı Antuza'yı yerinden çekerken yüzlerce kişi nefesini tutmuş onları izliyordu. Birden adamın yüzü karmakarışık oluverdi.

İzleyiciler arasından biri ayağa kalkmıştı. Ve kalkar kalkmaz da üzerindeki karanlık görüntülü cübbeyi bir ke-

nara fırlatmıştı. Kızıl general pelerini arkasında dalgalanıyordu yürürken, gümüş silahları pırıl pırıldı. Herkes birden susmuştu. Komutanın bir el hareketiyle işkenceci derhal kızı bıraktı, gözleri şaşkınlıkla açılmıştı adamın.

Bu Strategos Leo idi, yanında da Fergal ve Peter vardı. Birden çevrelerindekiler iki dalga gibi kenara doğru çekildiler.

"Kutsal Anamız bizi korusun," diye homurdandı Evagrios. Dizleri ve çeneleri titremeye başlamıştı korkuyla. "Nasıl oldu da Asya'dan bu kadar çabuk geri gelebildi?"

Leo ilerledi, mahkeme heyetinin önüne geldiğinde alışıldığı gibi diz çökmenin yerine sert bir asker selamı vermekle yetindi.

Patrik yüzünde keyifsiz zoraki bir gülüşle "Değerli generalimiz," dedi. "Eğer kendinizi daha önce gösterseydiniz size çok daha uygun bir yer vermek bizim onurumuz olurdu. Yardımcılarım ve ben sizi saygıyla selamlıyoruz."

Strategos endişe ve korkuyla ona bakan Sallustios'a tehditkâr bir bakış attıktan sonra "Sizin yüce huzurunuza ayağı yere basmayan, uydurma kanıtlarla gelip de sokak isyanlarını bahane ederek dava kazanmaya çalışanlara ne kadar büyük bir darağacı kurulsa azdır. Attalos içeriye girip de o akıl almaz uyarıyla mahkeminize hakaret ettiğinde buradaydım. Ben size çok daha büyük bir yetkili olarak şunu söylemek isterim efendim: Hiç korkunuz olmasın, davanızı güvenlik içinde yürütün, tarafsız yönetim bu mahkemelerin en doğru biçimde çalışmasına büyük önem veriyor."

Antuza ile kamçılı adamın arasına girip durdu. O sırada Peter ve Fergal de bariz bir şekilde Kallinikos'la Sofya'nın yanına gitmişti. John ve diğer iki hâkim tedirgince birbirlerine baktılar. Savaş Bakanı'nın gelip de sanıklardan yana bir tavır sergilemesi akıllarına gelecek en son şeydi.

Başpiskopos sinirli bir sesle, "Önerilerinizi bekliyoruz saygıdeğer Strategos," dedi.

Leo onları tekrar selamladıktan sonra konuşmaya başladı:

"Az önce tanık olduklarımdan anladığım kadarıyla davanın çabuk sonuçlandırılabilmesi için işkence emri verilmek üzereydi. Dostum Vali Daniel bu konu hakkında bilgi alır almaz buraya gelmek üzere zaten yola çıktı. Büyücülükle de suçlansa sivil birinin kendisi tarafından adil olarak yargılanması gerektiğini düşünüyor. Bunun onun yetki alanına girdiğinden emin. Bu durumda sanıklara bir de işkence yapılmasının gelecekte daha büyük sorunlara yol açacağından korkarım."

Mahkeme salonuna bir yıldırım düşse ancak bu kadar büyük bir şaşkınlık uyandırabilirdi. Sallustios'un korkulu halini de gören Evagrios çoktan sıvışmak için kapının yolunu tutmuştu. Avukat da peşinden gitmek istedi, ama Fergal bileğine yapışarak onu durdurdu.

"Şeytanı ayağa sen kaldırdın," dedi adama. "Şimdi durup onun nasıl yere yıkıldığını biz görene kadar bekleyeceksin."

John panik içinde yardımcılarıyla fısıldaşıyordu: "Ne yapabiliriz? Daniel çok güçlüdür. O ve Strategos bir olunca hepimizin canına okuyabilirler. Ama öte yandan eğer bu suçlamamız havada kalır da sonuçlanmazsa bütün Konstantinopolis'in ağzına düşer, rezil oluruz."

Başpiskopos şişinerek Leo'ya döndü. "Soylu Vali ile bir çelişkiye düşmek bizim için akla getirilemeyecek bir durumdur. Yüce Patriğimiz zaten gerek kendi tabiatı, gerekse kutsal görevinin ona verdiği koruyucu ve affedici özellikleri nedeniyle bu konuda merhametini esirgememeye karar vermişti. Sözü geçen Nasturilik şu an için davamız açısından bir önem taşımamaktadır. Ama gelgelelim bronz silindir hâlâ bir kuşku unsuru olarak önümüzde."

Strategos'un sözlerinin tamamı Triklin'dekiler tarafından duyulmuyordu. Ama şimdi herkes "Merhamet" keli-

mesinin söylendiğini duymuştu ve salondaki sofular arasında birden uğultulu bir mırıldanma yükseliverdi. Ama general granit bir heykel gibi hiç kımıldamadan yerinde durmayı sürdürüyordu.

"O halde şunu söyleyebilir miyiz acaba? Davanın esası bu silindirdir."

Cesareti artan heyet "Evet efendim öyle," diye bunu onayladı.

Generalin yüzünde neredeyse çocuksu bir gülüş belirmişti birden. Şöyle bir eğilip dikkatle silindire baktı, onun sağlam olup olmadığını anlamaya çalışıyor gibiydi. Sonra tekrar dikildi ayağa:

"O halde saygıdeğer mahkeme heyeti, ben bu işi sizin için kolaylaştıracak başka bir yöntem önereceğim. Bu zavallı genç hanıma işkence etmekten çok daha kestirme ve basit bir yol var. Benim de bir büyücü olabileceğim düşünülüyor mu acaba?"

"Siz mi ekselansları?" diye şaşkınlıkla bağırdı Başpiskopos. "Tanrı korusun!"

Leo adama zor katlandığını belli ederek baktı.

"Saygıdeğer Patrik'imizin zamanını çalmamak ve suçlama yapanların da ilerde başını derde sokmamak için izninizle ben diyorum ki, bırakalım bu silindir kendi gerçeğini kendi ortaya çıkarsın. Ben Kallinikos'un ziyaret ederken bu aletin nasıl çalıştığını birkaç kez kendi gözlerimle gördüm. Kömür ve suda şeytan yoktur, öyle değil mi? Bu malzemeler lütfen Patrikhane'nin mutfağından hemen buraya getirilsin. Sonra, sonra gerisini hep birlikte göreceğiz."

Triklin son derece sessizleşmişti, ama dışarıdakilerin bağırış ve ilahileri içeriye kadar geliyordu. Görevliler bir kova kaynar su, bir kova kömür ve bir meşale getirmişlerdi salona. Strategos, gülümseyerek silindirin kapağını açmış içini mahkeme heyetine gösteriyordu. Silindirin içi boştu. Daha sonra silindirin altındaki kazana kaynar su boşaltıldı

ve hizmetkârlar kazanın altındaki kömürleri ateşlediler. Herkes dikkatle olan biteni izliyordu, kimse nefes bile almıyor gibiydi. Daha sonra bir süre için beklenildi. İgumeloslar tekrar homurdanmaya başlamıştı, ama general onlara hiç aldırmadan duruyordu. Dışardaki gürültü ise giderek artıyordu. Sonra birden –ki bu olanları o gece bütün Konstantinopolis konuşacaktı– yükselen bir buharla birlikte garip ıslığımsı bir ses duyuldu ve ardından da herkesin gözü önünde bronz silindir fıldır fıldır dönmeye başladı. Çevresindeki borulardan sıcak buharlar saçıyordu. Sanki tuhaf bir enerjiyle doluvermişti bronz silindir birden.

Leo yüzünde zaferinin verdiği rahat gülüşle kürsüye doğru yaklaştı: "Haydi!" diye bağırdı. "Haydi Sallustios, şimdi de beni büyücülükle suçlayın."

Patrik dönen silindire tekrar baktı. Tören giysisinin ucuna kadar sıçrıyordu kaynar su buharı.

"Dava düşmüştür," dedi hızla. "Dava düşmüştür." Elindeki asayı kürsüye vurdu ve ayağa kalktı. "Prefekt'e de söyleyin bu işle uğraşmasına gerek kalmadı. Hep birlikte beraat kararı aldık. Mübaşirler salonu temizleyin."

Ama o konuşurken bile silindirin gürültüsünü bastıracak ölçüde artmıştı dışardan gelen sesler ve bunlara artık yaklaşan ayak sesleri de karışıyordu.

Kapıda bekleyen bir muhafız dehşet içinde, "Keşişler buraya geliyor!" diye bağırdı.

Leo'nun bakışları hızla tüm salonu taradı. Bulunduğu yere yakın olan ön sıralardaki izleyiciler daha aklıbaşında insanlara benziyorlardı. Bunların karara bir itirazları olmadığını biliyordu, ama yine de saldırganlara karşı onlardan bir yardım gelmesi de söz konusu olamazdı. Birkaç muhafızla ne yapabilirdi bu azgın kitleye karşı? Kapı ağzına biriken yarı deli keşişlerin küfür ve lanet dolu naraları artık net olarak duyulabiliyor, hatta ellerindeki sopalar bile görülebiliyordu. Bazıları da meşaleler taşıyordu bunların. En başla-

rındakilerden biri de Marinos'tu. O da dev bir haç taşıyordu tepesinde.

Hâlâ dönüp duran silindiri ve sakinliğini hiç bozmadan onlara bakan Kallinikos'u görünce hemen bağırmaya başladı meczup,

"İşte, işte kutsal mekânımızın içinde bir günahkar, bir iblis! Şeytanın ortağı... Ölüm, ölüm!"

Leo pelerinini sıyırıp attı ve kılıcını çekti.

"Görev başına muhafızlar," diye bağırdı. Bu kesin emirle az önce, suçlanan Kallinikos ve kızlarını yargılanmak üzere mahkeme salonuna getiren muhafızlar, şimdi onları korumak üzere etraflarında bir çember oluşturdular. Üç hâkim çoktan sıvışmıştı salondan. İzleyiciler arasındaki piskoposlardan önde gelenler kendilerine bağlı keşişlere susup sakinleşmelerini söylemişlerdi ama, bu adamların sesleri ne yazık ki gürültünün arasında boğulup gitmişti. Olaylara karışmak istemeyen ve buradan uzaklaşmak isteyen izleyiciler de bu karışık ortamda dışarı çıkmayı başaramamışlardı.

Sofya'yı eteğinden yakalamak isteyen kara cübbeli bir keşişi Fergal eline geçirdiği sopayla hemen uzaklaştırdı. Bir başka keşiş ise silindire yönelmişti hakkından gelebilmek için, ama alet hâlâ dumanlar çıkararak dönüp duruyordu olan bitenden hiç etkilenmeden.

Strategos Antuza'yı kucaklayıp şimdilik daha güvenli olan Patrik'ten boşalmış koltuğa bıraktı. "Sakın korkma," diye fısıldadı kulağına. "Böyle olacağını daha önceden tahmin etmiştim, yakında yardım gelecek, korkma."

"Nasıl korkabilirim? Siz yanımda..."

O sırada keşişler yeni bir atağa kalkmışlardı ve çılgınlar gibi bağırıp duruyorlardı:

"Ölüm, ölüm! Kutsal haçımız uğruna..."

Leo öfkeyle haykırdı: "Kutsal haç uğruna, öyle mi? Demek hâlâ Tanrı'nın adını ağzınıza alabiliyorsunuz..." Nöbetçilere döndü:

"Gösterin onlara günlerini, haydi..."

Bu emirle adamlar atağa geçtiler. Leo da kılıcıyla ileri fırladı ve Kallinikos'a saldıran bir keşişe saplayıverdi kılıcını.

Bundan sonra olanları dehşetle izlerken iki kızkareşin gözleri faltaşı gibi açıldı. Eğer saldırganlar düzgün bir şekilde davransalar bir avuç askerin hakkından rahatlıkla gelebilecek sayıdaydılar. Fakat son derecede karışık bir topluluktu bu, tam olarak ne yapacaklarını bilmiyorlardı ve tam bir karmaşa içindeydiler. Öte yandan Leo'nun liderliğindeki nöbetçiler eğitimli ve deneyimli adamlardı. Az önce kırbacıyla mahkemeye hizmet edecek olan işkenceci de şimdi onların arasındaydı ve elindeki aleti büyük bir ustalıkla, adeta bir kılıç gibi kullanıyordu saldırganlara karşı. Keşişlerin isterik çığlıklarına Fergal'in kendi dilinde attığı naralar karışıyordu. O da sopasını inanılmaz bir hızla sallıyordu. Kısa zaman sonra yere yıktıkları adamlardan bir savunma duvarı oluşmuştu Leo ve askerlerin önünde.

Keşişler tam yeni bir saldırıya hazırlanırken birden bir ses duyuldu: "Haydi şunların cezasını verin, haydi." Hemen arkasından da at kişnemeleri ve nal sesleri yankılandı. Bunlar askerlerdi.

Birden Triklin'i bir savaş meydanına döndüren kitle panik içinde kapılara doğru koşup canını kurtarma derdine düşmüştü. Bazıları duvarlara tırmanıp pencerelerden kendini atarak kaçmaya çalışıyordu. Marinos son bir kez daha tiz sesiyle bağırdıysa da yandaş bulamadı sözlerine. Herkes korku içinde, çil yavrusu gibi dağılıyordu artık.

Kısa zamanda bütün kapılar tutulmuştu. Dışardan gelen seslerden askerlerin meydanı denetim altına almak için olağanüstü gayret gösterdikleri belli oluyordu. O sırada Besas göründü, hemen arkasından da Basil girdi içeri. Onun da arkasında kendi askerleri vardı. Adamlar kılıçlarını sallayarak bir anda tüm keşişleri sindirdiler.

Leo kürsünün önünde kanlı kılıcını kaldırdı ve arkadaşını askerce selamladı. Alnındaki bir yaradan hafifçe kan sızıyordu. Askerler cesetleri kenara iterek ona doğru yaklaştılar. Nöbetçilerden de biri ölmüştü ve altısı da yaralıydı.

"İyi iş," dedi Basil. "Görüyorum ki general olmak senin savaşçılığını azaltmamış. İyi ki Daniel'e haber yolladın dostum. İyi ki yolladın da askerler yetişti. Yoksa savaşçılığın da sizi kurtarmayabilirdi. Yarın Prefekt'in huzurunda bu işi tezgâhlayanların kimler olduğu ortaya çıkacak ve cezalarını bulacaklar."

Led sakin bir sesle ona cevap verdi. "Basil, bugün olanlar yeterince korkunçtu. Şimdi lütfen bana bir iyilik daha yap ve yardım et şu zavallı hanımları bir an önce buradan çıkaralım. Annemin evini biliyorsun, haydi."

Antuza, Kasia'nın evine götürülürken yolda bayıldı. Sofya ondan bir parça daha iyi durumdaydı. Kallinikos ise şok geçiriyordu, hâlâ davanın düşmüş olduğunu algılamakta zorlanıyor, hâlâ çocuklarına işkence yapılacağı korkusuyla yanıyordu içi. O öğleden sonra askerler kentin sokaklarında disiplini sağlayabilmek için durmadan dolaşıp durdular. Konstantinopolis en hummalı günlerinden birini yaşamıştı.

O gece geç saatlerde Galata'da, güvenlik güçlerinin gözlerinden uzak meyhanelerden birinde Petronaks ve korkudan yüzü bembeyaz olmuş Evagrios durumlarını konuşuyorlardı.

Diyakoz, "Bu benim kabahatim değildi," diye sızlanıyordu. "O kızıl kafalı şeytan nasıl oldu da Nikomedia'ya geçebildi? Bütün limanlar kapalıydı ve keşişler ne dediysem kelime kelime yaptılar. Bu nasıl oldu?"

"Evet her şeyi söylediğin gibi yaptılar, hatta daha da fazlasını. Biliyorsun bu işin sorumluluğu senin üzerindeydi ve tabii riski de. Benim değil... Sızlanıp durma."

"Ama... Ama eksalansları beni koruma sözünü vermişti."

"Hayır, ekselansları seni koruyamaz. Yakalanırsan yanarsın. Dinle, Patrik'in kafasının çok karıştığı ve kendini bu durumdan sıyırabilmenin yollarını aradığı söyleniyor. Her yer tahrip edildi. Tüccarlar büyük bir korku ve dehşet yaşadılar. Adın katedral kayıtlarından düşüldü. Sallustios tutuklanmış ve Leo onu Daniel'e söyleyerek kırbaçlattırmış. Ne yazık ki o buna fazla direnç gösterememiş ve yalnızca senin adını vermekle kalmamış, efendimin de bu işte parmağı olduğuna dair iğrenç itiraflarda bulunmuş. Leo bunun üzerine hemen efendime gitmiş. Neler konuştuklarını kimse bilmiyor, ama herhalde hoş bir konuşma olmamıştır. Araları iyice gergin artık. Paul kendini temize çıkarmak için Sallustios'u ıssız bir balıkçı adasına sürgüne yolladı dostum. Yakalanırsan başına neler geleceğini artık düşün."

"Tanrı yardımcım olsun. Ben artık sonsuza kadar mahvoldum. Ne yapacağım?"

"Şu anda elinden hiçbir şey gelmez. Bir şeyler yapmaya kalkıp da işleri iyice karıştırma. Neyse ki senin Nikosia ve Saloma zamanında kaçabilmişler. Bana gelince, benim hakkımda bir kanıt bulamadılar şimdilik. Kadınları senin yanına yollayacağım, bu patırtı geçene kadar bir süre saklanın. Sonra, sonra..." Adamın sesi iyice alçalmıştı şimdi, Evagrios'un kulağına eğilerek fısıltıyla, "Büyük Efendi diyor ki," dedi. " Leo'nun aşkının hakkından gelmenin başka yollarını bulacakmış, kesinlikle... Şimdi dostum şu keseyi al. En azından bu senin açlıktan ölmeni engeller."

XI

İmparator'un Sonu

Kallinikos'a yapılanların dedikodusu tam yedi gün Konstantinopolis'i oyaladı. Evagrios polisten kaçmayı başarabilmişti, ama Leo'nun özel araştırma metotlarının sonucunda Sallustios'un başına gelenler dalavereci hukukçulara gerçekten de bir ibret dersi olmuştu. Patrik çevresindekilerden her kim o malûm mahkemeyi ima edecek olsa öfkeden adeta çılgına dönüyor ve ağzına geleni esirgemiyordu. Bazı aklı başında igumelosler ise daha sağduyulu davranarak fanatik keşişlerini cezalandırma yoluna gitmişlerdi. Kentteki en büyük manastır olan Aziz John'un başpiskoposu Aya Sofya'da bir ayinde dini siyasete alet edenlerin lanetlenmesi gerektiğini bile söylemişti.

Prefekt mahkemesinde yargıç Daniel son derecede yerinde kararlar aldı. Sopa yerine kılıç kullanan sofulardan ikisi idam edildi. Diğerlerinin cezaları da yeterince korkutucu ve caydırıcı oldu. Marinos'un tekrar sütununa dönmesine izin verildi, ama artık eski havasının olmayacağı kesindi. Saborios, Nikea'daki üniversitenin önemsiz bir kürsüsüne tayin edildi. Öte yandan Kallinikos'a destek vermiş olan meslekdaşları silindiri onarıp bir gösteri yaptılar. Bu zararsız ve yararsız alet böylelikle halka da sergilenmiş oldu.

Kriz sona ermişti, ama "Barış Evi"nde artık hiçbir şey eskisi gibi değildi. Kallinikos saatlerce yüzünü iki eli arasına alarak boş gözlerle oturuyordu. Kızlara gelince, onlar babalarından daha çabuk atmışlardı yaşadıkları olayın şokunu üzerlerinden, ama yine de tam olarak iyileştikleri söylenemezdi. Leo ve Fergal onları artık önceden olduğu gibi sık sık göremiyorlardı, hatta Kasia bile...

Bu arada fısıltılı söylentiler alıp başını yürümüştü kentte. Tiyatrolarda, Haliç, ya da Boğaz'da yapılan gezilerde kadınlar dedikodu yapıp duruyordu. Savaş Bakanı neden bu olaya heyecanla dahil olmuştu? Kallinikos'la olan bu yakın ilgisinin nedeni neydi? Yaşlı adamın askeri alandaki yardımları mıydı bunun nedeni? Yoksa başka nedenler de mi vardı? Şu Antuza'yı gören olmuş muydu? Gerçekten de güzel miydi? Annesi olmadığına göre belki de iyi yetiştirilmiş biri değildi o...

Fergal bu boş sözlerden birkaçına kendi kulaklarıyla tanık olmuştu, ama bunları efendisine taşımamayı tercih etti. Yine de generalin giderek daha huzursuz, hatta tedirgin bir ruh haline girmekte olduğunun farkındaydı. Leo, Paul ile yaptığı özel konuşma hakkında hiç kimseye tek bir kelime bile etmemişti, ama herkes hadımın onun karşısında korkuyla titreyerek durmuş olduğunu tahmin etmekte zorlanmıyordu. Bundan böyle açıkça olmasa da ikisinin arasında bir savaşın olacağını da...

Generalin sorunları sadece bunlarla sınırlı değildi gerçekte. Her gün yeni bir can sıkıcı haber daha alıyordu. Bulgarlar neredeyse Adrianopolis'in önüne kadar gelmişlerdi. Ege'deki Müslüman korsanlar, ticareti olumsuz yönde etkiliyorlardı. Ve en kötüsü Küçük Asya'da Sarazen baskısı inanılmaz boyutlarda artmıştı. Kilikya yaylalarında artık bu adamlar düzenli bir askeri güç oluşturuyorlardı ve Büyük Emir, Psidia'daki Antiokia'ya* başarılı bir baskın düzenlemişti.

Daha da ciddi tehlikeler kapıdaydı. Leo bunları tahmin etmekte zorlanmıyordu. Halife karadan ve denizden Yeni Roma'ya saldırma planlarının peşindeydi. Sezarların tahtına göz dikmişti "Hak Dini"nin başkanı belli ki. Peygamberlerinin bu dileğini yerine getirmek için bir yığın koyu dindar savaşçı Damaskus'ta sabırsızlanıyordu. Konstantinopolis'i istiyorlardı kesinlikle.

* Antakya.

Savaş Bakanlığı'ndan eve geldiğinde bile geç saatlere kadar harita ve raporları inceliyordu Leo. Ve için için bunları yapmak yerine yeniden Anadolu'da savaşan birliklere katılma arzusunu duyuyordu. Onlara, Sarazenler'e Roma kılıcının nasıl acımasız olduğunu göstermek istiyordu. Ama bir Savaş Bakanı'nın yeri savaş alanları değildi, onun görevi askeri birliklere akılcı taktikler, stratejiler hazırlamaktı ve bu da ancak masa başında olabilirdi. Leo görevinin bilincindeydi, durumun ne kadar korkutucu ve ciddi olduğunun da...

Her ne kadar bu sorunlarla iç içe yaşasa da kentte giderek belirginleşmekte olan bazı değişikliklerin de farkındaydı. Leo, Saray'ın ve patriçilerin entrikalarından her zaman uzak durmaya çalışmıştı, ama yine de bunlara tamamen sırtını dönemezdi. Yavaş yavaş Filippikus hakkındaki şikâyetler artıyordu. İmparator yaklaşmakta olan tehlikelere aldırmaz bir tavır içinde gününü gün etmekle meşguldü. Ordunun güçlendirilmesi için gerekli olan para eğlence için harcanıyordu. Kentin ileri gelenleri birbirlerine başlarını sallayarak, "Bazı şeyler değişecek," demeye başlamışlardı. Evet bazı şeyler değişecekti, bu belliydi, ama ne zaman değişecekti ve kim değiştirecekti?

Gerilim giderek artıyordu, yine de önemli bir olay olmadan Mayıs'ın on birine gelindi. Bu, kentin I. Konstantinopolis tarafından kuruluşunun yıldönümüydü. Mahkemeler kapalıydı. Zeugzippos da dahil olmak üzere bütün hamamlar halka açılmıştı. Fırınlar bedava ekmek dağıtıyordu. Tiyatroların tümü ağzına kadar doluydu. Meydanlarda şenlikler düzenlenmişti, her yerden müzik sesi yayılıyordu. Akşama doğru, aşırı süslü bir Konstantin heykeli, yüzlerce beyaz üniformalı askerin eşliğinde fildişi bir arabayla Hipodrom'un çevresinde dolaştırıldı.

Kutlama cumaya denk gelmişti ve pazar günü de Paskalya'dan sonraki kutsal yedinci pazardı. Bu nedenle iki

özel gün arasındaki cumartesi de tatil edilmişti ve imparatorun emriyle Hipodrom'da yarışlar düzenlenmişti. Daha güneş doğarken her yaştan ve gelir düzeyinden çok sayıda kentli bunu izlemek için kapılara yığılmıştı. İçeri girmek için parası olmayanlar kubbelerin, yüksek çatıların üzerine tırmanmıştı. Meydan hınca hınç dolduğunda çevresi Protektorlar ve yüksek sivil görevlilerle sarılı olduğu halde imparator göründü. Yerine, yani Katizma'ya kurulduktan sonra Filippikus âdet olduğu gibi elindeki mendili kumlu zemine atarak oyunu başlattı ve arabalar delice bir hızla ileri atıldılar.

O sabah yapılacak yedi karşılaşma vardı. Bunların her birinde yedi tur atardı yarışmacı ekipler. Yaklaşık kırk bin izleyici tuttukları "Mavi", ya da "Yeşil" takım için çılgınca tezahürat yapıyordu. Karşılaşmalar arasında cambazlar, boksörler ve güreşçiler ortaya çıkıyordu. Çok uzun zamandır gladyatör dövüşleri yasaklanmıştı, ama bunun yerini ayılarla aslanların kapıştırılması almıştı. Büyük bir coşku ve heyecan içinde izleniyordu gösteriler. Daha ilk bölümde arabalardan biri devrilmiş ve yarışmacı ölmüştü, bir başkası ise ağır yaralanarak bacaklarını yitirmişti. Yeşiller mavilerden daha iyi gidiyordu.

Öğle saatlerinde yarışlara ara verildi. Öğleden sonra devam edilecekti. İmparator kutsal öğle uykusuna yatmak için saraya dönmek üzere arabasına doğru gidiyordu. Filippikus ve maiyeti yola koyulduğunda bazı patriçilerin de ortadan kaybolması coşku içindeki insanların dikkatini bile çekmedi. Zaten bu aşırı sıcak günde bir süre gidip dinlenmek hiç de kuşku uyandırıcı değildi.

Leo, Hipodrom'a gitmemişti. Savaş Bakanlığı kapalıydı ve herkes tatildeydi, ama o tatil yapamazdı. Bu yüzden de işlerini eve getirmiş, Kasia'nın küçük bahçesindeki masada

harıl harıl çalışıyordu. O haritalarına gömülmüş yeni plan ve projeler üretirken annesi ve Mikael de bahçenin öbür ucunda bir yetim kızın sorununa çözüm bulabilmenin peşindeydiler. Çok bunaltıcı bir gündü. Zakkumların üzerinde büyük bir arı vızlayıp duruyordu. Duvarlarda ve saksıların arasında irili ufaklı kertenkeleler dolaşıyordu. Bunca uzaklığa rağmen Hipodrom'dakilerin gürültüsü arada bir yankılanıyordu sakin ve sessiz avluda.

Strategos derin düşüncelere dalmıştı. Şu anda her şey huzur verici görünüyordu, oysa durum böyle değildi gerçekte. Önündeki belgeler tam olarak bunu göstermese de yeterince ipucu vardı gelecek tehlikeler için. Lüks ve eğlence düşkünü Konstantinopolis artık güvende değildi.

Hipodrom'dan yeni bir uğultu yükselmişti. Onların "Çok yaşa yüce Filippikus," diye bağırdıklarını tahmin edebiliyordu Leo. Bu insanları nasıl inandırabilirdi durumun ciddiyetine. Yanındaki bir avuç aklıbaşında askerle bunu başarabilecek miydi? Bu halkı çok geç olmadan nasıl uyandırabilirdi, onları nasıl derleyip toparlayabilirdi? Sinir içinde önündekileri iterek bahçede ileri geri yürümeye başladı. Tam o sırada Peter geldi:

"Patriçi Nikeforos Skleros ve Konsül Leontos Berones ziyaretinize geldiler efendim."

Leo masadakileri toparlarken annesine ve Mikael'e de içeri gitmelerini işaret etti.

İki önemli adam yüzlerinde saygılı bir gülüşle içeri girip onu selamladılar. Karşılıklı birkaç nezaket cümlesinden sonra da hemen konuya girdiler. Sanki güvence ararmış gibi Leo'ya iyice sokulmuş, seslerini iyice alçaltmışlardı.

Nikeforos kaygıyla, "Kimsenin kulak misafiri olmasını istemiyoruz," dedi.

Leo onlara bu konuda kesin güvence verebileceğini söyledi ve konuklarını tekrar yerlerine oturmaya davet etti. Nikeforos bu sözlerle rahatlamıştı ve çenesi hemen açıldı:

"Sizinle daha önce bir yakınlık kuramadık, ama artık bunu telafi etmenin zamanı geldi. Saray Efendisi hadım Paul'e ve onun yandaşlarına karşı olduğumuzu biliyorsunuz umarım."

"Evet, biliyorum," diyen Leo dikkatle onları inceliyordu.

"Herhalde imparatorluğun içinde bulunduğu hassas durumu da herkesten daha iyi biliyorsunuz general. Halife'nin ordusu Konstantinopolis için giderek daha ciddi boyutlarda bir tehlike oluşturmaya başladı."

"Bunu her gün, her an yaşıyorum..."

"Bu durumda yapılması gerekenler belli, ama imparator bunu düşünmüyor bile. İkinci bir Heraklius'a ihtiyacımız var bizim. Yüzyıl önce Pers akınını püskürten yüce Heraklius gibi birine..."

"Ne diyebilirim? Sizin bu sözlerinize bir aptal bile karşı çıkamaz."

Nikeforos oturduğu koltukta biraz ileri doğru eğildi, bir yandan da arkadaşına bakıyordu. Bu defa Leontios sözü aldı ve fısıltılı bir sesle;

"Size önemli bir şey söylemeye geldik," dedi. "Bu gece yeni bir imparatorumuz olacak."

Leo şaşkınlıkla yerinden fırladı, sonra tekrar oturdu. "Ne demek istiyorsunuz? Ben hiçbir isyan haberi almadım, tek bir askerimin bile haberi yok böyle bir durumdan."

"Zaten bunun da askerlerle fazla bir ilgisi yok, lütfen dinleyin." Leontios'un sesi bir parça yükselmişti ve güvenle doluydu. "Protostrator Rufus'u tanıyorsunuz değil mi?"

"Evet biliyorum. Opsikia* yöneticilerinden biri. Gözüpek bir adam."

"O şu anda sarayda ve tabii ki yanında güvendiği adamları da var."

Savaş Bakanı yeniden yerinden fırlamıştı. "Tanrı aşkına," dedi. "Madem böyle bir isyan planladınız, o halde ne-

* Bursa, Kütahya civarı.

den buradasınız? Niye bana gelip bunları anlatıyorsunuz?"

"Hepsini açıklayacağız değerli general, hepsini." Nikeforos gülümsüyordu. "Siz üstün nitelikleriyle tanınan cesur, dürüst birisiniz. Çok da vicdanlı, sadık... Ama artık olaylar sizin engelleyemeyeceğiniz bir aşamada. Bundan emin olabilirsiniz. Ama size her şeyi açıklıkla anlatacağız yine de..."

"Evet bunu yapmalısınız. Kesinlikle." Leo giderek sinirleniyor ve sabırsızlaşıyordu. " Eğer planınız bu noktaya kadar geldiyse neden benim yanımdasınız şu anda? Ve eğer umutlarınız boşa çıkarsa beni de kendinizle birlikte büyük bir belanın içine çekmiş olacaksınız. Siz neyin peşindesiniz, bunu bana kesinlikle açıklamanız gerekiyor."

"Rufus başaracaktır. Bunu adım gibi biliyorum. İmparatorun odasının çevresindeki nöbetçi ve koruyucular çoktan hareketsiz hale getirildiler. İşi şansa bırakamazdık. Sonuçtan emin olarak geldik buraya."

Leo çaresiz bir öfkeyle elini alnına vurdu:

"Kişisel görüşümü açıklamam gerekirse Filippikus'u günahım kadar sevmem. Ama sizinle bu gizli isyanı paylaşacağım anlamına da gelmez bu. Bana anlattıklarınız bende kalacaktır, size ihanet etmeyeceğim. Bu sessiz kalışım, belki de benim sonumu getirecek... Her neyse, artık beni yalnız bırakmanızı rica edeceğim."

Nikeforos bunları hiç duymamış gibi davranıyordu. Elbisesinin kıvrımları arasından bir kâğıt çıkardı:

"Saygıdeğer Strategos, sizin ne kadar şerefli biri olduğunuzu iyi biliyoruz. Biz bu darbe konusunda hiçbir şeyi şansa bırakmadık. Size güvenimiz sonsuz. Şimdi bu harekâtın sonucunda yapılacak değişikliklerin listesini sunuyorum: Logotetlerin hepsi değiştirilecek, bölge yönetim birimlerinin başındakiler de... Paul'ün aynı konumda kalmasına karar verdik, ama tabii eskisi gibi olmayacak yetkileri. Ben Hazine'nin başına geçeceğim. Saygıdeğer Leontios da başmabeynci olmayı kabul ettiler. Yeni imparator derhal

patriçi Kopaz'ın dul karısıyla evlendirilecek. Böylelikle onun servetinden de yararlanma olanağımız olacak."

Leo kaşlarını şöyle bir havaya kaldırdı, sanki bir parça olsun sakinleşmişe benziyordu.

"Bir yığın isim var sanırım listenizde... İmparatorluğu kurtaranlar kedilerini de kurtaracaklardır mutlaka. Dul bayan İgnatio'nun çok sivri dilli ve huysuz olduğunu herkes söyler durur. Ama neyse bunu geçelim şimdilik... Planlarınızın baş kahramanının adını söylemediniz henüz, bunu merak ettim. Yeni imparator kim olacak?"

Nikeforos anlamlı bakışlarla arkadaşına dönerek güldü:

"Bize bu onuru verdiğiniz için minnettarız," dedi sonra birden her ikisi de dizlerinin üzerine çöktü. Uzanıp Leo'nun eteğini tutup saygıyla öptüler. "Yeni imparatoru ilk selamlayanlar olmakla gurur ve onur duyuyoruz efendimiz."

Strategos kendini geri attı bu sözler üzerine. Gözlerinden adeta öfke fışkırıyordu. "Tanrı aşkına! Bu da ne demek oluyor, nedir bu rezalet? Bana ne hakla böyle hakaret edebiliyorsunuz?"

"Hakaret mi?" Bu Leontios'tu. "Roma İmparatoru olmayı bir hakaret olarak mı kabul ediyorsunuz? Binden fazla soylu bir kenara koyularak size bu onur verildi. Üstelik her şey sizi tehlikeye sokmadan sonuçlandırıldı, hem de hiçbir tehlikeye... Tek yapacağınız Aya Sofya'ya doğru gidip herkesin adınızı bağırarak sizi selamlamasını izlemek olacak. Bütün Konstantinopolis kısa zaman sonra 'Çok yaşa Leo Augustus,' diye bağıracak. Herhalde bu beklenmedik onur sizi şaşırttı. Belki de Nikeforos bunu daha yavaş söylemeliydi size."

Leo konuşmaya başlamadan önce hızlı adımlarla üç kez avluda dolandı. "Bana önerdiğiniz şeyin farkındayım," dedi. "Evet, darbeden sonra başa geçecek olan imparator

olacak. Bunu biliyorum, yalnız kendisini iyi bir geleceğin beklediğini hiç sanmam. Yeni Basileus'unuzun ne yapmasını bekleyeceksiniz? Bir grup ipek giysilinin gücü elinden alınıyor. Alınıyor ve bir başka ipek giysili gruba veriliyor. İmparator ise sadece bir kukla olacak. Kendi eşini bile seçemeyecek olan bir kukla...Ordu beceriksiz yöneticiler yüzünden çok çekti. Bir başkasına katlanabilecek mi, bir yenisini isteyecek mi? Doğrusu bundan emin değilim."

"Opsikia Bölgesi'nin birliği bizimle birlikte ama..." Nikeforos'un sesi bir parça güvenini yitirmiş gibi çıkıyordu bu sözleri söylerken.

"Sadece on iki bölgeden biri, üstelik de en güçlüsü değil. Ayrıca onlara da ne kadar hâkim olduğunuzdan emin misiniz? Her neyse... Diyelim ki öyle. Ordunun büyük bir bölümü sınırlarda Sarazenler'le mücadele ederken burada bir mor giysinin sahibini değiştirme oyunu oynanıyor. Filippikus çok aşağılık biri olabilir, ama siz ondan da kötü bir şeyin peşindesiniz. Müslümanlar kapılarımıza dayanmak üzereyken bir iç savaşa neden olabilirsiniz bu planınızla, bunu hiç düşünmüş müydünüz acaba?"

Her iki ziyaretçi de suspus oluvermişti bu sözler üzerine. Sonra birden Leontios tekrar konuşmaya başladı, yalnız sesi artık eskisi gibi çıkmıyor, tam tersine titriyordu:

"İmparator olmayı reddetmek... Üstelik de sizin gibi birinin bunu yapması... İsaurialı bir köylü imparator olmayı reddediyor... Her şeyi buna göre planlamıştık. Sizin asker ve sivilin gözündeki yeriniz bütün sakıncaları ortadan kaldıracaktı. Şimdi ne yapacağız? Listede sizin istediğiniz değişiklikleri yapmaya hazırız."

"Bunun bir yararı olmaz," diye kestirip attı Leo. "Her şeyi benden habersiz kendi başınıza yaptınız. Şimdi gidip gerisini de getirin. Tabii yine kendi başınıza. Belki de Rufus'u ikaz etseniz daha iyi olur."

"Hayır, bunu yapamayız. Her şey çok önceden ayar-

lanmıştı. Biz buraya gelirken o da saraydaki işini tamamlamak üzere harekete geçmişti. Ve eminim ki çoktan bitirmiştir görevini. Leontios ve ben size bu büyük haberi kendimiz vermek istemiştik..."

"Ben anlamam bunu. Size benim üzerimde böylesine oyunlar oynama cesaretinin nereden gelmiş olduğunu bilemem. Demek gidip o mor giysiyi giyeceğim öyle mi? Sonra da sizin emirlerinize uyacağım, sonra da ya gözlerim dağlanarak bir kenara atılacağım, ya da öldürüleceğim... Hayır, buna izin veremem. Şimdi gidin, hemen gidin. Yine de size ihanet etmeyeceğim. Haydi gidin."

"Hâlâ anlayamıyorum sizi. Her şey ince ince ayarlanmıştı. Bu olamaz. Başka birini aklımıza bile getirmedik. Ne şanssızlık, şimdi ne yapacağız?"

İki yüksek rütbeli soylu neredeyse titreyerek, endişe içinde alelacele vedalaştıktan sonra çıkıp gitti. Leo bir süre sessizce, kendi kendine oturdu. Saçlarını karıştırıyor, elleriyle oynuyordu. Sonra annesine seslendi.

Tek bir bakışta Kasia, oğlunun allak bullak olduğunu anladı. Leo olanları kısaca anlattıktan sonra yaşlı kadın sevgiyle sarıldı ona.

"Ah evladım," dedi. " Sen çok güçlü birisin ve yüce Tanrı eminim sana büyük görevler verecektir. Zaten hatırlasana, Barses ve Kioba sana neler demişti?"

General eğilip annesinin yanaklarını öptü.

"Hayır anacığım," diye mırıldandı. "Bu öylesine bir durum değil. Bu darbeden sonra tahta çıkacak olanın hiçbir şansı yok. Olamaz... Bana inan, doğruyu söylüyorum. Ve şimdi ister istemez ben de bu pisliğe bulaşmış durumdayım. Ne yazık, elimden bir şey gelmiyor. Tek yapmamız gereken oturup dua etmek ve beklemek."

Bir saat geçti, sonra bir saat daha. Kasia da, Leo da çok

tedirgindi. Eğer darbe başarısız olursa ve eğer o iki soylunun bu eve gelmiş olduğu ortaya çıkarsa başlarına büyük belalar geleceği kaçınılmazdı. Darbeciler başarısızlıklarını mutlaka bir başkasının üzerine atma telaşına düşeceklerdi ve o zaman... Evet böyle bir durumda Leo gözlerinin kör edilerek bir manastıra kapatılabileceğini, ya da Hipordom'da çığlıklar arasında kellesinin uçurulabileceğini iyi biliyordu. Az önceki teklifi kabul edip de, yanına birkaç sadık adamını alarak Aya Sofya'ya gitseydi... Hayır, bu da yanlış olacaktı, mutlaka bu büyük bir yanlış olacaktı. Leo bu sıkıntılı kaygıları uzaklaştırmak istedi zihninden, ama çok zordu. Sessiz bekleyişini sürdürdü.

Sokaklardaki insanlar da daha az kaygılı değillerdi. Gün boyunca herkes birbirine sarayda ve hipodromda neler olduğunu sorup durmuştu. Sonra birbiriyle çelişkili bir yığın söylenti dolaşmaya başlamıştı ortalıkta. Ve sonra da Augusteum'dan bağırışlar yükselmişti. Bunların ne olduğu henüz belirsizdi. Leo, Peter ve Fergal'e gidip doğru bilgiler toplamalarını emretti. Endişeli bir saat daha geçtikten sonra adamlar yeni bir haberle geri geldiler. Mikael dua ederken Kasia ve Leo da dizlerinin üzerine çöküp Tanrı'ya şükretmeye başladılar. Leo kurtulmuştu.

Tarih boyunca Roma imparatorlarından hiçbiri Filippikus kadar ani ve utanç verici bir şekilde tahttan indirilmemişti.

O gün Hipodrom'dan bir parça dinlenmek için ayrılan imparator Saray'a dönünce bir süre ertesi gün soylulara verilecek davet için baş kilerci ile görüşmüştü. Bir hayli şarap içip, örnek yemeklerle tıka basa karnını doyurduktan sonra da yatağına gitmişti. Rufus ve adamları onu bir çuvala koyup kaçırırken hiç de zorlanmamışlardı. Özel geçitten dışarı çıkarılan Filippikus'un hipodromun arkasında Yeşiller'e ait soyunma odasında üstü değiştirilmiş, sonra da önceden hazırlanmış demirlerle gözleri dağlanmıştı. Ve sonra da ka-

lan ömrünü yapayalnız tamamlayacağı uzak bir manastıra yollanmıştı. İki yıllık saltanat böyle sona ermişti işte.

Ama bunlar Rufus'un görevini sonlandırmamıştı. Darbeciler arasında bile yeni imparatorun kim olacağını bilenlerin sayısı azdı. Son ana kadar Nikeforos ve Leontios yeni imparator için düşünüp durmuştu. Leo'nun tekliflerini reddetmesi her şeyi karmakarışık etmişti. Ne Aya Sofya'ya giden bir imparator, ne de onu alkışlayanlar görünüyordu ortalıkta. Panik ve heyecan içinde bir akşam geçti, haberciler telaşla bir patriçinin sarayından diğerine koşturup duruyordu.

Leo resmen tacın boşta olduğu ve Senato'nun yeni bir imparator seçmek için toplandığının haberini aldığında şu cevabı yolladı onlara,

"Ben bir askerim, bir politikacı değil... Ve benim işim de yeni bir imparator yaratmak değil, imparatorun emirlerine uymaktır. Siz seçiminizi yapana kadar ben de birliklerimle toplumun güvenliğini sağlayacağım, bundan emin olabilirsiniz."

Ve sonunda pazar günü haberciler gümüş borularını öttürerek yeni imparatorun tahta çıkışını haber verdiler Augusteum'da. Bu yeni imparatorun adı II. Anastasius'tu.

Herkes onun Filippikus'tan daha iyi biri olduğu kanısındaydı, ama yine de sarayın düzelmiş olduğu anlamına da gelmiyordu bu. Nikeforos, Leontios ve yakınları yönetimde önemli noktalara gelmişlerdi. Paul ise hâlâ eski konumundaydı, yalnız daha önceden planlandığı gibi yetkileri eskiye oranla azaltılmıştı. Niketas ve Teokistas'ın durumlarına da dokunulmamıştı. Yeni imparator yönetimde daha etkin olacaktı. Sarazen saldırılarına karşı sıkı bir savunma harekatı düşünülüyordu. Ama askerin içinde yaygın olan kanı aslında çok fazla bir değişiklik olmayacağıydı.

Darbecilerin Leo ile yaptıkları görüşme kısa zamanda bir sır olmaktan çıkmıştı. Şimdi herkes onun imparatorluk

teklifini geri çevirdiğini biliyordu. Ve tabii yeni imparator da bundan haberdardı. Kendi doğuşunu sağlayan bu reddediş için belki de için için Leo'ya minnetarlık duyduğundan olacak tahta çıkışının üçüncü gününde onun görevinin başında kalmasından büyük bir mutluluk duyacağını açıkladı. Leo yine Savaş Bakanı'ydı ve Trakya Strategosu'ydu. Açıklanan bir başka önemli karar da Konstantinopolis Yüksek Prefekti Daniel'in başında olduğu bir heyetin Hagarinler'in halifesiyle görüşüp onların gerçek niyetlerini öğrenmek üzere Damaskus'a gönderileceğiydi.

XII

Terapia'daki Villa

Leo, Konstantinopolis dışındaki bölgelerden Anastasius'a bağlılıklarını bildirmek için gelen heyetlerin yüzlerindeki öfkeli ifadeleri gördükçe tahminlerinde yanılmadığını anlıyordu. Kırsal kesimdeki askerler Sarazen tehdidi hemen yanıbaşlarında dururken başkentte yine birtakım yiyicilerin görev başında olmasına fena öfkeleniyorlardı. Trakya Strategosu yeni imparatora sadakatini göstererek iyi bir örnek oluşturmuştu, ama bu genel düşüncede bir değişiklik yapmıyordu; hangi rütbeden olursa olsun askerlerin çoğu bu gidişin doğru olmadığını biliyordu. Tabii Leo da...

Ama her şeye karşın başkentte hayat devam ediyordu. Taç giyme töreni sırasında bir yığın ilginç gösteri ve şenlik yapıldı. "Işıklar Caddesi"ndeki satıcılar belki de hayatları boyunca bu kadar çok gümüş, ipek, fildişi ve abanoz eşya satmamışlardı. Ve zengin evlerinde böylesine görkemli da-

vetler verilmemişti. Neredeyse Karadeniz'in tüm balıkları, Trakya ve Bitinia ormanlarının bütün av hayvanları taşınmıştı bu sofralara. Kiliselerdeki rahipler ise hep aynı şeyi söylüyorlardı: "Korkmayın, bizim kentimiz efsunludur. Tanrı onu daima koruyacaktır ve Roma İmparatorluğu sonsuza kadar yaşayacaktır. Kitabımızda da yazdığı gibi savaşlar gelip geçer, ama burası kalır. Hiç kimse Konstantinopolis'e dokunamaz."

Leo, Mikael'i ve diğer bazı aklıbaşında papazı halkın gözünün açılması için görevlendirdiyse de bunun ne yazık hiç faydası olmadı. Uyarıları hiç kimse ciddiye almıyordu. Mikael, "Sel onları alıp götürene kadar dere yatağında yiyip içmeye devam edecek bunlar," diyordu. Oysa her yeni gün bir başka Sarazen saldırısının haberi daha geliyordu kente.

Yine de Savaş Bakanı'nın gayretleri boşa gidiyor sayılmazdı. En azından yeni imparator askeri projelerin gerçekleştirilebilmesi için kesenin ağzını açmıştı. Surlar dikkatle onarıldı. Tersanelerden yeni gemilerin yapıldığının işareti olan çekiç sesleri yükseliyordu. Basileus'un hizmetine girmek için her yandan paralı asker geliyordu Konstantinopolis'e: Franklar, Avarlar, Lombardialılar, Slavlar, Kafkasyalılar... O sırada Kapadokya'daki askerlerin bir Sarazen saldırısını geri püskürttükleri haberi geldi. Bu, gerçekten de ordu için büyük bir moral kaynağı oldu. Leo kendi gücünün farkına varıyordu, doğru adamlarla ve doğru taktiklerle bu belayı başlarından savabileceklerine dair bir ümit belirmişti içinde ve diyordu ki, "Tanrı'nın yardımıyla başarabilirler, başarabilirim..."

Bütün bu kaygılar içinde yine de aklı başka konulara kaymıyor değildi. Ve böyle durumlarda kalkıp, "Barış Evi"ne gidiyordu, orada da her zaman güleryüzle karşılanıyordu.

Kallinikos yaşadıkları olayın şokunu hâlâ üzerinde taşıyordu. Yeni Basileus'un ona verdiği unvan –Başfilozof–

bile onu eski çalışma arzu ve azmine kavuşturmaya yetmemişti. Bir çeşit içine kapanma halindeydi.

Neyse ki yaz geldi de üniversite tatile girdi. Kasia, kızlara babalarını alıp Terapia'daki eve gitmeleri önerisinde bulundu. Bu şekilde belki yaşlı adam kendini daha çabuk toparlayabilirdi. Kızlar bunu hemen uyguladılar. Geride bırakılan Dorkon'un acıklı havlamalarına karşın, bir sabah kemerlerin yanındaki ev bir bakıcıya teslim edildi, hizmetkârlar daha önceden Boğaz'a doğru yola çıkmışlardı.

Onlar bu kararı aldıklarında Kasia ve Fergal'i şaşırtan bir olay oldu. Asla yorulmayan general birden bir günlüğüne işe ara verme kararı aldı ve derhal Basil'in hızlı barkalarından biri ayarlandı bunun üzerine. "Doğrusu kürekçilerin sıkı çalışmaya ihtiyaçları vardı," derken kaptan yaramazca göz kırpıyordu. Hep birlikte yola çıkıldı. Basil'in kırmızı yanaklı karısı Plasidia, ortalıkta koşturan üç küçük çocuğuna rağmen tenteli kanepenin altında Kasia ile dedikodu yapmaya başlamıştı hemen. Fergal belki de yüzüncü kez Sofya'ya ünlü Nikomedia macerasını tekrarlıyordu. Leo ise büyük bir nezaketle Kallinikos'la sohbet ediyordu, daha doğrusu yaşlı bilgin ona Makedonyalı İskender'in eski Bizans'ı nasıl kuşattığını anlatıyordu ince ince. Mahkeme gününden bu yana hâlâ solgunluğu devam eden Antuza da babasının yanında duruyordu ve büyük bir saygıyla bakıyordu genç generalin yüzüne. Strategos da ona bakıyordu arada bir, ama bunu sık yapmamaya dikkat ediyordu, çünkü bir kez baktığında gözlerini geri çekmesi çok uzun zaman alıyordu.

Çok güzel bir haziran sabahıydı. Gemi kalabalık limandan ayrılmış, mavi sularda iki yanında beyaz köpükler bırakarak ilerliyordu. Saray'ın göz alıcı kubbeleri, çiçekli terasları, mermer sütunları artık geride kalmıştı. Sağ yanlarında çamlarla kaplı Krisopolis tepeleri uzanıyordu, solda ise I. Anastasius'un yaptırdığı gözetleme kulesinin çevresindeki Galata tüccarlarının evleri, onun da arkasında Pera'nın

yeşil tepeleri vardı. Boğaz olanca güzelliğiyle önlerindeydi artık. Her yer sandallarla, sarı yelkenli teknelerle kaplıydı ve Boğaz'ın iki yakasında çok sayıda saray, köy, bağ ve küçük yaz evi görülüyordu. Gökyüzü masmaviydi.

Küçük koyları birbiri ardına geçtikçe Kallinikos'un bakışlarındaki karamsar hüzün de yok olmaya yüz tutmuştu. İki yanındaki topraklarla ilgili bir yığın şey anlatmaya başlamıştı heves ve heyecanla. Hem de neler neler... Çarmıha geriliş olayından yaklaşık üç yıl sonra buraya gelen Aziz Andre'nin Boğaz'ın çarpıcı maviliğini görünce söylediklerinden, Karadeniz ve Ege denizi arasında sürekli göç eden yetmiş çeşit balığa kadar bir yığın ilginç bilgi, hikâye...

Leo ve Antuza hem bunları dinliyor, hem de tekne ilerledikçe değişen manzarayı seyrediyorlardı. Bir bakıyordunuz kıyıda çiçekli bir bahçe bütün albenisiyle öne çıkıyordu, bir bakıyordunuz ormanlık tepelerde tek başına bir manastır. Artık yerleşim merkezleri gerilerde küçük lekeler halinde kalmıştı. Terapia'ya yaklaştıklarında Plasidia kocasına dönüp de, "Nasıl olsa hiç kimsenin acelesi yok, hava da çok güzel. Neden kayalıklara kadar gitmiyoruz?" diye sorduğunda, Strategos çok mutlu olmuştu, Antuza'ya sevinçle baktı.

Böylece Boğaz'ın sonuna kadar gidildi. Kiyanean kayalıklarını* dolandılar, artık önlerinde sonsuzmuş gibi görünen Euxine Denizi'nin** suları uzanıyordu. Tekne genişçe bir yuvarlak çizerek tekrar Boğaz'a girdi. Bu defa Avrupa toprakları sağ yanlarında, Asya toprakları sol yanlarındaydı. Polikion'un*** yüksek tepelerindeki gözcü kuleleri rahatlıkla seçilebiliyordu. Hieron'daki**** 'On İki Tanrı' adına

* Karanlık taşlar anlamına geliyor. Boğaz'ın çıkışındaki iki kayalık adacık. Bunlardan Anadolu kıyısına yakın olan yıkılıp dağılmıştır. Rumeli tarafındaki ise duruyor.

** Karadeniz.

*** Rumeli Kavağı.

**** Anadolu Kavağı.

yapılmış gri tapınak, paganizmin gözden düşmesinden sonra kaderine terkedilmişti ve giderek harabeleşiyordu.

Çevrede zengin soylulara ait bembeyaz sütunlu villalar ve bunların muhteşem bahçeleri görülüyordu. Bahçelerde orkideler açmıştı. Bu malikhanelerin çevrelerinde mutlaka birkaç köy evi ve bir kilise bulunuyordu. Çınarlar, ıhlamurlar, çamlar kucak kucağaydı tepelerde. Kadınlar, Boğaz'da süzülen tekneleri sayma yarışına girmişlerdi. Zaman zaman kıyılardan neşeli şarkılar yükseliyordu. Hatta dans eden gençler bile gördüler. Sanki eski Baküs ayinlerinden biri yeniden yapılıyordu bu güzel günde. Bütün bu renkler, sesler ve kokular herkese olağanüstü bir huzur ve mutluluk vermişti.

Kallinikos yine sessizleşmişti. Bakışlarını dalgınca gezdiriyordu Boğaz'ın iki yakasında. Antuza ve Leo teknenin kıç tarafında yalnızdılar. Kasia, Plasidia'yla hâlâ dedikoduya devam ediyordu. Fergal ise Sofya'ya bu defa eski bir Armorika öyküsü anlatıyordu. Strategos genç kızın bakışlarını yakalamaya çalışıyordu, ama Antuza uzaklara dalmıştı. Uzun büre sessiz durdular. Konuşma arzusu içindeki general tuhaf bir acemilik hissediyordu kendisinde. Sadece bir söz edebilmiş olmak için birden, "Boğaz'ı daha önce hiç bu kadar güzel görmemiştim," dedi.

"Evet çok huzur verici, öyle değil mi? Bu güzelliğe, bu huzura kıymak... İnsan buna inanamaz, ama siz Sarazen tehlikesinin çok yakınlarda olduğunu söylüyorsunuz."

"Sarazenler henüz gelmediler," derken Leo bir delikanlı gibi mahçuptu. "Tabii korkularım var ve siz de bunları çok iyi biliyorsunuz. Düşmanın buraya saldırabileceğini düşündüğünde korkmuyor musun Antuza?"

"Bazen. Ama artık eskisi kadar çok değil."

"Neden?"

Genç kızın yüzü kıpkırmızı olmuştu. Bakışlarını sulara çevirmişti. "Çünkü o korkunç günden bu yana hep düşünü-

yorum. Eğer Tanrı bizim gibi üç kişiyi kurtardıysa, binlerce masumun ölmesine de asla razı gelemez ve mutlaka onlara bir kurtarıcı yollar.Tıpkı bize yolladığı kahraman gibi..."

Son sözlerini söylerken sesi mırıltıya dönmüştü. Leo'nun yüzüne bakamıyordu. Genç komutan da utangaç bir tavırla göğe bakıyordu. "Tanrı gerçekten de buraya bir kurtarıcı yollamalı," dedi.

Antuza başını kaldırdı, cesaretini toplamış gibi görünüyordu. "Size bir şey söylemek istiyorum, umarım bana kızmazsınız."

"Senin söyleyeceğin bir şeye nasıl kızabilirim Antuza?"

"Diyorum ki, bizi kılıcıyla o azgın keşişlerin elinden kurtaran kahraman neden Konstantinopolis'in de kurtarıcısı olmasın?"

Leo bir kahkaha attı. "Sanıyorum annemin övünmelerini çok fazla dinlemek zorunda kaldın."

"Hayır, bu yüzden değil. Bunlar her yerde söyleniyor. Herkes aynı sözü tekrarlıyor Konstantinopolis'te: 'Filippikus gitti, yerine Anastasius geldi. Ama bizim için için önemli olan aslanımızdır, Leo'dur. Düşmanla sadece o başa çıkabilir.' Evet, herkes bunu söylüyor."

"Ah Antuza herkes neler neler söyler... Birinden, tek bir kişiden bunca şey beklemek ne kadar yanlıştır sen henüz bunu bilemezsin. Kaybedeceğin bir iş için öne sürülmenin ağırlığı, baskısı..."

"Ah, lütfen böyle söylemeyin. Siz kaybetmeyeceksiniz."

Birden yüzü kıpkırmızı olmuştu. "Ben neler söylüyorum böyle," diye kekeledi. "Lütfen beni affedin. Tutmuş bir generale neler yapması gerektiğini anlatıyorum. Lütfen affedin, sanırım babamla olan dostluğunuz yüzünden oldu bu."

"Affetmek mi? Affetmek için bir saldırıyla karşılaşmış olmak gerekir." Genç kıza çok yakın oturuyordu ve duydu-

ğu ses içine bin bir güzel duygu yayıyordu. "Antuza," dedi. "Yarın yine işimin başında olacağım. Bir yığın problem, bir yığın dert... Ama sanıyorum kendimi her zamankinden daha güçlü hissedeceğim, çünkü hep senin bu sözlerini hatırlayacağım."

"Ben de, ben de..."Antuza bir an sustu, yüzü hâlâ utanç içinde kıpkırmızıydı. "Anneniz haberlerinizi getirene kadar Terapia'yı çok sıkıcı bulacağım."

Önlerinde bir halat sallanıp duruyordu. Antuza onu yakaladı, ama doğru dürüst bağlayamadı. Leo ona yardım etmek için elini kızın elinin üzerinden uzattı. Şimdi iki el neredeyse birbirine dokunacak kadar yakındı ve gereğinden fazla bir süre de düğüm atılana kadar öylece kaldılar. Kasia göz ucuyla bütün bunları büyük bir hoşnutlukla izlemişti.

Artık başka bir bahane kalmamıştı geziyi uzatacak ve Terapia'ya yanaşıldı. Burası kışın sert kuzey rüzgârlarına kapalı, yazınsa serin meltemlerin dolaştığı hilal biçimi küçük ve çok şirin bir koydu. Her yer bağlıklar ve meyve bahçeleriyle kaplıydı. Kallinikos'ların evi diğerlerinden biraz daha uzakta, ama kıyıya oldukça yakın bir yerdeydi. Efraim ve diğer hizmetkârlar onları karşılamak için dışarı çıkmışlardı.

Basil tekneyi yanaştırıp Kallinikos ve kızlarını eşyalarıyla birlikte karaya indirdi. Küçük kedi Tobias bu sırada sepetinden fırlayıp da denize düştüğünde herkes kahkahayı bastı, onu kurtaran ise her zamanki gibi Fergal oldu. Leo, yaşlı bilgine ilk fırsatta buraya geleceğini ve birlikte Belgrad ormanlarında ava gitmeyi istediğini söyledi. Kızlarla kısaca vedalaştı. Ama onlar ayrılırken Antuza elindeki mavi mendili salladığında, o da yanıbaşındaki küçük yelken bezini uzun uzun sallamayı ihmal etmedi.

Dönüş yolunda general neredeyse hiç konuşmadı; sürekli olarak tepelere, ya da denize baktı. Ama Fergal efendisinin dudaklarında belli belirsiz bir gülüş olduğunun far-

kındaydı. Komutanın yüzü huzur içindeydi, arada bir kürekçilerin bir ağızdan söylediği şarkılara mırıldanarak eşlik bile ediyordu. Leo mutluydu. Kasia ve Plasidia hiç konuşmadan bakışıyorlardı, onlar da mutluydu.

O gece Sofya ve Antuza neredeyse dev dallarını Boğaz'ın sularına kadar uzatan atkestanesinin altında uzun uzun oturdular.

Karşılarında, Asya yakasında 'Herakles'in Yatağı' denilen yüksek tepelerin üzerinde yıldızlar göz kırparak parlamaya başlamışlardı ve ışıltıları denize yansıyordu. Bir balık zıpladı şıpırtılar çıkararak. İmparatorun yazlık saraylarından birinin olduğu Miludion'a doğru bir balıkçının meşalesi, akşam duasını hatırlatırcasına şöyle bir göründü nar rengi ateşiyle. Ağaçlardan birinde bir bülbül ötmeye başlamıştı. Bu, iki kardeşin birbirlerine içlerini rahatlıkla açabileceği bir andı. Ve Sofya konuşmaya başladı:

"Strategos bugün çok hoştu, değil mi?"

"O her zaman öyledir. Babamızın en iyi dostu." Antuza, Tobias'ın arkadaşı miskin Lete'yi kucağına almıştı.

"Sadece bu kadar mı? Yani sadece babamızın en iyi dostu, öyle mi?"

"Tabii ki öyle. Babamızın çalışmalarına karşı saygılı ve babamız da ona çok yardımcı oluyor yeni silahlar konusunda."

"Benim canım kardeşim," derken Sofya kediyi kendi kucağına aldı. "Babamız sana Aziz John'un annesinin ismini verirken belki bir gün senin de bir azize olacağını düşünmüştü sanırım. Ama bence, sen şu anda Azize Maria Magdelena'ya daha yakın duruyorsun, yani onun Hıristiyan olmadan önceki dönemine. Seni daha önce hiç böyle görmemiştim."

Karanlıkta bile Sofya kardeşinin yüzünün birden değiştiğini farkedebiliyordu.

"Bunu biraz açıklar mısın?"

"Sevgili Antuza," diye sabırlı bir ses tonuyla tekrar konuşmaya başladı abla. " Seninle açık konuşmalıyım, çünkü biliyorsun seni çok, hem de pek çok severim. Şimdi başına daha büyük şeyler gelmeden durumu kavramalısın. Strategos'un neden bizim eve geldiği konusunda ortada dolaşan söylentilere kulaklarını kapamış olabilirsin, ama ben senin gibi değilim. Biliyorum sen bir beyaz güvercin kadar masumsun. Seni korumam gerek. Geçen gün Fergal dedi ki..."

"O kırmızı kafalı dedikoducu mu?" Hırsla ayağa fırlamıştı Antuza.

"Oh, neyse, onu bir yana bırakalım. Önemi yok. Gelelim şu Strategos'a yine. Bana bir yığın şey söyleyebilirsin, ama lütfen onun bizim evimize gelişiyle ilgili aklından başka bir şey geçmediğini lütfen söyleme, çünkü buna inanamam."

"Sofya, uzun zamandır hiç kavga etmedik. Ama galiba şimdi etmek üzereyiz. Nasıl bize onca iyilik yapmış birinden böyle söz edebilirsin? Kendi hayatını hiçe sayarak bizi kurtardı o. Hem de nasıl bir sondan kurtardı? Bunu unuttun mu yoksa?"

Sofya sakin oturuyordu, yumuşacık bir sesle tekrar konuşmaya başladı:

"Hayatım ben seni kızdırmak istemedim. Sadece uyarmaya çalışıyorum. Ama belki de artık çok geç. Babamız kendi işiyle öylesine bütünleşmiş olarak yaşadı ki, bunca yıldır başka hiçbir şeyi gözü görmedi. Şimdiye kadar çoktan kendimize uygun birer kocamız olması gerekmez miydi? Ama işte böyle oldu. Strategos bizim eve gelmese bilmem daha ne olacaktı?"

"Ve Fergal!" diye öfkeyle ekledi Antuza, sinirinden titriyordu.

"Fergal mi? O başka... Babası Armorika'da büyük bir şef olabilir, ama sonuçta o burada efendilerine bağlı biri.

Ondan ve onun konumundan bize bir zarar gelemez. O zararsız bir dost."

"Herhalde senin için."

"Fergal'i bir yana bırakalım. Seni suçlamıyorum Antuza. Strategos'u beğenmeyecek bir kadını düşünemem. Ama kendini üzecek hayallere kapılmanı istemiyorum. Strategos çok kibar biri, annesi de öyle. Ama o önemli biri, daima yükselen biri. Artık sadece bir Spatarios değil, bir Strategos o. Ve ilerde mutlaka patriçi olacak. Sonra kiminle evlenecek? Zengin, kendisi gibi önemli birinin kızıyla mı, yoksa mütevazı bir bilginin kızıyla mı? Gözünü aç kardeşim. Gerçekçi ol."

"Benimle nasıl böyle konuşmaya cesaret edebilirsin?" derken Antuza'nın gözlerinden aşağı sel gibi gözyaşları iniyordu.

"Yalan mı söylüyorum?" dedi abla katı olmaya çalışarak. "Korkarım dedikodular çoktan alıp başını yürüdü. Senin acı çekmeni istemiyorum..."

Antuza bu son sözleri duymadı bile, çünkü çoktan eve doğru koşmaya başlamıştı.

Aynı gece Leo da annesinin yanıbaşına oturmuş dinleniyordu. Düşüncelerinin yoğunlaştığı yer ise yeni silahlar, ya da savaş stratejileri değil Terapia'ydı. Antuza'yı düşünüyordu general. Ertesi gün, Savaş Bakanlığı'ndaki herkesi şaşırtarak işten erken çıktı ve doğruca Mese'ye gitti.

Işıklar Caddesi'nin en büyük tüccarlarından olan Sostenes, komutan için yepyeni bir kırmızı pelerin hazırlattı adamlarına. Bu pelerinin her yanı sırma işlerle süslüydü. Bir çift de en iyi İran derisinden yine kırmızı çizme aldı general. Merdas'ın dükkânından ise altın kabzası mücevherlerle donanmış bir hançer. Mücevherci İbas'dan da bir sıra büyük inciden yapılmış gerdanlık satın aldı. Ermeni banker

Ardazanos'daki hesabı bu harcamalarla azalmıştı mutlaka, ama o bundan hiç şikâyetçi değildi. Kesin bir karara varmıştı: Yarın Terapia'ya gidip Kallinikos'tan kızını isteyecekti.

Leo bu davranışıyla nelere yol açabeleceğini iyi biliyordu. Böyle bir evlilik onun geleceğini sağlamlaştırmayacaktı. Onu kendine damat yapmaya hazırlanan soyluların tümü de öfkelenecekti kesinlikle. Senatörler burunlarından soluyacaktı. Ama bunlara aldırmıyordu o. Antuza ile evlenmek istiyordu general.

Kendisini evlendirmek için bir yığın numara çeviren çöpçatanları düşündükçe keyifleniyordu. Antuza'yı hayal ediyordu sarayda, emindi, kısa zamanda herkesin hayranlık duyacağı biri olacaktı o. Bir yıldız gibi parlayacaktı sıradan soyluların arasında. Ve kendisine gelince, bütün bunları gerçekleştirebilmek için daha çok çalışacaktı, hem de çok, deliler gibi. Antuza'yı layık olduğu parlak geleceğe taşıyacaktı Leo. Buna kararlıydı.

Çok romantik biri değildi, kendini kolay kolay duygularına kaptırmazdı. Ama biliyordu ki o Antuza'sız olamazdı, ona ekmek gibi, su gibi muhtaçtı. İyi bir asker gibi davranacaktı, amacına kilitlenip onu elde edecekti.

Ertelemesi olanaksızdı bu isteğini ve hedefini. Aniden tekrar Asya'ya gitmek zorunda kalabilirdi, belki de aylarca geri gelmeyebilirdi. Bir an önce evlenmek istiyordu bu yüzden. Kısa bir nişanlılık, işlemlerin ve âdetlerin yerine getirilmesine yeterdi. Kallinikos'un da, kızının da onun bu isteğine karşı çıkabileceklerini hiç aklına getirmiyordu general. Tabii annesi de karşı çıkmayacaktı, bundan da emindi. Geliri artmıştı, Mese'de yeni bir eve geçebilirlerdi rahatlıkla. Her şey şimdi ona çok kolay ve basit geliyordu. Tıpkı emrindeki askerlere ne yapmaları gerektiği konusunda emir verir gibi bir özgüven içindeydi.

Ertesi sabah yeni aldığı giysileri giydi. Annesine Terapia'ya gideceğini söyledi, ama onu da götürmeyi teklif et-

medi. Kasia oğlunun aklından geçenleri tahmin etmekte zorlanmıyordu. O giderken arkasından mutlu bir tebessümle baktı. Basil'in teknesi tekrar hazırlanmıştı ve adamlar küreklere asıldılar. Her şey Leo'ya bir mutluluk işareti gibi görünüyordu: Boğaz'da süzülen tekneler, yemyeşil ağaçlar, pırıltılı gökyüzü... Ve bu ruh hali içinde Terapia'daki koya ulaştı. Kallinikos'a söyleyeceklerini zaten ezberlemişti artık, Antuza'ya inci gerdanlığı verirken söyleyeceklerini de...

Kıyıya çıktığında yaşlı Efraim'i gördü. Suriyeli hizmetkâr gözyaşları içinde ona doğru koşuyordu, hemen ellerine yapıştı ve gece olan korkunç olayı dehşet içinde anlattı.

Sofya ve Antuza ortadan kaybolmuştu. Bahçede denizden birilerinin geldiğine dair bazı izler vardı. Belli ki kızlar mücadele etmişti. Ama kimse onlara ne olduğunu bilmiyordu. Boğaz'ın karanlık suları onların üzerine örtülmüş müydü acaba?

XIII

Marmara'da Bir Gece

Leo'nun Terapia'ya yapacağı ikinci yolculuktan önceki gece bütün Marmara'yı, Haliç'i hatta Boğaz'ı yoğun bir sis kaplamıştı. Saray'ın önündeki ve onun karşısındaki, yani Galata'daki fenerler gece boyunca solgun bir kırmızılık yayarak yanıp durmuştu. Limandaki nöbetçiler, kuzeyden gelen bir teknenin küreklerinin şıpırtısını duymuşlardı, ama bundan hiç kuşkulanmamışlardı. Çünkü her ne kadar gece-

leri limana giriş Sarazen korkusuyla yasaklanmışsa da, henüz Hellespont'tan* böylesine bir sızma olduğuna dair bir işaret yoktu ve tüccarların gece çalışmaları da son derecede masum ve kabul edilebilir bir şeydi. Bu nedenle de nöbetçiler bu olayı amirlerine bildirmeye bile gerek duymamışlardı.

Limanın olduğu iç bölgedeyse sis nispeten daha azdı. Rıhtımlar boyunca bir yığın gemi demirlemişti ve bunların arkalarında da bir yığın karanlık depo vardı. Kuzeyden gelen tekne sessizce yolcu iskelelerini geçmiş ve yanında odun pazarı bulunan Sikai** basamaklarına yanaşmıştı.

Buranın sokakları gerçekten de odunla doluydu ve inanılmaz bir kirlilik içindeydi. Kentin en sıska köpekleri, en yaman kapkaççıları, en çirkin fahişeleri burada dolanırdı. Gece karanlığında bunlar her ne kadar göze görünmese de, yükselen pis koku insana bir fikir veriyordu bu pislik ve sefalet hakkında. Yine de ortalık oldukça sessizdi. Arada bir çatılardan birine yuva yapmış leyleklerin gagalarını takırdattıkları duyuluyordu ve bir de demir atmış bir gemideki üç beş tayfanın şarkıları. Bir köpek uluyordu acıklı acıklı. Her yer simsiyahtı.

Meçhul tekne kıyıdaki ahşap binaya doğru gitmişti. Burası çürük çürük kokan eski bir tekne yapım yeriydi, tahta bir iskelesi vardı önünde. Birkaç gemici yükleme yapıyordu bir ticari gemiye. Meşalelerin ışığında güvertede dolaşanların siluetleri görülüyordu. Adamlar işlerini bitirmek üzereydiler.

Gemiden az uzakta, rıhtımda bir kuytulukta solgun bir kandilin ışığında dört kişi bir kâğıdın üzerine eğilmiş konuşuyordu. Bunlar Nikosia, Evagrios ve Hormisdas'la geminin kaptanı Satiros'tu. Evet, "Jakob ve Josef" adlı geminin kaptanı bu adamdı.

---

* Çanakkale Boğazı.
** Galata.

Nikosia'nın sesi keskin ve sabırsız çıkıyordu: "Neredeyse geleceklerdir. Terapia'dan buraya daha az zamanda gelinemez, bunu tahmin etmeliydik. Satiros biraz daha bekleyemez misin?"

"Bu iş için hayatımı feda etmeyi mi düşündüğümü sanıyorsunuz? Bu iş asla ve asla gün ışığında yapılamaz. Sizin bu belanızın ucunun Savaş Bakanı'na dokunduğunu başlangıçta bilsem hiç bulaşmazdım. Sinirlerim yay gibi. Şafaktan önce yola çıkmak zorundayım ben. Yoksa yanarım."

Evagrios, "Üzülme tatlım," diyerek Nikosia'ya döndü. "Daha zaman var. Sinirlenme. Bunu ayarlamak kolay olmadı biliyorum ve iş de çok tehlikeli. Ama düşün, başarırsak Hadım bize Efes'e gidebilmemiz için yardım edecek. Orada Leo'nun ulumaları bitene kadar rahatça bekleyebiliriz, sonra da döneriz."

"Evet biliyorum. Başımıza ne işler açıldı... Şu hale bak, bütün kilise listelerinden adın silindi ve haftalardır sefil Galata batakhanelerinde saklanmak zorunda kaldık. Umarım bu defa başarabilirsin."

"Tatlım sen merak etme, her şeyi ince ince ayarladım. Saray Efendisi yetkilerinin bir kısmını kaybetti, ama servetinin değil. Şu büyücünün kızını ortadan kaldırınca Leo'nun yola gelebileceğinden yana da umutlu."

"Geçen defa da her şeyi ayarlamıştık. Sana söyleyeyim Trakya Strategos'u yabana atılamayacak kadar büyük bir düşman. Eğer başaramazsak senin kellen uçar, bundan emin ol. Bana gelince, ben de kesinlikle bir manastırda tamamlarım kalan ömrümü. Yapayalnız... Şimdi bir şey daha var sana söyleyeceğim. Şu sersem Saloma bizimle Efes'e gelmiyor."

"Öyle mi, neden?"

"Çok iyi biliyorsun nedenini." Nikosia'nın sesi çıngıraklaşmıştı birden: "Senden de, ondan da yeterince çektim."

Eski diyakoz, "Burası bunları konuşmanın yeri değil," dedi mırıltıyla. "Ama yine de şu kadarını söyleyeyim, onu burada bırakamayız. Bırakamayız çünkü bizim için tehlikeli olur. Fazla şey biliyor..."

"Bana kalsa onu Hormisdas'a verirdim. Nasılsa şu beklediğimiz şıllıklara bakacağı gibi ona da bakar." Sesi iğneleyiciydi.

O ana kadar konuşmaları dinlemiyormuş gibi yapan köle tüccarı birden "Ah," dedi. "İşimden yana bir kaygınız, kuşkunuz mu var yoksa despoina?"

"Salamo şu anda burada değil. Yok yere sorun çıkarmayalım," derken Evagrios birden bağırdı: "İşte, sonunda geliyorlar, küreklerin sesini duydum."

Gerçekten de küçük tekne iskelenin önünde belirmişti. Bir ıslık sesi duyuldu, bu bir işaretti. Adamlar koşuşturmaya başlamıştı telaşla. Nikosia, Evagrios ve Hormisdas da o tarafa seyirtti. Plato karşılarındaydı ve gülüyordu.

"Başardın mı?" diye üçü birden sordular.

"Evet çok şükür başardım. Size iki güzel getirdim."

Nikosia derin bir nefes alarak göğsünde haç çıkardı. "Yemin ediyorum azizlere, yüz mum yakacağım bunun için." Tekrar adama döndü: "Her şey planlandığı gibi sessizce oldu mu?"

"Tek bir kuş kanadı sesi bile duyulmadı. Sabah olup da kızları göremeyince yer yarıldı da içine girdiler sanacaklar."

Eski diyakoz, "Neyse ki Tanrı bizden yana," dedi. "Ona şükranlarımızı daha sonra sunabiliriz. Şimdi birkaç önemli detay daha var halletmemiz gereken. Satiros bizi bekliyor. Şu senin yardımcın, neydi adı? Kannebos, evet Kannebos nerede?"

Bir başka güçlü kuvvetli adam daha çıktı geldi. "Emrinizdeyim efendim."

Gururla şişinen Plato, "Ona teşekkür etmelisiniz," dedi. "Her şeyi ona borçluyuz. Şu ihtiyar büyücü kızlarını alıp

da Terapia'ya gitmeye karar verdiğinde ve siz de bize bu planı anlattığınızda size onun bu iş için yaratılmış olduğunu söylemiştim hatırlarsanız. Benim yüzümü kara çıkartmadı işte. Siz, cinayet yok, demiştiniz ve böyle bir şey olmadı.. Tabii bir kilise adamına uygun bir dilekti bu. Gerçi birkaç ufak tefek kusurumuz olmasa biz de iyi birer Hıristiyan sayılırız. Öyle değil mi? Her neyse... Şu Kallinikos'un sahile bu kadar yakın bir evde oturması hem iyi, hem de kötü oldu bizim için. Terapia'nın akıntılarını bilirsiniz. Irmak gibi akar sular orada. Gelen geçen gemilerin dalgaları nasıl da çarpar kıyılara, hatta bazen kontrolü kaybedince kendileri bile..."

"Tamam anlıyorum, zor..." dedi Evagrios. "Ama haydi anlat nasıl becerdiniz bu işi?"

"Kolay... Ama tabii işi bilene... Verdiğiniz parayla bu tekneyi aldık ve mürettebatı ayarladık bildiğiniz gibi. Sonra erkenden Boğaz'a gittik ve Miludion açıklarında bekledik, hava kararınca da Terapia'ya dümen kırdık. Kallinikos'un evinin önünde küçük bir dalgakıran var, doğrusu bu çok işimize yaradı. Kannebos önceden çıkmıştı kıyıya ve aslında bizim adamımız olan hizmetçiden haberleri almıştı. Kadını biliyorsunuz... Kannebos ona ortalığı sıkıca gözlemesini söylemiş ve bir de kuş cıvıltısı gibi ses çıkaran bir düdük vermiş. Diğer hizmetkârlar yattıktan sonra haber versin diye... İki kız ağaçların altında dertleşiyorlardı sanırım. Ve kendilerini de odalarında gibi güven içinde hissettikleri kesin o sırada. Eee, ne de olsa üç tarafları yüksek duvarlarla çevrili ve önlerinde de derin bir su var."

"Harika," diye kendini tutamayıp bağırdı Evagrios.

"Evet, harika tabii. Çok sıkı çalıştık ve işi çabucak bitirdik. Tekneyi iyice karaya yaklaştırdık, ben hazır beklerken Kannebos ve diğer üç adam, kızlar ağızlarını bile açamadan onları yakalayıp getirdiler yanıma. Hemen attık tekneye ikisini de. Kannebos büyük kızı hiç incitmeden kolay-

lıkla getirdi. Ama küçüğü biraz daha zorlaştırmış durumu. Çok çırpınmış ve bağırmaya çalışmış. Bu yüzden de adamlar onun sesini kesmeye çalışırken biraz canını yakmışlar. Hizmetçi, Kallinikos'a kızların gece yataklarına çekilmiş olduklarını söyleyecekti. Bize ihanet edip etmemesi benim pek umurumda değil. Çünkü ona zaten fazla bir bilgi verilmemişti, planın ne olduğundan gerçekten de haberi yok. Kannebos dışında da hiç kimseyi görmedi. Eğer canına önem veriyorsa konuşmaz, bu kendisi için daha iyi olur."

Evagrios başını sallayarak, "Gerçekten de çok iyi bir iş çıkardınız," dedi. "Ödülünüz büyük olacak." Nikosia koluyla dürtükledi. "Yalnız yine de, yine de bir yanlışlık olmasın. Şu kızları bir de kendi gözlerimizle görelim. Haydi onları buraya getirin."

Plato kısa kısa birkaç emir verdi. Kannebos ve arkadaşları az sonra kızları tekneden çıkardılar. İkisinin de eli ayağı bağlıydı ve kafalarına birer çuval geçirilmişti. Kim olduklarını anlamak o sırada gerçekten olanaksızdı.

Nikosia, Evagrios'un kulağına eğilerek, "Dikkat edelim," dedi. "Bu adamlar bizi dolandırmaya çalışabilirler."

"Şunların kafalarındaki çuvalları çıkarın," diyen Evagrios elindeki kandili ileri doğru uzatmıştı. "Şimdi benim tatlı despoinalarım şunu sakın çıkarmayın aklınızdan: Burada bağırmanın size hiçbir yararı olmaz. Dostunuz Hormisdas'ın sözünden çıkmayın bundan böyle. Bakın size karşı ne kadar da nazik davrandı. Böyle bir incelikle hiç kimse daha önce kız kaçırmamıştır. Onunla Suriye'ye yapacağınız yolculuk sırasında başka kızların başına gelen felaketleri size mutlaka anlatacaktır zaten. Ama siz yine de baştan uslu olun. Evet sen, büyük olan, Sofya akıllı dur bakalım. Sizi incitmek istemiyoruz. Aslına bakarsan bizim derdimiz kızkardeşinle, ama ne yapalım ki ikinizi birden kaçırmak daha mantıklı olacaktı. Böylelikle herkes bunun basit bir kız kaçırma olayı olduğunu düşünecektir. Demek söz dinlemeye-

ceksin. Neyse tak şunun kafasına çuvalı yeniden Plato. Gemi uzaklaşana kadar işi riske sokmayalım. Ve Antuza...O bizim bir tanemiz, değil mi tatlım? Uf kes şu sızlanmaları. Yok babacığım, yok ablacağım... Kaçırılan başka kızların babası, ablası yok mu sanıyorsun? Plato onu da sustur ve her ikisini de koy gemiye. Bir an önce de yola koyul. Bu rıhtımın pis kokusundan midem ayağa kalktı."

Antuza tekrar bağlanıp çuvala sokulurken Evagrios, Kannebos'u kolundan yakaladı ve fısıltıyla,

"Dikkat et," dedi. "Onun hangisi olduğunu iyi gördün değil mi? Sakın bir karışıklık olmasın."

Gemici başını salladı."Tamam anlaştığımız gibi. Sedir adasının yakınına geldiğimizde küçüğünü ben alacağım."

"Evet çok iyi." Eski diyakoz diğerlerine döndü: "Haydi şimdi gelin de paralarınızı ödeyelim."

Evagrios elinde kese, tüm mürettebatı çevresine toplamışken Nikosia da Antuza'nın yanına gitti. Zavallı kızcağız umutsuz bir gayretle çırpınıp duruyordu.

"Boşuna zorlanma şekerim, " dedi. "Her genç kıza nasip olmaz bir Strategosu tavlamak. Hayatın boyunca bununla avunabilirsin. Ve bir şeyden asla korkma: Kız kardeşini bilmem, ama sen ne olursa olsun asla Halife'nin önünde rakseden kızlardan biri olmayacaksın."

Ertesi gece "Jakob ve Josef" yelkenlerinin tümünü açarak Marmara'nın çok uzaklarına ulaşmıştı. Satirus limandaki işlerini hemen tamamlamış ve gemisine Boğaz'dan çıkış iznini kolaylıkla almıştı. Gemi sisler içinde beyaz bir hayalet gibi uzaklaşıvermişti Konstantinopolis'ten. Karadeniz'den esen güçlü rüzgâr da onlara yardımcı olmuştu. Yükselen güneş havadaki son nem zerrelerini de ortadan kaldırdığında kaptan düşünceli bakışlarla tekneyi baştan aşağı süzdü ve Hormisdas'a dönerek "Artık az kaldı," dedi.

"Açıktayız ve kızların ikisi de zincirli." Köle tüccarının tüm üzüntüsüne karşın adam, ambarının boş olmasına hiç mi hiç aldırmadığını, bu iki canlı yükle bir an önce Kizikus'a ulaşmanın onun için her şeyden daha önemli olduğunu anlatıyordu. Ama akşamüstüne doğru Satiros'un bu konuda neredeyse hiçbir endişesi kalmamıştı ve Hormisdas'ın da çenesi açılmıştı.

"İşin aslı ben Suriye'ye gitmeyi aklımdan geçirmiyordum," diyordu tüccar. "En doğrusu işi Rodos'ta bitirmektir. Ama şu eski diyakoz, kızların mutlaka sınır dışına çıkarılmaları için tutturdu. Eh, senin de elinde bizi Hagarin korsanlarından koruyacak Büyük Vezir tarafından imzalanmış izin belgen var nasıl olsa... Sen olmasan bunu yapamazdım."

"Suriye'ye yaklaşınca hiçbir derdimiz olmaz. Bundan emin olabilirsin. Şu günlerde din adamları bile cübbe değiştirir gibi din değiştiriyorlar. Ben niye bunu yapmayayım? Çoğu kez *Allah'a ve O'nun Peygamberine* olan inancımı tekrarladım. Tabii içimden asla Panagia'ya ve azizlere ihanet etmeyi geçirmeden..."

"Herkes senin gibi düşünüp davransa iş dünyası çok gelişirdi dostum. Ben asıl parayı geri dönüşte getireceğim maldan yapacağım. Ama bu kızlar için aldığım para da doğrusu az değil. Evagrios'un neden onları avladığını tam olarak bilmiyorum. Pazarlarda satılanlarla kıyaslanamayacak kadar iyi onlar. Benim tek bildiğim, Savaş Bakanı'nın bu kızlardan birinin hayranı olduğu ve yüksek rütbeli birinin, ya da birilerinin de bundan hiç hoşlanmadığı, bu ilişkiyi bitirmek istediği.. Yalnız sana şunu söyleyeyim, eğer bu diyakoz köle tüccarlığına başlasa müthiş para yapar. Malın gözü o."

"Benim işim kızlardan kurtulunca biter. Uzun bir süre zaten Konstantinopolis'e dönmeyi düşünmüyorum. Plato'yu orada bıraktık, ama Kannebos ve diğer adamların ad-

ları liman listesinde yazılı. Ha, bu arada şu Kannebos hakkında ne biliyorsun?"

"Hiçbir şey," dedi Hormisdas, eliyle kulağındaki altın küpeyi çekiştiriyordu. "İyi bir denizci... Parionlu'ymuş*. Marmara'nın biraz daha alt kısmından. Dindar birine benziyor, hep dua ediyor, duyuyorum."

"Beyrut'a ulaşınca bu dindarlığından vazgeçmek zorunda kalacak. Çok şükür rüzgâr da gayet iyi. Artık kızlarının bağlarını çözebiliriz, avazları çıktığı kadar bağırsalar bile artık kimse onları duyamaz."

"Çok iyi fikir. Gereksiz şiddet ve eziyetten ne kadar nefret ettiğimi bilemezsin."

Kızlar sesiz sedasız birer çuval gibi kımıldamadan kapatıldıkları küçük odacıkta duruyorlardı saatlerdir. Hormisdas onları kaldırıp serbest bıraktığında büyük bir tepki vermediler, artık fırtınalı ruh halleri geçmişti. Durumlarını kabullenmişe benziyorlardı ve zaten karşı çıkacak moral ve beden güçleri de kalmamıştı. Hormisdas onların önüne yiyecek koyduktan sonra dışarı çıktı. Kızlar o gider gitmez birbirlerine sarılarak tekrar ağlamaya başladılar. Hıçkırmaktan uzun süre konuşamadılar. Sonunda Sofya umutsuz bir sesle, "Bir daha asla evimize dönemeyeceğiz," dedi.

Antuza kendini onun ayaklarının dibine attı bu sözler üzerine,

"Oh, nedenini biliyorum ben," diye inledi. "Neden Leo beni o sulardan kurtardı? Neden Tanrım? Keşke orada boğulsaydım, o zaman hiç olmazsa sen kurtulmuş olurdun. Bunca düşmanı olabilecek bir adamın ilgisini neden çektim ben? Nikosia'nın söylediklerini duydun. Önce Patrik belası, sonra da bu... Sevgili Tanrım canımı al da kurtulayım bu utançtan. İki kere öleyim hem de, bir kendim bir de kardeşim için. Ah senin hayatını kurtarabilsem..."

Sofya onu yerden kaldırdı ve yanaklarını öptü.

* Biga civarı.

"Zavallı kardeşim benim. Sen dünyanın en masum kızısın. Geçen gece söylediklerim için beni affet. Amacım seni kırmak değildi. Seni korumak istiyordum, ama doğrusu bunları asla tahmin edemezdim. Yine de umudumuzu kaybetmeyelim, belki bir kurtuluşumuz vardır."

"Hiç sanmıyorum," dedi Antuza. Gemicilerin konuşmalarını duydum. 'Rüzgâr çok iyi,' diyorlardı. Geminin iki yanında suların nasıl hızla ikiye ayrıldığını sen de duyuyorsun. Bu gece Hellespont'a varırlar ve sonra da açık deniz... Terapia'dakiler bizim geceyi odamızda geçirdiğimizi düşünmüşlerdir. Sabaha kadar kimse yokluğumuzu anlamamıştır. Leo bile duyunca elinden bir şey gelmeyecek, artık çok geç. Her şeyi nasıl da planlamışlar... Evimizi bir daha asla göremeyeceğiz."

Sonra iki kız saatlerce birbirlerine sarılarak oturdular. Yine de bir parça şarap içip, yemek yediler. Kaçırılarak Suriye'deki köle pazarlarında satılan Hıristiyan kızların hikâyelerini onlar bile biliyorlardı. Damaskus ve İsfehan haremlerinde kaybolan kızların hikâyelerini... Üzüntü ve umutsuzluk içinde sadece bunu düşünebiliyorlardı.

Sonra gece geldi ve ortalık iyice karardı. Tek duydukları dalgaların şıpırtısı ve arada bir Satiros'un adamlarına bağırmasıydı. Sonra ortalığı bir yemek kokusu sardı, gemiciler çorbalarını pişiriyorlardı. Belli ki güverte oldukça tenhalaşmıştı.

Tam Antuza ablasına bir parça daha yemesi için ısrar ediyordu ki içeri Kannebos girdi. İçeri girer girmez de kocaman elleriyle Antuza'yı yakalayıp, o hiç ses çıkaramadan ağzını sıkıca kapattı. Yüzüne dikkatle bakıp, "Bu o," diye mırıldandı. Kızı sırtlayıp dışarı çıkarken Sofya adamın belindeki hançere atladı, ama Kannebos onu ayağıyla itip "Sus," dedi. "Sus, sana azizler adına yemin ediyorum, ona bir zarar gelmeyecek." Sonra da kapıdan çıkıp karanlıkta gözden kayboldu.

Bir gece öncenin dehşet ve yorgunluğunu henüz üzerinden atamamış olan Antuza sesini bile çıkarmamıştı, direnecek hali yoktu. İçin için belki de onu Marmara'nın derinliklerine atacaklarını, böylelikle acılarının son bulacağını düşünüyordu. Adamın koca eli ağzının üzerindeydi. Bir başkasının da ona yardımcı olduğunu o sırada farketti. Adamlar onu küçük bir tekneye indiriyordu sessizce. Üçü birden binince hızla küreklere asıldı ikinci gemici ve kısa sürede 'Jacob ve Josef'ten uzaklaştılar.

Kannebos hâlâ kızın ağzına bastırıyor ve arkadaşına, "Haydi daha hızlı, daha hızlı," diyordu. Biraz daha ilerlediler karanlıkta sonra adam elini çekti. "Gemi çok uzakta, bağırsan da faydasız," derken yerdeki diğer kürekleri aldı ve o da çekmeye başladı.

Antuza şaşkınlık ve korku içinde tiril tiril titriyordu. Gözlerini açtı. Onları Terapia'dan kaçıran tekneden daha küçük bir teknenin dibindeydi. Tepesinde bir yığın yıldız vardı onlar ilerledikçe sağa sola kımıldayan. Kannebos rüzgârı arkalarına almıştı. 'Jacob ve Josef'tekilerin onlara ulaşması artık çok zordu.

Antuza yerinden doğruldu. Kannebos ona, "Sakın ha Kira," dedi. "Sakın kendinizi balıklara yem yapmayı düşünmeyin. Sessiz ve sakince yerinize oturun, inanın güvendesiniz."

"İsa aşkına! Neler oluyor? Neden kardeşimi de almadınız? Beni kurtarmak mı istiyorsunuz?"

"Evet, sizi koruyorum. Kardeşinize gelince artık onu unutun. Bundan sonra başka kızkardeşleriniz olacak sizin, çok kutsal kızkardeşleriniz."

Antuza tekrar ayağa kalktı, sanki karanlık sulardan gelecek bir kurtarıcıyı arıyordu. Kannebos yine çekti onu kolundan, ikinci adam Bassos daha yumuşak huylu birine benziyordu:

"En iyisi ona doğruyu söylemek," dedi. "Eğer bize uslu duracağına dair yemin ederse..."

"Yemin ediyorum, yemin ediyorum, ne olur olanları açıklayın."

"O halde," dedi Kannebos. "O halde yerine otur ve uslu usul dinle. Her şeyi öğreneceksin. Ben sadece iyi bir gemici değil, aynı zamanda çok iyi bir Hıristiyanım. Bunu Evagrios da biliyordu, eğer ben bir iş için dinim üzerine yemin edersem bunu mutlaka yaparım. Ona verdiğim sözü tuttum. Yaptığımız anlaşmayı Plato'ya da, Satiros'a da, Hormisdas'a da söylemedim. Çünkü yemin etmiştim Kutsal Kitap üzerine. Sedir Adası'nı hiç duydun mu?"

"Hayır," dedi Antuza.

"Bundan sonra bol bol duyarsın. Orası Prokonessus* ve Parion arasındadır. Parion benim memleketim. Her neyse... Evagrios büyük bir adama hizmet ediyor, kim olduğunu bilmiyorum o adamın. Ama çok büyük biri. Dün gece olanları biliyorsun, tekrar anlatmama gerek yok. Ama biz Terapia'da Plato ile o işleri ayarlamadan önce Evagrios ve yanındaki kadın beni kenara çekip elime fazladan altın tutuşturdular. Ve olayın ikinci yüzü böylece oluştu. Siz kaybolunca tabii ki ortalık karışacak. Bir yığın araştırma, bir yığın ödül... Plato hayli gevşektir. Biraz para, biraz korku onu çözebilir. Suriye adını duyan herkes, yani sizi seven herkes mutlaka kurtarmanın peşine düşeceklerdir. Bu da Evagrios'un hiç hoşuna gitmeyecek sonuçlar yaratabilir tahmin edeceğin gibi. Bu yüzden gemi Prokonessus'u geçince Hormisdas ve Satiros'a hiç söz etmeden benim Bassos'la seni gemiden alıp kaçırmama karar verildi. Seni şimdi Sedir Adası'na götürüyoruz. Geride kalanlar ne isterlerse düşünebilirler. Artık bundan böyle güvende olacaksın. Ve ben de böylece, bir bakireyi Tanrı'nın hizmetine koyarak birkaç günahımdan kurtulacağım. Seni Suriye'de arayanlar da en küçük bir iz bile bulamayacaklar."

* Marmara Adası.

Antuza sıkıca kollarını kavuşturdu. Yalnız soğuktan değil, korkudan da ürperiyordu. Kendisine daha önce anlatılan koyu dindar rahibe hikâyeleri bir bir aklından geçmeye başlamıştı. Marmara'da kimselere görünmeden inzivada yaşayan rahibelerin hikâyeleri... Evagrios gerçekten de mükemmel bir plan yapmıştı. Onu sevenler ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar, artık ondan küçücük bir haber bile almalarına olanak yoktu. Konstantinopolis'e çok uzak olmayan bir yerde, bir daha asla Konstantinopolis'e kavuşamadan yaşayacaktı artık o. Ve bunu değiştirmek kimsenin elinde değildi.

Karanlık sulara tekrar baktı. Sofya çok uzaklardaydı. Birden Müslümanlar'a satılmak bile ona daha iyiymiş gibi gelmişti, tek isteği kardeşiyle birlikte olabilmekti. Bütün gücünü yitirmişti Antuza, değil suya atlamak başını kaldıracak hali bile kalmamıştı.

Denizciler kürek çekmeye devam ediyorlardı. Bassos "Lanet olsun," dedi. "Bu şekilde tek bir solidi kazanmak bile istemiyorum artık. Kesinlikle istemiyorum."

"Bu işi bitirmek için yemin ettik. Eğer bunu yapmazsak Tanrı'nın laneti yakamızı bırakmayacaktır. En kutsal şeyler üzerine yemin ettik. Sonra neden böyle olumsuz düşünüyorsun, biz onun ruhunun kurtuluşuna aracı olmuyor muyuz? Ona kutsanmış bir hayat veriyoruz. Rahatla dostum, rahatla. Bak geldik, işte kayalıkları görebiliyorum."

Küreklerin sesi tekdüze bir biçimde devam ediyordu, ama artık Antuza bunları duyamıyordu, yaşadıklarının şiddetine dayanamayarak bayılıp kalmıştı teknenin içinde.

XIV

Anadolu Kuvvetleri Komutanı

Eğer Evagrios ve avenesi, Strategos Leo'yu iki kızkardeşin kayboluşundan sonraki günlerde görselerdi mutlaka korkudan tir tir tirerlerdi. Gerçekten de Savaş Bakanı'nın böylesine 'Aslan'a dönüştüğüne daha önce hiç kimse rastlamamıştı. Hemen her devlet görevlisi neredeyse bu işin peşine düşmüştü. Fazla bir ipucu yoktu. Ama yine de bazı şeyler bulunmuştu: Terapia'daki bahçede devrilmiş bir sandalye ve bir masa, kızların yere saçılmış el işleri ve Antuza'nın bir çalıya takılmış mendili.. Hepsi buydu...

Sonra başka bulgulara da ulaşıldı. Bir tekne ve büyük ayakkabıların sahilde bıraktığı izler Fergal'in keskin gözlerinden kaçmamıştı.

Bazı köy sakinleri o gece yabancı bir tekne gördüklerini söylemişlerdi sıkıştırıldıklarında. Leo daha sonra Kallinikos'un hizmetkârlarını bizzat sorgulamıştı ve kuşkular tek bir kişinin üzerinde yoğunlaşıyordu. Bu adalı bir kızdı, adı Malgina'ydı. Sofya onu Konstantinopolis'ten ayrılmadan az önce hizmete almıştı ve Efraim ilk günden beri ondan hoşlanmadığını söylüyordu.

Savaş Bakanı'nı ve onun yanında elinde sopasıyla duran Peter'i karşısında gören kadın hemen olan biteni anlatmıştı: Evin hizmetine girer girmez bir tuhaf gemici yanaşmıştı yanına. Onu çok zor tarif edebiliyordu. Evet, adama bazı bilgiler vermişti küçük hanımlarla ilgili olarak ve sonra da o gece, o korkunç gece, kızlar dışarıda yalnız kalınca işaret düdüğünü de o çalmıştı. Sabahleyin de Kallinikos'a kızların yataklarında olduklarına ait yanlış bilgiyi de o vermişti...

"Bütün hatırlayabildiğim bu," diyordu başlangıçta, ama daha sonra Leo niyetinin ne kadar ciddi olduğunu gösterip de onu işkencecilere bırakacağını belirtince hafızası yenilenivermişti. Evet, birden hatırlayıvermişti, bir tekne gelmişti gecenin karanlığında bahçenin kenarına, kıyıya. Bu tekneden inen adamlar iki kızı da alıp gitmişti. Ve ne yazık ki bütün bildiği de buydu. Bunun için her şey üzerine yemin etmeye hazırdı. Leo, onun daha fazla bir şey bilmediğine inanmıştı.

Daha sonraki günlerde Galata'nın ve belalı Fanar mahallesinin bütün pezevenkleri, yankesicileri, meyhane fedaileri polisten yaka silkti. Bütün kuşku duyulanlar sorguya alınmıştı. Çoğu kanun kaçağı da bu baskınlar sırasında yakalandı. Ama ne yazık ki gerçek konu aydınlatılamadı, kızların ani kayboluşlarıyla ilgili bir ipucu ortaya çıkarılamadı.

Sonra birden Evagrios'un Patrikhane'deki yargılamadan sonra uzun süre Galata'da saklanmış olduğuna dair yeni duyumlar alındı. Leo derhal eski diyakozun ve Nikosia'nın bir an önce bulunması için emirler verdi. Her ikisi de kızların kayboluşuyla birlikte oradan ayrılmıştı ve nereye gittiklerini bilen biri yoktu. Tek bilinen ikilinin sık sık Plato ile birlikte olduğuydu. Bu nedenle soruşturma derhal onun bulunması üzerinde yoğunlaştırıldı.

Kutsal Elias'ın kaptanının talih yüzüne gülmemişti. Evagrios ona iyi para ödemişti ve o da bu parayla akıllı davransa rahatlıkla ortadan kaybolabilirdi, ama kaptan bunu yapmadan önce biraz eğlenmeye karar vermişti. Gittiği bir batakhanede kesesindeki altınları göstererek fahişelerle eğlenmeyi tercih etmişti. Bu tabii ki aptallıktı. Polis onu bir handa beş parasız ve ağır yaralarının iyileşmesini beklerken buldu. Plato hem tüm parasını çaldırmış, hem de feci şekilde dövülmüştü, neredeyse yarı yarıya bilinçsiz bir durumdaydı. Sorgusu sırasında ısrarla kendisinin o gece Selimb-

ria'ya gidecek bir malı yüklemekle meşgul olduğunda ısrar etti kaptan. Ama bu, onun sağ eli tuzlanarak hapse atılması kararını değiştirmedi.

Plato bu cezanın ne anlama geldiğini iyi biliyordu. Ayakları prangaya vurulan mahkûmun sağ eli de arkasında bağlanarak tuz dolu bir deri keseye konuluyordu bu cezada ve hiçbir mahkûm bu acıya dört haftadan fazla dayanamazdı. Plato bir sağ elin Evagrios'a bağlı kalmaktan çok daha önemli olduğu derhal kavradı. Hayatının bağışlanması sözünü alınca bülbül gibi konuştu. Artık polis, "Jacob ve Josef" konusunda onun bildiği her şeyi biliyordu. Kızların ortadan kayboluşunun ardından altı gün geçmişti. Alınan yeni bilgilerin ışığında Hellespont'a doğru kürekçi sayısı normalin iki katı olan bir dramond derhal yola çıktı. Bu arada Augusteum ve Hipodrom'un hemen her yerine ilanlar asıldı. Evagrios ve Nikosia'nın bulunduğu yeri ihbar edenlere büyük ödüller verilecekti.

Geçen altı gün boyunca Leo yaşlanmış gibiydi. Yüzündeki çocuksu mutluluk tamamen kaybolmuştu. Alnı çizgi çizgiydi ve gözlerinde uykusuzluğun, acının izleri vardı. Çevresindekilere her zamanki gibi davranıyordu, ama onlar yine de generalin içindeki öfkenin her an patlayabileceği korkusuyla titreyerek dolaşıyorlardı çevresinde. Strategos sadece annesine ve Basil'e içini açabiliyordu.

"Bu işleri tezgâhlayan alçağı bulduğumda onu kendi ellerimle cezalandıracağım," diyordu. "Yüce İsa ve azizler beni affetsin, ama bunu mutlaka yapacağım."

"Ordu içinde rakiplerin var bence dostum." Basil böyle düşünüyordu.

"Orduda düşmanlar? Bir komutanın kalbine böylesi bir hançeri sokacak askerler... Öyle mi? Masum genç kızların üzerine saldıran askerler... Orduya böylesi bir alçaklığı

yakıştırmamalısın dostum. Sanmıyorum. Benim başka kuşkularım var bu konuda. Ah, ah şu kuşkularımın gerçek bilgilere dönüşmesi için neler vermezdim..."

Sonra Plato'nun itiraf ettiği haberleri gelmişti generale. Buna tam olarak sevinememişti Leo, çünkü Kıbrıs sahillerine doğru gitmekte olan Satiros'un yakalanma olasılığının çok az olduğunu iyi biliyordu. İşte tam o gün Saray'dan bir haberci geldi. Strategos çok önemli bir ulusal güvenlik sorununun tartışılması için imparator tarafından çağrılmıştı.

II. Anastasius güçlü bir imparator olmak için çabalıyordu. Ama herkes onun gerçekte üst düzey yöneticilerin kararlarından ayrılamayacağını biliyordu. Ortalık iyice karışmıştı. Suriye'den gelmesi beklenen büyük fırtına imparatoru çok tedirgin ediyordu. Konstantinopolisli olmayanların kenti terk etmesi emri verilmişti ve şimdi geride kalanlar ambarlarını, kilerlerini büyük savaş tehdidine karşı tedbir olarak tahılla dolduruyordu. Durum çok ciddiydi. Saray harcamaları oldukça kısılmıştı, ordunun güçlendirilmesi için uğraşılıyordu. Ama yine de halk arasında bir yığın söylenti dolaşıp duruyordu: "Makedonya isyan etmiş," ya da "Ermeniler başkaldırmış," gibi... Leo bu ortamda gerek halk, gerekse yöneticiler tarafından en güvenilir kişilerden biri olarak görülüyordu. Ordunun çoğunluğunu tek bir güç olarak toplayabilecek ve onların başında dinsizlerin hakkından gelebilecek olan bir tek oydu. Herkes Trakya Strategosu'na bel bağlamıştı gelecek için.

Her an orduda bir isyanın çıkabileceği korkusu içindeki Saray bu nedenle Leo'yu çağırmıştı.

Başka bir zaman olsa belki Leo, o gün Saray'a giderken yolda kendisine yapılan gösterilerden daha fazla etkilenebilirdi. Çünkü gerçekten olağanüstüydü Augusteum'dan geçişi. Mahkemelerden çıkan avukatlardan meydanlarda ay-

lak aylak dolaşanlara kadar herkes bir ağızdan bağırmıştı: "Yaşasın yükselen güneş," diye. Öncüler her, "Yol açın Yüce Strategos'a," dediğinde iki yana çekilen halk avuçlarını patlatarak onu alkışlamıştı. Kalke'ye geldiğinde Protektorlar onu alemli mızraklarını sallayarak karşılamıştı. Dafne' nin mermer koridorlarından gülümseyen silantiyerlerin eşliğinde geçerken, iki yana dizilen görevliler saygıyla önünde eğilmişti. Her biri onun kendisine özel bir selam vermesi için bekliyordu. Ama Leo her zamanki vakur tavrında bir değişiklik yapmadan yürümeye devam etmişti. Ona imrenen, hatta kıskananlardan biri: "O da diğerleri gibi," diye fısıldamıştı. "Sadece daha şanslı. O kadar..."

Bütün bu gösterişli, saygı ve kıskançlık dolu ortamda general içinden şunları geçiriyordu: "Az sonra Hadım'la karşılaşacağım. Kuşkularımı belli etmemeliyim. Romalı bir asker olarak şimdi yapmam gereken görevimi yerine getirmek. Görevim her şeyden önde gelir." Bunları tekrarlıyordu, ama aslında adamın kel kafasını bedeninden koparmak için büyük bir arzu duyuyordu.

Çevresindeki saygıyla eğilen üst düzey görevlileri de, askerleri de görmüyor gibiydi. Onun tek gördüğü başı çiçeklerle süslenmiş, açık mavi elbiseli, güzeller güzeli bir genç kızdı. Kulaklarında onun yumuşacık sesi yankılanıyordu.

Leo endişeyle, "Suriye'ye kendim gitsem bile ne yapabilirim?" diye düşünüyordu.

"Ordunun medarı iftiharı, sen çok yaşa!"

Strategos bu seslerin arasında ilerlemeye devam etti. Çok büyük olmayan, ama her tarafı nadide mozaiklerle kaplı bir salona girdi. Ortadaki uzun masanın çevresine üst düzey yöneticiler sıralanmıştı ve bu masanın başında diğerlerinden daha yüksek, tepesinde brokar bir gölgelik olan bakır işlerle süslü bir taht göze çarpıyordu. Tahtın sahibinin üzerinde erguvan rengi tören giysisi vardı. Başındaki taç,

bir sıra iri zümrütten yapılmıştı. Ufak tefek mahçup görünüşlü biriydi imparator. Yüzünde kibar, ama tedirgin bir gülüşle Leo'ya baktı. Bir yandan da yumuşak minderlerin üzerinde huzursuzca kıpırdanıyordu.

Strategos yaklaşıp onun eteğinin ucunu öptükten sonra saygılı ve aynı zamanda da gururlu bir tavırla karşısına geçip durdu.

"Değerli Leo, Savaş Dairesi'nde gerçekleştirdiğiniz olağanüstü başarılarınızdan habersiz değiliz," diye söze başladı Anastasius.

"Sözleriniz beni onurlandırdı yüce imparatorum." Leo gözlerini imparatora değil, Hadım Paul'e dikmişti. Adam tedirgin başını çevirdi.

"Ne yazık ki hâlâ imparatorluğa karşı çıkmakta olan bazı asilerin haberlerini de alıyoruz Strategos."

"Bir askerin görevi emirlere uymak, bir Romalı'nın görevi imparatorluğu korumak, bir Hıristiyan'ın göreviyse Hagarinler'le mücadele etmektir efendimiz. Bütün varlığımla tacın hizmetindeyim."

"Ne yazık ki bir zamanlar Büyük Heraklius'un yaptığı gibi orduların başına geçip, karışıklıkları çıkaranların hakkından gelemiyoruz. Çünkü bize burada da ihtiyaç olduğu konusunda ısrar ediliyor." İmparator, Paul'e baktı. Adam bu bakışın ardından heyecanla,

"Evet yüce imparatorum," dedi. "Sizin göreviniz burada, başkentte olmaktır."

Leo soğuk bir sesle, "Anlıyorum," dedi.

"İşte bu nedenle..." İmparator bir an sustu, huzursuzluğu belli oluyordu. Sonra konuşmasını ağır ağır sürdürdü, "İşte bu yüzden yetenekli, zeki ve deneyimli bir askerimizin orduların başında gidip Asya'dan gelen tehlikeyi ortadan kaldırmasına karar verdik."

Leo sakin ve kararlı, "Emrinize amadeyim," dedi. Onun bu sade cevabı üzerine Niketas yanında oturan Te-

okistos'un kulağına, "Sanki imparator onu yemeğe davet etmiş, şu tavrına bak," diye fısıldadı.

İmparator derin bir nefes aldıktan sonra sözlerini bitirdi:

"Evet değerli Leo, işte bu gerekçelerle sizi Hiper Strategos olarak Anadolu güçlerinin başına atıyorum. Yetkileriniz..."

Leo sanki bu sözlerden hiç etkilenmemiş gibi duruyordu. Sadece gözlerinden çelik gibi bir pırıltı gelip geçti. Sonra tekrar eğildi ve imparatorun eteğini dudaklarına götürdü. Ayağa kalktığında herkesi şöyle bir süzüp konuşmaya başladı:

"Yüce imparatorum, değerli konsey üyeleri, bana inanıp güvendiğinizi biliyorum, yoksa zaten bu salonda olmazdım. Verilen görev beni onurlandırıyor. Halifenin büyük bir saldırı hazırlığında olduğuna dair her gün yeni haberler alıyoruz, öte yandan başkaldırmaya çalışan hainlerin sayısı da az değil. Bütün bu gerçekleri biliyorum ve onlarla mücadeleye hazırım. Bizi Tanrı'nın mucizesi değil, kılıçlarımız koruyacaktır. Şimdi savaş zamanıdır ve ben bu savaşı kazanacağımızdan eminim. Yalnız tek bir koşulla... Anadolu'ya tek yetkinin benim elimde olması koşuluyla giderim. Konstantinopolis'ten gelecek emirleri bekleyerek zaman kaybedemeyiz orada. Asya kuvvetlerinin tek komutanı ben olmalıyım."

"Anlaşıldı," dedi Anastasius. "Bunlar askeri konulardır ve bizi aşar. Şimdi sizin ellerinize bırakıyoruz kendimizi Hiper Strategos. Yarın yetkileriniz konusunda yapılması gereken her şey yerine getirilecektir."

Leo'nun kaşları öfkeyle kalkıverdi birden ve kendini tutamayıp elini masaya vurdu:

"Yarın ben Nikaia'da* olacağım!" diye bağırdı. "Bu masanın çevresindeki ipek giysili konsey üyeleri, Sarazenler'in bizim formalitelerimizin tamamlanmasını mı bekleye-

* İznik.

ceklerini mi sanıyorlar? Bu gece seçkin askerlerimden bir kısmıyla Konstantinopolis'ten ayrılıyorum. Başka türlüsü olmaz."

Patriçilerden biri söze karıştı:

"Madem kendinize bu kadar güveniyorsunuz, o halde bize askeri planlarınızdan söz ediniz."

"Hamasi konuşmalarla canınızı sıkacak değilim değerli konsey üyeleri. Biz askerler uzun zamandır ne yapılması gerektiğini zaten biliyoruz. Size kısaca şunu söyleyeceğim, eğer Sarazen tehlikesi durdurulmazsa, yani Kapadokya'da, Frigya'da kontrol elimize geçmezse düşman buraya kadar dayanacaktır."

Bir başkası endişeyle sordu: "Yani Hagarinler'in gerçekten de buraya kadar gelebileceklerine mi inanıyorsunuz? Yani Regium'daki* evime kadar..."

"Değerli üye, oradaki malikânenizden çok, Aya İrini'nin yakınındaki sarayınız için endişelenseniz daha doğru olur. Konstantinopolis'te yüz binlerce Hıristiyan yaşıyor. Bizim askerler olarak görevimiz, sizinki de dahil olmak üzeri bunların tümünün evini, ailesini korumaktır."

Üyeler endişeyle birbirlerine baktılar. Neredeyse tümünün yüzü kızarmıştı. İmparator sıkıntıyla erguvani giysisinin kıvrımlarıyla oynuyordu.

Leo sözlerini sürdürdü:

"Yüce imparatorum madem konu buralara kadar geldi, şimdi izninizle eklemek istediklerimi de söyleyeceğim. Burada bulunuşumun sevilmemden ileri gelmediğinin bilincindeyim. Buradayım, çünkü bana ihtiyaç var. O halde bu ihtiyacı yerine getirebilmek için gereken yetkileri istiyorum. Ancak tam olarak yetkilendirilirsem Sarazenler'in hakkından gelebilirim. Eğer beni bir şekilde şahsi hesapları ve kinleri nedeniyle başarısızlığa itmek isteyenler varsa, onlar şunu bilmelidirler ki tümünün de cezasını veririm."

* Küçük Çekmece.

Salon tekrar sesizliğe bürünmüştü. Leo üçüncü defa eğilip imparatorun eteğini öptü.

"Yüce imparatoruma bana gösterdiği güven nedeniyle teşekkür ediyorum. Yarın Asya'da olacağım." Leo sözlerini bitirince kapıya doğru gitti.

Niketas, Teokistos ve Paul endişeyle bakıştılar, şimdi üçünün de yüzü bembeyaz olmuştu.

Niketas, "Şu hale bakın," dedi. "Ne kadar küstah ve tehditkâr. Sarazenler'den beter bu adam."

Teokistas başını salladı, "Onu bu kadar kızdıran mutlak önemli bir konu var. Yoksa böyle davranmazdı."

Paul sakin olmaya çalışarak söze girdi:

"Kendinizi kapıp koyvermeyin, toparlanın dostlarım. Onu bu mertebeye biz çıkardık ve bize sadık kalmadı. Bunu tahmin etmeliydim baştan. Ama şu anda yapacak bir şey yok. Hagarin belasını hepimiz biliyoruz, ona ihtiyacımız var. O olmazsa ordu Konstantinopolis'in altını üstüne getirir, ne sarayımız kalır, ne de kendimiz. Bekleyelim şu bela ortadan kalksın. Sonra, sonra onun hakkından geliriz. Ayrıca şimdi buradan uzaklaşıyor, düşünün bu bizim için çok iyi."

Teokistos yüzünü buruşturdu: "Kız nerede?"

"Ah sevgili dostum, ne yazık bu soruna cevap veremeyeceğim, çünkü bu benim kendime bile tekrarlamadığım bir sır. Ama onu düşünmeyin artık. Hem yakında komutan da unutacaktır, yapacak bir yığın başka işi var artık onun, bir yığın..."

Niketas başını salladı, "Ama..." dedi. "Ya işleri bitince?..."

Savaş Dairesi'nin yanındaki küçük evde Leo, annesi, Mikael ve Fergal'le konuşurken sokaklarda insanlar yeni Anadolu Kuvvetleri Komutanı'nın şerefine eğleniyordu.

Kapı önünde onu kutlamak için biriken kalabalığı evden uzak tutabilmek için Basil askerlerini görevlendirmek zorunda kalmıştı. Ve Leo bir çocuk gibi annesinin yanında oturmuş, yere bakarak mırıldanıyordu, dışardaki sesleri duymuyor gibiydi.

"O Suriye'de bir esir ve ben Anadolu'ya gidiyorum. Ah yüce Tanrım bunlar neden oluyor?"

Hiper Strategos bir süre daha sızlandı, ama bu karamsarlığı devam edemezdi. Sonra durumu kabullendi. Leo Suriye'ye gidemezse de Fergal gidebilirdi ve üstelik oraları çok iyi biliyordu. Elçi Daniel'in heyetine katılarak o da Damaskus'a gidebilirdi kolaylıkla. O zeki ve cesur bir adamdı. Saçları boyanıp biraz da bronzlaşınca onun bir Arap olmadığını kimse düşünmezdi. Leo ona kendisine güvendiği kadar güvenebileceğinden emindi.

Ve Armorikalı, efendisinin isteğini Daniel'e iletmek üzere evden ayrıldı. Onun arkasından diğerleri bir süre baktıktan sonra konuşmaya devam ettiler. Kasia'nın gözleri kayıp kızlardan söz ederken dolu dolu oluyordu.

"Tanrı senin yanında olacaktır oğlum," dedi. "Her zaman da oldu. Sen Nikeforos ve Leontius'a hayır dediğinde de yanındaydı. Barses'le Kioba'nın yanılmadıklarından eminim ben."

"Anaların en güzeli, en yücesi, benim için dua et. Senin dualarına daha önce asla böylesine muhtaç olmamıştım. Neredeyse bir mutluluk denizinde yüzecektim, ama... Tanrım... Şu anda karmakarışığım, bir yanda duygularım, bir yanda görevlerim. Omuzlarımda çok büyük bir yük var. Kendi özel hayatımı yaşamak bir yana, düşünemem bile. Tanrı, benden Hıristiyan âlemini korumamı istiyor ve sonra benden mutluluğu esirgiyor..."

"Hayır oğlum, hayır, o sana yardım edecektir, ben bundan eminim. Senin yanında olacaktır." Kasia'nın gözleri tekrar dolmuştu. "Sen gidince yapayalnız kalacağım," diye

mırıldandı. "Zavallı kızlar artık yok. Babaları da Pera'daki akrabalarının yanına gitti. Tek avuntum Mikael olacak. Ama biliyorum oğlum, aslanım benim, sen tekrar Konstantinopolis'e geldiğinde, geri döndüğünde 'Altın Kapı'dan geçerek gireceksin içeri. Bundan eminim."

"Anacığım, yalnız şunu da unutma; o kapıdan girerek imparatorluğu alan; Konstantin, Yeni Roma'yı kurduğundan beri eşi görülmemiş bir savaşın da içine düşecektir." Mikael'e döndü. "Anneme iyi bakın," dedi. "Ne yazık, onun yanına bir gelin bırakamadım."

Dizlerinin üzerine çöktü ve papaz onu kutsadı:

"Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına..."

O gece Yeni Hiper Strategos Asya'ya geçti. Yanında sadece askerler değil, pek çok da silah uzmanı vardı. Büyük yetkilerle donatılmıştı istediği gibi. Her zamanki gibi yaşlı Peter ona eşlik ediyordu. Yapacakları belliydi, Amorium' da* karargâhını kuracaktı ve buradan Anadolu'yu Sarazenler'e karşı koruyacaktı.

XV

Sedir Adası

Mavi Marmara'nın ortasında, yer yer sedir ağaçlarının örttüğü yüksek, kahverengi bir kayalık ve onun kıyılarında beyaz köpüklerle çatlayan dalgalar... İşte ada böyleydi. Az

* Afyon-Emirdağ.

ötede mermer ocaklarının bulunduğu Prokonessus adasının tepeleri ve tam aksi yönde çok çok uzaklarda da Bitinia'nın mor dağları belli belirsiz görülüyordu. Kuzeyden kırmızı, sarı ya da beyaz yelkenli gemiler geçiyordu. Hellespont ve Konstantinopolis arasındaki ticaretin sembolü gemiler... Ama bunların hiçbiri Sedir Adası'na yaklaşmıyordu. Burası Marmara'nın, hayata en yakın ve hayattan en uzak ıssız bir adasıydı.

Batı kıyısında bir zamanlar Afrodit adına yapılmış mermer sütunlu bir tapınak vardı. Gerçi tanrıları sembolize eden heykeller ve altarın çevresindeki dans eden melek rölyefleri Hıristiyanlarca kırılıp parçalanmıştı, ama yapı yine de sağlamdı ve rahibeler tarafından kullanılıyordu. Bu rahibeler Azize Asella'nın rahibeleriydiler ve Trabzon'dan Korint'e kadar en tutucu olanlardı.

Her dindar Hıristiyan Azize Asella'yı bilirdi. O on iki yaşında kendini Tanrı'ya adamıştı ve ondan sonra da bir daha asla bir erkeğe görünmemişti. Afrodit tapınağında artık onun izini süren rahibeler yaşıyordu. Çok uzun yıllardır her pazar bu yolculuğa dayanabilen yaşlı, sağır ve adeta kurumuş bir rahip, bir balıkçı teknesiyle gelip onlara gerekli yiyecekleri taşıyordu. İki yardımcısının, o altarın olduğu yerde bekleyen kırk rahibenin yanına gittiğinde kıyıdan ayrılması kesinlikle yasaktı. Bu adaya erkeklerin girmesine olanak yoktu, bu en büyük günahtı.

Bazı rahibeler yaşlı Hierokles'in buraya gelişinden bile şikâyetçiydiler. "Bembeyaz sakallarına rağmen, o da bir erkek değil mi?" diyorlardı. Ama buna katlanmak zorundaydılar, çünkü kilise, kadınların yer ve yetkilerini sınırlamıştı. Hiorekles'in yerine gelebilecek bir rahibe yoktu.

Yine de adanın birkaç küçük ilişkisi vardı hayatla. Çok yaşlı bazı rahibelerin seyrek de olsa erkek akrabalarıyla, bir refaketçinin gözetiminde belli bir mesafeden görüşmelerine izin veriliyordu. Ve rahibelerden igumelos yardımcısı Salvi-

na hâlâ erkek kardeşi balıkçı Kannebos'u hatırlıyordu. Bir gece, o sunağın yanında uyurken genç rahibelerden biri aracılığıyla önemli bir haber geldi: "Kumsala gel." Hemen yerinden kalkıp yıldızların ışığında kıyıya doğru gitti. Karanlıkta bile oradaki küçük tekneyi görebilmişti. Ve o sesi unutmamıştı: "Ben Kannebos'um ve buraya gelmemin önemli bir nedeni var."

Kutsal duygular ve dualar Salvina'nın kalbini de, sesini de bir ölçüde katılaştırmıştı:

"Böylesine bir saatte beni buraya çağırmak için gerçekten de önemli bir neden olmalı."

"Lütfen beni affetmeleri için azizlere yalvar kardeşim. Ama ben de kutsal bir iş yapıyorum, sana yeni bir rahibe adayı getirdim."

Salvina'nın sesi birden canlanmıştı: "Bir aday? Kurtulması gereken bir ruh?"

"Çok doğru dedin kardeşim. Ama sanıyorum hemen yardım görmezse kurtulamayacak, çünkü neredeyse ölmek üzere. Haydi Bassos, onu alıp aşağı indir hemen."

"Eğer kardeşim, bu günahkâr bir ruhsa, çok büyük bir hayır yapmış olacaksın. Kim bu getirdiğin?"

Kannebos ona hikâyeyi saklamadan olduğu gibi anlattıktan sonra, "Ama buradan asla ayrılmamalı, bir daha Konstantinopolis'e dönmeyeceğine dair yemin ettim ben," dedi.

"Korkma kardeşim, buradan hiç kimse ayrılamamıştır. Buradan sonra ancak cennete gidilir. Çok iyi bir iş yapmışsın onun kâfirlerin arasına gitmesini engelleyerek. İgumelosla konuşacağım ve senin adına hep birlikte bir ayin yapacağız. Tanrı senden razı olsun."

Birkaç küçük cümleden sonra Salvina kardeşine babalarını sordu. Kannebos kızkardeşine onun artık göklerde olduğunu söyledikten sonra Bassos'la birlikte tekrar tekneye atladı ve ikili karanlık denizde gözden kayboldu.

Antuza'daki tek hareket hafif hafif atan nabzıydı. Genç rahibe koşarak gidip yardım getirdi ve aday itinayla dört rahibe tarafından yatakhaneye taşınıp çalı çırpıdan yapılmış yatağa yatırıldı. İgumelos Arkadia da kalkıp gelmişti onu görmeye. Bu olay herkesi şaşırtmıştı ve şimdi herkes bu alışılmadık adaydan söz ediyordu.

Böylece Antuza bilinçsiz de olsa, adada ilk gecesine başladı. Rahibeler onun giysilerini çıkarırken, "Şeytan işi," diye söyleniyorlardı. Salvina ve Arkadia, Antuza'nın kollarına, bacaklarına, düzgün yüz hatlarına bakıp başlarını sallıyladılar.

"Şeytanın elinden son anda kurtarılmış genç bir beden," dedi Salvina.

"Çok doğru kardeşim. İşte bizim görevimiz bu. Onu dünyevi zevk düşkünlüğünden arındırıp yardım etmeliyiz. Ancak ondan sonra bu yüz tanrısal güzelliğe kavuşabilir."

"Uzun saçları yine de bazı arkadaşlarımızın aklını çelebilir."

"Evet öyle, makası getirin."

Az sonra Arkadia, yeni gelenin tehditkâr saçlarının hakkından gelmişti. Antuza hâlâ bilinçsiz yatıyordu.

Yine de rahibelerin ona karşı kaba oldukları söylenemezdi. Onun ölümünü istemiyorlardı. Kolları, bacakları ovularak ısıtıldı ve ağzına bir parça şarap akıtıldı. İki gün kadar yattıktan sonra Antuza iyileşti. Karşılaştığı şeyler bir başkasının çoktan sonunu getirebilirdi ama o gençti ve iyi yetiştirilmişti. Uyanır uyanmaz çevresini incelemeye, nerede olduğunu anlamaya çalıştı.

Rahibeler onu da kendileri gibi giydirmişlerdi. Kahverengi çuvalımsı bir giysiydi bu, ayaklarında da basit sandaletler vardı. Başı kapalı değildi, çünkü bu ıssız adada buna gerek olmadığını düşünüyordu rahibeler. Elini başına götürdü,

saçları bir oğlan çocuğunkilerden bile daha kısa kesilmişti. Cesaret edip de bir kayanın dibine birikmiş suda kendine baktığında neredeyse bir çığlık atacaktı şaşkınlıktan. Bu kılıksız, kadına benzemeyen görüntü Kallinikos'un kızı olamazdı. Ondan sorumlu olan sıska ve bembeyaz saçlı rahibe Roda'nın sesiyle geri döndü:

"Kendi güzelliklerine mi tapınıyorsun tavuskuşu? Boş ver, aldırma bunlara. Otuz yıl önce benim saçlarım kesildiğinde ben de aynı çukura bakmıştım senin gibi. Ne düşündüğünü biliyorum. Altı ay sonra her şeye alışacaksın ve başka türlü düşüneceksin sen de."

"Otuz yıl," diye bağırdı Antuza. Karşısındaki yaratığa bakıp titriyordu şimdi. "Bir zamanlar genç ve..."

"Güzel," diye onun cümlesini tamamladı Roda. Yüzünde hain bir ifade vardı. "Neden olmasın? Bu adada görülen tek güzel yüzün seninki olduğunu mu sanmıştın? Sergios Malukas'tan söz edildiğini hiç mi duymadın?"

"II. Justinian zamanında bir senatördü yanılmıyorsam."

"Doğru bildin. Ben onun sevgilisiydim; karısı değil, âşığıydım. Ve bu yüzden de parmaklarım yüzüklerle doluydu, kulaklarımda yakut küpeler sallanırdı, tahtırevanımı Mese'de zenci delikanlılar taşırdı, Hipodrom'da kendime ait bir locam ve Boğaz gezisi için özel bir teknem bile vardı. Sonra ne oldu biliyor musun? Sergios imparatorun gözünden düştü. Gözleri dağlanarak kör edildi. Benim başıma da aynı şey gelecekti, ama biri, 'Onu Sedir Adası'na yollayalım,' dedi ve buraya gönderildim. Çok öfkeliydim, bu öfkem tam altı ay sürdü. Sonra değiştim ve teslim oldum, diğerleriyle birlikte dua edip, ilahiler söylemeye başladım. Ruhum yıkanıp temizlendi. O dünyadan koptum, Tanrı'nın zaferi..."

Antuza bu son sözlerin ciddi mi söylendiğini, yoksa alaycı mı olduğunu tam olarak anlayamamıştı.

Birden "Saçlarım, saçlarım," diye sızlanmaya başladı. Şu an için en büyük kederi bu oluvermişti.

"Bırak ağlamayı. Kızkardeşlerimiz gerekeni yapmışlar, uzun saç bir gösteriştir. Hem dua et ki Mısır'dakiler gibi değil bizimkiler. Yoksa şimdi pırıl pırıl kazınmış bir kafayla dolaşacaktın."

Dehşet içindeki Antuza yerinden fırlayıp az ilerdeki ormana doğru koştu. Her yer aynıydı. Ağaçlar, kayalıklar, birkaç küçük dere ve tıpkı bir hapishane gibi adayı çepeçevre kuşatan mavi deniz. Tek duyulan ses eşekarılarının vızıltısı ve uzaklardan yankılanan rahibelerin ilahileriydi.

Ve Antuza kendi dışında gelişen olayların ona hazırladığı bu yaşam biçimine öfkelenerek, zaman zaman bunu göstererek, ama genelde yalnızlığı tercih ederek adada yaşamaya başladı. İgumelos Arkadia da dahil olmak üzere rahibelerin çoğu onun bu durumunu anlayabiliyorlardı, çünkü buraya tıpkı onun gibi, kendi istekleri dışında getirilmişlerdi. Antuza nasılsa büyük ve asla kaçılamayacak bir hapishanedeydi, bu yüzden onun adada özgürce dolaşmasına hiç kimse karşı çıkmadı. Özgürce dolaşıyordu, ama bu özgürlük ona acı veriyordu.

Rahibeler gündüzleri üç, geceleri iki kez biraraya gelip dua ediyorlardı. Onun dışındaki zamanlarda küçük gruplar halinde toplanıp sepet örüyorlardı, onlara yiyecek getiren tekne de bunları alıp dışarda satıyordu. Böylelikle az da olsa kendilerine destek sağlayacak bir iş yapmış oluyorlardı. Antusa onlarla birlikte yemek yiyor ve konuşmalarına katılıyordu. Ama hiçbiriyle doğrudan, yakın bir ilişkisi yoktu. Böylece tekdüze bir hayatın içinde, kendi kederini içine gömerek geçiyordu günleri.

Yine de bu tekdüzeliği ortadan kaldıran olaylar da olmuyor değildi. Örneğin çok şaşırtıcı bir biçimde adada bir

erkeğin yaşadığını öğrenmişti. Adanın doğu ucunda yaşayan tuhaf, garip bir yaratıktı bu erkek. Roda ve bazı rahibeler fısıltıyla ondan söz ediyorlardı. Onun adada yaşamasına doğrudan Arkadia izin vermişti. Böylece kızkardeşleri nelerden kurtulmuş olduklarını görerek Tanrı'ya şükredebilirlerdi. Bazıları başlangıçta buna karşı çıktıysa da durum değişmemişti ve yaratık yaklaşık yedi yıldır adada yaşıyordu.

Antuza onun varlığını adaya geldiği ilk günlerde yaptığı keşif gezilerinden birinde keşfetmişti. Eski tapınaktan oldukça uzak bir kumsalda oturmuş, ufuktan gelip geçen gemilere bakıyordu o gün.

Birden arkasındaki kayalıklarda öfkeli bir ses duymuştu. "Çek git buradan şeytanın kızı. Ey yüce Tanrım bana eziyet etme."

Sofu rahibelerin yaşadığı bu adada bir erkek sesi duymak Antuza'yı şaşırttıysa da korkutmamıştı ve hemen ona doğru gitmişti. Adam yarı mağara, yarı kulübe bir yerde yaşıyordu. Her tarafı ağarmış kıllarla kaplıydı vücudunun ve üzerinde sadece bir koyun postu vardı. Yüzü kir içindeydi, ama gözleri kömür gibi parlıyordu. Antuza adamın kulaklarından birinin kesik olduğunu hemen farketmişti. Adamın ona doğru tehditkâr bir şekilde salladığı kollarının çeşitli yerlerinde haç işaretleri vardı. O kımıldadıkça demir sesi duyuluyordu, bunun nedeni ise bacaklarından uzun bir zincirle taşlara bağlı olmasıydı.

"Hâlâ mı geliyorsun seni zındık?" diye bağırmaya devam ediyordu adam. "Yaklaşma yoksa cezanı vereceğim, taşlarım seni."

Antuza güvenli bir mesafede durdu. Saçlarını yitirse de şakacılığı hâlâ duruyordu. "Ah," dedi. "Siz tüm rahibelerin saygıyla söz ettikleri keşiş olmalısınız. Bunu tahmin etmeliydim. Ancak yüreği yüce duygularla dolu biri beni şeytanın kızı olarak tarif edebilirdi. Oysa korkarım bende artık dünyaya ait çok az bir şey kaldı, şeytanla ilişkilendirilebilecek."

"Korktuğuna göre hâlâ yola gelmemişsin." Adamın sesi eskiye oranla daha bir yumuşak çıkıyor gibiydi. Hatta övülmekten ötürü bir parça da keyifliydi. "Sen arzusu dışında buraya getirilmiş günahkârlardan biri olmalısın ve anladığım kadarıyla da hâlâ o günahlarından kurtulmak için gereken yola girmemişsin. Senin için dua edeceğim. Şu kayanın arkasında durursan o dünyevi yüzünü görmeden yola gelmen için sana birkaç nasihat verebilirim."

Antuza söyleneni yaptı, adam artık daha sakindi. "Evet, doğru," dedi. "Ben Simeon'um. Günahlarından kurtulup ruhunu huzura kavuşturmaya çalışan bir eski günahkar. Bundan yedi yıl önce Prusa'da* Aziz Tomas'ın yanındaydım, onun için hizmet ediyordum, ama birden manastır hayatının bana bir katkısı olmadığını anladım. İçimden bir ses ancak bazı azizler gibi çile çekerek cennete kavuşabileceğimi söyleyip duruyordu. Bir çölde yaşayınca dünyanın getireceği günahlardan kurtulabilirsiniz, diyenlere uydum ve bu adaya geldim. Sağ kulağımı da inancımı belgelemek için kendi ellerimle kesip attım. Kendimi buraya zincirlettim ki, aklımın ucundan bile geçmesin geri dönmek. Sadece yağmurla yıkandım bunca yıldır. Bir kez İsa'yla yıkananın tekrar yıkanmasına gerek yoktur, öyle denir Kitap'ta. Böylece Tanrı'nın huzuruna günahlarımdan sıyrılmış olarak çıkmayı umuyorum."

"Sizi anlıyorum, bir çölde olmaktan çok daha iyi bir yol bu. Rahibe de olsa kadın sesi duyarak, kadın görerek ve kendinizi onlardan ayırarak ruhunuzu daha da iyi terbiye ettiğinizden eminim."

"Doğru, böylece her anlamda sınanmış oluyorum. Dünyanın sunduğu günahkâr yaşam biçimini çağrıştıran kadın sesini duyuyorum, ama asla baştan çıkmıyorum. Bir gün sen de bunları öğreneceksin ve ruhunu günahlarından arıtıp ölümsüzlüğe doğru gideceksin, çok yakında."

* Bursa.

Antuza cevap veremedi, çünkü adam kulübesine girmişti. Eğilip baktığında onun bir köşede çenesini göğsüne dayayıp gözlerini bir noktada sabitlediğini gördü. Nefesini tutuyordu Simeon. Bu, keşişlerin çokça yaptığı bir şeydi.

Geri döndüğünde Roda onun bu hareketiyle Simeon'u rahatsız etmiş olabileceğini söylese de Anthusa oraya gitmeye devam etti ve aralarında tuhaf bir dostluk başladı. Genç kız ve keşiş, uzun uzun dini konularda sohbet ediyorlardı birbirlerini görmeden.

Simeon'la görüşmesi adadaki tekdüze ve can sıkıcı yaşamını renklendirmeye yetmiyordu. Yaz geçip kış gelmişti. Ada buz gibi soğuk oluyordu, rahibeler çok az ateş yakıyordu. Antuza üşüyordu ve üşüdükçe ruhen onlara benzemeye başladığını farkederek paniğe kapılıyordu. Yüzünün renksizleştiğinin bilincindeydi. Saçları tekrar kesildiğinde hiç itiraz etmedi. Bütün bu olanlardan sonra saçlarının ne önemi vardı? Kardeşi Suriye'de köleydi ve kimbilir hangi haremdeydi? Babasını düşününce içi sızlıyordu, acaba bu acılara katlanabilmiş miydi, hâlâ yaşıyor muydu? Terapia'da o gece ablasının söyledikleri kulaklarında çınlıyordu: 'Ben seni korumaya çalışıyorum, senin acı çekmeni engellemeye çalışıyorum.'

Bir gün tekrar o kayanın dibindeki su birikintisine baktı ve ürperdi. Artık Sofya'nın bunun için uğraşmasına gerek kalmamıştı, o ölüyordu, kuruyordu.

Antuza kendi yüzünü görünce dehşete kapılmıştı, oysa diğer rahibeler tam tersine mutluydular. Birbirlerine onu gösterip, "Bak yüzüne ne kadar ruhani bir güzellik geldi," diyorlardı. Antuza'nın içindeyse bambaşka sesler vardı. Bunlardan biri: "Onlara teslim ol, kurtuluşun yok," diyordu; diğeriyse, "Mücadele et, asla teslim olma..."

Ve o bu ikinci sese uymaya karar verdi. Zekâsını, aklını, bilgisini korumalıydı. Ruhunu ancak bunlar kurtarabilir-

di. Diğerlerinden daha üstün biriydi o, iyi eğitimliydi, görgülüydü. Rahibelerle birlikte o da sepet örmeye başladı, ama onun ördükleri çok daha sağlam, çok daha güzel oluyordu. Bu yöntemi diğerlerine de öğretti. Böylece daha iyi para gelmeye başladı dışardan. Onlara yemek yapmakta da yardım etti. Babasından öğrendiklerinin yardımıyla hastalandıklarında onları iyileştirmeye çalıştı. Bilgi ve zekâsını mümkün olduğunca kullanmaya gayret ediyordu. Bu arada tek yapmadığı şey şarkı söylemekti, sanki kutsal bir el dudaklarını mühürlemişti. Bir zamanlar "Barış Evi"ni şenlendiren sesi uzun zamandır çıkmıyordu. Sonra bir pazar günü bunun da sonu geldi. Hiçbir eğitimden geçmemiş, uyumsuz sesli rahibeler yine ilahi okumaya çalışıyorlardı. Birden o da başladı şarkı söylemeye. Ve diğerlerinin tümü sustu, sanki kiliseye bir melek inmişti.

Antuza birbiri ardına en eski, en saygı duyulan ilahileri söyledi. Sonunda neredeyse sağır sayılabilecek kadar ağır işiten ihtiyar Hierokles bile etkilenip ağlamaya başladı. İlahiler bitince rahibeler etrafını sardılar; bazıları yere çöküp ayaklarını öpmeye uğraşıyordu, bazılarıysa ona "Günahkâr," dedikleri için özürler diliyordu. Bir anda tüm rahibelerin göz bebeği oluvermişti Antuza.

Bir süre sonra Arkadia onu yanına çağırdı:

"Bizler cahil insanlarız Antuza, " dedi. "Tanrı seni taçlandırmış, akıllı ve yeteneklisin. Ben yaşlanıyorum, benden sonra bu işi Salvina yürütemez. Senin igumelos olmanı istiyorum benden sonra, bunun için yemin etmelisin."

Antuza başını salladı: "Sevgili kızkardeşim bana baskı yapma. Belki de hayatım boyunca burada kalmam Tanrı'nın isteğidir, ama ben rahibe olabilecek biri değilim, ona senin gibi hizmet edemem. Bana baskı yapma. Ben de buradakilerden biri olacağım, ama bir igumelos olamam, yemin edemem."

"Bir yıl daha bekleyelim," dedi Arkadia bunun üzerine. "Bir yıl daha..."

Bu olaylardan sonra Antuza daha da yakın davrandı rahibelere ve onlar için elinden gelen her şeyi yaptı. Herkes onu çok seviyordu. Hatta bir gün Roda, "O bizden olmayan biri, ama bizimle yaşıyor," dediğinde Arkadia ona, "Git de üç gün oruç tut, böylece kıskançlık yaptığın için affedilebilirsin," demişti.

Antuza her gün şarkı söylüyordu ve her gün rahibelerin ona duyduğu hayranlık artıyordu. Bunun nedeni sadece şarkı söylemesi değildi. Kilisede az da olsa kitap vardı, onlara okumayı öğretmeye karar vermişti genç kız ve bunu başardı, kadınlar iyi kötü okumaya başlamışlardı. Onun verdiği eğitimle daha düzgün ilahi söylemeye de... Bahar geldiğinde Arkadia onun için bir sürpriz yaparak tekneyle bir org getirtti sonunda.

Bu Salvina'ya ters gelmişti, ama Arkadia bunun dine aykırı olmadığını Kutsal Kitap'tan örnekler vererek anlattı.

Böylece aylar geçti ve tekrar yaz geldi, sonra da tekrar kış.

Antuza rahibelerin kavgalarından Simeon'un ne yiyeceğine kadar her konuda akıl danışılan biri olmuştu artık. Ve içindeki iki ses hâlâ mücadele ediyordu. Birincisi, "Önünde yeni bir hayat var, katıl onlara," diyordu. İkincisi ise giderek daha azalan bir şiddetle, "Diren." Sonra bir gün Simeon'dan duyduklarıyla tekrar allak bullak oldu.

Keşiş, yaşlı rahip Hierokles ile sohbet etmişti ve duyduklarını aktarmak istiyordu. Sedir Adası'na kadar gelmişti Anadolu'daki Sarazen saldırısı ve onunla yapılan mücadelenin hikâyeleri.

"Hagarinler Kapadokya'da derslerini almışlar. Artık eskisi gibi değilmiş durum. Kaleler düşmüyormuş. Yepyeni bir kahraman yollamış Tanrı bizlere."

"Kimmiş bu kahraman?" diye soran Antuza her zamanki gibi saygılı bir mesafede duruyordu.

"Anadolu Kuvvetleri Komutanı Hiper Strategos."

"Hiper Strategos? Hiç böyle bir şey duymamıştım."

"Ey Tanrım, neydi adı? Hafızam artık bana ihanet ediyor. Oysa Hierokles söylemişti adını. Neydi, neydi? Ah hatırladım, Leo, eski Trakya Kuvvetleri Komutanı Leo. Tanrı onun başarılarını artırsın."

Antuza, "Leo," diye neredeyse bir çığlık attı bu sözler üzerine ve koşarak oradan uzaklaştı. Adam onu bir rahibenin çağırdığını sanarak arkasından bakakalmıştı.

O gece Antuza ile aynı odayı paylaşan rahibeler onun hastalandığını sandılar. Hiç uyumamıştı ve yüksek sesle dua etmişti durmadan. Ertesi gün Arkadia ona tekrar yemin etmesi için ısrar ettiğinde başını sallayarak, "Hayır," demişti. Ve Arkadia'da, "Bir yıl daha bekleyelim," diye cevap vermişti. "Bir yıl daha kardeşim, ama sonra..."

Antuza bu konuşmadan sonra diğer rahibelere yardıma gitmişti her zaman yaptığı gibi. Bu onun kendi acılarından kurtulmasına yardımcı oluyordu. Ve böylece bir sonbahar ve bir kış daha geçti Sedir Adası'nda.

XVI

Neokles'in Dindarlığı

Süper Strategos'un Konstantinopolis'ten ayrılmasından sonra ortalık sessizleşmişti. İnsanlar ne sarayla, ne de dini törenlerle eskisi gibi ilgileniyordu. Dükkân sahipleri, bu savaş söylentileri ticareti baltaladı, diye sürekli şikâyet ediyordu. Yazın mavi ve yeşiller arasında hipodromda yapılan yarışlar sırasında seyirci koltuklarının neredeyse yarısı

boştu ve yarışmalardan sonra da sokaklarda iki rakip takımın taraftarları arasında alışılageldik çatışmalar yaşanmadı. Anadolu'dan sürekli yeni haberler geliyordu. General büyük zaferi henüz kazanmamıştı ve zaten henüz ordusunu böyle bir riske de sokmak istemiyordu, yine de iç açıcıydı gelişmeler. Müslüman saldırıları azalmıştı, kentler güvencedeydi. Ama büyük kuşku hâlâ devam ediyordu: "Acaba Halife Anadolu'yu lokma lokma yemenin mi, yoksa Konstantinopolis'i bir hamlede ele gecirmenin mi peşindeydi? Kimse bu konuda kesin bir şey söyleyemiyordu. Yine de Anadolu'dan Konstantinopolis'e getirilen Müslüman esirler Konstantin meydanında sergilenince halkın morali yükselmişti.

Anastasius belki güçsüz bir imparatordu, ama asla kör değildi. Prefekt Daniel'i Damaskus'a, Halife Süleyman'a yollamaktaki amacı herkesin beynini kemiren sorunun cevabını bulabilmekti. Gerçi heyet barış için gidecekti, yine de karşı tarafın gerçek niyetini anlayabilirlerdi. Fergal de heyetteydi. Genç Kelt'in heyecanını yeterince körükleyecek, tehlikeli bir yolculuktu bu. Leo ona bol bol para bırakmıştı yapacağı yolculuk için. Kasia ve Mikael'in dualarıyla ayrıldı Konstantinopolis'ten. Daha sonra onları götüren geminin rahatça Rodos'u geçip Suriye'ye ulaştığı haberini aldılar.

Savaş Dairesi'nin yanındaki ev oldukça sakindi. Kasia, Leo'nun Mese'de ya da Adrianopolis caddesinde büyük bir eve geçme önerisini reddetmişti. "Oğlum," demişti. "Zaten sen gidiyorsun, benim gibi yaşlı bir kadın kocaman bir evde, sürekli ona yaranmaya çalışan bir yığın hizmetkârın arasında ne yapsın? Ben burada çok daha iyi olurum."

Kasia küçük evinde Mikael'le birlikte her zamanki hayır işlerinin peşinde koşturuyordu. Ancak bu şekilde aklını dağıtıyordu. Mikael'in de kendine göre sorunları, dertleri vardı. Ama o da bunların hiç olmazsa bir kısmından, hatta en önemlilerinden birinden kurtulmuştu. İmparator, Patrik John'u görevden alarak onun yerine Kizikus Piskoposu

Germanos'u atamıştı. Yeni Patrik de dar görüşlü biriydi ve Mikael'e göre o da gerçek bir dindar değildi, ama en azından bir değişiklik olmuştu. Leo, Patrik'e bir mektup yollamış, Mikael'in dindarlığından, çalışkanlığından söz etmişti. Bu mektuptan sonra da Mikael, Aya Anastasia'daki küçük görevinden alınarak Aya Sofya'nın kadrosuna atanmıştı.

Artık onun önünde eğilenler zengin ve güçlü hanımlardı. Gösterişli nikâh törenleri için davet ediliyordu. Öylesine bir ilgi ve övgü çemberinin içindeydi ki, kendinden kuşkuya düştüğü bile oluyordu. Kutsal Kitap'ta ne deniyordu: "Eğer herkes senden övgüyle söz ediyorsa kendinden kuşku duy." Elinden geldiğince eski yaşantısını değiştirmemeye çalışıyordu Mikael bu yüzden.

Fergal'in eski dostu Neokles'e de hayat bir yığın yeni yol açmıştı. Aşçı, efendisi Galata'da saklanırken onun yanında kalmıştı, ama eski diyakoz kız kaçırma olayından sonra Konstantinopolis'ten kaçarken onu kendi başına bırakmıştı. Ve Neokles'le Plato yakalanıp tutuklanmışlardı. Ama hakkında hiçbir kanıt bulunamayınca serbest bırakılmıştı. O da hemen Filadelfiya Meydanı'nda*, su kemerlerinin karşısındaki bir lokantada işe girmişti.

Oldukça mazbut, düzgün bir hayatı vardı Neokles'in. İşinden de çevresindekilerden de memnundu. Ama birden, bir akşam üstü şiddetli bir vicdan azabı duymaya başlamıştı. Kendini günahkâr hissediyordu. Ne yemek yemek, ne de arkadaşlarıyla zar atmak onun içindeki bu suçluluk duygusunu unutturabiliyordu. Üstelik para da kaybetmişti bu arada, demek ki Tanrı bana kızgın, diye düşünüyordu. Gidip günah çıkartmalıydı. Ama fazla soru sormayacak birini bulmalıydı kendi mantığına göre. Rahatlamak istiyordu, rahatsız olmak değil.

* Şehzadebaşı.

Sonra bir gün aniden karar verdi, arkadaşlık ettiği Ermeni kızıyla vedalaştı, az sonra geri gelip onu Haliç'te gezmeye götüreceğini söyledi ve günah çıkarmak üzere yola koyuldu. Karar vermişti, Aya Sofya'ya gidiyordu. Oranın rahibi nasılsa zengin hanımların günahlarından bıkmış biri olmalıydı ve mutlaka fazla kurcalamadan onu savardı başından.

Günlerden pazardı, kilisedeki kalabalık dağılıyordu. Günah çıkarmaya gelmiş biri olarak içeri girmediyse de uzaktan altın kandilleri, pırıltılı mozaikleri görebiliyordu. İçeri girip çıkanlar büyük kapıları bir ileri, bir geri itiyordu. Neokles dış avludaki bölüme doğru yürüdü. Kapıda "Yalnız yüzünüzü değil günahlarınızı da yıkayın," yazıyordu. Kutsal suyla yüzünü sıvazladı. Sonra iç bölüme doğru yürüdü. Burası dar, ama oldukça yüksek tavanlıydı, duvarlar mermerlerle, tavan pırıl pırıl mozaiklerle kaplıydı ve bunların rahatlıkla Dafne'dekilerle yarışabileceği söylenirdi.

İçini bir ferahlık, rahatlık kaplamıştı Neokles'in. Sütunlar arasındaki bronz kafesli bölümlere doğru yaklaştı. Bu bölümlerin her birinin önünde bir başkası diz çökmüş, mırıltılarla günah çıkarıyordu. Aşçı birinden hoş ve bakımlı bir kadının ayrıldığını gördü, kadın yüzündeki peçeyi indirirken gözyaşlarını gördü, acaba hata mı yapıyordu? Ama artık çok geçti, kadından boşalan yere yürüdü ve diz çöktü.

Derinden gelen sakin ses onu yatıştırdı. Ufak tefek kusurlarını anlattı, sonra susup bekledi, ama beklediği olmuyordu, vicdanı bir türlü hafiflemiyor, suçluluğundan kurtulamıyordu. İstiyordu ki rahip ona bir ceza verip işi bitirsin, bu da olmuyordu. İçi sıkıntıyla dolmuştu.

"Çok iyi evladım, küçük kabahatlerle başlamak daima iyidir. Haydi şimdi seni asıl rahatsız eden önemli noktalara geç."

"Önemli? Oh, değerli rahip, hiçbirini hatırlamıyorum."

"Biraz düşün. Tanrıyla alay edilmez oğlum. İtiraf et."

"Oh, kutsal peder, ama..."

"Başka yol yoktur. Haydi anlat, eğer anlatamıyorsan ben soru sorup sana yardım edeyim."

Neokles kendini tuzağa düşmüş bir hayvan gibi hissediyordu, giderek dizlerinin bağı çözülüyor, güçsüzleşiyordu. Teslim oldu. Önce başından geçen eski aşk hikâyeleri açıldı, sonra kölelik günlerine girildi ve efendilerinden söz etmeye başladı Neokles.

"Efendin... Ne çeşit biriydi o?"

"Bu kilisenin diyakozuydu o, yani bir zamanlar..."

"Öldü mü? Bir zamanlar dediğine göre ölmemiş. Peki kimdi o?"

Birden Evagrios'la ilgili olarak bildiği her şeyi anlatmaya başladı Neokles. Anlattı, anlattı, sonra bir noktaya gelince durdu.

"Ben o olayın parçası değildim efendim," dedi. "Yemin ederim, benim olanlarla bir ilgim yok. Ayrıca baştan sona yanlış bir işti, bunu biliyorum. Ama her işi efendim ayarlamıştı. Ayrıca yine efendim, kızlardan küçük olanının kenti terkettikten sonra rahibelere teslim edilmesi için özel bir anlaşma yapmıştı, bunu da biliyorum. Yoksa zavallı kız Suriye'de köle olarak satılacaktı. En azından bu olmadı, şimdi namuslu dindar kızkardeşleriyle birliktedir. Bu da çok kötü bir şey değil herhalde."

Bronz kafesin ardındaki ses bir an için susmuştu. Papaz şöyle bir yutkundu. Sanki kendini toparlamaya çalışıyordu. "Evet," dedi. "Bu iyi bir şey. Bekâret en değerli şeydir. Ancak onlar kutsal yemini edebilirler. Ama acaba bu plan gerçekleştirilebildi mi?"

"Sanırım gerçekleşti. Kannebos'u bir süre önce Galata'da gördüğümde öyle söyledi bana."

"Peki bu kutsal görevi yerine getiren o manastırın adı neymiş?"

"Cehennem ateşinde yanayım ki bilmiyorum. Kannebos'un da bunu başka birine söylediğini sanmam. O Evagrios'a yemin etmiş bunun için. Ağzından kaçan sadece uzak bir yerde ve çok kutsal rahibelerle olduğuydu."

"Peki şimdi Kannebos nerede?" .

"Yemin ederim bunu da bilmiyorum, bilmiyorum peder. Aylardır ortalıkta yok."

Yine bir sessizlik oldu, papaz ısrar edip etmemek konusunda kararsızdı belli ki. Sonra tekrar konuşmaya başladı:

"Büyük günahların var. Senin için dua edeceğim, ama sen de affedilebilmek için bir şeyler yapmalısın. Bugünden Noel'e kadar sana et ve şarabı yasaklıyorum. Saç ve sakalını da iki yıl boyunca kesmeyeceksin. Tanrı'nın merhameti üstüne olsun."

Neokles kendine küfrederek Aya Sofya'dan çıktı. Ondan bir süre sonra da rahip Mikael ayrıldı kiliseden. Günah çıkarmaya gelen bir manavın karısını başka bir papaza bırakarak dışarı fırlamıştı. Neredeyse Neokles'le eşit bir hızla yürüyerek Kasia'ya gitti hemen.

Mikael günah çıkartmanın ne demek olduğunu iyi biliyordu. Bu onun kutsal göreviydi ve orada anlatılanları bir başkasına aktaramazdı. Bu, anlatılanlardan daha büyük bir günahtı. Ama yine de duyduklarını hemen Leo'nun yaşlı annesine aktardı. Kadın heyecan içinde kalmıştı:

"Aşçı, küçüğü mü, dedi? Evet, o halde Leo buradayken Antuza da yakınımızdaydı. Ah yüce Tanrım. Ama bunları ona anlatamayız, şimdi çok büyük görevleri var oğlumun. Mikael bu işi sen ve ben birlikte halletmeliyiz, hem de canla başla. Onu bulmalıyız."

Kasia öncelikle Mikael'e yeni Patrik Germanos'u bizzat ziyaret etmek istediğini söyledi. Hiper Strategos'un annesine kimse "Hayır," diyemezdi. Randevu ayarlandı ve Kasia ile Mikael, Patrik'in huzuruna çıktılar. Kasia, o köylü

lehçesiyle Antuza Maria'nın bir manastıra kendi isteği dışında kapatıldığını ve onun derhal geri getirilmesini istediğini kesin bir dille söyledi. Mikael, Neokles'i ele vermeden tüm delilleri aktardı. Patrik olanlara gerçekten de çok şaşmıştı, hemen gerekli kâğıtları mühürleyerek tüm igumeloslara, rahiplere, rahibelere yolladı.

Daha sonraki üç ay boyunca çok şaşırtıcı olaylar oldu. Galata'daki Makabis manastırından iki kız serbest bırakıldı; Panormos* adasında tutulan bir kadın da tam yedi yıl sonra ailesine kavuştu. Ama ne yazık ki Antuza ile ilgili hiçbir haber alınmadı. Bir yığın garip olay açığa çıktı, kayıp kişiler bulundu, ama o ortada yoktu, onunla ilgili herhangi bir iz de...

Mikael yine de cesaretini yitirmiyordu. Propontis bölgesinde** ve özellikle de Konstantinopolis civarındaki tüm keşişleri neredeyse tanıyordu. Soruşturma devam ediyordu, Kannebos her yerde aranıyordu. Tam Mikael Nikomedia' daki rahibeleri ziyarete hazırlanıyordu ki yeni bir haberle ortalık çalkalandı: Opsikia birliği Anastasius'a karşı ayaklanmıştı.

İmparator ve çevresindekiler Leo'yu olağanüstü yetkilerle donatırken ondan Güney Marmara bölgesini almışlardı aptalca. Daha da aptalca olarak bir de Opsikia birliklerinin başına Aya Sofya'ya bağlı soylu rahip Paul'ü general olarak atamışlardı, oysa bu birlik son derecede tehlikeliydi, bir din adamının onlarla başa çıkması olanaksızdı. Son aptallık ise Paul'e Rodos'a gidip Sarazen saldırılarına karşı o çevreyi koruma emrinin verilmesi olmuştu.

Bunu duyduğunda Leo bizzat imparatora bunun saçmalığı hakkında bir mektup yazdıysa da bu sonucu değiştirmemişti ve oradaki birlik Paul'ü öldürerek Anastasius'a karşı ayaklanmıştı, gemiler Konstantinopolis'te yönetimi ele

* Burgaz Adası'nın bir başka adı.
** Marmara.

geçirmek üzere Marmara'ya dümen kırmışlardı. Kendilerine lider, yeni imparator adayı olarak da Misia'dan* bir vergi toplayıcısını seçerek ona erguvan rengi giysiler giydirmişlerdi. Adamın adı III. Teodosius'du artık. Ve onun adına hareket eden donanma Konstantinopolis'e varmıştı. Hemen karşı hareket başladı. Haberi alan Leo, görevinin Hıristiyan değil Sarazenler'le mücadele etmek olduğunu söylemiş, ama bağlılığını da belirtmişti mektubunda. Sonuçta o bu olaya katılmadı ve birlikleriyle Anadolu'da kalmayı sürdürdü.

Asiler kendilerine üs olarak Krisopolis'i seçtiler ve uzun bir süre Boğaz'da iki taraf arasında savaş yapıldı. Sonra ilk olarak kuzeybatıdaki Blakernia** düştü, ardından direniş azaldı ve Konstantinopolis, III. Teodosuis'a teslim oldu, Anastasius da Salonika'da bir manastıra gönderildi.

Leo hâlâ Hiper Strategos'tu ve tüm Anadolu'da namı alıp yürümüştü. Ordunun ikinci adamı olan Ermeni Kuvvetleri Komutanı Artavasdos onun emrinden çıkmıyordu. Konstantinopolis'te ise kaba Opsikialı askerler Dafne'nin mermer salonlarında gülüşerek dolanırken Hadım Paul onları kaygıyla izliyordu, ama hâlâ kendi gücünün olduğunu düşünüyordu. Teodosius daha dirençli görünüyorsa da hakkından gelinebilir biriydi, önemli olan Leo'ydu. Yeni imparator hipordomda Katizma'ya yerleşirken binlerce kişi "Yarışlardan bıktık, Aslan'ımızı istiyoruz," diye bağırmıştı. Aya Sofya'da papazlar "Leo, koruyucumuz, bizi Hagarinler'in eline bırakma," diye dua ediyorlardı. Teodosius'un onuruna kadeh kaldıran askerler bile onun adını anıyorlardı. Ve herkes artık Sarazenler'in tek amacının Konstantinopolis'i ele geçirmek olduğunda hemfikirdi.

Bu belalı günler sırasında Kasia küçük evinde oturup hayır işleriyle uğraşmayı sürdürmüştü. Mikael ise hâlâ An-

* Balıkesir.
** Eyüp.

tuza'yı aramanın peşindeydi. Bu konuda bir yere varamamıştı, ama en azından Kannebos'u bulabileceğini umuyordu. Böylece 717 yılına gelindi.

XVII

Damaskus'un Irmakları

Öğleden sonra güneşi Lübnan dağlarının tepelerini ve vadilerini aşıp geniş Arap çölünün kenarına kurulmuş "Dünyanın en eski kenti" Damaskus'u aydınlatıyordu. Yükseklerden kıvrılarak inen yoldan aşağı bakınca büyük bir dairesel yeşillik görülüyordu, bunu gürül gürül akan Abana ırmağına borçluydu yöre. Daracık bir vadide son şelaleciklerini oluşturduktan sonra ırmak irili ufaklı kollara ayrılarak düzlüğe yayılıyor ve binbir bitkiye can suyu oluyordu. Kayalıklar arasından gelen suyun sesi bulundukları yerden rahatlıkla duyulabiliyordu. Çok uzaklarda arkasında Babil'in zengin topraklarının uzandığı kızıl kahve dağlar vardı. Meyve bahçeleri, tarlalar ve rengârenk çiçekleriyle Damaskus cennetten bir köşe gibi duruyordu ayaklarının dibinde. Kent büyük gri surlarla çevriliydi, geniş yollar, kubbeler ve Müslüman dünyasının başkenti olduktan sonra eklenen minareler gözalıcıydı. Emeviler bu dünyanın sınırlarını neredeyse Atlantik'ten Hint denizine kadar genişletmişlerdi.

Dağdan aşağı doğru inen Roma kafilesi içten içe hayıflanıyordu, çünkü yaklaşık seksen yıl öncesine kadar burası imparatorluğun en önemli, en değerli kentlerinden biri iken, bütün Suriye ile birlikte Müslümanlar'a kaptırmışlar-

dı. Bu duyguya rağmen Prefekt Daniel'in başkanlığındaki heyet Bizans'ın görkem ve kudretini yansıtacak giysi ve tavırlar içindeydi. Tümünün de altında has atlar vardı. Üniformaları altın ve gümüşlerle donatılmıştı. Başlarındaki miğferlerin üzerinde değerli mücevherler pırıldıyordu. Yakışıklı, genç köleler Halife'ye armağan olarak getirilen halıları, mücevherleri, altın ve gümüş eşyaları taşıyordu. Elçiye bu yolculuk için büyük bir servet verilmişti söylendiğine göre. Heyette yalnız askerler değil, doktorlar, mimarlar, mühendisler de vardı. Bundaki amaç Bizans'ın bilim ve sanat alanındaki üstünlüğünü vurgulamaktı.

Daniel konvoyun en başında ilerliyordu. Yanında uzun boylu, süslü giysiler içinde, koyu renk saçlı ve tenli biri vardı. Bu Suriyeli görünüşlü genç adam Fergal'den başkası değildi. Damaskus'a dönmek onun için oldukça riskli bir davranıştı, ama bundan hiç korkmamıştı. Bir zamanlar köle olarak yaşadığı bu kenti tekrar görmek onu binbir anıya taşıyıvermişti birden. Yine de asıl düşündüğü kayıp kızkardeşlerdi. Palmiyelerin, yemyeşil ağaçların arkasında bir yerdeydiler, ama nerede? Silikinip toparlandı, böyle duygusallaşıp, kendini kara düşüncelere kaptırmamalıydı, yoksa onları kurtarması zorlaşabilirdi.

Fergal heyet başkanına çevreyi tanıtıyordu. Giderek yaklaşıyorlardı Damaskus'a. Az ilerdeki Büyük Cami'ydi. Bir zamanlar kilise olan Büyük Cami... Renkli çinileriyle, kuleleriyle göz alan, yeşillikler içindeki büyük yapı ise "Yeşil Saray"dı. Hipodrom'a benzeyen yer de yarış alanıydı Araplar'ın. Üzeri bir yığın kubbeyle kaplı olan "Bakırcılar Çarşısı", Doğu'nun en büyük alışveriş merkezlerindendi. Çevreye yayılmış bahçe ve tarlaların arasındaki beyaz duvarlı evlerde oturuyordu Müslümanlar. Bir zamanlar ataları çöllerde deve sırtında koşturup, dinlerini yaymak için mücadele etmişlerdi ve şimdi onların torunları bu zenginlik ve güzellik içinde rahat ediyorlardı.

Elçilik heyetini gemiden inince Beyrut Emiri karşılamış ve yanlarına kılavuz verilmişti. Bizanslılar'ın geldiği haberi dalga dalga yayılmıştı Arap topraklarında. Şimdi de önlerinde bir toz bulutu belirmişti. Davulların, zillerin sesi, at nallarının ve koşturan insanların ayak seslerine karışıyordu. Bunlar karşılamaya gelenlerdi. Yirmi kadar simsiyah küheylanın sırtında, beyaz giysilere ve sarıklara bürünmüştü öncüler. Hayvanların eyerleri gümüş işliydi. İçlerinden iri yarı, yanık tenli biri aşağı atladı ve Daniel'i selamlayarak çok düzgün bir Yunancayla, "Müslümanlar'ın başı Roma heyetine hoş geldiniz, diyor," dedi. "Halifemiz, sizi kente götürmek üzere kölesi beşinci vezir Kays Fazıl'ı yolladı."

Daniel bu saygılı selama aynı ciddiyetle karşılık verdi. Birbirlerine çok yakın davranmadan, ama yeterince saygılı ve ilgili bir biçimde Romalılar'la Araplar yan yana dağdan aşağı inmeye başladılar. Serin bahçelerin arasından geçerek Doğu Kapısı'na ulaştılar. Fergal bir atmaca gibi keskin gözlerliyle etrafı süzüyordu. Büyük macerası başlamıştı.

Elçi büyük bir konukseverlikle kabul edilerek yanındakilerle birlikte Güney Kapısı yakınındaki bir malikâneye yerleştirilmişti. Yedi gün boyunca çeşitli törenler yapıldı, karşılıklı olarak armağanlar verildi, yenildi, içildi. Dıştan bakılınca neredeyse Romalılar'la Araplar'ın dostluk yemini edecekleri düşünülebilirdi. Sekizinci gün yavaş yavaş konuya girilmeye başlandı. Elçi ve Başvezir bir araya geldiler. Bu arada Fergal de pür dikkat etrafı inceliyor, bir şeyler öğrenmeye çalışıyordu.

İlk olarak eski sahibi Emir Tabat'ın bir yıl kadar önce öldüğünü duymuştu. Üçüncü gün ise beklenmedik bir rastlantı olmuş ve eski bir dostuna rastlamıştı sokakta.

Fergal, Damaskus çarşısında dolaşıyordu o gün. Eski bir deyim vardı, "Bütün dünya Arap pazarında buluşur,"

diye. Gerçekten de öyleydi. Halılar, kilimler, kavun-karpuz tezgâhları, baharat çuvalları arasında bir yığın Yahudi, Mısırlı, Lübnanlı, Bedevi, İranlı dolaşıp duruyordu. Birden dükkânlardan birinin daracık girişinde iki Kıpti çocuk belirmiş ve ellerini çırparak, "Açılın, efendimize yol verin," diye bağırmaya başlamışlardı. Sonra da beyaz bir eşeğin üzerinde, uzun beyaz maşlahlı, gümüş kabzalı palası ve gösterişli bıyıklarıyla dikkati çeken bir adam görünmüştü.

Kelt ona şöyle bir bakmış, sonra da koşarak eşeğin dizginine yapışmıştı. Adam öfkelenip ağdalı bir Arapçayla küfre başlamış, ama bunu tamamlayamamıştı. Fergal'e bakınca önce yüzünü bir şaşkınlık kaplamış, ardından da gülerek, "Fergal, Armorikalı dostum, hay Allah iyiliğini versin!" diye bağırmıştı.

Fergal sol elinin parmaklarını önce göğsüne, sonra dudaklarına ve daha sonra da alnına sürerek adamı oraların usulüne uygun olarak selamladıktan sonra eğilerek cevap vermişti:

"Hiç değişmemişsin Sirus, oysa benim tenime ve saçlarıma bir bak. Beni ele vermeyeceğini biliyorum dostum. Onun için açıklamamda bir sakınca yok. Ben Roma heyetindenim."

Sirus onu şöyle bir süzmüştü dikkatle:

"Burası eski dostların dertleşmesine uygun bir yer değil. Kanalın anayolu geçtiği yerde güzel bir evim var. Akşam namazından sonra oraya gel ve beni sor, herkes bilir nerede oturduğumu. Oturur şerbet içer, dertleşiriz. Bekliyorum."

Fergal o akşam hemen gitmişti arkadaşının evine. Gerçekten de çok kolay bulmuştu konağı. Sirus onu geniş kemerli, ortasında fıskiyeli bir havuz bulunan, çevresi sütunlu bir "Eyvan"da kabul etmişti. Rahat minderlerle kaplı sedire karşılıklı oturup sohbete dalmışlardı. Bu yarı açık, yarı kapalı alanda Uzak Doğu'dan yeni getirilmiş hoş kokulu limon ağaççıkları vardı.

Armorikalı, eski dostuna yarı merak yarı hayranlıkla bakmış bakmış sonra da, "Allah, ya da azizler," diye söze başlamıştı. "...Adına her ne dersen de, ama sana birileri yardım etmiş dostum. Bu ev, hizmetkârlar, gördüğüm her şey... Etkileyici... Beş yıl önce sen de, ben de birer köleydik burada. Sonra sen benim gitmeyi reddettiğim yolu seçtin ve özgür oldun. Gerçekten çok şanslısın."

Sirus başını iki yana sallamış ve "Önümdeki seçenekleri bilyordun dostum," demişti. "Bende senin gözüpekliğin, cesaretin yoktu. Pek çok Kıpti'nin hep birlikte Müslüman olduğunu biliyorsun, sanırım sen daha buralardan uzaklaşmadan ben kelime-i şehadet getirmiştim. Böylece zincirlerimden kurutulup özgürlüğüme kavuştum, diğerleri gibi bir işe sahip oldum. Şu anda doğrudan donanmadan sorumlu Emir'e hizmet ediyorum, Halife'nin gemileriyle ilgili pek çok şeyi ben sağlıyorum. İyi kazanıyorum. Üzerimdeki kaftan üst düzey kişilere özgüdür. Çevremde pek çok dostum var."

"Mutlu değil misin?"

"Özel hayatım iyi. Üç karım var, dinen dördüncüyü de alabilirim. Hepsi de güzel ve akıllı. Birbirleriyle de kavga etmiyorlar, yani en azından benim yanımda. Ayrıca üç de cariyem var, onlar da çekici ve çok güzel raks ediyorlar. Davetlerde en iyi yerlere oturtuluyorum."

"O zaman mutlu olmalısın."

"Evet, öyle olmalıyım. Dostum bakışlarından anlıyorum, Müslüman oldum diye şaşırıyorsun. Ama ben ne imam, ne de papazım. Dini konularla uğraşıp fikir yürütecek kadar bilgili de değilim; bildiğim tek şey, her dinin insana iyi olmayı öğütlediğidir. Tanrı'nın da merhametli ve koruyucu olduğu... Ben de buna inanırım."

Fergal anlayışla ona baktıktan sonra sesini alçaltarak yeniden konuşmaya başlamıştı:

"Sevgili dostum, mutluluğun ve başarıların beni de se-

vindirdi, mutlu etti. Sanırım artık Miryam'ı unutmuşsundur."

Mısırlı öfkeyle yerinden fırlamıştı:

"Ne biçim bir dostsun sen? Onu nasıl unutabilirim? Bir köle olduğum halde bana yürekten bağlanan o Kıbrıslı kızı nasıl unutabilirim. Yağ tüccarı babası Müslüman olmayı reddedince Horasan'a götürülmüştü. Ah dostum neden bu eski hikâyeleri hatırlattın şimdi bana? Ona nasıl yardımcı olabilirdim, ben de basit bir köleydim."

"Çok haklısın, elinden bir şey gelmezdi. Her neyse senin kilisede olmasa da camide huzur bulmuş olmana sevindim."

Bu sözler üzerine Sirus gözlerini Eyvan'da gezdirmiş ve sonra arkadaşına iyice sokulup, "Huzur?" demişti. "Sana güvenebileceğimi biliyorum, bana asla ihanet etmezsin, onun için açıkça söyleyeyim. Günde beş kez namaz kılıyorum, beş kez de azizlerimize dua ediyorum."

"Durumun çok zor, biliyorum. Ben de çok zorlandım. Belki bir gün tekrar..."

"Bir gün mü? Nasıl? Biliyorsun tekrar Hıristiyanlığa dönmenin cezası ölümdür. Eğer derim yüzülmezse mutlaka kazığa geçirilirim."

"Ah bu yüce yürekli din adamları..." Fergal'in yüzünde acı ve alaycı bir gülüş belirmişti. Patrikhane'deki dava şöyle bir gelip geçivermişti gözlerinin önünden.

"Keşiş, ya da derviş... Ne fark var arada? Hiçbiri bizlerin yaşadığı zorlukları, acıları anlayamaz onların. Oradan oraya savrulup duruyoruz, sadece bedenlerimiz olsa, ruhlarımız da perişan oluyor. Ama sana şunu kesinlikle söyleyebilirim, bu Müslümanlar yakında bütün dünyanın sahibi olacaklar. Onlara kimse karşı çıkamaz."

"En azından şimdilik öyle görünüyor."

"Görünüyor değil dostum, öyle. Her gün yeni haberler geliyor. Hindistan'dan, Türkistan'dan, Uzak Doğu'dan. İs-

lam'ın bayrağı yakında her yerde dalgalanacak. Sana şunu sormak istiyorum, eğer Meryem'in oğlu İsa gerçekten de Tanrı'nın oğluysa neden ona yardım edilmiyor. Neden Müslümanlar'ın palaları Hıristiyanlar'ınkinden daha keskin? Buna cevap ver, o zaman hemen döneceğim."

Fergal'in kafası bu soruyla karışmıştı. Bir süre sustular. Sirus'un yüzünde acı bir gülüş vardı.

"Sana sadece şunu söyleyebilirim. Ben kendi gözlerimle Konstantinopolis'in surlarını gördüm. Onu hiçbir kılıç, hiçbir pala yıkamaz. İstediği kadar keskin olsun."

"Senin Romalılar'ı da ben gördüm. Evet üzerlerinde ipek giysiler, altınlar, gümüşler... Ama elleri pek yumuşak. Surlar insanların yerini alamaz dostum. İki de bir imparator değiştiriyorlar, Suriye ellerinden uçtu gitti. Mısır'ı da kaybettiler. Ve şu senin kahraman generalin Leo, o da diğerlerine dönecektir. Bak sana söylüyorum Konstantinopolis er geç bu Müslümanlar'ın eline geçer."

Fergal başını sallamakla yetinmişti, artık bu konuyu sürdürmek niyetinde değildi, üstelik çevrelerinde bir yığın hizmetkâr dolaşıp duruyordu. Kelt, arkadaşına buraya gelişindeki asıl amacı anlatmak istiyordu artık. Beyrut'da yaptığı araştırmada en azından Hormisdas'ın yanında genç bir kızla gelmiş olduğunu ve kızı büyük bir olasılıkla Halife'nin haremine satmış olduğunu öğrenebilmişti. Ama daha sonra ortadan kaybolup gitmişti adam. Şimdi Fergal arkadaşından yardım istiyordu, acaba Sirus, Halife'nin hareminde böyle bir genç kızın olup olmadığını öğrenebilir miydi ve eğer öyleyse o kızla bir bağlantı kurulabilir miydi?

Kıpti bu teklifin üzerine önce başını sallayarak dualar etmiş, ama daha sonra büyük bir olasılıkla zamanında kendi yaşamış olduğu benzer acıyı düşünerek ve belki de bir parça vicdanını rahatlatmak için yardım etmeye razı olmuştu. Evet, bir şeyler denenebilirdi. Haremde onu iyi tanıyan ve onunla iş yapan bir Kıpti hadım vardı, adamın adı Si-

ril'di. Bu hadımla Fergal'i tanıştırabilir ve durumu anlatabilirdi, ama ondan sonrasına karışamazdı. Bu kadarı da Kelt için yeterliydi, eski dostuna minnetle teşekkür etmişti.

İşte bu olayın ardından beş gün geçmişti ve planlandığı gibi karşılaşma gerçekleştirilmişti. Hadım şişman, koyu tenli, elleri kolları zümrütlerle, yakutlarla süslü, ağır kokular sürmüş tuhaf biriydi. Fergal onu ikna etmeyi başarınca Tanrı'ya kendisini böyle tatlı dilli yarattığı için dua etmişti ve tabii bir de ona bol bol altın vermiş olan Leo'ya. Hadım bildiği her şeyi anlatmaya razı olmuştu.

Evet Sofya, Halife'nin kent dışındaki mermer sarayında, Mankuşa'daydı. Adam Hormisdas'la doğrudan ilişki kurmamıştı, ama kızın Halife'nin annesi tarafından bir rakkase olarak yetiştirilmek üzere satın alındığını biliyordu. Ramazan bayramından sonra Halife'ye sunulacaktı. Bundan sonra olacakları ise hiç kimse bilemezdi. Belki bir paşaya armağan edilecekti, belki de Halife onu beğenip severse kendi haremine katacaktı. Kimbilir birgün İslam'ın en güçlü kadını bile olabilirdi.

Fergal duyduklarından sonra dizlerinin üzerine çöküp tüm azizlere bildiği duaları okumuştu. Çok geç değildi, bir şeyler yapıp onu kurtarabilirdi. Ve bu fırsat ılık bir akşamüstü doğdu. Siril onun Mankuşa'nın geniş bahçesine girmesine yardım edecekti. Ama eğer yakalanırsa o anda cezası verilirdi ve bu ceza da kesinlikle ölümdü. Kuş sesleri Abana'nın şırıltılarına karışıyordu. Surlarda nöbetçiler dolaşıyordu. Fergal hiç düşünmedi, yüreği cesaret ve aşkla doluydu. Eğer biri ona ertesi gün kesinlikle Halife'nin cellatları tarafından öldürüleceğini söylese bile fikrini değiştirmezdi. Sofya'yı kurtaracaktı.

Büyük bir pelerine sıkıca sarınmış bir karaltı gördü. Kalın demir parmaklıkların arasından birbirlerinin ellerine

zorlukla dokunabildiler. Ses onun sesiydi, bu Sofya'ydı. Genç Kelt bir an için kendini cennetteymiş gibi hissetti. Müslüman ya da Hıristiyan cenneti... Bunun bir önemi yoktu.

Sofya durumunu paniğe kapılmadan kabullenmişe benziyordu. Kendini acı geleceğe hazırlamıştı, daha şimdiden neredeyse Konstantinopolis'i tümden aklından silme gayreti içindeydi. Antuza'nın nasıl ortadan kaybolduğuyla ilgili olarak net bir şey hatırlayamıyordu. Hormisdas ona, Kannebos'un genç kızın boğulmasına neden olduğunu ve daha sonra da aşırı dindar biri olarak içine düştüğü vicdan azabı nedeniyle kaçıp gittiğini düşündüğünü söylemişti. Fergal bu duydukları karşısında gerçekten de çok üzülmüştü. Antuza'yı o da sevmişti ve onunla Leo'yu kavuşturmayı düşünmüştü. Ama şimdi... İçinde tuhaf bir bencillik hissediyordu, birini kurtarmak ikisini kurtarmaktan çok daha kolay olabilirdi.

O sihirli gecede ikisinin buluşmasını bir dalda bilgece oturan baykuştan başka hiç kimse görmedi. Fergal, Sofya'ya bildiği bütün kutsal isimler üzerine yemin etti 'Seni kurtaracağım," diye; "Cesaretini kaybetme," diye... Ramazan'a daha üç ay vardı ve üç ayda kimbilir neler neler değişirdi.

Siril'in uyarıcı ıslığıyla görüşme sona erdi. Parmaklıkların arasından kendisine uzatılan ince eli Fergal sevgiyle öptü, sonra Sofya karanlıkta kayboldu. O da geldiği gibi ağaçların, çalıların arasından yolunu bularak elçilik heyetiyle birlikte kaldığı saraya döndü. Kendini en az bin kişinin hakkından gelebilecek kadar güçlü hissediyordu.

Elçi Daniel, Fergal'e gerçekten hayranlık duyuyordu. Arapçayı anadili gibi konuşabiliyordu genç adam. Emevi görevlilerin çoğu iyi Yunanca konuşuyorlardı, ama yine de o bütün görüşmelerde resmi tercüman olarak bulunuyordu.

Heyet bizzat Halife Süleyman tarafından kabul edildiğinde de aynı şey oldu. Romalılar Yeşil Saray'daydılar.

Kendilerini çok daha üstün bilgilerle ve ince zevklerle donatılmış hisseden heyet, Arap sarayını tüm zenginliğine karşın bir parça alt düzey bulmuştu. Herkes büyük bir telaş içindeymiş gibi koşturuyordu ve olağanüstü bir gürültü vardı. Hatta Halife geldiğinde bile bu gürültü azalmamış, tam tersine artmıştı. İslam başının üzerinde altın iplikle dokunmuş bir kaftan ve yeşil ipek şalvar vardı. Çevresinde Emevi hanedanından gelen soylular, vezirler, zenci muhafızlar, ak hadımlar ve soytarılar, cüceler, hokkabazlar bulunuyordu. Her şey son derece cafcaflı, göz alıcı, pırıltılıydı. Bir Romalı, yanındakinin kulağına eğilip, "Biz bu işleri Konstantinopolis'te ne kadar iyi yapıyoruz değil mi?" diye fısıldadı.

Heyet başkanı ise daha başka şeylere dikkat ediyordu. Muhafızların güçlü kuvvetliliği onu daha fazla ilgilendirmişti ve bir de askerlerin sayısı. Her yer kırmızı, yeşil, mor üniformalı, eli palalı adamlarla doluydu. Bütün duvarlar, kuleler, surlar bayraklarla donatılmıştı. Mızraklar, kalkanlar, oklar, yaylar ve başı sarıklı binlerce insan. Bütün bu gürültü patırtı ve tuhaf gösterişin ötesinde burada inanılmaz bir güç vardı, eli silah tutan sayısız Müslüman...

Bu düşüncelere karşın her iki taraf da birbirine son derecede kibar ve saygılı davranıyordu. Beyaz brokar kaftanlı başvezir kibarca heyeti Halife'ye takdim etti. Heyetteki herkes sanki kendi Basileus'larının önündeymiş gibi yerlere kadar eğilerek onu selamladı. Halife ayağa kalkmalarını işaret etti hemen. Sonra Daniel imparatordan getirdiği mektubu uzattı. Halife, "Konstantinopolis'teki kardeşinden" gelen barış dilekleriyle dolu bu uzun mektup okunurken dikkatle dinledi. Daha sonra heyettekilere altın işli kaftanlar giydirildi, bu onlara verilen değerin sembolüydü. Daniel'e de bir küheylan armağan edildi. Bu hayvan, Peygamber'in atının soyundan geliyordu.

O gece verilen toplantıda Daniel, Bizans'ın arzu ve niyetlerinden söz etti vezirlere. İmparatorluk Sarazenler'den Anadolu ve Ermenistan topraklarından uzak durmalarını istiyordu. Ayrıca Kıbrıs ve Sicilya kıyılarına yapılan baskınlardan da rahatsızdı. Vezirler yüzlerinde sıcak gülümsemelerle dinliyorlardı Daniel'i. Halife kendisinin barışa duyduğu açlığın herkesten daha fazla olduğunu söyledi. Karşılıklı iltifatlar, övgüler birbirini izledi. Ama işin doğrusu ortada net bir durum yoktu. Hindistan, Türkistan, Batı Frankları ve hatta hatta Konstantinopolis'e doğru "Cihad" hareketinin olup olmayacağına dair hiçbir bilgi edinememişti heyet.

Ayrılırken Elçi, "Hepimizin barışa ihtiyacı var," dedi. "Müslümanlar'ın da, Hıristiyanlar'ın da..."

Herkes barıştan söz ediyordu, ama ortada barış yoktu.

O gece görüşme bittikten sonra Fergal, Daniel'e Halife'nin gerçek niyetini öğrenebileceğini, yalnız bunu nasıl yapacağını ona bile açıklayamayacağını söyledi. Tehlike büyükse de bunu göze almaktan başka bir çare yoktu. "Eğer başaramazsam," dedi. "General Leo ve annesine son nefesime kadar onlara ve dinime sadık kaldığımı söyleyin lütfen."

Sonra hemen ekledi: "Ama başaracağım!"

XVIII

Halife'nin Divanı

Roma heyetini kabul ettikten birkaç gün sonra Halife konuklarına ırmak kenarındaki haralarını göstermek istedi. Tam dört bin has Arap atı vardı meydanda. Askerler manevralar yapıp, marifetlerini gösterdiler yabancılara. Ardın-

dan da cirit oynandı, bu oyuna Halife'nin soyundan gelen gençler de katıldı. Onlar eğlenirken Yeşil Saray'ın neredeyse şeffaf mermerden yapılmış salonlarında hadımlar Halife'nin Divanı'nı hazırlıyorlardı. Çevre emirliklerden çeşitli düzeylerde yetkililer gelmişti ve Halife'nin kardeşi Emir Mesleme'nin özellikle tartışmak istediği çok önemli bir konu olduğu söyleniyordu.

Yumuşak minderli kürsünün hemen arkasında çok ince bir mermer işçiliğinin göze çarptığı bir girinti vardı. Çiçeğe benzer altın harflerle burada Allah'ın adlarından bazıları yazılıydı. Kubbede de benzer şekiller görülüyordu. Halife'nin oturacağı yere son birkaç minder daha koyduktan sonra bir hizmetkâr mermer duvara doğru bakarak,

"Küçük bir kuş yine ortalığı dinliyor galiba," diye fısıldadı. "Bundan bıkıp usanmazlar mı?"

"Birinin merakı bitiyor, diğerininki başlıyor. Bu işi başımıza çıkaran Halife Velid biliyorsun. O rezaleti hatırlamıyor musun? Sevgili gözdesi Gülgun'la ilgili hikâyeyi?"

"Ah evet, şöyle böyle, ama tam bilmiyorum anlatsana."

"Bir gün Halife gözdesiyle oturuyorken cuma namazı saati geldiğini haber vermişler, o da şaka olsun diye kadına kendi kıyafetlerini giydirip, yüzünü örtmüş ve camiye yollamış, kadın da gidip onun yerine oturmuş. Eh hiçbir şey gizli kalamaz, bu olay kulaktan kulağa yayılınca da imamlar çılgına dönmüşler, Halife de kadına kızmış, oysa kabahat onun değil. Her neyse sonra da kadının gönlünü almak için bu mermer işli duvarın arkasından Divanı izleme iznini vermiş. Eh birine izin verirsen ne olur bilirsin, aklına esen kadın da gelip burayı gözlemeye başlamış. İş olsun işte... Can sıkıntısı..."

"Buradan doğrusu bir şey görülmüyor, anlamak zor. Karanlık, bir de kara çarşaf... Ama galiba bu Mehpare."

"O çok şişmandır, bu galiba daha zayıf. Belki de Asude'dir."

O sırada daha üst düzey bir hadım adamlara bağırdı:

"Hey tembeller, yaptığınız işe dikkat edin. Başvezir'in minderini haznedarınkiyle aynı yükseklikte yapmışsınız, derhal düzeltin. Gelir de bu rezaleti görürse, tabanlarınıza en az ellişer sopa yersiniz bilmiş olun."

Mehpare ya da Asude, adı her neyse, onları gözetleyen kadın, iki hadımın aklından silinip gidivermişti. Hemen işlerine dönüp, tüm dikkatlerini tekrar minder ayarlamalarına verdiler. Onlar bunu tamamladığında bir davul sesi duyuldu ve ileri gelenler birer birer Divan'a girmek için avluda görünmeye başladılar.

Kapıda iki güçlü kuvvetli, yarı çıplak zenci duruyordu. Sonra dört kâtip girdi içeri, ellerinde parşömenler, mürekkep hokkaları, tüy kalemler vardı. Sonra vezirler, paşalar, yüksek rütbeli diğer görevliler geldi. Daha sonra Halife kanından soylular aldı yerlerini. Davullar tekrar çaldı ve Başvezir Nizam-ül Mülk'le Emir Mesleme göründüler kapıda. Mesleme, İslam âleminin en önemli adamlarından biriydi. Üçüncü davuldan sonra bu defa bir de boru sesi duyuldu ve Halife Süleyman içeri girdi. Bütün Divan üyeleri derhal diz çökerek başlarını yere koydular.

Halife tepeden tırnağa beyazlara bürünmüştü. Üzerindeki mücevherler bile ya inci, ya da elmastı. Parmağında Peygamber'in yüzüğü parlıyordu. Simsiyah sakalı göğsüne kadar iniyordu. Sağına soluna bakmadan ilerleyip kürsüsüne oturdu. Diğerleri de bundan sonra yerlerine geçtiler. "Başlayın," dedi Halife.

Başvezir ayağa kalkıp Halife'yi ve Divan'ı selamladıktan sonra bir rulo parşömeni açtı ve hem okudu, hem de kendi fikirlerini söyledi:

"Bu, İspanya'daki Emir Abdurrahman'dan geliyor. Hıristiyan Vizigot kalıntılarını dağlara kadar sürdüğünü ve belli bir asker ve para desteğiyle bölgede hâkimiyeti tamamen sağlayabileceğini söylüyor."

"Bu konuyu erteleyelim," diye lafa karıştı Mesleme. Halife de onunla aynı düşüncede olduğunu belirterek başını salladı, Nizam bir başka belgeye geçti:

"Bu da Kilikya'dan, Emir Yahya'dan. O Abdurrahman kadar şanslı olamamış. Romalılar'a saldırmış ve başaracakmış, ama son anda Allah onun üzerine bir Rum askerini yollamış ve bu asker, Leo, Aslan demekmiş adının anlamı, ne yazık ki bizimkileri yenmiş. Pek çok mümin şehitlik mertebesine ulaşmış, pek çok talihsiz de esir düşmüş. Hıristiyanlar'ın buna ne kadar sevindiğini söylemeye gerek yok."

Halife birden ayağa fırladı:

"Yemin ederim ki," dedi. "Allah, Kuranımız, Peygamberimiz ve tüm atalarım üstüne yemin ederim ki, bu emirin kellesini kestirip Damaskus'ta herkese ibret-i âlem olsun diye sergileyeceğim."

"Sakin ol kardeşim," dedi Mesleme. Hatta eliyle onu oturtmaya bile çalıştı. "Evet Yahya'yı görevinden al, buna bir şey demem. Ama şunu da unutma, eğer her başarısızlığa, talihsizliğe uğrayanı kellesinden edersek kendimize asker bulamayız. Yine de bu çok üzücü bir durum. Romalılar'a yeni bir savaş ruhu, azmi gelmiş belli ki."

Başvezir başını salladı:

"Allah'ın gölgesi sözlerime izin versin. Bu Leo Anadolu'ya geldiğinden bu yana işler çok ters gidiyor. Burunsuz denilen Justinian'ın, ya da Filippikus'un zamanında onların hakkından çok daha kolaylıkla gelebilirdik. Şimdi Romalılar giderek toparlanıp güçleniyorlar. Onların kadınımsı kılıkları ve tavırlarıyla eğlenebiliriz, ama görülüyor ki savaşta artık öyle değiller. Bu Leo gerçek bir asker, işini iyi biliyor ve çok cesur, akıllı. Konstantinopolis'in surları ise gerçekten kalın. Kapadokya'da yine bir hiç kazandık. Yahya başaramadı. O halde ya elçi Daniel'le oturup bir barış anlaşması yapalım, ya da Cihad bayrağımızı açıp onların üzerine gidelim, son mümin de ölene kadar savaşalım."

"Peki böyle bir savaş, yani Konstantinopolis'i almak, bize kaça mal olur?" Bu soruyu soran bir Emevi prensiydi.

Başvezirin cevabı herkesi hayrete düşürmüştü, böyle bir savaş için Karun'un hazinesi bile yetmeyebilirdi.

Nizam sözlerini sürdürdü:

"Konstantinopolis'i almak çok güzel, ama eğer alınamazsa bu da çok kötü olur, bunu da unutmayalım."

Halife omuzlarını silkti. "Zor," dedi. "Romalılar, kardeşimin de dediği gibi oldukça güçsüzdüler ama şimdi... Hindistan ve İspanya'da başarmak daha kolay görünüyor. Konstantinopolis çok pahalıya çıkabilir. Elçi bize barış öneriyor. Böyle bir anlaşmayı nasıl imzalarız? Yahudi ve Hıristiyanlar'la dostluk kuramayız biz."

"Çok doğru," dedi ikinci vezir. "Ama yine de tam bir anlaşma olmasa da en azından birkaç yıl için bu şekilde planımızı erteleyebiliriz. Daha sonra tekrar harekete geçeriz ve Konstantinopolis'i alırız."

Halife adayı Ömer ona karşı çıktı:

"Büyük saldırı fırsatını kaçırırız o zaman. Bu Leo giderek güçleniyor, yarın öbür gün imparator olursa daha da zorlaşır işimiz. Şimdi ya barış yapılacak, ya da savaş."

"Zor," diye tekrarladı Süleyman. "İran'dakilerin aleyhimizde nasıl dedikodu yaptığını biliyorsunuz. Konstantinopolis'i alırsak onların da çenesi kapanır, ama eğer başaramazsak o zaman her şey kafamıza kakılır."

"Yüce Halifemiz," dedi Başvezir. "Lütfen izin verin fikrimi söyleyeyim. Dünyanın yarısı neredeyse Müslüman oldu. Gerisi de Hak Dini'ne mutlak gelecektir. İspanyollar'a, Franklar'a, ya da Hintliler'e karşı yapacağımız savaşlar hem daha ucuza gelecektir, hem de daha kolay olacaktır. Allah'ın izniyle nasıl olsa bir gün Konstantinopolis'i alacağız. O haldi şimdi paramızı bu iş için harcamayalım derim ben. Şu Rumlar'la şimdilik bir barış yapalım."

Divan üyelerinin yarıdan fazlası bu fikre katılarak baş-

larını salladılar. Ama Mesleme öfkeyle yerinden fırladı, yüzü kıpkırmızıydı:

"Kâfir soyu!" Vezir'in suratına tükürdü. "Sen Bir İranlı'sın, Emevi değilsin. Bizim atalarımız çölden çöle Hak Dini'ni yaymak için canları pahasına koşturup savaştı. Şimdi neden duralım? Konstantinopolis ödüllerin ödülü değil midir? Endülüs, Hindistan onunla boy ölçüşebilir mi?"

Vezir de öfkelenmişti, ama sustu.

Halife, "Ağabeyim çok keskin sözler ediyor," dedi. Rahatsız olmuşa benziyordu. "Nizam'ın bağlılığından kimsenin kuşkusu olamaz, İslam âleminin cesaretinden de... Ama soyunacağımız işin büyüklüğünü düşünerek bu konuyu biraz erteleyelim. En azından Horasan ve Irak'tan gelecek raporları görene kadar."

"Yüce Halifemiz," dedi Vezir. "Elçi Daniel'in durumu giderek ciddiyet kazanıyor, onu daha fazla oyalayamayız, bizden açık bir cevap bekliyor. Yakında da bunu sorar. Eğer alamazsa da gider."

"Oyalayalım," diye söze karıştı bir prens.

"Belki on gün daha. Ama sonra... Eğer anlaşmayı yapmazsak Konstantinopolis niyetimizi açıkça anlar ve ona göre de tedbir alır."

Mesleme tekrar yerinden fırlamıştı ve yine öfke içindeydi: "Kendinize gelin! Müslümanlar'ı zaferden zafere götüren ruha ne oldu? Ebubekir'in ya da Ömer'in orduları parayla mı oynuyordu? Onlar ki önlerine katılmadık gâvur bırakmadılar. Allah'ın kılıcıydı onlar. İran'ı, Mısır'ı kaç kişiyle aldılar? Bunları unuttunuz mu sizler, müminler bu kadar mı canlarından korkar oldular?"

Emirlerden biri, "Sakin ol Mesleme," dedi, "Her şeyin bir zamanı var."

"Korkaklıkla işim yok benim. Allah verir, ama daha fazlasını da ister. Şimdi sizleri ve kardeşimi biriyle tanıştıracağım, gerçeği bir kez de onun ağzından dinleyin."

Ellerini çırptı ve içeri ak sakalı göbeğine kadar uzanan çok yaşlı bir adam girdi. İhtiyarın başındaki yeşil sarık onun Peygamber sülalesinden geldiğini gösteriyordu. Halife de dahil olmak üzere tüm Divan üyeleri saygıyla yerlerinden fırladılar. Bir yandan da fısıldaşıyorlardı, "Şeyh El Rebap, Şeyh El Rebap," diye.

Hemen halılar yayılıp, yumuşak minderler getirildi oturması için, ama o eliyle oturmayı reddetti. Dikkatle herkese baktıktan sonra dişsiz ağzında kelimeleri ezerek konuşmaya başladı:

"İltifatlarınızı başkalarına saklayın. Bu ipekler, altınlar, zenginlik benim sadece içimi burkuyor. Sizin atalarınız kurtlanmış bir dilim ekmek ve bir testi suyla neler neler yaptılar. Maşallah Allah sizin yüzünüze gülmüş, onlar çok sıkıntılardan geçerek sizi bugünlere getirmişlerdi."

Süleyman boş gözlerle yerdeki halılara bir süre baktıktan sonra, "Onu iyi dinleyin," dedi. "O yüce Peygamberimiz'in sesini duymuş olan tek kişi, şu an yaşayanlar içinde ve eğer kardeşim onu buraya kadar getirdiyse bize söylemek istediği çok önemli bir nedeni var demektir."

Mesleme başını öne eğdi:

"Bırakın bu kutsal ihtiyar konuşsun, hepimiz onu dinleyelim. Ben ona durumumuzu aktardım. İkiye ayrıldığımızı... Kimimiz Rumlar'la barış istiyor, kimimiz de savaş. O bunları biliyor, bakalım bize neler söyleyecek, ona kulak verelim."

El Rebap bunları hiç duymamış gibi buruşuk ellerini havaya kaldırmıştı:

"Ey yüce Allahım," diyordu. "Sen benim canımı al. Müslümanlar'ın, üstelik de güçlü Müslümanlar'ın Rumlar'la barış yapmak için can attıklarını gösterme bana. Kuran'ımızda yazmaz mı kâfirlerle savaşın, diye? Ben bunu onun güzel sesinden kendi kulaklarımla duydum. 'Sizin yirminiz onların iki yüzüne bedeldir.' O halde bu korku ne-

den? Bütün Müslümanlar kadına mı döndüler, kılıçlarından vaz mı geçtiler?"

"Şeyhim," dedi yumuşak bir sesle başvezir. "Siz gelmeden önce Divan, İslam'ın bayrağını Hindistan'a mı, İspanya'ya mı, yoksa Konstantinopolis'e mi taşıyalım, diye tartışıyordu."

"Bir kuyumcu, zümrüt bir yüzük yapacaksa önce neyi arar, altın halkayı mı, zümrütü mü? Hangisi daha değerlidir? Bir zamanlar bizim camilerimiz daha mütevazıydı, sizin mermer yapılarınıza benzemezdi, o zamanlarda Peygamberimiz ne demişti? 'Konstantinopolis'i alan mümine ne mutlu, onun yarın ahirette bütün günahları silinecek.' Ve şimdi siz oturup neler söylüyorsunuz? Yarın cehennem ateşlerinde yanmaktan korkmuyor musunuz?"

Divanda çıt çıkmıyordu. Herkes sakalını sıvazlıyordu sıkıntıyla. Birden şeyh gidip Halife'nin ayaklarına kapandı:

"Süleyman," dedi. "Allah sana en büyük gücü verdi. Bana bir bak, ben O'nun, yüce Peygamberimiz'in sesini son duyanlardanım, şu gözlerim kapanmadan o kentin, Konstantinopolis'in alındığını görme bahtını benden esirgeme. Peygamberimiz'in bu dileğinin yerine geldiğini görsün yaşlı gözlerim."

Halife yerinden fırladı, kaftanındaki bütün inciler titriyordu heyecanından. Gür bir sesle bağırdı:

"Şeyhin sesi, Allah'ın sesidir. Bu dileği yerine getiremezsek biz ne işe yararız? Maşrık'tan Magrib'e artık bütün dervişler oturup Cihad için dua etsinler. Palalarımızı kınından sıyıralım. Yeryüzünün bütün zenginlikleri Konstantinopolis'te bizi bekliyor. Bütün diğer savaşlar bir kenarda kalsın. Vergileri artırın, kardeşim Mesleme bu işe gönlünü ta başından bu yana koydu. Savaşın komutanı da o olacaktır. Allah yolumuzu açık etsin."

El Rebap, Halife'nin ayaklarının dibinde kendinden

geçmiş tir tir titriyordu. Emirler ve prensler yere eğilip alınlarını halılara koydular.

Başvezir, "Hak Dini'nin başı Cihad ilan etti," dedi. "Bizler de o ne derse ona uyarız. Yarın Romalılar'la konuşacağım, onları atlatacağım. Biz Konstantinopolis'e bir elçi yollayana kadar barış anlaşması beklesin, diyeceğim."

"Oranın elçisi ben olacağım," diye bağırdı Mesleme. Kahkahası Divan'ın mermer duvarlarında yankılanıyordu.

Az sonra üyeler salonu boşaltırlarken, üçüncü hadım Siril de hareme koku satmak için gelen satıcıyı uğurluyordu. Adamın verdiği fiyatlar çok uygundu. Çantasındaki altın kapaklı şişeciklerdeki Uzak Doğu'dan getirilmiş misk, amber, gül ve bergamot esansları mükemmeldi. Bu işlere aracılık eden ihtiyar kadın ona yeniden gelmesini söyledi. Satıcı uzaklaşıp gitti. Böyle tüccarların hareme gidip gelmeleri son derece sıradandı. Ama satıcının ayrılırken Siril'in kulağına eğilip, "Yarın Sirus'u ara, sana iki yüz solidilik bir kese verecek, hatta belki de daha fazlasını," demesi değil...

Halife'nin Cihad çağrısından sonra iki hadımda mermer işli duvarın arkasında hangi kadının bunu duyduğu konusunda en küçük bir merak bile kalmamıştı. Herkes gibi onlar da bu yeni savaş haberiyle sarsılıp heyecanlanmışlardı.

O gece Fergal, Daniel'le uzun uzun konuştu. Ertesi sabah elçi, Nizam'ı dinlerken oldukça sakin görünüyordu. Vezir ona,

"Halife şimdilik kesin bir barış yapma konusunda kararsız, ama en kısa zamanda Konstantinopolis'e bir elçi yollayacak. Ondan sonra işler daha kolay olur," demişti.

Birkaç gün sonra gelişlerindekinden çok daha büyük bir törenle elçilik heyeti uğurlandı. Armağanlara boğulmuşlardı tümü de. Süleyman, Konstantinopolis'teki değerli ar-

kadaşına sevgi ve saygılarını yollamıştı. Beşinci vezir bir gün boyunca atıyla onlara eşlik etti. Romalılar güvenlik içinde Lübnan dağlarını aşıp Fenike sahillerine vardılar. Yolda içlerinden birinin eksildiğini farkedip aradılarsa da bulamadılar ve mecburen onsuz açıldılar denize.

Onlar Beyrut'a ulaştıklarında, hareme geçen gün esans satan genç Suriyeli de Kuzey Kapısı'ndan Damaskus'a giriyordu.

XIX

Bir Harem Trajedisi

Damaskus camisinde öğle namazı zamanıydı. Az sonra müezzin müminleri namaza çağırmak için ezana başlayacaktı. Suriye güneşinin gizemli ışığı, süslü sütunların arasında dolaşıp mihrabı aydınlatıyordu. Bazıları çoktan yerlerini alıp diz çökerek ibadete hazırlanmıştı. Bir köşeden ilahi söyleyenlerin sesleri geliyordu. Bir başka köşede bir hoca önündeki Kuran'ı okuyordu. Cami giderek kalabalıklaşıyordu.

Suriyeli esans satıcısı da içeri girip yerini aldı. Cuma vaazlarının verildiği kürsünün yakınındaki bir sütunun dibine oturdu. Hoca elini kolunu sallayarak, coşku içinde konuşuyordu:

"Ey siz müminler, zekât verip, oruç tutuyorsunuz, hacca gidiyorsunuz. Ama bütün bunlar yine de sizi cehennem ateşlerinden kurtarmayabilir. Yarın bir gün hepinizin günahı sevabı ortaya dökülecek. Eğer günahlarınız sevaplarınızdan fazlaysa cayır cayır yanacaksınız, hem de milyonlarca

yıl, orada acına yoktur. Bu dünyada yaptıklarınızın bedelini ahirette ödeyeceksiniz. Sorgusuz sualsiz cennete kabul edilecek olanlar yalnız şehitlerdir. Onlar Tûba ağacının altında oturup kevser şarabı içecekler, hurilerle cennet zevklerinin sonsuz tadını tadacaklar..."

"Ya şimdiki karılarımız hoca efendi?" bu soruyu soran gençten bir mümindi. "Onlar da bizimle cennete gelecekler mi?"

"Bu sizin isteğinize bağlıdır. Eğer isterseniz onlar da sizinle İrem bağlarına gelirler, istemezseniz gelmezler."

Bu cevap üzerine adam, "Demek benim için en iyisi Cihad..." diye mırıldandı.

Esans satıcısı kefiyesinin kenarlarını iyice toplayarak başını sardı, derin bir vecd içindeymiş gibi hem dualar mırıldanıyor, hem de hafif hafif sallanıyordu. O sırada yanına bir hadım gelip telaşla kaftanının eteklerini toplayıp oturdu. Neredeyse herkesin duyabileceği bir sesle mırıldanıyordu:

"Ey yüce Allahım, sen acı bana, o güzeller güzelini, o iyi yürekli kadını iyileştir. O giderse ben ne yaparım? Halifemiz efendimizin gözüne bir daha nasıl girerem?"

Onu duyanlardan biri yanındakine eğilip, "Herhalde gözdelerden biri çok hasta," dedi.

"Bu dördüncü oluyor bu yıl duyduğuma göre. Nedense hareme giren hemen hastalanıp ölüyor."

"Gözde Ümmügülsüm çok kıskançmış; onun nefretini kazanmak, boynunda iple gezmek gibi bir şey, diyorlar. Kendinden başka birinin Halife'nin yanına sokulmasına bile katlanamıyormuş.."

Hadım, Siril'den başkası değildi ve onun mırıltılarını şimdi esans satıcısı da dikkatle dinliyordu.

"Ey yüce Allahım sen merhametini esirgeme üzerimden. Bu gece onun tabutunu saraydan çıkardıklarında ben de biteceğim. Sen bilirsin Allahım, bu zavallı kuluna acı..."

O sırada ezan başladı. Caminin içindeki kalabalık hep birlikte kalkıp mihraba dönerek namaza başladı. Birlikte eğilip kalkıyor, secde ediyorlardı. Namaz bittikten sonra birer ikişer dağılmaya başladılar.

Hadım ve esans satıcısı bir süre daha oldukları yerde kaldılar, hâlâ dua ediyorlardı. Onları görenler, "Ne dindar kişiler bunlar, derviş gibiler," diye düşünüyordu. Ortalık iyice tenhalaşınca yavaşça ayağa kalkıp onlar da dışarı çıktılar. Bir süre konuşmadan yan yana yürüdükten sonra satıcı Yunanca,

"Demek bu gece bahçenin kenarında olmam gerekiyor," dedi.

"Evet, ama iş bittiğinde bana verdiğin sözü yerine getirmeyi sakın unutma. Oraya ulaştığında bizzat Patrik'in benim için dua etmesini sağlayacaksın."

"Benim ağzımdan bir söz çıkarsa onu mutlaka yerine getiririm."

"Sağol. İşimiz zor, ama başaracağız. Herkes onun kızamık olduğunu sanıyor, bu yüzden de hiç kimse bize yaklaşmıyor."

Birden Arapça konuşmaya başladı, imam onlara doğru geliyordu. "Allahaısmarladık kardeşim, Allah kimseyi doğru yoldan ayırmasın. Allah'ın merhameti üzerimizde olsun."

"Amin, amin, haydi Allahaısmarladık."

Cami avlusundan çıkıp ayrı yönlere doğru uzaklaştılar.

O öğleden sonra haremdeki ağlama ve inlemeler hiç durmadı. Kızlar dövünerek gözyaşı döküyorlardı:

"Ah güzeller güzeli, Ah Rum Gülü..."

Bir zenci hadım sürekli olarak yüksek sesle dualar etti. Herkes keder içindeydi. Sofya'dan hiç hoşlanmayan üç kız en fazla bağıranlar arasındaydı. Herkes sarayda ona acımış

gibiydi. "Ah, ah duydun mu? Rum Gülü ölmüş. Oysa Halife'nin gözdesi olacaktı zavallı. Acaba kızamıktan mı, yoksa Ümmügülsüm'ün hışmından mı öldü?"

Tam ölü yıkanacaktı ki, birden Siril koşarak geldi:

"Hayır, hayır," dedi. "Sakın dokunmayın, o kızamıktan öldü, hekim çok bulaşıcı olduğunu söylüyor. Sen çekil, ben nasılsa onunla birlikteydim, hastalığı kaptıysam kaptım zaten. Senin yerine bu işi ben yapacağım."

Kadın, hadıma teşekkürler ederek hemen oradan uzaklaştı. Haremin giriş kapısında bu arada altı kör adam sürekli olarak Kuran okuyordu. Bu yas havası saatlerce, akşamüstüne kadar sürdü, sonra hadımın önceden ayarladığı dört kişi tarafından tabut alındı. Normalde öğleden sonra ölenlerin cenazesi ertesi gün kaldırılırdı, ama Rum Gülü bulaşıcı bir hastalıktan öldüğü için hemen kaldırılacaktı. Siril genç kızın hareme girdiği günden bu yana onu yetiştiren, onunla ilgilenen biri olarak fedakârca ölümle ilgili tüm işlemlerle ilgilenmeyi üstüne almıştı.

Kadınların telaşı bu haberle daha da artmıştı. Burada bir ölüm olduğunda cenaze dışardaki belli bir mezarlığa defnedilirdi. Herkes hazırlanmıştı, bahçe kapısında sekiz imam bekliyordu. Dua ve ilahi sesleri yükseliyordu her yandan. Zenci köleler tütsüler yakıyor, gülsuyu serpiyorlardı ortalığa. Parayla tutulmuş ağıtçılar, ağlayıcılar yaygarayı basmıştı bir ağızdan. Rum Gülü'nden hiç hoşlanmayanlar bile artık hıçkırıklar içindeydi.

Haremin en aklı başında kişişi Siril'di. Etkileyici bir biçimde kederini bastırmış, görevlerini kusursuz yerine getirebilmek için koşturup duruyordu. Herkes onun bu soylu tavrını takdirle izliyordu. Oysa Halife için hazırladığı kızın ölümü onun için büyük bir hayal kırıklığı olmuştu. "Ne fedakârlık," diyordu kadınlar birbirlerine.

Bir ara hadım ortadan kayboldu. Hiç kimseye görünmeden saray bahçesinin kalın demir parmaklıklarının yanı-

na gidip ıslık çaldı ve çalılıkların arasından siyah pelerinlere bürünmüş iki kişi çıktı karanlıkta.

"Sessiz olun," dedi hadım. "Şu ana kadar her şey yolunda gitti. El Azap'a onu uyutması ve herkese de kızamıktan öldü, demesi için tam elli dinar verdim. Tabii yardım için kullandığım birkaç kişiye de para ödedim, yüz dinarı geçti masrafım. Onlara bu işi genç emir El Mustali için yaptığımızı söyledim. Rum Gülü'nü peçesiz görüp kıza vurulmuş, dedim... Anlarsınız... İki güvendiğim adamım Mehdi ve Saim kızı size getirecek. Diğerleri içi taşla doldurulmuş tabutla giderken siz de onu alıp kaçarsınız. Nasılsa hastalıklı diye tabut mezarlıkta açılmayacak. Bu arada şunu da unutmayın, ilaçlar yüzünden kız iyice sersemlemiş durumda olacaktır, onu sessizce taşıyacaksınız. Burası en güvenli nokta, diğerleri tam tersi yönde olacaklar. Ben bu kapıyı açık bırakacağım. Haydi hayırlısı."

Fergal hadıma, "Ben Halife olsam seni Divan'a alırdım," dedi. "Mükemmelsin. Sirus'a sana olan minnettarlığımın karşılığı olmasa da yüklü bir miktarda para bıraktım, ne zaman istersen onu alıp, o çok istediğin gül bahçesini satın alabilirsin.

"Evet, evet, ama bu arada sakın Patrik'in benim için dua etmesini sağlamayı unutma. Bu benim vicdanımı rahatlatacak. Neyse, sanırım işimiz bir bela çıkmadan rahatça bitecek. Şimdi siz çalılıkların arkasında beklemeye devam edin, ben gidiyorum. Bu da nesi?"

Birden bir boru sesi duyulmuştu, ardından da bir hadım sesi: "Peçeliler toparlanın, Allah'ın gölgesi geliyor."

Fergal, Siril'in dizlerinin titrediğini karanlıkta bile görebiliyordu. Hadım yine de kuşağının arasından çıkardığı anahtarla kapıyı açmaya çalışıyordu.

"Halife de hareme gelecek zaman buldu," diyordu bir yandan da. "Hiç haber vermeden üstelik... Kanalın yanındaki küçük kapıdan girmiş olmalı. Yakalanırsak yandık,

kırk satır ya da kırk katır. Sen yardım et Allahım."

O sırada Süleyman yarım düzine zencinin meşalelerle aydınlattığı ağaçlıklı yolda ilerliyordu. Açık mavi bir kaftan giymişti, öfkeli görünüyordu yüzü. Tam arkasında dev gibi bir köle ilerliyordu, adamın elindeki pala, meşalelerin ışığında şıkır şıkırdı. Siril kendini yana attı. Çalılıkların arasında ise Sirus yere kapanmış, korku içinde inliyordu. Fergal hançerini çekti. "Beni kimse sağ olarak yakalayamaz," dedi mırıltıyla. "Siz ikiniz ise kazığa geçirilirsiniz, onun için aklınızı başınıza alın, sen Sirus kımıldamadan yat. Sen de toparlan ve yapman gerekenleri yap." Bunları söyler söylemez o da sindi olduğu yere. Halife ve yanındakiler iyice yaklaşmıştı, hadım ortaya çıkmıştı artık. Bir başka hadım ona yaklaşıp, "Halife peçelilerin muhafızını yanına çağırıyor," dedi.

Siril toparlandı, neyse ki karanlıktan yüzünde biriken ter belli olmuyordu. İlerledi, Halife ve yanındakilerin aralık kapıyı görmelerini engellemek istiyordu. Süleyman'ın önüne gelince yere çöküp alnını toprağa sürdü.

"Talihsiz bir günün sonunda ne kadar büyük bir talih efendimiz," dedi. "Halifemiz kederli evimizi ziyaret ediyor. Bu değersiz köleniz sizi mutlu etmek için ne yapabilir?"

Siril'den daha üst bir rütbeye sahip olan akhadım,

"Neden kadınların yanında değilsin sen?" diye sordu. Adamın yanıbaşında bir cellat vardı.

"Çektiğim acıyı bir an için olsun tek başıma yaşamak istedim. Gözyaşlarımı onlara gösteremezdim. Hem ağladım, hem de dua ettim."

Halife, akhadıma "Ona neden burada olduğumu söyle," dedi.

"Efendimiz Yeşil Saray'da başgözdeleri Ümmügülsüm Hatun'la birlikteyken bu olayı öğrendi ve bu işi de onun yaptığını düşünerek öfkelendi. Ümmügülsüm Hatun ise bir ilgisi olmadığını söyledi. Halifemiz efendimiz kendisine validesinin armağanı olan Rum Gülü'nün başına neler geldi-

ğini bizzat araştırıp öğrenmek için burada bulunuyorlar. Şimdi konuş, Ramazan'da Halifemiz'e verilecek olan kız neden ve nasıl böyle aniden öldü?"

Bu uzunca konuşma Siril'e biraz olsun toparlanma ve düşünme fırsatı vermişti, yüzünde acıklı bir ifadeyle,

"Kızamık," dedi. "Onun güzelliğinin nasıl bozulduğunu, nasıl ateşler içinde kavrulduğunu gözlerimle gördüm ben. Kimsenin kabahati yoktur bu işte. Ölüm de, hayat da yüce Allah'tan gelmez mi?"

"Kızamık mı?" Halife birden şaşırmıştı. "Peki neden benim hekimim Gazali değil de, o garip adam, El Azap çağrıldı onu tedavi için?"

"Efendimiz o, Hatice Hatun'la meşguldü, dört gündür onun yanından bir an bile ayrılmadı doğum nedeniyle. O değerli bir hatun kişi, ben nasıl bir rakkase uğruna onu çaresiz bırakabilirdim?"

"Başka saray hekimleri de var."

"İkinci hekimimiz, vezirin kızıyla evlenme arifesinde, hazırlıkları var. Üçüncüsü ise bir haftadır kendisi yatakta, çok hasta. Başka bir çarem kalmamıştı efendimiz, bu yüzden..."

"Doğru söylüyorsun, ama neden bana bu hastalığın haberi daha önce verilmedi?"

Hadım çaresizce kollarını göğe kaldırdı:

"Ey yüce Allahım, sen beni affet. Efendimiz bu aciz, zavallı köleniz binbir işinizin arasında sizi bir Hıristiyan rakkasenin müsibet hastalığı ile meşgul etmek istemedi. Bütün suçum budur, ne ceza verirseniz razıyım, ben sadece size hizmet ateşiyle yanan bir kulunuzum."

"Sersem herif, benim derdim kız değil? Ben bu hastalığın nasıl ve nereden geldiğini düşünüyorum. Daha ateşi ilk çıktığında haberim olmalıydı. Benden habersiz bir sinek bile uçamaz burada. Şu El Azap meselesini daha sonra araştıracağım, ama şimdi bir işim var hemen halledilecek. Muzaffer..."

Cellat derhal seyirtip geldi ve palasını havaya kaldırdı. Siril yerde iki büklüm titriyordu, şu anda Fergal'i ele vermesi hiçbir şeyi değiştirmeyecekti. Muzaffer gözlerini Halife'ye dikmiş, vur emrini bekliyordu.

Halife sakalını sıvazladı, çevresindekilerin korkusu ve çaresizliği hoşuna gidiyor gibiydi. Birden akhadım ileri fırladı:

"Efendimiz, kulunuzu affedin, ama size bir konuyu arz etmeliyim. En nihayetinde ölen değersiz bir Rum kızıdır. Buradaki kızların hastalıklarını daha önce size haber vermemiz asla gerekmemişti ve böyle bir usul de yok. Biz böyle konuları daima kendi aramızda çözer, sizi uğraştırmayız. Siril'in de kural dışı bir tavrı olmamıştır. O sizin sadık bir kulunuzdur."

Fergal sindiği çalının arasından her şeyi net olarak görebiliyordu: Kızıl alevlerle yanan meşaleler, zencinin eğri palası, yerde bir böcek gibi kıvrılmış hadım, bir heykel gibi kolu havada duran sert yüzlü Halife...

Birden Süleyman kolunu indirip ayağını Siril'in boynuna koydu:

"İyi, iyi titre bakalım. Palanı şimdilik kullanma Muzaffer. Ben yumuşak kalpli bir adamım. Onu affettim, zaten kız da ölmüş. Artık herkes dersini almıştır umarım. Şu kızamık belası umarım kızla birlikte gitmiştir," dedikten sonra akhadıma döndü:

"Bana bayram için yeni bir kız ayarla. Sen de defol git, cenaze işini bitir. Kadınlara da söyle ağlamayı, bağırmayı kessinler. Ben Yeşil Saray'a dönüyorum."

Siril tekrar yerlere kapanmıştı:

"Allah sizden razı olsun, Allah razı olsun yüce Halifem."

Halife sert bir hareketle geri döndü. Onlar uzaklaşınca hadım bir süre olduğu yerde kaldı. Ölüm burnunun ucuna kadar gelmişti, hâlâ titriyordu.

Fergal'in sesi duyuldu bir süre sonra:

"Haydi kalk, toparlan be adam. İşte yüce Tanrı sana acıdı, daha ne istiyorsun?"

Hadım ağır ağır doğruldu, yüzünü sildi. "Meryem Anamız bana acıdı," dedi. "Pala gırtlağımı kesmek üzereydi. Böyle bir tehlikeyi bir daha asla göze alamam. Ne para, ne de Patrik duası... İkisi de yerinde kalsın. Ama şimdi bu işi böylece bırakamam, gidip tamamlamak sorundayım. Ben içeri gireceğim. Kapı açık, Mehdi ve Saim az sonra gelirler yanınıza."

Koşarak gitti. Fergal'le Sirus'un bulunduğu yerin aksi yönden gelen sesler, cenaze için saray ahalisinin diğer kapıda toplanmaya başladığını belli ediyordu. Cenaze haremdekilerin tüm ilgisini çektiği için başka bir şeyle ilgilenmiyorlardı. Bu nedenle az sonra limon ağaçlarının arasına gelen iki gölge taşıdıkları yükü rahatlıkla Fergal'a teslim ettiler.

Genç Kelt hemen baktı. Evet, bu oydu, Sofya. Kız azıcık kımıldandı, ama gerçekten de ağır bir ilaçla uyutulmuştu ve kolay kolay uyanacağa benzemiyordu. Yüzü yine örtüldü, az ötede bekleyen eşeğin sırtına konuldu. Hemen uzaklaştılar, artık cenaze alayının sesleri duyulmuyordu. Abana ırmağının kenarındaki küçük bir eve gittiler. Panagia* ya da Allah onlara yardım etmişti.

İki gün sonra esans tüccarı, eşeğini tepeleme yükleyerek Kuzey Kapısı'ndan çıkıp Damaskus'dan ayrıldı. Yanında yeni yardımcısı olan zayıfça bir delikanlı ve Suriyeli bir yaşlı kadın vardı.

* Meryem Ana.

XX

Amorium'da

Ne Hıristiyan Suriye'nin, ne de İran'ın fethi böylesine büyük bir zafer havası yaratmamıştı Arap âleminde. İmamlar, dervişler bütün ulema hep aynı şeyleri tekrarlayıp duruyordu:

"Atalarımız Hak Dini'nin bayrağını uzaklara taşıdılar, biz daha fazlasını yapmak zorundayız. Allah'ın yolunu takip edin. Sezarların kentini almak her Müslüman'ın emelidir. Bu yolda şehit olanların yeri cennettir. Haydi kalkın, kuşanın silahlarınızı, Konstantinopolis bizi bekliyor."

Hemen her gün değişik yerlerden insanlar akın akın Damaskus'a gelmeye başlamıştı. Sarı benizli Tatarlar, esmer Faslılar, daha koyu Habeşler, Hintliler, İranlılar, Mısırlılar, Araplar, yarım kan Yunanlar ve daha niceleri... Bütün bu insanları bir araya getiren iki neden vardı; dinsel bağnazlık ve dünyanın en zengin kentinden bir pay koparabilme arzusu. Bunlardan hangisinin daha baskın olduğunu ise kimse tam olarak bilemezdi.

İmamlar Kuran'dan bölümler okuyarak herkesi galeyana getirmeye çalışıyordu:

"Hak dini için savaşın, bu yol cennetin yoludur."

Askerlik yaşını geçmiş tüccarlar ise keselerinin ağzını açmak zorunda kalmışlardı, bu şekilde orduya para kaynağı yaratılıyordu. Onlara da, "Bu yolda harcadığınız para yarın size cennette sevap olarak dönecektir," deniliyordu.

Bütün Fenike ve Mısır limanları Arap donanması için çalışıyordu. Lübnan tepeleri her gün talim yapan askerlerle doluydu. Silahhanelerde yeni silahlar geliştiriliyordu. Ka-

dınlar kollarındaki, boyunlarındaki mücevherleri gönüllü olarak camilerde kurulmuş sandıklara atıp bu kutsal görev için paylarına düşeni yapmanın mutluluğu içindeydiler. Dilenciler bile ellerine geçen paranın bir kısmını veriyordu orduya. Herkes akın akın orduya katılıyordu. Elli kadar azılı haydut herkesi şaşırtarak, Cihad için gelip teslim olmuştu. Başka bir zaman olsa hepsinin de kellesi kesilirdi, ama şimdi kimse böyle bir şeyi istememişti. Arap ordusunun herkese ve her şeye ihtiyacı vardı, amaçları büyüktü: Konstantinopolis'i alacaklardı.

Aral Gölü'nden Afrika'ya tüm İslam âlemi bu arzu ve heyecan içinde dalga dalga sarsılıyordu. Emir Mesleme'nin mükemmel bir komutan olduğu konusunda hiç kimsenin kuşkusu yoktu. Çarşı ve pazarlarda tacirler ele geçirilecek kentte kazanacakları servetlerin hayali içinde yaşıyordu.

Mesleme'nin kuvvetleri her yönden harekete geçmişti. Bir kısmı Kilikya'ya, bir kısmı ise bizzat onun komutasında, General Leo'nun savunmasını yaptığı Frigya ve Kapadokya'ya doğru ilerliyordu.

Mesleme burada yeni bir taktik uygulamanın peşindeydi. Son Bizans İmparatoru III. Teodosius'un gerçekte bir kukla imparator olduğunu biliyordu. Leo'ya yazdığı mektupta şöyle diyordu:

"Yakında sizin imparator olacağınızı biliyoruz, gelin zaman varken birlikte oturup bir barış anlaşması yapalım." Hatta Müslüman askerler Amorium'un kalın surlarının önüne kadar gidip, "Yaşasın Basileus Leo!" diye bağırıyorlardı.

Mesleme, Leo'nun hem aslan, hem de tilki olduğunu keşfetmekte zorlanmadı. Leo Arap elçilerini dostça karşılıyordu. Ama beri yandan Amorium'un savunmasını da güçlendiriyordu. Çeşitli vaatler ve oyalamalarla yaz gelip geçti. Artık kıştı. Anadolu'yu istila etmenin peşindeki Araplar'la ciddi bir işbirliği içine girmeyi asla istemiyordu, ama bu şe-

kilde onları saldırganlıktan uzak tutabilmeyi başarmıştı. Zaten Mesleme de askerlerinin dağınık kalelere saldırmasının çok akıllıca olmayacağının bilincindeydi. Bu, açık arazide, zor koşullar altında ordusunun açlıkla karşılaşmasına neden olabilir, hatta dağılmasına yol açabilirdi. Ve buradan bir sonuca varamayacağını anlayan Arap ordusu Ege'ye yönlenme kararını aldı. Suriye kapısı engellenmişti, Konstantinopolis'e giden askerler için gerekli yardım ancak gemiler yoluyla sağlanabilirdi.

Leo her zamanki gibi at sırtında uzun bir teftiş yaptıktan sonra karargâha dönmüştü. Hemen yeni haberleri aldı. Emir, Ege'ye gidiyordu. Leo bu büyük savaşın ilk bölümünü kazanmıştı. En azından tehlike bir süre için ertelenmişti.

Generalin yüzündeki çizgiler derinleşmişti, çok az gülüyordu ve artık o çocuksu halinden eser kalmamıştı. Askerleriyle şarap içtiği günler enderdi. Son derece basit bir yaşam sürdürüyordu, tüm varlığını görevine adamıştı. Onun sadeliği diğer üst rütbelilere örnek oluyordu. Basit bir asker yatağında yatıyor, Peter'in onun için hazırladığı sıradan yemekleri yiyordu. Üniforması ve silahları süssüzdü. Papazlar onun yeterince ayinlere katılmadığını söylüyorlardı. Ama herkes onun inançsızlara karşı verdiği mücadelenin her türlü duadan daha önemli olduğunun bilincindeydi. Bir ara generaller kendisine imparatorluğun mor giysilerini teklif etmişti ama o, " Ben burada imparatorluğu korumak için bulunuyorum, yıkmak için değil," diyerek reddetmişti. "Konstantinopolis kötü yönetiliyor olabilir, ama Tanrı'nın Hiristiyanlar'ın birbiriyle savaşmasından hoşnut olacağını sanmam. Bizim görevimiz şu anda Hagarinler'den kurtulmak."

Ve bir gün Peter generalin çadırına girdi:

"Efendim," dedi.

Leo önündeki tabletlerden başını kaldırdı. Yaşlı hizmetkârın suratı karmakarışıktı.

"Ne oldu? Annem?..."

"Hayır, onunla ilgili bir şey değil. Fergal burada."

Leo'nun elindeki sitilus* birden yere düştü. Yüzü sararmıştı. Kendini toplamaya çalışarak "Yanında kim var?" diye sordu.

"Sadece Sofya efendim. Onu kurtarabilmiş. Size olanları anlatacaktır."

Leo bir süre hiç kımıldamadı, sonra eğilip sitilusu yerden aldı, sakinleşmeye çalışıyordu. "Anadolu kurtuldu ve Antuza kayboldu. Ey yüce Tanrım! Neden bunlar benim başıma geliyor?"

Efendisinin her halini iyi bilen Peter, uzun yılların yarattığı büyük dostlukla onun eline hafifçe dokundu:

"Küçük efendim rahatsız mı?" Sesinde bir ordugâhta rastlanamayacak yumuşaklık ve şefkat vardı.

"Kırk bin askere ölüme gitmeyi emredebilirim, ama kendi ruhuma hâkim olamıyorum." Leo'nun sesi titriyordu. "Sofya diyorsun... Ve Antuza yok. Kelt'i içeri al."

Fergal derhal gelip diz çöktü efendisinin karşısında. O da yaşlanmışa benziyordu. Saçı hâlâ siyahtı ve teni de yanık, üzerinde Müslüman giysileri vardı. Bir süre karşılıklı konuşmadan bakıştılar.

"Sağ salim burada olmana çok sevindim, ama yanında sadece biri var..."

"Doğru efendim." Fergal üzüntü içinde başını öne eğdi.

"O nerede? Kallinikos'un küçük kızı nerede? Bir emirin hareminde mi? Onu sonsuza kadar kayıp mı ettim?"

"Sizden gerçekleri saklayamam efendim. Kira Antuza'nın Suriye'ye ulaşmadan kaybolmuş olduğunu düşünüyorum. Başına gelenler bizim için bir sır. Ama lütfen anlata-

* O dönemde kullanılan kalem.

caklarımı dinleyiniz. İşin doğrusu, ben ne yazık ki onun ölmüş olduğunu düşünüyorum."

Leo hiç beklenmedik, tuhaf bir kahkaha attı, yüzü acı içindeydi, haç çıkardı. General perişan olmuştu duydukları karşısında. Sonra başını salladı:

"Eğer," dedi. "Eğer öldüyse şimdi o göklerde bir melek. Ne diyebilirim? Tanrı verdi, Tanrı aldı." Tekrar Fergal'e döndü, bakışları acı doluydu, ama kendini toplamaya çalışıyordu:

"Kalk ayağa. Bu olanlar senin suçun değil. Yaptıkların için yalnızca ben değil, bütün Hıristiyanlar sana minnettar olmalı. Daniel'e verdiğin bilgiler olağanüstü işimize yaradı. Ani bir saldırıyla başa çıkamazdık. Oysa bilgimiz olduğu için yeterince zaman kazandık o dinsizlere karşı koyabilmek için. Ve Sofya kurtuldu. Her şeyi bilmek istiyorum, haydi anlat."

Fergal efendisine başından geçenleri bir bir anlattı. Divanı, haremden kaçışı, daha sonra Suriye'de olanları... Damaskus'tan kolayca çıkmışlarsa da, daha sonra Apamea'da* haydutların saldırısına uğramışlardı. Canlarını kurtarabilmişlerdi gerçi, ama Fergal okla omzundan yaralanmıştı. Ve bu tuhaf kentte o iyileşene kadar kalmak zorunluluğu doğmuştu. Yerli Hıristiyanlar onlara yardım etmişti.

Fergal yolculuk yapabilecek hale gelince tekrar yola düşmüşler, bu kez de Fenike** ve Antioke'ye gitmişler, ama buradaki limanların da Arap gemileriyle dolu olduğunu görmüşlerdi. Konstantinopolis'e deniz yoluyla dönebilmek olanaksızdı. Bunun üzerine tekrar kuzeye doğru yola çıkmışlar ve Melitene'ye*** ulaşmayı hedeflemişlerdi. Oraya ulaşınca da generalin Amorium'da olduğunu öğrenip buraya kolayca gelmişlerdi. Çünkü bütün Arap birlikleri Frigya'dan çekilmişlerdi. Yollar bomboştu.

* Urfa civarı.
** Lübnan sahilleri.
*** Malatya.

Fergal sözlerini bitirince Leo ona dikkatle baktı:

"İyi iş becerdin," dedi. "Sana inanıyorum, her kelimene. Ama... Aklıma takılan bir şey var. Aylardır Kallinikos'un kızıyla başbaşasın..."

Fergal hemen "Evet," dedi. Bu sözlerin ne anlama geldiğini derhal anlayacak zekâdaydı. "Efendi Leo, her ne kadar Konstantinopolis'te bir köle olarak satıldımsa da ben aslında bir kral soyundan geliyorum ve onurum her şeyden daha öndedir. İhtiyar Hilaria zaten her an bizimle beraberdi ve Sofya benim için bütün geçen bu aylar boyunca sadece bir kızkardeş olmuştur."

General güçlü ellerini Fergal'in omuzlarına sevgiyle koydu. "Sana böyle bir şeyi sormamalıydım. Bundan emindim. Bir Romalı asker ve bir soylu olarak üzerine düşen her şeyi onurla yaptın. Ben de şimdi sana bir söz vereceğim. Kendi kaderim için üzülebilirim, ama bu benim sevdiklerimin mutluluğunu paylaşmamı engellemez. Sofya, senin için uzun süre kızkardeş olarak kalmayacak."

Fergal hemen eğilip Leo'nun üniformasının ucunu öptü. General tatlı tatlı gülüyordu. Ellerini çırptı, Peter tekrar içeri girdi. Ona Sofya'yı güven içinde yaşayacağı Basil'in evine, Plasidia'nın yanına götürmesini emretti. "Fergal'e gelince," dedi. "O bundan böyle benim yardımcım olacak karargâhta."

O gece subaylar generalin kendi aralarına katılmasına hem şaşırdılar, hem de mutlu oldular. Leo onlara hikâyeler anlattı, şakalar yaptı, birlikte şarap içip sohbet ettiler. Herkes bu duruma çok sevinmişti.

Geç saatlerde onunla birlikte çadıra doğru yürüyen Peter ne kadar mutlu olduğunu söyleyince general,

"Sevgili Peter," dedi. "Bana bağlılığını ve sevgini iyi biliyorum. Sana içimden geçenleri rahatlıkla söyleyebilirim, sen beni anlarsın. Boğaz'da o gün neredeyse tüm görevlerimden vazgeçecektim. Barses ve Kioba'nın yıllar önce söy-

ledikleri bile benim için önemini kaybetmişti. Basit bir köylü gibi yaşamak istiyordum, mutlu bir köylü gibi. Ama sonra Tanrı bana böyle düşündüğüm için en ağır cezayı verdi. Şimdi benim bundan böyle sadece tek bir gelinim olabilir: Hıristiyan Roma İmparatorluğu... Onu korumak ve kurtarmaktır benim görevim. Tanrı ne isterse o olur. Geleceği karşılamaya hazırım."

Bir süre sonra soğuk, ama açık bir Frigya kış gününde tüm subaylar en süslü üniformalarını giydiler, bazılarının yanında karıları da vardı ve onlar da kocaları gibi gösterişli giysilerine bürünmüşlerdi. Generalin evinin kabul salonunda toplanılmıştı.

Papaz herkese Fergal'le Sofya'nın nişanını ilan etti. Karşılıklı yeminler edildikten sonra geç saatlere kadar bu nişan kutlandı. Danslar edildi, şarkılar söylendi. Savaş, mutluluğu engelleyememişti bu kez.

Peter her zamanki gibi efendisinden önce uyanmış ve ona kahvaltı hazırlamaya başlamıştı. Birden kapı çalındı ve başta Basil ve Ermeniler'in büyük Strategosu Artavasdos olmak üzerine birçok üst düzey subay içeri girdi. Yaşlı hizmetkâr hemen koşup efendisini kaldırdı. Leo'nun ancak omzuna bir pelerin alabilecek kadar zamanı olmuştu, bu beklenmedik konukları karşılamak için. Onu görünce tümü de dizlerinin üzerine çöktüler.

Arka sıradaki bir imparatorluk habercisi bu sırada öne doğru ilerledi. Adamın üstü başı çamur içindeydi, uzun ve zorlu yolculuğunu henüz tamamlamıştı belli ki. Leo'nun ayaklarının dibine gelince hemen eğildi ve başını yere koydu. Sonra da ayağa kalkıp elindeki erguvan rengi kurdelelerle bağlanmış, kenarından altın mühürler sarkan rulo parşömeni uzattı. Artavasdos bunu alıp yüksek sesle okumaya başladı:

"Logotetler, patriçiler, Roma'nın soylu senatörleri, kahraman Strategoslar, Amorium ve tüm Roma İmparatorluğu'nun insanları sizleri selamlıyoruz.

Bugün III. Teodosius Augustus'u inançsızların saldırıları karşısında yetersiz kaldığı gerekçesiyle, bize verilen yetkileri kullanarak tahtan indirmiş bulunuyoruz. Ve yine aynı yetkileri kullanarak bu kutsal makamı soylu Leo'ya, Anadolu Kuvvetleri Komutanı'na sunuyoruz. Onu kutsamak üzere Patrik Germanos ve değerli logotetler de yola çıkmış bulunmaktadırlar..."

Daha mesajın tümü okunmadan subaylar bağırmaya başlamışlardı. Olabilecek en güzel ve en iyi şeydi bu. İsaurialı Leo hem ordu, hem de sivil bürokrasinin ortak isteği ve kararıyla, tek bir Hıristiyan'ın bile kanı dökülmeden Yeni Roma'nın tahtına çıkmıştı.

Basil'in gür sesi diğerlerini bastırıyordu:

"Onbinlerce yıl yaşa Leo Augustus!" Askerler büyük bir coşku ve sevinç içindeydiler. Roma ordusu geçmişin muzaffer ruh haline bürünüvermişti. Artık kukla imparatorların devri kapanmıştı, iç savaşların da... "Şimdi Araplar'ın hakkından gelebiliriz!" Bu cümle dudaktan dudağa geçiyordu.

"Kalkan, kalkan!"

Ve büyük bir piyade kalkanı getirildi ortaya, omzuna erguvan rengi bir pelerin atılan, Leo omuzlar üzerinde kaldırılırken herkes bir ağızdan ant içti: "Emrindeyiz, ölene kadar, yemin ediyoruz..."

İmparator, alçakgönüllü bir tavırla onlara teşekkür etti. Sesinde kibrin zerresi yoktu. Sonra bir süre için yalnız bırakılmasını rica etti. Subaylar coşku içinde kente döndüler, kutlama şenlikleri başlıyordu. Leo yalnızdı, sadece kapı önünde onu bekleyen Peter vardı. Efendisinin dua ettiğini biliyordu. Sonunda kapı açıldı ve Leo göründü, her zamanki sade ünifomasının çok daha rahat olduğunu söyledi gü-

lerek yaşlı adama. Dostça onun sırtına küçük bir yumruk attı. "Ne dersin Peter, Basileus giysilerinin kıvrımlarını da ayarlamayı becerebilecek misin?"

"Bunu deneyebilirim Kutsal Merhamet."

"Kutsal Merhamet'miş... Bak şuna hele. Eğer ben öyleysem, bu sözü bir daha bana söylersen senin başını uçurturum bilmiş ol."

"Pekâlâ küçük efendim."

"İşte böyle. Bunu asla unutma." Leo tekrar bir kahkaha attı. Sesi Kasia'nın bahçesinde güldüğü zamanlardaki gibi çıkıyordu, ama gözlerinde bu neşenin izi yoktu. Hazırlandı ve karargâha gitmek üzere yola çıktı.

XXI

Kasia'nın Ziyaretçileri

Basil, Leo'nun imparatorluğu kabul ettiği haberiyle Konstantinopolis'e geri geldiğinde bütün üst düzey görevliler onu karşılamak üzere Dafne'deydi. İmparator, eski dostunun rütbesini amiralliğe yükseltmiş ve ona "Büyük Dragoncu" ünvanını vermişti. Yeni patriçi, imparatorun mektubunu okurken herkes diz çöküp saygıyla dinledi. Bunun nedeni İsaurialı Leo'ya duydukları sevgiden çok korkuydu. İmparatorluğu Sarazen belasından bir tek onun kurtarabileceğini herkes biliyordu. Zaten Leo'yu bu yüzden başlarına getirmişlerdi.

Yeni Basileus alçakgönüllü, ama son derece kesin bir dille yazmıştı mektubunu. Başkente gelebilmek için Nikaia ve Nikomedia'yı Hagarinler'den temizleyip güvenliği tam

olarak sağlamalıydı. Eski imparator Efes'e gönderilmişti, ona dokunulmayacaktı. Üst rütbeli bürokratlar unvan ve yerlerine hâlâ sahiptiler, ama yetkileri bu kriz sırasında bir parça azaltılacaktı. Sarazen tehlikesi geçene kadar tüm maliye İmparator'un kontrolü altında olacaktı. Leo herkesten bu seferberlik sırasında yüzde yüz itaat bekliyordu.

Romalılar'ın başına, tekrar gerçek bir imparator gelmişti. Paul ve diğer saray bürokratlarının yönetimdeki etkileri azalacaktı belli ki. Bütün imparatorluk Leo'nun gerçek bir "Aslan" olduğunun ortaya çıktığını söylüyordu.

Halk neşe içindeyken Saray Efendisi'nin malikânesinde kasvetli bir hava vardı.

"Bütün bunları başımıza sen açtın Hadım." Bu sözlerin sahibi Niketas'tı. "Eğer Hagarinler Konstantinopolis'i alırsa yanarız. Ama eğer bunu başaramazlarsa... O zaman da yanarız. Leo yaptıklarımızı yanımıza bırakmayacaktır. Başımız iyice dertte, senin yüksek zekân sayesinde..."

"Sarazenler'den kurtulalım hele... O zaman Leo'nun hakkından gelmenin yeni yollarını deneyebiliriz."

"Saçmalıyorsun Paul, biz artık bittik."

"Bu kadar çabuk umutsuzluğa kapılma. Daha gücümüzü tümden yitirmedik. Pek çok şey değişebilir. Bana teşekkür edeceksiniz yakında."

Moris Dukas lafa karıştı:

"O halde bari bunu neden yapacağımızı da anlat."

"Ekselanslarının henüz bekâr olduğunu unutmayın. Babası yok, kardeşi yok... Bu başımıza bela açabilecek kişilerin de olmadığının bir işareti. Tabii ki yakında bir imparatoriçe olacaktır..."

"Hey Tanrım, neler söylüyorsun? O adam bir aziz kadar uzak kadınlardan. Teofano'm hâlâ gözyaşları içinde reddedildiği için. Leo bir keşiş gibi yaşıyor ve öyle de ölecek. Bundan eminim."

"Bu tehlike geçene kadar öyle kalacağından ben de

eminim. Ama onu, sevgilisini unutmayın. Son derecede sıradan bir kızdı ve Strategos'u parmağında oynatmayı pekâlâ başardı. Bir kadının etkisi böyle bir şeydir dostlarım. Asla bu yolu küçümsemeyin. Şu anda geçmişte olanları bir kenara itip aklımızı başımıza toplamalıyız. Size şu kadarını söyleyeyim. Onun hayatındaki en önemli kadın şu anda annesidir ve bizi ona ancak o yaşlı köylü kadın götürebilir."

"Ama Leo Konstantinopolis'teyken ben onun annesiyle ortalarda dolandığını hiç görmedim. Kadın hakkında tek bildiğim İsaurialı bir köylü olduğu ve daha sonra da Trakya'ya göçüp koyun ve keçileriyle yaşadığı. Öyle birinin nasıl bir etkisi olabilir? Bu gerçekten de saçma."

"Hiç de değil. Leo, Strategos olduğunda ona annesini buradan uzaklaştırmasını söylemiştim, ama buna hiç aldırmadı. Bence o annesinin sözlerine Panagia'dan daha çok önem verir. Şundan emin olun, o yaşlı köylü imparatorluğun en etkin kadını olacaktır."

"Hey yüce İsa! Buna inanamıyorum, koskoca Roma İmparatoru bir köylünün ellerinde ha? Başımıza daha neler gelecek, Sarazenler tabii bizim hakkımızdan gelirler. Biz bitmişiz."

"Bu dediğin olabilir, eğer soylu kadınlarımız bir an önce gidip o kadının sevgi ve ilgisini kazanmazlarsa. Bizim tek ümidimiz şimdi o."

"Teofano bu işi becerebilir, yemin ederim," Moris durumu hemen kavramıştı, yerinden fırlayıp derhal Dafne'den ayrıldı ve Arkadia meydanındaki sarayına doğru hızla gitti.

Teofano Dukas, yanında soylu genç kızlarla Kartalimen'de bir geziye çıkmak üzere son hazırlıklarını yapıyordu babası geldiğinde.

Avluda bir yığın araba onları kıyıya götürmek için bekliyordu. Dukas'ın büyük barkası Teodosius limanında* Marmara gezisine hazırdı. Teofano için ileriye dönük umut-

* Langa limanı, Yenikapı.

ları olan genç Konsey üyesi Aitios Bringas da oradaydı. Süslenip püslenmiş, ipeklere bürünmüş soylu delikanlı elini genç kıza uzatmak üzereydi.

Moris'in telaşla odaya girip,

"Kartalimen'e gitmiyorsun kızım," demesi herkesi şaşırtmıştı.

"Ne, gitmiyor muyum? Niçin?" Kızın gözlerinden adeta ateş fışkırmıştı bir anda. Babası da olsa bir erkeğin ona emretmesine tahammülü olmayanlardandı o.

"Gitmiyorsun, çünkü yeni Basileus'un bir annesi var ve o annesinin sözünden asla çıkmayan biri. Eğer bir an önce yerinden fırlayıp onu ziyaret etmezsen ve onun dostluğunu, güvenini kazanmazsan çok şey kaybedebilirsin. Eminim bir yığın genç kız şu anda 'Erguvan Güzeli' olabilmek umuduyla çoktan yola koyulmuştur."

"Meryem Anamız! Bunu neden daha önce düşünmedik? Leo'yu tanıyorum, hem de ta Spatarios olduğu günlerden beri. Ama onu ne hipodromda, ne de sarayda annesiyle birlikte gördüm. Üzerinde böyle bir etkisi olabileceğini asla ummazdım. Nereden bilebilirdim?"

"Bırak bu sözleri artık, hemen gitmelisin."

"Tanrım şimdi ne yapacağım, kıyafetim böyle bir ziyaret için hiç uygun değil. Ben deniz gezisi için hazırlanmıştım. Hemen değişmeliyim."

"Hayır zaman yok. Boşver değişmeyi. Zaten o kadın bu giysiler arasındaki farkı anlayabilecek biri değil. Dindar olduğu söyleniyor, gösterişten hoşlanmıyormuş. Acele et, duymuyor musun herkes dışarıda bağırıyor."

"Ev nerede?"

"Savaş Dairesi'nin yakınında küçük bir evde oturuyor. İkinci sınıf bir tüccarın oturacağı cinsten bir yer. Tuhaf bir kadın gördüğün gibi, ama bu bizi şu anda ilgilendirmez. Bizi ilgilendiren senin bir an önce oraya gitmen. Bütün patriçilerin kızları yola çıkmıştır. Çabuk ol, çabuk. Dur bakayım,

şu iri topazlarla süslü tacını tak başına, kadın eminim inciden anlamaz."

Arabacılar hayatları boyunca bundan daha hızlı gitmemişlerdi mutlaka. Talihsiz Aitios hemen bir bahaneyle uzaklaştırılmıştı Dukas Sarayı'ndan. Dukas kızına eşlik ediyordu. Mese boyunca insanları kenara iterek ilerlediler, kamçılar atların üzerinden bir an bile eksilmedi. Teodosius Meydanı'nda bir çocuğa çarptılar, ardından da az kaldı bir arabaya, Euforia Boilas'ın arabasına bindiriyorlardı. O da çok telaşlıydı ve aceleyle giyindiği belli oluyordu. Dukaslar'ın arabasının peşinden onunki de son hızla gelmeye başlamıştı. Daha geride pek çok araba daha vardı.

Dukaslar'ın arabası Kasia'nın evinin olduğu dar sokağa ilk ulaşan oldu, arabacılar gerçekten de büyük bir iş başarmışlardı. Yol daha şimdiden çeşitli sınıflardan kadınlı erkekli bir kalabalıkla kapanmıştı, ilerlemek olanaksızdı. Bir görevli, adamlarıyla evi kordon altına almış içeri kuş uçurtmuyordu.

Moris Dukas hemen ona doğru gitti ve "Ben Kutsal Saray'dan geliyorum, İmparatorumuzun kutsal annesine saygılarımı sunacağım," dedi.

Hemen arkasından Logotet Libanios fırladı:

"Ben de..." Karısı ve kızı mağrur bir edayla çevreyi süzüyordu.

Baş Mabeynci Teodotos'un sesi duyuldu o sırada:

"Kenara açılın soylular, benim önceliklerim var, yasaları biliyorsunuz." Yanında üç kızı vardı.

Görevli çaresiz ellerini iki yana açtı:

"Soylu efendiler," dedi. "Ne yazık benim şu anda sizler için yapabileceğim bir şey yok. İmparatorumuzun yaşlı annesi 'Basil ve karısı Plasidia gelmeden kimseyi içeri almayın,' demiş. Ben ne yapabilirim?"

Soylular birden sus pus oluvermişti, bu alışılmadık davranış hepsinin de canını sıkmıştı. Hiçe sayıldıklarını dü-

şünüyordu tümü de, ama bir şekilde içeri girmek zorundaydılar, bu davranışı sineye çekip asık suratla beklemeye koyuldular.

Bir süre sonra bir kadın hizmetkâr dışarı çıkıp tiz bir sesle bağırdı:

"İmparatorumuzun annesi sizlere karşı kaba olmak istemiyor, sizleri içeri alacak. Yalnız avlu çok küçük, bu yüzden yirmi kişilik bir grup girebilir sadece. Diğerleri sırasını beklemek zorunda."

"Haydi kızım çabuk ileri," dedi Moris. "Gururun hayatını karartmasın, haydi fırla."

En saygın soylular itişe kakışa içeriye girebilmenin mücadelesine düşmüşlerdi birden. Birbirlerini çelmeleyerek, omuz atarak ilerleyebilen yirmi tanesinin ardından kapı derhal kapatıldı. Dışarıda kalanlar talihsizliklerine yanadursun, içeri girenler hemen yağ çekmeye başlamışlardı. "Ah ne muhteşem freskler bunlar. Şu mozaiklerin güzelliğine bakın."

Erken baharın ılık günlerinden biriydi. Güneş sarmaşıkların ve bodur ağaçların üzerinden kayarak avluyu aydınlatıyordu. Mindersiz bir banka oturmuştu Kasia, üzerinde gri uzun bir elbise vardı. Her zamanki gibiydi, sade ve aldırmaz. Gri saçları tepesinde toplanmıştı, her zamanki gibi danteli elindeydi. Konuklarını görünce ayağa kalktı ve onları bu tarz karşılamalara alışık olmadığını belli eden bir acemilikle dizlerini kırarak selamladı. Sonra da ne yapacağını bilemeyerek tekrar oturdu. Gelenlerin süslü giysilerine hayret içinde bakıyordu. Yirmi kişilik grup da hayranlık içinde ona.

Birden Euforia Boilas ileri atılarak Kasia'nın elini öptü. Sonra deliler gibi ellerini çırparak bağırmaya başladı:

"Ey yüce Tanrım, Yüce İsa, Meryem Anamız. Ekselanslarının elini ilk öpen ben oldum, şükürler olsun."

Bunun üzerine diğerleri de bir ağızdan bağırmaya başladılar:

"Sen çok yaşa Kutsal Ana. Roma'nın Kutsal Anası sen çok yaşa." Euforia'nın atağı nedeniyle önce morali bozulan Teofano da toparlanmıştı, yenilgiyi göze alamayarak ileri atıldı ve kadının eteğinin ucunu dudaklarına götürdü. Yüzünde büyük bir sadakat ifadesi vardı.

Kasia bütün bunları hiç ses çıkarmadan yarı şaşkınlık, yarı aşağılama dolu bakışlarla izliyordu. O sırada pembe giysili gençten biri,

"Ekselansları acaba konuşmama izin verirler mi?" diye sordu.

"Sen de kimsin?"

"Ben efendimiz, saray şairiyim. Birkaç saat önce ani bir ilham geldi bendenize ve sizin için, Roma'nın bu Kutsal Anası için bir şiir yazdım." Adamın gözleri yaşlarla dolmuştu. Şiirine başladı.

Kasia'nın içi sıkılmıştı anlam veremediği bu gösteriden, boş gözlerle bakıyordu saray şairine. Adam bitirince "Güzel," dedi sadece ve tekrar dantelini işlemeye başladı.

Moris Dukas bu sessizliği fırsat bilip ileri atıldı:

"İmparatorumuzun Kutsal Anası, burada, sizin huzurunuzda olmak bizlere büyük bir onur veriyor, hepimiz bu onurun mutluluk ve gururu içindeyiz. Biz erkekler, karılarımız ve genç kızlarımız, hepimiz de size hizmet edebilme arzusuyla yanıp tutuşuyoruz. Özellikle de kızlarımız. Örneğin benim kızım Teofano size herhangi bir konuda yardımcı olabilmek için izin vermenizi nasıl da bekliyor, bakın heyecandan titriyor."

"Benim ki de, benimki de. Lütfen August Omnipotans'a bu izni verin ekselansları." Bu Libanios'tu.

Başmabeynci şansını kaybedeceği korkusuyla onların önüne geçti:

"Benim de bu görev için can atan üç kızım var efendim. Üçü de çok iyi iş işler, güzel yemek pişirir. Çok marifetlidirler."

"İş işlemek, yemek yapmak? Bunları ne zaman öğrenmişler?" Fısıltıyla, ama duyulabilecek bir şekilde söylemişti bu sözleri Euforia. Ve hemen Kasia'nın önünde diz çöktü:

"Roma'nın Kutsal Anası, anaların en değerlisi, en yücesi, lütfen izin verin size hizmet edeyim, sizin ayrılmaz köleniz olayım."

Kasia ellerini çırptı ve kulaklarını kapattı, yüzünü buruşturmuştu. "İyi yürekli insanlar," dedi. "Lütfen biraz susun, yoksa delireceğim."

Bu sözler üzerine herkes susup birbirine baktı. Kiminin yüzü öfkeli, kimininki mahçuptu.

Kasia başını işinden kaldırmadan konuşmaya başlamıştı:

"Sizlere inanmıyorum. Ben Leo'nun babası öldüğünden bu yana buradayım, Konstantinopolis'te yaşıyorum. Hiçbiriniz bugüne kadar beni adam yerine koymadı. Oğluma iltifatta eksik kalmadınız, ama bu evin kapısını kimse çalmadı. Şimdi benim oğlum imparator oldu. Çünkü burayı Sarazenler'den kurtarabilecek olan bir tek odur. O bunu mutlaka hak ediyor. Yine de benim için hayat değişmeyecek. Dün ne isem bugün de oyum. Yaşlı, basit bir köylü kadınım ben, azizlerin yardımıyla imparator olan bir erkek çocuk annesi, sade bir insandır karşınızdaki Kasia. Sizleri ilk kez görüyorum, bütün o süslü giysi ve sözlerinizin ardındakileri de... İçinizden bana gülüyorsunuz, bu kapıdan çıkar çıkmaz benimle alay etmeye başlayacaksınız."

Logotet Libanios bu sözlere ilk tepki gösteren oldu:

"Alay mı efendimiz? Sizinle Roma'nın Kutsal Anası'yla kim alay edebilir, bunu kim yapabilir?"

"Kesin, kesin... Basit olabilirim, ama aptal değilim. Ve sizler, süslü küçük hanımlar. Sizlerin yardımı olmadan da işlerimi görebilirim ben. Buna hiç gerek yok. Yine de teşekkür ederim, yalnız şunu asla unutmayın, eğer aklınızdan geçen oğlumu elimden almaksa buna asla izin vermem."

"Ne açık yüreklilik," dedi Logotet.

Dukas "Müthiş bir zekâ," diye ekledi.

"Mükemmel bir hatip." Bu da şairdi.

Kasia ne söylese ve ne yapsa övgüler bitmeyeceğe benziyordu. Tam bu insanlardan nasıl kurtulacağını düşünürken içeri bir hizmetkâr girdi. "Peder Mikael, despoinayı görmek istiyor. Çok önemliymiş."

"Öyleyse söyle çabuk gelsin buraya. Bu insanlar bana katlanabildiklerine göre benden çok daha üstün olan bir din adamına da katlanabilirler rahatlıkla."

Mikael içeri girdiğinde üzerindeki siyah uzun giysi toz içindeydi. Başındaki şapka bir yana kaymıştı. Uzun saçları ve sakalı karmakarışıktı. Heyecanından soylu konukları görmedi bile. Doğruca Kasia'nın yanına gitti:

"Kira," dedi. Eğilip selam bile vermemişti, nefes nefeseydi. Bir an durdu. O durunca kalabalık hemen mırıldanmaya başladı.

"Kira?" Teofano'nun sesi şaşkınlık doluydu. "İmparator'un annesine basit bir kadına hitap eder gibi sesleniyor."

"Ama o onu dinliyor, önemli olan bu," dedi babası.

Kasia Mikael'e bakıyordu merak içinde:

"Ne oldu papaz efendi, Hipodrom'da yarışlara mı katıldın, neden böyle nefes nefesesin?"

"Kannebos'u buldum," diye yutkundu papaz. "Samson hastanesinde. İtiraf etti."

Kasia heyecan içinde yerinden fırladı, elini kolunu sallamaya başlamıştı:

"Haydi dışarı, hepiniz dışarı. Ziyaret sona erdi. Yeter artık. Eğer ben İmparator'un annesiysem ve Roma'nın Kutsal Anası'ysam dediğimi derhal yapın. Dışarı."

"Majestelerinin bize ayırdığı süre dolmuştur, lütfen herkes sessizce huzurdan çekilsin;" diyerek Başmabeynci durumu kurtarmaya çalışıyordu.

Yirmi kişilik grup hayal kırıklığı içinde avludan ayrıldı.

Dışarda pek kimse kalmamıştı, çünkü onlar içerdeyken evin etrafında Protektorlar bir kordon oluşturmuşlardı.

Teofano Dukas gözyaşlarını tutamıyordu. "Ne korkunç hakaretlere uğradık. Onun sarayı yöneteceğini düşünemiyorum."

"En azından herkese eşit davrandı. Hiç kimse bizden daha önde, daha avantajlı bir durumda değil. Bekleyeceğiz kızım ve akıllı davranacağız. Hâlâ şansımız var."

Kasia ile ilk karşılaşmanın yarattığı moral bozukluğu içindeki patriçilerin arabaları birer birer evin önünden ayrılırken içerde Mikael de Kasia'ya öğrendiklerini aktarıyordu. Rahibin davranışlarında hiçbir değişiklik yoktu. Tıpkı eski günlerde olduğu gibi dosttu onlar. O konuştukça Kasia'nın küçük gözlerinde şeytani pırıltılar dolaşmaya başlamıştı.

III. Teodosius'un devrilip Leo'nun tahtın sahibi olduğu heyecanlı günlerde bile Mikael araştırmalarını durdurmamıştı. Polis gerçekten de elinden gelen her şeyi yapmıştı. Herkesin Kannebos'un tamamen ortadan kaybolduğuna inandığı bir anda da adam bulunmuştu. Samson hastanesindeki rahibe hemşirelerden biri sayesinde olmuştu bu. Kannebos, korsanların saldırısına uğrayarak ağır yaralı bir şekilde getirilmişti oraya ve zorlukla da olsa adını söyleyebilmişti.

Ve sonra da iki gün boyunca tek kelime etmemişti. Ölümle yaşam arasında gidip gelmişti, ama sonra toparlanmıştı. Mikael sabırla onun yanından ayrılmamış ve adamı ettiği yemine rağmen konuşturmayı başarabilmişti. Sıkı bir dindar olan Kannebos'u Antuza'nın kaçırılışının yemin bozmaktan daha büyük bir günah olduğuna ikna etmek zor olmamıştı. Kentte Leo'nun tahta çıkışının ilan edildiği gün gerçek de ortaya çıkmıştı: Antuza, Sedir Adası'ndaki koyu dindar rahibelerin manastırındaydı.

Kasia bu haberle sevincinden deliye dönmüştü. "Ey yüce İsa," diyordu. "Ne güzel bir haber. Kimbilir oğlum buna ne kadar sevinecek."

"Çok umutlanmayın Kira. Korktuğum bazı konular var. Sağlığı çok bozulmuş olabilir o koşullarda zavallı kızın. Ama daha önemlisi, eğer onlara direnemeyip yemin ettiyse geri almamız çok zorlaşır. Böyle bir durumda sadece Patrik'in emriyle yapılabilir bu iş."

"O halde biz de öyle yaparız. Niye duruyoruz? Şimdi ne yapmalıyız?"

"Eğer mümkünse bu emri alıp, bir gemi ayarlayarak oraya gitmeliyiz kira."

O sırada içeri giren Amiralle karısı Plasidia'yı görünce yaşlı kadın,

"Basil!" diye bağırdı. "Şu deminki sersem insanlar bana Roma'nın Kutsal Anası deyip durdular. Ne istersem yapılacakmış. Öyle mi?"

"Evet majesteleri öyle."

"O halde ilk emrimi veriyorum. Mikael'e donanmanın en hızlı dromondlarından birini ver. Nereye isterse oraya gitsin ve bu işi çözsün. Sana gelince Plasidia, senin işin daha zor. Sen bana yardım edeceksin. Bir imparatoriçe olacak halim yok bu yaştan sonra, ama galiba artık bu evden ayrılmam gerekiyor. Bana daha uygun giysiler ve sarayda kimselere görünmeden yaşayabileceğim bir bölüm ayarla. Sonra oturup sabırla Leo'nun gelmesini bekleyeceğim."

XXII

"Leo, tu vincas!"

Soğuklar geçip de Sedir Adası'nda ilkbaharın ılık rüzgârları tekrar esmeye başladığında Antuza rahibelerin ona yemin etmesi için tekrar baskı yapma zamanlarının da geldiğini hatırladı. Giderek onun bilgisinin, mantığının ve liderlik özelliklerinin daha fazla etkisine girmişti rahibeler. Başlangıçta onun güzel sesiyle büyülenip oyalanmışlardı. Ama artık bunun dışındaki çok daha önemli konularda da genç kıza bel bağlamışlardı. Ne derse hiç itirazsız yerine getiriliyordu.

Böylesi bir ortamda belki de denese buradan kaçmayı bile başarabilirdi. Bunu da düşünmüştü. Sedir ağaçlarının üzerinde güney rüzgârları oynaşırken ve çakıllar kumsalda gizemli sesler çıkararak kımıldanırken hep düşünmüştü. Ama bunu yapmamıştı. Çünkü artık koparıldığı dünyanın ulaşamayacağı kadar uzağında hissediyordu kendini. Sofya, Araplar'ın arasında kaybolup gitmişti. Belki artık babası bile kızlarının yokluğuna alışmıştı.

Ya Leo? Ablası onu Leo daha Strategos iken tehlikelere karşı uyarmıştı. Ve şimdi Leo bir başkumandandı, Hiper Strategostu, imparator olmakla arasında bir karışlık mesafe kalmıştı, bu açıktı. Şimdi onun dünyasında nasıl varolabilirdi?

Artık ona kalan, bu yalnız adadaki rahibelerin arkadaşlığıydı. Bunları düşününce Antuza kendi kendine "Bu başıma gelenler Tanrı'nın isteği değil de nedir?" diye soruyordu. "Neye karşı mücadele edeceğim?" Yemin etmekle etmemek arasında bir ayrım var mıydı gerçekte? Hiçbir şey onun burada sonsuza kadar kalışını değiştiremezdi.

Rahibeler ona son derece yakın davranıyorlardı. Dışardan bakınca birbirlerinin aynı gibi görünen bu kısacık saçlı, buruşuk yüzlü kadınların arkasındaki gerçekleri biliyordu o. Kimi akıllı, kimi aptaldı; kimi koyu dindar, kimi sadece batıl inançlıydı; kimi kıskanç, dedikoducu ve hasetti, kimi ise cana yakın, şirin ve iyi yürekli. Kısacası Sedir Adası'nın bu anlamda dış dünyadan çok büyük bir farkı yoktu. Burası Tanrı'nın onun yaşamasını istediği bir dünya parçasıydı, hepsi bu.

İgumelos Arkadia, Antuza'nın sanki gönüllü bir kölesiymiş gibi davranıyordu. Yıllar önce kendisine çok kötü davranan kocasını, canını kurtarmak isterken öldürmüştü rahibe. Bu korkunç olaydan sonra da korkunç günahından kurtulabilmek için buraya gelmişti. Ne yazık ki hâlâ bunun ağırlığını vicdanında duyuyordu. Tek isteği kendisinden sonra Antuza'nın rahibelerin liderliğini almasıydı. Bu konuda sık sık diğerleriyle konuşuyordu. Bugüne kadar genç kız onlara direnmişti, ama artık bir cevap vermesinin günü yaklaşmıştı. Henüz yemin etmese de, daha şimdiden yetki ve sorumlulukları artmıştı. Her ne olursa hemen "Ona sorun, o bilir," diyordu herkes birbirine. "Makaira" diye sesleniyorlardı ona. Bu, en kutsal sevgili anlamına bir sözcüktü. Yetenekleri, zekâsı, mantığı, eğitimiyle hiç gayret etmeden doğal liderliğe yükselivermişti Kallinikos'un kızı. Onun adaya gelişi rahibeler için bir milat olmuştu. Her şey o güne göre anlatılıyordu, Makaira'dan önce ve sonra...

Zincirli çilekeş Simeon da ona karşı benzer duygular içindeydi. Her ne kadar hâlâ onu gördükçe başlangıçta şikayet edip, lanetler yağdırsa da bu aslında bir oyundu ve yaşlı adam genç kızla özellikle dini konularda konuşmaktan büyük bir zevk alıyordu. Bir kulağını daha kesmek istediğinde onu Antuza durdurmuştu. Arada bir ondan ilahi söylemesini bile istediği oluyordu keşişin.

Böylece birbirinin neredeyse aynı günler gelip geçiyor-

du Sedir Adası'nda. Antuza, giderek daha yorgun ve yılgın hissetmeye başlamıştı kendini, bir çeşit teslimiyet duygusu sarmıştı içini. Konstantinopolis ve oradaki geçmiş yaşamı ebediyen ortadan kaybolsa ne olurdu? Burada elli kadar kendini dine adamış kızkardeşi vardı, geçmiş giderek parmaklarının arasından kayan kum taneleri gibi yok oluyordu. Ve bu düşüncelerini, kaygılarını kimseye belli etmiyordu.

Dış dünyayı tanıdıktan sonra buraya gelmiş olan rahibeler, onun bu kendine hâkim, güçlü duruşuna hayranlık duyuyorlardı. Kendi geçirdikleri ilk altı ayı hatırlıyorlardı ve kendilerini onunla kıyaslıyorlardı. Antuza büyük bir enerji ve güç sembolüydü. Bütün olanlara rağmen hâlâ dimdik ayaktaydı ve hatta gülüyor, güldürüyordu.

Hatta bir gün yaşlı Roda ona,

"Bunu nasıl başarıyorsun Antuza?" diye sormuştu. "Buraya geldiğinden yana oldukça zayıfladın ve yüzün solgunlaştı. Zaten bizim yediğimiz lahana ve fasulyeyle kimse şişmanlayamaz. Ama yine de sen hâlâ çok güzelsin, eğer geri dönsen ve Mese'de yüzünü açsan herkes hayranlıkla sana bakar. Nasıl oluyor da sen bizler gibi kuruyup çökmüyorsun?"

Antuza bu sözlere uzun uzun gülmüştü:

"Sevgili Roda, ne dediğini gerçekten de anlayamadım. Aylardır o su birikintisine bakmadım. Eğer baksam eminim kendimi tanıyamam. Benim tek yaptığım içimden Tanrı'yı hiç çıkartmamamdır. Her ne olursa olsun ondan dayanacak güç dilemem yani. Benim için artık Tedosius Meydanı'na gidip bir saray konvoyunu izlemekle, ihtiyar Simeon'un yanına gidip sohbet etmek arasında bir fark kalmadı."

Roda başını sallayarak,

"Yine de seni anlayamıyorum," demişti. "Tek anladığım senin bir azize olduğundur."

Mart sonlarında bir gün bütün ada baharın renklerine boyanmışken, Antuza bir sepet alarak dağlara çıktı. Amacı

sunağın etrafına yerleştirmek için çiçek toplamaktı. Gökyüzü de, deniz de masmaviydi ve birlikte sonsuza kadar uzanıyorlardı. Birden ufukta giderek daha büyük bir hızla adaya doğru yaklaşan büyük bir gemi belirdi. Genç kız hızla inip kalkan uzun kürekleri görebiliyordu. Tekne bembeyaz köpükler saçarak geliyordu. O sırada rahibeleri duaya çağıran çan sesini duydu ve kiliseye doğru yürüdü. Onlara söz vermişti, ilahi söyleyecekti. Tam şarkısına başlamıştı ki birden çok yaşlı bir rahibe panik ve korku içinde kapıyı açarak bağırdı:

"Erkekler! Bir gemi dolusu erkek. Adaya iniyorlar."

Herkes susmuştu. Arkadia ve Salvina ile birlikte Antuza da dışarı fırladı. Evet yaşlı rahibenin söyledikleri tamamen doğruydu. Bu imparatorluğa ait bir gemiydi, kırmızılı morlu üniformalarıyla askerler doldurmuştu güverteleri. Kumsalda ise yanlarında uzun boylu iki subayla bekleyen altı tane iriyarı denizci vardı. Subayların üniformalarından Protektor oldukları belli oluyordu. İki de siyah cübbeli din adamı görülüyordu, genç bir diyakoz ve yaşlıca bir papaz. Dikkat edince bir de kadın fark ediliyordu; o da ağır başlı giysiler içindeydi.

Adamlar kiliseye doğru yürümeye başlamışlardı. Rahibeler panik içinde sağa sola kaçışıyordu. Böyle bir şey adanın tarihinde olmamıştı. Bu kadar büyük bir günahı işlemeye nasıl cüret edebilirlerdi?

Şaşkınlık içindeki rahibeler gözlerini Antuza'ya dikmişlerdi. "Ne yapacağız?" diye sordu biri. Daha Antuza cevap veremeden igumelos bir çığlık attı:

"Onu almaya geldiler, onu alacaklar."

Bu sözler üzerine bütün rahibeler ellerini genç kıza uzattılar, kimi koluna, kimi eline, kimi sırtına dokunuyordu.

"Bizim azizemizi almaya geldiler, onu çalacaklar. Saklayalım, saklayalım Makaira'yı." Ve Antuza ağzını bile açа-

madan onu alıp sedir ağaçlarının arasına doğru hızla koştular.

Arkadia ve Salvina, büyük bir zorlamayla ve utanç içinde gelenleri karşıladılar. İlk konuşan Mikael oldu, sol elinde büyük bir bronz haç taşıyordu:

"Azize Asella manastırının değerli igumelosuyla mı karşı karşıyayım?"

"Evet, öyle." Arkadia sıkıntılıydı, ama yine de rahibin ona gösterdiği saygı çok hoşuna gitmişti.

"O halde size açıklayabilirim. Size yüce Patrik'imizin kutsamalarını iletiyorum."

"O bizim için yücenin de yücesidir. Ama buraya sadece bana bunu söylemek için mi geldiniz?"

"Hayır sadece bu değil kutsal anne. Yanımda Patrik'in özel mührünü taşıyan bazı belgeler var, bu yüzden adanıza inmek zorunda kaldım." Büyük bir rulo parşömeni açtı. Rahibe, kâğıdın üzerindeki haç işaretlerini ve Patrik'in altın mührünü rahatlıkla görebiliyordu.

"Devam edin," dedi sıkıntıyla.

"Burada Filozof Kallinikos'un kızı Antuza Maria'nın bulunduğunu biliyoruz. O evinden kaçırılarak buraya getirildi. Patrik'in emriyle onu, bana ve yanımdaki diyakoz Hippias'a teslim etmeniz gerekiyor. Yine yüce Patrik'in emri gereği şunu da eklemeliyim izninizle: Genç kızın yemin etmiş, ya da etmemiş olmasının bu anlamda bir değişiklik yaratması söz konusu değil."

Arkadia'nın yüzündeki çizgiler derinleşmişti. "Saygıdeğer peder," dedi. "Bizim adamızda böyle bir kız yoktur ve sözü geçen kişinin nerede olduğunu da bilmiyoruz." O sözlerini tamamlar tamamlamaz Salvina,

"Aptal," diye fısıldadı. " Neden öldü demedin?" Ama artık çok geçti.

"Dikkatli olun kutsal anne. Patrik'in bizzat araştırdığı bir konuda gerçekleri saptırmak hiç kimseye hayır getir-

mez. Yıllarca oruç tutma cezasına çarpılabilirsiniz. Biz buraya boşuna gelmedik."

Arkadia, "Boşuna nefes tüketiyorsunuz," derken kıpkırmızı olmuştu.

"Pekâlâ saygıdeğer anne, o zaman sizin ve manastırınızdaki her rahibenin ne yazık ki yeminine başvurmak zorunda kalacağız. Herkes burada Kutsal Kitap üzerine yemin edecek ve günahı da kendisinin olacak."

Bu sözler üzerine rahibe dizlerinin üzerine çöküp kaldı, hıçkırıklarla sarsılıyordu:

"Hayır," diye haykırdı. "Bunu yapamayız. Bunun olacağını biliyordum, Tanrı onu bizden alacaktı. O bizim gönül cümbüşümüz oldu, bize hayat verdi, gözümüzün ışığıdır Antuza Maria. Onu sevdik, ona saygı duyduk. O halde bu ceza neden? Git Salvina, söyle de onu getirsinler. Tanrı'ya karşı çıkmanın hiçbir anlamı yoktur."

Antuza getirildiğinde Mikael onun kısacık saçları ve zayıf bedeni karşısında şaşırdı. Ama alnı, gözleri ve ağzı aynı güzellikteydi. Ve genç Strategos'u pembe hayallere düşüren de buydu. O da Mikael'i tanıdı, ama yine de beklenen tepkiyi göstermedi. Sanki bir başka dünyadan bakıyordu o durgun gözler, sesi uzaklardan geliyor gibiydi:

"Sevgili peder neden beni alıp götürmek istiyorsunuz? Ben burada mutlu olmaya alışmıştım."

Rahibeler kızın ellerini, ayaklarını öpüyorlardı ağlayarak.

"Bu imparatorun annesinin emridir."

"İmparatorun annesi mi? Peki neden?"

"Neden? O Kira Kasia'dır."

"Kasia?" Antuza ellerini başına götürüp güldü:

"Galiba yanlış anladım. Kasia? Neden beni almak için bir dromondla ve Patrik'in mühürlü emriyle geldiniz? Beni Konstantinopolis'te isteyecek kim kaldı? Kim?"

"Sofya var. Fergal onu kurtardı ve ikisi nişanlandılar. Seni düğünlerinde görmek istiyorlar."

Antuza tekrar güldü. "Peki babam?"

"O da iyi. Her şeye rağmen yaşıyor. Pera'daki akrabalarınız ona çok iyi baktılar. O da artık sana kavuşmak istiyor."

"Ya, ya o?" Antuza'nın sesi boğuklaşmıştı. "Ama onu unutmalıyım. O şimdi bir büyük komutan. Sadece bir Strategos'ken kardeşim beni uyarmıştı ve başımıza neler geldi... O haklıydı, ben burada kalmalıyım. Ama..."

Gemiciler ve rahibeler kenara çekilmişlerdi, o sırada yaşlı kadın ileri atıldı, Antuza'nın dadısı Marsa'ydı bu.

"Hayatım, hayatım," diye bağırıyordu. "Neden böyle konuşuyorsun? Senin için acı çekiyoruz." Kollarını kızın boynuna doladı.

"Gitmeliyim," diyen Antuza rahibelere dönmüştü. "Sizlerden ayrılmalıyım." Yüzünde tuhaf bir gülüş ve acı vardı. Rahibeler neredeyse Mikael'e saldıracak gibiydiler. Durum giderek tuhaflaşıyor ve hatta tehlikelileşiyordu. Papaz,

"Haydi çabuk olun," diye bağırdı. Onlar uzaklaşırken rahibeler bağırıyordu:

"Sen bize ışık oldun. Bize cenneti tattırdın. Geri dönmelisin. Geri dönmelisin Makaira."

"Sizi asla unutmayacağım. Geri geleceğim." Antuza'nın da gözleri yaşlıydı. O sırada bazı rahibeler kumları havalara savurup lanetler okumaya başladılar. Mikael'e de, kiliseye de ve hatta Patrik'e de küfürler yağdırıyorlardı. Bu patırtıda Mikael, Arkadia'ya,

"Adanız asla unutulmayacak!" diye bağırdı. "İmparator'un annesi bizzat ilgilenecek sizinle, her türlü ihtiyacınızı saray karşılayacak."

Ama hiçbir şey ve hiç kimse rahibeleri yatıştıramazdı, ağlayarak kumsalda bağrışıyorlardı.

"Haydi," diye emretti kürekçilere iri yarı bir gemici. "Çabuk olun, hızlanın, acelemiz var."

Ve tekne geldiği gibi köpükler saçarak uzaklaştı Sedir Adası'ndan.

Bu sırada Marsa, Antuza'ya sarılmış onu bir bebek gibi avutmaya çalışırken bir yandan da Terapia'daki olaydan sonra Konstantinopolis'te olanları anlatmaya çalışıyordu. Ama ne yazık ki Antuza'nın bunları anlayacak hali yoktu, o hâlâ Leo'dan Hiper Strategos, Anadolu Kuvvetleri Komutanı diye söz ediyordu.

Sonunda Marsa, Mikael'e, "Çok kötü durumda," dedi. "Ancak zamanla düzelip anlayacak her şeyi. Tanrı ona merhametini gösterdi, iyileşmesini de mutlaka sağlayacaktır."

Ve böylece Antuza, dadısının göğsüne yaslanarak ağlaya ağlaya başkente geri geldi.

717 yılının Mart ayının 5'iydi, saat de sabahın üçü. Cennetten bir havaydı, sakin, ılık ve çarpıcı.

Yüzlerce donanma gemisi ve sayısız kayık, Boğaz'dan adalara mavi sulardaydı. Kent büyük bir şenlik içindeydi. Bugün taç giyme günüydü.

Asya kıyılarında Krisopolis'in ve Kalkedon'un bembeyaz evlerle kaplı sahillerinde sayısız bayrak dalgalanıyordu. Başkentin bütün surları, kuleleri inanılmaz bir renk cümbüşündeydi. Yüzen her şey suya düşmüş gibiydi. Böylesi bir hareket ve şenlik belki de daha önce asla görülmemişti.

Teknelerden boru, arp ve davul sesleri yükseliyordu. Müzisyenler, yolcular ve kürekçiler, hepsi de büyük bir şenlik içindeydiler. Her yer çiçeklerle kaplıydı. Sarazenler neredeydi? Konstantinopolis sanki böyle bir tehlike yokmuşçasına bir havadaydı.

Kentte ise su şenliğine katılmayanlar meydanlarda, caddelerde toplanmışlardı. Yirmi halk fırını ve yüz yirmi

özel dükkânda yalnızca ekmek değil, yağ, et ve şarap dağıtılıyordu bedava olarak. Hamamların tümü açıktı ve onlar da bedavaydı bugünün şerefine. Hipodromda dansçılar, sihirbazlar, hokkabazlar ve cambazlar gösteriler yapıyordu. Tiyatrolar ve kuklacı salonları tıka basa doluydu. Binlerce insan karada ve denizde eğleniyordu, bu bir bayramdı. Kiliselerin tepelerinde dev haçlar görülüyordu, ama bunların hemen dibindeki neşeli insanlar nerdeyse tamamen eski Helen usulüne göre eğleniyordu.

Ve sonunda saray kompleksine dahil olan Faros'un, sahildeki yüksek fenerin tepesinde dev bir erguvan rengi bayrak dalgalanmaya başladı. Bu işaretle denizdeki irili ufaklı bütün teknelerden neşeli çığlıklar yükseldi. Surlarda trampetler çalıyordu. İmparatorluk kadırgası Asya kıyısından ayrılmıştı. Az sonra da herkesin görebileceği kadar yaklaşmıştı. Güvertesi ve pruvası altındandı, tam yüz yetmiş mor üniformalı kürekçi tekvücut gibi çalışarak hızla ilerletiyordu görkemli kadırgayı. Her yanına altın rengi, kırmızı, mavi ve erguvani bayraklar, sancaklar asılmıştı. En ucuna kanatları açık bir kartal heykeli konulmuştu ve o da tabii ki altındandı.

Kıpkırmızı ipekten bir tentenin altında duran Protostrator ve Strategoslar'ın gümüş kalkanları, kılıçları, miğferleri pırıltılarıyla göz alıyordu. Ve bunlardan biraz ötede, güvertenin ortasında yüksek bir yerde tek başına oturan biri vardı. Erguvan rengi giysiler içindeki bu adam yeni imparator Leo Augustus'tu. Şimdi herkes bir ağızdan bağırıyordu:

"Çok yaşa Leo Augustus, çok yaşa imparatorluğun büyük kurtarıcısı."

İmparatorluk kadırgasının peşinde inanılmaz uzunlukta bir tekne konvoyu vardı. Üç direkli tekne bir süre sonra, surların dışında Altın Kapı'ya yakın bir limana yanaştı ve ekselansları karaya ayak bastı. Onu izleyenler de hemen konvoya katılmak üzere telaşla teknelerinden inip, konvoya katıldılar. Diğer gemiler ise çoktan güney surlarının önün-

deki Teodosius ve Julian limanlarına demirleyip, İmparator'un geçeceği Mese'de onu çiçek yağmuruna tutmak için sabırsızlanan yolcularını indirmişlerdi.

Antuza'yı getiren dromond da, denizdeki yüzlerce teknenin arasındaydı. Proti açıklarındayken yanlarına bir barka yaklaştı. Sofya ve gösterişli üniforması içindeki Fergal onu karşılamaya gelmişlerdi. İki kızkardeş yalnız başlarına küçük bir kamarada karşılaştılar. Birbirlerine anlatacak çok şeyleri vardı, ama gözyaşı ve kahkahadan konuşamıyorlardı şimdi. Onlar hasret giderirken dromond, Julian limanına yanaşmıştı bile. Sofya kızkardeşinin bir an önce eve götürülmesi gerektiğinde ısrar ettiyse de, Fergal böyle bir günde Mese'yi arabayla geçmenin hiç de kolay olamayacağını, eve gitmenin her zamankinden uzun sürebileceğini söyledi. Büyük geçit, Altın Kapı'dan başlamıştı bile. Mese, baştan sona iğne atsan yere düşmeyecek bir şekilde insanla doluydu. Şu anda yapılabilecek en akıllıca iş Konstantin meydanının sütunlarının altında bir yere ilişip törenleri izlemekti. Daha sonra eve rahatlıkla gidebilirlerdi. Antuza çok yorgun ve dalgındı, ama şu anda başka bir seçenek yoktu. Fergal onları uygun bir yere yerleştirdi.

Antuza önünden geçip giden şenlikli konvoya, el çırpan, çığlıklar atan insanlara boş gözlerle bakıyordu. Her yer çiçeklerle, bayraklarla doluydu, müzik sesleri ve kahkahalar birbirine karışıyordu. İnanılmaz bir renk ve ses cümbüşüydü bu.

Caddede ilk görünenler Leo'nun Anadolu Kuvvetleri oldu. Sert adımlarla yürüyen bu askerlerin silahları gümüş değil çeliktendi. Onların arkasından ellerinde kutsal resimler ve haçlarla dualar eden din adamları geldi. Bunları kendi özel arabalarıyla konvoya katılan konsül, senatör, patriçi ve logotetler izledi, hepsinin de yanında aileleri vardı. Soy-

luların arkasından Mavi ve Yeşil Kuvvetler'in komutanları göründü. Yanlarında en usta binicileri vardı. Onlar geçer geçmez borular öttü; timbal ve davul sesleri İmparator'un yaklaştığını müjdeliyordu. Protektorlar inanılmaz düzgünlükte sıralar halinde mağrur yürüyorlardı. Tam ortalarında dizginini bir patriçinin tuttuğu beyaz bir atın üzerinde Patrik vardı. Onları ikişer ikişer yürüyen saray görevlileri izledi, sonra da üst düzey komutanlar. Gösterişli merasim üniformalarının pelerinleri atlarının her adımıyla dalgalanıyordu.

Bütün bunları Antuza görmüyor gibiydi. Sofya kardeşinin halinden endişeleniyordu.

"Anlayamıyor," dedi. "Neden burada olduğumuzu da, olup biteni de anlayamıyor."

Mikeal, "Marsa ona defalarca söyledi, ben de... Ama bir türlü Leo'nun Basileus olduğunu kabul edemiyor. Onun için o hâlâ Anadolu Kuvvetleri Komutanı Hiper Strategos."

"Buralarda oyalanmamalıyız, bir an önce eve gidelim Fergal."

"Bunu ben de istiyorum, ama görüyorsun şu anda olanaksız. Az sonra geçit biter ve ortalık açılır, o zaman hemen gideriz, biraz sabret. Bak işte geliyor, sesleri duydun mu?"

Gerçekten de sanki ortalık titremeye başlamıştı. Aya Sofya'daki koro ilahiler söylüyordu:

"Tanrı Leo Augustus'u korusun, ona on bin yıl ömür versin."

Bütün sarayların tepesinden, zafer taklarının süslediği caddelerden bir ağızdan söylenen şu cümle yükseliyordu:

"Leo, tu vincas
Leo, Sezar, İmparator
Leo, tu vincas"

Bu sesler, sonunda Antuza'nın beyninin derinliklerine de ulaşabilmişti.

"Leo?" dedi. "Onun adını mı söylüyorlar?" Sofya onun zayıf sesini zorlukla duymuştu.

"Evet," diye cevap verdi kardeşine. "Onun adını bağırıyorlar, çünkü o İmparator oldu. Geliyor işte, gördün mü?"

İmparatorluk arabasını yirmi simsiyah at çekiyordu. Hayvanların dizginleri som altındandı ve bunları yanlarında yürüyen on patriçi ve strategos tutuyordu. Adamların giysileri kırmızı ve beyaz ipektendi. Arabanın içinde Basileus oturuyordu.

Fildişi tahtın üzerinde altın ipliklerle süslenmiş erguvan rengi kumaşlar vardı. Leo'nun başında bir şey yoktu. Göğsünde altın bir zincirin ucunda tek bir madalya sallanıyordu. Elinde süslü püslü bir asa değil, gerçek savaşçıların taşıdığı cinsten siyah bir sopa vardı. Bütün bu tezahüratı, alkışları duymuyormuş gibi dalgın gözlerle ileriye, Aya Sofya'ya bakıyordu. Az sonra onun görkemli kubbesinin altında erguvan rengi çizmeleri giydirilip, alnına kutsal yağ sürülecek ve incili taç başının üzerine oturtularak Bizans İmparatoru ilan edilecekti.

"Leo, tu vincas," diye tekrar inledi ortalık. Sonra kızlar çiçekler yağdırmaya başladı. Arabanın etrafı rengarenk oluvermişti ve mis gibi kokular yayılıyordu. Bazıları da "Sarazenler'in sonu geldi, aslanımız bizi korur!" diye bağırıyordu.

Antuza kımıldamadan önüne bakıyor ve dinliyordu. Oturduğu yerde ileriye doğru eğildi ve tekrar "Leo mu diyorlar?" diye sordu. Sonra gözlerini kaldırdı. İmparator ona bakıyordu.

Marsa, onun kısa saçlarının üzerine bir örtü koymuş ve rahibe giysilerini de mavi bir pelerinle saklamıştı. Ama Antuza'nın yüzü her şeye rağmen aynıydı. Bir meleğinki gibi bembeyaz bir yüz. Leo bu güzel yüzü binlercesinin arasında derhal fark etmişti. Elindeki kara sopa şöyle bir titredi ve içgüdüsel olarak yerinde doğruldu, sanki aşağı atlayacaktı. Araba ilerlemeye devam ediyordu, tekrar yerine oturdu. Dı-

şardan bakıldığında her şey normaldi, ama Basil onun dudaklarının ve göz kapaklarının titrediğini hemen fark etmişti.

"Leo, tu vincas!" İmparator'un arabası Augusteum'a doğru giderken bütün meydan böyle bağırıyordu. Antuza bir çığlık attı:

"O Basileus olmuş." Ve bunu söyledikten sonra kızkardeşinin kollarına yığıldı.

"Eve Fergal," dedi Sofya. "Onu bu kalabalığın arasına sokarak büyük hata yaptık."

Genç adam Antuza'yı kollarına alarak kalabalığı yardı. Üzerindeki Spatarios üniformasıyla bile zorlanıyordu ilerlemekte. Valens kemerleri civarındaki tanıdık sokaklara gelene kadar Antuza gözlerini açmadı.

Sonunda "Barış Evi"ne geri dönmüştü. Küçük hanımlarının eve dönüşünü hizmetkârlar görememişti, çünkü tümü de şenliklerdeydi. Ama onlar avludan içeri girerken neşeli bir havlama duyuldu. Bu Dorkon'du. O Antuza'yı unutmamıştı. Sonra gözyaşları içindeki Efraim göründü, ardından da heyecandan titreyen yaşlı Kallinikos. Bir şeyler söylemek istedi, ama başaramadı, kollarını açarak ileri atıldı. "Benim güzel kızım, Tanrı'nın sevgili çocuğu..."

Antuza o gece ablasının kollarında bir kez daha ağladıysa da sonunda rahatlayarak uyudu. Ertesi sabah kalktı, evde dolaştı, babasının çalışma odasına girdi ve karışmış kitapları, belgeleri düzenledi. Tobias'la Lete'yi kucağına alıp sevdi. Lete'nin yeni doğan yavrularını seyretti sevgi dolu gözlerle. Sofya onun neşe içinde şarkılar söylediğini bile duydu. Yüzünde ve yüreğinde artık kaybolmayacak bazı çizgiler oluşmuştu, ama işte sonunda Antuza eve dönmüştü. Bu çizgiler yalnızca acının değil, olgunlaşmanın da işaretleriydiler. Gençliğin o delidolu, ayağı yere basmayan heyacanları artık gerilerde kalmıştı. Marsa onun Dorkon'u se-

verken, "Ah Dorkon, sen hiç değişmeyeceksin, hep aynı kalacaksın ve ben de seni gönlümce sevebileceğim," diye mırıldandığını duydu.

XXIII

Sofya'nın Düğünündeki Konuk

Tahta çıkış kutlamaları yedi gün boyunca sürdü. Yeni Basileus halkına son bir kez gönüllerine eğlendirme fırsatı veriyordu sanki.

Sarayın kapıları şenlikler sırasında herkese açılmıştı. Dokumacılar, boyacılar, demirciler, marangozlar karılarını alıp Kalke ve Dafne'yi hayranlıkla gezdiler. Kabul salonlarında şarap içtiler, geçmiş imparatorların mozaiklerine hayranlıkla baktılar. İmparator'un altın yıldızlarla süslü kırmızı ipek örtülü yatağının bulunduğu odaya bile girmelerine izin verilmişti ve tabii ki Tikanisterion'a, yani yüzlerce tropik bitkinin çiçek açtığı "Kutsal Bahçeler"e de... Ama galiba ziyaretçileri en çok eğlendiren ve şaşırtan aslanların, kaplanların, büyük gorillerin kalın demirli kafeslerde tutulduğu bölümler olmuştu.

Taç giyme gecesinde Konstantinopolis baştan sona ışıklarla donatılmıştı. Ertesi gün de Basileus hipodroma gidip Katizma'da yerine aldı. Beyaz "Mappa"yı* ortaya atarak oyunları başlattı. Maviler'le Yeşiller arasındaki mücadeleler iki tarafı da üzmeyecek şekilde sonuçlandı. Yarışmalar üç gün sürdü.

* İpek mendil.

Böylece Konstantinopolis'te bunları izlemeyen neredeyse tek bir kişi bile kalmadı.

İmparator her gün halkın arasında dolaşıp, kimseyi ayırmadan onlarla dostluk etti, birlikte incir yedi, şarap içti. Bu şenliklere parasal destek sağlayabilmek için lotaryalar düzenlenmişti ve bunların ikramiyeleri küçük bir vazodan başlayıp Boğaz'da küçük bir villaya kadar uzanıyordu. İmparatorluğun yeni sahibinin tahta çıkış şenlikleri herkesi büyülemişti.

Ama her şeyin olduğu gibi bunun da sonu geldi. Bir sabah Augusteum'dan Haliç'teki pazarlara kadar kentin yirmi meydanında birden davullar çaldı, borular öttü. İmparator'un habercileriydi bunlar ve ellerindeki büyük kâğıtları açarak şunları okuyorlardı:

"Romalılar'ın Basileus'u, Flavius Leo'nun Konstantinopolis halkına duyurusudur:

Romalılar'ın hep birlikte eğlenerek tahtın sahibinin değişmesini kutlamaları en büyük haklarıdır. Ama artık bunun sonu gelmiştir. Şimdi Tanrı'ya ve imparatorluğa karşı görevlerimizi yerine getirmenin zamanıdır.

Hagarinler karadan ve denizden kentimize büyük bir saldırı için harekete geçmişlerdir. Onlar sizin dininizi, toprağınızı, servetinizi, ailenizi tehdit etmektedirler.

Kiliselerinize gidin ve dua edin. Ama dua etmekten daha fazlasını da yapın. Kendinizi ve kentinizi Romalı gibi, Hıristiyan gibi savunmak için hazır olun. Hipodrom ve ona benzer eğlence yerleri bundan böyle kapalı olacaktır. Savaşa hazırlanacağız.

Basileus'unuz sizinle yaşayacak, ya da ölecektir. Baba, Oğul ve Kutsal Ruh bizimle olacaktır. Kentimizi, Tanrı'nın himayesindeki bu kenti biz de korumak için elimizden geleni yapacağız. Onu canımız pahasına Hagarinler'e teslim etmeyeceğiz."

Hipodrom ve gösteri yerlerinin kapatılması herkesi şaşkınlık içinde bırakmıştı. Kentin aylakları ya surların ta-

miratında çalışmaya yollandı, ya da dromond kürekçisi yapıldı; yarışların usta binicileri de süvari oldular. Mermercilere, mozaik ustalarına, ipek dokumacılarına, mobilyacılara dükkânlarını kapatmaları söylendi ve bu adamlar Mangana'ya* gönderildiler çalışmak için. İçlerinden bizzat savaşçı olmak isteyenler ise askeri eğitime alındılar. Yasaklar yasakları izledi. Sokaklarda Leo'nun Anadolu askerleri sürekli devriye gezerek kuralların eksiksiz uygulanmasını denetliyorlardı. Bu askerler gerçek Romalı askerlerdi ve Kafkasya'nın karlı dağlarından Sicilya'ya kadar uzanan imparatorluğun geleceği onların silahlarının ucundaydı.

Işıklar Caddesi'ndeki ticaret neredeyse artık bitmişti. Patriçilerin lüks meraklısı karıları Boğaz'daki villalarına çekilmişlerdi. Denizde dolaşan teknelerin sayısı oldukça azdı, kiliseler ise tam aksine tıklım tıklım. Hemen her ailenin delikanlıları süslü pelerinlerini giyip kılıç kullanmayı, genç kızları da hasta bakımı öğreniyorlardı. Teofano bile bunlardan biriydi. O da Samson hastanesinde çalışıyordu.

Bu seferberlik Marinos'un çevresindeki meraklıların sayısının artmasına yol açmıştı. Herkes ondan geleceğe yönelik bir kehânet bekliyordu. Keşişse her zamanki gibi lanetler yağdırıyordu onlara:

"...Günahkârlar, toz olacaksınız hepiniz, cezalarınızı çekeceksiniz. Aya Sofya'nın kubbesi bile tutuşacak..."

Ama yine de, her şeye rağmen gündelik hayat ağır aksak da olsa devam ediyordu. "Barış Evi"nde de böyleydi. Ev halkının askeri hazırlıklardan da, seferberlikten de daha önemli bir konusu vardı. Leo'nun taç giymesinden yaklaşık dört hafta sonra önceden kararlaştırıldığı gibi Sofya ile Fergal'in evlilik törenleri yapılacaktı.

Genelde nikâhlar Aya Sofya'da kıyılırdı. Ama Kallinikoslar, evleri kentin en önemli ibadet yerlerinden biri olan

* Silahhane.

Apostol'a, yani Havariyyun Kilisesi'ne çok yakın olduğundan tören için orayı seçmişlerdi. Güzel bir nisan öğleden sonrası kiliseye gidildi. Beş büyük kubbenin altında, olağaüstü güzellikte ikonaların yanında, altın işli altarın önünde genç Kelt ve Sofya rahip Mikael tarafından evlendirildi. Sonra Fergal'in yeni silah arkadaşlarının eşliğinde çift, Kasia tarafından onlara verilen Savaş Dairesi'nin yanındaki küçük eve doğru yola çıktı. Herkes şarkılar söylüyor, onları kutluyordu.

Gelin arabasının arkasından Antuza ve Pera'daki akrabaları yürüyordu. Artık babasıyla daha yakından ilgilenmek zorundaydı genç kız. Konstantinopolis'te normalda her gün pek çok düğün yapılırdı, ama içinde bulunulan durum nedeniyle çoğu kişi bunu erteliyordu. Dolayısıyla sokakta yeni evli bir çift görmek herkesin hoşuna gitmişti. İnsanlar durup onları kutluyordu gülen yüzlerle. Adrianopolis caddesine indiklerinde meraklıların arasında duran üç kişi Antuza'nın dikkatini çekti, bunlar sıkıca pelerinlerine bürünmüş iki erkek ve bir kadındı. Üçlü sessizce yanlarına yaklaştı, kadın Antuza'nın kulağına eğilip,

"Sus kızım, sessiz ol, bizden korkma. Sorarlarsa Trakya'dan akrabalarımız yardıma geldi dersin," dedi.

Bu sesi tanıyordu. Şaşkınlıkla,

"Kira Kasia, yani majesteleri," diyebildi sadece.

"Sus." Yaşlı kadın pelerininin kapüşonunu iyice yüzüne çekti. "Saray çok sıkıcı, Leo da olmasa ne yapardım bilmem. Neyse ki Peter beni yalnız bırakmıyor. Mikael bile yerlere kadar eğilmeyi öğrendi. Bize bir geceliğine katlanacaksın yavrum."

"Sizi güvenlik içinde gördüğüm için çok mutluyum Kira Antuza." Bu tok sesi de tanıyordu genç kız ve onu Terapia'dan bu yana hiç duymamıştı. Cevap bile veremedi, tıkanmıştı.

Leo tekrar konuştu:

"Kira Antuza, Trakya'daki yeğeniniz sizin kurtulduğunuzu, sizi görene kadar bilmiyordu. Ta ki annesi ona olanları o gece anlatıncaya kadar... Haberler beni bir çocuk kadar mutlu etti. Sizi tekrar görebildiğim için sevinç içindeyim. Ya yaşlı dostum, babanız Kallinikos nerede?"

Antuza kulaklarına kadar kızararak,

"Fergal ve Sofya ile birlikte arabada, artık iyice yaşlandı ve yorgun," diye cevap verdi.

O sırada önlerine dört flütçü çıktı. Ortalığı harikulâde güzel bir melodi kaplamıştı. Herkes durup müziğin ritmine uyarak sallanmaya başladı. Antuza, Leo'nun bir meşaleyi kapıp neşe içinde yukarı kaldırıp salladığını gördü. Genç adamın yüzünde yine o eski çocuksu ifade belirmişti.

Tekrar yanına geldiğinde genç kız yabancılık duygusundan kurtulmuştu ve kendini rahat hissediyordu. "Bu Trakya'daki yeni düğün âdetlerinden mi?" dedi neşeyle. Herkes bir ağızdan şarkı söylüyordu. Sanki "Barış Evi"ndeki o geceye geri dönülmüştü. Antuza her şeyi unutmuştu, hatta Leo'nun Basileus olduğunu bile. Kasia'nın eski evinin önüne gelince birden tekrar gerçeklere döndü.

İçeri girdiklerinde Kasia şöyle bir bakındı etrafa, yüzünden bir keder geçer gibi olmuştu. Antuza ona,

"Sarayda mutlu musunuz efendim?" diye sordu.

"Mutlu? Bence Tanrı kulları ona tapındığında mutlu olur. Ama ben Tanrı değilim. Bin çeşit hizmetkâr... Mabeynciler, teşrifatçılar, silentierler, şunun efendisi, bunun efendisi, logotetler... Daima ayak altında dolaşan birileri. Ve kadınlar... Süslü püslü, nağmeli sesli, sevimsiz bir yığın kukla. Kutsal emirlerim, kutsal isteklerim... Sıkıntıdan avazım çıktığı kadar bağırmamak için kendimi zor tutuyorum."

"Ya oğlunuz? O da sizin kadar sıkılıyor mu?" Küçük bir kahkaha atınıştı bunu sorarken Antuza.

"Leo benden çok genç ve bu saray âdetlerine daha önceden alışık. Bunların bir imparatorun ödemesi gereken be-

deller olduğunu söylüyor. Bir de şey diyor, ne demek istediğini tam olarak anlayamıyorum, ama güya iyi yönetebilmek için bunlara da gerek varmış. Her neyse ben bu işlerden anlamıyorum, ama sanırım onun benim kadar büyük bir sıkıntısı yok bu anlamda. Ama şunu da söyleyeyim, o bile bu gece sadece Leo olacağı için çok mutlu."

İmparator gerçekten de çok mutluydu. Düğünü kutlayan Fergal'in arkadaşlarıyla sıradan bir asker gibi gülüp eğleniyordu. Sonra onların yanından ayrıldı ve Antuza'nın yanına geldi. Kasia onları sessiz bir köşeye oturttu. Antuza başından geçenleri anlatabilirdi. Ve anlattı da. Leo artık olanları en ince detayına kadar biliyordu. Güçlü elleriyle oturduğu koltuğun kenarını koparacak gibi sıkmıştı. "En sonunda İmparator olmanın bir yararı olacak," dedi.

Antuza'yı gözleri dolarak dinlemiş olan Kasia,

"Neden böyle dedin oğlum?" diye sordu.

"Böyle bir suçu cezalandırabilmek için anacığım. Şu Sarezen belasını bitirdiğimde bu komployu hazırlayanların burnundan fitil fitil getireceğim yaptıklarını."

Antuza endişeyle göğsünde haç çıkardı. "Kızkardeşim ve ben intikam peşinde değiliz."

"Siz olmayabilirsiniz, çünkü sizler meleksiniz. Ama biz erkekler öyle değilizdir. Evet, doğrudan sana saldırıldı, ama bu aslında bana karşı yapılmış bir şeydi. Ve benim onurumla oynandı. Bunu cezasız bırakamam."

"Anlayamıyorum..."

Leo cevap vermeden omuzlarını silkti. "Her neyse yumuşak kalpli Antuza. Şimdilik bir şey yapamam, Sarazenler'in hakkından gelmeliyim önce ve bu da yarın olacak değil. Özel olan her şey ertelenmiş durumda şu anda. Bu gece sadece birkaç saat çalıyorum hayattan. Ama yarın gelecek ve o zaman..."

Sözlerini tamamlamadan ayağa kalkıp yaşlı Kallinikos'un yanına gitti. Adam çevresinde eğlenenlere dalgın

gözlerle bakarak ortada dolanıyordu. Leo'yu görür görmez tanıdı; ama ne bir şaşkınlık, ne de telaş gösterdi. Hemen bir zamanlar Hadrian'ın da bilgin Favorinus'u evinde ziyaret etmiş olduğunu, Markus Aurelius'un da bilgin Fronto'nun çok yakın bir arkadaşı olduğunu anlatmaya koyuldu her zamanki sadeliği ve coşkusu içinde. Antuza'nın dönüşünden sonra ruhen rahatladığını ve kendini tamamen Miriobiblion'unun çalışmalarına vereceğini söyledi. Bunun üç yüz kadar yeterince tanınmamış yazarın çalışmalarından bölümler içeren bir çeşit ansiklopedi olduğunu ve bununla bir anlamda yıllardır sürdürdüğü araştırma ve çalışmalarının taçlanacağını sözlerine ekledi.

"Demek artık deneylerinize bir son veriyorsunuz öyle mi?"

"Evet, öyle değerli oğlum." Kallinikos sanki İmparator'la değil de bir öğrencisiyle konuşuyormuş gibiydi. "Antuza'nın dönüşünden sonra bir daha onlarla uğraşmamaya yemin ettim."

"Anlıyorum, ama yine de bizim için daha önce yapmış olduğunuz mancınığın ne kadar büyük yararlar sağladığını hiçbirimiz unutmadık. İmparatorluk size bu nedenle minnettardır. Ama şu anda çok büyük bir tehlike ve tehdit altındayız, belki yeni bir silah..."

"Ben kendini bilgiye adamış biriyim, bu uğurda benden öncekiler gibi her şeyi göze aldım. Arşimet de öyle değil miydi? Kendini üzerinde çalıştığı matematik problemine öylesine kaptırmıştı ki, başına dikilen Romalı askere cevap vermekte gecikti ve bunu canıyla ödedi. Bilgi böyle bir şeydir."

"Doğru, ama bilgi halkın yararına sunulduğunda çok daha değerli olmaz mı? Acaba şu Sarazen tehlikesini duydunuz mu?"

"Fergal'le Sofya az önce sofrada bundan söz ediyorlardı. Antuza bile haberdar ve korkuyor. Hatta bu yüzden bana yardım ederken kendini tam olarak işine veremiyor."

"Değerli pederim." Leo elini yaşlı adamın omzuna koymuştu. "En büyük imparatorlar bile bilim adamlarından ricada bulunabilirler. Lütfen beni dinleyiniz. Bu Sarazen saldırısı tahmin edilenden çok daha büyük olacaktır. Bunları tam olarak halka açıklayıp, onların moralini bozmak istemiyorum, ama size söyleyebilirim. Ve bu korkunç tehlikeden Konstantinopolis'i korumak da benim görevim. Bana yardım edin. Zihninizdeki o zengin bilgileri bir daha gözden geçirin. Belki de benim bu görevimi yapabilmem için gereken silah oralarda bir yerdedir. Böylece binlerce insanın hayatının kurtarılmasını sağlayabilirsiniz."

Kallinikos'un gözleri birden pırıldamıştı.

"Değerli oğlum, ben artık bir asker olarak işe yaramam, ama bilgilerimle eğer bir faydam olabilirse bundan sevinç duyarım. Sizler bize çok yakınlık gösterdiniz, yardım ettiniz ve ben bu borcu hiçbir şekilde, asla ödeyemem. Minnettarım kızlarım için, onların hayatlarını kurtardınız. Silah işine gelince... Geçenlerde Fergal de bu konuyu açmıştı. Bir deneyi hatırlıyorum, belki onu geliştirebiliriz. Yarın hemen bununla ilgileneceğim. Miriobiblion'umu da bir süre için erteleyeceğim."

Düğün yeni evli çiftin odasına çekilmesinden sonra bitti. Fergal'in arkadaşları bir süre âdet olduğu gibi odanın kapısında şarkılar söyleyip, bağrıştılar. Leo da onların arasındaydı. Gelenler onun kim olabileceğini içlerinden merak etseler de, bu konuda soru sormamaları için tembihli olduklarından bir sorun çıkmadı.

Antuza babasıyla birlikte eve gitmek üzere ayağa kalktığında birden Leo ileri atıldı ve "Hayır," dedi. "Biraz durun." İki tane güçlü kuvvetli okçu hemen baba kızın yanına gitti. Antuza anlamıştı bundan böyle koruma altında olacaklardı.

Ayrılmadan önce Kasia da kızı bir kenara çekip, başındaki örtüyü kaldırdı. Kısacık saçlarını okşadıktan sonra: "Trakyalı akrabaların adada yaşamanın sana bir zarar vermediğini görüyorlar," dedi. "Ama sen bir rahibe olmak için doğmamışsın. Bırak da saçların uzasın, bu sözlerimi unutma kızım. Bırak saçların uzasın."

Dafne'nin üst katlarındaki dairelerden birindeydi Kasia ve Leo'nun özel odaları. Burada aşırı süslü mobilyalar, altın ve gümüş kaplamalı eşyalar yoktu. Olabildiğince sade bir yerdi. Ama duvarlar yeşil Teselia ve beyaz Karia mermeriyle kaplıydı. Halılar ve mozaikler sıradan bir tüccarın evindekilerden daha gösterişli değildi. Yalnız her yer bitkilerle doluydu ve çatıdaki, tepesi camlarla kaplı terasta bunlardan daha çok vardı.

Buradan bakıldığında Konstantinopolis, Haliç, Boğaz ve Marmara insanın ayaklarının altına seriliyordu. Şu anda gizemli bir tül gibi inmişti gecenin karanlığı hepsinin üzerine. Arada tek tük göz kırpan ışıklar görülüyordu ve yine uzaklardan gelen bazı sesler duyuluyordu. Ana oğulun sohbet etmesi için çok uygun bir geceydi.

Kasia içeriye girmeden hemen kapıda bekleyen muhafızları uzaklaştırdı. Pencerelerden serin bir güney rüzgârı geliyordu.

"Çok güzel bir düğündü," dedi Kasia. "İçinde bulunduğumuz durumu düşününce bunun ne kadar sıradışı olduğunu anlayabilir insan. Sofya da çok güzel bir gelindi."

"Bütün gelinler güzeldir." Sanki bunlar onu ilgilendirmiyormuş gibi ilgisizce çıkmıştı sesi. Ama annesi aslında böyle olmadığının farkındaydı. "Oğlum," dedi. "Aklından geçenleri yapmamanın nedeni sadece Basileus olman değil mi? Bu son düğün mü olacak?"

İmparator çaresizlik içinde ellerini iki yana açtı. "Yine

mi tekrarlayacağım? Ben bir esirim, erguvan renginin esiri. Sadece bir Strategos iken işimden vazgeçip söylediklerini yapmayı ciddi olarak denemiştim, ama sonra Tanrı bu sorumsuzluğumun cezasını bana verdi, hem de bu yüzden bir yığın masum insan acı çekti. Şimdi o geri geldi, ama ben artık böyle bir şey yapamam. Hipodromu kapattıran ben, şimdi evleniyorum diyerek şenlik yapamam kentte."

"Ama insanın bir karısı olmalıdır. Seni bu gece izlemedim mi sanıyorsun? Rahibeler onun saçlarını kesmişler, ama yerine de yeni bir güç ve güzellik gelmiş. O artık çok güçlü bir kadın, onu alan da bu güçten yararlanır, zevk alır. Bunu geciktirme."

"Anacığım bunları düşünmediğimi mi sanıyorsun? Neden bana eziyet ediyorsun böyle sorularla?"

"Büyük bir düğün olması gerekmez, Patrik ve birkaç davetli... Sessizce yapılır bu iş. Sen Basileus'sun istediğini yapabilirsin."

Leo birden öfkeyle ayağa kalktı:

"Hayır, bunu yapamam. Bütün Konstantinopolis'in ağzına mı düşüreceğim onu? Basileus metresiyle rezalet olmasın diye gizlece evlenmiş mi dedirteceğim? Hayır, ben onu korumalıyım. Ben sana yalnızca bir gelin vermeyeceğim, bir Basilissa da olacak o. Romalılar'ın onur sembolü bir İmparatoriçe... Işıl ışıl Aya Sofya'da Patrik giydirmeli onun tacını, bütün patriçilerin karıları eteğini öpmeli ve bütün kent onun için bağırmalı: 'On binlerce yıl yaşa,' diye. Ben şu anda sadece Hıristiyan imparatorluğuyla evli olabilirim."

"Ne kadar?"

"Sarazenler gelip gidene kadar. Bütün korku ve endişeler yok olana kadar. Ve bu da çok zaman alacak. Burası çok acılar çekecek, kılıçlar kıpkırmızı olacak, evler yanacak, kadınlar ve çocuklar ağlayacak ve binlerce adam ölecek. Sonra her şey bitecek."

"Ya senin hayatın oğlum?"

"İmparator olmanın bir bedeli var anne ve ben bundan korkmuyorum."

Leo bunları söyledikten sonra susup uzun uzun dışarı baktı. Kasia da oğluna bakıyordu. Leo tekrar annesine döndü:

"Bu Roma İmparatorluğu kuşkusuz sonsuza kadar sürmeyecek, bu Konstantinopolis sonsuza kadar 'Tanrının koruduğu kent' olarak kalamaz. Çok zaman önce barbar Franklar batı bölgelerini elimizden aldılar. Sarazenler de Suriye'yi, Mısır'ı ve Afrika'yı... Bize kalanlar artık bunlar, Atina'da ve Tiber'in kıyılarında doğan kültür hâlâ yaşıyor. Bizim görevimiz elimizden geldiğince onu daha da yaşatmak, gerisini Tanrı bilir."

"Oğlum bir filozof gibi konuşuyor."

Leo annesinin bu sözlerine aldırmadan konuşmasını sürdürdü. Sanki kendi kendine söylüyordu bunları:

"Oh Konstantinopolis seni tanımıyor muyum ben? İsraf, şehvet, yalan, dolan, riya, pislik, sahte din adamları, entrika peşinde yöneticiler... Hepsi de sende var. Ama öte yandan güzellik, dürüstlük, sadakat, bilgi, onur, merhamet ve gerçek Tanrı aşkı, sevgi, güzellikler... Bunlar da sende saklı. Seni var gücümle koruyacağım."

Bu sözler Kasia'ya da dokunmuştu, gözleri yaşla dolmuştu yaşlı kadının. Leo her zaman böyle bir ruh halinde olmazdı. "Bu Sarazen tehlikesi çok mu büyük oğlum?" diye sordu.

"Çok büyük anne, düşünmesi bile yeterince korkunç. Aklıma geldikçe beni çıldırtan bir sahne var. Senin, Antuza'nın ve sayısız insanın onların eline düşmesi... İşte buna katlanamam. O zaman benim gerçek bir Basileus gibi ölmem gerekir." Birden doğruldu, kollarını açtı:

"Ey yüce Tanrım, yüce İsa, yüce Meryem bana yardım edin. Hagarinler'i buradan uzaklaştırayım. Barses ve Ki-

oba'nın dedikleri çıkıyor. Beni çobanlıktan Basileus'luğa çıkaran Tanrım beni şimdi yalnız bırakamazsın. Konstantinopolis'i kurtarmak için yemin ediyorum ki her şeyi yapacağım, Köylü Leo ve Roma Basileus'u olarak yemin ediyorum."

Kasia sevgiyle oğlunun yüzüne dokundu ve genç adam sakinleşti, eğilip annesini öptü.

"Seni korkuttum anacığım," dedi. "Sarazenler asla burayı alamayacaklar. Onların bunu yapmasına ben ve askerlerim değil, senin gibilerin duaları engel olacak. Senin ve..." Bir an için tereddüt etti ama sonra devam etti cümlesine, "Antuza'nın."

XXIV

Galata'da Bir Toplantı

Afrika'dan kalkıp gelen sıcak rüzgârlar Konstantinopolis'i kavuruyordu. Bir yandan bastıran yaz, bir yandan da yaklaşan Sarazenler'e ait haberler:

"Hagarinler Samos'da karargâh kurmuşlar. Sakız Adası'ndan kızları kaçırıp Suriye pazarlarına götürmüşler. Bergama kahramanca kendini savunmuş, ama sonuç değişmemiş." Mese'deki berberlerden Haliç'teki tüccarların dükkânlarına, adalet sarayındaki avukatlardan sokaklardaki dilencilere herkes aynı şeyleri konuşuyordu. Kent giderek sessizleşiyordu, yarınlar kuşku ve endişeyle doluydu.

Birkaç kendini bilmez, İmparator'un aleyhinde konuşsa da genelinde herkes ona inanıyor, ona güveniyordu. Yüzyıllar boyunca Konstantinopolis'e Tanrı'nın koruduğu kent

denilmişti. Burada binlerce insan çalışmış, konfor içinde yaşamış ve onların vergileriyle de büyük ve güçlü bir ordu beslenmişti. Ama şimdi yirmi yıl kadar süren tiranlık ve anarşiden sonra imparatorluk ordusu oldukça güçsüzleşmişti. İsaurialı'nın tüm gayretlerine karşın şu anda Hunlar' dan, Gotlar'dan ve Persler'den daha büyük, daha tehlikeli bir düşmanla başetmekte zorlanacak bir ordusu vardı imparatorluğun.

Pek çok kişi orduya yazılmıştı, ama onların talimlerini seyreden komutanlar başlarını umutsuzca sallayarak, "Ne yazık," diyorlardı. "Bu dükkân sahiplerini düşmanın önüne sürmek intihardan farksız." Leo'nun Anadolu aslanları tabii ki her gün ortada görünerek büyük beğeni alıyorlardı. Ayrıca Ermeniler, Slavlar, Lombardialılar ve Franklar da vardı göz dolduran. Ama kentin surları, Galata ve Krisoplis de düşünülünce, bu kuvvetlerin yetersiz kalacağını düşünmekten insan kendini alamıyordu.

Donanma da aynı durumdaydı. Anastasius ve Teodosius arasındaki taht kavgasında çok sayıda kadırga yok olup gitmişti. Şu anda tersanelerde var güçle çalışılıyordu, ama Leo, Basil'e durumu sorduğunda çok iç açıcı bir cevap alamamıştı:

"Eğer Tanrı yardım ederse bir mucize yaratabiliriz."

Leo'nun fazla yapacağı yoktu. Bir an önce kenttekileri askeri eğitimden geçirmek, surlara güvenmek ve azizlere dua etmek... Başka ne yapabilirdi? Hiçbir şekilde elindeki kuvvetleri harcamayı düşünmüyordu. Ne zaman ne yapacağını o bile kesin olarak bilemiyordu.

Her geçen gün Augusteum'a gelenler yeni bir haberle karşılaşıyorlardı: "Hagarinler Troas'ı geçmişler, Hellespont'daymışlar..." Kiliselerde dua edenlerin sayısı giderek artıyordu. Bazıları kendilerini korumak için kaçıp gitmişlerdi, bazıları ise korunabilmek için buraya geliyorlardı. Patriçiler Boğaz kıyılarındaki evlerine gidip değerli eşyalarını

kente taşıyorlardı. Büyük bir hareket başlamıştı, hem içten dışa, hem de dıştan içe. Surlardaki tamirat hiç durmadan devam ediyor, kuzeyden gelen gemilerin ardı arkası kesilmiyordu. Basileus her yerdeydi, onun imparatorluğunu belirten tek şey ayağındaki erguvan rengi çizmelerdi. Bir askerden, bir işçiden farksız o da çalışıyordu canla başla. Yüzünden umutsuzluğunu, ya da sıkıntılarını anlamak olanaksızdı.

Böylece haftalar gelip geçti. Barış ve lüks seven Konstantinopolisliler artık savaşa hazırlanıyorlardı.

Galata'da, Honorius Meydanı ile Anastasius gözetleme kulesinin tam ortasındaki Sen Josef sokağındaki nispeten düzgün evlerden birinin ilginç konukları vardı.

Boyası bozulmasına rağmen yüksekliği ve süslemeleriyle diğerlerinden ayrılan bir yapıydı bu. Giriş katında gemicilerin rağbet ettiği bir meyhane vardı. Kentin içinde bulunduğu karışık ve tehlikeli ortama karşın zar sesleri oldukça yüksekti. Bir Bulgar ve bir Kıbrıslı şarap parası üzerine sıkı bir çekişme içindeydi. Yan taraftaki çiçekli küçük bahçeden merdivenlerle üst kata çıkılıyordu. Üst katın Boğaz'a ve Asya'nın tepelerine bakan çarpıcı bir manzarası vardı. Buradaki dairelerden birinde dikkatle limanı seyreden adam ise Evagrios'tu.

"Bir başka dromond daha indirildi suya," dedi. "Ey yüce Tanrım gemi yapmak için bunca malzemeyi nereden buluyorlar?"

"Araplar'ı durdurmak için bundan daha fazlasına gerek var." Bu Hormisdas'tı. Büyük bir sarığın altına saklamıştı yüzünü, elindeki şerbet bardağını başına dikti.

"Eğer böyle pencereden sarkmaya devam edersen bizi yakalatmayı başaracaksın." Bu da divana uzanmış olan Nikosia idi. "Sakalını kesmiş olabilirsin Evagrios, saçını da...

Ama Kestor'un adamları seni böyleyken de rahatlıkla bulabilirler."

"Çok haklısın güvercinim, çok haklı. Yine de şu Leo bir genel af ilan etmedi mi?"

"Af? Ah, evet. Ama böyle özel bir durum için istediği kadar özel suçlama da yaratabilir. Olanları unuttuğunu hiç sanmıyorum."

"Haklısın Nikosia." Evagrios pencereden geri çekilirken perdeyi de çekti. "Gerçi burada tanınmamız çok zor. Hem bu insanların bize ihanet edeceklerini hiç sanmam. Güzel bir yer burası. Odalar çok iyi, yemek de güzel... Efes'ten buraya kaçmak zorunda kaldık, ama yine de çok kötü koşullar altında olduğumuz söylenemez. Öyle değil mi?"

Daha Nikosia cevap veremeden Hormisdas tedirgin söylendi:

"Hey, bu da ne böyle? Aşağıda neler oluyor?"

Aşağıdan şangırtılar, koşturmalar ve bağırmalar geliyordu. Kapılar açılıyor, kapılar çarpılıyordu. Meyhanede bir karışıklık olduğu kesindi.

"Siz ikiniz hemen buraya gelin," diye sert bir ses duyuldu. "Burada zar atmaktan çok daha iyi işler yapabilirsiniz, mesela Aya İrini'de kürek imalatı... Karşı koymaya çalışmayın boşuna, hiç şansınız yok. Şu çocuğu da alın, şarap kadehi taşımaktan daha yararlı olabilir."

Kahkahalar, küfürler, itişmeler aşağıda neler olduğunu belli ediyordu. Az sonra denizciler üç kişiyle meyhaneden ayrıldılar, sesleri dar sokakta yankılanıyordu. Sonra bir süre için her yer sessizliğe büründü. Meyhaneci kendini hem müşterileri, hem de görevliler tarafından kandırılıp aldatılmış hissediyordu.

Nikosia abartılı bir biçimde haç çıkardı. "Burası benim yüreğimi ağzıma getiriyor," dedi. "Ya eğer içeri girip de aramaya kalkarlarsa? Demin ne adaklar adadım bir bilseniz... Daha güvenli bir yer bulmalıyız, bu kesin."

"Sakin olun Kira," diyen Hormisdas'ın sesi yumuşacıktı." Size ve değerli diyakozumuza Efes'ten ayrılırken gerekli güvenceyi vermedim mi ben? Ama ne yazık siz beni yeterince ciddiye alamadınız, eğer zamanında hazırlanıp da size önerdiğim Prusa yakınlarındaki Aziz John manastırına gitmiş olsaydınız şimdi hiç böyle kaygılarınız olmayacaktı."

"Şu anda da güvencedeyiz," dedi Evagrios. "Burayı en azından birkaç gün için rahat bırakırlar. Umarım bu arada Petronaks gelir de işimizi konuşabiliriz."

"Onsuz da konuşmamız gereken işler var," diye mırıldandı köle tüccarı. Ellerini ovuşturuyordu. "Mesela, şu Kallinikos'un kızları... Nasıl oldu da Konstantinopolis'e döndü küçüğü? Üstelik de bir dromondla..."

"Ve diğeri..." diye devam etti Nikosia. "Nasıl oldu da o küçük cadı bir Spatarios karısı oluverdi?"

"Ah benim sevgili dostlarım," diyerek güldü Hormisdas. "Hepimiz insanoğluyuz, hatalarımızla, yalanlarımızla..."

"Pekâlâ, kesin artık." Evagrios konuyu kapatmaya çalışıyordu. "Geçmiş geçmiştir. İşte tekrar buradayız. Leo'nun önünde... Öyle değil mi? Ve sen şimdi bize tekrar eski oyunlara girişmemiz gerektiğini mi söylemeye çalışıyorsun? Her şeye yeniden mi başlayacağız?"

Hormisdas kadınla adama iyice sokulmuştu, bir onlara bir kapıya bakıyordu. Sesini iyice alçaltarak:

"Dinleyin," dedi. "Beni artık iyi tanıyorsunuz, yeteneklerimi, kararlılığımı... Biliyorsunuz ki ben Damaskus'ta da bulundum. Belki yakında kutsal dinimizi terk etmemiz bile söz konusu olabilir."

"Tanrı korusun," diye Nikosia ve Evagrios bir ağızdan bağırdılar.

"Ama belki de korumaz..." diye sözlerini sürdürdü Hormisdas. "Yani şunu söylemek istiyorum. Evet, Tanrı korusun, ama bir gün Araplar zafer kazandığında hepimiz pa-

pazların değil, imamların önünde dua etmek zorunda kalabiliriz."

"Olamaz," diye itiraz etti Nikosia.

"Umarım olmaz. Ama şunu unutmayın. Bugüne kadar onların almayı planlayıp da alamadıkları bir yer olmadı. Hiçbir kral, imparator onların önünde duramadı. Ve şimdi de gözlerini buraya, Konstantinopolis'e diktiler."

"Sus," dedi Evagrios. "Ben matah biri olmayabilirim, ama yine de sana şunu söyleyeyim, eğer o Hagarinler'le işbirliği içindeysen ve kendine yandaş arıyorsan yanlış kapı çaldın. Biz o çeşit değiliz."

"Onlarla işbirliği mi? Ben iyi bir Ortodoks değil miyim? Benim beş amcam rahiptir ve altıncısı da bir piskopos. Ben sadece Araplar'ın gücünden söz etmeye çalışıyordum ve bu gücün ne kadar büyüyebileceğinden. Burada bile onlarla işbirliği içinde olanlar mutlaka vardır ama..."

O sırada kapı çalındı. Nikosia anahtar deliğinden dışarı baktıktan sonra yavaşça kapıyı açtı. Bu Petronaks'tı. Kadını abartılı bir biçimde selamlayıp divana oturdu, kendisine sunulan şerbeti kafasına dikti, herkese iltifatlar yağdırdı, bastıran sıcaklardan şikâyet etti. Evagrios'un artık sabrı tükenmişti, ileri atılıp,

"Majestelerinin istekleri nedir peki?" diye sordu.

Petronaks cevap vermeden önce genzini temizledi. "Ekselansları Paul," dedi. "Tahmin edebileceğiniz gibi devlet kademelerindeki son değişikliklerden ötürü son derecede üzgün ve hayal kırıklığına uğramış durumda. Ama yine de umutlarını tamamen kesmedi geleceğe ilişkin olarak, zaten din kitapları da bunu söyler. O köylü Leo'yu içinde bulunduğu tozlu topraklardan kaldırıp da buraya getirenin kendisi olduğunu unutmayalım."

"Ama diyorlar ki, Leo'nun imparator olmasını isteyen gerçekte orduydu ve buna kimsenin karşı çıkma cesareti yoktu."

"Ya, öyle mi?" derken Petronaks'ın sesi sinirli titreşimler yaymıştı. "Efendimizin de düşmanları ve iftiracıları mutlaka var. Son durumunu biliyorsunuz, yaptığı büyük fedakârlıkların sonucunda bugün neredeyse serveti tamamen kurudu. Ve hâlâ Mesleme geri püskürtülürse... Yani savaş bittiğinde yıllardır başında olduğu hazine hesaplarının bile inceleneceği söyleniyor, sanki efendim bir veznedarmış gibi... Ne aşağılık bir durum."

"Takdir de, adalet de kalmadı artık," diyen Evagrios ellerini yukarı kaldırdı.

"Çok doğru, ama ne yaparsın güçlü olmak gerek. Neyse biz konumuza dönelim. Şu Kallinikos'un kızları kurtulmayı başardılar biliyorsunuz. Efendimizin aslında bu başarısızlıktan ötürü sizleri cezalandırması beklenirdi, ama yüce yürekli ve merhametli biridir. Bu hatanızı nasılsa bir an önce telafi edeceğinizi düşünüyor."

Köle tüccarı, "Ama kızlar artık çok sıkı korunuyorlar," dedi.

"Öyle. Zaten Antuza konusunu ileriye bırakabiliriz. Şu anda İmparator çok daha önemli sorunlarla uğraştığı için evlenmeyi aklından bile geçiremez. Sarazenler'den kurtulmadıkça da böyle bir şeyin olamayacağını yakın çevresine söylemiş."

"O halde yeterince zamanımız var."

"Evet, ama yine de bu zamanı doğru değerlendirmeliyiz. Efendimiz bunları ince ince düşünüyor ve size yeni bir görev verdiğini söylemek için burada bulunuyorum."

Dört kişi kafa kafaya verip yeni görevi tartışmaya başladılar.

Konuşma bittikten sonra Petronaks çıkıp gitti, Hormisdas da onunla birlikte odadan ayrıldı. Nikosia alaycı, hatta sinirli gözlerle Evagrios'a bakıyordu.

"Bundan hoşlanmadım," dedi.

Evagrios omuzlarını silkti. "Bir tehlikesi yok. Son derece zekice hazırlanmış bir plan."

"Ben şu Saloma'nın kullanılmasından söz ediyorum. Ona kim bilir neler vaat etmek zorunda kalacaksın bu iş için. Ondan zamanında kurtulmalıydık, ama sen beni dinlemedin."

"Seni böyle konuşturan sadece kıskançlık, o kız daima bizim işimize yaramıştır."

Nikosia'nın yüzü tiksintiyle buruştu. "O halde ne biliyorsan onu yap. Petronaks'la başımı derde sokmaya niyetim yok, ama beni karıştırma o cadıyla olan hikâyene. Ben çıkıyorum, sen yanına çağır, konuş, hallet işi."

Yerinden kalkıp odadan dışarı çıktı kadın. Evagrios onun bir yerden kendilerini dinleyeceğinden emindi, ama buna aldırmıyordu. Ellerini çırpıp "Saloma," diye seslendi. Yan odadan hemen geldi kız. Bir parça şişmanlamıştı ve artık o da Nikosia gibi yüzünü boyamaya başlamıştı. Evagrios ona alıcı gözüyle baktı. "Evet, değişti, ama yine de yeterince köylü," diye düşündü.

"Saloma tatlım," diye başladı sözlerine. "Nikosia bir arkadaşını ziyarete gitti. Gelip de bana bir öpücük vermeyecek misin?"

Saloma isteksiz de olsa adama yaklaşıp onu öptü.

"Hayatım, ne kadar akıllı ve ne kadar tatlısın. Benim bütün talihsizliklerimi nasıl da paylaştın. Başkası olsa mutlaka kaçardı, bunları takdir etmediğimi sakın düşünme."

"Bana teşekkür etmen gerekmiyor. Başka ne yapabilirdim? Başıma gelenlerden sonra nasıl köyüme dönüp de babamı rezil edebilirdim ele güne? Konstantinopolis'ten de, Efes'ten de ayrılmama olanak yoktu. Benim gidebileceğim tek yer bir manastır, ölene kadar kalacağım karanlık bir manastır."

"Ama bak manastırda değilsin ve gözlerin pırıl pırıl.

Dinle, senin için yeni bir iş ayarladım, çok önemli bir kadının hizmetine gireceksin."

"Zengin bir tüccarın karısı mı?"

"Daha önemli biri."

"Bir senatörün karısı mı?"

"Daha da önemli."

"Gerçek bir patriçi karısı o zaman."

"Daha da, daha da..."

"Panagia aşkına despotes, ne demek istiyorsun?"

"Dinle, dinle ve bu günü yaşadığın için otur dua et, şükret. İmparator'un annesinin oda hizmetçisi olacaksın."

"Ne? Buna inanamıyorum."

Evagrios güldü:

"İnan inan, son derecede ciddiyim. Benim küçük güvercinimin başına talih kuşu kondu. Biliyorsun yeni İmparator köyden çıkma biri ve annesi de hâlâ saraya uyum sağlayamamış durumdu. Eminim şu anda Dafne'de yaşamaktansa öküzleri ve keçileriyle bir ahırda olmayı tercih ediyordur. Onun bu hali sarayda çalışanları canından bezdirmiş, kimseye kendisine hizmet ettirmiyormuş, herkesi kovuyormuş. Sarayın başaşçısı bile bıkmış hayatından. Mutfağa girip oğluna kendi eliyle yemek hazırlıyormuş ve 'Siz bu işlerden anlamıyorsunuz,' diye bağırıp çağırıyormuş. Konstantinopolis Konstantinopolis olduğundan beri böyle rezalet duyulmamıştır."

Evagrios başını salladıktan sonra genzini temizledi ve yumuşak bir sesle konuşmasını sürdürdü:

"Şimdi bu tuhaf ve gurur kırıcı durumu düzeltebilmek için sarayın ileri gelenleri bir yol düşünmüşler. Kadının yanına kendisine benzeyen, köy kökenli, doğal, senin gibi tatlı birini koymayı düşünüyorlar. Evet Salamo bu yüce görev sana verildi, onu rahat ettireceğinden eminim."

Kız duydukları karşısında afallamıştı. Renkten renge giriyordu, soluk soluğaydı heyecandan. Evagrios bir an için

onun bayılacağını sandı. Ama neyse ki Saloma toparlandı ve konuşmaya başladı:

"Despotes eğer bu söylediklerin doğruysa, benden bunu bir hiç uğruna yapmamı beklemiyorsundur, öyle değil mi?"

"Ah senin şu köylü zekâna bayılıyorum. Haklısın, açık konuşalım. Sen orada hiç kimsenin bilmediği şeyleri öğrenecek, çok özel konuşmalara tanık olacaksın. İmparator ve annesinin arasında geçenleri bir tek sen bileceksin. Tabii bu ilk anda olacak bir şey değil, önce onun güvenini tam olarak kazanman gerekir. Evet ondan sonra bu bilgileri Petronaks'a aktaracaksın, o da sana yeni emirler verecek, duruma göre. Eğer sakin ve aklı başında davranırsan bunda hiçbir tehlike yok. Anlaşıldı değil mi?"

Saloma adama uzun uzun baktı. "Despotes sen ne dersen de, yapacağım işin tehlikesi çok büyük. Ben aptal değilim. Ödülüm ne olacak?"

"Evet, evet ödüllendirileceksin tabii. Bin solidiye ne diyorsun?"

"Onu demek istemedim."

Evagrios şaşırmıştı:

"Bin solidiyi beğenmedin mi, peki ne istiyorsun?"

"Öncelikle yapacağım işin sonucunda ne olacağını bilmek isterim. Şu Leo ya da Kasia benim umurumda değil, ama şunu kesinlikle bilmelisin Konstantinopolis'e ihanet etmeyi asla ve asla aklımdan geçirmem. Eğer bu Hagarinler'in işine yarayacak bir entrika ise ben yokum."

"Öyle bir şey söz konusu bile değil. Kutsal Kitap üzerine yemin ederim sana bunun için. Bu, sonuçta sıradan bir saray entrikası, o kadar."

"Pekâlâ, anladım. Şimdi ikinci bir koşulum daha var. Bu iş bitince beni namuslu bir kadın yapacaksın."

"Namuslu bir kadın mı?"

"Evet, namuslu, şerefli bir kadın olmak istiyorum. Benimle evleneceğine yemin et. Kutsal haç üzerine yemin et."

"Söz veriyorum."

"Hayır söz yetmez, yemin et." Saloma'nın sesi çok kararlıydı. "Yemin et, zaten çok konuştun, yemin etmezsen şimdi pencereyi açıp avazım çıktığı kadar 'İhanet' diye bağırırım."

Evagrios kapana kısılmıştı. "Demek şantaj..." dedi. Koynundan küçük bir haç çıkardı ve dudaklarına götürdükten sonra yemin etti. Leo tahttan indikten bir ay sonra Saloma ile evlenecekti. O yemin ederken genç kadın yüzünde geniş bir tebessümle onu dinliyordu.

Birkaç gün sonra sarayın ileri gelenleri rahat bir nefes almışlardı. Yeni oda hizmetçisi işe başlamıştı ve daha ilk günden de başarılı olmuştu. Artık soylu kulakları köylü konuşmalarını, bağırışlarını duymayacaktı. Kasia, Saloma'dan çok memnun olduğunu kendi ağzıyla söylemişti. Kadını becerikli, sade ve içten bulmuştu İmparator'un annesi ve bunun için Petronaks'a teşekkür bile etmişti.

XXV

Kallinikos'un Açıklaması

Sofya'nın düğününden hemen sonra Kallinikos üniversitedeki derslerine ara vermişti. İçinde bulunulan durum nedeniyle herkes bunu normal karşılamıştı. Zaten öğrencilerin sayısı çok azalmıştı. Okulda kalan birkaç hukuk ve matematik öğrencisi genç aralarında onun evinde aerofili geliştirmekle uğraşacağını söyleyip gülüşüyorlardı.

Gerçekten de yaşlı bilginin aklı aerofile olmasa da başka bir şeye takılmıştı. Leo ile konuştuğu günden bu yana sürekli olarak yeni silah projesiyle ilgileniyordu. Okuldan ayrıldıktan sonra bir hafta kadar odasında kitaplarına daldı, bazı garip deneyler yaptı ve sonra da çıkıp Teodosius Meydanı'nın yakınındaki İmparatorluk Arşiv Dairesi'ne gitti, oradan da Augusteum'daki kentin ikinci büyük kütüphanesi olan Oktagon'a. Eve dönünce Fergal'den gidip kendisine Mangana'daki askeri arşivleri incelemesi için izin almasını söyledi.

İzin derhal çıktı ve bilgin, günlerde sararmış papirüsler ve kurtların yediği belgelerin arasında yaşadı. Evine bile gitmiyordu. Antuza'nın getirdiği yemekleri yemeye zaman ayırmak istemiyor, onun zoruyla birkaç lokma atıyordu ağzına. Daha genç meslekdaşları sağlığının bozulacağını, biraz ara vermesi gerektiğini söylediklerindeyse şöyle cevap veriyordu:

"İlk kütüphaneler kurulduğunda büyük Temistios'un söylediklerini aklınızdan çıkarmayın: 'Bilge kişilerin ruhları akıllarındadır ve aklın anıtı da kitaplardır.' İmparator bana büyük bir görev verdi. Böyle bir durumda nasıl kendi bedenime öncelik tanıyabilirim?"

Yaşlı bilgin sık sık onlarla geçmiş alimlerin, bilginlerin tezleri üzerinde tartışıyordu. İleri sürdüğü tezler ve sorular hepsinin aklını karıştırıyordu. Kendi aralarında Kallinikos'un fazla bilgi nedeniyle aklını yitirmeye başladığını konuşuyorlardı. Son olarak biri,

"Çıldırmış," demişti. "Metallerin dönüşümünden söz ediyor, bu tam bir çılgınlık..."

Antuza bu dedikoduları duyuyor, ama aldırmıyordu. O, babasının tam tersine son derece aklıbaşında olduğundan ve ne yaptığını bildiğinden emindi. Yaşlı Kallinikos bir şeyi kafasına takınca asla ve asla bundan vazgeçmeyenlerdendi. Bu hummalı çalışma bir süre daha sürdü, sonra bil-

gin okumalarının sona erdiğini söyledi. Bu kez kendini odasına hapsetti. Evin bacasından kimi zaman mavi, kimi zaman sarı, kimi zaman da kopkoyu kara dumanlar yükseliyordu. Efraim sık sık Işıklar Caddesi'ne gidip efendisinin istediği garip malları alıyordu. İki kez aradıklarını bulamadan geri döndü. Bu defa Kallinikos onu Fanar mahallesindeki daracık sokaklardan birindeki Kilikyalı tüccara yolladı. Efraim gerçekten de istenilenleri orada bularak geri geldi. Kallinikos'un deney ve araştırmaları günlerce sürdü. Çılgın gibi çalışıyor, odasından dışarı adım atmıyordu.

Sofya bir yeni gelin olarak mutluluğun tadını çıkarıyordu, ama yine de babasından ve kızkardeşinden uzun süre uzak kalamamıştı. Özellikle de bu garip durumda onları kontrol etmek gereğini duyuyordu. Sık sık geliyordu baba evine artık.

Bacadan çıkan dumanlar ve patlamalar mahallede yeniden büyü dedikodularının yayılmasına neden olmuştu. Her ne kadar Kallinikos İmparator tarafından korunsa da insanların ağızlarını büzmek kolay değildi. Özellikle de anlayamadıkları böyle durumlar karşısında. Sofya endişeleniyordu. Ailesinin başına yeni bir felaketin gelmesini engellemeliydi. Ve bir gün odadan duyulan gürültünün üzerine ani bir hareketle kapıyı açıp içeri girdi. Kallinikos çıldırmış gibiydi, saçı sakalı dağılmış, gözleri yerinden uğramıştı. Sofya ona doğru koşturdu. Ama çok şaşırtıcı bir şekilde babası hayatında ilk defa olarak ona lanetler yağdırdı:

"Çekil git önümden kadın, her şeyi mahvedeceksin, çık dışarı."

"Buna katlanılamaz," diye bağıran Sofya dışarı çıktı ve koşarak Antuza'nın yanına gitti. "Bu saçmalıkları sonlandırmalıyız," dedi. "Babamız deliriyor, bütün mahalle onun yeniden şeytanla işbirliği içinde olduğu söylentileriyle çalkalanıyor. Başımız yeniden derde girecek. O zaman bizi İmparator bile kurtaramaz. Buna bir son verilmeli."

"Sonuca ulaşmak üzere olduğunu söylüyor," dedi sakin bir sesle Antuza. "Eğer onu rahat bırakırsak kısa zamanda Konstantinopolis'i kurtarabilecekmiş."

"Konstantinopolis'i kurtarmak mı? Biliyordum zaten, babamız delirdi."

"Sen onu anlamıyorsun. Onu sadece ben ve bir kişi daha anlayabilir." Antuza burada sustu, o kişinin kim olduğunu söylemek istemiyordu belli ki.

"Ne demek istiyorsun?"

"Bu konuyu kapatalım lütfen Sofya, haydi gel." O kardeşinin koluna girerken Kallinikos'un oda kapısı şiddetle açıldı. Ocak sönmüştü ve her yer toz duman içindeydi. Sofya öksürmeye başladı, göz gözü görmüyordu. Kallinikos'un yüzü, elleri is içindeydi.

"Biri hemen koşup Leo'ya, İmparator'a haber versin," dedi. "Bana iyi bir mühendis yollasın, Ateş topları üzerinde bilgi sahibi olan birini. Bundan kırk yıl önce Sarazenler geldiğinde kullanılan ateş topları üzerinde uzman birini istiyorum, hem de derhal."

Kallinikos'un isteği İmparator'a ulaştırıldı ve Lesboslu Leander hemen Kallinikos'un evine gönderildi. Adam silahhanenin mühendislerindendi ve gerçekten de konunun en iyisiydi.

Kallinikos ona patlayıcılarla ilgili bilgileri aktarınca sakin bir sesle,

"Ama bunlar zaten 'İmparator Moris'in Stratejileri' kitabında var," dedi.

"Doğru var, ama ya şimdi söyleyeceklerim?"

Leander'in önüne sararmış bir papirüs getirip açtı.

Adam dikkatle baktıktan sonra "Anlamıyorum," diye itiraf etti.

"Evet anlayamazsın, çünkü bu eski Mısır yazısı. Bunu okuyabilenlerin sayısı bir elin parmaklarını geçmez ve ben de onlardan biriyim. Bunu simya üzerine yazılmış belgeleri

arasında buldum, Memfisli Orsirandes'in. Suyla yanan maddeler üzerine..."

"Ne? Suyla yanan maddeler mi?"

Kallinikos keyifle gülüyordu:

"Neden olmasın? Her gün Tanrı'nın yeni bir mucizesiyle karşılaşmıyor muyuz? Sana anlatacağım, dinle. Ben gençliğimde bu el yazmasını bir kez okumuştum ve sonra da bu konuda küçük bir deney yapmıştım. O zamanlar Mısır'daydım, Sarazenler'in İskenderiye kütüphanesini yok etmelerinden önce. İmparator bana ne istediğini söylediğinde düşündüm ve aklıma bu geldi. Orsirandes'in teorisi Konstantinopolis'i kurtarabilirdi. Ama bu papirüs neredeydi, hangi kütüphanede bulabilirdim onu? Sonunda binlerce belgeyi taradıktan sonra sizin Mangana'da ulaştım bu şahane bilgiye."

Kallinikos uzun uzun anlatmaya başlamıştı ve Leander şaşkınlık ve hayranlıkla onu dinliyordu. Yaptığı araştırmalar sırasında büyük zorluklar çekmişti, çünkü eski Mısır dilindeki bazı maddelerin ne olduğunu bugün anlamak kolay değildi. Ama sonunda bunu başarabilmişti ve eski bilginin bir konuda eksikliğini bile tespit etmişti, ama bu da önemli değildi. Sonuçta bir savaşta kullanılabilecek en önemli silahın ne olduğunu biliyordu. Bunlar yanıcı maddelerdi ve işin en önemli noktası bunların ne şekilde kullanılacağıydı.

Leander, Kallinikos'la birlikte uzun saatler boyunca kaldıktan sonra geri döndü. Yol boyunca düşünüp durdu, bu adamı başlangıçta küçümseyerek ayıp etmişti ve bundan ötürü için için utanıyordu. Kendi bilgisi onun yanında pek sönük kalmıştı. Yolda rastladığı bir dostu ona zamanını İmparator'un bunak dostuyla ziyan etttiğini söyleyince yine de dürüstçe şunu söyleyebilmişti: "O senin bunak dediğin adam cin gibi, cin..."

Leander gittikten sonra Kallinikos kızının biraz yemek yiyip dinlenmesi için bütün ısrarlarına karşın tekrar içeri

girdi. "Artık bu işin sonundayım," diyordu. "Şu anda yemek yemenin, dinlenmenin lafı bile olmaz."

Antuza yine zorla babasının ağzına biraz ekmek verip, şarap içirdi. Kallinikos bu defa Efraim'i de dışarı atarak tek başına odasına kapandı. Garip sesler geliyordu içerden ve bu kez Antuza da tedirgin olmaya başlamıştı. Gece boyunca bu sesler sürdü. Bütün hizmetkârlar yataklarına çekilmişlerdi. Sadece Efraim ve Antuza ayaktaydı. Kallinikos'un kapısında oturmuş kaygıyla bekliyorlardı. Etraf çok sessizdi, arada bir köpek havlamaları duyuluyordu. Sonunda Antuza da oturduğu yerde uyuklamaya başladı. Rüyasında kendini tekrar Sedir Adası'nda görüyordu. Birden müthiş bir gürültüyle ayağa fırladı.

Babası karşısındaydı. Kallinikos'un her tarafı simsiyahtı, bir zenciye benziyordu ve gözlerinde şeytani bir bakış vardı. Elinde tuhaf yumuşak bir maddeden yapılmış topa benzer bir şey tutuyordu. Sevinç içinde onu başının üzerine kaldırdı.

"Arşimed'in dediği gibi 'Evreka'. Buldum, buldum... Konstantinopolis'i koruyabilirim."

"Ne oldu despotes?" diye sordu Efraim.

"Gelin, gelin buraya."

Kallinikos boştaki eliyle Antuza'yı içeri çekti. Kandiller titrek ışıklarla yanıyordu. Masalar, yerler; kâğıtlar, kitaplar, kutular, tuhaf malzemelerle doluydu. Antuza şaşırarak ocakta ateş olmadığını gördü. Oysa insanın genzini yakan kokular vardı odada. Yaşlı adam kızını ocağın yanına kadar götürdü.

"Görüyor musun?" dedi. "Ocak sönük, küçücük bir köz bile yok."

Antuza başını salladı. Babasının garipliklerine alışıktı, ama yine de bir an için onun hastalanmış olabileceğini düşünmekten kendini alamadı. Efraim efendisine çaresizce bakıyordu. Kallinikos elindeki tuhaf topu ocağın en uzak

köşesine yerleştirdi. Antuza o an neler olduğunu anlayabildi:

"Yeni bir ateş topu deneyeceğiz galiba, öyle mi baba? İstersen kandillerden küçük bir ateş alabiliriz bunun için."

"Hayır kızım, gerekmez. Şimdi dikkatle bakın ve Tanrı'nın Konstantinopolis'in savunması için yolladığı mucizeyi seyredin."

Bilgin bakır bir kepçe aldı eline ve bunu yanındaki su dolu kazanın içine daldırdı, sonra da ocağa yerleştirdiği topun üzerine döktü.

Efraim "Şimdi de suyla ateş yakmaya kalkıyor," diye mırıldanırken başını iki yana salladı.

Kallinikos merakla ocağa bakıyordu, Antuza da eteklerini toplayarak babasının yanına yanaştı. Ama birden adam onu kenara itti. "Hayır, hayır. Yaklaşma, çok tehlikeli."

Daha o sözlerini tamamlayamadan ocaktan bir duman çıktı, önce mavi ince bir alev göründü, sonra da her yeri titreten bir gürültüyle alevler yükseldi bacadan yukarı doğru. Alevler giderek daha da yukarı çıkıyordu. Çatıdaki güvercinlerin korku içinde kanatlandıklarını duydular. Köpekler bir ağızdan havlamaya başlamışlardı. Antuza hiç düşünmeden kazana doğru koşturdu.

"Ne yaptın babacığım?"

O kazanı kaldırınca babası hemen fırlayıp elinden aldı:

"Hayır, hayır. Alevlerin kontrolden çıkmasını mı istiyorsun? Aptallık etme." Ona inanmadıklarını gözlerinden anlayınca kepçeyle azıcık daha su attı ocağa. Ve tekrar gürültüyle alevler yükseldi. Ateş iki misline çıkmıştı şimdi.

O sırada kapı delice vuruldu. Bunlar seslerden korkarak yataklarından fırlayan hizmetkârlardı. Efraim kapıyı açtığında biri, "İşte," diye bağırdı, "Şeytan ocağın içinde."

Antuza babasına yalvarıyordu:

"Lütfen şu ateşi söndür, burnuma yanık tahta kokusu geliyor, evimiz tutuşacak."

Kallinikos karşısındakilere memnun memnun baktı, gülüyordu. "Görüyorsunuz," dedi. "Kendi gözlerinizle gördünüz mucizeyi. Şimdi başka bir şey daha göreceksiniz." Bir başka bakır kazandan Antuza'nın ne olduğunu bilmediği açık renk bir sıvıyı ateşe döktü. Önce büyük bir tıslama sesi duyuldu, ardından ortalığı kesif bir gaz kokusu sardı. Herkes kendini dışarı attı, ama bu arada ateş de nerdeyse tamamen sönmüştü. Az sonra gerçekten en küçük bir kıvılcım bile kalmamıştı.

Kallinikos tekrar "Evreka," diye bağırdı. "Hemen Leo'ya haber yollayın. Ona Konstantinopolis'i koruyabileceğimi söyleyin."

Ateş tam zamanında söndürülmüştü, çünkü bir yığın insan ellerinde kovalarla Kallinikoslar'ın kapısına dayanmıştı. Efraim onları her hangi bir tehlikenin olmadığı konusunda zor ikna etti. Ama adamlar uzaklaşırken "Keşişler haklıydı," diye söyleniyorlardı.

Antuza babasını, sabaha kadar beklemesinin daha iyi olacağını, erkenden Fergal'e haber yollayacağını söyleyerek güç bela zaptetti. Ertesi gün öğlene doğru kenarları sıkıca kalın perdelerle kapanmış bir araba yanaştı Kallinikoslar'ın evinin önüne ve iki pelerinli adam aşağı indi. Bunlar Basil ve Leo'ydu.

Karşılıklı hatır sorma faslı oldukça kısa sürdü. Yaşlı adam imparator ve donanma komutanını neredeyse baştan savarcasına selamlamıştı. Onun derdi yeni buluşunu bir an önce anlatıp göstermekti, bunun dışında bir şeyle uğraşacak halde değildi. Leo ve Basil onun bu sevimli tavrını gülümseyerek izlediler. Önce uzun uzun çalışmalarını anlattı Kallinikos, ardından konukları odaya alıp dün geceki deneyi baştan sona tekrarladı. Bacadan yükselen alevleri ve gürültüyü duyan sokak bekçisi eve geldiğinde karşısında dev gibi bir Protektor görerek oldukça şaşırdı. "Çabuk buradan toz ol ve içerdekilerin kim olduğunu merak etmeye sakın

kalkma." Bu sözlerden sonra bekçi koşarak uzaklaştı. Her şey çok tuhaflaşmıştı Konstantinopolis'te.

İmparator ve amirali bir süre heyecan içinde konuştular, sonra da dışarı çıktılar. İkisi de tepeden tırnağa is içindeydi, ama gözlerinde büyük bir sevincin pırıltıları vardı. Antuza odasına çekilmişti, Leo onu yanına çağırttı. Genç kız gelince hemen eğilerek İmparator'u selamlamaya çalıştı, ama Leo onu kollarından tutarak durdurdu:

"En azından," dedi. "Bırak da burada kendim olayım. Hem annem ve ben sizin Trakyalı akrabalarınız değil miyiz? Babanın buluşunu gördün mü?"

"Evet, gördüm, babam galiba gerçekten biraz çıldırdı efendim. Sizce bu Konstantinopolis'i kurtarabilir mi?"

"Tanrı'nın yardımı olmadan bunu hiç kimse yapamaz. Söyle bana Antuza, eğer Lombardia kralı bize yarın yirmi bin silahlı adam yollasa, ona bunun karşılığında ne yapmalıyız?"

"Sanırım Augusteum'a altından bir heykelinin dikilmesini hak eder böyle bir davranışla."

"O halde güzel Antuza dinle. Yirmi bin kılıç, babanın şu anda bulduğu silahın yanında hiç kalır. Eğer bundan, zamanında ve yeterince yapabilirse herkesin hakkından gelebiliriz. Savaş sadece kılıç, ok ve mızrakla kazanılamaz. Zaten Araplar'da da bunlardan yeterince var. Hatta korkarım bizdekinden çok daha fazlası... Ama şimdi Panagia bize onlarla kıyaslanmayacak yepyeni bir silah daha yolladı. Ve bunu babanın bilgi ve zekâsına borçluyuz. Ona iyi bak. Bu senin en büyük görevin ve sorumluluğun. Yine de çalışsın, çünkü sadece dört haftamız kaldı. Bu büyük görevi kabul ettiğimde Tanrı'nın bana yardım edeceğini biliyordum. Yüzüm kara çıkmadı. Şimdi Konstantinopolis'i koruyabileceğimden eminim."

* * *

O öğleden sonra Kallinikoslar'ın evine çok sayıda Protektor geldi. İmparator'un pembe mürekkeple ve kendi eliyle yazdığı emir iletildi. Burada bilginin Mangana'ya taşınması ve çalışmalarını orada yapması yazılıydı, kendisine gereken her şey sağlanacaktı. İtiraz boşunaydı. Askerler kibarca evin bütün eşyasını, Kallinikos'un deney aletlerini, malzemelerini, kitaplarını, kutularını, parşömenlerini, tabletlerini alıp arabaya yüklediler. Ev tamamen boşalınca Leander'in Mangana'da onun için hazırladığı daireye gidildi. Silahhanenin tüm mühendisleri bilginin çevresinde ve emrindeydi. Kallinikos ilk gün bir parça şikâyet etti, ama ikinci gün duruma alışmıştı ve üçüncü gün 'Su Ateşi'ni* yapmaya başladı. Artık konuyu bilen birkaç kişi arasında yeni buluşun adı buydu.

Kallinikos büyük bir güvenlik çemberi içindeydi. Sadece çocukları, Efraim, Leander ve teknik yardımcılarıyla görüşebiliyordu. Tabii ki merak edenler de vardı bu garip durumu. Softa keşişler İmparator'un yaşlı büyücüyle anlaşıp Konstantinopolis'i şeytanla işbirliği yaparak korumanın peşinde olduğunu söylüyorlardı. Saraydan bazıları da İmparator'un annesinin hizmetçisi aracılığıyla kimsenin bilmediği gizli bir silahın yapılmakta olduğunu öğrenmişlerdi. Fazla merak iyi bir şey değildi. Kısa zaman sonra Mangana yakınlarında yakalanan Mısırlı bir genç Galata rıhtımında asıldı. Giritli bir gemici de Amestrian Meydanı'nda aynı şekilde canından oldu. Casusluk yapmak çok pahalıya mal olabilirdi, artık herkes bunu biliyordu. İmparator'un şakası yoktu. Ve Kallinikos çalışmalarına devam etti.

Bilgin, Leo'ya buluşunu açıkladıktan yaklaşık bir ay sonra da Marmara'nın pırıltılı sularında ilk Sarazen gemileri görüldü.

* İlk başlarda "Su Ateşi", daha sonra da Araplar tarafından "Rum Ateşi" adı verilen bu silah, günümüze kadar sırrını korumuştur. Modern bilim bunun içinde sülfür, neftyağı, terebentin vs. olduğunu tahmin ediyor. Kallinikos'un buna katkısı büyük bir olasılıkla sönmemiş kireçtir. Söndürmek için de ya bir kuvvetli asit ya da yine büyük olasılıkla sirke kullanmış olmalıdır.

XXVI

Sarazenler'in Gelişi

717 yılının Ağustos ayının on beşiydi. Altın Kapı'da iyi korunan bir askeri girişten, atında kan izleri olan bir haberci ok gibi daldı ve kalabalık Mese'ye doğru mahmuzladı hayvanı. İnsanlar iki yana ayrılıyordu o hızla ilerlerken. Teodosius meydanında sadece "Hagarinler Regium'u geçtiler, akşam olmadan onları surlardan görebilirsiniz," diye bağıracak kadar durdu. Az sonra Kalke'nin bronz kanatları açıldı ve haberci saraya girdi. Sarazenler geldi diye ne Augusteum'a ilan asmaya, ne de meydanlara çığırtkanlar yollamaya gerek vardı. Kısa zamanda herkes bu korkunç haberi öğrenmişti.

Kentin yedi halk kapısından içeri bir nehir gibi akıyordu Trakyalı göçmen kafileleri. Bunlar Tanrı'nın son ana kadar onları ve tarlalarını koruyacağına inanarak yerlerinden kımıldamamışlardı. Ama şimdi acı gerçek kaçınılmaz bir biçimde karşılarındaydı. Yaşlı kadınlar, erkekler, bebekler, genç kızlar akın akın geliyordu. Kimi eşyasını sırtında, kimi küçük arabalarda taşıyordu. Büyük bahçelere, uygun açık alanlara yerleştirildi bu zavallı insanlar. Rahibeler, yardımsever Konstantinopolisli kadınlar onları rahat ettirmek için ellerinden geleni yapıyorlardı, ama sonuçta ortaya çıkan tablo yine de acıklıydı.

Sonunda o korkunç an dayanıp gelmişti. Hagarinler Tanrı'nın himayesindeki kente, Konstantinopolis'e saldırmak üzereydiler. Kadınlar ve erkekler bir araya gelip fısıldaşarak konuşuyorlardı, ama doğrusu hiç kimsede bir panik havası yoktu. Şu ana kadar kadar yetkililer yapılan askeri hazırlıkları pek az açıklamıştı. Şimdi sarayın ve karargâhla-

rın kapıları ardına kadar açılmıştı ve binlerce asker surlara doğru harekete geçmişti. Pırıl pırıl zırhlarıyla eyalet süvarileri, tepelerinde gururla dalgalanan gösterişli bayraklarıyla piyade alayları, Leo'nun yeni paralı askerleri olan eli baltalı devasa Franklar kadınların içine su serperek, güven vererek dalgalar halinde ilerliyordu. Ve bir süre sonra çığırtkanlar alanlara çıkıp da "Düşmanı karşılamaya hazırız, birer Romalı olduğunuzu asla unutmayın," diye bağırdığında herkes bir ağızdan coşkuyla cevap verdi.

Öğleden sonra sanki bir yerden emir almış gibi halk deniz tarafındaki surlara doğru gitmeye başladı. Marmara boyunca Kutsal Saray'dan Altın Kapı'ya kadar uzanan yüksek duvarların üzeri on binlerce insanla doluvermişti birden.

Askerler Boğaz'a doğru olan surlara hiç kimseyi yaklaştırmıyorlardı, ama ahalinin bulunduğu yerden de manzara yeterince net olarak görülebiliyordu. Kıpkırmızı bir ağustos güneşi yavaş yavaş ufka yaklaşıyordu. Her yer bin bir renge boyanmıştı, sular da, gökyüzü de... Çok ilerlerde Bitinia dağları morarmıştı. Kuş sürüleri bir o yana, bir bu yana kanat çırpıyordu. Birkaç maceracı balıkçı son hızla kürek çekerek Teodosius ve Julian limanlarına bir an önce ulaşmak için uğraşıyordu. Büyük, kahverengi surların üzerindeki gezi yollarına birikmiş kalabalık fısıldaşıyordu. Hiç kimse gülmüyor, hiç kimse bağırmıyordu. Konstantinopolis'in görkemli gün batımlarından biriydi bu da. Ve belki de çok uzaktan bakılsa diğerlerinden farksız olarak algılanabilirdi. Herkesin hayranlıkla etrafı seyredip, hipodromdaki yarışları tartıştığı, ya da ertesi günkü Terapia, Kartalimen gezilerini planladığı sıradan akşamüstlerinden biri... Ama öyle değildi. Tek bir tatlıcı, şerbetçi bile yoktu dolanan, şarap evlerinin önlerindeki masalar bomboştu. Binlerce insan tek bir vücutmuşçasına neredeyse nefes bile almadan gözlerini Marmara'nın engin ufkuna dikmiş bakıyordu.

Ve sonra bir ses duyuldu:

"İşte orada!"

Ufukta ilk görülen küçük koyu lekelerdi. Sonra kırmızılar, sarılar belirdi. Güneyden esen meltem onları hızla Konstantinopolis'e getiriyordu. Keskin gözlüler bir orman gibi gelen tekneleri gösterdi parmaklarıyla. Sayılamayacak kadar yelken beliriverdi birden, sanki bir göçmen kuş sürüsüydü bunlar, öylesine çok... Ve bir inip bir kalkan binlerce kürek... Bir deniz canavarı gibiydi Arap donanması. Yine bir fısıltı dolaştı kalabalığın arasında: "Bunlar sadece keşif koluymuş. Saraydan duymuşlar, Mesleme'nin irili ufaklı tam bin sekiz yüz gemisi varmış..."

Korkutucu ve görkemli yabancı giderek yaklaşıyordu. İmparatorluk kentini kucaklayan suları ihlal etmeye kalkmanın ne demek olduğunu öğretecek olan dromondlarınsa hiçbiri görünmüyordu ortalıkta. Oysa herkes bunu umuyordu, Haliç'teki donanma şimdi çıkacaktı düşmana haddini bildirmek için. Ama ortada tek bir Roma teknesi bile yoktu. Surların üzerinde derin bir sessizlik hüküm sürüyordu ve Mesleme'nin donanması her an biraz daha belirginleşiyordu. Artık güverteler de seçilebiliyordu. Eli kamçılı adamlar dolanıyordu forsaların arasında. Sonra bu adamların sesleri de duyulmaya başladı: "Ha!..." Bu sesin ardından sırtına kamçıyı yiyenin sesi de: "Ah!..." Tuhaf bir ritimle davullar ve ziller çalıyordu. Denizciler bir ağızdan,

"Allah, Allah, Allah!" diye haykırıyorlardı. Daha da yaklaşınca kötü bir Yunanca duyuldu:

"Konuklarınızı karşılamaya hazırlanın Hıristiyanlar."

Surlar hâlâ büyük bir sessizlik içindeydi. Ukalalar korkakların kulağına eğilip, "Korkma canım," diyordu. "Akıntılar Marmara tarafından saldırmalarına asla izin vermez. Bu olanaksız. Burada bir tehlike yok. Savunulması gereken yerler diğer taraftakiler." İnsanlar merakla kulelere bakıyordu. Roma bayrakları sakin sakin dalgalanıyordu. Konstanti-

nopolis'i koruyacak olanlar, burunlarının ucundaki bu tehlikeye görmeyecek kadar kör ve sağır mıydılar? En sonunda bir mırıltı yükseldi: "Aslan? Aslan nerede?" herkes birden birbirine bu soruyu sormaya başlamıştı. "O bir aslansa neden şimdi ortaya çıkmıyor?"

Belki de bu sessizlik ve sakinlikten cesaret alarak büyük bir kalyon, girişi çifte kuleli Julian limanına doğru yaklaşmaya başlamıştı. Kürekler büyük bir ahenk ve disiplin içinde hızla inip kalkıyordu. Başları sarıklı, kaftanlara bürünmüş subaylar güvertede canlı bir renk yumağı gibi duruyordu. Kalyon iyice yakına gelmişti. Ucunda iriyarı beyaz sarıklı bir adam ayakta duruyordu. "Bir emir, bir Emevi prensi," diye yine mırıltılar yükseldi.

Adam Yunanca "Allah birdir," diye bağırdı. "Onun eşi benzeri yoktur, oğlu da... Kendinizi kandırmaya bir son verin. İsa sadece bir peygamberdi ve ondan sonra da Ḥazreti Muhammed geldi. Hak Dini'ne gelin siz de. Marangozunuz sizi koruyamaz. Şimdi neden yanınızda değil?"

Birden en yakın kuleden gökgürültüsü gibi bir ses yükseldi. Bu Basil'di. Amiral tek başına dimdik duruyordu kulede. Başının üzerinde pırıl pırıl kılıcını salladı. Karadan ve denizden şimdi binlerce göz ona bakıyordu.

"Marangozun nerede olduğunu soruyorsun demek. Sana söyleyeyim, bir tabut yapıyor." Sözlerini bitirince kılıcını aşağı indirdi ve bu işaretle büyük gürültüler çıkararak yanındaki mancınıktan kocaman bir gülle fırlayıp kalyonun içine düştü. Sonra bir ikincisi. Mancınık dev bir canavar gibi inip kalkıyordu.

Birinci taş kıyıya yakın taraftaki kürekçilerin oturduğu bölümü kan yığınına döndürmüştü. Yelkenciler sağa sola savrulmuştu. İkincisi çok daha iyi bir isabet kaydederek güvertenin bir bölümünü parçalamıştı. Sonra üçüncüsü indi ve kadırganın hem tahtaları, hem de gemicilerinin büyük bir kısmı darmadağın oldu. Kürekçilerden kalanların bir

kısmı ne yapacaklarını bilmeden çaresizlik içinde çırpınıyor, bir kısmı da canını kurtarabilmek için yerinden kurtulmaya çalışıyordu. Ama durum ümitsizdi.

Bir başka gemi ona yardım için yaklaşmaya çalıştı, ama mancınığın kolları hiç durmadan çalışıyordu, geri çekilmek zorunda kaldı. Birden bir düzine kadar mahcınık daha devreye girdi. Bir büyük gülle kalyonun tam ortasına düşerek güverteyi paramparça etti. Ve tekne batmaya başladı. Bu ilk kurbandı. Az önceki gösterişli kadırga suların koynunda giderek yok olurken Arap donanması da Prens adalarına doğru geri çekiliyordu.

Surlardan inanılmaz zafer çığlıkları yükseliyordu. Roma tekneleri Julian limanında enkazdan kalan Arap askerlerini toplamaya başlamıştı. Bu işe hiçbir katkısı olmayan, ama kendini çok önemli hisseden kalabalık bağırıyordu: "Sallandırın onları!"

Basil'in askerleri yarı yarıya boğulmuş askerleri kıyıya çıkardığında bu naralar daha da artmıştı. Ama amiralin adamları gözü dönmüş bir şekilde çığlıklar atarak üzerlerine gelen kadınları ve keşişleri uzaklaştırarak, "Yavaş olun," dediler. "Ölüler konuşamaz. Bu esirler bizim için altın değerinde."

Binlerce insan coşku içinde bağırıyordu artık,

"Panagia bizimle birlikte, Aziz Teodore bizimle birlikte. Aslanımızın pençelerini gördünüz mü?"

Arap gemileri Marmara'da sakin bir koy ararken, surların üzerindeki binlerce kişi de ilahiler söylemeye başlamıştı.

Ve bu ruh haliyle insanlar, yürekleri cesaret ve güvenle dolmuş olarak evlerine döndüler. Sanki tehlike tamamen bitmişti. Hemen herkes "Bizim zaferimiz," diye şişinmeye başlamıştı sokaklarda. Basil ise hâlâ olduğu yerde kımıldamadan, uzaklaşan yelkenlere bakıyordu. Fergal'e dönüp "Daha çok, çok, çok gemileri var, ama hiç olmazsa biri ek-

sildi" dedi. "Kayınpederinin mancınığı çok işe yaradı bugün, ne yazık daha çok iş bekliyor bizi. Bu sadece bir damla, koca bir kazanda tek bir damla."

Basil ve Fergal, daha sonra Leo'yu Kasia ile birlikte oturduğu Dafne'nin üst katındaki dairede buldular. İmparator mancınığın zaferini uzaktan da olsa izlemişti. Amiral içeri girince gülerek ona doğru koştu ve denizcinin güçlü ellerini kendi ellerinin arasına alarak,

"İlk derslerini aldılar," dedi. "Bu çok önemliydi, halkımız için çok önemli. Sana teşekkür ediyorum Basil. Bundan iyisi olamazdı. Haliç'in ağzındaki zincir ne durumda?"

"Donanmanın kontrolü altında ve çok iyi durumda. Bazı esirlerimiz var, onları sorgulayayım mı?"

"Evet, ama işkence yok. Onlar cesur adamlar. Ve sen Fergal, Kallinikos'la Leander'in çalışmaları ne durumda?"

"Bazı maddeleri bulmakta zorlanıyorlarmış, ama söylediklerine göre on gün içinde yeterince 'Su Ateşi'miz olacakmış."

"İyi, iyi. Mikael'e söyle Hagarinler'in Boğaz tarafından saldırmamaları için dualarını iki katına çıkarsın. Elimizden gelen her şeyi yapmalıyız onları uzak tutabilmek için. Bu arada lütfen gece gündüz ilahi söyleyen Aziz John manastırındaki 'Uykusuz Keşişler'e de söyleyin toparlanıp Aya Sofya'ya gelsinler. Kentin kadınlarının onlara her zamankinden daha fazla ihtiyacı var."

Leo'nun gözleri parlıyordu, adımları dipdiriydi. Böylesi bir tehlikenin içinde inanılmaz derecede sağlıklı ve hatta neşeliydi. Kendine ve yaptıklarına güvenen bir askerdi o şimdi. Kendi kaderine hâkim bir erkek... Leo ve Basil dışarı çıkmadan önce önünde eğildiğinde, "Ne müthiş bir şey bu," dedi. "Sizler gibi birer dostu ve askeri olmak..."

Ama onlar gidince hemen annesinin yanına oturup ba-

şını onun omzuna koydu. Kasia oğlunu saatlerdir hayranlıkla izlemişti. Leo tekrar güldü, ama bu defa gülüşü coşkulu değildi.

"Bugün anacığım," dedi. "Benim doğum günüm, ben bugün için doğdum, bunu biliyorum. Protektor olduğumdan bu yana bunu biliyordum. Bugünün geleceğini... Hepimiz de Tanrı'ya aidiz, ben de, Mesleme de, Halife de, Basil de... Ve her iki imparatorluğun binlerce insanı da... Bakalım kimi daha öne çıkaracak? Senin aslanın sıradan biri olmadı, asla olmadı. İnsanlar bunu bilecekler. Kendimi küçücük bir hayata hapsedip ölümü beklemedim ben."

"Ölümden söz etme," derken Kasia göğsünde haç çıkardı. "Bu çok kötü bir söz. Hem bak, Basil ilk zaferi kazandı."

"Arap emirlerini bir süre için duraklatacaktır bu zafer ve halkımız da bu gece rahat uyuyacaktır. Hepsi bu. Ama sonra... Yarın yine ortalık karışacak, gök gürültüleri arasında kıyamet kopacak. Mesleme uğraşacaktır, ta ki.. Bu kız da kim?" İçeri genç bir kadın girmişti.

"Ah, bu Saloma." Kasia memnun gülümsüyordu. "O benim yeni hazinem. Şu lanet saraya girdiğimden bu yana rastladığım tek aklıbaşında hizmetkâr. Bana eski günleri hatırlatıyor."

Leo gözlerini kıza dikmişti, kızın ödü patlamıştı bu bakışlardan, İmparator'un elinin tek hareketiyle hemen titreyerek dışarı çıktı.

"Eğer bu kız seni mutlu ediyorsa anacığım, çok iyi. Ama, ama hayatım şunu unutma, bize burada çok sevildiğimiz için itaat etmiyorlar, bizden korktukları için eğiliyorlar önümüzde. Saray bizim Mesembria'daki çiftliğimiz değil. Duvarların kulağı, tavanların gözü vardır burada. Düşmanımız çok.. Hadım Paul şu anda zararsızmış gibi duruyor, ama o bir yılan. Ve yılanlara asla güvenilmez. Dikkatli ol. Bir gün..."

O sırada Peter kapıyı çaldı, Protektorlar'ın komutanı gelmişti. Adam baştan aşağı silahlarını kuşanmış olarak, pelerinini savura savura telaşla içeri girdi.

"Yüce imparatorum," dedi. "Sur dışındaki bazı köylerden dumanlar yükseliyor. Yollarda binlerce kişinin ayağa kaldırdığı toz dumanları yükseliyor. Türkmenler ileri karakollarımızdakilerle dövüşe başladılar."

Leo hemen miğferini başına taktı. "Onların zamanıydı. Blakernai'deki Anastasius Sarayı'na gidiyoruz, askerlerini topla, ben de seninle geliyorum."

"Bu kadar çabuk mu?"

Kasia'nın dudakları titriyordu.

"Hayır anne, şimdi acıklı vedalaşmaların zamanı değil." Eğilip onu öptü. "Bu gece beklediğim sadece bir haberci. Sanırım sadece bunu yapacaklar. Ama gidip Hagarinler'e bir sezarın yüzünü göstermem gerekiyor."

Leo haklıydı. Yazın gölgeleri uzarken surların dışındaki Selimbria* yolunda birkaç atlı belirdi. Üzerlerinde sağlam ve değerli zırhlar olan mağrur yüzlü adamlardı bunlar. Altlarında son derecede çevik ve hızlı küheylanlar vardı. Mızraklarını baş aşağı taşıyorlardı, Roma birlikleri görününce içlerinden biri tiz perdeden borusunu öttürdü. Buna, karşı taraftan da benzer bir boru sesiyle karşılık verildi ve bir subay onları karşılayıp selamladı. "Göreviniz?" diye güzel bir Arapçayla sordu. Müslümanlar karşılarındaki kızıl saçlı Spatarios'un kendi dillerini bu kadar güzel, aksansız konuşabilmesinden etkilenmişlerdi. Liderleri "Ben Kaid** Hüseyin," dedi. "Emirlerin Emiri'nden İmparator'a bir haber getirdim."

Fergal adamı tekrar selamladı. "Gelişinizi tahmin edi-

* Silivri.

** Arap ordusunda bir rütbe.

yorduk. Efendim Basileus Blakernai kalesinde. Benden sizi yanına götürmemi istedi."

Hüseyin bir an duraksadı. "Ya yanımdakiler, onlar nerede bekleyecekler?"

"Hepsi sizinle gelebilir." Fergal'in yüzünde mağrur bir ifade vardı. "Emirler açık, sizlerin gözlerini bağlamayacağız, her şeyi kendi gözlerinizle görün."

Kapının ahşap kanatları ardına kadar açılmıştı. Kaid ve yanındakiler içeri girdiler, indirilen büyük köprüyü geçtiler. Altlarında kemerlerden gelen su gürül gürül akıyordu.

Ve şimdi de önlerinde II. Teodosius'un yaptırdığı çifte sur duruyordu. Göz alabildiğine uzanıp gidiyordu dev kuleler, kalın ve yüksek duvarlar. Akşamın karanlığında daha da korkutucu görünen koyu kahverengi, siyah ve gri bir set... Bazı yerleri yosun ve sarmaşıklarla yeşillenmiş, bazı yerleri çıplak ve ürkütücü, ama tümüyle güçlü ve sarsılmaz. Dış surlar yüz otuz ayak yüksekliğinde, on üç ayak genişliğinde; iç surlarsa altmış üç ayak yüksekliğinde, on üç ayak genişliğindeydi. Yedi kapının yedisinin de kenarında yedi yüksek kule vardı. Haliç'ten Blakernai tepelerine kadar olan uzunluğu yaklaşık dört mildi surların. Hüseyin'in yanında atını süren Fergal, Araplar'ın her ne kadar belli etmek istemeseler de gözlerinde beliren hayranlık ve şaşkınlığı görebiliyordu. Onun içindeyse gizli bir ses vardı konuşan. Bu ses diyordu ki:

"Buraya Gotlar, Hunlar ve Avarlar geldi. Ama hiçbiri Yeni Roma'nın kapılarından içeri giremedi. Geldikleri gibi dönüp gittiler. Sizler onlardan daha mı iyisiniz? Daha mı cesur, daha mı kahramansınız? Siz de geldiniz ve siz de bütün gururunuza rağmen eliniz boş olarak geri gideceksiniz."

Ama bu sesi içinde sakladı. Sessizce, elçilerle birlikte iç ve dış surlar arasında at sürüyordu Fergal. Tepelerinde bir yığın miğfer ve bir yığın mızrak görünüyordu. Binlerce asker hazır bekliyordu. Kimileri de talim yapıyordu. Yol bo-

yunca pek çok süvari ve piyadeye yol verdiler. Ve şimdi karşılarında bugün kalyonu ezip geçen mancınıklardan biri vardı.

"Konstantinopolis'i alabilmek için çok uzun bir yoldan geldiniz dostum," dedi Fergal, Araplar'ın komutanına. "Etrafına iyi bak ve gördüğün her şeyi emirine anlat."

"Vallah," diye cevap verdi Sarazen. "Senin İmparator'un düşmanlarına gücünü göstermekten hiç mi çekinmiyor?"

"Konstantinopolis'in efendisinin Tanrı'dan da, insanlardan da saklayacak bir şeyi yoktur. Hem unutma onun adı 'Aslan'dır."

Haliç'e tepeden bakan kuzeydeki Blakernai Sarayı'na giden yola geldiklerinde yaklaşık kara surlarının dörtte üçünü katetmişlerdi. Bir zamanlar I. Anastasius'un yazlık saray olarak yaptırdığı bu kalede şimdi Leo düşman elçilerini bekliyordu. Adamlar imparatorluk kentinin sahibi hakkında pek çok şey duymuşlardı. Damaskus'takine benzeyen geniş ve zengin bir salonda uzun elbiseler giymiş soylular tarafından kabul edilmeyi bekliyorlardı. Ama Fergal onları meşalelerin aydınlattığı çıplak duvarlı dar bir bölüme yönlendirmişti. Salonda bir yığın silahlı adam vardı. Haberciler alçak bir tahta doğru götürüldüler, tam karşılarında çok sade bir zırh ve miğfer giymiş bir adam oturuyordu. Rütbesini belli eden sadece ayağındaki erguvan rengi çizmelerdi. Oturduğu yerin üzerinde, tam ortasına altın bir kartal işlenmiş siyah ipekten bir bayrak vardı. İmparator'un sağında Strategos Artavasdos, solunda da Amiral Basil duruyordu. İkisi de kılıçlarını çekmişlerdi. Arkasında ise taştan oyulmuş gibi hiç kımıldamadan duran devimsi yirmi Frank dikiliyordu. Sarı lüleli uzun saçları altın kalkanlarına yansıyan bu adamların bellerinde korkutucu baltalar sallanıyordu.

Araplar gururlarından taviz vermeden, ama saygıyla eğilip İmparator'u selamladılar. Cesur askerler birbirlerine baktı. Sonra Hüseyin ve arkadaşları sarıklı başlarını öne

eğip, ellerini önlerinde birleştirerek beklemeye başladılar.

"Hoş geldiniz," dedi Leo iyi bir Arapçayla. "Sizi bekliyorduk. Kilikya'da görev yaparken dilinizi öğrenmiştim. Başka bir zaman olsa karşılıklı oturup dostluk edebilirdik. Ama emirinizin bunu istemediğini biliyorum. Söyleyin bakalım bana ne haber getirdiniz?"

Kaid yanındaki iki arkadaşına baktıktan sonra kuşağından bir rulo kâğıt çıkardı. "Roma'nın Efendisi," diye düzgün bir Yunanca'yla konuşmaya başladı:

"Sizin gurur ve değerinizi iyi biliyoruz. Ne cevap verirseniz verin, zaten Allah'ın isteğinin olacağını da... Peygamberimiz Muhammed, Suriye ve İran'la Müslümanlığı kabul etmelerinden sonra savaşmamıştır. Biz de şimdi buraya sizi Hak Dini'ne davet etmek için geldik."

"Oku," dedi imparator. Hüseyin ruloyu açtı:

"Allah'ın kulu, Allah'ın gölgesi, Hint denizinden Batı denizine kadar herkesin, kralların ve taçların sahibi Süleyman'dan kendine Romalılar'ın imparatoru diyen Leo kuluna:

Bana ve İslam'ın savaşçılarına Konstantinopolis'i teslim et. Emirler Emiri Mesleme'ye onun kapılarını ardına kadar aç. O zaman benim sevgi ve merhametim senin halkının üzerinde olacaktır. Aileleriyle şimdiki varlıklarının yarısını koruyarak güven içinde yaşayacaklar. Sana gelince Leo, sana da zenginlik, onur ve emirlerimin içinde en has yeri teklif ediyorum."

Kaid bir an durdu, Leo tuhaf bir şekilde gülüyordu. "Halife umduğumuzdan da yüce gönüllü çıktı," dedi. "Ama acaba dediklerini kabul etmezsek ne olacakmış?"

"O zaman, benden ve askerlerimden sakın ha merhamet dilemeyin. O zaman, kentiniz yerle bir olacak. Yaşlılarınız sürgünde ölecek, genç kızlarınız odalık yapılacak, delikanlılarınız hadım edilecek. Altınlarınız, gümüşleriniz bizim olacak. Kiliseleriniz camiye çevrilecek, manastırlarınız

yerle bir edilecek. Boşuna gururlanmayın, biz başından beri daima fethettik. Siz İranlılar'dan, Gotlar'dan daha mı cesursunuz, daha mı kahramansınız? Ki unutmayın onlar şimdi cehennem ateşinde cayır cayır yanıyorlar."

Kaid ruloyu tekrar sararken herkes homurdanmaya başlamıştı, ama İmparator hâlâ gülümsüyordu. Askerler mızraklarını sinir içinde yere vuruyor, Franklar ellerini baltalarına götürmüş kıpırdanıyorlardı. Leo bir el hareketiyle onları durdurdu. Sesi hâlâ yumuşaktı:

"Kaid Hüseyin," dedi. "Buraya, Roma Basileus'una bu kâğıdı getirip okumanın ne demek olduğunu iyi biliyorum. Başka bir gün, mutlu ve barış içinde bir gün karşılaşsaydık eminim iyi dost olurduk. Ama şu anda tek yapabileceğim sana kırmızı ipekten bir pelerin armağan etmektir. Ayrıca aranızda paylaşılmak üzere yüz solidi veriyorum sizlere."

Sarazenler İmparator'un önünde tekrar saygıyla eğildiler.

"Ve şimdi," diye devam etti Leo. Ayağa kalkmıştı. "Komutanına şu cevabı götür:

"Bir Roma imparatoru anlamsız anlaşmalar yapmaz. Surlarımızı gördünüz, gelin ve onları yıkın. Gemilerimizin nerede olduğunu da biliyorsunuz. Gelin, onları da alın. Aslan'a çok yaklaşırsanız başınıza geleceklere de razı olmalısınız. Dinimizle ilgili sözlerinize gelince, bunların tümü de saçma ve değersiz. Yalnız şunu söyleyeyim, bundan böyle emirinizden gelecek tek bir haberciyi kabul ederim, onun yalvardığının haberini getireni. Bunun dışında kim gelirse kellesini Altın Kapı'ya asarım, bu böyle bilinsin. Cihad için çok uzaklardan kalkıp geldiniz. O halde kılıçlarınızı bileyin Allah'a dua edin. Çünkü bunlara çok ihtiyacınız olacak."

Böylece elçiler gittiler. Leo onların paramparça edilmesini engellemişti. Fergal, Araplar'ı Çeşmeli Kapı'da bırakıp geri geldiğinde İmparator'un yüzünde hâlâ o zoraki gülüş vardı.

"Majesteleri," dedi Spatarios. "Onlardan ayrılana kadar hayran hayran etrafa baktılar. Bizim sayısız adamımız olduğunu sanıyorlar ve kendi aralarında güçlerini artırmaları gerektiğine dair fısıldaştıklarını duydum."

"Bu bize zaman kazandıracak, Kallinikos'a da... Onun iki haftalık çalışması bize tahmin edilenden çok daha fazlasını getirebilir."

Ve bu sözlerden sonra İmparator tek sözüyle onun için ölebilecek seçme askerleriyle savunmanın merkezi olan Aziz Romanos* kapısındaki Baktagion Kulesi'ne gitti. Uzaklarda Trakya'nın düzlüklerinde gökyüzündeki yıldızlara nazire yapar gibi kamp ateşleri yanıyordu. Karanlıkta davul, boru, zincir, öküz, deve, at sesleri duyuluyordu. Arada bir vahşi Tatarlar nara atıyordu. Ve bunların arasında Hak Dini'ne gönül vermişlerin derinden "Allah" diyen sesleri yükseliyordu. Bunların hepsi birleşiyor, sonunda savaşın garip sesi oluyordu.

İmparator'un yanında ne bir haç, ne de bir papaz vardı, ama Fergal onun kollarını göğe kaldırıp dua ettiğini gördü. Leo dua ediyordu:

"Ey yüce Tanrım. Sonunda düşmanlar geldi. Dilim, elim, beynim her şeyim Hıristiyanlığın ve bu kentin hizmetinde. Düşman çok kuvvetli. Bana meleklerini gönder ve eğer başaramazsam, burayı koruyamazsam benim canımı al."

* Topkapı.

XXVII

İmparator Konuşunca

Kalyonun batırılışı ve elçilerin getirdiği haberler Mesleme'yi bir süre için durdurmuştu. Sayılamayacak kadar çoklukta Arap askeri, mancınık güllelerinin ulaşamayacağı noktalarda, çevreleri derin hendeklerle çevrili kamplar yapmaya başladı. Donanma ise kara ordusunun kendisiyle uyumlu çalışabileceği güne kadar açıklara çekildi. Ve eylül ayının 1'inde, gemiler tekrar Marmara'da göründüler. Bu kez Altın Kapı'nın yaklaşık iki mil kadar yakınındaki Magnaura* kumsallarının açığında demirlemişlerdi.

Bu arada kent halkı umut ve umutsuzlukluk kasırgalarının arasında savrulup duruyordu. Bir bakıyordunuz herkes Tanrı'nın onlardan yana olduğunu söyleyip düşman kamplarına saldırmanın tam zamanı olduğunu haykırıyor; bir bakıyordunuz kentin kapılarındakilerin ihanet ettiği ve azgın Tatar askerlerinin Mese boyunca at koşturarak geldikleri haberiyle titriyorlardı. Genç erkeklerin işi başından aşkındı. Bunların bir kısmına yeniden askeri eğitim veriliyor, bir kısmı da silahhanede çalışıyordu. Geride kalanların büyük kısmı yaşlı kadın ve erkeklerdi ve bu gerçek dışı söylentileri çıkaranlar da onlardı.

Çok sayıdaki papaz, rahip ve keşiş Patrikhane'de yaşadıklarını hâlâ unutmamışlardı. Kallinikos'la ilgili dava çoktan düşmüştü, ama onların hıncı ve öfkesi dinmemişti. Şimdilik ellerinden gelen tek şey, Leo'nun aleyhine olabilecek en küçük bir dedikoduyu bile dallanıp budaklandırarak kulaktan kulağa yayılmasını sağlamaktı. Donanma karargâhı-

* Marmara surlarının hemen yanındaki bölge.

nın yakınlarındaki Neoria rıhtımında tunçtan bir öküz heykeli vardı. Bir bela söz konusu olduğunda böğürdüğü söylenirdi bu heykelin. O civardaki Aziz Didimos keşişleri birkaç gece önce öküzün üç kez böğürdüğünü ve gözlerine bu yüzden uyku girmediği üzerine yeminler ediyorlardı. Ama bundan daha korkunç olan söylenti, içlerinden çok saygın bir münzevi keşişe Aziz Gabriel'in görünmesi ile ilgili olandı. Güya aziz, keşişe kenti kuşatan saldırgan Hagarinler'e karşı hiçbir şey yapılamayacağını ve hatta asla yapılmaması gerektiğini, çünkü, bunun kaçınılmaz bir kader olduğunu, Araplar'ın ta Teodosius meydanına kadar geleceklerini ve tam o sırada hiçbir ölümlünün yardımı olmadan gökten inen meleklerin onları yok edeceğini söylemişti.

Tabii ki Marinos da bu konuda elinden geleni esirgemiyordu. Daha önce asla tepesine çöreklendiği sütunun etrafında bu kadar insan birikmemişti. Bir yığın aylak ve kafasız kadın, erkek her gün buraya gelip yarı deli keşişin şom ağzından dökülen lanetleri, belaları tuhaf bir ruh hali içinde dinliyor ve adeta bundan zevk alıyordu. Marinos da bu beladan kurtuluş olmadığını, Tanrı'nın gazabının Konstantinopolis'i daha önce başka uluslara yaptığı gibi silip süpüreceğini avazı çıktığı kadar bağırarak söyleyip duruyordu.

Bütün bunlar halkta bezginlik ve umutsuzluk yaratıyordu. Bazıları kendilerini evlerine kapatıp oruç tutuyor, bazıları ise gece gündüz kiliselerde dua edip ilahi söylüyordu.

İmparator bütün bunları bildiği halde bir süre ses çıkarmadı. Böyle bâtıl inançlar ve iftira dolu tehlikeli fısıltılarla bir yere varılamayacağını biliyordu, bunların yaratacağı olumsuzlukları sonlandırmak için acele etmedi başlangıçta. Ama sonra bir gün işin giderek çığırından çıkmakta olduğunu, aklı başında din adamlarının bile bu akıl almaz hurafelerin etkisi altına girdiğini görerek duruma el koydu ve kentin tüm igumelosları Patrikhane'ye çağrıldı. Ama gelen-

leri Patrik değil, tepeden tırnağa tören silahlarıyla donanmış, üzerinde görkemli üniformasıyla Basil karşıladı. Yanında yine kendi gibi gösterişli zırhlarıyla çok sayıda deniz subayı vardı.

"Kutsal pederlerimiz," diye söze başladı amiral. Gelenlerin yüzleri şaşkınlık içindeydi. "Yücelerin yücesi Basileus benden size şunu sormamı istedi: İçinizde din değiştirmek isteyenler var mı?"

Dehşet içinde bir mırıltı yükseldi bu sözlerden sonra: "Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına bu nasıl bir soru? Tanrı korusun."

"O halde bu saçmasapan söylentiler de nereden çıkıyor? Ne demek oluyor, düşmana karşı ölümlü kılıcının kalkmaması gerektiği? Bunu kim söylüyorsa, şimdi dürüstçe karşıma çıkıp tekrarlasın."

Herkes sus pus oluvermişti. Basil'in ses tonu hiç kimseye cesaret veremeyecek kadar sertti. Sonra içlerinden biri, Aziz Diomedes Manastırı'nın igumelosu yavaşça, "Hepsini Marinos söylüyor," dedi.

"Peki, siz de onunla aynı fikirde misiniz?"

Tekrar sustular, içlerinden bazıları bunu inkâr ederek mırıldandı.

"O halde kutsal pederler," dedi Basil. "Gidip din kardeşlerinize deyin ki, eğer kılıcımız düşmana karşı kalkmazsa sizi hiç kimse kurtaramaz. Sizler Aziz Paul'den daha mı akıllısınız?"

"Hayır, hayır," diye mırıldandı igumeloslar. "Tanrı korusun."

"O halde dinleyin, o ne demişti: Çalışmayan yemek de yiyemez. Yarın tüm keşişlerinizi surlara yollayacaksınız, onlar da diğerleri gibi çalışacaklar. Eğer orada çalışamayacak halde olanlar varsa, onlar da hastanelere gidecekler, ya da fırınlara. Yaralılara, hastalara baksınlar, ekmek pişirsinler. Yine de itiraz edenler olursa onlar da kutsal oruca başlasın-

lar. Konstantinopolis'te artık çalışmayana ekmek yok. Bütün bunlara rağmen hâlâ hurafe yayanlara gelince... Rahat olsunlar, onlar da şehitlik mertebesine ulaşacaklar. Şimdi gidebilirsiniz."

Siyah şapkalı adamlar dışarı çıktı. İçlerinden kızsalar da bunu belli edemiyorlardı, İmparator'un tehdidi gerçekten de etkili ve korkutucu olmuştu. Basil yanındaki adamlara gidip Marinos'u da derhal susturmaları emrini verdi.

Ahşap sütunun yanına ulaştıklarında keşiş her zamanki gibi bağıra çağıra lanetlerini sıralıyordu ve çevresi kalabalıktı. Hiç zaman kaybetmeden komutan "Kesin," dedi ve baltalar inip kalkmaya başladı. Herkes şaşkınlık içindeydi, Marinos belalar okuyordu, ama askerler aldırmadan işlerine devam ettiler. Sonunda keşiş korkuyla aşağı inip yakınlardaki kiliseye doğru koşmaya başladı. Kalabalık dağılırken bazıları gülüyor, bazıları da göğsünde haç çıkarıyordu.

Basil kendisine verilen emirleri yerine getirip bitirdiğinde gülüyordu. "Bu gece," dedi. "Konstantinopolis'te hiç kimseye uykusunda aziz görünmeyecek."

Bunlardan sonra halk arasındaki konuşmalar hemen değişiverdi. "Kandırıldık," diyordu bazıları. "O bir aziz değilmiş, sütunu yere yıkılırken ne gök gürledi, ne de tufan çıktı. Deli herif..." Bazıları gidip onu sığındığı kiliseden çıkarıp denize atmaya bile kalkıştı.

O gün akşam olmadan Marinos ortadan kayboldu. Onun, sorumluluğu üzerine alan bir manastıra sığındığı söyleniyordu. Gece Dafne'de Basil'i karşılayan Leo silah arkadaşına teşekkür etti. İgumeloslar tüm din adamlarını kentin savunması için yollayacaklarını söylemişlerdi ve söylenti çıkaranların ağzını kapatacaklarına dair de söz vermişlerdi. "Bugünlük bu kadarı yeterli," dedi Leo. "Sarazen belası tüm gücüyle tepemdeyken bir de bu softalarla uğraşamam. Onları işim bitince nasıl susturacağımı biliyorum ama..."

Daha sonra İmparator kara ve deniz surlarından, Galata' dan, Krisopolis'ten gelen haberleri dinledi. Son olarak Fergal, efendisinin huzuruna girdi. Genç Kelt'in yüzüne bakar bakmaz Leo diğerlerini hemen dışarı yolladı.

Fergal'in üzerinde fazla bir giysi yoktu ve yüzü solgundu, elleri ayakları morarmıştı, soluk soluğaydı. İmparator'u selamlamaya çalışırken bacakları titredi ve Leo onu kendi elleriyle bir kenara oturttu.

"Yine mi yüzdün? Ve sanıyorum sadece birkaç kulaç atmamışsın. Senin gibi bir yunus bile bu kadar yorulduğuna göre..."

"Evet despotes, yüzdüm. Bugün içimden bir ses bana git de şu Arap donanmasına bir bak, dedi. Kendimi tutamadım, gidip Altın Kapı'yı koruyan Kiklobion kalesinin önünden suya girdim."

"Benden izin almamakla iyi etmişsin, çünkü buna asla izin vermezdim. Neyse anlat bakalım neler oldu."

"Fark edilmemek için başıma biraz çalı çırpı sarıp Sarazen donanmasına kadar yüzdüm. Gemilerin tümü de Magnaura açıklarında ve güneydoğuya doğru yayılmışlar. Mısır ve Fenike'den gelmişler tümü de. Tekneler tepeden tırnağa silahlı askerlerle dolu. Çok yakınlarına kadar sokuldum ve konuşmalarını dinledim, az kaldı yakalanacaktım, ama neyse ki Arapçam beni kurtardı."

Leo merakla, "Neler konuşuyorlar?" diye sordu.

"Yarınki emri konuşuyorlardı, yarın saldıracaklarmış."

"Ya, demek öyle."

"Savaş gemilerinin arkasından asker taşıyan tekneler gelecekmiş, en az iki yüz tane var. Bunları öğrendikten sonra geri yüzdüm ve Kiklobion'da tekrar karaya çıktım, sonra da bir at bulup buraya geldim despotes."

"İyi iş becerdin," dedi Leo. Ellerini çırptı, hizmetkârlar içeri girdiğinde o çoktan miğferini tekrar başına takmıştı. "Tanrı'ya dua edin. Yarın ahşap bir sütunu yere yıkmak-

tan çok daha fazlasını yapacağız. Bütün bunları Basil derhal öğrenmeli, ben Kallinikos'a gidiyorum."

Mangana'daki evin çevresindeki meşaleler alev alevdi. İçerden de ışık sızıyordu ve sesler geliyordu. Leo yanında küçük bir grupla gelmişti. Silahhaneyi bekleyen Protektorlar'a "Görevinizin önemi biliyorsunuz," dedi. "Bir terslik var mı?"

"Hayır efendim, sadece dün bir kız dolanıyordu buralarda, hemen Pretorium'a konuldu, onunla Kestor ilgilenecek."

"Yarın işinizi doğru dürüst yapıp yapmadığınızı anlayacağız. Şimdi içeri giriyorum, çok dikkatli olun."

İmparator'u Kallinikos ve Leander birlikte karşıladı. Bir zamanların titiz, pırıl pırıl giysili mühendisi şimdi baştan ayağa is ve pislik içindeydi. Her ikisinin gözlerinden ne kadar uykusuz oldukları belliydi, ama bunu saklamaya çalışıyorlardı.

"Kaç oldu?"

Leander İmparator'un sorusuna "Elli," diye cevap verdi. "Ama yarın sabaha elli beşi bulur." Sesinde gurur vardı.

"Yeterli. Yirmi beş gemiyle çıkarız. Her birine ikişer tane koyarız. Beş taneyi de yedek tutarız. Herkes çalışsın. Her biri sadece bir parçayı yapıyor, tümünü asla birlikte görmüyorlar, değil mi?"

"Evet, Basileus aynen dediğiniz gibi."

Leo gülümseyerek Kallinikos'a döndü. "Size iyi bir yardımcı olabildi mi bizim Leander?"

"Homer, Sofokles, Euripides çalışan daha iyi öğrencilerim olmuştu, ama doğrusu Euklid, Eratostenes ve Arşimet söz konusu olduğunda gayet iyi. Keşke ona biraz Mısırca öğretebilseydim..."

İmparator bir kahkaha attı. "Görüyorsun Leander, biz

onun dünyasını kolay kolay anlayamayız, o çok başka... Ama şimdi hepimizin birlikte yapması gerekenler var."

Daha sonra İmparator onlara bazı teknik sorular sordu, verilen cevapları dikkatle dinledi, sonra Kallinikos ve Leander tekrar işlerine döndüler. O da evin iç kısmına geçti. Askerler meşalelerin altında bekliyorlardı, ama İmparator acele etmiyordu. Yan odayı ayıran perdeden biraz ışık sızıyordu ve orada birinin olduğundan emindi. "Kira," dedikten sonra ipek örtüyü kenara çekti. Antuza tam karşısındaydı.

Gayet sade, süssüz, mavi uzun bir giysi vardı üzerinde. Yüzü tüllü değildi ve artık saçları kulaklarını örtüyordu. Kızın yanakları solgundu, ama gözleri pırıl pırıldı.

"Basileus'um," diyerek hemen diz çöküp genç adamın eteğini öptü. Leo ileri atıldıysa da bunu engelleyememişti. Sonra Antuza yavaşça ayağa kalktı, İmparator ne diyeceğini bilemiyordu. Sustular. Sessizliği bozan genç kız oldu:

"Konuşulurken duydum, Sarazen gemileri buraya gelmek üzereymiş. Savaş yarın mı olacak?" Leo başını salladı. Kız yutkundu, "Ama siz gitmeyeceksiniz, öyle değil mi? Basil her şeyi mükemmel bir şekilde yapabilir. Siz bütün Konstantinopolis için çok değerlisiniz, sıradan bir asker gibi savaşmanız gerekmez."

Leo başını dikleştirdi:

"Halife sarayında oturabilir, ama bir Basileus'a bu yakışmaz."

Antuza dizlerini hafifçe kırarak onu tekrar selamladı. "Ben kim oluyorum? Sıradan, korkak bir kadın sadece... Ne hakla böylesine kutsal bir görev sahibine soru sorabiliyorum? Beni affedin, ama yine de, yine de kendimi durduramıyorum. Efendimiz niçin yarın sizin de savaşmanız gerekli? Surlarımız yeterince kalın..."

"Bir tek senin bana her soruyu sorma hakkın var sevgili Antuza." Leo genç kızın elini tutmuştu. "Surlarımız çok

sağlanı, ama daha ne kadar dayanabiliriz? Bu işi bitirmeliyiz. Açlık başlarsa her şey yok olur. Burada bir yığın insan var. Tahıl depolarımız ancak altı ay dayanır ve Mesleme rahatlıkla burayı daha uzun bir süre kuşatıp bekleyebilir. Şimdiye kadar Karadeniz'den gelen tahıl gemileriyle idare ettik. Ama Araplar aptal değil, yarın öbür gün Boğaz'ın ağzını kapayacaklardır. Ve bir daha tek bir gemi bile gelemeyecek oradan."

Antuza başını öne eğmişti. "Ne kadar aptalım," dedi. "Savaştan hiç anlamıyorum, teşekkür ederim anlattıklarınız için. Şimdi neden savaşılması gerektiğini biliyorum."

Leo kızın elini hâlâ bırakmamıştı. "Antuza, "dedi. "Sana Sofya'nın düğününde söylediklerimi hatırlıyor musun? Benim artık hiçbir özel hayatım kalmadı, tüm varlığım imparatorluğa aittir, demiştim."

"Hatırlıyorum."

"O sözlerimi unutma Antuza, onlar tehlike altındaki imparatorluğunu kurtarmak için içi yanan bir Basileus'un sözleriydi. Şu an için de bu geçerli, tehlike hâlâ sürüyor ve yarın savaşacağız, İmparator ülkesi için savaşacak. Ama sana başka şeyler de söylemeliyim. Bir erkek olarak... Düşman gemilerine saldırdığımda senin adın olacak dudaklarımda ve kalbimde. Hepimiz için dua et, ama senin özel koruyucun için de et. Çünkü ben senin dualarına muhtacım."

Antuza'nın ellerini dudaklarına götürüp öptü. Antuza konuşamıyordu, göğsü heyecanla inip kalkıyordu. Sonunda "Basileus'um," diye mırıldandı.

Leo tekrar toparlandı, genç kızı bir komutanı selamlarcasına selamladı ve dışarı çıktı. Antuza onun "Donanma Komutanlığına," dediğini duydu. Az sonra bahçe tekrar ıssızlaşmıştı. Her yer kapkaranlıktı ve hiç ses duyulmuyordu.

XXVIII

Su Ateşi

Eylül ayının 3'üydü. Antuza o gece gözünü bile kırpmamıştı. Kentin diğer kadınları da... Herkes gibi o da daha tan yeri ağarmadan ayaktaydı. Güneyden hafif bir rüzgâr esiyordu. Gökyüzünde tek bir bulut bile yoktu ve son yıldızlar da gözden kayboluyordu. Bütün Konstantinopolisliler aynı şeyi mırıldanıyordu: "Bugün saldıracaklarmış."

Bu defa kentin sadece Marmara'ya bakan surlarını doldurmamıştı kalabalıklar. Sarayın kapılarından içeri girmelerine izin verilenler doğu surlarındaydılar. Diğerleri kubbelere, meydanlardaki sütunlara tırmanmıştı. Haliç'teki Boğaz'ı gören tüm yüksek rıhtımlar hıncahınç doluydu. Galata ve Pera'nın basamakları ve tepeleri de Krisopolis'in iyi korunan kıyılarındaki kalabalık buradan bile fark ediliyordu. Kadın, çocuk, yaşlı genç tek vücuttu. Siyah cübbeli rahiplerle merasim giysili senatörler arasında hiç fark kalmamıştı. Herkes birlikte nefes alıyor, birlikte nefes veriyordu.

Antuza silahhanenin yakınındaki kiliseye gidip dua etmek istiyordu, babası ise kendi mesleki başarısını görebilmek için gidip savaşı seyretmeyi. Bir gün önceki yorgunluğu nedeniyle Fergal de savaşa katılamayacaktı bugün. Leo ona "Sen yeterince görev yaptın," demişti. Ve Fergal onları, Leander'i ve Sofya'yı da alarak Eugenios* kulesine götürdü. Haliç'le Boğaz'ın buluştuğu köşedeki kulenin bütün basamakları, balkonları insanlarla doluydu, ama onlar da kendilerine bir yer bulabildiler. Bütün Konstantinopolis ve onu çevreleyen sular ayaklarının altındaydı artık.

* Sarayburnu.

Güneş pırıltılı ve sıcak bir günü müjdeleyerek yükseliyordu. Deniz şıkırdıyordu. Haliç mavi bir ırmak gibiydi, ticari gemiler tehlikeden uzak kalabilmek için onun dibine doğru çekilmişlerdi. Haliç'in ağzını kapayan zincirin ucu tam Antuza'nın altındaydı ve bir çakıltaşı atsa onun halkalarına rahatlıkla denk getirebilirdi.

Zincirin arkasındaysa renkli bayraklarıyla burunlarını Boğaz'a çevirmiş görkemli Roma donanması duruyordu. Güverteleri karınca gibi askerle doluydu dromondların. Çok sayıda küçük tekne ve kayık donanmaya son yüklemeleri yapıyordu. Eugenios Kulesi'ne en yakın olarak dramondların en büyüğü duruyordu, küpeştesi mor çizgilerle boyanmıştı dev teknenin. Antuza bunun Basileus'un savaş gemisi Aziz Mikael olduğunu biliyordu.

Az sonra gemilerden yirmi beşi ileri doğru harekete geçerek zincire yaklaştı. Gemilerin güvertesinde her zamanki mancınık ve vinçlerden farklı olarak derilere sarılmış birer garip kule yükseliyordu bu kez. Limandan olanları gözleyen eski gemiciler karamsar bakışlarla birbirine bakıp, "Bu kuleler de neyin nesi? Ne işe yararlar, Amiral doğrusu çok sivri zekâlı..." diye mırıldanıyordu.

Antuza sarayın olduğu yönde, surların güney tarafından bir gürültü geldiğini duydu. Biraz sonra herkes "Sarazenler harekete geçmiş," diyerek Marmara'ya döndürmüştü başını. Ama Antuza oraya değil de, aşağıya baktı. Kıyıya doğru gelen bir grup atlı vardı. Atlılar birkaç dakika içinde daha da belirginleşerek durdular, içlerinden biri aşağı indi. Bu Leo idi. Hıristiyanlar da, Müslümanlar da bir imparatorun savaşmasını göreceklerdi. Zırhı, kalkanı, tepesi kırmızı tüylü miğferi pırıl pırıl parlıyordu. Kılıcını çekmişti ve günün ilk ışıkları metale vurunca göz kamaştırıyordu. Çevresindeki diğer komutanlar onun kentin korunmasına dair verdiği son emirleri dinliyorlardı. Leo'nun, Yüksek Strategos Artavasdos'a bir yüzük verdiğini gördü Antuza. Bu,

eğer dönemezse yerine onun geçeceğinin işaretiydi. Antuza'nın içi acıyla buruldu. "Ya dönemezse?..."

Askerler İmparator'u selamlayıp birer adım geri çekilmişlerdi. Şimdi öne çıkanlar neredeyse bebekliklerinden bu yana denizin tuzuyla büyümüş olan kemerli burunlu, güçlü kuvvetli adalılardan oluşan dromond kaptanlarıydı. Kırmızı, mavi ceketler giymişlerdi, göğüslerindeki çapraz altın kemerlere takılı kılıçları ağır ağır sallanıyordu onlar kımıldadıkça. Antuza o sırada mücevherlerle süslü merasim giysisi içindeki Patrik'i gördü. Herkes yere eğilince Patrik elindeki haçı kaldırarak onları takdis etti. Sonra tekrar ayağa kalktılar. Hepsi de yüzünü Basileus'a çevirmişti, dikkatle onun son sözlerini dinliyorlardı. O konuşurken sanki bütün kent susmuştu. Sesi neredeyse kulenin tepesine kadar yükseliyordu. Antuza onun ülke bütünlüğünden, atalardan, toprağın ve kilisenin kutsallığından söz ettiğini iyi biliyordu. İmparator'un son sözlerini herkes duydu:

"Gidin, gemilerinize gidin. Evimizi, karımızı, çocuklarımızı, toprağımızı, huzurumuzu tehdit edenlerle mücadeleye girişin. Tanrı bizimle olacaktır, onlardan korkmayın."

Ölümcül bir sessizlik içinde Leo bu sözlerden sonra kendisini imparatorluk savaş gemisine götürecek olan tekneye bindi, diğer subaylar da onu izledi. "Aziz Mikael"in pruva direğine büyük, erguvan rengi bir bayrak çekildi. Yine sessizce kürekler havaya kalkıp indi ve gemi diğerlerinden daha öne çıkarak zincire doğru ilerledi. Onun arkasından da diğerleri... Tümünün de burnu Asya'yı gösteriyordu. Savaş gemileri zincirin arkasında düşmanı karşılamak üzere sıraya girip beklemeye başladı.

Güneyden esen rüzgâr hafiflemişti, artık sadece hafif bir esinti vardı. Bayraklar sallanmıyordu bile. Ama tam düşman armadası görünmüştü ki, kuzeyden sert bir rüzgâr başladı. Boğaz birden köpüklenivermişti. Haliç'teki küçük tekneler bile inip kalkıyor, gemilerin bayrakları çırpınıyordu.

Emirlerin işi zor olacaktı. Kürekçilerin artık çok daha fazla çalışmaları gerekecekti Eugzin'den gelen bu rüzgâra karşı. Limandaki emektar gemiciler yine mırıldanıyordu: "Hagarinler Boğaz rüzgârının ne kadar çabuk değiştiğini şimdi öğrenecekler. Tanrı bizden yana."

O sırada Antuza da dahil herkes, kuledekiler, surlardakiler, kubbelerdekiler herkes bir ağızdan "Ah" dedi. Arap armadası önlerindeydi.

Boğaz'ın ağzı sayılamayacak çoklukta gemi ile kaplanmıştı. Birkaç küçük gemi Asya kıyılarını kontrol altında tutabilmek için Kalkedon'daki Eutropios limanına yönelmişti, ama diğerlerinin hepsi de kuzeye doğru gidiyordu. Beyaz köpükler çıkararak ilerleyen öncü gemilerin arkasından en az yüz kadar ağır savaş gemisi geliyordu. Bunlar Roma gemilerinden çok daha donanımlı ve ağır görünüyorlardı. Güverteler Arap savaşçılarla doluydu, her yandan davul sesleri yükseliyordu. Konstantinopolis'i almaya gelenler hep bir ağızdan, "Allah, Allah, Allah!" diye bağırıyor, bir yandan da aşağılayıcı hareketler yapıyordu. Büyük Emir'in kadırgasının güvertesinde kimbilir hangi kiliseden alınmış bronz bir haçı parçalıyordu askerler.

Herkesin tüyleri diken diken olmuştu bu sahneden. Antuza da gözlerini ve kulaklarını kapamak istiyordu bunları görmemek, duymamak için. Ama içinden bir ses "Bak," diyordu.

Sarazen gemileri, kenti işgal edecek binlerce askerin ağırlığı ve beklenmedik kuzey rüzgârı yüzünden çok hızlı hareket edemiyordu. Daha hafif olanlar Galata önlerindeydiler, büyükler ise Haliç'in ağzına doğru ilerlemeye çalışıyordu. Bu arada Hıristiyan gemileri sanki uykuda gibi sessiz beklemişti. O sırada surlar yeni bir mırıltıyla dalgalandı. Herkesin korkuyla büyümüş gözlerinin önünde yine sessizce gemiler ileriye doğru gitmeye başladı. Sanki görünmez bir güç çekiyordu onları, zincir yavaşça açılıyordu.

"Aziz Mikael"in pruva direğinde altın kartallı bayrağın hemen altında yeni bir bayrak daha dalgalanıyordu, kan kırmızı bir bayrak. Geminin burnundan tek bir boru sesi yankılandı. Üç sıra kürek havaya kalktı ve ucundan köpükler fışkırtarak, suları hızla yara yara ilerlemeye başladı imparatorluk savaş gemisi ve yirmi gemi daha. Başka boru sesi duyulmadı, tek bir bağırış da. Tek duyulan küreklerin suda çıkardığı çağlayana benzeyen sesti.

Bütün Konstantinopolis nefesini tutmuş bakıyordu. Bazıları çömelmiş dua ediyordu. Bazıları kendinden geçmişçesine el sallıyordu. Sonra zincirin arkasında yedek bekleyen kadırgalardan birinden bir dua yükseldi:

"Kutsal Tanrı, Kutsal Nur, Kutsal Ölümsüz
Bize merhamet et."

Ve birden bütün surlar, rıhtımlar, gemiler bu duaya katıldı. Konstantinopolis de Tanrı'dan yardım istiyordu.

Sarazen gemilerinde de bağırışlar vardı. Böyle açıkça Roma gemilerinin önünde hedef olmanın tehlikesini anlamışlardı, ayrıca beklenmedik kuzey rüzgarı onları surlara gereğinden fazla yaklaştırmıştı. Birden sayısal çokluklarına rağmen dümenlerini Asya kıyılarına doğru kırmaya başladılar. Galata önlerindeki akıntıya kapılan küçük öncüler donanmanın ağır gemilerinden ayrı düşmemek için derhal küreklerine asılmışlardı. Bir karmaşa başlamıştı denizde. Üç büyük kadırga akıntının içinde başıboş kalıvermişti bile. Güvertedeki gemiciler telaşla koşturup duruyordu bu duruma bir çözüm bulabilmek için. Diğerleri ise Roma saldırısına karşı koyabilmenin peşindeydi. "Aziz Mikael" ve yirmi yandaşı ise durmadan, hızla ilerliyordu onlara doğru.

Gün ışığının insanların bu didişmesiyle hiçbir ilgisi yoktu. Pırıl pırıl aydınlatıyordu ortalığı her zamanki gibi. Tek başına kalmış bir Sarazen kadırgası imparatorluk gemisiyle karşı karşıyaydı. Bir an için birbirlerine bordolayacak gibi oldular, ama son anda "Aziz Mikael" dümenin kırıp sı-

yırdı. Araplar, "Korkak Romalılar, karı gibi korkaksınız siz," diye bağırıyordu.

Birden Leo'nun teknesinin ucundaki kulede bir hareket başladı, Arap güvertelerine birbiri ardına oklar atılmaya başlanmıştı. Sonra suların arasından bir duman yükseldi, dumanın arasından da bir ateş. Bu öylesine parlak bir ateşti ki ışığı güneşi bile bastırmıştı bir an için. Herkes merak içinde nefesini tutmuş bakıyordu. Birkaç saniye içinde o ışık Sarazen güvertesine düştü ve düşman gemisini duman, ateş ve ölümcül bağırışlar kaplayıverdi.

"Aziz Mikael" saldırısına devam etti, diğer gemiler de... Kısa zaman sonra tüm Boğaz mavimsi bir dumanla kaplanmıştı ve bunu sert kuzey rüzgârı bile tamamen kaldıramıyor, sadece arada bir ince bir tülü kaldırır gibi aralıyordu. Ve bu aralarda Konstantinopolisliler kılıçları, oklarıyla göğüs göğüse savaşanları görebiliyordu. Kürek seslerini, çığlıkları, büyük çatırtıları duyuyorlardı. Allah, Allah sesleri Panagia, Panagia diye bağıranlarınkine karışıyordu. Dakikalar insanlara uzun saatler gibi geliyordu.

Antuza da büyük bir heyecan, korku içindeydi. İçinden hep buna dayanabilmek için, savaşın bir an önce bitmesi için dua ediyordu. Ama savaş devam ediyordu. Antuza arada gözlerini kapatıyordu, ama o ses hep "Bak," diyordu. O da tekrar bakıyordu. İlk patlamadan sonra yoğun duman arasında sadece gemilerin direkleri görünmüştü, gerisi koyu bir is ve sis içindeydi. Daha sonra rüzgâr biraz bu dumanı kaldırdığında birbirine girmiş savaş gemileri ortaya çıktıysa da kimin kimi yendiği, üstün olduğu pek belli olmamıştı. Ancak daha sonra gemilerden birinin tepesindeki kırmızı bayrağı görerek herkes gibi onun da içi rahatlamıştı. Bu "Aziz Mikael"di. Herkes bu adı bir ağızdan tekrarlamıştı zevk içinde: "Aziz Mikael." Bunun ardından bir Sarazen gemisi şiddetle sallanmıştı sağa sola, geminin mürettebatı güvertedeki yangını söndürmüştü, ama direkler alevler için-

deydi. Herkesin gözü önünde gemi yana devrilerek sulara gömülmeye başlamıştı ve gemideki askerler tıpkı çakıl taşları gibi sulara dökülmüştü.

Şu anda tekrar ortalığı duman ve alevler kaplamıştı. Arada bir bunun dışına çıkan dromondlar ve kömüre dönmüş güverteleri ve yanan direkleriyle Hagarin kadırgaları görünüyordu. Allah, Allah sesleri yine duyuluyordu, ama sanki bu defa bu sözlerle cesaret değil, merhamet istiyordu Aap savaşçılar. Rüzgâr, gemileri Prens adalarına doğru sürüklemeye başlamıştı. Orada savaşa hazır bekleyen en az yüz tekne daha vardı, ama artık emirler donanmalarının tümünü bir günde riske atmayı düşünmüyorlardı. Birer birer uzaklaştılar. Onlar giderken surlarda Arapça bilenler düşman savaşçıların, "Bu cehennem ateşi de ne?" diye bağırdıklarını söylüyorlardı.

Güneş iyice yükselmişti ve deminki savaş çığlıkları yerini sessizliğe bırakmıştı, duman dağılıyordu. Ne olmuştu, kim kazanmıştı? Sonra birden gemilerden neşeli naralar yükseldi: " Roma, muzaffer Roma..."

Antuza tekrar rüyada gibi "Aziz Mikael"in geldiğini gördü. Ana direği gitmişti, kürekçilerinin yarısı da. Küpeştesi simsiyahtı, bütün gösterişi kaybolmuştu, sadece yırtılmış altın rengi Roma kartallı bayrağı duruyordu. Diğer gemiler de onu izliyordu ve hiçbiri diğerinden daha iyi durumda görünmüyordu. Diğer dromondların yedek beklediği Haliç'e giriyorlardı şimdi ve arkalarında yaklaşık on beş Arap gemisi çekiyorlardı, bu gemilerin askerleri palalarını denize atıp merhamet dilenmişlerdi. Yaklaşık yirmi kadar Hagarin teknesi ise Boğaz'ın derin sularına gömülmüştü. Adalara kaçan Arap kadırgaları öylesine ağır hasar görmüştü ki uzun bir süre tekrar savaşa katılamayacaklardı kesinlikle.

Fergal, Leander ve diğerleri Kallinikos'a bunları anlatırken yaşlı bilgin karmakarışık saçlarını ve sakalını karıştırıyordu. Kendi eserinin ölümcüllüğü onu derinden etkilemişti. Antuza ise bunların hiçbirine aldırmıyordu. O hâlâ "Aziz Mikael"e bakıyordu dikkatle. Bembeyazdı yüzü ve susuyordu. Ama onun merak ettiği soruyu başkaları da tekrarlıyordu: "Basileus nerede?" Sorunun cevabı hemen geldi. Zırhı simsiyah olmuş uzun boylu, güçlü kuvvetli bir adam güvertenin ortasında göründü ve kılıcını kaldırarak herkesi selamladı. Konstantinopolis sevinç çığlıkları atıyordu: "Çok yaşa Leo Augustus, İsaurialı Leo, Konstantinopolis'in kurtarıcısı sen çok yaşa!"

Gemiler Haliç'in ortalarına vardığında Aya Sofya'da da şükran ayini başlamıştı:

"Tanrı bizimleydi, şükürler olsun."

Antuza, İmparator'un gemiden indiğini gördü. Bütün askerleri gibi o da yorgundu, ama yine de mağrur, dimdik yürüyordu. Onu kutlayan askerlerin ve halkın tebriklerini sakince kabul ediyordu. Herkes zafer sevinciyle surlardan, kulelerden, sütunlardan aşağı iniyordu. Muzaffer komutan onlara, "Sarazenler hâlâ burada," dedi. "Ve donanmaları hâlâ çok güçlü. Kapılarımız düşmanla dolu." Bu gerçekçi sözler bile yine de herkesin o geceyi eğlenerek, ya da kiliselerde dua ederek geçirmesini engellemedi.

Akşam üstüne doğru bir gözdağı vermek için yedek bekleyen gemiler de tekrar Haliç'in zincirini aşarak dışarı çıkmıştı. Ama Sarazenler Kallinikos'un "Su Ateşi"nden geriye bugünlük sadece beş tane kaldığını bilmedikleri için Roma donanmasıyla karşılaşmayı göze alamamıştı.

O gece Antuza'ya bir mesaj geldi. Bunu getiren sade giysiler içindeki Peter'di. "Sevgili küçük efendim," dedi. "Çok iyi... Size bunu vermemi istedi."

Antuza heyecanla ruloyu açtı ve okudu:

"Sevgili Kira Antuza Maria'ya Trakya'daki yeğeninden: Bilmelisin ki bugün Tanrı benimleydi. Ve bunun nedeni de kim olduğunu bildiğim ve adını tekrar söylemeyeceğim birinin dualarıydı. Babana olan borç hiçbir parayla ödenemez. Bunu Roma İmparatorluğu'nun hiçbir Basileus'u başaramaz. Ama yine de belalar bitince bir yol denenebilir. Sanırım şu an için Hagarinler'in denizde yapacakları fazla bir şey kalmadı. Bundan sonra karadan deneyeceklerdir şanslarını. Savaşçın için duaya devam et."

O gece Müslümanlar da, Hıristiyanlar da rüyalarında kükreyen bir aslan gördüler.

XXIX

Aziz Romanos Kapısı

Sarazen donanmasının uğradığı hezimet Konstantinopolis'i büyük bir iyimserliğe sokmuştu. Askerler bunun gereğinden fazla olduğunu söylüyordu. Softa keşişler ise yeniden konuşmaya başlamışlardı. Böylesi bir ateşi hiçbir ölümlü gerçekleştiremez, diyorlardı. Hatta içlerinden çok saygın biri, bulutların üzerinde iki aziz gördüğü üzerine yeminler etmişti. Buna inananların sayısı çok olmamakla birlikte herkes Tanrı'ya şükrediyordu.

Daha az dindar olanlar bunun bir insan işi olduğundan emindiler ve merak ediyorlardı. Ama "Su Ateşi"ni kullanan askerlere –her ne kadar bunun nasıl bir karışım olduğunu bilmeseler de– bu konuda asla konuşmamaları emri verilmişti. Yine de "Kim?" sorusu dilden dile geziyordu. "Bu

müthiş silahı kim icat etti?" Eğer Kallinikos mucidin kendisi olduğunu söylese kesinlikle aziz ilan edilirdi Konstantinopolis'te. Ama onun asla böyle bir niyeti yoktu, sakin sakin Leander'le çalışmalarını sürdürüyordu ihtiyar bilgin.

Sarazenler'in geri çekilişinden sonra on gün kadar bir ateşkes oldu. Saldırgan düşman gemileri hâlâ Marmara'da dolaşıyordu, ama hiçbiri çok yakına gelmiyor, sadece gözdağı vermek için görünüyordu ortalıkta. Her iki taraf da Konstantinopolis'in bu koşullarda asla denizden alınamayacağını biliyordu. Bunun gerçekleşebilmesi için tek yol kara savaşıydı.

Deniz zaferinden sonra eğer Leo halka düşmana saldırma emrini verse herkes gözü kapalı buna uyardı, ama İmparator'un henüz böyle bir planı yoktu. Sadece her gün kentin kulelerine tırmanıp düşman çadırlarını tek tek sayıyor, sonra geri dönüyordu. Sabırsız ve genç askerler onun saldırı emrini bekliyordu ama o, " Emirlere bir zafer hediye etmeyi düşünmüyorum," diyordu. "Düşmanın denizden saldırmasını beklediğim gibi şimdi de karadan saldırmasını bekleyeceğim."

Ama bir gün Leander ona "Yeni bir ellilik hazır," dediğinde Artavasdos'a beklenmedik bir şey söyledi imparator:

"Deniz savaşında üç bin esir almıştık, öyle değil mi?"

"Evet ekselansları."

"Bunların içinden en işe yaramaz beş yüzünü seçin, öldürün ve cesetlerini surlar boyunca sanki büyük işkencelerden geçmiş gibi görünecek şekilde sergileyin."

Ertesi gün düşman kamplarında gürültü ayyuka çıkmıştı. Din adamları gözü dönmüş bir şekilde "İntikam," diye bağırıyorlardı. "Biz buraya Hak Dini'nin sahipleri olarak aşağılanmak için mi geldik? O cehennem ateşinin, lanet olası Rum ateşinin sadece denizde kullanılabildiğini söylemediniz mi siz? Kadırgalar bitebilir, ama insan bitmez, mü-

minler bitmez... Yüce Allah bizleri sınamak istiyor, ne duruyoruz? Sevilya'dan Semerkant'a her yeri fethetmiş Araplar şimdi burada birkaç gemi yandı diye korkak kadınlar gibi mi davranacak? Eğer böyle devam ederseniz cehennem ateşinin en kavurucusunda yanacaksınız öbür dünyada."

Bütün askerler öfke ve intikam hisleriyle dolmuştu. Artık bu isyana karşı durulamazdı, emirler ve şeyhler Konstantinopolis'in kalın surlarına bakıp yeni emirler verdiler. Bunun etkileri surların içinde de hemen yayıldı: "Hagarinler saldırıya hazırlanıyorlarmış. Bir yığın merdiven ve köprü yapılıyormuş kamplarında. Seyyar kuleler de... Gemilerdeki mancınıkları karaya çıkartmışlar." Leo bunları duydukça gülümsüyordu, onun bu kendinden emin gülüşü emrindekiler için zafer müjdesi anlamına geliyordu.

Ekim ayının 1'inci gününün gecesi, Konstantinopolis her zamankinden çok daha farklı bir gürültü içindeydi. Oysa ortalık kalabalık değildi. Deniz savaşı sırasındakinin tam tersine herkes evlerine çekilmişti, kiliseler bile boş sayılırdı. Silahhaneden sürekli çekiç sesleri geliyordu. Surlara giden yollarda askerler ilerliyordu durmadan. Antuza bile Mangana'dan çıkan silah yüklü arabaların sayısını aklında tutamaz olmuştu.

Gün doğmadan az önce tellallar meydanlarda borularını çalıp, "Ey Romalılar," diye bağırdılar. " Hagarinler şafakla birlikte surlarımıza saldıracaklar. Öfkeleri azgın, ama biz onları karşılamaya hazırız. Evlerinizde oturun, sakin olun ve dua edin. Bunlar Basileus'unuzun sözleridir."

Leo, Kallinikos'un evine bizzat gelip bu sözleri kendi ağzıyla söylemek istiyordu, ama bir haberci geldi onun yerine. İmparator, Blakernai kalesine gitmek zorunda kalmıştı ve Leander'in ateşin en verimli kullanımına ait yeni önerilerini ona Artavasdos iletecekti. Habercinin yanında bir de parşömen vardı. Bu da Antuza içindi.

Kâğıtta şöyle yazıyordu:

"Trakyalı yeğenin bu sabah savaşa gidecek. Daha önce söylediklerini tekrarlıyor sana. Bir erkeğin yapabileceğinin hepsini yapacak ve içi umutla dolu. Yine de dua et, her zamanki gibi. Elveda."

Antuza da o günü tüm Konstantinopolisli kadınlar gibi diz çöküp dua ederek geçirdi. Uzaklardan gelen uğultulu sesleri unutmak için evle ilgilenmeye çalıştı, ama bu çok zordu.

Mesleme ve ordusu şafak sökmeden çok önce uyanmıştı. Binlerce düşman askerinin sesini duymuştu kara surlarındaki Romalılar. Daha önce Anadolu'da bulunmuş deneyimli askerler diğerlerine Sarazen kamplarının nasıl olduğunu anlatıyordu: "Çok çeşitli bir insan kalabalığı vardır orada. Esmer Faslılar, sarı benizli Türkmenler, kahverengi Araplar; beyaz dişler, kartal burunlar; vurunca taş gibi ses veren göğüsler; kıllı, yağlı, dövmeli güçlü kollar... Suriyeli ve İranlılar daha ince uzun ve daha zengin olurlar. Bunların hançerleri, palaları değerli taşlarla doludur. Sarıkları ve şalvarları ipektendir. Aralarında pek çok da Doğu düşmanı yarı vahşi Batılı vardır. Korkunç suratlı, lüleli uzun saçlı, postlara bürünmüş, leş gibi kokan Batılı kavimler... Ama hepsi de çok disiplinli ve katıdır. Bu kesin."

Arap ordusu sabırsızlık içinde palalarıyla kalkanlarına vuruyordu ve bu ses öylesine güçlüydü ki, surların arkasındaki Romalı askerler kendi aralarında konuşmakta zorlanıyordu. Düşman çılgınca bir kendinden geçmişliğin içinde yerinde duramıyordu. Askerlerin arasında hocalar dolaşıyor, onları daha da cesaretlendirecek, hatta çıldırtacak sözler söylüyorlardı. Herkes ölmeye, şehit olmaya hazırdı.

* * *

Leo, gün ışımadan iki saat kadar önce gitmişti Altın Kapı'ya. Yanında Anadolu askerlerinden dört kıta vardı. Bu adamlara sonuna kadar güveniyordu İmparator, birlikte çok savaşmışlardı. Surlara vardıklarında Arap kamplarındaki hareketi onlar da gördüler. Tam o sırada bir haberci geldi ve İmparator'a,

"Spatarios Fergal dışarı çıkmış ve birkaç esir alarak geri dönmüş efendim," dedi. "Hagarinler'in saldırı hedefleri Aziz Romanos Kapısı'ymış. Kulelerini oraya yönlendirmişler, yanlarında filler de varmış."

Leo bu haberi alır almaz alaca karanlıkta at sürerek oraya gitti. Herkes yerindeydi. Askerler papazların önünde diz çökmüş günah çıkartıyordu yer yer. Baktagion kulesinde onu paralı Franklar'ın komutanı dev Karlman karşıladı:

"Adamlarım denizcilerin zaferini çok kıskandılar, ellerinde baltaları sabırsızlanıyorlar."

İmparator gülümsedi:

"Eski bir Bulgar atasözü vardır. Ey atım, der. Yeşil çayıra kavuşana kadar tahammül et. Çayırlara kavuşmaya az kaldı dostum."

O sırada bir bağırış duyuldu. Doğu tarafından güneş yükseliyordu ve şimdi surlar, silahlar ve askerler gri gölgeler gibi görünmeye başlamıştı. Binlerce ayak sesiyle sarsılıyordu ortalık. Sonra birden düşman ordusu ortaya çıktı. Yirmi kadar fil vardı aralarında. Bu dev hayvanlar üç büyük kuleyi çekiyordu. Mancınıklar, köprüler geliyordu arkadan.

Mesleme'nin askerleri surlar boyunca yayılmıştı, ama Fergal haklıydı. Kuleler, merdivenler, köprüler doğrudan Aziz Romanos Kapısı'na doğru yönlenmişti. Bu kapının yakınındandan Likos çayı geçiyordu. Burada zorunlu olarak hendekler daha sığdı ve az da olsa sursuz bir bölüm vardı. Yani Romanos kapısı Konstantinopolis için Aşil'in topuğu sayılabilirdi. En zayıf noktaydı çünkü.

Türkmenler, Hintliler, İranlılar, Suriyeliler, Mısırlılar,

Faslılar ve Peygamber'in toprağından Araplar, hepsi de "Cihad" için gelmişlerdi. Tek amaçları bayraklarını Konstantinopolis'in surlarına dikmekti. Rüzgâr altındaki bir ayçiçeği tarlası gibi sallanarak ilerliyordu düşman askerler sıra sıra. Her Kaid, her Nakip* kendi birliğiyle gurur duyuyordu. Kalabalık ordunun ortalarında bir yerde sekiz dev zenci muhafızın ortasında Büyük Emir Mesleme oturuyordu. Yanında vahşi hayvan postlarına sarınmış dervişler yürüyordu.

Düşman ilerliyordu, ortalık aydınlandıkça sayılarının da giderek arttığı görülüyordu. Surlarla hendek arasında ahşap destekli bir toprak siper vardı. Sarazenler'i böyle bir savunma noktasının durduramayacağını herkes biliyordu. Buradaki gönüllü kent birlikleri de... Yeşiller ve Maviler'in gözü kara taraftarları şimdi gerçek savaşın içindeydiler. Onların görevi düşmanı duraklatmak, yormaktı ve bu görevi üstlenince gurur duymuşlardı. Surlardan onlara bakanlar şimdi yaklaşan ordunun büyüklüğü karşısında bu gönüllülerin de sessizleşip, asabileştiklerini görebiliyorlardı.

Yüzünde eski bir kılıç yarası izi taşıyan bir mühendis, Fergal'e dönüp "Bu Mavi ya da Yeşiller'e tezahürat yapmaktan çok daha farklı bir şey," dedi. Fergal de İmparator'un yanına gelmişti. Mühendis mancınıklarının başına döndüğünde Kelt güldü: "Bugün çok sıkı bir dövüş olacak..."

Düşman ordusu korkutucu bir gürültüyle yaklaşıp arkasında en iyi Hıristiyan silahlarının bulunduğu surların önüne kadar gelmişti. Komutanlar askerlerini disiplin altında sıra sıra dizmişlerdi. Askerler yay gibi gergindi, gözlerinde kıvılcımlar çakıyordu, palalarını çekmişlerdi. Emirler Emiri'nin işaretiyle askerler ileri atıldı.

Surlardan bakınca sanki bütün bir kara parçası kımıldıyor gibi görünüyordu. Sanki toprak ayağa kalkmış ve

* Arap ordusunda bir rütbe.

Konstantinopolis'e saldırmıştı. Güneş ışıkları on binlerce palanın üzerinde şıkırdıyordu. Bu hareketle surlar, kuleler sallanıyor gibiydi.

O ana kadar surlarda hiç kimse konuşmamıştı, derin bir suskunluk içinde beklemişlerdi. Ama şimdi silahlar harekete geçmişti. Mancınıklar çalışıyor, düşmanın üzerine ardı arkası kesilmeyen oklar yollanıyordu. Hedef şaşmıyorlardı, ama her düşenin yerini bir yenisi alıyordu. Kısa zamanda Arap ordusu çok yakınlara kadar geldi. Kent birlikleri toprak siperlerin arasında canla başla çalışıyordu. Ama Allah, Allah, sesleri hiç azalmıyordu.

Düşman saflarının önünde Türkmen ve Faslılar vardı. Bunlar emirlerin ilk gözden çıkaracakları adamlardı ve siperlerin arkasındakiler, zafer çığlıklarıyla hemen hakkından geldiler. Baktagion Kulesi'nden onların bu sevincini izleyen komutanlar başlarını sallayarak, "Bu bir başlangıçtı, asıl kuvvet arkada," diye mırıldandılar.

Ardından davul sesleriyle bir yığın beyaz sarıklı derviş ileri atıldı, bunlar koyu dindarlardı.

Onlarla birlikte on kadar fil de ileri doğru harekete geçirildi. Romalılar yine surlardan ok yağmuruna tuttular onları. Hayvanlardan biri yığılıp kaldı, ama diğerleri ilerlemeye devam ediyordu. Kent birlikleri canla başla uğraşıyordu ama bunu sürdürebilmek artık olanaksızlaşmıştı. Pek çoğu dervişlerin palalarıyla can verdi. Yukardan ok ve taş atmak da artık zordu, çünkü Romalılar kendi arkadaşlarını da yaralayıp öldürebilirlerdi bu karmaşada. Sonunda aşağıdaki birlikten kalanlar geri çekildi, bazıları hendeğe düştü. Şansı olanlar dervişlerin ulaşamadığı uzak noktalara kaçıp oralardan uzatılan ip merdivenlere tutunarak yukarı tırmanarak kurtuldu.

Üç büyük kuleyi çeken filler geliyordu surlara doğru. Roma silahlarından korkmuyordu Araplar, şehit olmaya can atıyordu hepsi de. Dere kıpkızıl akmaya başlamıştı, birkaç

noktada surların dibine kadar sokulmayı başarmıştı Mesleme'nin askerleri. "Merdivenler," diye bağırıyorlardı arkadakilere. Yukarı doğru yumruk sallayıp, "Bir saat sonra bütün kiliseleriniz cami olacak," diye haykırıyorlardı.

Merdivenler surlara dayanır dayanmaz Bizanslı askerler tarafından geri itiliyor ve aşağıya, dibindekileri de ezerek düşüyordu. Ama hemen bir yenisi geliyordu. Üç büyük kule adım adım yaklaşıyordu. Fillerin üzerinde pala sallayan ve surlarda şehit olmak isteyen savaşçılar duruyordu. İlk gedikten dalıp Konstantinopolis'i almak için hepsi de can atıyordu.

Az kalmıştı bu gediğin açılmasına. Yukardan bakanlar sıkıntı ve dehşet içinde bunu görebiliyorlardı. Ve İmparator neredeyse gözünü kırpmadan bakıyordu. Hiçbir emir vermemişti henüz. Hâlâ suskundu. Dikkatle yaklaşan düşmana bakıyordu, o kadar... Düşman artık altmış ayak yakındaydı, elli, kırk... Yeşil sancak tekrar sallandı. Bu kulelerin surlara dayanması ve dev merdivenlerin harekete geçmesi içindi besbelli.

Leo ileri doğru bir adım attı, neredeyse tamamen açıktaydı. Onu farketmemeleri olanaksızdı. Omuzlarındaki erguvan rengi pelerin dalgalanıyordu. Onlarca ok gelip geçti yanından bir anda ve İmparator elini kaldırdıp bir savaş narası attı, "Hücum!"

Yanıbaşındaki mühendisler aşağıya hendeğe doğru yuvarlak bazı cisimler attılar hemen. Önce duman, sonra da büyük bir gürültüyle alevler yükseldi sulardan. Surlardan da zafer çığlıkları... Aziz Romanos'un önündeki seyyar köprü indirildi o sırada ve paralı Franklar ellerinde baltaları ileri atılıp düşmanların üzerine saldırdılar. Miğferler parçalanıyor, kafatasları kırılıyordu baltaların altında, yerler kopuk kol ve bacaklarla dolmuştu bir anda.

Sarazenler şaşırmıştı, alevler ve ortaya çıkan dev Franklar düzenlerini ve planlarını bozmuştu. Bu vahşiler

alışılmış Roma savaş düzenin dışında dövüşüyorlardı, palaya karşı balta, mızrağa karşı kargı. Uzun bir süre iki grup, surların dibinde dövüştü. Arap kulelerinden biri tehlikeye düşünce sancak bir kez daha sallandı. Yeni adamlar ileri atıldı naralarla. Ama Romanos kapısının önü geçilmeyecek durumdaydı, alev içindeydi ortalık. Alevler ve duman... Tutuşanlar su dökmek istiyorlardı, ama su, alevleri tam tersine azdırıyordu. Cin çarpmış gibiydi Mesleme'nin askerleri. "Cehennem ateşi, cehennem ateşi!" diye bağrışıyorlardı.

Emir ayakta seyrediyordu bunları. Onun her işaretiyle yenileri ileri atılıyor, ama yukardan yağan okların ve ateşin karşısında tutunamayıp kaçıyorlardı.

Birden fillerden biri kontrolden çıkıp, gerisingeri koşmaya başladı, kule ortada kalmıştı. Franklar kuleye kadar yaklaşıp dibindeki askerlerin hakkından geldiler, ondan sonra da tutuşturdular kuleyi. Tepedekiler tuzağa düşmüşlerdi ve dehşet içindeydi hepsi. Diğer askerlerse umutsuzca, kendi hayatlarını tehlikeye atarak öbür iki kuleyi kurtarabilmenin peşindeydiler. Roma saldırılarına canla başla karşı koyuyorlardı ve onları iki kez geri püskürtmeyi de başardılar. O sırada Protektorlar dışarı çıktı, sonra da Anadolu askerleri. Atları da, kendileri de kalın zırhlar içindeydi bu deneyimli savaşçıların. Alevlerin dibine kadar sokulup ortada tek bir adam bırakmadılar. Başlarında bir bayrak dalgalanıyordu, üzerinde altın bir kartal bulunan mor bir bayrak. Herkes onun arkasında kimin olduğunu biliyordu. Bu "Aslan"dı.

Alevler ikinci kuleyi de sarmıştı, sonra da üçüncüyü... Alevlerden ürküp paniğe kapılan son fil, Sarazen saflarına dalıp ortalığı toz duman etti. Merdiven de, köprü de kalmamıştı kullanılabilecek. Birkaç Arap asker alevlerin arasından sıyrılıp kaçmayı başarabildi. Bunlar olanları anlatacaklardı diğerlerine. Her yer yanıyordu, surlar ve kulelerden zafer çığlıkları yükselirken:

"Çok yaşa Basileus, Çok yaşa bizim aslanımız."

Ortalık tamamen durulmamıştı, hâlâ oklar vınlıyordu çevrelerinde, ama Leo atının üzerinde Aziz Romanos Kapısı'nın önünde sanki bunlar yokmuşçasına bir sakinlikle durmuş kendisini kutlayanlarla konuşuyordu. Kalkanını indirmiş, zırhını gevşetmişti. Miğferini geri itmiş alnında biriken teri silmeye çalışıyordu bir yandan da. "Derslerini aldılar," dedi ve güldü. İşte tam o sırada yukardan kulenin kenarından vızıldayarak bir ok geldi ve boğazının kenarına saplandı. İmparator, Artavasdos'un kollarına düştü. Diğer yanında bulunan Fergal hemen içgüdüsel bir biçimde başını kaldırıp yukarı baktı. Kulenin mazgallarının arasından tanıdığı bir çift gözü görür gibi oldu. Yanılmış olabilir miydi? Bunlar, Hormisdas'ın o unutamayacağı şeytani bakışlı gözleri olabilir miydi? Bir asker derhal yukarı fırlamıştı, ama hiç kimse yoktu. Birini bulamadılar, bir iz de... Aslında böyle bir ortamda kaza olması da çok zor bir olasılık değildi.

Bunu Leo'nun yakınındakilerden başka gören olmadı. Araplar korku içinde geri çekilerek canlarını kurtarmaya çalışıyorlardı. Saldırı kuleleri de, filleri de kalmamıştı. Tam tamına on bin cesur asker hayatını kaybetmişti bu savaşta. Ama en önemlisi ordunun kendine olan güvenini yitirmesiydi. Teodosius surlarını artık alamayacaklardı. Denizde hezimete uğramışlardı ve şimdi de karada... Emir'in kuvvetleri sığınabilecekleri güvenli bir bölge olmadan, topraklarından çok, çok uzaklarda perişan olmuştu.

Konstantinopolis zafer sarhoşluğu içindeydi yine. Aya Sofya'da toplanıp dualar etti insanlar. Mucizevi ateşin mucidi yine merak edildi. Leo'nun şerefine içildi, yenildi, şarkılar söylendi. Meydanlarda tellallar savaşın sonucunu açıklarken üzeri kapalı bir araba, etrafında asık suratlı birkaç subayla ilerliyordu. Ok çıkartılmıştı, yaranın kendisi ölüm-

cül değildi. Ama okun ucuna zehir sürülmüştü, bu tehlikeliydi. Eğer İmparator'un zırhı kalın olmasa çok daha kötü bir sonuç olabilirdi, ama yine de yaradan yeterince zehir sızmıştı. İmparator baygındı.

"Bunu hiç kimseye söylemeyin," ve "Beni anneme götürün," sözleri onun bayılmadan önce verdiği son emirler olmuştu.

Gizli bir kapıdan Leo saraya getirilip Kasia'nın yanına götürüldü. Artavasdos ve Basil, Augusteum'a giderek kutlama yapan halka İmparator'un çok yorgun olduğunu söylediler. Bunu herkes çok normal karşılamıştı. Konstantinopolis eğlenmeye devam etti. Herkes birbirine, "Hagarinler bizim aslanımızın ikinci kükremesi hakkında ne düşünüyordur acaba?" diye sorup gülüyordu.

XXX

Mesleme'nin Kampı

Oğlunun başına gelenleri Plasidia'dan öğrenen Kasia, "Tanrı'ya şükrediyorum," demişti. "Ben çok daha kötüsüne hazırlamaya çalışıyordum kendimi." Yine de Leo'ya bakacak hekimleri bizzat kendisi tanıyıp kortrol etmekte ısrar etti yaşlı kadın.

Üniversitenin en yetkin, en üstün isimleri zaten sarayın hizmetindeydiler ve dışarıya asla bilgi sızdırmamak üzere de yeminli. Bunca bilgili tıp hocası yine de Kasia'ya sıradan hekimin söyleyebileceklerinden daha fazlasını söyleyemediler. Yara gerçekten de derin değildi ve Leo zehirin etkileri-

nin bir kısmını vücudundan atmayı başarabilmişti. Eğer yara iltihaplanmazsa ve eğer hasta gücünü yitirmezse iyileşebilirdi. Bunları söyleyen hekim şunu da eklemişti sözlerine hemen, "Oğlunuz ekselansları yalnız ruhen değil, bedenen de bir aslan, Mesleme'nin hakkından geldiği gibi bu zehirin hakkından da kolaylıkla gelecektir, buna bütün kalbimle inanıyorum."

Leo saraya getirilir getirilmez Kasia bütün kontrolü eline almıştı. Hizmetkârlar bu sıradan görünüşlü, köy kökenli kadında da oğlundaki otorite ve kararlılığın olduğunu görmüşlerdi. Çok yerinde kararlar alıyordu Kasia. Bunlardan biri de Dafne'den Bukoleon Sarayı'na geçmek istemesiydi. Saray rahat olmasına rahat bir yerdi, ama gelen giden çok fazlaydı, oysa Kasia biliyordu ki oğlunun iyi bir bakıma ve sessizliğe ihtiyacı vardı. Bukoleon Sarayı, Marmara'ya bakan iki katlı sevimli bir yerdi ve yeterince sessizdi. Burası daha önce imparatorların akrabaları tarafından kullanılmıştı. Odalar, salonlar gayet iyi döşenmişti. Pencerelerden muhteşem bir deniz manzarası görünüyordu. Kasia burada da en sakin odaları seçti oğlu ve kendisi için. Sonra Mikael'i yanına çağırdı:

"Oğlumun iyi bir bakıma ihtiyacı var. Bir erkek Hagarinler'le savaşabilir, ama yaralarla, hastalıklarla da kadınlar savaşabilir. Şimdi git Kallinikos'un Pera'daki akrabalarını bul. İhtiyarı alıp ona iyi baksınlar. Sofya ve Antuza'yı da buraya getir. Onları burada, Bukoleon'da istiyorum."

Mikael hemen bu emri yerine getirmek üzere çıktı. Antuza haberi alınca rengi sarardı, kötü bir şeyler olduğunu anlamıştı. Ama sakinliğini bozmadan, kendini kapıp koyuvermeden denileni yerine getirmek için hazırlandı. Kısa bir süre sonra o ve Sofya, Kasia'nın yanındaydılar. Olabildiğince kimseyle temas etmeden kalacaklardı burada. Yanlarına rahatlıkla ve sık sık gelebilen sadece Plasidia idi. Saloma ve Peter de ihtiyaç duyulduğunda hemen geliyorlardı. Saray-

dakiler İmparator'un annesinin böyle aniden Bukoleon'a gitmesine pek şaşmamışlardı. Belki yine bıkmıştı ihtiyar kadın saray formalitelerinden. Buna alışıktılar.

İmparator surlarda ve sokaklarda görülmüyordu eskisi gibi. Ama ikinci zaferi herkesi öylesine büyülemişti ki, ortaya çıkmaması başlangıçta hoş görüldü. Hemen bahaneler uyduruldu: "Bugün Boğaz'ı kontrol ediyormuş... Bugün Krisopolis'teymiş... Bugün de Blakernai'deymiş... Sarayda yeni bir silah için çalışmalar yapıyormuş..." Ve daha nicesi...

Sarazenler ise kamplarına çekilmişlerdi. Bazı gemileri hâlâ adaların çevresinde dolanıyordu, hatta zaman zaman bazıları Boğaz'ın ağzına doğru ilerliyordu, ama "Aziz Mikael"in altın yaldızlı bayrağını görür görmez hemen dümen kırıyorlardı gerisingeriye. Denizde ve karada "Rum Ateşi" korkusu sarmıştı Hagarinler'i. Hapisteki Arap esirler Mesleme'nin onun sırrını çözecek olana elli bin altın vereceğini söylemişlerdi. Ama altınlar hâlâ emirin kasasında duruyordu.

İmparator'un eksikliğini hissettirmemek için Artavasdos ve Basil sık sık halkın arasına karışıp meydanlarda, caddelerde, surlarda ve kulelerde dolaşıyorlardı. Emirler, ilanlar hep onun uslubuyla veriliyordu. Maviler'le Yeşiller'in sıkı taraftarlarından oluşan kent birlikleri savaşta uğradıkları hezimetten sonra daha az övünür olmuşlardı, ama o yenilginin acısıyla eğitimlerine de olağan üstü önem vermeye başlamışlardı ve artık askerler onlarla dalga geçmiyordu.

Ilık bir sonbahar günü Konstantinopolisliler Boğaz'ın tekrar beyaz yelkenli gemilerle dolu olduğunu görerek çok sevindi. Bunların bir kısmı Kalkedon kanalını kontrol etmeye giden askeri teknelerdi, bir kısmı da Sinop ve Trabzon'dan tahıl getirenler. Mesleme'nin armadası hiçbirine ilişmeye cesaret etmemişti. Bu olaydan sonra kentte ekmek ve unlu gıda tüketimi arttı. Şom ağızlılar, "Kışa aç kalacağız," diye şikâyete bile başladılar.

Denizlerde de, karada da kader Konstantinopolis'in yüzüne gülmüştü. Ama Bukoleon'daki durum hâlâ ciddiyetini koruyordu. Kasia, Sofya ve Antuza canla başla başka bir düşmanla savaşıyorlardı. Leo günlerce yaşamla ölümün arasında gidip gelmişti, hatta iki kez başhekim İmparator'un yanına Patrik'in çağrılması gerektiğini bile söylemişti.

Kasia bunları öfkeyle karşılamıştı:

"Ne Patrik mi? Eğer oğlum son yolculuğuna çıkacaksa, onu uğurlayacak olan Germanos değil, Mikael'dir. Ama şunu bilin, böyle bir şey olmayacak. Oğlumun surlarını kimse yıkamaz."

Ateşler içinde yanan Leo'nun zihni kanatlanıp çok, çok uzaklara gidiyordu. Bazen kendisini silah arkadaşlarıyla İkonium'da at sürerken, bazen de Kallinikos ve Leander'le silahlar üzerine konuşurken görüyordu. Bazen bir Sarazen gemisinde düşmanla çarpışıyordu, bazen de surlarda... Antuza'yı tanımıyordu, ama hep ondan söz ediyordu. Fergal'e "Barış Evi"ne gitmek istediğini söylüyordu sık sık. Terapia'ya bir mesaj yollamaktan söz ediyordu. İyice ağırlaştığındaysa, Tanrı kendisinden niye mutluluğu esirgedi, diye bağırıp çağırıyordu.

Çok kötülediğinde Kasia, Antuza'nın şarkı söylemesini istiyordu. Ve gerçekten de o bülbül gibi şakımaya başladığında Leo sakinleşip uykuya dalıyordu.

"Antuza, bu işin sonu ne olacak?" diye sordu bir gün Sofya. Leo dalgın uyuyordu. "O İmparator. Ve evlenirken devletin çıkarlarını gözetmek, kurallara uymak zorunda. Ne o senin onurunu ayaklar altına alır, ne de sen kendi adını lekelersin. Bu nasıl sonuçlanacak?"

"Bilmiyorum. Tek bildiğim onun hayatının şu anda

tehlikede olduğu ve sadece onu görebildiğim saatlerde avunduğum. Eğer Tanrı benden iyileşmesi karşılığında onu asla görmememi istese hemen kabul ederdim ve acılarımı içime gömüp o yaşıyor, diye mutlu olurdum. Ölmem bile gerekse..."

"Tanrı korusun!" diye bağırdı Sofya. "Benim güzel kardeşim, bilsen seni ne kadar çok seviyorum."

Her gün Basil ve bu sırrı paylaşan birkaç kişi Bukoleon'u ziyaret ediyordu. Denizin sertleştirdiği bu adam, arkadaşının durumu karşısında kahroluyor ve gözleri doluyordu bir çocuk gibi. Doktorların karmaşık açıklamalarını bıyıklarını yiyerek dinledikten sonra kızlara dönüyor ve "Elinizden geleni yapın," diyordu. "Binlerce Hıristiyan'ın geleceği sizin ellerinizde."

Böylece günler günleri kovaladı ve bir gün başhekim Kasia'ya mutlu haberi verdi:

"Ekselansları İmparatorumuz, zehiri tamamen vücudundan attı ve iyileşecek, ama bunun tek koşulu yorulmamasıdır. Sessizlik ve sakinlik içinde bir süre daha kalması gerekiyor."

Leo'nun düzelmeye başladığı günün ertesi günü Mesleme'nin otağında bir emirler toplantısı vardı.

Otağ, Çeşme Kapı'ya yarım mil kadar uzaklıktaki Azize Maria kilisesi yakınlarındaydı. Burası yazın yemyeşil, cennet gibi bir yer olurdu, ağaçların arasında ceylanlar dolaşırdı. Hem kente yakın, hem de serin olduğu için imparatorlar genelde yazın buraya gelmeyi çok severlerdi. Ama şimdi kış yaklaşıyordu ve sonbahar tüm hüznüyle savaşın yıkımlarının üzerine bindirmişti. Eugzin'den sert ve soğuk rüzgârlar esmeye başlamıştı. Buna alışık olmayan Doğulular kamp ateşlerinin başında toplanıp, abalarına, hırkalarına sarınıyorlardı. Develerin neredeyse tamamı ölmüştü, ama

daha üzücü olan atlardaki salgındı. Hagarinler'in durumu günden güne daha da kötüleşiyordu. Onlar bu durumdayken surlar sapasağlam karşılarında dikiliyordu ve kulelerden askerler onlara seslenip, "Üşüyor musunuz? Üşümeyin, üşümeyin nasılsa yakında cehennem ateşinde ısınacaksınız," diyorlardı.

Konstantinopolis'ten sızan haberler de umut verici değildi. Kentin kışlık yakacağı ve yiyeceği boldu, dışardaki Arap kuşatmasına aldırmıyorlardı bile.

Mesleme'nin en iyi amirallerinden biri savaşta gemisiyle birlikte yitip gitmişti. Askerin morali sıfırdı. Baharda yeni kuvvetlerin Anadolu'yu geçip Bitinia kıyılarından buraya geleceği söyleniyordu. Ama bahara daha çok vardı. Bütün bunlara rağmen hocalar soğuk çadırlarda dolaşıp hâlâ cennetten ve şehadetten söz ediyorlardı. Gerçi böyle durumlarda askerler hemen "Ya Allah," diye bağırarak ayağa fırlıyorlardı; ama emirler hayallerin peşinde koşacak cinsten adamlar değillerdi. Şimdi Emirler Emiri'nin otağında toplanmalarının nedeni de durumlarına akılcı bir çözüm bulabilmekti.

Onları buraya getiren, harekâtın başında duran Mesleme'ydi. Emirler Emiri daha olumlu bir hava yaratabilmek için sesini yükselterek söze başladı:

"Unutmayalım, Allah bizi sınavdan geçiriyor. Eğer yaralıysanız, bilin ki, düşmanınız da yaralanmıştır. Bütün bu zorlukları aşacağız."

"Bu sözler çok güzel sözler Emirler Emiri," dedi Muvakkit. O bir paşaydı. Kaftanına sıkıca sarınmıştı, o da üşüyordu. "Yalnız, Romanos Kapısı'nı aşmak için bu sözlerden daha fazlasına ihtiyacımız var. Romalılar'ın ciddi bir sıkıntıyla başbaşa olduklarını doğrusu hiç sanmıyorum. Eğer Leo tahta ilk çıktığında saldırsaydık belki daha iyi olurdu, günden güne çevresindeki talimli ve uyumlu asker sayısı artıyor. Surlar her gün yeni silahlarla donatılıyor. Casuslarımız

halkın da daha cesurlaştığını söylüyor. Bakarsınız dışarı çıkıp bize saldırırlar bir gün."

"Aman çıksınlar," diye lafa karıştı biri. "Benim zavallı Suriyelileri'min dini inançları bile soğuktan donmak üzere burada. Belki yeniden savaşırlarsa ısınırlar."

Muvakkit başını iki yana salladı: "Allah hepimizi o 'Rum Ateşi' belasından korusun. Eğer onun nasıl yapıldığını öğrenmezsek bu kenti asla alamayız."

"Galiba askerlerim Müslüman olduklarını unutuyorlar," dedi Mesleme. "Cihad'dan böyle başarısız dönmenin hesabını yarın ahirette nasıl vereceksiniz?"

Muvakkit tam ona bir cevap verecekti ki içeri biri girdi ve yerlere kadar eğilip herkesi selamladıktan sonra,

"Konstantinopolis'ten beklediğimiz casus geldi efendim," dedi. "Yanında da bir Hıristiyan var."

Mesleme'nin yüzü aydınlanmıştı:

"Değerli emirler, kaidler surların içinde de bize sadık, bizi seven dostlarımız olduğunu biliyordum. Sanırım şimdi onun bize söyleyecekleri yolumuzu belirlememizde çok yardımcı olacaktır." Adamların içeri alınmasını işaret etti.

Otağa girenlerin ikisi de kalın pelerinlere bürünmüştü. Emirleri selamladıktan sonra biri başlığını geri itti, içerdekilerden bazıları onu zaten tanıyorlardı. Bu, köle tüccarı Hormisdas'tı.

"Değerli dostumuz Hormisdas hoş gelmişsin. Sen Müslümanlar'ın en değerlilerindensin. Çünkü dostlarım o, hayatının büyük bir bölümünü Hıristiyanlar'ın arasında geçirmek zorunda olan biri. Onunla Damaskus'ta uzun uzun konuşup sohbet ettim. Ve o günden bu yana da..." Hormisdas'ın yanıbaşında duran adama şöyle bir baktı. "Bizlere son derecede güvenilir ve yararlı raporlar gönderdi. Gayretlerini takdirle karşılıyorum. Bizi karamsarlığın ucuna getiren sorunlarımızın çözümü için beklediğimiz haberleri getirse daha da artacak bu takdirim."

Hormisdas heyecanla söze girdi:

"Lütfen efendimiz, bırakın da köleniz konuşsun. Emirler Emiri'nin dilinin ucunda olan şeyi biliyorum. Çok doğru ona beklediğini veremedik, ama... Evet, sarayda adamlarımız var, hatta İmparator'un çevresinde bile... Ve bunlar bize garip bir durumun olduğunu söylediler. Bunu biliyoruz, onları Kallinikos'a yollamayı denedik. Ama inanın ki saray bile Mangana kadar sıkı korunmuyor. Halife'nin üç sadık adamı bu uğurda şehitlik mertebesine ulaştı. Üçüncüsünün de asılmasından sonra zaten dünyanın bütün altınlarını versek de bu görevi yapacak birini bulma ümidimiz kalmadı. İçi boş bilgilerle yetinmek zorunda kaldık. Kader işte..."

"Bizim denizlerde ve karada bu duruma düşmemize kader mi diyorsun Hormisdas?" Bu emirlerden biriydi. "Lütfen söyleyin Emirler Emiri, bu adam gerçekten de güvenilir biri mi?"

"Ben mi?" diye bağırdı Hormisdas. "Demek bana güvenilmiyor. Ben en dindar olandan bile daha dindarım ve bu uğurda her şeyimi tehlikeye atıyorum. Ey yüce Allah'ım!..."

Emir, "Senden hiç hoşlanmıyorum," dedi. "İranlı olarak doğdum diyorsun. Kentin içinde Hıristiyan olarak dolaşıyorsun, burada Müslümanlığını anlatıyorsun ve eminim ki yarın rüzgâr ne taraftar eserse sen de o taraftan olacaksın."

"Lütfen bana arka çıkın efendimiz, ben bunları hak etmiyorum." Bunları söylerken Hormisdas göğsünü yumruklayarak Mesleme'nin ayaklarının dibine çökmüştü. Emir omuzlarını silktikten sonra,

"Biz buraya bu adamın özel durumunu tartışmak için toplanmadık," dedi. "Kendi payıma onun şu anda doğruları söylediğini düşünüyorum. Evet, o elinden geleni yapmıştır. Söyle bakalım Hormisdas, iki savaş arasında şu ateş karışımının formülü hakkında bir şeyler öğrenebildin mi?"

"Çok büyük tehlikeleri göğüsleyerek bazı denizcilerin girişimleri oldu. Bize artanlardan bir parça verdiler ve bildiğim kadarıyla onları da size ulaştırmayı başardık efendim."

Komutanlardan biri hemen "Evet," dedi. "Doğru, bize ulaştırıldı o patlayıcı. Ama ne yazık ki en bilgili mühendislerimiz bile formülünü çözmekte aciz kaldılar. Üzerine kazayla dökülen su yüzünden araştırmanın yapıldığı çadır yanıp kül oldu. Hiçbir sonuç elde edilemedi."

"Bu Allah'ın isteği," diyen Hormisdas bilgiç bilgiç başını salladı. "Kallinikos'un sırrını öğrenmek gerçekten de çok zor. Şu anda onunla çalışan bazı genç adamlar var, ama onlar da dünyanın en değerli hazinesi gibi korunuyorlar. Kallinikos'u öldürmenin de artık bir yararı yok, çünkü başka bilenler de var bu formülü, ama bu bilenlerin sayısı son derecede az ve onlar da asla ihanet etmezler."

Muvakkit alaycı alaycı güldü. "Herhalde buraya bizim cesaretimizi yok etmek için gelmedin, değil mi Hormisdas. Leo sana böyle mi demeni öğütledi?"

"Leo?" Hormisdas'ın gözlerinde birden zafer pırıltıları dolaşıvermişti. "Değerli efendiler, doğrusu bu akşam burada bulunmamın en büyük nedeni de buydu."

"Ne demek istiyorsun?" Emirler Emiri'nin kaşları çatılmıştı.

"Yüce askerler, son zamanlarda size gelen raporlara dikkat etmediniz mi? İmparator'u surlarda, kulelerde, kapılarda hiç gören olmuş mu? Yok değil mi? O halde beni iyi dinleyin." Hormisdas gevrek gevrek güldü. "Leo, Romanos'taki savaşın sonunda bir okla vuruldu."

"Allahu ekber," diyerek bazı emirler ayağa kalktılar.

"Günlerce hayatı pamuk ipliğine bağlı yattı. Şimdi bile tam olarak iyileşememiş, doktorlar uzun bir süre kımıldamadan ve sakin bir şekilde yatmasının şart olduğunu söylüyorlarmış yaşayabilmesi için. Aynı zamanda kentte de garip

söylentiler dolaşmaya başladı. Tehlikeli fısıltılar... Diyorlar ki, İmparator ölmüş..."

Hormisdas sustu, çünkü emirler ve komutanlar kendi aralarında konuşmaya başlamışlardı. Sonra birden kaid Hüseyin adeta bağırdı.

"Söyle köle taciri, onu vuran ok bizim saflarımızdan mı, imparatorluk saflarından mı geldi?"

Hormisdas'ın ağzı kulaklarına varıyordu keyfinden:

"Doğrusu bu değersiz kölenizin okçulukta bir iddiası olamaz, ama bu işi iyi yapabilecek, Halife'nin gizli ve sadık dostu olan birini ben buldum. Gemici Satiros'u kiraladım bu iş için. Savaşın patırtısı içinde onu Aziz Romanos'daki bir boş mazgala yerleştirdim. Zamanı bekledik ve Allah bize yardım etti. İmparator gelip altımızda durdu. Satiros tam da yerine isabet ettiremedi, eğer öyle olsaydı, o zaman benim okun ucuna sürdüğüm zehir..."

"Seni köpek!" diye bağıran birkaç komutan ayağa fırlamıştı öfkeyle. Küfredip, bağırıyorlardı, ama köle tüccarı hiç aldırmadan duruyordu.

"Afedersiniz," dedi kelimeleri uzata uzata. "Ben de sanmıştım ki, bu gayretimi takdir edeceksiniz. Her neyse meraklanmayın İmparator yaşıyor. Bundan sonrasını size yanımda getirdiğim eski diyakoz Evagrios anlatacak. O sizin de dostunuz, ama ne yazık ki hâlâ Hıristiyan, yine de Emirler Emiri'ne bağlıdır."

"Ben böyle adi oyunlarda yokum," dedi Hüseyin. "Ben o adamla yüz yüze geldim, bir asker olarak konuştum, pis oyunlarla, yalan dolanla Damaskus kılıcımı kirletmem ben."

"Sakin olun, oturun," dedi Mesleme. "Allah biliyor benim bu işlerle bir ilgim yok ve bizim inanışımızda hile hurdaya da yer yoktur. Yalnız şunu da unutmayın, bu kadar incelikle Konstantinopolis'i alabilmek de mümkün değildir. Hormisdas ne yaptıysa kendisi yapmıştır, bizim buna bir

dahlimiz olmadı. Ve yarın bir gün ahirette bunun hesabını verecek olan da odur. Bize gelince... Eğer Leo, o amansız düşmanımız yatakta yatıyorsa, acizse, şimdi biz bundan yararlanmayacak mıyız? Anlat bakalım Evagrios, söyle bildiklerini."

Eski diyakoz pelerinini geri atıp çevresindekilere tedirgin baktı. Bazı askerler hançerleriyle oynuyor, bazıları tehditkar gözlerle onu süzerken sakallarını sıvazlıyordu. Korka korka sözlerine başladı, ama kendi sesini duyunca hemen cesaretlendi. Yunanca konuşuyordu, çünkü otağdakilerin büyük bir bölümünün de Yunanca bildiğinden emindi:

"Değerli efendiler bundan bir süre önce İmparator'un annesinin yanına bir kız koydum. Onu gözleyip bana bilgi versin diye... Yalnız başlangıçta bu işin değerli dostum Hormisdas'la hiçbir ilgisi yoktu, bunun için yemin edebilirim. Ve şunu da söyleyeyim ben bir Hıristiyan'ım, dinime ihaneti de asla düşünmedim, sadece rastlantılar ve ortak sıkıntılar beni buraya getirdi. Bunun için Panagia'nın beni hoş göreceğini düşünüyorum."

Mesleme,

"Bu laf salatalarını kısa kes," dedi. "Bize kısaca şunu söyle, neden bütün bunlardan bu kadar geç haberdar edildik? Zaman çok değerli ve artık Leo iyileşiyor. Sakın bir yalan söylemeye kalkma, seni anında toprağa gömdürürüm boğazına kadar. Sonrasını biliyorsun..."

"Hepsi de doğru, hepsi de doğru efendim. Leo'nun yarasının ne derecede ciddi olduğunu hiç kimse tam olarak bilemiyordu. Çevresindeki askerler bunu son derecede gizli tuttular. Bize gelince, biz zaten saklanmak zorunda olduğumuz için yeterli bilgilere ulaşmak hiç kolay değildi."

"Tamam, devam et," derken Mesleme, sarığını salladı.

"Ümitlerimiz sokaklarda, çarşılarda ve hatta askerler arasında İmparator'u gören olup olmadığı sorusunun sıkça sorulmasıyla tekrar yeşerdi. Sonra dedikodular daha da art-

tı ve başka sorular çıktı ortaya, hatta cevaplar da... Herkes, 'Bir şey oldu, bir terslik var,' diyordu artık. Hem de açıkça."

"Bu önemli," diye mırıldandı Mesleme ve adama doğru dikkatle eğildi. Diğerleri de kulak kesilmişti.

""Hormisdas ve ben yine de bunda bir iş olabilir diye kuşkulandık. Çünkü İmparator'a aslan denildiğine bakmayın siz, o aynı zamanda kurnaz bir tilkidir. Ve durumu tam olarak anlayabilmek için annesinin yanına koyduğum kızla, yani Saloma ile ilişki kurabilmeye çalıştık. Ama kadının nasıl aksi, nasıl lanet biri olduğunu bilemezsiniz. Yanında çalışanlara pencereden bile baktırmıyor. Hepsi de hapiste gibi. Ama sonunda, azizlere şükürler olsun, afedersiniz efendiler... Evet şükürler olsun, Saloma'yı kısa da olsa görebildim. Bana İmparator'un ölüm döşeğinde olduğunu söyledi, ama şu anda oradan çıkmış, iyileşiyormuş ne yazık... Yaşayacak... Yine de günlerce kımıldamadan yatmak zorunda, hiç kimseyle konuşamaz, dolaşamaz, savaşamaz. Ayağa kalkana kadar halkından da, ordusundan da uzakta kalmak zorunda Leo."

"Çok iyi," diye bağırdı Mesleme. Gözlerini Evagrios'a dikmişti. "Bu söylediklerin belki de bize Konstantinopolis'i geri verebilir, ama sakın bir oyun çevirmeye kalkışma, seni ikaz ediyorum. Sizin gibi Rumlar'ı iyi tanırız biz. Ne kadar güvenilmez olduğunuzu da iyi biliriz. Attığın adıma dikkat et. Eğer bir hata yapmazsanız kenti aldığımızda her ikinize de biner altın vereceğim. Ah keşke bu olanları daha önceden bilebilseydik... Şimdi İmparator iyileşiyor."

"Ama hâlâ zaman var efendim, hem de yeterince zaman..." Hormisdas'ın sesi özgüvenli ve heyecanlıydı. "İmparator'un öldüğü dedikodusu her an hızla yayılabilir Konstantinopolis'te. Bu da büyük bir kargaşa yaratır. Hiç kimse kimseye güvenmez. Leo onlar için her şey demek, onu çekip aldığınızda geriye fazla bir şey kalmaz. Halk onsuz kımıldayamaz bile. Bize, Evagrios'la bana bir hafta ve-

rin efendim, yalnız hazineciniz cimrilik etmesin... O zaman biz bu işi çözeriz. Kimi satın almamız gerektiğini biliyoruz. Şu Franklar, boylarına boslarına bakmayın, çok salak adamlardır. Bugünden itibaren her gece, en iyi adamlarınızdan bir grubu en zayıf kapılardan birine yollayın, nöbetçilere 'Leo ölmüş, Artavasdos ve Basil başa geçmek için mücadeleye başlamış,' diye bağırsınlar. Bakın nasıl karışacak ortalık. Askerler saraya doğru yürürler o zaman ve..." Hormisdas sustu, imalı imalı etrafına baktı ve sonra yerlere kadar eğildi, kalkarken,

"Gerisi zaten siz değerli komutanlara kalıyor," dedi.

Birkaç kişi itiraza yeltendiyse de çoğunluk onlara kulak asmadı.

Evagrios ve Hormisdas, onları daracık, eğri büğrü sapa bir yoldan gizlice Pera'ya götürecek arabaya binerken bazıları "Hoşt, hoşt," diye bağırdı. Ama artık karar verilmişti, Mesleme planı uygulayacaktı. Konstantinopolis'i ele geçirmek Emevi onurunu zedeleyen bütün gölgeleri temizlemeye yetecek bir zaferdi.

Ertesi gün ve daha ertesi günler boyunca hocalar askerlerin arasında dolaşıp, hiç durmadan şehitlik mertebesinin yüceliğinden, cennetten, hurilerden, gılmanlardan, kevser şaraplarından söz edip durdular. Seçilmiş birliklere neler yapmaları gerektiği anlatıldı. Hıristiyanlar düşmanda yeni ve tuhaf birtakım hareketler olduğunu fark ediyorlardı, ama ortada ne yeni bir saldırı kulesi, ne de köprü inşaatı görülüyordu. Ve en önemlisi Teodosius surları eskisi gibi sapasağlam uzanıp gidiyordu.

XXXI

Aslan Kükreyince

Leo, ateşi düştükten sonra da uzun süre çevresine karşı ilgisiz ve halsiz yattı. Bir zamanlar kaslarının gücüyle karşısındakileri titreten o heybetli adamın zayıflamış, bitkin hali gerçekten de çok üzücüydü. Ama yine de bir gelişme vardı, çevresinde dolaşan bakıcılarını izleyen gözleri onun hayata yeniden başlayışını işaret ediyordu.

Antuza sürekli olarak oradaydı, yalnız Leo uyanıkken daha çok Sofya ve Kasia'nın onun yanında olması için elinden geleni yapıyordu. Kafasının işleyiş biçimi ve mantığı hâlâ Mesembria'daki köy hayatının koşullanması içinde olan Kasia, onları her ne kadar başbaşa bırakmak için uğraşsa da Antuza buna şiddetle direniyordu. Yaşlı kadın ikide bir, "Saçın uzuyor kızım, saçın uzuyor," diyordu. İmparator'un tavırları ise son derecede utangaç ve mahçuptu, ama genç kız onun sürekli kendisini süzmesinden endişe duyuyordu ve ortadan kaybolmak istiyordu. Yine de Kasia ondan şarkı söylemesini istediğinde bunu asla reddetmiyordu. Sonra da Leo uykuya dalınca sessizce bahçeye çıkıp saray binalarından birine doğru koşturuyordu. Burası daha önceki imparatoriçelerden biri tarafından yaptırılmış olan küçük bir şapeldi.

Oraya gidip bir kenarda, keşişlerin yan taraftan gelen ilahi seslerini dinleyerek oturuyordu. Antuza, kaygı ve kederine çare olarak yalnızlığa sığınıyordu. Onu kim anlayabilirdi?

Genç kız, Leo'nun bir Strategos iken kendisine gösterdiği ilginin nasıl dedikodulara yol açtığını düşününce şimdiki durumun yaratacaklarını hayal etmekte zorlanmıyordu.

Çok daha tehlikeli boyutlara varabilirdi bu çeşit dedikodular ve herkesi son derecede zor durumlara sokardı. Bunu biliyordu, bundan emindi. Leo'nun onu sevmesi ve evlenmek istemesi genç kızın kalbinin içindeki en güzel hayaldi. Ama...

O artık İmparator'du. Artık özel hayatı kendisine ait değildi onun. Binlerce, milyonlarca insandan sorumluydu İmparator. Gurur duyacağı, tertemiz ve güçlü bir hanedanı olmalıydı. Sıradan biri değildi artık Leo. Sıradan biriyle nasıl olur da evlenebilirdi? Evet doğruydu, daha önce bazı imparatorlar bunu yapmıştı, sıradan kadınların da "Erguvan Güzeli" oldukları biliniyordu. II. Teodosius Atinalı yoksul bir hatibin kızı olan Eudokia ile I. Justinian da adı çıkmış bir tiyatro oyuncusu olan Teodora ile evlenmişti. Yine de bunlar bir yığın sorun yaratmıştı. Birinci evlilik kötü bir şekilde, ayrılıkla sonlanmıştı. İkincisinin dedikoduları, çalkantıları ise bunca yıl sonra hâlâ devam ediyordu. Üstelik imparatorların her ikisinin de tahta çıkmadan önce de çok sağlam bir durumları vardı, güçlüydüler, kimse onlara itiraz edemezdi. Leo'ya gelince... Sarazenler'i kovduktan sonra ne olacaktı? Leo kendi ağzıyla söylememiş miydi Antuza'ya, "Benim hayatım artık imparatorluğa aittir," diye?

İşte kafası bu karamsar düşüncelerle karıştığında başına kaldırıp şapeldeki ünlü ikonaya bakıp dua ediyordu.

"Ey yüce Meryem, bana yardım et. Onun gibi bir büyük adamın bana bir zamanlar vermiş olduğu sevgiyle yetinebilmem ve bu aşkı kalbimin derinliklerine gömüp huzura kavuşabilmem için bana kuvvet ver. Kendi adımı, onurumu koruyabilmem için o büyük merhametini benden esirgeme."

Sonra da tekrar Bukoleon sarayına dönüp Kasia ve Sofya ile değerli hastaya bakmaya devam ediyordu.

Antuza bunlarla meşgulken kardeşinin kocası da başka belalarla uğraşıyordu. Kentte bir yığın münasebetsiz dedi-

kodu çıkmıştı. Savaşın durması ve normal hayata dönüş aylakların işine gelmişti ve söylentilerin ardı arkası kesilmiyordu. Meydanlarda, bahçelerde, sokaklarda herkes birbirine aynı soruyu sorar olmuştu: "İmparator nerede?" Onun Blakernai'de olmadığı artık biliniyordu, Asya'ya geçmediği de... Hiç kimse İmparator'u oralarda görmemişti. Bir iki kere bazı meraklılar Kalke'nin önüne gelip "Basileus'u görmek istiyoruz," diye bağırmış ve Protektorlar tarafından uzaklaştırılmıştı. Bunlar iyi değildi, ama halk arasındaki kuşkulu fısıltılardan daha tehlikeli olan idari kademelerdeki endişelerdi. Leo onları birbirine bağlayan tek unsurdu ve onun yokluğu bu bütünlüğün bir anda büyük bir karmaşaya dönüşmesine neden olabilirdi. Artavasdos her ne kadar en büyük Strategos olsa da sonuçta o bir Ermeni'ydi, Leo'nun Anadolu askerleri onu ne ölçüde kabul ederlerdi? Deniz zaferi, Basil'in durumu ve geleceği için ne kadar bir güvence sağlayabilirdi? Diğer yüksek rütbeliler de Bukoleon'a gelip İmparator'un durumunu kendi gözleriyle görmek istediklerini ima etmeye başlamışlardı. "Acaba gerçekten de Basileus iyileşiyor muydu? Başhekim doğruyu mu söylüyordu?" Ve bütün bu kuşkulu, endişeli söylentiler sonunda tek bir soruya gelip dayanıyordu: "Eğer taht boş kalırsa ne olacaktı?"

Bu karmaşayı yaratanları bulmak olanaksızdı, çünkü asla kaynağa ulaşılamıyordu, ya da bir yığın, sayısız kaynak vardı. Fergal kendi kendine öfkeyle eski bir Suriye atasözünü tekrarlayıp duruyordu: "İtin biri nedensiz de havlasa onu takip eden aylak itin sayısı bini bulur." Bütün Konstantinopolis bir dedikodu denizine düşmüş gibiydi şimdi.

Leo'nun iyileşmeye başlamasından sonraki beşinci gün Basil, Artavasdos, Kasia ve Fergal Bukoleon'da bu durumu gözden geçirip bir çare bulmak üzere bir araya geldiler. Franklar'ın, yani paralı askerlerin komutanı olan Karlman bela çıkarmaya başlamıştı. Onun anlaşması Roma ile değil,

doğrudan Leo ile idi ve adam "Eğer o yoksa ben de yokum," diye tutturmuştu. Karlman için, uğruna savaşabileceği tek adam Leo'ydu ve ısrarla onu görmek istiyordu.

Basil askerce bir çözüm önerdi: "Augusteum'da durumu açıklayalım. Basileus'un yaralandığını, ama şimdi iyileşmekte olduğunu açıklayalım." Artavasdos'un buna itirazları vardı, diyordu ki, "Eğer bunu açıklarsak ve İmparator bir iki gün içinde ortada görünmezse hemen öldüğü lafı çıkar ve o zaman da ortalık iyice karışır. Bence böyle bir açıklamayı ancak onun ayağa kalkabildiği bir durumda yapmalıyız." Herkes buna katıldı, zaten şu aralar Sarazenler'in bir hücuma kalkışabileceklerine dair işaret yoktu, hatta bu yüzden onları gözleyen nöbetçi birliklerinde bile bir gevşeme vardı. Bir süre daha bekleme kararı aldı Leo'nun dostları ve annesi.

İmparator gerçekten de giderek iyileşiyordu. Yatağında doğrulup Basil ve Fergal'e sık sık kuşatma ile ilgili sorular soruyor ve onlar ne derse desin kentin güven içinde olduğuna bir türlü inanmıyordu. Böyle durumlarda başhekim gelip onları dışarı çıkartıyordu. Annesi yatmasını söylediğinde dinlemiyordu. O zaman Kasia, Antuza'ya işaret ediyor ve genç kızın küçücük bir ricasıyla İmparator uslu bir çocuk gibi tekrar yatağına uzanıyordu.

Birkaç gün daha geçti. Leo artık oturabiliyordu. Ertesi gün bütün Strategoslar'ı birlikte görmek istediğini söyledi, Basil ve Fergal'in ondan bir şeyler sakladığından kuşkulanıyordu. Başhekim tekrar geldi ve ona, "Yüce efendim," dedi. "Bunu henüz yapamazsınız, daha yeterince güçlenmediniz, tekrar ağırlaşabilirsiniz." Bu sözler Basileus'u öylesine öfkelendirdi ki adamı derhal kovdu yanından, arkasından da avazı çıktığı kadar,

"Bu adam Mesleme'den rüşvet mi alıyor?" diye bağırdı.

Yine de o öğleden sonra sakin geçti. Soğuk, gri suratlı bir gündü. Oda mangallarla ısıtılıyordu. Bukoleon'dan ba-

kınca Konstantinopolis'in kuşatma altında bir kent olduğunu anlamak çok zordu. Fergal durumun iyi olduğu raporlarını getirmişti ve Artavasdos da Blakernai'deki birliklerin bir kısmını tekrar Kalkedon'a gönderme kararı almıştı. Gölgeler uzuyordu, güneş az sonra batacaktı. Antuza yatağın kenarında yüksek sesle İmparator'a kitap okuyordu. Odanın biraz daha uzak bir köşesinde Kasia'yla Plasidia derin bir sohbete dalmıştı. Bir başka köşede sessizce ayakta bekleyen Saloma, dikkatli gözlerle süzüyordu herkesi. O sırada sarayın bahçesinden at nallarının tıkırtıları geldi ve sora da birtakım bağırışlar. Aslında bunlar normal şeylerdi. Sarayın gidip geleni ne de olsa boldu. Yalnız bu defa sesler kesilmedi, tam tersine arttı. Peter'in, "Hayır, şimdi giremezsiniz içeri," diye bağırdığı duyuldu. Ve içeri telaş içinde, başında miğferi olmadığı halde ve alnında kan sızan ince bir yarayla Basil girdi. Plasidia endişeyle kocasına doğru koştu.

"Savaştın mı? Hani her şey sakin ve yolundaydı? Panagia'ya şükürler olsun sağsın."

Amiral hiç cevap vemeden doğrudan İmparator'un yatağının yanına gitti ve selam bile vermeden konuşmaya başladı:

"Başka bir yol kalmadı, kendini göstermelisin. Franklar isyan etti. Surlarda İmparator öldü söylentileri dolaşıyor. Sarayda imparatorluk kavgaları çıktığı lafıyla çalkalanıyor ordu. Sarazenler kuzey kapılarına saldırdı ve daha şimdiden birkaç küçük kuleyi aldılar. Gerçi bunlar önemi olmayan kuleler ama, yine de bunu durdurmalıyız."

"Ne öldü mü? Ben mi?" Leo yerinden fırladı, hemen giyinmek istiyordu.

"Oğlum, oğlum, sakin ol, kendini öldüreceksin."

Kasia bağırıyordu, ama oğlunun onu dinleyecek hali yoktu. Antuza sakin bir sesle, "Sadece Augusteum'a kadar," dedi.

İmparator sert bir sesle cevap verdi herkese,

"Ben bir imparatorun gitmesi gereken her yere giderim."

Kadınlar onun yere düşmesini bekliyorlardı, ama Leo birkaç adım sonra kendini toparladı. Yüzü solgun ve yorgundu. Yine de dışarı çıktı ve Basil'le gelen askerlerin arasına girdi:

"Çabuk zırhım, miğferim, atım," diye bağırdı. Silahlarını kuşandıktan sonra yardımla atına atladı, gerçekten de mucizevi bir şekilde daha iyi görünüyordu İmparator.

O sırada bir haberci daha geldi nefes nefese,

"Blakernai'de göğüs göğüse dövüşülüyor, Franklar surları bıraktılar, Adrianopolis caddesinden saraya doğru yürüyorlar. Makrobios elindeki birkaç kişiyle elinden geleni yapmaya çalışıyor Sarazenler'e karşı."

Leo, Kalke'nin önündeki imparatorluk meydanına doğru sürdü atını. Onu gören Protektorlar büyük bir coşku ve sevinç içinde bağırmaya başladılar: "Basileus. O iyileşmiş..."

"Arkadaşlar," dedi İmparator. "Görüyorsunuz ki ben ölmedim. Şimdi gidip o Sarazenler'e aslanın kuyruğuyla oynamanın ne demek olduğunu göstereceğim."

"Aslanımız, aslanımız. Sen çok yaşa..."

Bir meydandan diğerine doğru dörtnala giderken sevinç çığlıklarının sayısı da arttı. Her yandan askerler ve siviller çıkıp bu coşkuya katılıyordu. Artavasdos da Sarazenler'in surlara saldırdığı haberiyle savaş dairesinden dışarı fırlamıştı. İmparator Adrianopolis caddesine ulaşmıştı. Apostol Kilisesi'nin yakınlarında Franklar'la karşılaştı, başlarında dev Karlman vardı, saraya gidiyorlardı.

Leo miğferini çıkarıp ona yanaştı:

"Bu yana baltalı adam," dedi. "Sarazenler Boğaz'da değil, Blakernai'de."

Franklar'ın komutanı elindeki meşaleyi İmparator'un yüzüne doğru yaklaştırdı ve "Bu, bu sizim aslanımız," diye bağırdı. "Bize yalan söylediler, o sağ, yaşıyor. Haydi geri kardeşlerim, gidip düşmanın hakkından gelelim."

Büyük Aspar Sarnıcı tarafından yeni bela haberleri gelmişti. Sarazenler iç surlara ulaşmıştı. Savunma yapanlar arasında yeni bir söylenti daha yayılıyordu: "Mesleme'nin donanması Haliç'e girmiş." Bu son derecede moral bozucu söylentilere kesinlikle bir son vermek ve Sarazenler'i surlardan fırlatıp atmak şarttı, Leo ne olursa olsun bunu başarmalıydı. İlerledikçe meşalelere gerek kalmadı, gökyüzü alevlerden kıpkızıl olmuştu. Savaşın gök gürültüsüne benzeyen sesi yine herkesin kulaklarında patlıyordu.

İmparator surlara ulaşıp da atından indiğinde onu gören bütün askerlerin gözlerinde güven pırıltıları belirdi. Leo derhal karşı saldırı emrini verdi. Emindi, arkasında bütün Konstantinopolis vardı.

Roma savunmasının aniden güçlenmesi Sarazenler'i şaşırtmıştı. Hıristiyanlar, "Düşmana ölüm, aslanımız geri geldi, aslanımız çok aç," diye bağırıyorlardı. Ön cephede savaşan kaidler gerilerden yardım istemeye başladılar. Kentin içinden kendilerine sızdırılan bilgilere dayanarak saldırıyı Blakernai'de yoğunlaştırmıştı Arap ordusu. Burası Haliç'e yakın bir bölgeydi ve arazinin yapısı nedeniyle surların çevresinde hendekler yoktu. Başlangıçta bu bir avantaj gibi görünmüştü, ama şimdi inişli çıkışlı bu tepelik arazi Franklar'ın da geri dönüşünden sonra tam tersine dezavantajlı bir durum yaratmıştı. Yanlarında getirdikleri merdivenleri surlara dayamaları olanaksızlaşmıştı. Altı kuleleri vardı saldırıda kullanmayı planladıkları, "Ayakkabıcılar Kapısı"nda bunlar işe yaramıştı, ama şimdi destek güçler de savaşa katılınca iş zorlaşmıştı.

Blakernai'nin güneyindeki üç kapıyı açtıran Leo, askerlerine saldırmaları emrini vermekte bir an bile tereddüt

etmedi. Atlılar, piyadeler ve kent birlikleri kovandan fırlayan arılar gibi saldırdılar Sarazenler'in üzerine. Leo surlar boyunca hiç durmadan o kuleden bu kuleye gidiyordu. Araplar ve İranlılar üzerlerine gelen bu güçleri ilkinde geri püskürtmeyi başardılar, bunun üzerine Leo Anadolu Birliği'ni ileri sürdü. Deneyimli ve usta savaşçılar liderlerinin geri gelişinin de verdiği coşku ve hırsla hiçbir engel tanımadan durumu tersine çevirmekte gecikmediler.

Emirler geri hatlardan durmadan adam istiyordu, ama gece karanlığında ve beklenmedik bu direnç karşısında bunun yerine getirilmesine olanak kalmamıştı artık. Blakernai'nin surlardan yansıyan alevlerin ışığında aydınlanan tepelerinde çok sayıda askerin geri çekildiği görülüyordu. Aslan'ın geri dönüşü onların talihini döndürmüştü.

Leo tepede durmuş savaşı seyrediyordu. Alevlerin altında mor pelerini ve yanındaki kartallı bayrakla gerçekten de korkutucu bir görünüşü vardı ve çok uzaklardan bile fark edilebiliyordu.

Savaş bitmek üzereydi, Franklar adeta azgın bir hırsla surların önünde kalan son düşman askerlerini silip süpürüyorlardı. "Biz aslanın dişleriyiz," diye bağırıyordu Karlman. Surlarda kalanlar ise oradan araya kaçışıyordu, ama sonuç değişmeyecekti, kurtulmaları olanaksızdı. Leo yeteri kadar kan döküldüğünü düşünüyordu, Sarazenler'e teslim olmalarını söyledi ve adamlar palalarını atıp kollarını havaya kaldırdılar.

Blakernai saldırısı Mesleme'nin tam beş bin adamını yok etmişti ve bunlar en seçkin askerlerdendi. Üstelik bu defa Hıristiyanlar o sihirli ateşi de kullanmamışlardı. Sarazen ordusunun morali çok bozuktu, geri dönebilenler kamplarında sessizce oturmuş yaralarını sarmaya çalışıyorlardı, hava buz gibi soğuktu.

* * *

Leo savaş boyunca hiç durmadan hareket etmiş, birbirinden doğru, yerinde emirler vermişti. Fergal ise onun yanından hiç ayrılmamış ve gözünü İmparator'dan ayırmamıştı. Birkaç kez Leo'nun sesi titremiş, savaşın sonlarına doğruysa çatlamıştı. Fergal ona artık durması gerektiğini söylediyse de bundan bir sonuç alamadı. Bir ırmağa, akma demek gibi bir şeydi bu. Şimdi de bizzat kendisine teslim olmak isteyen bazı Araplar'ı karşılamak üzere "Ayakkabıcılar Kapısı"na at sırtında gelmişti. Esirleri beklerken Fergal onun, "Hepsini silip süpürene kadar dayandım," diye mırıldandığını duydu.

Ve bunlar onun son sözleri oldu, İmparator bir ağaç gibi devrildi. Çevresindekiler onu yere düşmeden önce zor yakaladı.

Kısa zaman sonra surlar, "Basileus bayılmış," sözleriyle dalgalandı ve sevinç çığlıklarının yerini derin bir sessizlik aldı. Yanına ilk ulaşan subaylar onu görünce "Ölmüş," diye ağlamaya başladılar. Zırhı çıkartıldı, yüzü bembeyazdı, kalbinin attığını söyledi Fergal umut dolu bir sesle. Leo ölmemişti, ama her an ölecekmiş gibi duruyordu. Düşmanla acımasızca dövüşen askerler şimdi gözyaşlarını siliyordu. Herkes dua etmeye başlamıştı, Tanrı'ya yalvarıyorlardı aslanlarının yaşaması için. Generaller bir arabayla İmparator'un derhal saraya götürülmesi emrini verdiler.

İyi ya da kötü hiçbir haber saklanamıyordu. Daha araba Adrianopolis caddesine gelmeden Leo'nun hastalandığını Konstantinopolis'te duymayan kalmamıştı. Binlerce insan arabanın geçeceği yollara birikmişti. Savaşı kazanmış olmanın sevincinden eser kalmamıştı halkta. Kesin bir sessizlik içindeydi kent. Araba geçerken kadın, erkek bütün Konstantinopolisliler diz çöküp dua ediyordu. Meşalelerin ışığıyla gündüz gibi aydınlatılmış Kalke'ye gelindiğinde kontlar, logotetler, konsüller yerlere kadar eğilerek karşıladılar onu. Ölmeye de gelse o muzaffer bir İmparator'du.

Tören giysileri içindeki bu sessiz ve saygılı karşılama heyeti, İmparator'u taşıyanları Bukoleon'a doğru izliyordu.

O sırada herkesi şaşırtan bir olay oldu. Genç, başı açık, saçları omuzlarının biraz üzerinde bir kız koşmaya başladı onlara doğru. Onun da yüzü İmparator'unki kadar beyazdı. Hiçbir şeye, hiç kimseye aldırmadan kendini İmparator'u taşıyanların önüne attı. Sonra da sedyenin üzerine kapandı.

"Leo, Leo," diye ağlıyordu. "Ben de etten kemiktenim. Buna daha fazla katlanamam. Ne olur konuş, konuş benimle. Sana kıyanlara lanetler olsun."

Başhekim onu zorla uzaklaştırmak istedi ama o,

"O benim savaşçım," diye bağırdı. "O benim savaşçım, tek bildiğim budur." Hıçkırıklar içindeki kız zorlukla içeri götürüldü. Başhekim Leo'yu muayene ettikten sonra "Tanrı'ya şükredelim," dedi. "Yarası açılmamış, sadece aşırı yorgun. Nabzı yavaş yavaş düzeliyor. Hemen yatağına yatıralım onu. Herkes kiliselere koşup dua etsin."

Fergal'le Basil, Leo'yu yavaşça odaya taşıyıp, yatağına koydular ve odanın kapıları soyluların yüzüne kapatıldı. Genç kız ortalarda yoktu. Soylular birbirlerine soran gözlerle baktılar.

"O kimdi?"

Kont Moris Dukas bilgiç bilgiç, "Galiba ben biliyorum," dedi. "Sanırım majesteleri herkesin sandığı kadar münzevi bir keşiş hayatı yaşamıyor. O kız, şu ünlü Antuza, İmparator'un arkadaşı olan tuhaf bilgin Kallinikos'un küçük kızı."

"Anlaşıldı," diye fısıldaşanların kaşları anlamlı bir şekilde havaya kalkarken yüzlerinde alaycı bir gülüş belirmişti.

Ertesi gün Kasia, Peter'i Antuza'yı tekrar Bukoleon'a getirmek üzere Kallinikos'a gönderdi. Leo çok iyiydi, ama tekrar oturup konuşabilmesi için zamana ihtiyaç vardı ve

bu zaman içinde de Antuza'nın yardımlarına.

Antuza Peter'e "Eğer..." dedi. "Eğer bu bir emirse buna uyarım elbette, ama bana acımasını istiyorum İmparator'umuzun anasının. Onu beklerken çıldırdım, bütün dengem bozuldu ve öyle çaresiz görünce de kendimi tutamadım. Şimdi utanıyorum. Bunun sonu yok. O bir İmparator, bense kendi halinde sıradan bir kızım. İmparator'a hizmet uğruna canımı bile veririm. Ama şimdi beni affetsinler. Benim artık Trakyalı bir yeğenim olamaz."

Ertesi gün Antuza Pankrator'a gitti. Burası kentin ikinci büyük hastanesiydi ve yaralılarla doluydu. Bilgisini ve gayretini onları iyileştirmek üzerinde yoğunlaştırdı. Kısa zamanda da bu özellikleriyle hastanenin en sevilen, en güvenilen hemşirelerinden biri oldu. Fergal zaman zaman ona Leo'yla ilgili haberler getiriyordu, ama herkes gibi o da biliyordu ki, artık Antuza saraya dönmeyecekti.

XXXII

Sirus'un Ruhu Nasıl Kurtuldu?

Surlara yapılan ikinci saldırının da başarısızlıkla sonuçlanması son derecede büyük bir hayal kırıklığı ve yıkıma yol açmıştı Sarazenler'de. Karadeniz'den esen soğuk ve hatta dondurucu rüzgârlarla titremişlerdi barakalarda, çadırlarda askerler. Yemekleri de, silahları da giderek azalıyordu. Arap istilacılar Trakya'da tek bir sap buğday, tek bir dal üzüm bırakmamışlardı. Ama bu da yetmemişti koskocaman bir orduyu beslemeye. Emirler kendi aralarında Konstantinopo-

lis'in alınmasının belki de Allah'ın emri olmadığını konuşuyorlardı durmadan. Damaskus ilkbaharda destek yollayacağını söylüyordu, ama acaba bir ilkbahar olacak mıydı?

Son derece sert geçen kışa, sıcak iklimlerin çocuğu olan bu insanlar alışık değillerdi. Her yer karla kaplıydı. Askerler de, hayvanları da birer birer hastalanıp ölüyordu. Ve kenttekilerin bolluk içinde yaşadıkları haberleri geliyordu sık sık. Surlardan Romalı askerler, "Hazırlanın," diye bağırıyordu. "Aslan'ın yaraları iyileşti, yakında gelip sizi tekrar paralayacak."

İlkbaharın ilk ılık rüzgârları esmeye başladığında Damaskus'tan yeni bir haber geldi. Halife Süleyman, tam kardeşine yardım yollamak üzereyken bu dünyadan ayrılmıştı ve yerine II. Ömer geçmişti. O da gönlüne Konstantinopolis'in fethine koymuştu. Fenike ve Mısır'da yeniden gemi yapımına başlandı. Kahire'den Buhara'ya kadar adım adım dolaştı hocalar. Havanın ısınması cesaret vermişti herkese. Hilafet, itibarını bu fetihe bağlamıştı. Bundan vazgeçmek, yenilgiyi kabul etmek anlamına gelecekti ve bu da Emeviler'in İslam âlemindeki yerini sarsacaktı. Ömer bunu göze alamazdı.

Konstantinopolis de aynı bahar rüzgârlarıyla kucak kucağaydı. Leo artık iyileşmişti, yalnız daha zayıf ve solgun görünüyordu. Kasia ve Fergal her ne kadar ona gücünü olur olmaz harcamaması için nasihat etseler de o deli gibi çalışmaya devam ediyordu. Surları, kuleleri, kaleleri teftiş ediyor, talimleri izliyordu. Surlardaki küçük bir çarpışma sırasında yine tehlike atlatmıştı, bir anda onlarca ok yağmıştı üzerine ve askerlerinin fedekarca kendilerini önüne atmaları sayesinde kurtulmuştu bu saldırıdan. Leo'yu hiçbir şey sorumluluklarından uzaklaştıramıyordu, o bununla mutlu olan biriydi.

Kış boyunca sadece o değil, bütün kent çalışıp hazırlanmıştı gelecekteki tehlikelere karşı. Kent birliklerinin du-

rumu olağanüstü düzelmişti. Bir yıl önceki aylaklar şu anda sıkı birer savaşçı olmuşlardı ve meydanlarda "Ne zaman şu Mesleme'nin hakkından geleceğiz?" diye bağırıp duruyorlardı. Leo bunlara gülümseyerek bakıyor ve sonra,

"Emir vermek benim işim," diyordu. "Sizinki de o emri beklemek..."

Kallinikos kendi düzenine geri dönmüştü. Artık "Su ateşi" işiyle Leander uğraşıyordu. Yaşlı bilgin ona tüm bildiklerini aktarmıştı, zora düştüğünde gelip ona akıl danışılabilirdi, ama artık onun görevi sonlanmıştı. Ve Kallinikos tekrar "Barış Evi"ndeydi, tabii Antuza da...

Eve kavuşmak onun da çok hoşuna gitmiş ve yaralarını sarmasına yardımcı olmuştu. Etrafta artık tek bir asker sesi duymuyordu. Dorkon hâlâ kapının önünde onları bekliyordu. Bahçedeki, pencere önlerindeki bütün bitkiler yeşermiş ve tomurcuklanmıştı, hoş kokular yayılıyordu ortalığa. Kediler keyifli keyifli geriniyordu güneşin altında. Isınan havalar Antuza'nın çok sevdiği göçmen kuşları da getirmişti. Hiçbir düşman onların kuzeye gelmesini engelleyemiyordu, bütün Konstantinopolis bu irili ufaklı bir yığın cıvıltılı kuşla şenlenivermişti birden. Kemerlerin, kapıların tepelerine kırlangıçlar yuvalanmıştı; kubbelerin arasında, çeşme başlarında güvercinler mırıldanıyordu; çam dallarının arasında yusufcuklar ötüyordu; yalıçapkınları hızla uçuşuyordu yükseklerde; leylekler yuvalarına kurulmuş bilgiç bilgiç ortalığı süzüyordu; serçeler binbir yaramazlık peşindeydi. Konstantinopolis için savaş devam ediyordu, ama "Barış Evi" sanki bunlardan çok, çok uzaklarda bir yerdeydi. Kuş sesleri, baharın rayihası ve masmavi bir gökyüzü...Antuza bunlardan çok mutlu oluyordu.

Onu mutlu eden bir başka yer de hastaneydi. Başkalarının acılarını dindirerek, onlara umut vererek hiçbir kilisede bulunamayacak bir huzura kavuşmuştu. Ama yine de bazı geceler balkonda oturup da kentin ışıklarını ve ayı seyre-

derken gözleri Dafne ile Kalke'nin altın kaplı kubbelerine kayıyordu ve içinden diyordu ki "O, orada." Leo'nun yüzü gözlerinin önüne geliyordu, onu düşünüyordu. Gözyaşlarını içine atıyordu Antuza ve hayat tüm güzellikleri ve acımasızlığıyla devam ediyordu.

Kısa zaman sonra o da kentin diğer yaşayanları gibi çok yakında yeniden büyük bir savaş olacağını öğrendi. Emir Merdesen'in komutasındaki birlikler Küçük Asya'yı geçip Bitinia'ya ulaşmıştı. Sarazenler kuvvetli Nikomedya ve Nikaia kalelerine saldırmadan doğrudan Boğaz'a ulaşmayı tercih etmişlerdi. Kalkedon'daki köyler işgal altındaydı. Konstantinopolis halkı Asya yakasından yükselen dumanları seyrediyordu günlerdir, tıpkı daha önce Trakya'dan yükselen dumanları seyrettikleri gibi. Birkaç gün sonra başkent bir başka haberle sarsıldı. Marmara'da yeniden ve eskisinden çok daha büyük bir Müslüman donanması görülmüştü. Binlerce insan tekrar surlara gidip yeni işgalcilerin gelişini seyretti surlardan. Mesleme'nin donanmasından kalanlara yardım için çok güçlü iki donanma daha gelmişti Konstantinopolis'e. Tam dört yüz gemiydi Mısır'dan gelen deniz kuvvetleri ve komutanları da Emir Süfyan'dı. Kuzey Afrika'dan gelenlerin sayısı ise üç yüz altmıştı ve onların başında da Emir Yezid vardı.

Yeni gelenler eskilerin onlara "Rum Ateşi" konusunda söylediklerine hiç mi hiç aldırmamış gibiydiler, güçlerine güveniyorlardı. Romalı generallere gelince, onlar da bu bastıran yeni Müslüman dalgasıyla şaşırmış ve hatta oldukça tedirgin olmuşlardı, ama bunu belli etmemeye çalışıyorlardı. Güzel bir ilkbahar sabahı akıntının da yardımıyla Mısır'dan gelen donanma Boğaz'ın yolunu tutmayı başardı ve gidip Terapia açıklarında demir attı. Afrika'dan yelken açanlar da Kartalimen'de...

Konstantinopolisliler geçmiş zaferlerin etkisiyle Haliç'in ağzını kapayan zincirin kaldırılıp dromondların düşmana saldırmasını beklediler sabırsızlıkla, ama imparatorluk gemilerinden hiçbiri yerinden bile kımıldamadı. Kent gerçekten de dört bir yandan sarılmıştı: Trakya, Asya, Boğaz, Marmara... Her bir taraf düşman kaynıyordu. Ve herkese güven veren tek şey İmparator'du. Ona güveniyordu Konstantinopolisliler.

Antuza gün boyunca ev işleriyle uğraşıp durmuştu. Oysa Sofya gerilimli bir telaş ve korkuyu yaşıyordu. Fergal saçını boyayıp, o ünlü Suriyeli giysilerine bürünüp tekrar ortadan kaybolmuştu. Antuza kızkardeşini her ne kadar sakinleştirmeye çalışsa da bunu başaramamıştı, Sofya panik içindeydi. Sabaha karşı neyse ki Basil'den onu yatıştıracak bir mesaj geldi. Fergal küçük bir tekneyle Haliç'den çıkıp şöyle bir dolaşmıştı ve sonunda da gece bastırdığında geri gelmişti, şu anda da İmparator'un yanındaydı

Arap kuşatmasının ertesi günü boyunca kentte her zamankinin dışında, hiçbir farklı askeri hareket görülmedi. Garnizonlardan gelen tek bir gürültü bile olmamıştı. Sadece İmparator surlarda, bazı noktaları kontrol etmişti, ama bu onun zaten daima yaptığı bir şeydi. Haliç'e gelince... Orada da bir hareket yoktu, ama dromondlar hazır durumda bekliyorlardı. Akşam üstüne doğru gemiler için toplanan yeni kürekçilerin ayak sesleri duyuldu sokaklarda. Gün batımını hiçbir şey erteleyemiyordu, güneş bütün görkemiyle denizi ve göğü binbir renge boyayarak battı. Sanki her şey büyük bir huzur ve barış içinde gibiydi.

Sarayın arka kapılarından birinde at kişnemeleri işitildiğinde nöbetçiler yeni değişmişti. Leo baştan ayağa zırhlarına bürünüp, silahlarını kuşanmıştı. Annesini Mikael'e emanet etti, rahip de onu kutsadı. İmparator, Patrik'ten çok

bu aile dostu din adamına güveniyor, onu istiyordu özel durumlarda. Vedalaştıktan sonra yanındakilerle birlikte limana doğru sürdü atını. Orada onu Basil, Fergal ve birkaç önemli komutan bekliyordu. Tek bir meşalenin altında toplanmışlardı. İmparator, amirale, "Gemiler hazır mı?" diye sordu.

"Baştan sona."

"O halde tamam, haydi 'Aziz Mikael'e gidelim."

Küçük bir tekne onları hiç ses çıkarmadan imparatorluk gemisine götürdü. Leo bir ip merdivenden yukarı tırmandı. Güvertedekiler onu görünce aldıkları emir uyarınca tezahürat yapmadan karşıladılar. Bütün kürekçiler yerlerine oturmuş hazırdı. Leo yerini aldı. Gökyüzü bulutlu ve aysızdı, karanlık bir geceydi. Ama keskin gözlü biri, yine de bu karanlıkta Haliç'in batısındaki iç limandan belli belirsiz, hayalete benzeyen dramondların yavaş yavaş "Aziz Mikael"e doğru yaklaştığını görebilirdi.

İmparatorluk kalyonu demirini yukarı çekmiş, ama tamamen toplamamıştı. Herkes büyük bir sessizlik içindeydi.

Fergal dikkatle karanlığa baktıktan sonra Leo'ya, "Tam geceyarısı burada olacaklardı," dedi.

"Henüz tam geceyarısı değil, ama eğer gecikirlerse onlarsız gitmek zorunda kalırız, erteleme yapamayız. Kaderle zar atacağız..."

Dakikalar uzuyor, uzuyordu. Gemidekilerin tümü de büyük bir gerilim ve sabırsızlık içindeydi, İmparator bile parmaklarını sinirli sinirli küpeştenin kenarına vuruyordu. Birden gözcülerden biri "İşte," diye fısıldadı. Galata önlerinde Boğaz tarafından gelen küçük bir tekne vardı. Kürekleri bir inip bir kalkıyordu, hızla yaklaşıyordu Haliç'e. Şimdi büyük zincirin küzey ucundaydı ve içeri girdi. Tekne doğrudan "Aziz Mikael"e doğru geliyordu. Gerilim iyice artmıştı, o sırada gemicilerden biri elindeki çekici yere düşürdü. Gecenin sessizliğinde ve bu sinir bozukluğu içinde

bu ses herkese gök gürültüsü gibi gelmişti. Basil kendini tutamayıp mızrağının ucuyla adamı dürttü. Diğer dromondlar da yaklaşıyordu, ama tüm ilgi giderek belirginleşen küçük teknedeydi.

Kısa bir süre içinde geldi ve imparatorluk kalyonunun yakınında durdu, kalyonun güvertesinde üç kandil bir yanıp bir söndü. Bu işaretin cevabı olarak Yunanca ve Kıptice karışık bir seslenme duyuldu:

"Çok yaşa Basileus, İmparatorumuz Leo sen çok yaşa!"

"Bu bağrışlar her şeyi mahvedebilir," diye söylendi Basil. Küçük teknedeki adamlar denizcilerin uzattığı ip merdivenden yukarı tırmanmışlardı. Mısırlılar'ın liderinin sesi tekrar duyuldu:

"Bizi İmparator'a götürün hemen." Leo'nun erguvan rengi pelerinini görür görmez hepsi diz çöktüler.

"Yüce Basileus," dedi adam. "Ben Fergal'in size sözünü ettiği Sirus'um. Kendisi büyük bir tehlikeyi göze alarak gelip beni Emir'in donanmasında buldu ve durumu anlattı. Ben ve arkadaşlarım hâlâ Hıristiyanız, Halife bizi dinimizden döndürmek için elinden geleni yaptı, ama biz içten içe bağlılığımızı sürdürdük kendi inançlarımıza. Şimdi ırkımıza yapılanların intikamını almak için yanıp tutuşuyoruz. Ruhlarımızı kurtarmak istiyoruz efendimiz. Hizmetinizdeyiz."

"Anladım," dedi Leo. "Tanrı şimdi size hatalarınızı affettirebilmeniz için bir fırsat verdi. Haydi bizi onlara götür, eğer başarırsak bütün Konstantinopolis sizin ruhlarınızın kurtuluşu için dua edecektir."

"Bunun için minnettarız yüce Basileus."

Basil derhal gereken emirleri verdi, demir alındı, kürekçiler sessizce ama kuvvetle asıldılar küreklerine.

Amiral, "Eğer Tanrı izin verirse Konstantinopolis'i tekrar görebiliriz," diye mırıldandı gemi ilerlerken.

Birer birer Roma dromondları Boğaz'a çıktı. Yirmi beş tane değillerdi bu defa, bütün donanma, imparatorluk ken-

tinin tüm gemileri bu gece harekâtına katılıyordu. "Aziz Mikael"in pruva direğindeki soluk ışıktan başka bir yön gösterici yoktu. Yavaş yavaş Boğaz'da ilerlemeye başladılar. Mikaelion'u, Kelai'yi, Hermaion'u geçtiler. Buradan hemen sonra, Asya ve Avrupa'nın birbirine dokunacakmış gibi yaklaştığı yerde geminin burnundaki denizci fısıltıyla "Bir gözcü gemisi," dedi. Az sonra da kürek sesleri duyuldu ve ardından da biri Arapça,

"Allah adına cevap verin kimsiniz?" diye bağırdı.

Sirus dromondun ucuna gitmişti. Belirgin Kıpti aksanıyla cevap verdi adama:

"Aşağıdaki Afrika donanmasındanız, size destek vermeye geldik, amiraliniz bizi çağırmış."

"Parolayı söyle."

Sirus, parolayı söyleyince,

"Tamam. Bizi korkuttunuz, düşman gemisi sandık. O kurnaz köpeklerden her şey beklenir, ne de olsa bu azgın akıntıları iyi tanıyorlar," dedi adam.

"Asya tarafında akıntı daha da fazla. Komutanımız kaptanınıza bir şey sormak istiyor, yanaşın."

Basil sessizce, ama çabuk çabuk bir yığın emir veriyordu mürettebata. "Aziz Mikael" kıvrak bir hareketle Mısır gözcü gemisine bordoladı. Mısırlılar neye uğradıklarını bile anlayamadan hareketsiz hale getirildiler. Her şey sessizce halledilmişti. Ateş kullanılmamıştı, düşman donanmasının ayağa fırlamasını istemiyorlardı.

Ele geçirilen gemi ve esirler bir dromonda bırakıldı ve diğerleri yola devam ettiler. Fidalias'ın kayalık burnunu geçtiler, şimdi de önlerinde Boğaz'ın en geniş yeri uzanıyordu. Burası Terapia ile Asya yakısındaki Herakles'in Yatağı denilen tepeler arasındaydı.

Leo, Fergal ve Sirus güvertede durmuş kuzeye doğru bakıyorlardı. Terapia limanında bir yığın gemi demirlemişti. Süfyan kendince donanmasını güvence altına almıştı.

Ama tabii Leo'nun buralara kadar gelebileceğini asla hesaplamadan.

Fergal, İmparator'un gözlerini karanlıkta göremese de onların hırsla nasıl pırıl pırıl parladıklarını biliyordu. birden İmparator "Tamam," dedi ve bu işaretle "Aziz Mikael" in güvertesinde pırıl pırıl bir ışık görüldü. Işıkla birlikte bütün Hıristiyan gemilerinden savaş naraları yükseldi. Kürekçiler insanüstü bir gayret ve güçle asılmışlardı küreklerine. Gemiler inanılmaz bir hızla demirlemiş Arap kalyonlarının üzerine doğru gidiyordu. Kıyıdaki ateşlerden Hagarinler'in büyük bir bölümünün karada olduğu anlaşılabiliyordu. Askerlikten hiç anlamayan biri bile bu durumu görse Romalılar'ın onları kıskıvrak yakaladığını anlayabilirdi.

Şimdi karada da, gemilerde de telaşlı bir koşuşturma başlamıştı. Çınar ağaçlarının ve çamların altında sakin sakin uyuyan denizciler çılgınlar gibi kıyıya koşup kadırgalarına ulaşmaya çalışıyorlardı. Herkes bağırıp duruyordu birbirine. Dromondlar yaklaştıkça bu karmaşa daha da arttı.

Leo hiç kımıldamadan bakıyordu ileriye, Basil durmadan emirler veriyordu: "Haydi evlatlarım, haydi daha hızlı, yok edelim düşmanı. Gösterin kendinizi."

"Aziz Mikael"in burnunda demirden bir sepet içinde "Ateş" yanmaya başlamıştı alev alev. Bu kavurucu bir güneşe benzeyen ateş topu bütün koyu, gemileri, dağları bir anda gündüz gibi aydınlatıvermişti. Boğaz'ın suları tutuşmuşa benziyordu. Sarazenler için bu cehennemle birdi.

Mısırlı denizciler cesurca ellerinden geleni yapmaya çalışıyorlardı. Hazır durumdaki gemiler korkmadan ve fedakârlık ederek ileri doğru atıldılar Roma donanmasına doğru. Arkalarındaki arkadaşlarına zaman kazandırmak istiyorlardı. Ama hiç şansları yoktu. Sarazen gemilerinden biri bir dromonda yaklaştı. Aralarında yirmi ayaklık mesafe ya vardı, ya yoktu ki Roma gemisinin güvertesinde tuhaf bir bronz boru görüldü. Borudan ıslığımsı bir ses çıktı önce,

sonra da kesif bir duman yayıldı ve ardından da o korkunç "Ateş" ileri doğru fırladı. Gök gürültüsüne benziyordu sesi. Bu atışı ikincisi, üçüncüsü izledi. Şimdi her yer alevler içindeydi.

Hıristiyan donanması yeni silahı "Ateş borusu" ile Mısır donanmasını kasıp kavuruyordu.

Daha şafak sökmeden bütün Konstantinopolis ayağa fırlamıştı. Kadınlar, erkekler evlerinin damlarına çıkmışlardı. Kuzeyde ufuk kıpkızıldı, dumanlar yükseliyordu. Boğazdan aşağı doğru savaşın uğultusu geliyordu. Her kafadan bir ses çıkıyordu, hiç kimse tam olarak ne olduğunu bilemiyordu. Antuza kendi evlerinin balkonunda otururken sokakta çocukların, "Basileus yenilmiş, Hagarinler kenti alıyorlar," diye bağırdığını duydu. Onların hemen arkasından da "Hagarinler kuşatmayı kaldırdı," diye neşeli çığlıklar atan bir grup geçti. Daha sonra borular çaldı ve "Bütün kent birlikleri, tüm erkekler surlara çağrılıyor," dendi. Konstantinopolis dehşet içinde dışarı fırlamıştı.

Ve yine her zamanki gibi insanlar kendilerini kiliselere atmaya başladılar, dua edeceklerdi. Sokaklar, caddeler, meydanlar koşuşturan, korku içinde bir kalabalıkla doluydu. Sonunda Boğaz'da bir karaltı görüldü. Karaltı hızla yaklaşıyordu, bunu Antuza bile kendi balkonundan net olarak görebiliyordu. Bu yanan bir gemi enkazıydı. İçinde yaşayan birinin kalmadığı belliydi, her yanından göğe doğru alevler yükseliyordu. Bunu bir başkası izledi ve sonra daha pek çoğu... Sanki ölüm Boğaz'da resmi geçit yapıyordu. Bütün Konstantinopolis duman kokmaya başlamıştı.

Bunlar kimin gemileriydi? Romalılar'ın mı, Sarazenler'in mi? Antuza bunu bilemiyordu. Gemiler tanınmayacak halde Marmara'ya sürükleniyordu. Ama surlara birikmiş insan kalabalığından acı çığlıklar işitilmediğine göre...

Bir türlü ardı arkası gelmiyordu bunların, Antuza acı içinde başını çevirip Müslüman, ya da Hıristiyan bütün ölmüşler için dua etmeye başladı. O sırada babası yanına geldi. Onun da yüzü karmakarışıktı. Yaşlı adam kendi buluşunun böylesine bir sonuç vermesinden gurur duymuyordu.

"Lanet olsun," dedi. "İnsanları birbirine böylesine düşman edenlere lanet olsun. Evet ateşi ben buldum, Leander'e o bronz boru fikrini de ben verdim. Benden daha fazla adam öldürmüş biri olabilir mi? Buna katlanmak çok zor. Ama yine de... Yine de buna zorunluydum. Seni ve Sofya'yı nasıl Hagarinler'in eline bırakabilirdim?"

Yere çöktü, ağlıyordu. Antuza babasına sarıldı. Dünyanın en barışsever, en yumuşak kalpli adamı savaşın acımasız kahramanlarından birini yaratmıştı.

Krisopolis'in tepeleri karardığında yanan gemi enkazları hâlâ Boğaz'dan geçmeye devam ediyordu. Sabaha karşı Konstantinopolis sokaklarında bu kez de askerler görüldü. Karargâhlarından çıkmış limana doğru yürüyorlardı. Ortada dromond kalmadığı için bu askerler bulunan teknelere dolduruldu ve Asya kıyılarına doğru gönderildiler. Binlerce asker geçti karşı yakaya.

Antuza hastanede yaralıların sayısının nasıl artacağını biliyordu, ama bir yandan da babasını böyle bir ruh hali içinde yalnız bırakmaya gönlü razı olmuyordu. O sırada nefes nefese Efraim geldi. "Terapia'da büyük bir deniz savaşı olmuş ve bizimkiler kazanmış," dedi. "Şimdi de Artavasdos, Emir Merdesan'ın hakkından gelmek üzereymiş."

Gün boyunca tüm kent Krisopolis'e baktı durdu. Yeşil tepelerden ve Damatris dağından toz duman yükseliyordu. Bu savaşın devam ettiğini gösteriyordu. Bazıları at ve silah seslerini duyduklarını bile idda ettiler. Kallinikos bir süre sonra sakinleşti ve tekrar odasına, çalışmalarına döndü. Antuza da kendisine şiddetle ihtiyaç duyulduğunu bildiği Pankrator hastanesinin yolunu tuttu. Hem onlara yardım

edecekti, hem de kendisine. İçinde giderek büyüyen sıkıntıyla ancak böyle başa çıkabilirdi.

Gün batımına doğru, gölgeler uzadığında herkesin yüreğini mutlulukla kaplayan haberler geldi, Konstantinopolis şenlik yapmaya başlamıştı. Antuza neler olup bittiğini öğrenmek için çıldırıyordu. Artık dayanamazdı, bakımını yaptığı hastayı bir başkasına bırakarak o da dışarı fırladı ve sokaklardaki kalabalıkla birlikte Havariyyun kilisesine gitti. İmparatorluk habercisi elindeki tableti okurken senatörlerden dilencilere kadar herkes diz çökmüştü. Şöyle deniliyordu tablette:

> "Romalılar Tanrı'ya şükredin. Mısır donanması yok edildi. Afrika'dan gelen de yenilgiye uğradı ve kaçtı. Asya'daki Emir Merdezan'ın birlikleri de... Şu anda bize karşı ayakta duran sadece Mesleme'nin birliklerinden kalanlardır. İmparatorunuzun sağlığı yerinde. Dua edin Romalılar. Bunlar Basileus'unuzun sözleridir."

"İmparatorunuzun sağlığı yerinde." Antuza'nın tek duyduğu bu olmuştu. O da diz çöktü ve duaya başladı: "Ey yüce Tanrım sana şükürler olsun zaferimiz için. Leo'nun yaşamasına izin verdiğin için de..."

Pankrator'a döndüğünde onu biri bekliyordu. Bu haberci, Peter'di. Elindeki kâğıdı Antuza'ya uzattı. "Küçük beyimden..."

Genç kız kalbi çarparak açtı ruloyu:

> "Leo'dan değerli Antuza Maria'ya,
>
> Gerçekte Hıristiyan âlemine ait olması gereken zamanımdan birkaç dakikayı çalarak bu satırları yazıyorum. Eğer sizi mutlu edecekse şunu söylemekten ben de mutlu olurum. Tanrı'ya şükürler olsun yaşıyorum, benden daha cesur pek çoğu öldüğü halde ben yaşıyorum.
>
> Annemin sizi bir hastabakıcı olarak Bukoleon'a getirmesinin ne kadar yanlış bir davranış olduğunu biliyorum. Tabii ki ona karşı çıkamazdınız. Şimdi pek çok şeyi daha

açık olarak görebiliyorum değerli Kira. Lütfen şu sözlerimi unutmayın. Size söz veriyorum, yanımda olmaktan utanmayacağınız güne kadar asla yolunuza çıkmayacağım. Elveda."

Antuza bunları okuduktan sonra Peter'e savaş ve efendisiyle ilgili birkaç soru sordu ve ardından tekrar yaralıların yanına gitti.

XXXIII

Evagrios'un Yolu

Bu çifte bozgun Sarazenler'in çoğunda Konstantinopolis'i ele geçirebilme umutlarını bitirmişti. Bunun nedeni sadece o mucizevi silah değildi. Krisopolis yakınlarındaki kara savaşında iki taraf da eşit koşullarda dövüşmüştü ve orada da kaybetmişlerdi. Cayır cayır yanan Mısır donanmasının gemilerini Marmara sahillerinden izleyen Mesleme'nin askerleri hem öfkeli, hem de ağlamaklıydılar. Ardından Bitinia'daki yenilgiden sonra Merdesan'ın ordusundan kalanları izlerlerken de... İçlerinden pek çoğu, "Bizim bu kenti almamız kaderimizde yokmuş, Allah'ın dediği olur, henüz gücümüz varken geri dönelim," diyordu.

Ama hırstan ya da gururdan, adına her ne denirse densin Mesleme'nin inadı tutmuştu. Oysa askerin artık yiyeceği de kısıtlanmıştı. Konstantinopolis'e ulaşan bilgilere göre ağaç köklerini, yaprakları ve hatta ölmüş hayvanları kesip yemek zorunda kalıyordu Sarazenler. Salgın hastalıkların başladığı rivayetleri dolaşıyordu ortalıkta. Yine de Mesleme surların önünden çekilmeyi düşünmüyor gibiydi. Bazıları

onun imparatorluğun Trakya'daki müttefiki Bulgarlar'ın üzerine giden orduyu; bazıları da Suriye'den yeni bir destek gelmesini beklediğini söylüyorlardı. Emir'e daha yakın olanların düşüncesi ise onun hâlâ Konstantinopolis'i içten fethetmek niyetinde olduğuydu. Mesleme iç karışıklıklar yaratıp bunlardan yararlanmayı gerçekten de daima istemişti. Her kafadan bir ses çıkıyordu, ama herkesin aynı kanıda olduğu bir şey de vardı. Bu, yenilgiyle geri döndükleri takdirde İslam dünyasında Emeviler'in yerinin oldukça sarsılacağıydı. Bu nedenle Mesleme'nin ordusu surların önünde beklemeye devam etti.

Kentin batı sınırlarına doğru, surların yakınında, genelde manastırların bulunduğu, ama arada bir geniş bahçeli şık villalara da rastlanılan uçsuz bucaksız yeşillikler vardı. Konstantinopolis için çok önemliydi buralar, çünkü kent suyunun bir bölümü de bu bölgedeki sarnıçlardan sağlanırdı. Diğer kaynaklardan kemerlere gelen suyu kuşatma güçleri kesse, ya da zehirlese bile bunlar sayesinde tamamen susuz kalmazlardı.

Adrianopolis caddesi ile Mese caddesi arasındaki bu sakin ve sessiz kırsal kesim, kuşatma sırasında, surlara gidip gelen askerler ve silah yüklü araçların yarattığı yoğun bir hareketliliğe sahne olmuştu. Konstantinopolis'in curcunalı kalabalık mahallelerine asla benzemeyen bölgenin sakinleri de başlangıçta ister istemez bir rahatsızlık duymuşlardı bu durumdan. Ama sonunda alışılmıştı savaşın getirdiklerine ve götürdüklerine. Hayat, eskisi kadar huzurlu olmasa da devam ediyordu.

Aziz Mokios sarnıcı civarındaki küçük evde de... Evagrios ve Nikosia şimdi de buraya sığınmışlardı. Savaş başladığında pek çok kişi surların içine sığındığı için onların da buraya gelmelerini hiç kimse yadırgamamıştı. Tabii ki yan-

larında İranlı dostları Hormisdas da bulunuyordu. Nikosia komşularına hepsinin Selimbria'dan geldiklerini söylemişti. Eve sık sık başkalarının gelmesini çevredekiler memleketlilerin hasret gidermesi olarak düşünüp en küçük bir kuşku bile duymamışlardı.

Leo'nun ölümüyle ilgili haberlerin doğru çıkmaması ve Sarazenler'in ikinci kez yenilmesi yüzünden oldukça sıkıntılı günler geçirmişlerdi. Çünkü bölge polisi söylentilerin kaynağını araştırırken Evagrios'u da sorgulayıp sıkıştırmış, ama bir sonuç alamamıştı. Evagrios yine de büyük bir bunalımın içindeydi. Evden dışarı çıkamıyordu; nereye gideceğini, ne yapacağını bilemiyordu. Emir'in birliklerine sığınsa bile bunun onun için bir çözüm olmayacağını biliyordu. Zaten Mesleme'ye söyleyecek bir sözü de kalmamıştı artık.

Böylece kış ve ardından da ilkbahar geçti. Evagrios sürekli olarak kendi durumlarını düşünüp durdu bu süre içinde. İkide bir Hormisdas'a ve onunla karşılaştığı güne lanetler yağdırıyordu. Nikosia ondan da daha kötü bir ruh halindeydi. Başlarına gelenlerin nedeninin dine bağlı kalmayışları olduğuna inanıyordu. "Tanrı bizi cezalandırıyor," diyordu. Sık sık ikonaları öpüyor, dualar ediyordu. Boynuna çocuklara yapıldığı gibi azizlerden birinin minyatür bir resmini asmıştı. Evagrios durumlarından söz ettiğinde onu susturuyor ve gidip kendini bir manastıra kapatacağını söylüyordu.

Gerçekte Nikosia'yı böyle dipsiz bir karmasarlık denizine iten ise Marinos'tan başkası değildi. Yarı deli adam, İmparator tarafından sütunundan edilince, Aziz Antiokos manastırına yerleştirilmişti ve bu küçük manastır da onların evinin hemen dibindeydi. Marinos'un dışarı çıkıp konuşması yasaktı ama, yine de bahçe duvarının arkasından lanetlerini okumaya devam ediyordu. Oradan gelip geçen kadınlar, erkekler, hatta avarelik yapan bazı askerler gelip onu

dinliyorlardı ve sonra da kendilerini iflah olmaz birer günahkâr olarak hissedip başları önlerinde uzaklaşıyorlardı. Ama Nikosia bu lanetleri daima duyuyordu. Elinden gelse buradan hemen çekip giderdi, ama buna da olanak yoktu. Kadının ruh sağlığı tamamen bozulmaya başlamıştı. Sürekli korkular, kâbuslar içindeydi. Evagrios da onu sakinleştiremiyordu, birkaç defa Marinos'u susturmak istemiş, ama daha sonra onun söylediklerinden kendisi de etkilenip korkmuştu. Araplar yenilgiyi kabul edip de gittiklerinde başına neler gelebileceğini iyi biliyordu eski diyakoz. İmparator'un elinden kurtulmalarına olanak yoktu.

Nikosia'nın dindarlığının tuttuğu bir gündü. Evagrios da bu durumdan etkilenmişti ve o da bir manastıra çekilmekten söz etmeye başladı:

"En çilekeşlerden daha çilekeş olacağım ben. Çivili yatakta yatacağım. Haftada üç avuç mercimekten fazlasını ağzıma sokmayacağım. Yedi gün yedi gece uykusuz kalacağım, asla yıkanmayacağım. Ondan sonra ruhum ıslah olacak ve melekler görünecek bana. Dünyanın her tarafından hacılar gelecek beni saygıyla selamlamak için. Onların hayranlığını kabul etmeyeceğim, taşlayacağım gelenleri. Onlar benim fırlattığım taşları kutsal diye alıp götürecekler yanlarında. Ve öldüğümde bedenim binbir parçaya bölünüp dört bir yana dağıtılacak. Parmak ucuma bile sahip olan kiliseler dindar hacılarla dolup taşacak..."

"Çok güzel bir proje," diyordu o böyle konuştuğunda Nikosia. "Ama şu mercimek orucuna ne zaman başlıyorsun?"

"İnançla alay edilmez kadın. Ben artık eskisi gibi değilim. Şeytanın ruhuma nasıl sokulmuş olduğunu şimdi iyi anlıyorum. Yaşam nedir? Sadece gelip geçici bir an. Gerçek inançtadır. Ama eğer şimdi işler tersine dönerse ve eğer Sarazenler kazanırsa."

"Her an olabilir bu."

"Korkarım asla olmayacak." Eski diyakoz başını kaygıyla salladı. "Yardım bile alsa Mesleme'nin tek yapabileceği bu kuşatmayı biraz daha sürdürmek, hepsi bu kadar."

"Belki de öylesi daha iyi olur. Biz Hıristiyan değil miyiz? Sadece günahkârız, herkes gibi. Azizlerden bile günah işleyenler olmuştur. Şimdi de kendimizi düzelteceğiz. Şu Hagarinler kazanırsa bizim ruhlarımıza ne olacak? Marinos'un söylediği gibi, affedilmenin zamanının geçtiğine inanmıyorum ben. Manastıra kapanmak için giderek daha büyük bir arzu duymaya başladım."

"Oradaki yaşam tarzının ruhuna çok iyi geleceğini biliyorum," derken Evagrios, Nikosia'nın boyalı dudaklarına ve saçlarına yan gözle baktı.

Bu sırada içeri Neokles girdi. Bir süredir tekrar eski efendisinin yanında çalışmaya başlamıştı parasızlıktan. Yüzü allak bullaktı.

"Petronaks burada!" diye bağırdı. "Yanında da Hormisdas var."

Evagrios dişlerini sıktı. "O adam başımı yeterince belaya soktu, daha fazlasına katlanmaya hiç niyetim yok, sav gitsin."

"Üzgünüm, ama sanırım onları kabul edeceksiniz, çünkü Saloma'yı da getirmişler."

"Saloma mı?" Nikosia sinirlenmişti. "Ben o aptalın sarayda olduğunu sanıyordum ve orada da kalsın. Bizim ne işimize yaradı o sersem?"

Evagrios ayağa kalktı, yüzü asılmıştı. "Sakin ol hayatım," dedi. "Önyargılı davranma. Hormisdas ve Petronaks herhalde onu buraya boşuna getirmediler. İyi bir haber çıkabilir bundan. Onları içeri al Neokles."

Üçlü içeri girdiğinde Nikosia onlara yarım yamalak bir selam verdi oturduğu yerden. Petronaks her zamanki soğuk ve kibirli tavrı içindeydi, Hormisdas da olabildiğince laubali ve aşırı yağcı. Saloma'ya gelince, kızın yanakları artık es-

kisi gibi kırmızı değildi, ama boynundaki ve kolundaki altın zincirler, üzerindeki kadife elbise hayatında bazı önemli değişiklikler olduğunun göstergesiydi.

"Bu kara günlerde seni böyle iyi bir durumda görmek ne mutluluk kızım," dedi Evagrios. "İmparator'un annesinin değerli hizmetkârını bizim gibi eski dostlarının yanına getiren acaba nedir? O yaşlı kadın, yani majesteleri sana hâlâ iyi davranıyor mu?"

"Hem de çok iyi." Saloma, Nikosia'nın aşağılayan bakışlarına aldırmamaya çalışıyordu.

"Sizin için ne yapabilirim dostlarım?" Evagrios'un yüzünde yalancı bir gülüş vardı.

"Değerli peder," dedi Hormisdas. Ellerini ovuşturuyordu. "Sizin ve saygıdeğer kızkardeşinizin başka bir yerlere, daha kutsal mekânlara gitmek arzusunda olduğunuz doğru mu acaba?"

"Ah... Demek bizim kutsal inançlarımızla ilgili planlarımız böylesine çabuk yayıldı dostlar arasında. Evet, aşağı yukarı bunu ayarladık. Nikosia ve ben bugüne kadar işlediğimiz günahların farkındayız. Ruhlarımızı tekrar temizleyeceğiz. Bunun tam zamanı..."

"Ne talihsizlik. Biz de size çok ilgileneceğinizi sandığımız bir şeyden söz edecektik..." Petronaks öne eğildi, yapay bir saygı gösterisi içindeydi. "Oysa size ne kadar da ihtiyacımız vardı ve bu uğurda her türlü ödemeyi yapmaya da hazırdık. Her şey tersine dönecekti.."

"Tersine?" Evagrios'un kolları iki yanına düşmüştü, Nikosia da yerinden fırlamıştı.

"Evet. Ama bunun için çok çabuk olmamız gerekiyor, fazla zamanımız yok. Saloma'ya güvendiğimizi biliyorsunuz. Onun hiçbir hatası olmadı bugüne kadar, ama o ihtiyar cadı öylesine dikkatli ve cin gibi ki... Kız ne yapsın?"

"Bunun bize hiçbir yararı olmadı bugüne kadar," dedi eski diyakoz.

"Her neyse... Sarazenler püskürtüldüğünden bu yana sarayda daha bir gevşeme var. Kasia bugün ona bir günlük izin verdi. O da hemen koşup bize yeni haberler getirdi. Hem de harika haberler. Anlatsana Saloma."

Kızın gözleri pırıl pırıldı.

"Şu 'Su Ateşi'nin sırrını bilen bir kadın tanıyorum."

"Ey yüce Tanrım." Evagrios'un yüzü kıpkırmızı oluvermişti birden, ama hemen toparlanıp, "Hanımın, öyle değil mi? Onu kaçıracak değiliz herhalde."

"Hayır, o değil. Sarayın dışından biri sırrı bilen. Onu kaçırmanın çok zor olacağını sanmıyorum."

"Çabuk söyle adını, bizimle oyun oynama."

"Sanırım bize fazla güvenmiyor bu hanım. Bir türlü detayları söylemiyor."

Evagrios şöyle bir güldü. "Zaten herhalde söylemiş olsa şu anda siz burada olmayacaktınız. Haydi Saloma anlat bakalım."

Kız, Nikosia'ya baktı.

"O benim söyleyeceklerimden hoşlanmayacaktır."

"Saçmalama hayatım," diye itiraz etti Evagrios. "Az önce söylediklerimizi duymadın mı, biz artık bu dünyadan çekiliyoruz."

Nikosia yerinden fırladı. "Sen kendi adına konuş." Saloma'ya tepeden bir tavırla bakıyordu. "Kendine böyle hava verme köylü güzeli. Sarayda hizmetçilik yapıyorsun diye senin önünde eğilecek değiliz. Unutma oraya gitmeden önce benim terliklerimi taşıyordun. Söyle bakalım majesteleri seni kendi kuşağıyla döverek onurlandırıyor mu?"

Saloma başını geri attı. "İmparator'un annesi çok iyi ve kibar bir kadın. Ona ve oğluna karşı bunu..." Susup Evagrios'a anlamlı bir bakış attı. "Ancak tek bir nedenle yapabilirim."

Petronaks, "Sen artık saçmalıyorsun," dedi. "Saçmalamaktan öte bize kötülük etmeye çalışıyorsun. Ve bu da

cezasız kalmaz. Unutma en yumuşak kedilerin bile sivri tırnakları vardır."

"Onu tehdit edip durmayın," diye araya girdi Evagrios. "Saloma benimle konuşacaktır, bundan eminim. Gel Saloma yan odaya geçelim."

Eski diyakoz, kızla beraber salondan çıktı. Fısıltıları duyulsa da ne konuştuklarını anlamak olanaksızdı. Nikosia bu arada Petronaks'a saraydaki efendisinin nasıl olduğunu sordu. Adam yüzünü birden acı çekiyormuş gibi buruşturdu:

"Ah, ah sormayın," dedi. " Yönetimden neredeyse tamamen uzaklaştırıldı. Her yerde o kaba saba askerler... Kuşatma sürerken bile İmparator'un bazı geçmiş olayları araştıracağı söylentileri dolaşıyor ortada üstelik. Düşünün, efendim Paul ve onun dostları Logotet Niketas ve başsekreter Teokistas gibi yüksek mertebede, değerli kişiler bile soruşturmaya uğrarsa başkalarının başına neler gelmez? Bu ne vefasızlıktır! Bütün bunlara katlanmanın he kadar acı bir şey olduğunu asla bilemezsiniz."

"Eh korkmakta haklı," diye mırıldandı Nikosia. "On evi varsa bire; beş yüz hizmetkârı varsa elliye inecektir. Kuşatma bitince herhalde onu Terapia'da mermer bir villada yaşamaya mahkûm ederler."

"Ama kuşatma henüz kalkmadı ve eğer şu 'Su ateşi'nin sırrını bir öğrenirsek..."

"Sanıyorum siz ve dostlarınız artık işi Hagarinler'e yardım etmeye kadar getirdiniz."

"Değerli despoina, güçsüz, dirayetsiz, cahil insanların elinde kalmış bir imparatorluk... Ülkemin mahvolduğunu görmektense... Şöyle diyelim, onun yüceliğini kaybettiğini görürsek, biz, yani ben... Ah, Evagrios geliyor, belki de fazla uzattım lafı."

Evagrios "Saloma bana işi anlattı," dedi. "Durum çok uygun gerçekten de. Bunu daha önce düşünemediğimiz için

aptal olmalıyız. Kasia çok dikkatli bir köylü kadın. Ama o da hata yapıyor... Oğlunun ona söylediği bir konuda gereğinden fazla konuşmuş ve bunu da Saloma duymuş. Şimdi ateşin sırrını öğrenebileceğiz."

"Tanrı'ya şükürler olsun," diye bağırdı Hormisdas. "Ama kimmiş, haydi söyle kimmiş?"

Evagrios bir an susup odadakilerin her birinin yüzüne ayrı ayrı baktı, sonra kararlı bir sesle,

"Hayır sevgili dostlarım," dedi. "Birbirimize karşı anlayışlı olalım. Saloma sadece benimle konuşur ve emirleri benden alır. Şimdi onu Neokles'in yanına bıraktım ve bizim konuştuklarımızı asla duymaması gerektiğini söyledim. Çünkü, itiraf etmeliyim ki burada tuhaf bir durum var. Saloma vicdanen kendini rahatsız hissediyor ve ben de ona buna saygı göstereceğime dair söz verdim. Her şey olup bitene kadar ona dikkat etmeliyiz. Şunu iyi bilin, o bizim bu sırrı, ateş işini İmparator'u değiştirmek için istediğimizi düşünüyor. Şimdiki İmparator'un yerine Paul'un istediği birinin getirilmesi için kullanılacağını düşünüyor. Aslında Leo'ya karşı içinde hiçbir kötü duygu yok. Hatta benden onun ve annesinin canlarına bir zarar gelmeyeceği konusunda garanti bile istemeye çalıştı."

"Ah, ne basitlik, ne kafasızlık..." diye bağırdı Petronaks. "Nasıl bu kadar aptal olabiliyor?"

"Her neyse, sonuçta ona şu sözü verdim: 'Söylediği hiçbir şey Hagarinler'in yararına kullanılmayacak."

"Bunun için yemin ettin mi?" diye soran Hormisdas'ın yüzü şaşkındı.

"Eski bir şiir vardır dostum. Orada denir ki, 'O benim aşkım değil, ama ben kesinlikle onun aşkıyım.' Ona karşı bana bu gücü veren şeyin ne olduğunu sanıyordunuz? Belki de Nikosia'nın asla hoşuna gitmeyecek başka sözler de vermiş olabilirim. Bu sözleri tutabilirim de, tutmayabilirim de..."

"Gevezelikle boşuna zaman tüketiyoruz," dedi Petronaks. "Şunu açıklığa kavuşturalım, Saloma sana ateşin sırrını bilen kadının adını verdi, öyle mi?" Evagrios başını salladı. ""Ve bu kadın da bizim ele geçirebileceğimiz biri..."

"Yemin ediyorum bu işi üç gün içinde çözebiliriz. Evet onu konuşturabiliriz. Bunu ayarlayacağım."

"Tanrı'ya şükürler olsun," diye bağırdı Hormisdas. "Şimdi Emir'le rahat rahat pazarlık edebiliriz, boynumuzu bükmeden, hatta göğsümüzü şişire şişire. Eğer şu gizli karışım için gerekli maddelerin sağlanması zor değilse, birkaç hafta içinde bu iş biter."

"Çok dikkatli olun arkadaşlar," dedi Petronaks. "Ve Hagarinler'e bir şey vaat ederken şunu unutmayın; değerli efendim ve yanındakiler saygın birer Romalı ve Hıristiyan' dırlar. Üç beş altın için ülkemize, dinimize ihanet edecek değiliz. Bu işin fiyatı yüksek olmalı. Çok yüksek..."

Hormisdas alaycı alaycı Evagrios ve Nikosia'ya baktı. "Mesela," dedi. "Değerli diyakozumuz ve kutsal kızkardeşinin keşiş ve rahibe olmalarını engellememeli bu iş..."

Kahkahalarla güldü hepsi de bu sözler üzerine.

Köle tacirinin omzuna şakacı bir tokat atarken Evagrios, "Sanırım derviş olmayı deneyeceğim," dedi.

İki saati aşkın bir süre dört kafadar sinsi sinsi planlar yaptılar. Bir yığın öneride bulundu hepsi de ve bunların tümü de reddedildi, biri hariç... Bu kabul edilen son öneriye göre gerçekten de işler üç gün içinde bitirilecekti. Donanmada kürek çekme işinden kaçan Plato ve Kannebos Fanar mahallesinde saklanıyorlardı. Geçmişte çok fazla sadık davrandıkları söylenemezdi, ama yine de onlara ihtiyaç vardı ve Emir kesenin ağzını açacağına göre bu defa daha sadık ve bağlı olacakları kesindi. Planın gerçekleşebilmesi için onlara ve Satiros'a gerçekten de ihtiyaç vardı.

Aralarında iş bölümü yaptılar. Petronaks, Saloma'nın aniden hastalandığı haberini saraya iletme görevini üstlendi. Zaten ondan başka birinin şu anda bunu yapabilmesi olanaksızdı. İmparator'un annesiyle içlerinden hangisi konuşabilirdi? Akşam karanlığı bastırmaya başlarken Hormisdas ve Petronaks ayrı ayrı evden çıktılar. Herkes umutla doluydu gelecek için ve iyi iş becerdiklerini düşünüyorlardı. Bahçe kapısının kapandığını duyan Nikosia Evagrios'a döndü:

"Şu Saloma'nın söylediği kadın... O Antuza değil mi?"

"Ne müthiş birisin Nikosia. Sen bir zekâ küpüsün. Evet tatlım, görünen o ki, Kallinikos'un kızı bütün bilgileri kafasında tutuyor. Neden bunu daha önce düşünemedik biz?"

"Yine de korkuyorum. O kız bizim yolumuza her çıktığında başımız belaya girdi. Ya Saloma? Senden evlenme sözü de mi istedi?"

"Evet küçük güvercinim, öyle. Son derecede ısrarcıydı, öfkeliydi. Benim dünyanın en iyi adamı olmadığımı bildiğini söyledi. Ama yine de bunu istiyor. İşin doğrusu onu anlıyorum, çünkü itiraf edeyim ki o bizim yanımıza geldiğinde bir bakireydi. Sana bunu zaten çok daha önce itiraf edip özür dilemiştim."

Nikosia'nın yüzü tiksintiyle doluydu. "Belasını versin," dedi. "Kendi evimde bir hizmetçi yüzünden ne kadar aşağılandım..."

"Saçmalama tatlım, üç gün sonra her şey bitecek, sonra da onu bir daha görmeyeceğiz. Olan olmuş bir kere."

"Olan olmasına olmuş ama...Ama çok dikkat etmeliyiz. O Antuza ve bu kız başımıza dert açabilir."

"Haydi uzatma. Öyle bir şey olmayacak. Hele de Antuza... Onun hiç şansı yok."

Nikosia başını salladı. "Yanılıyorsun, bu kadar emin olma," dedi. "Bir şekilde o kızın azizlerle anlaşması olduğu-

nu düşünüyorum ben. Başka türlü, nasıl olur da Sedir Adası'ndan kurtulabilirdi?"

Tam eski diyakoz ona cevap verecekti ki, yan bahçeden Marinos'un sesi yükseldi. Yine binbir lanetle dolu sözlerine başlamıştı. Sesi bir kıyamet habercisi gibi çınlıyordu akşamın sessizliğinde.

Nikosia ürperdi, göğsünde haç çıkarıp boynundaki minyatür resmi öptü. "Bu adamın içine doğuyor galiba. Şu halimize bak. Geldiğimiz noktaya bak. Dinimize ihanet ederek Hagarinler'e yardım ettiğimizi itiraf et. Ruhlarımız nasıl arınacak bir daha?"

"Marinos çatlağın biri. Onun seni korkutmasına izin verme, güçlü ol. Artık geri dönmek için çok geç. Petronaks ve Hormisdas çoktan gidilecek yerlere gittiler ve ben içi boş laflara, lanetlere hiç mi hiç inanmam."

O akşamdan sonra Nikosia ve Evagrios son derece hareketli ve bir o kadar da sıkıntılı üç gün geçirdiler.

XXXIV

Zeugzippos Hamamı

Evagrios'un evindeki buluşmadan üç gün sonra Antuza, Pankrator hastanesine gitmek üzere evinden ayrıldı. Sedir adasından döndüğünden bu yana İmparator'un özel emri gereği çok sıkı bir şekilde korunmuştu. Ama kuşatma nedeniyle bu gözetimde bir parça gevşeme olmuştu. Ama zaten artık yaşlı Kallinikos da gizli silah projesinde çalışmadığı için bunun üzerinde fazla da durmamıştı korumalar.

Antuza uzun zamandır tek başına hastaneye gidip gelmeye alışmıştı. Çok geç saatlere kadar orada kaldığı da oluyordu. Evden çıkarken babasına belki de sabaha kadar görev başında kalması gerekebileceğini söyledi. Bu çok sık olan bir durumdu.

Pankrator'a gittiğinde hemşirelerin başı olan rahibe ona yeni bir olay olmadığını söyledi. Oldukça sakindi hastane. Antuza'nın gece nöbeti sakin geçeceğe benziyordu. Sokaklar iyice boşalmış, karanlık bastırmıştı. Kandiller yakılmıştı, genç kız onların soluk ışığında otururken keşiş hekimlerden biri içeri girip ona doğru ilerledi.

Saray arabalarından biriyle genç bir çocuk ona bir mesaj getirmişti. Antuza haberci delikanlıyı tanıyordu. Bu, İmparator'un annesinin dairelerinde zaman zaman çalışan Lobel'di. Genç kıza elindeki kâğıdı uzattı:

"Samson hastanesi başhekimi Plotinos'dan değerli hanımefendi Antuza Maria'ya,

Kısa bir süre önce tarafınızdan iyileştirilen Muklo ne yazık ki ölümcül bir yarayla hastanemize getirilmiştir. Kendisinin son arzusu sizi görmektir. Size mesajı getiren kendisinin kardeşidir. Eğer beni ve ölüm döşeğindeki bu zavallıyı kırmaz da hastanemize gelirseniz size kendisi ve yanındaki iki görevli eşlik edecektir. Muklo'nun zamanı giderek azalıyor."

"Geleceksiniz değil mi Kira?" Lobel'in yüzü acı içindeydi. Gözyaşlarını zor tutuyordu.

"Çok üzgünüm, onu hatırlıyorum. Cesur bir askerdi. Ama bir kardeşi olduğunu hiç söylememişti bana."

"Mutlaka söz etmiştir, ama onca işiniz arasında sizin aklınızda kalmaması çok normal efendim. Öz be öz kardeşiyim ben Muklo'nun. Ağabeyimi ziyarete gelen saray hizmetkârlarından Saloma bana sizin böyle bir isteği asla reddetmeyeceğinizi söylemişti. Lütfen hanımım. Benim zavallı ağabeyim..."

Antuza işini bir rahibeye devretti ve gitmek için hazırlandı. Keşiş hekim ise onun gitmesine pek gönüllü değildi.

"Hasta seni isteyebilir, ama sokaklar çok karanlık. Buradan Samson'a gitmek de çok kolay değil. Uzak bir yer orası."

Lobel itiraz etti:

"Efendim, başhekim Plotinos kira için bir at yolladı, ayrıca iki de muhafız var yanımızda. Hiç merak etmeyin."

"Yine de, yine de tehlikeli olabilir. Şu mektubu bir de ben görmek istiyorum, verir misin?" Kâğıdı inceledi.

"Dostum Plotinos'un mührü bu, doğru. Eğer gerçekten de önemli olmasa bize bu saatte böyle acil bir mesaj yollamazdı. Antuza Maria, bu delikanlıyı tanıdığınızdan emin misiniz?"

"Kesinlikle. Muklo'yu da çok iyi hatırlıyorum. İyi bir insandır o. Ondan gelen böyle bir isteği geri çeviremem efendim. İzninizi rica ediyorum."

Hekim başını salladı. Antuza pelerinine büründü. Hep birlikte kapıya doğru yürüdüler. Kapının önünde iki adam bekliyordu. Birinin elinde bir meşale vardı, diğeri ise bir kısrağın dizginini tutuyordu.

Her şey yolunda görünüyordu. Hekim 'güle güle,' dedikten sonra hastanenin ağır kapısı kapandı. Antuza ata bindi ve yola çıkıldı. Lobel ona ağabeyinin nasıl yaralandığını anlatıyordu.

Genç kız Samson hastanesinin yolunu biliyordu, ama yanındakiler onu daha farklı bir yoldan götürüyorlardı. Bunun gerekçesi ise bu yolun daha kestirme olması ve zamanlarının giderek azalmasıydı. Antuza itiraz etmedi.

İlkbahar için çok hoş, ılık bir geceydi. Konstantinopolis'in bahçelerinden gül, yasemin ve leylak kokuları yayılıyordu. Gökyüzünde pırıltılı bir ay vardı. Her şey barış ve huzur içinde gibi duruyordu. Kentin aylardır düşman kuşatması altında olduğuna inanmak şu an için olanaksızdı.

Yine de kulak verilince Mese'den gelen bazı sesler duyulmuyor değildi.

"Yeniden surlara asker gönderiliyormuş," dedi Antuza. "Bu bir saldırı için mi acaba?" Bu soruyu sorarken birden aklına bir başka asker geldi. Çok uzun zamandır zihninden atmaya çalıştığı bir asker ve iç dünyasına kapanıverdi birden. Ama o sırada muhafızlardan birinin "Hoşt, hoşt," diye bağırmasıyla tekrar toparlandı.

"Bu köpek yola çıktığımızdan beri peşimizden ayrılmıyor, hoşt."

Köpek biraz durup geride kaldı. Antuza anlamıştı bu Dorkon'du. Hayvan onu hemen her gün hastaneye kadar izliyordu. Onu kovalamanın anlamı yoktu, bundan asla vazgeçmezdi. Antuza dönüp geriye baktı, sadık sokak köpeği arkalarından gelmeye devam ediyordu.

Sessizlik içinde at sürdüler. İmparatorluk Arşiv Dairesini, Fırıncılar Meydanı'nı, Savaş Dairesi'ni ve bir yığın bildik yeri geçtiler. Kubbeler gümüşümsü ay ışığı altında parlıyordu. Antuza buradan sola, kuzeye doğru dönmeleri gerektiğini biliyordu. Ama tam tersine, sanki Augusteum'a gideceklermiş gibi sağa döndüler. Bir an için adamların yolları karıştırdıklarını düşündüyse de ses çıkarmadı. Daracık bir yola girdiler ve tam Adalet Sarayı'nın sütunları göründüğünde Antuza artık itiraz edecekti ki önlerine aniden çıkan iki gölgeyi görerek bağırdı.

"Burada mı?" diye sordu gölgelerden biri.

"Evet efendim."

"Çok iyi, haydi susturun onu."

Çabucak Antuza'nın ağzı kapatılıp başından bir çuval geçirildi. Kendini koruyabilmek için hiçbir şey yapamamıştı genç kız, ama sesi tanımıştı. Bu Hormisdas'tı.

* * *

Zeugzippos hamamları kentin en ünlü yerlerinden biriydi. Augusteum'un güney doğusundaki bu muhteşem yapı asırlardır aynı görkemde duruyordu, oysa Eski Roma' nınkiler çoktan harabeye dönüşmüştü.

I. Justinian döneminde yanmış ve tekrar yapılmıştı hamam. Her yanı bronz ve mermer heykellerle doluydu. Büyük kubbesinin altındaki sayısız çeşmenin suyuyla dolan havuzunda keyif çatmamış hiç kimse yoktu kentte. Ama kuşatma nedeniyle açılış saatleri sınırlandırılmıştı. Eskisi kadar rahat yakacak bulunamıyordu suyu ısıtmak için. Hamam artık keyif değil, sadece temizlenme için kullanılıyordu. Ve şu anda da Konstantinopolis'in en sessiz, en ücra yerlerinden biriydi.

Augusteum'a bakan gözalıcı bronz kapıları kilitliydi. Ama hamamın güneyde, Marmara'ya bakan küçük bir girişi daha vardı. Oradaki kapının aralandığını ve bir kandil ışığının titrediğini hiç kimse görmedi. Çünkü hamamların sonuçta askeri bir önemi yoktu ve bunun için başına özel bir nöbetçi konulmuyordu. Daha gerilerden, güney surlarındaki nöbetçilerin sesleri geliyordu, ama onların da hamamın arka kapısını gözlemek görevleri değildi ve zaten böyle bir emri vermek de hiç kimsenin aklından geçmezdi.

İçeri giren herkesi hamamın süsü ve zenginliği etkilerdi. Şu anda bulundukları bölümde birkaç kandil yanıyordu ve onların solgun ışığında bile bu gösteriş belli oluyordu. Mozaikler pırıl pırıldı. Yerlere İran halıları serilmişti, bunların üzerinde yürürken en ufak bir ses bile çıkmıyordu. Karşı duvarın önünde Homeros'un bronz bir heykeli duruyordu. Bir yığın başka heykel daha vardı, ama içlerinde en ünlüsü buydu. Heykellerin arasına gökkuşağı gibi renkli ipek minderlerle kaplı yatağımsı sedirler yerleştirilmişti. Burası patriçilerin özel muhabbet odasıydı. Yıkandıktan sonra kentin soyluları burada keyfederlerdi.

Bu gece, bu lüks bölümün kapısında bekleyen iki kişi vardı. Bunlar gemici Satiros ve Plato'ydu. Hamamın gece ziyaretçilerini onlar içeri alıyorlardı. Yaklaşık on iki kişi gelmişti daha önce, yeni gruba da kapıyı açtılar.

"Petronaks," dedi Satiros ve bir an için şaşkın kalakaldı. Sonra toparlandı:

"Değerli efendimiz, Saray Efendisi... Bu ne büyük bir onur bizim için, Buyurun içeri, buyrun efendimiz."

"Biz içerdeyken görevinizi dikkatle sürdürün, kuş uçurtmayın," diye cevap verdi hadım o tuhaf sesiyle. İçeri girince üzerindeki pelerini çıkarttı, her zamanki gibi üniforması şıkır şıkırdı. Etrafı sinsi sinsi gözden geçirdi.

"Her şey güvence altında gibi görünüyor Petronaks," dedi. "Bu işi burada, hamamda düzenlemen çok akıllıca oldu. Konstantinopolis'te nereye gitsek birileri bizi o İsauriali'ya gammazlayabilirdi. Ama burası hiç kimsenin aklına gelmeyecek bir yer. Birkaç kişiyi girip çıkarken gören olsa bile onların gece görevlileri olduğunu düşüneceklerdir."

"Kesenin ağzını açınca o görevliler bayıla bayıla çekip gittiler efendimiz, zor olmadı. Şu anda burası gerçekten de kentin bizim için en güvenli yeri."

"Evet, evet." Paul'ün yüzünde tuhaf bir gülüş vardı, ellerini ovuşturuyordu. "Peki soylu dostlarım da geldiler mi? Ve bir de surların dışından bize katılacak olan yeni dostlarımız?"

O sırada divanlarda oturan birkaç kişi ayağa kalkıp saygıyla hadıma doğru yaklaştı. Paul de onları selamladı:

"İyi geceler Niketas, iyi geceler Teokistos. Ne kadar uzun zaman geçti şöyle rahatça biraraya gelebildiğimizden bu yana, değil mi? Ooo, kimi görüyorum? Opsikya'dan Kont İsoes ve onun değerli yardımcısı Antraks. Burada sayımız çok değil, ama yeterince güçlüyüz. Size iyi haberler getirdim. Eğer planlarımızı uygulayabilirsek ve her şey düşündüğümüz gibi yolunda giderse, patriçi Sisinnios o vahşi

Bulgarlar'ı da bizden yana döndürmek için söz verdi. Peki bu iki değerli dost kim?"

Niketas'ın bir işaretiyle iki karanlık gölge ortaya çıkıp Paul'ü selamladı. Romalı giysileri içindeydiler, ama kendi şalvarları ve sarıklarıyla çok daha rahat edecekleri kesindi. Kuşaklarına soktukları hançerleri belli oluyordu.

"Size soylu Emir Bekir ve Kaid Muazzim'i takdim edeyim," dedi Niketas. Emirler Emiri'nin emriyle buradalar ve size onun selamlarını getirdiler."

Hadım gülümseyerek başını salladı. "Oturun lütfen. Sizlerle tanıştığım için çok memnunum. Yapacağımız iş çok önemli, gereksiz detaylarla bu zamanı boşa harcamayalım. Bu dostlarımız Yunanca biliyorlar mı?"

"Evet efendim," diye cevap verdi Bekir.

"Çok iyi, çok iyi." Paul ortadaki bir divana kuruldu. "Şimdi sanıyorum hepimiz hazırız. Evagrios da tutsağımızı herhalde getirmiştir."

Petronaks sessizce odadan dışarı çıktı ve hemen geri döndü:

"Evagrios her şeyin tam bizim istediğimiz gibi hazır olduğunu söylüyor efendim. Sizin planladığınız gibi hareket etmişler ve her şey son derecede kolay olmuş."

"Tamam, tamam." Hadım birden kaşlarını çatıp odadakilerin yüzlerine dikkatle teker teker baktı:

"Değerli ve soylu dostlar, tabii ki hepiniz burada bulunuşumuzun nedeninin o köylü Leo'yu ülkenin başından atabilmek olduğunu biliyorsunuz. Kendisi onu tepelere çıkaranlara karşı nankörlük ve hatta düşmanlık etmiştir. Değerli Emir'le de işbirliğimizin nedeni, güçlerimizi birleştirerek her iki taraf için en iyi olanı yapabilmek ve barışı getirmektir."

Bekir'in dudakları bir an için aşağı doğru kıvrıldıysa da cevabını hemen verdi:

"Bana sizinle tam bir uyum içinde çalışmam emri veril-

di, ama tabii eğer sizin bir gücünüz varsa... Şu anda saldırımız donmuş bir durumda. Tabii Allah'ın dediği olacaktır, ama eğer şu 'Rum Ateşi'nin sırrını öğrenebilirsek o zaman her şey çok değişir."

"Eğer koşullarınız sadece bunlarsa, rahat olun Emir hazretleri. Evet, ateşin sırrını öğrenmek kolay değil. Kallinikos, bu işin mucidi çok sıkı korunuyor, çalıştığı yere girmek ise olanaksızdı. Ama yine de her şeyini emanet ettiği kızı bunların tümünü biliyor ve bu kız da şu anda bizim elimizde, yan odada."

"Bundan nasıl emin olabiliyorsunuz?"

"Bu kızın ablası İmparator'un annesinin oldukça yakınıdır. Yaşlı kadının hizmetçisi, ki bizim adamımızdır, onun kendisine bir ara kızkardeşinden övgüyle söz ederken babasının bütün sırlarını bildiğini de ağzından kaçırıverdiğini söyledi. Kızkardeşinin imparatorluğun tüm mühendis ve bilginlerinden çok daha iyi bildiğini söylemiş ateşin sırrını."

Bu sırada Petronaks söze karıştı:

"Saloma, yani hizmetçi de şu anda burada ve bütün bunların doğruluğu üzerine yemin edebilir. Kallinikos kızına son derece güvenen biridir ve bütün çalışmalarına da onu ortak eder, bunu zaten çoğumuz biliyoruz. O kız şeytani bir zekâya sahiptir."

Bekir sakalını sıvazladı:

"Allah'ın izniyle eğer bu sırra kavuşursak Konstantinopolis'in surları da, Aslan'ın kükremeleri de bize vız gelir."

"Biraz yavaş olun beyler." Bu Niketas'tı. "Biz Hıristiyan değil miyiz? Bu kutsal kenti nasıl böyle kolaylıkla Hagarinler'e verebiliriz?"

"Çok tuhaf bir mantık yürütme biçiminiz var. Ama neyse... Şimdi bunları bir kenara bırakalım. Barışı ve yapılacak olan anlaşmaları bir kenara bırakalım da işimize bakalım. Mesleme, eğer ateşin sırrını öğrenemezsek yaptıklarımızını hiçbir değeri olmayacağını söyledi bize."

Teokistos da aynı kanıdaydı. İlk yapılması gereken sırrı öğrenmekti, gerisi sonra da tartışılıp karara bağlanabilirdi. "Eğer kız konuşursa hepimiz kurtuluruz," dedi. "Yok konuşmazsa..."

Paul eliyle susun, diye işaret etti. "Yalnız unutmayın bu kız çok kolay lokma değildir. Onun kim olduğunu aklınızdan çıkarmayın. Bu yüzden önce tehditle başlayalım, daha ağır yöntemler sona kalsın. Şimdi onu getirsinler ve hep birlikte durumu bir görelim." Ellerini çırptı, Evagrios yan odanın kapısında göründü. Hadım "Hazırız," dedi. "Tutsağı getirin."

Antuza'nın yanında Saloma, Kannebos, Hormisdas, Nikosia ve tabii ki Evagrios da vardı içeri girdiğinde. Yüzü açıktı, ama kolları arkadan bağlıydı. Kannebos onu ileri itiyordu. Durumu hemen anlamıştı, neden burada olduğunu da... Yüzü solgundu, ama bitkin ve güçsüz durmuyordu. Daha omzuna bile ulaşamamış kısa saçlarının lüleleri o adım attıkça sallanıyordu. Nikosia kulağına eğilip,

"Hemen konuşsan iyi olur," dedi. "O zaman kılına bile zarar gelmez, bundan emin ol."

Kannebos, kızı Paul'ün tam önüne getirdi. Hadım sesine şefkatli bir ton vererek konuşmaya başladı:

"Ah sevgili çocuğum. Anlıyorsun değil mi durumu? İnsanlığın geleceği uğruna bazen acı çekmek gerekiyor... Sen bilgin Kallinikos'un kızısın, bunu biliyorum. Çok akıllı olduğunu da... Haydi şimdi bize bunu kanıtla, konuşursan iyi olur. Herkes için..."

"Size hiçbir şey söylemek zorunda değilim, siz bir yargıç değilsiniz."

"Biz senin kim olduğunu biliyoruz."

Antuza susuyordu.

"Senin kim olduğunu da, babanın kim olduğunu da...

Baban ateşi buldu ve sen de onun sırlarını biliyorsun."

Antuza ilgisiz duruyordu. Paul'ün yüzü giderek kızarıyordu, sesi tizleşmeye başlamıştı:

"Onun kullandığı malzemeleri, yöntemini bize açıklayacaksın, hem de derhal..."

Antuza çevresindekilerin yüzüne birer birer bakıyordu. Birden onun da gözlerini öfke bürüdü ve bağırdı, bir yandan da bağlı elleriyle Araplar'ı gösteriyordu:

"Sarazenler, bu bir ihanettir."

"Bu işi senden daha iyi düşünenlere bırakmalısın Antuza. Senin üzerine vazife değil böyle yargılarda bulunmak. Şimdi sen kendini ilgilendiren konuda konuş. Sorularıma cevap ver ve başını daha fazla belaya sokma."

"Sizi tanıyorum. Bir zamanlar imparatorları parmağında oynatan Saray Efendisi... Ama 'Aslan'ımızı değil... Sizler, sizler.." Patriçilere bakıyordu. "Sizler Romalı mısınız gerçekten de? Hıristiyan mısınız? Düşmana hizmet ederek ne yapmaya çalışıyorsunuz?"

Niketas ve arkadaşlarını bu sözler ister istemez rahatsız etmişti. Adam başını sıkıntıyla sallayarak: "Bu devlet işi," dedi. "Onlarla anlaşma yapılmak zorunda. Buna ihanet denilemez."

O sırada Muazzim öfkeyle ayağını yere vurdu:

"Kıza yalan söyleme. Valahi ben Halife'me senin Basileus'una hizmet ettiğin gibi hizmet etsem..."

Antuza yüksek sesle dua etmeye başlamıştı. Birden Saloma'nın çığlığı duyuldu:

"Alçaklar, beni kandırdınız. Evagrios bana bunun düşmanla bir ilgisi olmadığını söylemişti, yemin etmişti. Ben ne yaptım Tanrım?" Kriz geçiriyordu, kendini yerlere attı.

Evagrios hemen müdahale etti:

"Sus sersem kız, ben senin için en iyisini yaptım. Böyle çocuk gibi hareketler yapma. Söz verdiysem verdim. İmparatorluk senden daha önemlidir."

"Demek senin sözlerin, yeminlerin bu kadar ucuz, aşağılık... Yazıklar olsun..." Saloma hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Antuza'ya döndü:

"Kira Antuza ben mahvolmuş biriyim artık. Ama inanın kandırıldım, size yemin ediyorum, kandırıldım. Şeytanların eline düştük biz."

"Şu sersemi dışarı atın, uzaklaştırın," diye bağırdı Paul. "Kannebos niye öyle duruyorsun, haydi at şunu dışarı." Gemici kızı sürükleyerek kapıdan çıkardı. Saloma bağırıp duruyordu. Paul, Antuza'ya döndü, "Bu sana başına gelebileceklerle ilgili olarak küçük bir fikir vermiştir sanırım. Haydi doğru dürüst konuş."

Antuza'nın az önceki öfkesi dinmişe benziyordu, hiç ses çıkarmadan, ama başı dimdik duruyordu hadımın karşısında. Paul onun burnunun ucunda salladı yumruğunu: "Burada eğlenmiyoruz kızım, senin bu işi bildiğinden eminiz. Çabuk anlat, yoksa o yumuşacık teninde az sonra yaralar açılacak."

Antuza hâlâ susuyordu.

Paul, Hormisdas'a seslendi:

"Bu kadarı yeter, ona bizimle oyun oynanmayacağını göster artık. Haddini bilsin."

Köle taciri yanıbaşındaki heybeyi yere döktü, bir yığın tuhaf metal alet dökülüverdi. Bunların içinden birini aldı ve Petronaks'ın yardımıyla kızın bileklerine geçirdi. Antuza vakur ve cesur görünmeye çalışıyordu, ama rengi iyice solmuştu. Aletler takılınca Hormisdas yere eğildi ve Paul'e,

"Bu en basiti efendim," dedi. "Bunlara Kapadokya eldiveni denir ve doğrusu inatçı köle kızlarda çok yararını gördüm, hemen yola gelirlerdi bundan sonra."

"O halde görelim," diye mırıldandı hadım. Antuza'ya kızgınlıkla baktı:

"Bunu sen istedin sersem, al işte."

"Bunun senin aklına başını getirmesini diliyorum," de-

di Teokistas. "Umarım gereksiz cesaretini bir yana bırakır, kendinin ve halkının iyiliği için konuşursun."

Antuza durdu, dudakları titriyordu, sonra birden konuşmaya başladı:

"Ateşin formülünü söylüyorum," dedi. "Eşit miktarlarda balmumu, donyağı, katran ve kalafat bezi..."

Herkes birden "Ha, işte şöyle," diye bağırdı. Teokistos hemen kızın söylediklerini yazmaya başlamıştı.

Hadım "Doğru davranıyorsun," dedi. "Şimdi de bunların nasıl karıştırılacağını ve suyla temas edince nasıl olup da tutuştuğunu anlat bakalım. Bir de bunu nasıl söndürebileceğimizi..."

O sırada Petronaks "Bir dakika efendim," dedi. "Bu kız çok zekidir, ama çok da dindar." Göğsünden küçük bir haç çıkardı. "Şimdi bunu öpsün ve yemin etsin söyleyeceklerinin yalan olmadığına dair. Bizi kandırmaya çalışmadığı ne malûm?"

Çok doğru," dedi Niketas. "Sanırım bizi kandırmaya çalışıyordu az önce. Bakın... Haydi yemin et kira, yemin et de sana inanalım."

Antuza tekrar konuşmaya başladığında sesi çatallanmıştı: "Ey yüce Tanrım, ey yüce İsa, bir an için zayıflığa düşüp yalan söylemeye kalkıştığım için beni affet. Lütfen bana kuvvet ver, kuvvet ver ki bu hainlere inanan bir kadının her türlü işkenceye rağmen susabileceğini ve hatta ölebileceğini göstereyim. Beni yanına kabul et Tanrım. Amin."

"Böyle bir din istismarına daha fazla katlanamam," dedi hadım. "Haydi başlayın, az sonra nasılsa başka türlü dua edecek." Öfkeden titriyordu.

Emir Bekir ayağa kalkmıştı, yanındaki arkadaşına eğilip, "İyi ki bu işi biz yapmak durumunda değiliz," dedi. "Bunun için Allah'ıma şükrediyorum. Eğer böyle işler çevireceklerini bilsem buraya gelmezdim, seni de getirmezdim. Bir adamı boğdurabilirim, ama bir kadına karşı... Bu çok

zor... Üstelik bu işkenceye dayanmak... Erkekler bile zor dayanır buna."

Paul hiç aldırmadan bağırıyordu:

"Beni ilgilendiren tek şey ateşin formülü. Förmül bize gerekli ve bu kız da çok inatçı. Devam et, daha fazla sık Hormisdas."

Hormisdas prangaların kenarındaki kelebeğe benzer kanatları biraz daha sıktı.

XXXV

Saloma ve Köpekler

Kannebos Saloma'yı sürükleyerek dışarı çıkarmıştı. Güçlü gemicinin kollarında bir çocuk gibi çaresiz kalmıştı genç kadın. Efendileri muhabbet odasında dinlenirken hizmetkârların beklediği küçük odacıklardan birine atmıştı Saloma'yı Kannebos, kapıyı da çekmişti. Kadın bağırmış çağırmış, kapıyı yumruklamış ve ağlamıştı çaresizlik içinde. Ama bunların hiçbir yararı olmamıştı.

Bir süre sonra, bitkin yere düştü ve yalvarmaya başladı:

"Mahvolduk, ihanete uğradık. Konstantinopolis'e ihanet edildi. Bu adamlar Hagarin. Evagrios ateşin sırrını onlar için istedi. Bunlara ben neden oldum..."

Kapının dışında bekleyen Kannebos ise ona aldırmıyor, sadece arada bir susmasını söylüyordu.

"Kendini boşuna hırpalama kadın," dedi en sonunda. "Emir emirdir ve ben de emirlere uyarım. Şu anda hamam-

da bizden başka hiç kimse yok sesini duyacak. Boşuna kafamı ağrıtma."

Saloma umutsuzca etrafına bakındı. Odayı küçücük bir kandil aydınlatıyordu. Kendini düşüncelerine, anılarına bıraktı bir süre için, ağlıyordu sessiz sessiz. Yıllarca utancını içinde saklamıştı, umutsuzluk içinde yaşamıştı. Evagrios'a inanarak önce günahkâr, sonra da hain olmuştu. Onun yüzünden bir köre dönmüş, gerçeklerden uzaklaşmıştı. O adama inandığı için Nikosia'nın zulmüne katlanmıştı, bir umutla... Bekâretini verdiği adamın ona onurunu geri vereceği sözüne aldanarak Kasia'ya ihanet etmişti sonunda da. Oysa onlar iyi insanlardı.

Bukoleon'da geçen günler başlangıçta onun için hiç kolay olmamıştı. İmparator'un annesi çevresindeki hizmetkârlara bir çiftlikteki gibi davranıyordu. Katı, kararlı bir kadındı o. Hatta bir keresinde terliğiyle vurmuştu sırtına. Ama yine de onun gerçekte ne kadar iyi ve merhametli olduğunu anlamıştı Saloma.

İmparator'a da hizmet etmişti. Geçen zaman boyunca onun da ne kadar sade, çalışkan, dürüst biri olduğunu kendi gözleriyle görmüş, hayranlık duymuştu. Ve bu saraydaki gizli görevinden nefret etmeye başlamıştı giderek. İki kez bunu Kasia'ya itiraf etmenin eşiğine gelmişti. Ama sonra Kasia ile Sofya'nın arasındaki konuşmayı duyunca şeytana uymuş ve bunları anlatmıştı Petronaks'a. Evagrios'un belki onunla evleneceğini umarak. Bir salak, bir sersem ve hatta bir hain olduğunu düşünüyordu şimdi ağlarken. Bunları nasıl olup da yapabilmişti?

Hagarinler'e bu sır verildikten sonra eğer kent düşmanın eline düşse bile onun bir ümidi zaten olamazdı. Bunu düşünememişti. Öyle bir durumda Evagrios ve Nikosia mutlaka birlikte olacaklardı yaptıkları işin bol bol parasal karşılığını alarak.

İçini yine öfke ve arkasından da sonsuz bir keder kap-

lamıştı genç kadının, tekrar kapıyı yumruklamaya başladı.

"Sus," diye bağırdı Kannebos. "Duyanlar da içerdekine değil sana işkence yapıldığını sanacaklar. Utan... Bak hiç sesi çıkmıyor, oysa neler neler yapılıyor ona. Ben dayanamayıp bayılır sanmıştım, ama hâlâ dayanıyor."

Saloma sustu, Hormisdas'ın sesi duyuluyordu içerden:

"Konuşsan daha iyi olacak senin için aptal. Mengeneyi yeniden mi istiyorsun? Daha da kötüleri var seni bekleyen, hiç merak etme. Hem de neler, neler..."

Saloma'nın kalbi güm güm atıyordu. Kannebos'un vahşi nefes alışları bile duyuluyordu sessizlikte. Bir metal sesi duyuldu, sonra da bir inilti. Sonra yine sessizlik. Bekir kötü bir Yunancayla,

"Allah kahretsin!" diye bağırdı. "Böyle bir sonuç alınamayacak. Durun da biraz konuşalım."

"Kızı kenara çekin," dedi Paul. Petronaks ve Hormisdas Antuza'yı sürükleyerek yan odaya götürdüler bu emirle. Saloma onun baygın mı, uyanık mı olduğunu bilemiyordu. Sonra Niketas'ın sesi duyuldu:

"Bu senin yüzünden Evagrios, neden onu konuşturmanın yolunu bulamadın?"

"Bu kadar dayanıklı olacağını kim tahmin edebilirdi efendim? Böylesini kim umardı?"

Kont İsoes, "Tuhaf kadınlardan biri," diye mırıldandı. "İnadı tuttu. Bir keresinde Pergamum'da* böyle bir duruma tanık olmuştum. Kızı neredeyse parçaladık, ama tek kelime etmedi ölene kadar. Korkarım bu da o çeşit biri."

Teokistos umutsuzlukla, "Eğer ölürse ateşin sırrını nasıl öğreneceğiz?" diye sordu.

"Kızgın kömürleri koymadık daha kollarının altına," dedi Paul. "Ona kimse dayanamaz."

Antraks ise daha farklı düşünüyordu:

"Onun durumunda sanırım bu pek akıllıca olmaz.

* Bergama.

Böyle bir işe kalkışılır kalkışılmaz bayılacağından eminim ve belki de asla ayılamaz bir daha. Bu pek uygun değil derim ben."

O sırada Hormisdas odaya geri dönmüştü:

"Eğer izin verirseniz efendilerim biraz bekleyelim. Ben bu işleri iyi bilirim. Bir noktaya kadar direnirler ve sanki bundan asla vazgeçmeyecekler sanırsınız, ama sonra birden bütün cesaret ve dayanma güçleri sıfıra iner. Bülbül gibi ötmeye başlarlar. Bu kız da yarım saat daha dinlensin, ondan sonra tekrar bakarız icabına."

Paul, bu öneriler hoşuna gitmese de itiraz edemedi. "Evet, evet," dedi. "Ne yapalım madem öyle... Önemli olan sonuca gidebilmek, bu kadarlık bir gecikmeye razı olacağız. Bu arada şu anlaşma konusunu ve koşullarını tartışalım. Ateşin sırrının verilmesi karşılığında kumandanınız bize nasıl bir karşılık ödemeyi düşünüyor?"

Bu sözleri içerden duyan Kannebos şaşkınlıkla kapıyı biraz daha aralamıştı. Ve bu aralıktan Saloma da konuşanları görebiliyordu. Bekir'in elinde büyük bir kâğıt vardı ve orada yazılanları okuyordu Paul'le yanındakilere sert bir sesle:

"Durum çok açık ve basit," diyordu. "Asya'daki eyaletler tabii ki Hak Dini'ne geçiyor. Konstantinopolis'e gelince... Altın, gümüş, ipek, mücevher ve bütün köleler İslam'ın muzaffer ordusunun olacak. Kentin özgür vatandaşlarının hayatlarına kimse karışmayacak ve saygı gösterecek. Tabii ki sizlerin, yani bize yardım etmiş olanların ayrıcalıkları olacak. Onların ve ailelerin servetlerine asla dokunulmayacak. Devrilmiş imparator II. Anastasius ile ilgili bazı planlarınız olduğunu duyduk, onu başa getirmeyi düşünüyormuşsunuz. Olabilir, buna bir itirazımız yok, yalnız artık burada değil, Salonika'da olacak tahtı. Zaten şu an için Avrupa'ya yönelik bir isteğimiz yok, Trakya bizim için yeterli."

Antraks, "Yüce Tanrı ve İsa aşkına, "diye bağırdı bunları duyunca. "Konstantinopolis'in Müslüman mı yapılacağını söylüyorsunuz siz? Ben sizin şu andaki karışıklık düzeldikten sonra buradan gideceğinizi sanıyordum."

Emir adamın yüzüne dik dik baktı:

"Biz doğunun en uzak köşelerinden buraya kılıcımız elimizde neden geldik sanıyorsunuz? Bu uğurda binlerce asker ölümü göze aldı ve pek çoğu da şehit oldu. Biraz altın ve haremlerimize katacağımız birkaç güzel kız için mi bunları göze aldık biz? Asla! Biz buraya, Konstantinopolis'i Hak Dini'nin kalesi yapmaya geldik. Yardımlarınızı inkâr etmiyoruz ve etmeyeceğiz. Bazı kiliseleriniz açık kalabilir..."

Antraks ayağa kalktı, yüzü bembeyaz olmuştu, elleri titriyordu:

"Soylu dostlarım," dedi. "İsaurialı'dan nefret ediyorum, ama yine de ben böyle bir planın parçası olamam. Yanlış anlamışım durumu, ya da siz bana yalan söylediniz. Size ihanet etmeyeceğim, ama şimdi gidiyorum, ayrılıyorum aranızdan."

Paul, "Olamaz," diye kestirip attı. "Şu andan itibaren buradan hiç kimse ayrılamaz. Plato, Satiros bu bir emirdir. " Antraks çaresiz yerine oturdu, sinir içindeydi, yüzü öfkeden kıpkırmızı olmuştu. Hadım konuşmaya devam etti: "Halkla ilgili koşullara gelmeden önce kişisel koşulları sonuçlandıralım. Yani Halifeniz kendisine bunca yardımda bulunmuş kişilere karşılık olarak ne verecek? Kaç altın, kaç köle, kaç malikâne?"

Bekir yanındaki arkadaşının kulağına eğilip, "Vallahi," diye fısıldadı. "İsa'yı havarilerinden birinin otuz parça gümüş için sattığı söylenir, ama galiba bunlarla sıkı pazarlık etmemiz gerekecek."

Kannebos ve Saloma bütün bunları hiç ses çıkarmadan şaşkınlıktan gözleri büyümüş bir şekilde kapı aralığından

izlemişlerdi. Emir, Konstantinopolis'in sonuyla ilgili sözlerini bitirdiğinde kızın iniltisi işkence çekmiş Antuza'nınkinden daha fazla olmuştu. Yanıbaşındaki denizciye baktığında onun da yüzünün solmuş olduğunu farketti.

"Sen Hıristiyan değil misin?" dedi ona. "Kilisede diz çökmüyor musun, oruç tutmuyor musun, Meryem Ana'nın ikonasını öpmüyor musun? Bunların neler çevirdiğinin farkında değil misin?"

Kannebos başını salladı:

"Bunlardan hiç hoşlamadım, ama ben Petronaks ve Evagrios'a yemin ettim bütün emirlere uyacağıma dair. Yeminimi bozamam, daha önce Antuza ile ilgili yeminimi bozdum ve onu o kutsal yere götürdüğüm halde başımıza neler neler geldi... Gidip bunları bir rahibe de anlatmıştım üstelik. Eğer manastırda kalıp rahibe olsaydı böylesi işkencelere uğramazdı, bizi de böyle bir belaya sokmazdı."

"Sen bunlardan ötürü öbür dünyada sadece Paul ve Hormisdas'ın mı cezalandırılacağını sanıyorsun. Hepimiz cehenneme atılacağız, hepimiz. Ey kutsal Anamız... Ben ne hakla ona yakarabilirim? Sonsuza kadar lanetlendik hepimiz. Sonsuza kadar..."

"Kenti satacaklarına inanamıyorum," diye homurdandı gemici, başını kaşıyordu. "Bunlar benim için çok karışık işler. Ben efendilerime sadık kaldım. Bunun için bana yirmi solidi verildi, yirmi solidi..." O sırada Paul içerde tekrar konuşmaya başlamıştı:

"O halde değerli Emir, isteklerimizin bir bölümünden vazgeçiyoruz, kişisel konumlarımızla yetineceğiz ne yazık ki... Ben konuştuğumuz gibi Halife'nin Hıristiyan tebaasından sorumlu veziri olacağım, sadece buradaki değil, tüm imparatorluktaki Hıristiyanlar'ın sorumlusu yani."

Niketas heyecanla lafa karıştı:

"Tabii bana ve Teokistos'a söz verildiği gibi yüzer bin altın ödenecek; İsoes ve değerli Antraks'a da..."

Kannebos'un kolları iki yanına düşmüştü. Elini belindeki kılıcına attı hırsla. "Hıristiyan düşmanları," diye mırıldandı. "Bu kadarı artık çok fazla. Böyle bir ihanetin parçası olmak için yirmi solidi... Onlara günlerini göstereceğim."

"Aptallık etme," dedi Saloma. "Bunca adama karşı tek başına ne yapabilirsin? Hormisdas, Plato, Satiros, Evagrios ve Lobel'in adamları. Üstelik şu iki Hagarin belli ki çok iyi asker. Başka bir yol denemeliyiz, bak." Eliyle ilerdeki ikinci bir kapıyı gösteriyordu. Bu kapı büyük bir olasılıkla dışarı çıkışlardan biriydi. "Koşalım, gidip yardım bulalım, bu ihaneti durduralım."

Kannebos tam olarak ne yapacağını bilemiyordu. "Bu şeytan herifler beni allak bullak etti," dedi. "Ne yapsam?... Paramı da aldım, yemin etim. Ama bu bir suç. Yine de benim suçum değil."

"Onlar İmparator'a sadık kalmak için yemin ettiler ve şimdi Hagarinler'den para alacaklar ona ihanet etmek için. Tanrı katında sen de onlara katıldığın için suçlu olacaksın. Lanetleneceksin..."

Hormisdas tekrar konuşmaya başlamıştı:

"Değerli efendilerim, sanırım tutsağımızın aklı yavaş yavaş başına geliyor. Az sonra tekrar onu sorgulamaya başlayabiliriz."

"Çok iyi," dedi Niketas, sonra da tekrar Emir'e döndü:

"Peki şu Patrik işi ne olacak? Tabii ki Patrithane de Halife'nin himayesinde olacak, ama kim?.."

Evagrios ileri atıldı:

"Patriklik bana vaat edilmişti."

"Sen mi?" diye bağırdı Bekir. "Şeytanların başı... Senin gibi biri... İnançsızlar bile bu kadarını hak etmezler, Halifem böylesi bir rezilliğe asla izin vermez."

Paul hemen müdahale etti:

"Canım bırakın Evagrios'u. Kimse ona böyle bir söz vermedi, kendi kendine uyduruyor. Biraz altın ona yeter.

Haydi Hormisdas getir kızı. Elinden gelenin en iyisini bir an önce yap ve şu işi bitir artık."

Saloma bundan sonra konuşulanları duymadı. Çünkü Kannebos kenara çekilip ona yolu açmıştı sessizce. Gemiciyi çaresiz ve berbat bir ruh halinde bırakıp uzun ve karanlık koridorda ilerlemişti bir kedi gibi, hiç gürültü yapmadan. Daha önce pek çok defa Nikosia ile buraya gelmişti ve bu geçitleri iyi biliyordu. Hamamın aslında karmaşık bir yapısı vardı, pek çok geçit, oda, salon birbirine bağlıydı. Dışarı çıkış için birkaç yan kapı olduğundan emindi. Ve Paul'ün adamları bütün bu çıkışlarda gözcülük etmiyorlardı. Sonunda Saloma bunlardan birini buldu ve kapının bronz kulplarından birine yapışıp iterek geçebileceği kadar araladı, dışarı süzüldü. Özgürdü.

Gecenin serin ve nemli havasıyla karşılaştı. Gökyüzünde donuk ışıklar saçan bir yığın yıldız vardı. Bomboş Augusteum Meydanı önünde uzanıyordu. Gösterişli kuleler ve sütunlarla doluydu çevresi. Tam karşıda I. Justinian'ın heykeli vardı. Hipodrom'un duvarları sonsuzluğa uzanır gibi duruyordu karanlıkta. Solunda Senato binası görülüyordu. Saloma birden özgür olmasına karşın durumunun yine de çok ümitsiz olduğunu düşündü. Tek bir canlı görünmüyordu ortalıkta. Surlar uzaklarda kara gölgeler gibiydi. Kentin en zengin, en güzel meydanı bir geceyarısı yalnızlığında tek başına öylece duruyordu.

Genç kadın bir an durup düşündü. Ne yapmalıydı? Hamamın ve Senato binasının tam arkasında saray duvarları yükseliyordu, bunu biliyordu. Ama Kalke'den başka bir giriş yoktu yakınlarda ve bu da çok yakın sayılmazdı şu an için. Bir an önce birilerini bulup, durumu anlatmalı, Antuza'ya yardım etmeliydi. Yeniden işkenceye başlamış olmalıydılar. Onun daha fazla dayanamayacağını tahmin ediyor-

du. Eğer çabuk olmazsa zavallı kız Hormisdas'ın ellerinde ölecekti.

Aya Sofya'ya doğru koşmaya başladı. Belki çevredeki en yakın canlılar patriçilerin muhabbet odasındakilerdi, ama yine de bağırmaya başladı. Vahşice, acı acı bağırıyordu şimdi koşarken. Sesi mermer yapılarda yankılanıyordu, kendi sesinin yankılarıyla dehşete düşmüştü ama durmadı. Bağırdı, bağırdı, bağırdı. Sonra birden ayaklarının dibinde bir ses duydu, bu bir köpekti. O da havlamaya başladı acı acı.

Bu Dorkon'du. Antuza'yı hamama kadar izlemiş ve içeri giremediği için meydanın bir kenarında beklemişti. Şimdi de Saloma'nın çığlıklarına kendi havlamalarıyla eşlik ediyordu. Az sonra başka havlamalar ve ulumalar da duyuldu. Bunlar Hipodrom'un, Milyon Taşı'nın, Senato binasının gölgelerinden çıkıp gelen köpeklerdi. Havlamalar giderek yayılıyordu. Aya Sofya'nın köpekleri avaz avazdı ve sesleri neredeyse tüm kenti tutmuştu.

Bu gürültü Saloma'yı daha da dehşete düşürmüştü, ama yine de hem koştu, hem de bağırdı. Dorkon yanından ayrılmıyordu. Augusteum'u geçtiler ve meydanın Mese ile kesiştiği noktada birkaç fenerli adam görüldü. Bunlar saraydan Konstantin meydanına giden bir grup askerdi ve herhalde Augusteum'dan gelen bu sesler üzerine bir kontrole gelmişlerdi. Adamlar karanlıkta ilk olarak saçı başı bir yanda koşturan Saloma'yı gördüler, sonra da yanındaki köpeği. Saloma en öndeki askerin kollarına yığılırken:

"İhanet, ihanet, imdat, cinayet işleniyor," diye bağırdı. Onun sesi ve bu sese cevap veren köpeklerin havlamaları tekrar yankılandı gecenin karanlığında. Katedralin civarından yeni ayak sesleri duyuldu, başkaları da geliyordu.

"Deli kadın," dedi adamlardan biri. "Konstantinopolis'teki bütün köpekleri ayaklandırmış. Yakamı bırak, ben Hagarin değilim." Bu sözlerle Saloma tekrar silkindi. "Ca-

suslar, ihanet, hamam," dedi art arda. Askerlerin komutanı bu sözlerle irkilmişti.

"Garip bir şeyler olmuş bence," diye mırıldandı. "Komutanlarımız Kalke'den çıkmak üzere olmalılar. Hemen koşup onlara buraya gelmelerini haber verin, çabuk." Basil ve Fergal birkaç dakika sonra oradaydı. Bir geceyarısı görevi için saraydan çıkmış Poliandron Kapısı'na gitmek üzereydiler haberi aldıklarında. Askerlerden biri elindeki feneri hiç durmadan ağlayıp bağıran Saloma'nın yüzüne tuttu onlar gelince.

Fergal, "Ama bu imparatoriçenin oda hizmetçisi," diye şaşkınlıkla bağırdı. "Çabuk onu Bukoleon'a götürün."

Saloma da onu tanımıştı, hemen yere diz çöküp genç adamın ellerine yapıştı:

"Değerli efendim," diye yalvardı. "Yardım edin lütfen. Her şeyi nasıl bir anda anlatabilirim? Kira Antuza'ya şu anda hamamda işkence ediliyor. Evagrios, Hormisdas, Hadım Paul ve bir yığın başka adam. İki de Hagarin var yanlarında. Ateşin sırrını öğrenmeye çalışıyorlar. Onu öldürecekler. Yardım edin."

"Sen çıldırmışsın," dedi Basil.

"Yemin ediyorum ki doğru söylüyorum. İşkence, cinayet, ihanet. Konstantinopolis elimizden gidiyor. Ona sırrı söyletecekler, ya da öldürecekler. Çabuk olun."

Fergal daha sakindi. "Ben bu kızı Kasia'nın yanında çok gördüm, yalan söylediğini sanmam," dedi.

Basil atından aşağı indi. "Nerede bunlar?"

"Patriçilerin muhabbet odasındalar. Hamamda... Ben kaçtım. Ona ikinci defa işkenceye başlayacaklardı."

Basil adamlarına, "Gidip bakacağız, haydi," dedi. "Elli kişi gidip hamamı kuşatsın. Çok sessiz olun. Tek bir hainin bile kaçmasını istemiyorum. Biz de arkadan geliyoruz."

Fergal de atından inmişti, Basil dönüp Saloma'ya, "Bizi oraya götür," dedi. Kız duraksayınca adam onu ileri itti.

Hep birlikte aceleyle Augusteum'un karşı tarafına yürümeye başladılar. Yürürken bir yandan da Saloma'ya sorular soruyordu. Askerlerin hamamı sardığını gören kız, "Ama onu öldürürler," diye inledi.

"O halde daha çabuk ol." Basil kızı tekrar itti. "Bu kapıdan mı kaçtın? Evet? Farketmediklerine göre hâlâ açık olmalı kapı. Hamamın içini biliyorum. Şimdi Fergal sen benimle gel. Siz de sessizce bizi izleyin."

Bronz kanatlar yavaşça tekrar aralandı ve herkes birbiri ardına içeri girdi. Hamamın karanlık koridorlarını geçip Saloma'nın sözünü ettiği fenerin ışığına ulaştılar. Kalın duvarların ardında belli ki hiç kimse dışarda olanları duymamıştı. Köpeklerin ulumalarının buraya sızmasına olanak yoktu. Satiros, Plato ve Lobel'in adamları güney kapılarını gözlüyordu, ama iç geçitlere Kannebos'tan başka birini koymamışlardı.

Işığa doğru yaklaştıklarında aralık kapının önünde duran gemiciyi gördüler. Hâlâ sıkıntı ve kararsızlık içinde olduğu yerde dikiliyordu.

Paul'ün sesi duyuldu o sırada:

"Bu son şansın. Bize formülü söyle, yoksa kızgın kömürler konulacak koltuk altlarına. Bizi hayal kırıklığına uğratma, konuş."

Antuza'nın sesi iniltiye dönmüştü:

"Ruhumu kabul et yüce Tanrım."

Hadım "Başla Hormisdas," diye bağırdı. "Çabuk söylet şunu."

Tam bu sırada Plato girdi koşarak dış kapıdan içeri. Titriyordu:

"Askerler, askerler... Augusteum onlarla dolu. Hamamı kuşatmışlar."

Paul ayağa fırladı, sesi öfkeden iyice tizleşmişti:

"Çabuk olun aptallar, çabuk olun. Kızı öldürün, cesedini saklayın. Sarazenler'i de..."

Evagrios tam bıçağını çekmişti ki Basil'in gür sesi yankılandı:

"İmparator adına!" Bir anda Evagrios'un gırtlağına yapışmıştı. Oda birbirine girmişti. İlk toparlanan Emir oldu, hançerini çektiyse de Fergal onu hemen etkisiz hale getirdi. Amiralin bağırışıyla bir yığın asker girmişti hamamdan içeri. Satiros, Plato ve Lobel'in adamları dışarı kaçmayı başarabilmişlerdi, ama daha öteye gidemezlerdi. Her tarafları sarılmıştı. Paul ve odadaki diğer soylular ise kalakalmışlardı bu ani saldırı karşısında.

Antuza etrafına baktıktan sonra yere yığılmıştı. Çok uzun süre kendini tutmuştu, bileklerinde hâlâ kelepçeler vardı. Amiral kılıcını bırakıp onu kaldırdı, kelepçeler söküldü.

Askerler, "Öldürelim hainleri," diye bağırıyordu. Çılgına dönmüşlerdi öfkeden. Ama Basil onları durdurdu. Bu sırada Paul hâlâ o tiz sesiyle kendini savunmaya çalışıyordu:

"Yanlış anladınız, biz burada Konstantinopolis'i kurtarmak için biraraya geldik. Hagarinler'i aldatacaktık. Her şeyi açıklayabilirim."

İki denizcinin tuttuğu Muazzim dayanamayıp bağırdı:

"Rezil herif, hiç olmazsa şu anda onurlu ol, yalan söyleme. Bir alçak olarak yaşadın, bari ölürken olma."

Fergal, hadıma alaycı alaycı bakıp,

"Nefesinizi tüketmeyin ekselansları," dedi. "Ben bu askerleri Damaskus'tan tanıyorum. Dürüst ve cesur insanlardır. Emir Bekir de, Kaid Muazzim de yalan söylemezler, inkâr etmezler yaptıklarını."

Kapıdaki askerlerin komutanı içeri girdi, kılıcı ve üstü başı kan içindeydi:

"Dışarı kaçmaya çalışanların ikisini öldürmek zorunda kaldık. Adları Satiros ve Plato'ymuş. Haliç'te herkes onların ne berbat adamlar olduğunu bilir. Diğerleri de teslim oldular."

Basil hiç kıpırdamayan Antuza'yı kucağına alıp az önce Paul'ün oturduğu kanapeye koyduktan sonra hadıma döndü.

"Ekselansları her şey açık. Genç bir kadına işkence yaptırttınız, Müslümanlar'la gizli ittifak kurmaya çalıştınız, imparatorluğa karşı isyan hareketini planladınız. Ve daha bir yığın suç..." Yanıbaşında duran genç subaya döndü:

"Çabuk Basileus'a git," diye emretti. "Uyuyorsa bile uyandır, Hadım Paul ve diğer hainlerin hamamda Antuza'ya işkence yaparken yakalandıklarını söyle. Buraya gelirken başhekimi, annesini ve karım Plasidia'yı da getirsinler. Onlara şiddetle ihtiyacı var zavallı kızın."

Haberci hemen fırladı. Tutsaklar birer birer dışarı çıkarılıyordu. Bekir, Paul'ün önünden geçerken adamın yüzüne tükürdü ve "Allah'ıma şükrediyorum," diye bağırdı. "Konstantinopolis'i senin gibi bir şerefsizle anlaşarak ele geçirmenin utancından beni kurtardığı için..."

XXXVI

Aslan'ın Zaferi

Çok kısa bir süre sonra Leo hamamdaydı. Gönderilen haberci onu surları teftişe çıkmak üzereyken bulmuştu Daphne'de.

Basileus zırhlarını kuşanmış, miğferini başına takmıştı, kılıcı elindeydi. Arkasından Protektorlar geliyordu, Franklar'ın dev lideri Karlman hemen yanıbaşındaydı. Her yer bir anda eli silahlı adamlarla dolup taşmıştı.

Leo'nun yüzü kararmıştı, öfkesi çakmak çakmak fışkırıyordu gözlerinden. Basil koşarak onun yanına geldi ve eğilerek selamladı.

"O nerede?"

Amiral yandaki odacığın perdesini kenara çekti. Antuza bir yatağa yatırılmıştı. Saloma aklını başına kısmen de olsa toparlayabilmiş ve genç kızın üstünü başını bir parça düzeltmişti, ama hâlâ ağlıyordu, hem de göğsünü yumruklayarak. Leo tek bir hareketle onu kenara itti ve gözlerini Antuza'nın hareketsiz bedenine dikti.

"Yaşıyor mu?" Saloma'nın yanında duran Fergal'e bakıyordu acı içinde.

"Tanrı bilir," diye mırıldandı Kelt, göğsünde bir haç çıkardı. "Biz yetiştiğimizde koltuk altlarına kızgın kömür koymak üzereydiler."

İmparator tek dizinin üzerine çöktü, Antuza'nın incecik elini tutup dudaklarına götürdü. Kızın bileklerinde Kapadokya eldiveninin bıraktığı erguvan rengi izler vardı. Ayağa kalktığında Roma İmparatoru'nun yanakları yaşlar içindeydi. Herkes şaşkındı, ama Leo hemen toparlanıp dikleşti. Saloma'yı boğazından yakalayıp sorularına başladı. O gece olan her şeyi öğrenmek istiyordu, her şeyi... Onun sorgusu bittiğinde oda daha da kalabalıklaşmıştı. Kasia, Plasidia, bazı başka kadınlar ve başhekim de gelmişti.

"Makaira, makaira, aç gözlerini, sana neler yaptılar?" diye bağırarak kendini yatağın üzerine atan Kasia'yı Leo tutup kenara çekti. Hekim dikkatle muayene ediyordu Antuza'yı.

"Yaşıyor mu?" diye tekrar sordu İmparator.

"Şunu söylemek daha doğru olur Basileus'um, ölmemiş."

Leo parmağındaki kuş yumurtası büyüklüğündeki yakut yüzüğü adamın gözlerinin önünde salladı ve sonra kılıcına dokundu. "Yaşamın ödülü, ya da ölümün cezası," dedi.

"Ben sadece Tanrı'nın bana izin verdiği kadarını yapabilirim efendimiz," diyerek hekim tekrar hastasına döndü, ama titriyordu.

"Tanrı gayret edenlerin yanında durur. Annem de sana yardımcı olacak."

İmparator dişlerini sıkıyordu konuşurken, dışarı çıktı, yoksa aklını kaybedeceğinden emindi. Dışarda askerler ve tutuklular onu bekliyordu. Onu görünce herkes bir ağızdan konuşup affedilmek için yalvarmaya başlamıştı. Ama en çok konuşan yine Hadım Paul'dü. Niketas ve Teokistos kenara çekilmişlerdi. Antraks ve İsoes ise utanıyor gibiydiler. İmparator onlara arkasını dönüp iki Sarazen'e baktı. İkisinin de elleri arkadan bağlanmıştı. İmparator'un önünde eğildiler yine de.

"Biz askeriz," dedi Bekir. "Ve sizden merhamet dilenmeyeceğiz."

Leo başıyla onların selamını kabul etti. "Sizlerin yürekli adamlar olduğunuzu iyi biliyorum. Bir askerin yapması gerekeni yaptınız. Ama casusluğun cezasını biliyorsunuz..." Yanındaki Spatarios'a döndü:

"Bu Sarazenler'i götürün, başları vurulsun, sonra da onurlarına yakışan bir şekilde gömülsünler."

İki Müslüman asker dışarı çıkarıldı. Tutukluların sesi iyice yükselmişti korkudan. İmparator onlara acı acı gülerek baktı. "Soylu efendilerin herhalde söyleyecek pek çok şeyi vardır. Onları da götürün ve konuşturun. Hem de bol bol. Nasıl olsa bunun için gereken bütün aletler var." Eliyle yerdeki işkence aletlerini gösterdi tiksinerek.

Hormisdas, Evagrios, Petronaks ve Lobel'in ekibi diğerlerinden ayrı bir köşede duruyordu. Köle taciri lanetler yağdırıyordu hiç durmadan. İmparator tek tek baktı onların da yüzlerine, sonra,

"Götürün," dedi. "Götürün bu adamları dışarı, gözüm görmesin, ama onlarınkiler de görmesin. Gözlerini dağlayın

ve dillerini kesin bu alçakların. Ebediyen sussunlar." İmparator intikamını almak için delirmiş gibiydi.

İçeri bir haberci girince kendini topladı. Adam elindeki kâğıdı uzattı, bunu okuyan Basileus'un gözlerinde bir kıvılcım yanıvermişti sanki.

"Surlardan, Artavasdos'tan," dedi gürleyen sesiyle. "Her şey hazır. Düşman ise gevşemiş işbirlikçilerin vaatleriyle. Bu gece Tanrı bizimle. Artık sabrımız tükendi. Zaman geldi. Şafak zamanı Hagarinler aslanın kükremesiyle uyanıp pençelerinin altında inleyecekler."

Bu sözleri duyunca herkes coşkulu bir sevinçle bağırdı.

İmparator devam etti:

"Herkes, herkes silah başına. Askerler, kent birlikleri, Konstantinopolis'in bütün erkekleri hepiniz siperlere!"

Güneş doğarken kentte gerçekten de herkes ayaktaydı. Yedi kapının yedisinden, Haliç'ten, Marmara'dan askerler geliyordu düşmanla savaşmak için. Atlılar, piyadeler, arabalılar... Ermeniler, Anadolulular, Franklar, Slavlar... Protektorlar, yoksullar... Emir'in ordularının karşısında herkes yerini almıştı. İlk Roma askerlerinin hücumuyla birlikte savaş başladı. Palalar, kılıçlar günün taze ışıklarıyla şıkırdadı.

Hücum boruları çalmadan az önce Leo, Artavasdos'a "Bugün ben sadece bir askerim," dedi. "Kumanda sendedir, emret." Ve komutan elini kaldırdı.

Göğüs göğüse bir savaştı bu. Binlerce insan dövüşüyordu, öğle saatleri geldiğinde hâlâ savaşın hızı kesilmemişti. Araplar, Romalılar'ın hücumlarını defalarca durdurup yeşil bayrağı Hıristiyan siperlerin içlerine kadar taşıdılar. Ama kentten gelen yeni birliklerin, askerlerin, gönüllülerin ardı arkası kesilmiyordu. Altın kartallı bayrak bir türlü yere

düşmüyordu. Herkes aslandan söz ediyordu, kimi ona sığınarak, kimi lanetleyerek.

Leo çıldırmış gibiydi. Kendisine "Dur," diyenleri dinlemeden, sıradan bir asker gibi saldırıyordu düşmanının üzerine. Onun aklı savaşta, gönlü Konstantinopolis'teydi. Oradan gelecek iyi bir haberi bekliyordu.

Leo deli gibi, ölüme meydan okuyarak sürüyordu atını. Korkusu yoktu, kendinden geçmişe benziyordu naralar atıp kılıcını sallarken. İmparator'un solunda Karlman, sağında Fergal vardı. Kılıçlar çekilmiş, kalkanlar kaldırılmış, mızraklar hedeflenmişti. Onun içindeki ateş savaş meydanından daha narlıydı. İmparator'un yüreği yanıyordu.

Güneş batmaya yüz tuttuğunda durum biraz daha netleşmişe benziyordu. Romalı askerler ilerliyordu. Savaş Marmara'ya doğru kaymıştı. Mesleme tehlikeyi görüyordu. Bir yanda askerler, bir yanda deniz.

Konstantinopolis'te ise kadınlar çocuklarını yanlarına alıp kiliselere sığınmışlardı, dua ediyorlardı. Savaşın dehşet verici sesi her yerden duyuluyordu artık. Kıran kıran bir dövüştü bu.

İmparator, Anadolu askerlerini çağırdı yanına ve onlara her zamanki gibi "Beni utandırmayın," dedi. Romalılar bir kez daha ileri atıldılar.

Ve son geldi. Araplar'ın böyle bir saldırıyla başa çıkacak güçleri kalmamıştı artık. Allah böyle istedi, diyordu askerler. Konstantinopolis'i alamayacaklarını anlamışlardı. Romalı askerlerin naraları neredeyse Mese'den duyuluyordu. Surlar, Galata, Marmara "Kazandık," diye inliyordu.

O gece düşman kımıldanamasın diye elinden geleni yaptı imparatorluk askerleri. Ertesi sabah ise bir boru sesi duyuldu. Bu Sarazenler'in yanıp yıkılmış karargahlarından yükseliyordu. Bunun cevabı surlardan geldi ve sonra da Ar-

tavasdos'a bir elçi yollandı. Gelen Hüseyin'di. Onunla konuştuktan sonra Artavasdos adamı, "Bunu İmparator'a söylemelisiniz," diyerek Leo'ya yolladı.

İmparator iki meşalenin aydınlattığı bir odada oturuyordu. Yüzü kıpkırmızıydı ve sol kolu da sarılmıştı. Onun önünde eğildi Sarazen elçisi ve dedi ki:

"Biz kadere inanırız. Konstantinopolis'in kuşatması bitmiştir. Yerimize yurdumuza döneceğiz. Buna izin verin."

"Eğer izin vermezsem... Gemileriniz, askerleriniz... Hepsi de benim elimin altında."

"Doğru. Ama eğer savaş sürerse, hem bizden hem sizden pek çok kişi daha ölecek, buna değer mi?"

"Ya değer dersem?"

"Derseniz... Öyle olur. Ama bırakın geri dönelim, size söz veriyoruz, bir daha bir Sarazen gücü saldırmayacak Boğaz'a."

Bu konuşmaları Romalı askerler dikkatle dinliyordu. Elleri silahlarındaydı, savaşın o çıldırtıcı cezbesi içindeydiler. Saldırmaya, yok etmeye, öldürmeye hazırdılar. Leo sessizce oturuyordu, ama gözlerinde acımasız bir bakış vardı. Birden yerinden kalktı, yüzünde dehşet verici bir ifade dolaşıyordu. Belki de elçileri kovacaktı, ama o sırada içeri telaşla bir haberci girdi. Bu Peter'di. "Tanrı onu bize bağışladı," dedi. İmparator'un ayaklarının dibine çökerken.

Leo derin bir nefes aldı. Sanki söyleyeceği kelimeleri bulmakta zorluk çekiyordu, sonunda konuştu: "Bir süre için ara veriyorum, bekleyin." Ve herkesin şaşkın bakışları altında elini Peter'in omzuna atarak içeri doğru yürüdü. Orada uzunca bir süre kalıp konuştular. Leo tekrar göründüğünde yanında Peter yoktu. Ama Basileus oldukça sakinleşmişe benziyordu, yumuşak bir ses tonuyla konuştu:

"Cesur Kaid, sözlerimi Emir'inize iletin. Sizler buraya bizim huzurumuzu bozmak, bize ait olanı bizden almak için geldiniz. Ama Roma'nın kılıcı buna izin vermedi. Herkes

acı çekti. Bugün barış istiyorsunuz, merhamet istiyorsunuz... Tanrı bu merhameti bizlerden esirgemedi. Bana gelince ben sıradan bir ölümlüyüm. Onun esirgemediği merhameti ben nasıl sakınabilirim? Bugün çok özel bir işaretini aldım o yüce affedenin. Gidebilirsiniz, elinizdeki esirleri, ganimetleri bırakın ve gidin. Bunun nasıl olacağını Artavasdos'la konuşun."

Hüseyin yerlere kadar tekrar eğilip İmparator'u selamladı. "Allah size nice uzun ömür versin... İslam âleminin her yerinde Aslan'ın cesareti ve gururu kadar merhametinden de söz edilecektir bundan böyle."

İmparator o gece savaş meydanında kaldı. Ertesi sabah Mesleme anlaşmaya uyarak elindeki esir ve ganimetleri geri yolladı. İslam ordusundan kalanların bir kısmı gemilere binerek Kizikus'a doğru yola çıktı. Bir kısmı da karadan Kilikya'ya yürümeye başladı. Suriye'ye geri döneceklerdi. Hagarin ordusunun enkazı ülkelerine döneceği için mutluydu. Yenilmişlerdi, ama eve ve özgürlüğe dönmek yine de güzeldi.

Leo da evine dönüyordu. Sarazenler gemilerine binmişti. Konstantinopolis kurtulmuştu. İmparator çevresini kuşatan Protektorlar'a baktı ve "Altın Kapı'ya," dedi. "Altın Kapı'ya..."

Büyük zafer takının altından geçip ilerlediler. Herkes tek bir ses, tek bir vücut olmuştu. "Basileus, Basileus," diye bağırıyorlardı her yanda.

Evlerin çatıları, kubbeler, yüksek duvarlar insanlarla doluydu. Konstantinopolis Leo'ya minnettardı. Onları kurtarmıştı Köylü Leo. Leo düzen ve adalet getirmişti aynı zamanda. Yolsuzluklar bitmişti, rezaletler de...

"Leo tu vincas," diye bağırıyordu insanlar. "Sen Sezar'sın, imparatorsun. Yenilmez, muzaffer İmparatorumuz Leo..."

İmparator arabasından indirildi ve omuzlara alındı Mese'nin başlangıcında. Senatörler, patriçiler, askerler, keşişler birbirine sarılıyordu. Böylesi daha önce Konstantinopolis'te asla görülmemişti.

Bahçelerden güller, manolyalar, yaseminler atılıyordu yola. Her yer mis gibi kokular içindeydi. Küçük kızlar, yaşlı kadınlar birbirine sarılmıştı. Herkes onun geçtiği yolun tozunu yutmak için çırpınıyordu. O bir kahramandı. Kenti bu coşku ve sevinç içinde geçti. Arkadius'u, Teodosius'u, Konstantin'i... Augusteum'a vardığında Aya Sofya titriyordu sanki bağırışlardan. Doğruca Kalke'ye götürüldü İmparator ve içeri girdikten sonra herkes büyük bir neşeyle kurtuluşu kutlamak için kendi yolunu tutu.

Leo hemen Bukoleon'a gitti. Çevresindekiler onu rahatlatmak, dinlenmesini sağlamak için uğraşıyordu, ama o hepsini reddetti. "Şimdi olmaz, sonra," diyordu bütün önerilere. Merdivenleri çıkıp annesinin odasına girdi.

Kasia kollarını açıp koşarak karşıladı oğlunu.

Onu öperken sordu Leo,

"Nasıl oldu?"

"İkimiz de savaştık oğlum, sen orada ben burada. Ama ikimiz de kazandık. Yaşayacak..."

İmparator tekrar annesine sarıldı. "Anaların en yücesi," dedi. "Benim için ne çok şey yaptın. Ama bunun yeri başka. Sana ne desem bilemiyorum..."

"Seni anlıyorum evladım. Antuza bugün ilk kez gözlerini açtı. Ama belki çok uzun bir süre tam olarak kendine gelemeyebilir. Ağır işkenceden geçti yavrucak. Şu anda uyuyor. Onu görmek istiyor musun?"

Leo başını salladı. "Zaten büyük bir hata yaptık anacığım. Buna devam etmeyelim. Daha iyi olduğunda onu babasının evine gönder. Onu hamamda gördüğümü lütfen asla söyleme ona. Benden fazla bahsetme. Onun için her şey olamazsam, hiçbir şey olmayı tercih ederim ben."

Kasia sessizce oğlunu dinledi, biraz daha konuştuktan sonra Leo tekrar dışarı çıkıp hamamda yakalananlar hakkında bilgi aldı. Petronaks ölmüştü. Diğerlerinin de dilleri kesilip, gözleri kör edilmişti. Her biri diğerini ihbar etmiş, bir yığın başka isim vermişti isyanla ilgili olarak. Onlar da yakalanmıştı.

Bu haberleri alan Leo ertesi gün tüm tellalların meydanlara çıkıp halkı toplamasını emretti. Paul, Teokistos ve Niketas'ın idamlarını herkes görmeliydi. Antraks ve İsoes'un ise kulakları ve burunları kesilerek Sinop manastırına kapatılmaları emrini verdi.

Kentin tüm ileri gelenleri bekliyordu onu kutlamak için. Herkes ihaneti de, zaferi de biliyordu. Gelenlerin bir kısmı kendi gelecekleriyle ilgili olarak kuşku içindeydi. Ama İmparator onların tümünü de gülümseyerek karşıladı.

"Değerli soylular," dedi. "Bugün büyük merhametin paylaşılma günüdür. Geçmiş nefretlerinizi, kinlerinizi unutun. Biz de unutacağız o hainlerin ölmeden önce andıkları adları. Çünkü o sözlerin doğruluğundan asla hiç kimse emin olamaz. Unutalım kötüyü, gelecek güzeldir. Bugün yeni bir geleceğin ilk günüdür. Hepimize kutlu olsun."

Tören sona erince Leo tekrar kendi dairesine çekildi. Bütün gürültü, curcuna, ihtişam sona ermişti. Yalnız ve kederli bir adamdı o. Annesi ona kendi elleriyle en sevdiği yemekleri hazırlamıştı.

Pencereye gidip dışarı baktı, önünde uzanıyordu tüm kent. Deniz tekrar gemilerle dolmuştu. Sarazen donanması uzaklaşıyordu. Barses ve Kioba ile karşılaştığından bu yana hayatını etkileyen o büyük Müslüman tehlikesi gidiyordu. Kehânet doğru çıkmıştı, o Konstantinopolis'i kurtarmıştı, Roma İmparatorluğu'nu yaşatacaktı. Ama yine de kalbinin içinde bir hüzün vardı. Büyük bir zafer kazanmıştı halkı için, ama ya kendisi?... Antuza... Acaba o nasıldı?

O sırada Bukoleon'un önünde bir savaş gemisi belirdi,

askerler hep bir ağızdan şarkı söyleyerek onu ve zaferi kutluyorlardı. İmparator'un onlara baktığından habersizdiler. Leo bu neşeli sesleri bir süre dinledi ve sonra diz çöktü:

"Tanrım," dedi. "Tanrım, bana acı, bu günahkâr kuluna acı..."

XXXVII

Büyük Noel

Sarazenler acele ve telaş içinde çekip gittiler. Kara ordularından geri kalanlar zorlukla Kizikus'a geçtiler ve oradan sonra da uzun ve kahredici bir yolculuk yaparak Küçük Asya'yı yürüdüler. Bir yığın salgın hastalık musallat oldu başlarına bu arada. En sonunda Mesleme ve otuz bin adamı Tarsus'a varabilmişti. Deniz yoluyla dönenler ondan çok daha kötü şeylerle karşılaşmışlardı. Tam Hellespont'tan geçerken büyük bir fırtınaya yakalandı bu denizciler, ardından da Ege'de başka bir fırtınaya... Kiklad adalarının etrafından geçerken bir yığın korsanla savaşmak zorunda kaldılar. O müthiş, güçlü donanmadan Suriye'ye sadece beş gemi dönebildi sonunda.

Atlantik'ten İndus'a bu büyük yenilginin hikâyesi yayıldı da yayıldı İslam dünyasında. Allah Konstantinopolis'i vermemişti onlara.

Sarazenler'in geri gidişinden üç hafta kadar sonra sarayda büyük bir davet verildi ve bütün soylular, patriçiler, generaller, sivil yüksek rütbeliler davet edildi. Paul'ün yeri-

ne Saray Efendiliği'ne Daniel getirilmişti. Konuşmasında İmparator'u öven Daniel ona, "İkinci Kurtarıcı" adının verilmesini istedi. Eski Roma'yı Anibal'den kurtaran Skippio'dan hiçbir eksiği yoktu Leo'nun da. O da Yeni Roma'yı kurtarmıştı düşmandan. Basileus bunu memnunlukla dinledi, ama "İsauralı Leo" diye anılmanın kendisi için yeterince onur verici olduğunu söyledi.

Daniel'in ikinci bir isteği daha vardı. İmparator'un soylu ailelerden birinin kızıyla evlenerek hanedanını sürdürmesini istiyordu. Leo bunu da gülümseyerek dinledi. Sonra "Şu an için uzun sürmüş bir savaşın sıkıntılarının giderilmesi daha önemli benim için," dedi. "Ama bu öneriyi mutlaka gerçekleştireceğim, evleneceğim. Yalnız bunun için hemen bir tarih veremiyorum." Bu sözler üzerine herkes sevinçle bağrıştı, özellikle de evlilik çağında kızı olanlar. Tabii ki en sevinen Kont Moris Dukas'tı.

O yaz ve arkasından gelen sonbahar boyunca Basileus gerçekten de çok çalıştı. Bir savaş kahramanıydı o, ama şimdi barış için de aynı dur durak bilmez tempoda çalışıyordu. Yolsuzluk ve istismarlarla yozlaşmış düzen tamamen değiştirildi. Ticarete tekrar gereken ağırlık verildi. Yeni okullar açıldı, vergiler adil olarak düzenlendi. Hazine gelirleri arttı. Yasalar gözden geçirildi. Eski Roma hukuku, uzmanlarca incelenip güne uygun bir hale getirildi. Kentin her yerinde yeniden imar hareketlerine girişildi. Kizikus ve Prokonnesus'tan getirilen mermerlerle yeni yollar yapıldı, çevresi sütunlu meydanlar açıldı. Sicilya'dan Ermenistan'a kadar bütün yerleşim birimlerinin gereksinimleri yerine getirildi. Leo'nun çevresinde ona yardımcı olan pek çok kişi vardı, yine de o her işin içinde olmayı tercih ediyor, sürekli olarak çalışıyordu. Bayram ve şenliklere katılıyordu, ama bunu daha çok halkı sevindirmek için yapıyordu. Basil ona dostça bir kaygıyla bakarak bir gün,

"Kendin için ne yapmayı düşünüyorsun?" diye sordu.

Leo'nun cevabı basitti. "Erguvan rengi giysili adam dünyanın en büyük esiridir dostum." Basil'in yüzü asılınca, gülerek sürdürmüştü konuşmasını. "Ama çok üzülme, artık kendimi düşünmenin zamanı da geliyor. Noel'i bekle."

Onlar böyle çalışırlarken Antuza da yavaş yavaş iyileşmeye başlamıştı. Uzun süre bitkin yatmış, daha sonra da sık sık sinir krizleri geçirmişti. Babası ve ablası onun aklını kaçırmış olabileceğinden korkuyordu. Ama sonra düzelmeye başlamıştı. Artık Terapia'ya bile gidebiliyordu. Ve bu Boğaz gezileri ona doktorların verdiği ilaçlardan çok daha iyi geliyordu.

Yaz sonunda Fergal ve Sofya'nın bir oğlu olmuştu. Bu, bütün aileye özellikle de Antuza'ya büyük bir sevinç getirmişti.

Sofya sık sık Bukoleon sarayına gidip Kasia'yı görüyordu. Ama Antuza asla ona katılmıyordu. Sadece selam ve sevgilerini yollamakla yetiniyordu. Fergal ve Basil tarafından kurtarıldıktan sonra İmparator'un annesinin kendisine ne kadar iyi baktığını biliyordu ve bu nedenle ona karşı içi minnetle doluydu. Ama yine de oraya gidemezdi. Leo'ya gelince... Sevdiği adamın artık imparatorluğa ait olduğunun bilincindeydi ve onu yüreğinden söküp atamasa da düşüncelerinden uzaklaştırmaya çalışıyordu.

Çevresindekiler Leo'nun ileri bir tarihte evlilik kararı verdiğini ondan saklamaya çalışmıştı, ama böyle bir haberin uzun süre saklanmasına olanak yoktu. Ve Antuza da bunu öğrenmişti. Son derecede sakin bir tavırla kabullenmişti bunu. Soyunu sürdürmek, onun gibi bir İmparator'un halkına ve toprağına karşı en önemli göreviydi sonuçta. Buna şaşırmamıştı.

Sofya ve Fergal artık Mese'de, bir zamanlar Logotet Niketas'a ait olan malikânede oturuyorlardı. Ama Antuza

ve babası hâlâ "Barış Evi"ndeydiler. Olanlardan sonra Saloma gönüllü olarak onların hizmetine girmişti ve kendini Antuza'ya adamıştı. Kannebos, Mikael'in özel çabalarıyla diğerlerinden ayrı tutularak affedilmiş ve bir dromondda çalışmaya başlamıştı. Neokles yakalanıp Pityusa'daki bir manastıra kapatılmıştı. Artık hayatını münzevi bir keşiş olarak tamamlayacaktı. Her şey yavaş yavaş normale dönüyordu. Kuşatma bile geçmişe gömülmüştü.

Yine de hiçbir şey eskisi gibi olamazdı. Kallinikos giderek yaşlanıyordu. Üniversitedeki derslerini tamamen bırakmıştı. Kendisine hazineden verilmek istenen ödülleri reddetmişti onurla. "Benim paraya değil, kitaplara ihtiyacım var," demişti. Kendi odasında okuyor, çalışıyordu yaşlı bilgin. Ama Antuza onun eskisi gibi sağlıklı olmadığının farkındaydı, Kallinikos'un gözleri iyi görmüyordu. Babasına belli etmeden onun yazılarındaki hataları düzeltiyordu genç kız.

Zaman zaman Leo'yu düşündüğünde içi burkuluyordu Antuza'nın. Evet, onu hâlâ seviyordu, ama artık aşkının bu dünyada mutlulukla taçlanmasına olanak yoktu. Başka birini sevmeyi ise asla aklından geçirmiyordu. Onun kaderi de buydu. Onurlu ama acılı bir hayat... Bahar geldiğinde babasını kırmadan ikna edip Sedir adasındaki manastıra geri dönmeyi düşünüyordu Antuza.

Kenti düşmanın elinden kurtaran ateşin mucidinin Kallinikos olduğunu bilenlerin sayısı oldukça azdı. Ama asıl bilmesi gerekenler biliyordu. Antuza, Kasia'dan adadaki manastır için bir şeyler istemeyi düşünüyordu. İmparatorluğun çeşitli yerlerindeki zavallı, düşmüş, felakete uğramış kadınlar için bir vakıf kurmaktı hedefi. Kendisi de igumelos olarak, bu varlığını Tanrıya adamış kadınların başında ölene kadar çalışıp mutluluğu bulabilirdi.

Ve bunları düşüne düşüne 718 yılının sonu geldi. Noel haftasıydı.

* * *

Hava herkesi şaşırtacak ölçüde güzeldi, kimse buna aralık ayı diyemezdi. Kış hafif geçmişti, bahçeler hâlâ yeşil sayılırdı. Ilık meltemler esiyordu. Marmara, Boğaz masmaviydi. İnsanlar tekne gezileri bile yapıyordu bahar gelmiş gibi.

Sarazen saldırılarıyla geçmiş uzun yılların ardından gerçekten de bir bayram havası gelmişti kente. Artık tehlike yoktu. Gökyüzü, gelecek gibi pırıl pırıldı. Halk bunu Basileus'a borçlu olduğunu biliyor ve sık sık minnetini tekrarlıyordu.

Işıklar caddesindeki ve Teodosius meydanındaki dükkânlar daha önce hiç böylesine kalabalık olmamıştı. Limanlar ticaret gemileriyle doluydu, Konstantinopolis dirilmiş ve eskisinden daha görkemli bir hale gelmişti. Hipodromda geleneksel Mavi-Yeşil karşılaşmaları yapılıyordu, tiyatrolar, eğlence yerleri dolup dolup taşıyordu. En softa, en tutucu, en karamsar keşişler bile mutluluk günlerine kavuştuklarını söylemeye başlamıştı.

Böylesi bir Noel haftası Konstantinopolis'te asla daha önce yaşanmamıştı.

24 Aralık günü de böyle bir gündü. Resmi daireler kapalıydı, sokaklar asker ve sivillerle doluydu. Fergal saraydan eve neşe içinde döndü. İmparator büyük bir davet vermişti yüksek rütbelilere. Gece Aya Sofya'da büyük bir ayin yapılacaktı, ertesi gün de bayram coşkuyla kutlanacaktı. Leo bütün bunların unutulmaz olmasını istiyordu.

Spatarios ve arkadaşları yanlarına karılarını, çocuklarını ve hizmetkârlarını da alarak Haliç'te hep birlikte tekne gezisine çıktılar. Antuza ve babası da onlara katılmıştı. Antuza ısrarlar üzerine bir de şarkı söylemişti.

Önce Blakernai kıyılarına gittiler ve buradan tepelere tırmanıp* Sarazenler'den kalan kamp yerlerine baktılar.

* Eyüp.

Ayaklarının dibinde Haliç, gerçekten de altın bir boynuz gibi uzanıyordu. Her yer selviler, çamlarla doluydu. İlerde kubbelerin pırıltılarının üzerinden Boğaz ve Marmara görünüyordu. Teodosius surlarında piknik yapanların sayısı oldukça fazlaydı. Küçük çocuklar orada burada koşturup Hagarinler'den kalma bir ok parçası arıyordu.

Buradan sonra tekrar tekneye binip Haliç'in sonuna kadar gittiler, suyu şerbet gibi derelerin döküldüğü bu güzel yerde onlar da piknik yapacaklardı. Konstantinopolis'in neredeyse yarısı oradaydı. Bir tekne gidiyor, bir başkası geliyordu. Müzik sesleri sarmıştı her yanı. Antuza yarın bir rahibe olabilirdi, ama bugün genç bir kadın olmanın mutluluğunu yaşayacaktı. Büyük bir mutlulukla ağaçlara, derelere, gökyüzüne bakıyordu. Çok neşeli saatler geçirdiler birlikte bu mesire yerinde.

Antuza bir ara yan tarafında oturan iki kadının konuşmasına kulak misafiri oldu. Kadınlar heyecanla Basileus'tan söz ediyorlardı.

"Duymadın mı İmparator yarın evlenecekmiş."

"Aman Tanrım, peki kimmiş bu talihli?"

"Kimse bunu bilmiyor ve bu yüzden de bütün kent merak içinde. Ateşin sırrını sakladığı gibi saklıyor bunu Basileus. Meraktan delireceğim ben de."

"Bence Teofano Dukas'tır o talihli. Güzel bir kız, hipodromda görmüştüm. Ama fazla boyanıyor."

"Ben o kadar emin değilim Teofano ile evleneceğinden. Evet, babası çok zengin, ama kız o kadar da genç değil. Ayrıca Kont Moris'in düşmanı da çoktur. Söylendiğine göre az kaldı o da hadım Paul'ün planına bulaşacakmış. Başka kızlar da var. Yani en azından üç-dört tane... Genç, güzel, zengin, soylu... Euforia, Pulseria, Konstantia... Evet başkaları da var."

Antuza ellerini kulaklarına dayamıştı duymamak için, yanakları yanıyordu, ama hâlâ duyuyordu.

"Her kimi alırsa alsın ben İmparator'a yine de acıyorum. O da bir insan. Bu evlilik yüzünden düşman kazanacak. Herkes kendi kızını vermek istiyor ona. Eh, bir de annesi var tabii. O kadın, bu soylu gelin adaylarından hiçbiriyle geçinemez, o geçinemeyince İmparator'un canı sıkılır. Aman neyse... Yine de yarın olana kadar çatlayacağım meraktan."

O sırada Fergal, Antuza'nın yanına gelip artık eve dönmeleri gerektiğini söyledi. Hiç kimse onun yüzünün kızarmasını fark etmediği için sevindi genç kız. İçin için Leo'ya o da acıyordu. Hiçbir özel hayatı kalmamıştı artık onun, kendisini kurtaran bir büyük kahramana, demek halkı böyle bir ödül veriyordu. Ağlamamak için kendini zor tutuyordu Antuza.

Geri dönüş de en az gelişleri gibi zevkli oldu. Her yan bayraklarla donatılmış gemilerle doluydu. Galata'daki limanlar bile temizlenmiş, şenlik havasına girmişti. Euforia Boilas'ın teknesine de rastladılar. Genç kadın, kızıl kadifeden bir divanın üzerine uzanmış, mağrur bir edayla çevresini süzüyordu. Acaba yarın o mu imparatoriçe olacaktı? Sedir Adası'na bir an önce dönmeliydi Antuza.

Yolculuk bitince Fergal'in evine gittiler ve kızkardeşler bir ara yalnız kaldılar. Sofya sarılıp öptü Antuza'yı.

"Dedikoduları mı duydun?"

"Evet, neden bana bunları daha önce söylemedin?"

"Senin üzülmeni istemedim hayatım. Fergal'in söyledikleri ve Kasia'dan duyduklarım bu dedikoduları doğruluyor ne yazık ki. Bu gece Aya Sofya'ya gitmemelisin."

"Neden?"

"Kaldıramayacağın bir şey duyabilirsin orada."

"Ben çocuk değilim. Ne olursa olur. Leo bizim Basileus'umuz. Benim için artık onun daha başka bir anlamı yok. Oraya gideceğim."

Sofya anlayışla gülümsedi. Antuza yeniden cesaretini toplamışa benziyordu.

* * *

Akşam olduğunda Konstantinopolis'in neşe ve mutluluğu katlanarak artmıştı. Her yer ışıklar içindeydi. Müzik sesleriyle dolmuştu caddeler, sokaklar. Kuklacılar, cambazlar, hokkabazlar gösteri yapıyordu. Ayılar, goriller dolaştırılıyordu. Meydanlarda genç yaşlı herkes şarkı söyleyip dans ediyordu.

Bir süre sonra halkın büyük bir bölümü surlara, kulelere çıktı. Çünkü denizdeki gösterileri kaçırmak istemiyorlardı. Haliç, Boğaz ve Marmara gerçekten de şıkır şıkırdı. Her yandan mavi beyaz alevler yükseliyordu. Savaş zamanı düşmanı korkuyla titreten "Su Ateşi" şimdi de görkemli bir gösteri yaratmıştı barış ve sevgi adına. Alevlerin yansımaları kubbelerde ışık oyunları yaratıyordu. İmparatorluk gemisi başlatmıştı bu şöleni ve şimdi diğer gemiler ve kulelerden de katılmışlardı buna. Noel başlamıştı.

Bütün kiliseler ve özellikle de Aya Sofya tıklım tıklımdı. Çanlar hiç durmayacakmış gibi çalıyordu. Mumlar, kandiller, meşalelerle aydınlatılmıştı görkemli yapı. İçeri giremeyenler dışarda birikmişti. Fergal'in göğsündeki madalya sayesinde Antuza ve Sofya da kolaylıkla kadınlara ayrılmış balkonda yerlerini almışlardı. İmparatorluk kapısının kanatları ardına kadar açılmıştı ve iki yanda da Protektorlar bekliyordu. Herkes İmparator'u bekliyordu merakla.

Antuza ve Sofya'nın durdukları yerden bütün kilise görünüyordu, Fergal aşağıda erkeklerle birlikteydi. Binlerce kadın vardı kilisenin balkonlarında.

Antuza buraya her geldiğinde kendini cennete yakın hissederdi, şimdi de aynı duygular içindeydi. Bu kiliseyi yaptıran Justinian gerçekten de övünmekte haklıydı. Aya Sofya'nın kubbesinin büyüklüğünü iyi biliyordu Kallini-

kos'un kızı. Kubbe tam 179 ayak yüksekliğindeydi ve çapı da 107 ayaktı. Kubbeyi taşıyan 107 sütun dünyanın en nadide, en değerli mermerlerinden yapılmıştı. Mozaikler, freskler inanılmaz güzellikteydi.

Antuza diz çökmüş, kendini bu maddi, manevi zenginliğe kaptırmıştı. Koronun sesi büyüleyiciydi. Uzun süre dua ettikten sonra o da diğerleriyle birlikte ayağa kalktı. İmparator gelmişti.

Leo, Patrik'in yanında yürüyordu. Arkalarında on rahip ve pek çok ileri gelen devlet adamı vardı. İmparator tepeden tırnağa erguvan rengi giysilere bürünmüştü, Patrik ise altın yaldızlı ve alabildiğine süslü merasim kılığındaydı. Leo'nun tacı altındandı, Patrik'inki de gümüştendi ve incilerle donatılmıştı. Rahipler ise gümüşlerle süslü abanoz taçlar takmışlardı.

Sessizlik içinde yerlerine oturdular. Bir çan sesi duyuldu. Kiliseyi dolduran binlerce kişi tekrar dizlerinin üzerine düştü, en yüksek sunağın üzerindeki altın ve incilerle bezenmiş brokar örtü kaldırılıyordu. Kubbede yeni kandiller yakıldı. Sunak da en az örtüsü kadar göz alıcı taşlarla süslüydü ve şimdi şıkır şıkır parlıyordu. Sağ ve soldaki kapılar açıldı, içeri katedralin büyük korosu girdi. Üç yüz kişi ağır adımlarla ilerliyordu, ilahilerin ritmi gerçekten de büyüleyiciydi.

Antuza yine de kendini mutlu hissedemiyordu, içi huzursuzdu. Kendi kendine neden bu anın tadını çıkaramıyorum, diye sordu. Bütün kent eğlenirken o niye gizli bir kederle kavruluyordu? Neden gözlerini Patrik'in yanında oturan o erguvan rengi giysili adamdan ayıramıyordu hâlâ?

Son ilahi söylenirken Basileus ve Patrik, imparatorluk kapısından çıkarak kiliseden ayrıldılar. Koro tekrar kendi odalarına döndü.Tütsü kokuları içinde kendinden geçmiş kalabalık ayağa kalkmıştı. O sırada bir boru sesi duyuldu, ardından bir ikincisi ve sonra da üçüncüsü.

Bir imparatorluk habercisinin geldiğini belli ediyordu bu. Adam tam ortada duruyordu. Herkes sus pus olmuştu ve içgüdüsel bir tavırla dönüp imparatoriçeye ayrılmış bölüme baktılar birlikte. Geleceğin imparatoriçesine ait bölümün tülü kenara çekilmişti. Fildişi ve altından yapılmış koltuk bütün görkemiyle duruyordu ve şimdilik boştu. Haberci elini havaya kaldırdı. Antuza kalbinin sesini güm güm kulaklarında duyuyordu.

"Yüce Basileus Leo Augustus adına açıklama:
Romalı Hıristiyanlar,

Bugün en kutsal gündür. Şükredin ve eğlenin. İmparatorunuz kendisine bir eş seçme kararı almıştır. Yarın tam öğle zamanı, Dafne'nin altın salonunda, sekiz soylu genç kız için bir davet verilecektir. Bu değerli genç kızlar titizlikle seçilmişlerdir ve seçilmelerinin nedeni sadece zenginlik değildir. Doğumsal olarak edinilen servetler kadar önemlidir kişilik ve huy zenginliği de... Bu genç kızların adları şunlardır: Eufrosin Kinnamos, Konstantia Rendakes, Antonia Bringas, Pulseria Skleros, Euforya Boilas, Teofano Dukas, Gregoria Maniakes ve Justinia Brienios.

Bu genç hanımlar yarınki davete tamamen beyaz giysilerle ve hiç süslenmeden, mücevher de takmadan katılacaklardır. İmparator tarafından en fazla beğenilene Altın Elma sunulacaktır ve geleceğin imparatoriçesi olacaktır. Kendisi Aya Sofya'ya gelecek soyluların, yüce din görevlilerinin ve saray erkanının gözleri önünde Patrik tarafından taçlandırılacaktır. Daha sonra da Kalke'de ordu mensuplarının ve halkın karşısına çıkarak kendi elleriyle beş bin solidi dağıtacaktır. Daha sonra da imparatorluk kilisesinde Basileus'la evlenecektir.

Yarın sarayın kapıları herkese açık olacaktır ve Basileus hepinizi bahçelerinde ağırlayacaktır."

Haberci sözlerini bitirdiğinde bütün kilise neşeli çığlıklarla inledi. Herkes bir ağızdan konuşmaya ve gülmeye başlamıştı. Özellikle de kadınların heyecanı inanılmazdı.

Dışarı çıktıklarında Antuza büyük bir kalabalığın bir arabanın etrafında toplandığını gördü. Bu Teofano Dukas'tı. Bir başka grup ise Pulseria Skleros'un arabasının çevresinde yoğunlaşmıştı.

İmparatoriçe kim olacaktı, Aya Sofya'daki o boş tahta kim oturacaktı?

Fergal ve Sofya, Antuza'yı kendi arabalarıyla evine bıraktılar. Ayrılırken Sofya kardeşinin elini tutup gözlerine sevgiyle baktı:

"Biliyordum kardeşim," dedi. "Keşke oraya gitmeseydik."

Antuza cevap verirken sesi titriyordu, ama ağlamıyordu:

"En sonunda bitti. Hiçbir erkekle kıyaslanamayacak birini sevdim. Onun da beni sevmiş olduğunu biliyorum ve bu da bana yetiyor gururlanmak için. O dünyada en çok gıpta edilen insan."

XXXVIII

Altın Elma

Ertesi sabah da hava aynı güzellikteydi. Konstantinopolis sokağa dökülmüştü. Köşebaşlarında yoksullara giyecek ve yiyecek dağıtılıyordu. Sokak köpekleri bile unutulmamıştı, kiliselerin kapılarında rahipler hayvanları doyuruyordu. Herkes birbirine armağanlar veriyordu. Antuza'ya da armağanlar gelmişti. Pankrator'daki hastalardandı bu paketler ve genç kız duygulanıp gözyaşlarına boğulmuştu onları açarken. Kallinikos'a ise saraydan kapağı altın yaldız-

lı erguvan rengi çok eski bir kitap gönderilmişti. Antuza bu seçimi İmparator'un kimseye bırakmadan kendisinin yaptığından emindi. Kendisi içinse Kasia'dan bile bir armağan gelmemişti. Ama buna darılmadı, Leo ve annesinin ondan uzak durması herkes için daha iyi olacaktı. Bunu biliyordu.

Saaatler ilerledikçe sokaklardaki kalabalık artıyordu. Bütün Konstantinopolis Augusteum'a ve Kutsal Saray'a doğru gidiyordu sanki. Aya Sofya'nın çoktan dolmuş olduğunu söylüyordu insanlar birbirlerine. İmparatoriçenin taç giyme törenini kaçırmak istemeyenlerdi bunlar. Saraya, ya da kiliseye giremeyenler ise yolları tutmuş bekliyordu onu görebilmek için.

Antuza her sabah yaptığı işleri bitirdi, babası yine odasına kapanmıştı. Fergal'in konumu nedeniyle Sofya ile birlikte sarayda olması gerekiyordu ve tabii ki ondan kendilerine katılmasını istememişlerdi. Antuza otururken Efraim içeri girdi:

"Küçük hanımım ve efendim bugün dışarı çıkmayacaklar mı acaba?"

"Hayır Efraim, evdeyiz. Biliyorsun babam saray işleriyle hiç ilgilenmez."

"Anlıyorum, ama hizmetkârlar tam tersi. Ne de olsa her gün bir imparatoriçe seçilmiyor."

"Tamam Efraim, hepsi izinlidir, gidebilirler. Söyle de imparatoriçenin saçtığı altınlardan getirsinler dönüşte. Sen de gidebilirsin. Senin de izne ihtiyacın var."

"Ama siz..."

"Saloma benimle kalıyor. Dorkon da kapıda. Beni kaçırmak isteyen birinin kaldığını sanmıyorum artık."

Az sonra herkesin evden ayrıldığını duydu. Sokak iyice boşalmıştı ve ev sessizdi. Antuza üst balkona çıkıp kente, denize baktı. Her şey ne kadar da sakin görünüyordu böyle uzaktan bakınca. Gözleri ister istemez saraya doğru kaydı. Evet, oradaydılar... Tanrı ona işkenceye katlanabilme

sabır ve cesaretini vermişti, şimdi neden bu gönül acısını taşıyamıyordu?

Kendine kızıyordu, hırsla aşağı indi. Saloma hemen koşup ayaklarının dibine çöküp ellerini öptü:

"Benim yücelerin yücesi hanımım, efendim. Bana yaşama azim ve cesaretini siz geri verdiniz. Sanıyorum bugün ne kadar acı çektiğinizi bilebiliyorum. Sedir adasına gideceksiniz ve beni de götüreceksiniz yanınızda değil mi?"

"Evet gideceğiz Saloma ve orada iki kardeş olacağız. Sanırım bahar gelir gelmez bunu gerçekleştirebiliriz."

Antuza kalkıp babasının odasına girdi. Yine çalışıyordu yaşlı adam kendinden geçmişçesine. Bir süre durup onu seyretti. Ne kadar da sessizdi evleri. Oysa neler neler olmuştu geçmişte burada. Bir an için başından geçenleri düşündü. Limandaki kaza, Leo'nun ilk ziyareti, Sedir adasına kaçırılışı, geri dönüşü, ateşin bulunuşu, kuşatma, hamamdaki işkenceler... Gerçekten de yaşamış mıydı bunları, yoksa sadece babasının kitaplarından birinde mi okumuştu? Elleri saçlarına gitti, tam olarak istenilen uzunlukta olmasalar da artık omuzlarına ulaşmıştı lüleleri. Ama ne işe yarıyordu bu? Birkaç ay sonra nasılsa tekrar kısacık kesileceklerdi. Uzun saçlı bir rahibe olamazdı. Antuza kendini çok yaşamış ve çok yaşlı hissediyordu şu anda. Adadaki yoksul ve unutulmuş manastırı bir bilim ve inanç yuvasına döndürebileceğinden emindi. Evet, Saloma haklıydı, bir an önce oraya gitmeliydiler.

Sonra tekrar babasına baktı. İçinde endişeler vardı. Onu gerçekten de bırakmalı mıydı? Sofya ona bakabilir miydi tam olarak? O kendini yaşlanmış hissediyorsa, zavallı babası nasıl hissediyordu acaba? Gözleri iyi görmüyordu artık. İşte yine kitaplarının yerini karıştırmıştı. Antuza yerinden kalkıp ona yardım etti aradığını bulması için. Öğle olmasına bir saat kalmıştı. Artık konuklar Altın Salon'a giriyor olmalıydılar. Babasının yere düşürdüğü tüy kalemi

alıp masaya koydu. Sekiz aday saraya varmıştı herhalde. Babaları da mutlaka yanlarında gururla dolanıyordu. Basileus' un kayınpederi olmak az bir şey değildi tabii. Acaba Leo ne yapıyordu, ne düşünüyordu?

Antuza'nın zihni yine ona ihanet etmeye başlamıştı, yine acı veriyordu. Umutsuzca babasının elini tuttu:

"Çalışmaların değerli, ama sen daha değerlisin babacığım, biraz dinlen. Onlar bekleyebilir. Bugün Noel, Pera'daki akrabalarımız koca bir sepet kırmızı elma yollamışlar bize. Evde yalnızız, sadece sen, ben ve Saloma var. Eskiden nasıl elma yerdik, hatırladın mı? Ben küçük bir kızken. Sofya daha evlenmemişti... Haydi gel yanıma da sana bir elma soyayım."

"İşimi bitirmem gerek, ama..." Yaşlı bilgin kızının yanına gelip oturdu. Yorgun görünüyordu gerçekten de.

Antuza elmayı soyup babasına uzattı, kendi de yiyordu. Elmalar gerçekten de çok güzeldi. Kedileri Tobias ve Lete de hemen yanlarına gelmişti. Babasına bir dilim daha uzattı. Nasıl da kızının sözünü dinliyordu, ne kadar çocuksu ve saftı. Antuza tekrar düşündü Sedir Adası'nı. Acaba oraya Tanrı'ya hizmet için mi, yoksa kendi acılarını unutmak için mi gidiyordu?

Birden kedilerin kulakları dikildi, Dorkon da havlamaya başlamıştı. Dışardan araba ve at sesleri geldi. Saloma koşarak içeri girdi, bağırıyordu:

"Askerler, Protektorlar... Hepsi de mavi ve gümüş rengi üniformalar içinde. Beni almaya geldiler."

Antuza ayağa kalktı. "Saçma," dedi. "Sen çoktan affedildin."

"Bakın kapıyı çalıyorlar."

"Bir yanlışlıktır, bizimle askerlerin ne ilgisi var?"

Saloma dışarı baktı:

"Rahip Mikael de onlarla. Herhalde kötü bir şey değil gelişlerinin amacı, onu görünce rahatladım."

Antuza gidip kapıyı açtı. Yanında birkaç Protektor'la Mikael hemen avluya girdi. Askerlerin komutanı saygıyla eğildikten sonra:

"Değerli Kira Antuza Maria ile mi şerefleniyorum?" diye sordu.

Genç kız şaşkınlıkla baktı. "Evet benim, buyrun."

"Değerli babanız bilgin Kallinikos da evde mi acaba?"

"Evet evde."

"O halde her ikiniz de bizimle Kutsal Saray'a geleceksiniz efendim."

"Ciddi olamazsınız. Anlamıyorum. Biz enişteml gitmeyi reddettik bugün."

"Değerli Kira beni affedin, ama emirler kesindir ve bir an önce de yerine getirilmelidirler." O konuşurken bir başka Protektor da çalışma odasına gidip Kallinikos'a durumu anlatıyordu. Antuza hiç ses çıkarmadan duran Mikael'e döndü. Rahip sadece omuzlarını silkti:

"Ekleyecek bir sözüm yok," dedi. "Korkacak bir şey de... Bundan emin ol ve denilenleri yap."

"Ama saraya... Büyük davete... Babamın cübbesi, benim..."

"Bunların hiç önemi yok," dedi Protektor. "Bir an önce yola çıkmalıyız, geç kalıyoruz, haydi efendim."

Askerler Antuza'yı ve babasını kibarca, ama yine de zorlayarak dışarı çıkardılar. Sokakta iki araba bekliyordu onları. Arabalar sıradan görünüşlüydü ve koyu renk, kalın perdelerle kaplıydı pencereleri. Ama her ikisini de dört at çekiyordu. Babası bir arabaya bindirildi, kendisi de diğerine. Niçin onları ayırmışlardı? Dışarıyı göremiyordu. Arabacının atlara bağırdığını duydu, sonra da Mikael'in fısıltısını, "Korkma, her şey yolunda." Daha sonra da komutanın gür sesi çınladı: "Haydi son sürat Kalke'ye..."

Atlar ileri fırladı. Arabacılar "Açılın, açılın," diye naralar atıyordu. Antuza koltuğa sıkıca yapıştı. Tam olarak dü-

şünemiyor, bir fikir yürütemiyordu. Daha önce iki kez kaçırılmıştı, ama bu neydi? Evagrios ve Paul çoktan cezalandırılmıştı. Perdenin aralığından Konstantin meydanını, sonra da Augusteum'u geçtiklerini gördü. Doğruydu, saraya doğru gidiyorlardı. Araba sarsıldı, Kalke'ye ulaşmışlardı. Birazdan her şeyi anlayacaktı. Görkemli kapının bronz dev kanatları ardına kadar açıktı, araba içeri girdi, bir süre daha gittikten sonra durdular. Perdeler çekildi ve Antuza kendini daha önce görmediği bir yerde buldu. Dafne'nin sayısız gizli kapılarından biri olmalıydı bu. Ellerinde baltalarıyla on kadar dev Frank nöbetteydi. Gösterişli giysili yaşlıca bir kadın ona yaklaştı. Kadının yüzünde çok kibar ve olgun bir ifade vardı. Antuza arkasına baktı, ikinci araba yoktu.

"Babam?" diye sordu.

Yabancı kadın gülümseyerek, "Merak etme, o çok iyidir," dedi. "Sana söylenilenleri yap, zamanımız kısıtlı."

"Ne için?"

"Soru sorma kira, yakında göreceksin."

Kallinikos'un kızı daracık mermer bir koridordan geçirildi, sonra da yine dar basamakları olan bir döner merdiveni tırmanıp bir üst kata çıktılar. Rastladıkları hizmetkârlar önlerinde yerlere kadar eğiliyordu. Sonra gümüş aynalarla donatılmış küçük bir odaya girdiler. Üç genç kadın vardı onları bekledikleri belli olan. Hemen diz çöküp selamladılar içeri girdiklerinde ve koşturmaya başladılar. Ellerinde beyaz ipek bir giysi vardı. Antuza'yı getiren yaşlıca kadın tekrar konuşmaya başladı:

"Benim adım Agneia, Saray Efendisi Daniel'in karısıyım. Bunlar da benim hizmetkârlarım. Haydi giydirin onu."

Kızlar denileni yapmaya koyuldular. İpek elbise gerçekten de muhteşemdi. Kimi yeri bir ağ gibi ince ve şeffaf, kimi yeri tüylerle kaplıydı. Ayaklarına yine beyaz deriden ayakkabılar giydirildi. Hiçbir takı takılmadı, sadece omuzlarına ulaşan saçları beyaz bir kurdeleyle gevşekçe bağlandı.

Kızlardan biri eğilip de Antuza'nın kaşlarını boyamak istediğinde Agneia, "Sakın," dedi, "Bu kesinlikle yasak."

Antuza beyazlar içinde ayakta duruyordu, elbisesi omuzlarına ve bileklerine yumuşak kıvrımlar yaparak düşüyordu. Sonunda hizmetkârlar geri çekildi. Genç kız sıkıntıyla ellerini ovuşturuyordu. Agneia ona dikkatle baktı, bir kat yerini ve bir kurdeleyi düzeltti. Tam o sırada bir boru sesi duyuldu. Yaşlı kadın kolunu Antuza'nın omzuna koydu ve yanağını öptü:

"Sen cesur bir kızsın," dedi. "Korkma, zaten korkacak bir şey yok, her şey senin iyiliğin için."

Sonra onu odadan çıkardı, daha geniş koridorlardan geçip Dafne'nin merkezine doğru ilerlemeye başladılar ve genişçe bir odaya girdiler. Dışardan sesler geliyordu. Odada yine beyazlara bürünmüş sekiz geç kız daha vardı. Hepsi de gergindi kızların.

"Burada bekle, uzun sürmez," dedi Agneia, sonra bir başka kapıdan dışarı çıktı. Antuza şaşkın duruyordu kımıldamadan. İyice karışmıştı aklı bütün bu hızlı olaylardan. Bir ses duydu:

"Evet bizler heyecan içindeyiz..." Bu Antonia Brigas'tı. "Ama bence anne ve babalarımız çok daha büyük bir gerginlik ve sıkıntı içindeler. İmparatoriçe her kim olursa yedi tümen düşman kazanacak bir anda. Ne tuhaf..."

"Doğru," dedi Konstantia. "Ama elimizden ne gelir? Şu anda soylu ailelerin tümü birbirine kin kusuyor bu yüzden. İmparator'un bir patriçinin kızıyla evlenmesi gerekir. Altın Elma'nın bedeli..."

O sırada Euforia söze karıştı:

"Bana sorarsanız bu iş fazla büyütüldü. Gerçekte sekiz adaya ne gerek vardı? Nasılsa İmparator'un aklında zaten iki, ya da üç kız vardır."

"Mesela sen mi Euforia?" Gregoria Maniakes'in sesi oldukça sinirliydi. "Ya da sevgili Teofano..."

Teofano tam ona cevap verecekti ki gözleri şaşkınlıkla büyüdü. "Aman Tanrım, bu da ne? Biz sekiz kişiydik, şimdi dokuz olmuşuz."

Sekiz çift göz Antuza'nın üzerine dikilmişti. Yer yarılsa içine girecek kadar sıkılmıştı bir anda bu bakışların altında. Kızlar bir ağızdan bağırarak konuşmaya başladılar:

"Bu da kim? Tam bir yabancı! Üstelik bizler gibi beyazlar giymiş, bir aday gibi... Yanakları da fazla kırmızı, allık sürmüş, sil onu."

Antonia, "Onu tanıyorum," dedi. "Teokista bu. Teodor Komnenos'un kızı. Ama o tam bir patriçi değil ki, önemsiz, sıradan biri."

Teofano, "Hayır," diye itiraz etti. " Daha da kötüsü. Bu yaşlı bilgin Kallinikos'un kızı Antuza. Onun İmparator'un metresi olduğunu herkes biliyor. Bu günahkarın, utanmazca aramıza girmeye kalkışması gerçekten de büyük bir hakaret hepimize. Defol git buradan cadı. Yoksa seni kendi ellerimle atarım buradan."

Teofano, Antuza'ya doğru hamle etmişti ki içeri Agneia girdi:

"Genç hanımlar," dedi. "Şunu bilmelisiniz ki bu hanım burada yüksek bir emirle bulunuyor. Daha sonra hayatınız boyunca suçluluğunu duyabileceğiniz bir şeye kalkışmadan önce düşünmenizi tavsiye ederim." Gidip Antuza'nın yanında durdu. Teofano'nun yüzü kıpkırmızı olmuştu, sonra adeta morardı, ama bir daha konuşmadı.

İlkinden daha uzun bir boru sesi duyuldu o sırada. Kapı açıldı ve içeri mavi üniformalı bir görevli girdi. Eliyle gelin, diye işaret etti. Sekiz aday adamın arkasına takıldı. Agneia da Antuza'nın elini tuttu ve onlar da yürümeye başladılar. Tekrar koridorlar geçildi. Hoş kokular ve neşeli sesler duyulmaya başlamıştı. Altın Salon'a yaklaşıyorlardı.

* * *

Belki de yıllardır sarayda böylesine üst düzey bir davet verilmemişti. Sicilya'dan, Güney İtalya'dan, Kafkasya'dan valiler gelmişti. Slavlar, Bulgarlar, Tatarlar, Kazaklar, Venedik Dukalığı'ndan üst düzey görevliler vardı davetlilerin arasında. Hatta Halife II. Ömer bile zengin armağanlarla bir elçi yollamıştı.

Törenin başladığı ilan edildiğinde Altın Salon'un kapılarından içeri generaller, patriçiler, senatörler, amiraller, sivil görevliler bir bir girmişti. Üniformalar, mücevherler göz alıcıydı ve neredeyse duvarlardaki mozaiklerle yarışıyordu insanlar. Salonun karşı duvarının tam ortasında İmparator'un fildişi tahtı vardı, onun arkasında da erguvan rengi bir kumaş asılıydı. Tahtın sağında ve solunda daha az gösterişli iki taht daha vardı. Tahtın üzerine altın saçaklı mavi bir ipek örtü konulmuştu. Tahtların iki yanında birer büyük bronz heykel vardı. Bunlardan biri Apollo, diğeri ise Artemis'ti. Gümüş zırhları içindeki Protektorlar girişlerde, tahtın çevresinde sıralanmışlardı, kılıçları omuzlarına dayalıydı. Konuklar birer birer salondaki yerlerini alıyorlardı.

Tahta en yakın olarak Saray Efendisi Daniel bulunuyordu. Biraz daha arkada en önemli patriçiler görülüyordu. Gerginlik içinde bakışıyorlardı ve üzerlerindeki mücevherlerin pırıltısını bastırıyordu gözlerindeki kıskançlık pırıltıları. Adayların babaları birbirine sahte gülücükler yolluyordu ve hepsi de karşısındakinin kendi kızının seçilmesi için dualar ettiğini iyi biliyordu.

Alt katı tepeden çepeçevre saran üst kat balkonlarından ipek hışırtıları ve fısıldaşmalar duyuluyor, keskin parfüm kokuları yayılıyordu. Bunlar da eşlerinden ve babalarından daha az bir heyecan içinde olmayan kadınların bulunduğu yerlerdi. Bakışlar bir tahta, bir giriş kapısına çevriliyordu. Arada bir de tahtın sağ tarafında iki sütunun arasına gerilmiş perdeye. Burada en küçük bir kımıltı olsa hemen "Ah, işte," diyorlardı. "Adaylar..."

Tam öğle saatinde kapıda dört Frank muhafız göründü. Sessizce, ama olağanüstü mağrur adımlarla ilerlediler, sonra başhabercinin tiz sesi duyuldu.

"Majesteleri Yüce Basileus ve saygıdeğer anneleri..."

Leo kolunda annesiyle göründü. İmparator'un erguvan rengi giysisinin her yanına sırma ipliklerle kartal şekilleri işlenmişti, belindeki kılıç altın kınında sallanıyordu. Boynunda ağır bir altın zincir vardı. Başında da miğfer şeklinde elmas bir taç. Taçtan sarkan inci dizileri omuzlarına değiyordu. Hafif sakallıydı. Yüzünde hayatı öğrenenlerdeki gibi çizgiler oluşmuştu ve bakışları özgüvenli, bir lidere yakışır kararlılıktaydı. Ona bakan herkes "Evet," diyordu. "O gerçek bir aslan."

Kasia da erguvan rengi giysiler içindeydi, ama daha açık tonlarda. Gri saçlarına küçük bir taç yerleştirilmiş ve bunun da üzerine bir tül konulmuştu. Yine eskisi gibiydi, saray onu değiştiremiyordu, sarsak adımlarla yürüdü yaşlı, tombul kadın. Bunlara aldırmadığı belliydi, ama oğluyla gurur duyduğu da açıktı.

Onlar ilerlerken herkes diz çökmüştü. Leo annesini sağ yanına oturttuktan sonra tahtına çıktı. Bir işaretle herkes bir ağızdan "Çok yaşa Leo Augustos, çok yaşa Konstantinopolis'in kurtarıcısı, çok yaşa onun anası," diye bağırdı. Bunun ardından tekrar başladılar bağırmaya, ama bu kez daha farklı bir şey söylüyorlardı:

"Yüce Leo Augustos bize bir Basilissa ver, bize mutluluğu ver."

Sonra sustular. İmparator başıyla onları selamladı. Tekrar "Çok yaşa," diye bağırıldı.

Başhaberci ileri çıktı ve uzun bir onur listesi okudu, ardından da gelen armağanları. Adı okunanlar tahtın önüne geliyor, Leo'nun eteğini öpüp, onun başıyla kendilerini selamlamasının verdiği onurla geri çekiliyorlardı. Bu tören de bitince haberci, "Şimdi de gelin seçilecek," diye bağırdı ve

salon derin bir sessizliğe büründü. İmparator yerinden doğruldu, ama sağ taraftaki perdeye değil de, solundaki sarı perdeye doğru gitti. Sesi gür ve coşkuluydu:

"Soylu Romalılar eğlenceden önce adalet gelir. Bugün biz sadece dini anlamda en kutsal günümüzü kutlamıyoruz. Aynı zamanda bu, Konstantinopolis'in Sarazen belasından kurtuluşunun da kutlamasıdır. Bize bugünü armağan eden o yüce yürekli, cesur insanları asla unutmamalıyız. İmparatorluğumuzu onlara borçluyuz, onlara ve hepinizin çok iyi bildiği bir başka şeye: 'Su ateşi'ne. Onun sayesinde neleri başarabildiğimizi gördünüz. Bugüne kadar bu müthiş silahı bularak bize zaferi veren kişinin adını güvenlik gerekçeleriyle sakladık. İmparatorunuz şimdi bu büyük adama sizler adına teşekkür etmek ve onu ödüllendirmek istiyor."

Yüksek rütbelilerden bazı sesler yükselmişti, bunlardan biri de Artovasdos'unkiydi:

"Yüce Basileus, biz bu insana patriçi ünvanını verilmesini istiyoruz, bu soyluluğu ailesi de taşısın ve kentin on günlük geliri de ona verilsin."

Bu öneri alkışlarla karşılandı. Kadınlar balkonlardan eğilerek neşeyle bağırdılar. En fazla tezahürat yapanlar da patriçilerdi. Leo bir el hareketiyle herkesi susturdu:

"Öyle olsun," dedi. "Ama biz bu değerli insana daha önce para teklif ettik utanarak, o bunu reddetti. Kendisine vereceğimiz ünvanın da onu fazla heyecanlandıracağını sanmıyorum. Yine de Roma İmparatoru olarak kadirbilmez biri diye anılmak istemem. Önerinizi kabul ediyorum. Bu büyük insanı, Konstantinopolis'in kurtuluşunu borçlu olduğumuz bu bilgini, Kallinikos'u alkışlayın."

Sarı perde kenara çekildi. Yanında Mikael'le Kallinikos göründü, şaşkın gözlerle bakıyordu etrafına. Üzerine koyu renk bir elbise giydirilmişti, boynunda altın bir zincir vardı. Ama söylenenleri de, olanları da tam olarak anlayamamış gibiydi. Leo'nun sesi tekrar yükseldi:

"Büyük bilgin Kallinikos, böylesi ünvanların çok da önemli olmadığı başka değerlerle süslü bir dünyanız olduğunu iyi biliyoruz. Ama yine de lütfen Roma'nın size teşekkür etmesine izin verin. Şimdi, burada sizi ve sizden gelenleri patriçi ilan ediyorum. Buna uygun bir yaşam için gereken her şey sağlanacaktır."

"Çok yaşa Kallinikos, Çok yaşa ateşin mucidi." Herkes bu kez de yaşlı adamı alkışlıyordu. Moris Dukas yanındakinin kulağına eğilip "Ne şans," dedi. "Bir ayağı çukurda. Bize rakip olabilecek zamanı yok. Ama ateşi bulan belki buna da bir çare bulur."

Kallinikos bütün bu olanlara şaşırmıştı. Başmabeynci o sırada yanına geldi, eğildi ve üzerinde mor işler olan beyaz bir pelerin koydu omuzlarına. Bu yeni ünvanın işaretiydi. Bunun ardından sarı perde kapandı ve Kallinikos da rahat bir nefes aldı. Mikael'i şaşırtarak, "Haydi artık eve gidelim, çalışmam gerekiyor," dedi.

Sarı perde kapanır kapanmaz başhaberci tekrar bağırdı:

"Majesteleri halkının isteğine uyarak bir gelin alacak olmaktan ötürü çok mutlu. Şimdi mavi perde açıldığında dokuz, evet sekiz değil, dokuz aday ortaya çıkacak. İmparatorumuz her birine tek tek bakacak ve en çok beğendiğinin adını yüksek sesle söyleyip Altın Elma'yı onun ellerine verecek. Bunun ardından Aya Sofya'da taç giyme töreni yapılacak, ondan sonra da nikâh töreni."

Altın Salon'un kubbesindeki yüzlerce pencereden giren güneş ışıklarının tümü de sanki mavi perdenin üzerinde yoğunlaşmıştı. Borular tekrar öttü. Büyük bir sessizlik içinde perde açıldı. Altın rengi bir duvarın önünde duruyordu dokuz aday, beyaz giysiler içinde, süssüz. Ve hepsinin de yüzü elbiselerinden daha beyaz görünüyordu.. Sanki birer heykel gibi kımıldamadan duruyorlardı. Üst balkonlarda fısıltılar başlamıştı. "Ah, evet tanıdım bu Euforia, şu da Te-

ofano. Ama sondan üçüncü, kısa saçlı olan, o kim?"

Antuza, babasını rüyada gibi izlemişti perde aralığından. İnanamıyordu bu olanlara. Donmuş gibiydi vücudu da, düşünceleri de, duyguları da... Kendi de dahil her şey, herkes ona bir başka dünyaymış gibi geliyordu şimdi.

Antuza'nın yanıbaşındaki Gregoria'nın sinirleri bozulmuştu ve gülmemek için kendini olağanüstü zorluyordu. Antonia ise bayılmak üzere gibiydi. Bu arada Leo elinde Altın Elma onlara doğru ilerliyordu. Herkes tekrar susmuştu. Kadınlar aşağı sarkmıştı, İmparator'un annesi de ayaktaydı ve tahtın yanında kımıldamadan duruyordu. O da heyecanla oğlunu izliyordu.

İmparator, Euforia'ya yaklaşınca kızın yüzü birden kıpkırmızı olmuştu. Leo dikkatle, herkesin içini görmek ister gibi bakıyordu. Onun bakışları karşısında titremeyecek biri olamazdı. Antuza onun adaylarla konuşacağını sanmıştı, ama böyle bir şey yapmıyordu. Leo ikincisinin de önünden geçti, sonra da üçüncünün. Hâlâ tek kelime bile etmemişti. Teofano'nın önünde sanki biraz daha uzun durdu, kaşları çatılmıştı. Şimdi Antonia'ya bakıyordu ve şimdi de Antuza'ya.

Genç kız başını kaldırıp çekinmeden, cesaretle onun gözlerinin içine dikti kendi gözlerini. Önce ona da tıpkı diğerlerine baktığı gibi baktı Leo, sonra yüzünde o haşarı oğlan çocuğu ifadesi belirdi. Ardından Gregoria'ya doğru yürüdü ve sonra da Pulseria'ya kenetlendi bakışları. O sonuncu adaydı. Birden İmparator salona döndü. Herkesi bir endişe almıştı, Basileus hiç kimseyi beğenmemiş miydi?

Boru sesleri tekrar ortalığı sardı. Antuza, Leo'nun sesini duydu, rüyada gibi:

"Soylu Romalılar, bu sekiz soylu genç kızı buraya çağırdık, çünkü onların hayatları boyunca unutamayacakları

bir şeyi öğrenmelerini istedik. Onlar şunu rahatlıkla söyleyebilirler: 'Güzelliğim ve saygınlığımla rahatlıkla ben de onun gelini, 'Erguvan Güzeli' olabilirdim; ama Basileus, bütün erkeklerin yapması gerekeni, gerçek aşkı seçti.' Bu soylu genç hanımların her biri babalarının serveti, ünvanları olmadan da seçilmeyi hak ediyorlar. Tanrı'nın insana en büyük armağanı olan sevgiyi, aşkı onlar da bulup mutlu olacaklardır mutlaka. Hepsi de akıllı, gururlu ve güzel genç kızlar.

"Eşimizi patriçi ailelerinden birinden seçmek için yemin etmiştik. Bu sözümüzü tuttuk. Az önce Konstantinopolis'in kurtarıcısı, 'Su Ateşi'nin mucidi Kallinikos'a patriçilik ünvanı verildi. Gerçekte ona verdiğimiz bu unvanla biz kendimiz yüceldik. Onun sevgili evladına vereceğimiz bir başka unvan da bize büyük mutluluk ve onur verecektir. Romalılar'ın yeni imparatoriçesinin kenti kurtarmak için nasıl fedakârlıklar yaptığını, nasıl acılardan geçtiğini çok yakında Sicilya'dan Ermenistan'a kadar herkes öğrenecek ve saygıyla eğilecek onun karşısında, yüreğinde ödenmeyecek bir borç hissederek. Onun dürüstlüğü, sadeliği, tevazusu, merhameti ve kadınlara özgü üstün nitelikleri yıllar boyunca Kutsal Saray'ımızın üzerinde bir güneş gibi parlayacaktır. Köylü Leo, ondan kendisiyle hayatı paylaşmasını diliyor, yalnızlık imparator da olsa hiçbir erkeğin katlanabileceği bir şey değil."

Tekrar arkasını dönüp borular öterken Antuza'nın avuçlarına Altın Elma'yı koydu. Genç kız sanki hiçbir şey hissetmiyor gibiydi. O güzel, sevimli ve sıcak bakışlar şimdi gözlerine kilitlenmişti.

Leo, Antuza'nın elini havaya kaldırıp gür sesiyle bağırdı:

"Roma İmparatoru, Kallinikos'un kızını sonsuza kadar kendine eş olarak istiyor. Çok yaşa Roma'nın İmparatoriçesi, çok yaşa Erguvan Güzeli."

Herkes Antuza'nın yaprak gibi sallandığını gördü, ama İmparator onun düşmesine izin vermeden kollarından yakaladı ve kimseye aldırmadan dudaklarından uzun uzun öptü. Genç kızın, "İmparatorum, yapmam gerekeni yapamayacak kadar zayıfım. Sana, 'Hayır' diyemeyecek kadar zayıfım," diye mırıldandığını Leo'dan başka kimse duymadı.

Antuza bayılmamıştı, ama ne olduğunu tam olarak anlayabildiğinde Altın Salon'un arkasındaki odalardan birindeydi ve Kasia boynuna sarılmış onu öpüyordu.

"Yaptı bunu sonunda," diyordu yaşlı kadın. "İstediğini yaptı. Bana daha önce senin önünde bütün Konstantinopolis'in eğilmesini istediğini, ancak bu şekilde seninle evlenebileceğini söylemişti. Dediğini yaptı. Tanrı sizi mutlu, bahtınızı açık etsin."

Antuza, İmparator'un solundaki tahta götürüldü. Bütün patriçiler ve aileleri gelip eteğini öptüler. Henüz erguvan rengi giysileri giydirilmemişti üzerine, hâlâ beyazlar içindeydi.

Daha sonra giysileri değiştirildi ve Patrik, yeni imparatoriçeye "Erguvan Güzeli" olarak Aya Sofya'da tacını taktı, sonra da Aziz Stefan kilisesinde o ve Leo ebediyen karı-koca ilan edildiler.

Antuza ve Leo uzun yıllar birlikte mutluluğu, barış ve refahı paylaştılar, onlardan gelen soy da...

Açıklamalar

Romandaki önemli karakterler

Leo: Bizans'ı Arap istilasından kurtaran imparator.

Antuza: Bilgin Kallinikos'un küçük kızı.

Sofya: Bilgin Kallinikos'un büyük kızı, Fergal'in karısı.

Fergal: Kölelikten Bizans'ta Spatariosluk rütbesine ulaşan bir Armorikalı.

Kasia: Leo'nun annesi.

Basil: Donanma komutanı.

Evagrios: Aya Sofya diyakozu.

Nikosia: Evagrios'un sevgilisi.

Hormisdas: Köle tüccarı.

Kannebos: Evagrios için çalışan dindar bir gemici.

Neokles: Fergal'in kölelik arkadaşı, Evagrios'un aşçısı.

Saloma: Evagrios'un hizmetçisi ve sevgilisi.

Hadım Paul: Leo'nun hem elinden tutan, hem de sonradan onun düşmanı olan Saray'ın en yetkili kişisi.

Emir Mesleme: Müslüman ordularının komutanı.

Romanın geçtiği dönemde hüküm süren imparatorlar

II. Justinian
Filippikus
Anastasius
III. Leo

Yer İsimleri

İstanbul – Konstantinopolis- Yeni Roma'da:

Adalar-Prens adaları: Proti-Kınalıada, Panormos-Burgazada, Halkitis-Heybeliada, Pityusa-Büyükada.

Amastrian Meydanı: Mese caddesinin Adrianopolis caddesi ile birleştiği kavşaktaki küçük meydan. Mese buradan Bovis-Arkadia meydanlarına giderdi. Burada idam cezaları gerçekleştirilirdi.

Apostol Kilisesi: Havariyyun Kilisesi, şimdi üzerinde Fatih Camisi vardır.

Arkadius Meydanı: Cerrahpaşa'da bir meydan.

Augusteum Meydanı: En ünlü meydan, çevresinde Milyon Taşı, Zeugzippos Hamamı, Senato binası, Aya Sofya Kilisesi, Patrikhane vardı. Bugünkü Sultanahmet Meydanı.

Aziz Sergios ve Bakos kilisesi: Küçük Ayasofya Camisi.

Blakernia (Blachernia): Ayvansaray. Tekfur sarayının bulunduğu yer.

Bukoleon Sarayı: Büyük saray kompleksinin içinde bir kıyı sarayı. Ahırkapı ile Çatladıkapı arasında, kalıntıları bugün de görülebilir, önünde imparatora ait küçük bir limanı da vardı.

Dafne (Daphne): İmparatorluk sarayının en önemli bölümünün adı.

Damatris: Çamlıca.

Eugenios: Sarayburnu.

Fanar (Phanarion) Mahallesi: Konstantinopolis'te Haliç kıyısında yerleşim. Bugünkü Fener.

Filadelfiya (Philadelphia) Meydanı ve mahallesi: Su kemerlerinin karşısındaki mahalle, bugünkü Şehzadebaşı semti.

Hieron: Anadolu Kavağı.

Julian Limanı (Sofya Limanı, Portos novos): Kadırga sahili.

Kalke (Chalke): İmparatorluk sarayının görkemli girişine verilen ad.

Kalkedon (Chalcedon): Kadıköy.

Karta: Kartal, Kartalimen-Kartallimanı sahili.

Katizma (Kathisma): Hipodromda imparatorun oturduğu yer.

Kelai (Chelai): Bebek.

Kiyanean Kayalıkları: Boğaz'ın Karadeniz ağzındaki iki taş adacık. Bunlardan bugün sadece Rumeli tarafındaki duruyor, diğeri dağılıp kaybolmuştur.

Konstantin Meydanı ve Sütunu: Çemberlitaş.

Krisopolis (Crisopolis): Üsküdar.

Mangana: Topkapı Sarayı'nın olduğu yerdeki saray ve silahhane.

Mese: İmparatorluk sarayının bronz giriş kapısından surlardaki Altın Kapı'ya kadar Konstantinopolis'i boydan boya geçerek giden ünlü cadde. Divanyolu. Bugün bile aşağı yukarı aynı yol kullanılmaktadır (Sultanahmet, Çemberlitaş, Beyazıt, Şehzadebaşı, Aksaray, Cerrahpaşa, Yedikule güzergâhı).

Neoria: Sirkeci.

Numera: Saray zindanı.

Bovis Meydanı (Oks, Öküz Meydanı): Teodosius ve Arkadius arasındaki meydan. Bugünkü Aksaray Meydanı.

Pantikion: Pendik.

Polikion: Rumeli Kavağı.

Pretorium: Kent hapishanesi.

Regium (Rhegium): Küçük Çekmece.

Selimbria: Silivri.

Selimbria Kapısı: Silivrikapı.

Sikai: Galata.

Teodosius Meydanı: Bugünkü Beyazıt Meydanı, arkasında Savaş Dairesi ve karargâh vardı.
Teodosius Limanı: Langa, Yenikapı sahili.
Terapia: Tarabya.
Triklin: Patrikhanenin büyük salonu.
Valens Kemerleri: Kent dışındaki kaynaklardan kente su getiren su kemerleri. Bozdoğan kemerleri.
Zeugzippos Hamamı: Sultanahmet Meydanı'ndaki ünlü hamam. Hipodrom ve Dafne ile yan yanaydı.

İmparatorluk'ta

Adrianopolis: Edirne.
Amorium: Afyon-Emirdağ.
Antiokia: Antakya.
Apamea: Urfa çivarında bir yerleşim.
Bitinia: İzmit, Adapazarı bölgesi.
Eugzin (Euxine) Denizi: Karadeniz.
Filipopolis: Filibe.
Frigya: Orta Anadolu'nun batı bölgesi.
Hellespont: Çanakkale Boğazı.
İkonium: Konya.
İsauria: Doğu Toroslar Bölgesi.
Kallipolis: Gelibolu.
Karia: Güney batı Anadolu'da bir bölge.
Kilikya: Çukurova, Mersin, Alanya arası bölge.
Kizikos: Erdek civarı.
Lesbos: Midilli Adası.
Melitene: Malatya.
Mesembria: Trakya'da bir kasaba.
Misia: Balıkesir.
Nikaia: İznik.
Nikepolis: Niğbolu.

Nikomedia: İzmit.
Opsikia: Bursa, Kütahya, Eskişehir bölgesi.
Parion: Biga.
Pergamum: Bergama.
Perintos: Marmara Ereğlisi.
Prokonnesus: Marmara Adası.
Propontis: Marmara Denizi.
Prusa: Bursa.
Salonika: Selanik.
Selimbria: Silivri.
Smirna: İzmir.
Skitya: Karadeniz'in kuzey kıyıları.
Sofon Gölü: Sapanca Gölü.
Trebizond: Trabzon.

İmparatorluk Dışı

Armorika: Kuzeybatı Fransa kıyıları, Breton. Burada yaşayanlara Frank ya da Kelt deniliyordu.
Damaskus: Şam.
Fenike: Lübnan sahili.
Heliopolis: Güneş kenti, Baalbek (Lübnan'da).
Lombardia: Kuzey İtalya bölgesi.

Unvan ve rütbeler

Askeri

Prefekt: Vali.
Protektor: İmparatorluk özel muhafızı, soylulardan seçilirdi.
Protostrator: Albay ayarı bir rütbe.
Spatarios: İmparatorluk yaveri.
Strategos: General.
Hiper Strategos: Kuvvet komutanı, geniş yetkili general.

Sivil

Senatör: Soylular sınıfından olanların genel adı.
Patriçi: En seçkin soylular, devlet yönetiminde etkililer.
Logotet: Bir çeşit bakan, sorumlu olduğu bölümün maliyesi onlara aitti.
Pleb: Ayrıcalıklı soyluların dışında kalan yurttaşlara verilen ad. Plebler asker olabilir, oy kullanabilir, ama üst düzey yönetici olamaz ve patriçi sınıfından kişilerle evlenemezlerdi.
Kollegati: Kent polisi.
Kestor: Kent polis teşkilatı amiri.

Dinî

Diyakoz: Ruhban sınıfından yönetici kişi, tam bir rahip değildir.
İgumelos: Bir bölge manastırının ya da manastırlarının başı.
Rahip-papaz: Diyakozla piskopos arasındaki dini görevli.
Piskopos: Bir ya da birkaç cemaatten oluşan bir bölgenin baş papazı.
Başpiskopos: Bütün piskoposların başı.
Patrik: Hıristiyan dünyasının en tepedeki yöneticisi.

Özel bazı tanımlar

Sarazen: Hıristiyanlar'ın Müslüman halklara verdikleri isim. Konstantinopolisliler Sarazenler'den söz ederken aşağılayıcı biçimde Hagarin de derlerdi.
Nasturilik: İsa'nın Tanrısal ve insani doğalarının birbirinden bağımsızlığını vurgulayan görüş. Nasturiler bunların gerçekte ahlaki bir birlikle eklenmiş iki ayrı kişilik olduğunu savunmuşlardır. Bu farklı değerlendirme yüzünden Hıristiyan âleminde çok uzun süren büyük tartışma ve çatışmalar çıkmıştır.

Maviler ve Yeşiller: Konstantinopolis'in çok ünlü iki yarışma takımı. Bunlar hipodromda çok sert bir şekilde yarışırlardı. Dönemin iki önemli siyasi partisi olarak da kabul edilebilirler. İki takımın taraftarları arasında sık sık sokak çatışmaları olurdu. İsyan ve ayaklanmalar da genellikle hipodromdan başlardı. Bu takımlar savaş zamanında kent milisi olarak da görev yaparlardı.

Hitaplar

İmparatoriçe'ye: Erguvan güzeli, Basilissa.
İmparator'a: Basileus, Augustus, Sezar, Kutsal Merhamet.
Kiros: Beyefendi.
Kira: Hanımefendi.
Despotes: Alt sınıftan olanların üst sınıftan erkeklere karşı kullandıkları bir hitap.
Despoina: Alt sınıftan olanların üst sınıftan kadınlara karşı kullandıkları bir hitap.
Makaira: Tanrı'nın en sevgilisi anlamına.